N. Inv. 667

Cassiodorus variarum magistri Johannis Dambrowka 1439 Comparatus per ipsum.

667

I

Cursu diuus Damiani Maternii
rum Ioanne Dymbovetzka

Comes sacrarum largitionum est per quem imperator suis contulit magisterium et libertatem

Comes privatarum rerum est qui privati commodi et superfluarum rerum administrationem habet et curas quae sunt in domibus regalium

Comes patrimonii est qui privatum imperatoris et nobilium [illegible] per quem [illegible] administrationem privatarum rerum

Incipit insigne opus Cassiodori variarum

Cum disertorum graciam aut communibus fabulis
aut gratuitis beneficiis nullis tamen institu-
tis meis collegissem dicta mea que in ho-
noribus sepe positus pro explicanda ne-
gociorum qualitate profuderam in unum cor-
pus redigere swadebant ut ventura
posteritas et laborum meorum molestias
quas pro generalitatis commodo sustinebam et sinceris con-
sciencie inceptam dinosceret actionem Dicebam dilectionem
ipsorum michi pocius fore contrariam ut quod michi propter
desidiam supplicancium putabatur acceptum pertractantibus
videretur insipidum Addebam debere illos Flacci dicta re-
colere qui monet quid periculi vox precipitata possit
incurrere scribendi celeritatem cautos iudicetis exigere Et
creditis me impenitenda proferre dictio semper agrestis est
que aut spaciis electis premeditata non comitatur aut uberiorum
nimie proprietatibus explicatur Loqui nobis communiter datum est
solus ornatus est qui discernit indoctos Nam cum
ad scribendum vacare auctoribus michi nec horarum mo-
menta prestantur Mox ut tempus clamoribus imminet
Et festinacione nimia geritur ne tardius cepta peragantur
Alter nos frequencia invidiose interpellacionis exaggerat
Alter miseriarum mole castigat Alii furiosa intencione commu-
ne sedicione certant Inter hec cur requiritis dictacionis
eloquium ubi copiam vix possumus habere sermonum Ipsas
quoque noctes inexplicabili cura cumulat ne desit
alimonia civitatibus quam super omnia populi plus requirunt
Studentes ventri non auribus hinc est quod cogimur anno per
civitates vel provincias et iniuncta propria inquirere quia non
sufficit agenda militibus imperare nisi hec iudicis assi-
duitas videatur exigere Nolite queso noxie nos amare
declinanda est suasio que plus habet periculi quam decoris
Sed illi pocius tali me disceptacione fatigant prefectu-
re pretoriane sedis omnes volunt cui quidem dignitati
occupaciones publice velut pedisseque semper assistunt
Ab hac enim exercituales flagitantur expense Ab hac

Dictus quit' sine consideratoe temporis pplorū. Hinc ecia ut
solū graue iudiciorum pondus adiectū est tui iddo leges
uise sūt immensū onus impone dum ad ipam honoris
gra maluerūt pene omnia ptine. Quod enī spaciū
possis publico labori surripe qui in unū pectus cofluit
quidq utilitas generalitatis expostit. Addimus eciam q
frequēr questure uicibus ingrauato ocij tempus adimi
crebra cogitatio. Etuelut mediocribus fascibus insudati
illa tri de alijs honoribus principes uident imponere que
pprij indices nequeunt expplicare, hec autem facis nulla
vendendo sed exemplo pprij genitoris abspantibus so-
los ipe labores decerpis. Sic petentibus pstando gratis
sub cotinencie munire cuncta mīralis regū. qui ecia gliosa
colloquia p magna dici pte in bonū publicū te occupare
nouimus ut fastidiū sit ociosū exoptare que tu cotinuo labore
cognoscis sustinere. Vnde hic magis tibi ad suffragiū laudis
pt pficere si inter tanta et talia ualuis legenda pferre.
Denique q uides uiros in rempublica cosilia facundia
ppatos labor tuus sine aliqua offensione potuit edocere.
Et usū que tu inter alternancium picula iactatus exerces.
illos qui sūt in tranquillitate positi cotigit feliciq adipisci.
Proinde q salua fide quasi feceris dissimulare nō potis
tanta regū beneficia si patis ignorari fruste maluisti
benigna sestimatione cocedi. Noli quesumus in obscurū si-
lencij reuocare qui te dicere meruerunt illustres digni-
tates accipe. Tu enim illos assūpsisti uera laude describere
et quodammo hystorico colore depingere. Quos si celebran-
dos posteris tradas abstulisti cosuetudine maiorū mori-
entibus decentem intitū. Deinde mores prauos regis auctori-
tate reddis et adhuc dubitas edere q tantis utilitatibus
vectoris excedentes audaciam frangis timore legibus
pbas posse congruere. Celas et ut ita dixerim speculū
mentis tue ubi te omnis etas uentura possit inspicere.
Cotigit enim plerumque dissilem filiū generari omo corato
dispar moribus nix pt inueniri. Est ergo ista ualde certior
arbitrij plebs. Diam quod de archano pectoris gignitur
auctoris sui postitas uarius estimat. Dixisti ecia ad

comendacionem universitatis frequenter regibus ac reginis laudes
duodecim libris gothorum hystoriam de floridis prosperitatibus con-
didisti. Cum tibi in illis fuerit secundus eventus quid ambigis et hec
publico dare qui iam cognosceris dicendi tyrocinia posu-
isse. Victus sum fateor verecundia mea non obsistente tantis
prudentibus potius cum me videam ex affectione culpari. Nunc
ignoscite legentes et si qua est in tanta presumptione suaden-
tibus potius imputate quia mea iudicia cum illis videntur
facere qui me decreverunt accusare. Et ideo quod in questure
magisterii ac prefecture dignitatibus a me dictatum in diversis
publicis actibus potui reperire bissena librorum ordinatione
composui. ut quamquam diversitate causarum legentis intentio
concitetur. efficacius tamen rapiatur animus cum tendit ad terminum.
Illud autem sustinere alios passi non sumus quod nos frequenter
incurrimus in honoribus dandis. Impositas et pro capite dic-
tiones que sic postulantur ad subitum ut vix eas scribi posse
videantur. Cunctarum itaque dignitatum sexto et septimo
libris formulas comprehendi. ut et quamvis michi sero pro-
spicerem et sequentibus in angusto tempore subvenire. Itaque
dixi de preteritis convenienter et futuris. quia non de personis
sed de ipsis locis que apta videbantur explicui. Librorum
vero titulum operis indicem causarum preconem totius orationis
brevissimam vestem variarum nomine prenotavi quia necesse fuit
nobis stilum non unum sumere qui personas varias suscepimus
ammonere. Aliter enim multa lectione saciatis. Aliter medio-
cri gustacione suspensis. Aliter a litterarum sapore ieiunis per-
suasionis causa loquendum est. ut interdum genus sit peri-
tie vitare quod doctis placeat. Proinde maiorum probabili
diffinicione sic optavi dicere ut audientibus possim concep-
ta vota suadere. Neque enim tam genera dicendi incassum
prudentes diffinivit antiquitas. humile quod colloquio ipsa
scribere videatur. medium quod nec magnitudine tumescit
nec parvitate tenuatur sed inter utrumque positum propria venustate
dictatum suis finibus continetur. Tercium genus quod ad summum
apicem disputacionis exquisitis sensibus elevatur. videlicet ut
ut varietas personarum congruum sortiretur eloquium. Et licet
ab uno pectore profluat diversis tamen alveis emanet. quo-
niam eloquentis obtinet nomen nisi qui tria ista virtute

[margin: iii genera dicendi — humilis / mediocris / grossus]

succinctus tamq̃ cingentibꝫ vilr̃ est patus· huc accedit qd̃ modo
regibꝫ mō p̃fatibꝫ aulicis· mō loqui uideamr̃ humilimis quibꝫ
aliqua cõtigit sub festinacõe pfunde. Alia uõ licuit cogitata
pferre ut mito variarū dicta: quod tanta diusitate cõficit.
Sz vtinā sicut ista regul accepisse pbam antiquis ita ead
pmisse resignent mita dictõnis. Actuappe humile de nobis
recunde pmittimq mediocre nō impbe pollicem. Sumu
uõ quod ppt nobilite sui est i edictõne cõstitutū nob atti-
gisse nō credimq vmtū sileant· p̄sumpcões nob illicite
qui legendi sumq incongrue rãmq viras de nob dispu-
tacões ingerimq qui vrã pocius iudicia sustinemq· R

P° tituli primi libri

Anastasio imperatori· Th̃ rex
Theodorio viro senatori· Th̃ rex
Cassiodoro viro illustri· atq̃ patricio Th̃· rex·
Senatui vrbis rome Th̃ rex·
Agapito viro illustri pontifici Th̃ rex
Felici viro clarissimo Theo rex·
Amabili executori epo Th̃ Rex·
Eustorgio viro venabli· mediolan· Th̃· rex·
Boetio viro illustri atq̃ patricio Th̃· rex
Servatato duci retiarū Th̃ rex
Eugenito viro illustri mgrõ officiorum Th̃· rex
Senatui urbis rome Th̃ rex
Fausto ppoito Th̃· rex
Festo viro illustri· atq̃ patricio· Th̃ rex
Juliano comiti· p̄imonij Th̃ rex·
Uniusis gothis et romanis Th̃ rex
Devtone cõsistentibꝫ Th̃ rex
Domiciano ul·
Saturnino et uxori sue Th̃ Rex
Albino et albiccio viris illustribꝫ atq̃ patricijs· Th̃ R.
Maximiano illustri et Andree viro senatori Th̃· rex
Martello viro senatori et aduocato fisci· Th̃· rex
Celiano et agapito viris illustribꝫ patricijs Th̃· rex·
Uniusis gothis Th̃· R. de exercitu mittendo ad expedicõm
Sabiniano viro senatori· Th̃· Rex
Fausto ppposito Th̃· Rex

Magni Aurelij Cassiodori Senatoris vi clarissimi et illustris exquestoris palacij ex consulis ordinarij. ex magistri officij prepositi atque patricij. facundissimi pariter et verustissimi eloquij variarum. Incipit liber primus

Sup restitucione pacis et concordie quietacione

.I.

De pace

Oportet vos clementissime imperator pacem querere qui causas iracundie cognoscimini non habere. Etenim ille mortalis iam tunc obnoxius qui ad iusta deprehenditur impatiens. Omni quippe regno desiderabilis debet esse tranquillitas in qua et populi proficiunt et utilitas gencium custoditur. Hec est enim bonarum arcium decora mater. Hec mortalium genus reparabili successione multiplicans facultates protendit mores extollit et tantarum rerum ignarus agnoscitur qui eam minime quesisse sentitur. Et ideo pijssime principum potencie vestre convenit et honori ut nostram concordiam querere debeamus cuius adhuc amore proficimus. Vos enim estis regnorum omnium pulcerrimum decus vos tocius orbis salutare presidium quod ceteri dominantes iure suscipiunt quia in vobis singulare aliquid inesse cognoscunt. Nos maxime qui

Divino auxilio iuvare publica vita dididimus quemadmodum ro-
manis in pace equaliter possimus. Regnum vestrum imitatio nostra
est forma boni propositi unici exemplar imperii qui quantum
vos sequimur tantum gentes alias anteimus. Hortamini me fre-
quenter ut diligam senatum leges principum gratanter amplec-
tar ut cuncta Italie membra componam. Quomodo potestis ab
augusta pace dividere quem non optatis a vestris moribus dis-
crepare. Additur etiam veneranda romane urbis affectio a qua
segregari nequeunt qui se nominis unitate iunxerunt. Proinde
illum et illum legationis officio ad serenissimam pietatem
vestram credimus destinandos ut sinceritas pacis que causis
emergentibus cognoscitur fuisse viciata detersis contentio-
nibus in sua deinceps firmitate restituta permaneat. Quia
vos pati non credimus inter utrasque res publicas quarum semper
unum corpus sub antiquis principibus fuisse declaratur aliquid
discordie permanere. Quas non solum oportet inter se ociosa dilectione
coniungi verum etiam decet mutuis viribus adiuvari. Romani
regni unum velle una semper opinio sit quicquid et nos
possumus vestris preconiis applicetur. Quapropter salutationis
honorificentiam presentes pura mente deposcimus ut sus-
pendatis mansuetudinis vestre gloriosissimam caritatem quam
ego sperare debui etiam si aliis non videtur posse concedi.
Cetera non per presentium latores pietati vestre verbo suggerenda
commisimus ut nec epistolaris sermo redderetur extensior et
aliquid pro utilitatibus vestris pretermisisse videremur. //

Honorem cuiusdam ... [illegible]

Rex Theodonio viro Senatori 2

Comitis Stephani insinuatione comperimus sacre
vestis opera quam nos volumus necessaria festinatione
compleri disrupto magisterii labore pendere. Dum
vero cursum subtrahendo solempnem abhominanda potius
in fore cognoscis tarditatem. Credimus eum aliquem pertulisse
neglectum ut aut tirones illi lactei carneo poculo
bis terque saciati pulcherrima nimis ebrietate rubuerunt
aut lane non noverint adorandi muricis profusionem
aut inequalitatem. Quapropter si perscrutator hydrontini maris in-
clusa cochilia solempniter condidisti apto tempore accumbens
Neptunius incubator florentis purpure ornator solus
aquarum copia resolutus ymbrem aulicum flammeo liquore

Minatur si non debito tempore sacram vestem attulit cochiliorum sanguine tinctam /
2

// vermes

laxasset. Color nimio lepore vernans, obscuritas rubens, ni-
gredo sanguinea regnantem discernit, dominum conspicuum facit et
prestat humano generi ne de aspectu principis possit errari. Mi-
rum est sub eadem illam morte confectam cruorem de se post spacia
tam longi temporis exudare qui solet e vivis corporibus
vulnere sauciatis effluere. Nam cum sex pene mensibus ma-
rine delicie a vitali fuerint vigore separate, sagacibus nari-
bus nesciunt esse gravissime, scilicet ne sanguis ille nobilis aliquid
spiraret horroris. Hec cum infecta semel fuerit perseverat ut
nesciat ante subtrahi quam vestis possit absumi. Credo si
conchiliorum qualitas non mutatur, si torcularibus illius
una vindemia est, culpa minorum artificis est cui se
copia nulla subtraxit. In illis autem rubicundis fontibus
cum albentes comas serici doctus moderator intinxerit
hoc de corporis purissimam castitatem quia talium rerum secreta
refugere diu immunda. Hec si omnia constituunt, si in nulla
parte permissa esse videtur solempnitas, miramur tua te peri-
cula nunc cogitasse, dum sacrilegus sit reatus negli-
gencie in tali veste peccare. Quid enim agunt tot artifi-
ces, tot nautarum caterve, tot familie rusticorum?
Tu quoque comitiva subnectis tantis iubes, tanta te
istius nominis presumpcione defendis ut cum regale opus
credideris agere in multis videaris tuis civibus imparem.
Hoc quod remissio tua negligit quod te et in provinciam sub-
mergeat et ad conspectum principis honorabilem venire facie-
bat. Quod te si facultatis tue adhuc cura non deserit,
si salutis proprie tangit affectus, intra illum diem immi-
nentem tibi harum portitore cum blacta quam nostro cubiculo
dare annis singulis consuevisti venire festina, quia iam non
compulsorem ad te mittimus sed ultorem, si aliquid credideris
ludificacione tardandum. Verum talis tantaque res quam
facili legitur inventa compendio. Cum fame canis avida
in tirio littore proiecta conchilia impressis mandibulis con-
tudisset, illa naturaliter humorem sanguineum defluencia ora
eius mirabili colore tinxerunt, et ut est mos de hominibus
occasiones repentinas ad artes ducere, talia exempla
meditantes fecerunt principibus decus nobile dare quod
mediocre noscitur. Hec enim sub eam. Eo a tyro et hydromitalica

Blacta [illegible]

aulicum profecto vestiarium non antiqua custodiens sed iugiter
novella transmittens. Vide ergo si quis te patiatur minus implere
quod nos tam necessarie cognoscis expetere. —

Cassiodoro viro illustri atque patricio :—

Concedit dignitas patriciatus

3

Quamuis proprio fruatur honore quod est natura laudabile
nec desinit probare conscientie fasces cum generant animo
dignitates. Omnia siquidem bona suis sunt iuncta cum
fructibus nec credi potest virtus que sequestratur a premio. Tu

Virtus non privatur premio

iudicii nostri culmen excelsum est quem qui a nobis provehitur
principis plenus meritis estimatur. Nam si equabilitas cre-
denda est que iustos elegit si temperancia predicatur que
moderatos efficit omnium profecto capax potest esse meritorum qui
iudicem cunctorum meruit habere virtutum. Quid enim magis quam
quam hic invenisse laudum testimonia ubi gratificacio non
potest esse suspecta regnantis quippe summa iudicium de solis

Laus ex actibus provenit

actibus sumit nec blandiri dignatur animus domini potestate munitus.
Repetantur certe que te nostris sensibus infuderunt ut laboris
tui fructum capias cum nostris animis singula suaviter
inhesisse cognoscas. In ipso quippe imperii nostri devoto
exordio cum adhuc provincialium corda rebus fluctuantibus
vagarentur. Et negligi rudem dominum ipsa novitas pateretur
Siculorum suspicancium mentes ab obstinacione precipiti de-
viasti culpam removens illis. Nobis necessitatem subtra-
hens ultionis egit salubris persuasio quod vehemens non
poterat emendare districtio. Caruit eos damna provincie que
meruit sub devocione nescire. Ubi sub primeve etatis initio ci-
vilia iura custodiens publica privataque commoda in-
avarus arbiter estimabas et proprio censu neglecto sine
invidia lucri morum divicias retulisti. Excludens vel
querelis auditum vel derogacionibus locum et quod vix solet
reportasti pari silencium voces tibi militavere laudancium.
Novimus enim testante Tullio Siculorum naturam quam sit facilis
ad querelas ut solita consuetudine possint iudices et de
suspicionibus accusare. Sed nos nec eo preconiorum fine contenti
Bruciorum et Lucanie mores dedimus tibi regendos. Ne
bonum quod peregrina provincia meruisset genitalis soli fortuna
nesciret. At tu consuetudine devocionis impendens eo nos
obligasti munere quo te putabamus omnia credidisse. Inde ampliando

debitum unicuique potuerat absolutum. Exstitisti te per cuncta iudicem
totius erroris expertem nec invidia quempiam deprimens nec
gratia blandiente sublimans. Quod cum ubique sit arduum
tunc fit in pecunia gloriosum ubi necesse est aut gratiam percella provo-
cet aut odium longe contentos exasperet. Oblectat quoque nos
actus praefecturae recolere totiusque Ytaliae notissimum bonum ubi cunc-
ta provida ordinatione disponens ostendisti quam leve sit
stipendia sub iudicis integritate dependere. Nullus gravitatem
obtulit quod sub equitate persolvit. Omnia quidem ex ordine
tribuit dispendium non putatur. Fruere nunc bonis tuis et
utilitatem propriam quam respectu publico contempsisti recipe
duplicatam. Hoc est enim vitae gloriosae commoditas dum et testes
cives habeas laudantes. Hinc est quod tot amplissimis laudibus
incitati patriciatus tibi apicem iusta remuneratione conferimus
ut quod aliis est praemium tibi sit retributio meritorum. Macte
virtute felicitate laudabili qui ad hanc vocem dominantis animos
impulisti ut honorum tuorum potius fateamur esse quod credimus.
Sint haec divino perpetrata auspicio ut cum haec pro remunera-
tione tribuimus ad inchoanda iterum tuis meritis expugnamur.

Ut Cassiodorus in suum suscipiat collegium dignitate patriciatus remuneratum

Senatui urbis Rome:

Optamus quidem patres conscripti coronam vestram diversorum fas-
cium flore depingi. Optamusque ut libertatis genius grata
videat turba senatus. Conventus siquidem talium
est dignitas imperantium et quidquid in nobis festiva gra-
tulatione respicitur nostris nec laudibus applicatur. Illud tamen
maxime desideranter appetimus ut collegium vestrum orent
lumina dignitatum quae decenter augmenta patribus reddet.
Cum aulica potestate evenerunt hos viros nostra perscrutata
intentio. His morum thesauris grandemque mentis in quibus
velut signatis honorum vultibus clementia nostra serve-
nitatis exprimitur. Hinc est quod Cassiodoro illustri atque mag-
nifico viro praecipue in re publica claritate notissimo pa-
triciatus dedimus pro remuneratione suggestum ut per honorem
magni nominis declararent merita sapientis. Qui non fragi-
li felicitate per incerta fortunae ludo ad apicem fascium re-
pentinis successionibus evolavit sed ut crescere solent vir-
tutes ad proprium fastigium conscendit gradibus dignitatum.
Primus enim ut scitis administrationis introitu comitivae priva-
torum mole fundatus est. Ubi non tirocinii infirmitate

Suggestus elatus ad probandum ...

Non

Valerius li. j.
Virtus ubi iuncta est honor ...

titubans novitatis initio. Vel innocenter erravit, sed abstinentiae
firmato vestigio imitanda incepit exempla. Cum mox deinceps
sacrarum largitionum honore suscepto crevit conversationis laude
quantum profecerat dignitate. Quid principiis reddita disciplina
quid diviso generi hominum momenta iustitie infusa refrang
Vixit tanta continentia ut equitatem et instituerit mo-
nitis et docuerit exemplis. Facilis enim recti persuasor est
Innocens iudex sub cuius praedicabili conversatione pudet
mores probabiles non habere. Criminis enim vocatur scelus in cuius
suggestu gremii complicem te videt. Incassum personam fic-
te sanctitatis inducit cum avarus pecunie ambitum dis-
suadet, cum legibus parendum censet iniustus. Non habet
districtionem generum cui auctoritatem libera conscientia non ministrat.
Crimen excessus tunc sunt in formidine cum creduntur iudicibus
displicere. Hos itaque sub praefecti veste gymnasiis exercitatus
eminentis laudibus ad palacia nostra pervenit. Meministis enim
et adhuc vobis recentium rerum memoria ministratur. Quanta
moderatione pretoriano culmini locatus insedit et cunctis
in celsum inde magis despexit vicia prosectorum. Nullo
quippe in plerisque moribus est elatus favore fortune in
coturnum se magne potestatis erexit. Sed equitate cuncta
gratam invicem in se reddidit odiosam. Maiora quam bene fecit optari
dum intra modestie timor magna cohibuit. Hic est
probate conscientie gratissimus fructus, ut quamvis summa potuit
iudicare, tamen ab omnibus plus meruit. Sumpsit bonum cum universorum
gaudiis nostra compendia contrario munificus et iuste
solventibus gratiosus. Sensit tunc res publica ex eius actu
cumulos innocentie viri, qui licet se moderando gloriosum
fecit, hoc tamen maius contulit quod bone actionis exemplum
sequentibus dereliquit. Pudet enim eum praeterire qui laudatur vix
potuisse succedere. Fuit itaque ut sitis militibus pendere
provincialibus mitis, dandi avidus, accipiendi fastidiosus,
detestator criminis, amator equitatis. Quid non fuerit illi
custodire difficile qui se a rebus alienis decreverat absti-
nere. Est enim incliti animi signum fame diligere commodum
et lucra potius odisse causarum. Verum hic nullo iure
invenitur qui proprios atque avi mores nobilissimos nesciret.
Cassiodorus siquidem precedentes fama concelebrat. Quod
vocabulum et si per alios videatur currere, per primum tamen eius

Fama per signum incliti animi

constat esse familie antiqua prole laudata per sapientes cum togatis
clari inter viros fortes eximii. Nam et valitudine membrorum
et proceritate corporis floruerunt, pater enim candidati sub Valen-
tiniano principe gessit tribuni et notarii laudabiliter dignitatem
honor qui tunc dabatur egregiis dum ad imperiale secretum
tales constet eligi in quibus reprehensionis vitium nequeat
inveniri. Sed ut se pares animi solent semper eligere pa-
tricio Ethio pro ruinanda re publica magna fuit caritate
sociatus quem tunc rerum dominus propter sapientiam sui et gloriosos
in re publica labores in omni parte consilii sequebatur. Ad atti-
lam igitur armorum potentem cum supradicti filio carpilione le-
gationis est officio non irrite destinatus. Vidit intrepidus
quem timebat imperium. facies illas terribiles et minaces
fretus veritate despexit nec dubitavit eius altercationibus
obviare. Qui furore nescio quo raptus mundi dominatum
videbatur expetere. Invenit regem superbum sed reliquit pla-
catum et calumpniosas allegationes eius tanta veritate de-
struxit ut voluisset gratiam quaerere cui expediebat pacem
cum regno ditissimo non habere. Erigebat constantia partes
timentes nec imbecilles sunt crediti qui legatis talibus
videbantur armati, pacem retulit desperatam cuius legationis
quid profuerit datur intelligi que tamen est grata nec recepta
quantum et videbatur optata. Mox honore illustratus mox
redditum dona equus arbiter offerebat. Sed illa porig-
natiua moderatione ditissimus dignitate suscipiens ociosa
in remuneratione loca expetiit amenissima Bruciorum
negata illi non potuit optata quietem. Qui cum reddi-
dat ab immani hoste securum, tristis ab obsequio suo
reliquid quem bonum rectorum fuisse cognovit. Avus enim Cas-
siodorus illustratus honore cinctus qui cuius [illegible] non potest
abnegari a Wandalorum incursione Brucios Siciliamque
defensione liberavit armorum. Ut merito in primatu illis pri-
matum haberet quas a tam sevo et repentino hoste defen-
dit. Debuit itaque virtutibus eius res publica quod illas
provincias tam vicinas Gensericus non invasit quem postea
truculentum Roma sustinuit. Hii autem et partibus orientis
per eum laude viguerunt. Heliodorus enim qui illa re publica
nobis videntibus prefecturam bis novenis annis gessit

Firmus filius tyrannidis

Commendatur eloquentia legati missi ad Attilam

eximie. Quorum consanguinitati probat(ur) adiungi genus in utroque
orbe p(re)clarum. Quod gemino senatui detine(tur) aptatum tamq(ua)m
duobus limbis oculatum claritate purissima radiavit. Quo circa
se quemis nobilitas ultra distendit q(ua)m hic que in utroque
ordine clara esse p(ro)meruit. Bis in p(ro)vincia hono(re) iudicis et
securitate p(ri)vati cunctis illius nobilitas potior om(n)i(bus) ad se ani-
mos attrahebat. Ut qui libertatis iure non poterant subdi.
videre(n)t(ur) magis contin(u)is b(e)n(e)ficiis suaviter obligari. Tanta
q(uoque) et(iam) p(ro)prio(rum) sui ubertate gl(ori)atus est, ut i(n)t(er) reliqua
dona equinis gregibus p(ri)ncipes vinceret et donando sepius
invidiam non h(ab)eret. Hinc est q(uod) candidatus n(oste)r Gothorum
semp(er) armat exercitus. Et bono instituto melior q(uam) a pa-
rentibus accepit hereditariam largitate custodit. Que i(de)o
p(er) ordinem percurrit n(ost)ra dignatio ut unusquisq(ue) intelligat
et pe(ri)tur(as) suor(um) apud nos laudes posse reparare qui
vincere p(re)cla(ro)s elegit institutis. Et i(de)o patres conscripti
quia nobis est commodus honor bonor(um) et iudicium v(est)r(u)m
v(est)r(u)m comitat(ur) assensus p(ro)speris auspiciis suscipiat(ur) eius
provectus qui sibi fecit gr(ati)am patere cunctorum. Est enim
potius vicissitudo q(ua)m p(re)mium, ut qui nos p(ro)babili actione
coluerunt favore recipro(c)o gratulentur.

R(ecipe) Floriano viro Senatori

Ut in lite s(ente)n(ti)a diffinita sue(tur)

[A]d immensum trahi non debent finita litigia. Que enim
dabit(ur) discordantibus pax si nec l(egi)timis sentenciis ac-
quiescant. Unus enim inter humanas procellas portus
instructus est. Quem si homines fervida volu(nta)te p(re)tereunt
inundosis iurgiis semp(er) errabunt. Ideo sp(ec)tabili(ta)ti tue
p(re)ntibus effam(ur) oraculis quatinus si ita res se h(ab)eat ut
a partibus supplica(n)t(ium) et in comitis Anne i(n)d(ic)to in aure(n)s
fundi controversia statutis l(egi)timis est bis (de)cisa nec aq(uiescere)
p(ro)ba(tur) appellac(i)o(n)e suspensa que sunt decreta s(er)ventur.
Quia sicut nolumus oppressis negare iudicium ita irro-
nabilibus querelis non p(re)bemus assensum. Cogi enim d(ebet) ut sit
quietus qui suo vicio renuit esse pacificus. Na(m) et medendi
peritus invitum frequ(enter) sanat egrotum dum voluntas rata
in gravibus passionibus non est sed potius illud appetit(ur) q(uo)d
a salutis iudice gravare posse sentitur.

Agapito viro illustri pontifici

Decet principem cura que ad rem publicam spectat augendam. Et vere dignum est regem edificiis palacia decorare. Absit enim ut ornatui cedamus veterum qui impares non sumus beatitudine seculorum. Quapropter in Ravenna urbe basilice Herculis amplum opus aggressi cuius nomini antiquitas convenienter tribuit quidquid in aula predicabili admiratione fundavit magnitudini tue studiosissime delegamus ut secundum breve subter annexum de urbe nobis marmorarios peritissimos destines qui exquisite divisa coniungant et venis colludentibus illigata naturalem faciem laudabiliter menciatur. De arte veniat quod vincat naturam. Discolores cruste marmorum gratissima picturarum varietate texantur. Quia illud est semper in precio quod ad decorem fuerit exquisitum. Hos sumptus subvectiones quas postulatis ne quamquam vestram gravet impendium quod ad utilitatem volumus respicere singulorum.

Ut destinet peritos marmorarios ad edificanda pallacia — 6

Subvectiones: podwodia

Felici comiti viro consulari

Renancii tutoris pulsatione cognovimus ea te quando debueras actionem usatu, ut eum que proprio sumptu minuere debuisses dispendio proprietatis affligeres. Affinitatem quippe tuam sola rerum debuerat impensa testari. Quale quaeso videtur sanguine coniunctis quod animosum probaretur extraneis. Atque in priori iussione censemus ut quicquid Ancotherio prodiga voluntate lascivo te non tam comparasse quam surripuisse cognoscis incorporandum militi nostro sine aliqua dilatione restituas. Nec nos huiusmodi scimus cogitationes legibus vindicare. Qui nunc videmur omnia mansuetudine temperasse, perire enim pupillo non patimur quod est parentibus sub nostra laude donatum. Gravissimum est enim pro talium premia subtrahi quod collatum est munificencia principis. Reliqua vero que pro iugalis tue assis portione concepto iusticie tramite dimisisse, sed tamen appellanda divisio est quam sub unius celebratam constat arbitrio. Sic ad nostrum comitatum festines occurrere ut inter vos ea que iusticie conveniunt ordinemus. Iniquum est enim ut de una substancia quibus competit equa successio alii habundanter affluant alii paupertatis ingemiscant incomodis.

Sequitur

Ut affinis pupillo reddat substanciam — 7

Tutori ut res pupilli lacratas (?) [illegible] restituat.

8

Amabili exercitori &c.

Ordini nobis est in commune cunctos protegere sed eos maxime quos scimus nominis defensione (?) destitui. Sic enim equitatis libra servabitur si auxilium largiamur imparibus et metum nostrum pro pupillis insolentibus opponamus. Fortuna minorum principem querit. Cura in usurpacionem nostram torruunt quibus se publica nota subducunt. Venancii itaque tutoris pupilli lacrimabili suggestione comperimus Neotherium fratrem suum affectu germanitatis oblitum hostili furore bona pupilli lacerasse. Quod per virum nos actitate commonuit ne largitas nostra qua velut titulum volumus pietatis existere usurpata presumpcionibus videatur illicitis. Et quia dubium non est in repeticione minoris maxime sub mora dispendia tarditatis. Ideo ergo devocio tua nostra iussione firmata si nichil est quod racionabiliter a pulsato possit opponi postulatas res predicto tutori faciat sine dilacione restitui. Aut si quid est quod de presentis partibus intencio retentatoris obiciat legali porcione precedente ad nostrum deproperet venire comitatum. Ut allegacionibus agnitis per nostre equitatis consuetudinem iudicemus.

Eustorio venerabili viro Mediolanensi episcopo.

Ut corrigat falsos criminatores cuiusdam episcopi.

9

Nota

Grata est condicio subiectorum ubi vivitur sub equitate regnancium. Nec dubio dumtaxat errore racio veritati a[illegible]. Quo debent non mutanda constitui. Fidem siquidem verum avaricione colligimus que numquam desidantibus absconditur si suis vestigiis perquiratur. Atque ideo ergo beatitudini vestre grandis iussimus esse confidimus presenti tenore declaramus Augustane civitatis episcopum proditoris prave falsis criminacionibus accusatum. Cui a nobis honoris pristino restitutus ius habeat cum patre omne quod habuit. Nichil enim in tali honore temeraria cogitacione presumendum est. Ubi si proposito creditur et tacitus ab excessibus excusatur. Manifesta pinde crimina in talibus vix capiunt fidem. Quodque aut ex invidia dictum veritas non putatur. Volumus enim impugnatores eius legitima pena percelli. Sed quoniam et ipsi clericatus nomine fungebantur ad sanctitatis vestre iudicium cuncta transmisimus ordinanda. Cuius est equitate moribus talibus imponere que nominis tradicionem ecclesiastica custodire. &c.

Boetio viro illustri atque patricio :—

Licet universis provincialibus sit impendenda iusticia que
sic nominis sui obtinet dignitatem si equali modera-
cione et potiores curat et humiles confidencius tamen
illam expetunt qui a palacii milicia non recedunt. Ociosos
enim constituit prestacio ad munificenciam principalem. Consuetudo autem
quodam debito redditur fidelius obsequenti. Domestici patres
equitum et peditum qui more aule videntur insistere excubantes
quod ex magnis fieri doloribus solet adunata nobis suppli-
catione conquesti sunt ab illo archario prefectorum pro emolimentis
sollempnibus non integri ponderis solidos percipere. Et in
numero quia se dispendia sustinere. Quapropter prudencia vestra
lectionibus erudita domesticis scelestam falsitatem a con-
sorcio veritatis eiciat ne cui sit appetibile aliquid de illa
integritate subducere. Haec enim que appellatur arismetica
inter ambigua mundi certissima racione consistit quam cum
celestibus equaliter novimus. Evidens ordo pulcra disposicio
cognicio simplex immobilis sciencia que et superna continet
et terrena custodit. Quid est enim quod aut mensuram
non habeat aut pondus excedat. Omnia amplectitur
cuncta moderatur et universa hinc pulcritudinem capiunt
quia sub mensura posita esse noscuntur. Iuvat inspicere quemad-
modum denarius numerus more celi et in se revolvitur et numquam
deficiens invenitur. Crescit nova condicione per se re-
cedendo addita sibi semper ipsa calculacio et cum deminui
non videatur excedit. Ex modicis inflexionibus et in amplitudinibus
digitis et erectis redditur semper extensior. Et quanto ad
principium suum supputacio redit tanto amplius indu-
bitanter augetur. Quantitate innumerabili arena maris gutte
pluviarum stelle lucide concluduntur. Auctori quippe suo
omnis creatura sub numero est. Et quidquid ad existenciam
pervenit a tali condicione non potest dimoveri. Et quoniam delectat
nos secreciora huius discipline cum scientibus loqui pecunie
ipse quamvis usu celeberrimo viles esse videantur. Anim-
advertendum est quanta tamen a veteribus racione collecte sunt. Sex mi-
lia denariorum solidum esse voluerunt scilicet radiantis metalli
formata rotunditas etatem mundi quasi sol aureus convenienter

Et per arismeticam quidam dubietates ... apud mercatores distinguat

10

Nota de Arismetica

Sapiencie xi: omnia fecit in pondere numero et mensura [illegible]

includeret. Denarium vero quem non inmito prestitum docta definivit antiquitas. Uncie qui mensure primus gradus est appellatione signavit. Quam duodecies similitudine mensium computatam in libre plenitudinem ad anni curricula collegerunt. O inventa prudentium o provisa maiorum exquisita res que et usui humano necessaria distingueret et tot archana nature figualiter contineret. Merito ergo dicitur libra que tanta rerum est consideratione trutinata. Talia ergo secreta violare et certissima velle confundere. Nonne veritatis ipsius videtur crudelis ac feda laceratio. Exerceant negociatores in mercibus emantur late que vendant augustius. Constet populis pondus et mensura probabilis quia cuncta turbantur si integritas cum fraudibus misceatur. Mutilari certe non debet quod laborantibus datur, sed a quo actus fidelis exigitur compensatio imminuta prestetur. Da certe solidum et aufer inde si prevales. Trade libram et adde si potes minuere. Cuncta quibus nominibus ipsis constat esse precisum aut integra tribuis aut non ipsa que dicuntur exsolvis. Non potestis omnimodo non potest nomina integritatum dare et scelestes imminutiones efficere. Providete itaque ut et arbiter arche habeat istas consuetudines suas et quod bonum meritis impenditis incorrupto munere consequantur.

Senato duci Recianum

Ut spoliatores ablata restituat

II

Decet te honorem quem geris nomine moribus exhibere ut provinciam cui presides nulla facias violencia paciatur, sed totum cogatur ad iustum unde nostrum florescit imperium. Quapropter Moniarii supplicatione commoti presentibus te affatibus oraculis. Ut si vera mancipia eius Breonces irrationabiliter cognominis abstulisse. Qui militaribus officiis assueti civilitatem premere dicuntur armati et ob hoc iusticie parere despiciunt quoniam ad bella marcia semper intendunt. Dum nescio quo pacto assidue dimicantibus difficile est morum custodire mensuram. Quapropter omni prorsus remota que de presumptione potest virtutis assumi postulata facies sine intermissione restitui. Ne per dilationis incommoda corporis videatur supplex odisse victoriam.

Eugenio viro illustri magistro officiorum

Pompa meritorum

[P]ompa meritorum est regale iudicium. Quia nescimus
ista nisi dignis impendere. Et quamquam potestati nostre
deo favente subiaceat omne quod volumus volun-
tatem tamen nostram de racione metimur ut illud magis estimemur
elegisse quod cunctis dignum est approbari. Hinc est quod te virtuti doc-
trine studia laudabiliter exequentem pridem ad questure
culmen elegimus ut honesti laboris tui fieret premium digni-
tas lucrum. Quid enim dignius advocacionis officio si per cuncta
impendatur ornatus. Qui pressum negociorum ad suas trahit
molestias ut laboribus subveniat alienis. In hoc campo
exercitatus cursu meritorum ad palmam nostri iudicii pervenisti.
Nec tamen benignitas nostra una remuneracione contenta ho-
nores geminat et augmenta congeminat et eo studio dona
repetat quo omne debeat quod probat. Quapropter magisteriorum
infulas dignitatis usurus omnibus privilegiis que tuos ha-
buisse constitit decessores. Gratus itaque tanto iudicio letare
suscepto qui per laborem honoris tui honorem altius accipere
meruisti. Quid enim de provectibus tuis sentimus premio secunde digni-
tatis declaramus augmento. Ubertati sunt fasces ex fascibus et nam
vernantes fetus arborei pullulavit ita decet abscisse.
Utinam te hec remuneracio sacietate non expleat nec det laboribus
tuis ferias nostri laus inventa iudicii. Desiderabilior quidem
fit honestas cum pervenitur ad premium ut tunc fiat gracius
labores anxios fuisse cum pressum tum te fructum eorum intelligis
invenisse. Honores ergo quos summis ex cartis reddere de meritis.
Nosti bene quo nobis studio placeat qui ab ipsis consiliis
penetralibus venis. Meministi quociens apud nos lau-
dati sunt innocentes quociens bonis actibus reddimus merces.
Ore tuo iudicia nostra loquebantur exemplis talibus
incitare. Esto innocencie templum temperancie sacrarium
ara iusticie. Absit a iudicialibus mentibus quod profanum
ut pro principi sub quodam sacerdotio famulatur //

Senatui urbis Rome

[D]ignitas patres conscripti dum ad incognitum venit do-
num est dum ad expertum compensacio meritorum quorum
alter debitor iudicii alter obnoxius est favori.
Hos enim estimacione subvehimus alios gracia promovemus

Concedit magisterii dignitatem

12

[illegible]

Ut ipsum collegium suscipiat dignitate magisterii fulgentem

13

Et ad omnes indulgencie vias nostra se relaxabat humanitas.
Sed amoris nostri intuitu commovemur quotiens in cetum nostrum de-
ducitur qui de gloriosis virtutibus estimatur. Quamdiu enim huma-
nitatis floris et honore curiam decet. Nunc sicut arx decus urbium
ita iste ornamentum est ordinum ceterorum. Atque ideo engenitem
illustrem virum laudati dogmatis opinione fulgentem ma-
gisterii honore subnexuimus ut gereret nomine quam possidebat
virtutis dignitatem. Quis enim tot eius officiosos labores
ignoret quos non utilitate mentis exercuit sed prodicinis
honore superavit. Dedimus itaque personam cunctis honoribus parem
ut alterutrum decore fulgentes mutua se gratia qualitatis
ornarent. Hic est qui nostro pridem lateri invidiosus questor
adhesit quem livoris nebula nulla fuscavit. Nec mali-
volencie studio nocendi artes fellitis sensibus exquisivit.
Sincero pectoris archano puritati nostre paruit et ad
pietatem iussionum innocenciam suam prebuit. Atque eam dolo-
sus non arbitrium sed imperantis sed suas potius explicet
voluntates. Hortis esse evidens nostrum in hac parte iudicium
ut post illius apicis culmen ad altam conscenderet dignitatem.
Nec passi sumus ociosum quem nostra non sinebat esse privatum
Severi solis consuetudinibus estimandus qui hoc susceptum
dicere pagat. Alterum tamen eadem gratia claritatis illuminat. Hunc
ergo patres conscripti tot virtutis absolute velut certe favor
vester excipiat. Debetis enim bene gerentibus ut eos laudis
vestre comitetur assensus. Nam si equorum cursus hominum cla-
moribus incitatur et insonancium manibus agitur ut
a mutis animalibus appetatur velocitas quantum inde
homines stimulari posse credimus quos ad laudis avi-
ditatem natos singulariter invenimus.

Vio

Fausto preposito

Ut coquentibus faciat tributa debita solvi.

IX

Libenter omnibus prebemus assensum quotiens non est iniusta
postencium. Quia nec decet esse beneficium difficile quod
largitas non patitur detrimentum. Et ideo precelsa
magnificencia tua quod a cathaliensibus inferebatur gene-
triarum faciat annis singulis in tributaria summa persolvi.
Nec post super hanc partem paciantur supplices aliqua quomodo.
Quid enim interest quo nomine possessor inferat dummodo

p9

sine imminucione quod debetur exsoluat. Ita et illi suspectu-
ctiarum nomen auferimus et a nostra mansuetudine impor-
tunitates competencium summonemus.

Festo viro illustri et patricio.

Ut absencium domus suas custodiat facultates.

17

G ratum nobis est quociens talis estimacio de meritis
magnitudinis tue prodit ut et infirmorum auxilium
et absencium credaris esse tuicio. Nam ideo prior esse
meruisti senatus ut sequentibus pietatis contemplacione
prestares. Unde fit ut bona nobis restat opinio gloriose
actionis exemplo. Nulli enim ipsa res a distributore
committitur nisi de cuius bene consciencia iudicatur. Ideo presenti
iussione decrevimus ut domus patricii Agnelli ad Affricam
descendentis qui regum petens altius nostris est utilitatibus
serviturus salvis legibus tua tuicione valletur. Ne violen-
tos cuiusquam impetus sub tanta defensione domus paciatur.
Perniciose sunt enim semper iniuriis facultates absencium. Et
quadam videtur occasione derelictum trahi qui non potest
amici iudicis persuadentis desultacione terreri. Ideo quia
celsitudo tua quam votum pium habere convenit erigat hu-
miles deprimat opprimentes. Et quod prestantibus virorum est
proficias cunctis cum universis celsior inveniris.

Rex Iulio comiti patrimonii.

Ut indulgeatur pensio quibus frumenta concremata sunt per inimicos.

16

I llud amplius nostris utilitatibus applicamus quod miseri-
cordi humanitate concedimus. Regnantis enim facultas
tunc fit ditior cum remittit. Et acquirit nobiles the-
sauros fame neglecta utilitate pecunie. Hinc est quod
mansuetudinis nostre humanitate commoniti opem fessis
manum porrigimus oneratis. Ut pietatis nostre remedio
surgant qui fortune sue acerbitate corruerant. Du-
dum siquidem conductores apuli deplorata nobis adicione
conquesti sunt frumenta sua inimicorum subrepcionibus concre-
mata postulantes ne cogantur ad integram prestacionem
quibus commerciorum sunt commoda diminuta. Quibus nos
pro ingenita humanitate compaciendum esse iudicamus ut
quorum non possumus accusare desidiam relevanda esse
estimemus fortuna. Inde enim constitutas pensiones infri-
volumus unde constat subitos commoda consecutos. Et ideo
hanc causam sublimitate tua iubemus diligenter inquirere

Li

Ut quantum minus eos vendidisse constitit de reliquis prime indictionis moderatione habita detrahat. Ita tamen ut nulla fraus nostris beneficijs inseratur. Nec aliqua negligentia reddaris obnoxius qui semper nobis intentione providda placuisti. Quia sicut nos tangunt supplicium dampna ita nobis corpe fructuosa debent esse compendia.

Universis gothis et romanis dertono consistentibus

Ut castrum edificijs muniatur

1a

Publice utilitatis vos commoniti Qua cura semper oneramur libentius. Castrum iuxta vos positum precipimus communiri quia res preliorum bene disponitur quotiens in pace tractatur. Munitio quippe tunc efficitur prevalida. Si ex cogitatione diutina fuit roborata. Omnia subita probantur incauta et male construccio loci tunc queritur quando iam pericula formidantur. Adde quod animus ipsius non potest esse in audacia pronus qui diversa fuit cura sollicitus. Hanc misso expeditionum nomine ... maiores quam mens devota plus non ... alijs cogitationibus occupatur. Quapropter amplectanda est res que qualitatis consideratione precipitur. Nec moram faciatis in mature iussionum que devotos maxime noscitur adiuvare. Et ideo presenti auctoritate decrevimus ut domos nobis in predicto castello alacriter construatis. Reddentes animo nostro ... bonum. Ut sicut nos nostris utilitatibus profutura censemus. Ita tempora nostra ornatiores pulcrioribus fabricis senciamus. Tunc enim accidit ut et sumptu competentes vestris iam penatibus congregatione ... habitatio nobis non sit ingrata quam ipsa potest commendare constructio. Quale est rogo in laribus proprijs esse cum diversinas mansiones hostis cogitur sustinere. Ille imbribus pateat. Vos tecta defendant. Illum media consumat. Vos copia provisa reficiat. Sic vobis tutissime constitutis hostis vester ante eventum calamitatis fata patietur prudentis. Constat enim tempore necessitatis illum probari virum fortissimum qui se per multa non distrahit. Nam quis cum hostibus prudenciam putet si tunc cepit fabricis operam dare. Aut penum condere cum oporteat bella tractare.

Utilitas castri

18

Domiciano et Julie

Oportet vos colere et observare iusticiam qui equitate

Iudex ad interloquendum super dubitatione quesita preminentiam domini suum 4

publicis dicione suscepistis quoniam non licet eum delinquere quia alios
creditur sub equitatis regula continere ne fiat exemplum pravum
qui electus ad laudabile cognoscitur institutum. Et ideo ad
interrogationem vestram curavimus probe rursus ne per dubitationem
possitis errare nisi quod absit sponte velitis excedere.
Si romanum predium ex quo deo propicio fontis fluenta trans-
misimus ubi primum ytalie nos suscepit imperium sine delega-
toris cuiusquam pictacio presumptor barbarus occupavit. id
priori domino summota dilatione restituat. Quod si ante
designatum tempus rem inde ingressus quoniam prescriptio probatur
obviare tricennium peticionem iubemus quiescere pulsatoris.
Illa enim reduci in medium nolumus que nostris temporibus presump-
ta dampnamus. Et locus calumpniandi non relinquitur
cum longi temporis obscuritas prestitur. De percussione tamen
non est peremptore filius quamquam omni tali lege dampnetur.
Solum quod sit parricidium quod totius tragediam reatus
exsuperet. Tamen humanitas nostra que semper est in scelestis locum
pietatis inquirit. provinciali auctoritate definit ut huiusmodi portenta
provincie finibus abigantur. Nam quibus fuit societas corpo-
sa parentum civium non merentur hoc consorcium ne puritatis
iocunda serenitas nebulosis maculis polluatur.

Saturnino et Vrbosio viris illustribus Sen.

Ut compellantur subditi fisci debita explere et contumaces puniantur.

19

Fisci volumus legale custodire compendium quia nostra
clemencia rebus propriis videtur esse contenta. Et sicut
nullum gravare cupimus ita nobis debita perdere non
debemus. Indigenciam iuste fugimus que suadet excessus.
Dum periculosa res est in imperante tenuitas. modus ubique
laudandus est. Nam cur aut vituperabili negligencia
in propriis defluat. aut aliena cupiditas turpis abradat.
Et ideo presenti iussione precipimus ut Adriane civitatis cura-
lium insinuatione suscepta. Quicumque gothorum fiscum de-
trectat implere eum ad equitatem redibitionis arcetis
Ne tenuis de proprio cogatur exsolvere que constat ydone-
os indebite detinere hac scilicet racione servata ut si quis con-
tumacie vicio maluerit nostra iussa tardare cum mulcta
reddat que eciam debuit non compulsus offerre quatenus
proterno spiritu indecenter erecta impunita istis seculis

Nota
Modus laudandus est

no relinquat audacia &c.

Albino et Albieno illustribus atque patriciis

Vt spectacula constituat panthominum ad leticiam populorum

20

Licet inter gloriosas rei publice curas et vectigalium sollicitudinum salutiferos fluctus, post minima videatur principe de spectaculis loqui, tamen pro amore rei publice romane non pigebit has quoque cogitationes intrare, quia utrumque pariter possumus dignum nostris sensibus estimamus, presertim cum beatitudo sit temporum leticia populorum. Illud enim provocante deo labores nostros asserit quod se otiosam generalitas esse cognoscit. Partis itaque prasini insinuata petitione comperimus. Ordinem hic introductum est ut populorum inde de notentur seditio, nec turbulente a quodam scelestissimus incitari, et inde tam leticie publice ad furoris flamma pervenisse. Ordo utique gaudii decoram non potest habere qualitatem ubi pacem non meruerunt possidere communem. Et ideo dignum est clementiam nostram has quoque partes aspicere ut ubique possit morum probitatem lucere. Non enim ullorum popularium mania cogitamus, sed pernitiose semen seditionis excludimus. Quapropter illustris magnitudo vestra praesenti iussione commonita provocantium partis prasini quod gloriose recordationis pater noster impendit dignanter assumat. Putamus enim non debet iniuria populos regere gubernare romanos; vestra si honorum omnium tam penset pro illorum utilitate delecti sunt qui honores gloriosos accipere meruerunt. Convocatis igitur spectatoribus de Helleandrio et Thorodo qui leticie publice aptiores fuit estimatus, populi confusione sublata constituatur a vobis prasini panthominus. Certus sumptum quem pro spectaculo civitatis impendimus contulisse videamur electis. Hanc partem musice discipline mutam nominavere maiores, scilicet que ore clauso manibus loquitur. Et quedam gesticulationibus facit intelligi, quod vix narrante lingua aut scripture contextu possit agnosci.

21

Maximiano viro illustri et Andree viro Senatori

Vt intendat fabricis civitatis Rome

Provocandi sumus affectuosis civium studiis ad augmenta civitatis. Quia nemo potest diligere quod habitatores intelligit non amare. Unusquisque pariter sua

Tullius li. 1 de officiis. Sed cum omnia ratione [illegible] carus omnium [illegible] nulla est gravior nulla est carior quam ea que est ad rempublicam. Cari sunt parentes, cari liberi, propinqui, familiares; sed omnes omnium caritates patria una complexa est, pro qua quis bonus dubitet mortem oppetere, si ei sit profuturus.

Ouidius 2 de fastis. Res dura est [illegible] prudens; sed tamen optat fumum de patriis posse videre focis. Nescio qua natale solum dulcedine cunctos ducit et immemores non sinit esse sui.

patrie naturalis amor et alius amor · (Cassiod.) ... d quam dulcoris ... fugitiva et albus ... / dum prope capti fuerunt aliquos ... dulcia · 3 patriam alienus appetit esse · P 6 ...

carior est dum super omnia salum suum quietus ubi quis ab ipsis cunabulis commoratur. Quapropter votis paribus invitemur ad dona. Quatinus quod sponte tribuimus duplicata gratia conservamus. Et ideo nulli grave sit romanis fabricis deputatam pecuniam reddere vobis. Sed cum pura conscientia desiderat se probari quando fructum laboris sui capit dum ad nos prospera de se proveniunt cognoscit. Quo circa presenti decernimus iussione romane civitatis fabricas vos debere discutere. Si labor operis concordat expensis. Vel si aput aliquem constet resedere pecuniam que non sit fabricis expensa deputate rei reddat erogandam. Quibus rebus evidenter expressis ad nos instructionem fidelissimam destinate. Ut iudicio nostro reddere videamini qui estis ad ymaginem civitatis electi. Nullum enim de largitate nostra fraudari volumus credimus quando in tali negotio et de propriis facultatibus cum impendere posse iudicamus. Aves ipse per aera vagantes proprios nidos amant. Erraticae ferae ad cubilia dumosa festinant. Voluptuosi pisces campos liquidos intersecantes cavernas suas studiosa indagatione perquirunt. Cuncta ergo animalia ubi se norunt refugere longissima cupiunt etate constare. Quid iam debemus de roma dicere quam fas est ab ipsis liberis plus amare.

Patria diligitur · j. ch. l. x · c · 30

Marcello viro senatori advocato fisci :

Solida laus est regie largitatis quotiens conveniunt indulta iudiciis. Nec sibi audet casus ascribere quod bone dispositionis librat examen. Quia ubi aptantur officia meritis nil debetur incertis. Non enim de rudibus sententiam ferimus sed de probatissimis iudicamus. Polisti siquidem forensi tociens multiplici agitatum ingenium. Nutristi facundiam exercitatione causarum exceptus eo quod suaves fides afferat fructus. Et ipsa etiam conciliet corda regnantium. Hec in te speculator virtutum noster sensus inspexit. Hinc aput nos suffragiis placere meruisti ut dignus existeres ad publicas causas. Qui gessisti hactenus sub integritate privatas. Sume ergo fisci nostri tuenda negocia intendens officii privilegiis decessorum exempla secutus. Ita tamen ut per medium iusticie tramitem moderatus incedas. Ut nec calumpnia innocentes affligas nec iustis

Committuntur tuenda negotia fisci

22

petitoib[us] retentatores exponeret. Illa enim lucra vera iudicamus que integritate suffragante percipimus Non ergo quotiens superes sed quemadmodum vincas inquiramus. Equitatem nobis placaturus intende Non queras de potestate nostra sed potius de iure victorias qui laudabilius apte fisci perditur cum iusticia non habetur. Nam si dominus vincat oppressionis invidia est. Equitas non creditur si supplicem superare contingat. Non ergo pro periculo causas dicimus quando tunc fama nostra proficit cum se comoditas iniusta subducit. Cum apparet sit interdum mala causa fisci ut bonus princeps esse iudicatur. Maiori quippe compendio perdimus quam si nobis indebite victoria suffragetur.

Celiano et Agapito viris illustribus et patriciis

Vt quorunda litigantium actiones decidant

23

Cet regalis apicis cura generalitatis custodire concordiam quam ad laudem regnantis trahitur si ab omnibus pax amatur. Quid est enim quod nos melius predicet quam quietus populus. Concors senatus tota quam res publica morum honestate vestitur. Hinc est quod presenti iussione decernimus Vt magnifici viri atque patricii Festus atque Symacus tam illustrem et patricium Paulinum in iudicio vestro quas se habere dicunt exerceant actiones. Quibus per legum vestre susceptis et si iuris ordo patitur definitis tunc patricius Paulinus quidquid ad usum supramemoratos magnificos viros scilicet causarum pari sorte depromat nec tardari volumus in eius quoque parte sinamus. Dum velimus inter eos omnia esse decisa; ne quid aliud relinqui nisi quod debetur affectui. Videte igitur tanti iudicii arbitros vos electos. Videte expectacionem nostram equabilem flagitare iusticiam. Relaturi generis urbi vivi nunc fructus si pure disceptacio quos dignos credidit non impares. Perspicua qui probet esse debet enim de talibus viris cura esse precipua qui dare possunt in moribus evidentur exempla. Nam qui inter dare possunt inmoribus evidencia exempla Nam qui inter summos viros litem negligit absoluenda hoc imitari reliquos sine dubitacione permittit.

Vniuersis gothis

Vt procedat ad expedicionem versus gallias

24

Innotescenda sunt magis gothis quam suadenda certamina quia bellicose stirpi est gaudium comprobari. Laborem quippe non refugit qui virtutis gloriam concupiscit.

Nota

[illegible] labor est [illegible] et [illegible] qui [illegible]
[illegible] est [illegible]

Et is iuvante deo quo auctore prosperantur omnia pro communi utilitate exercitum ad gallias constituimus destinare. Vt simul et vos pro- uectus occasionum habere possitis et nos que contulimus contu- lisse meritis uideamur. Latet enim sub ocio laudabilis fortitudo et dum se probandi non habet spacium. Occulta est lux tota meritorum. Atque ideo per nandinum sagionem nostrum admonendum curauimus vt ad expeditionem in dei nomine more solito armis equis rebus que omnibus necessarijs sufficienter instructi viij° kl. die iuliarum proxime veniente modis omnibus deo fauen- te moueatis quatinus et parentum uestrorum in uobis ostendatis esse uirtutem. Et nostram peragatis feliciter iussionem producite iuuenes vestros in martiam disciplinam sub vobis uideat quod posteris referre contendant. Nam quod in iuuentute non discitur in matura etate nescitur. Accipitres ipsi quorum uictus semper ex preda est fetus suos nouitate marcen- tes nidis perturbant ne molli ocio consenescant. alis uer- berant innouatibus cogunt pullos teneros ad uolatum ut tales debeat existere de quibus possit pietas ma- terna presumere. Vos autem quos et natura erigit et amor opi- nionis exacuit. Studete tales filios relinquere quales vos patres uestros constat habuisse.

Sabiniano viro senatori:~

il prodest inicia rei solidare si ualebit presumptio ordina- ta destruere. Illa enim sunt robusta illa diuturna que prudencia iniciat et cura custodit. Atque ideo maior in conseruandis rebus quam in inueniendis adhibenda cautela est. Quia de inicijs predicata debentur inuento. De custoditis adquiritur laudata perfecto. Dudum siquidem propter romane menia ciuitatis ubi studium nobis semper impendere infa- tigabilem ambitus est, portum lucini deputatis redditibus reparari iussio nostra constituit ut xxv milia tegularum annua illatione prestaret. Simul eciam portubus iunctis qui ad ipsa loca antiquitate pertinebat. Qui nunc diuisorum usurpatione suggeruntur inuasi. Cuncta igitur ad statuta prestationem sine dilatione facies renouari. quia licet nostra iussa per sua reuerencia in nullo uiolanda sint. Ea tamen custodiri uolumus maxime que urbis faciem uidentur ornare

Vrum [illegible]

Homo in Iuventute dz discere q. postea [?]

Accipiter

Vt reparet portu lucini

27

15

Quis em̃ dubitet fabricarũ machina hac puisione suata
Et pendenti saxo tornatas cameras tegularũ tegmine
custoditas. Ut antiqui pncipes nobis merito debeat lau-
des suas. Quorũ fabricis dedimus longissimã iuuentute
ut pstina nouitate reluceat que iam fuerat veternos-
sa senectute fuscata.

Fausto preposito :-

Ut quedã eccia nomine nõ fuerit oneribus sit eiusque solucioni subiaceat

26

Cephas est apud eos fidem beneficij pois imminui
quibus alia sepius nra conuenit largitate pstari
Et sicut que semel anime resciendi appetitum nõ
merentur. Sic qui largitate nram moderatis pcibus impe-
trauit. Nostrorum terminos pstitorum inmodica nõ debet psump-
tione transcendere. Vñ quia religiosi studij reuerencia co-
monemur. Ut que dudũ eccle viri venerabilis versilie
pstitimus valere ppetuum censeamus. Nunc quoque il-
lustrem magnificenciã tuã duximus admonendã
quatinus sup indictarũ onera titulorum pfata eccia i ca-
summa nõ senciat. Que pridem magnifici viri pat-
tis Cassiodori pura nobis fide et integritate compti
temporibus est soluta. Ea nõ que a tempore beneficij ad eccia
ipam ab aliquibus est translata pfessio toe cũ vniuersis
possessoribus onus solutionis agnoscat et illis subiaceat
functioni cui nacta est iura dominij. Alioquin ista
nobis augmenta cius ee nõ pnt que fisci dampno psi-
ciunt. Sufficiat possessori compendium pensionis tributa
sunt purpure nõ latrone lucrum cũ inuidia piculum
est. Quanto melius omnia moderata gere que nullus au-
deat accusare.

Specioso viro sublimi z

Ut quedã illustres de insidijs et homicidio accusati subeant cũ plebe iudicium

21

Septrarum gencium mores sub lege moderamur. Si iuri
romano seruit quicquid sociatur ytalie. Quanto
magis decet ipam ciuitatem sedem legum reuerencia
plus habere. Ut p moderatõis exemplum luceat gra dignitatum.
Ubi enim quereretur modestia cum si fedent violenta pa-
triciorum ppli nobis ita ptis prasini petitione suggesserunt
Dum ad nrm comitatum venire disponunt remedia quereta

poscentes. Se truculentas insidias a patricio theodorico et importuno viro illustri consule pertulisse ita ut unus eorum defleatur extinctus. Quod nos si ita est pro facti sui atrocitate commonuit ut in inopiam plebem furor persequeretur armatus quam fovere cunctis debuisset affectus. Sed quia condicio minorum regnantibus equaliter implorat auxilium supermemoratos illustres viros amoveri presenti iussione censemus ut ad thelie atque agapiti virorum illustrium vel ad eque instructas personas te instante non differatur destinare iudicium quatinus legibus examinata cognicio eorum firma teneatur. Sed ne forsitan magnificos viros loquacitas popularis offenderit presumpcionis huius habenda discrecio est. teneatur ad culpam quisquis tunc senatori reverentissimo senatori iniuriam proterius inflixit si male optavit cum bene loqui debuit. Mores autem graves in spectaculis quis requirat ad circum nesciunt convenire catones. Quidquid illic a gaudenti populo dicitur iniuria non putatur. locus est qui defendit excessum quorum garrulitas si paciencius accipitur ipsos quoque principes ornare monstratur. Reddeant nobis certe qui talibus studiis occupantur. Si tranquillos optant adversarios suos certe volunt eos esse victores quando ad iniurias tunc prosiliunt cum se superatos turpiter erubescunt. Inde rursus irasci volunt quod sine dubio se aptasse cognoscunt.

Universis gothis et romanis

Ut qui habuerit saxa in agris suis concedat ea pro reparacione urbis.

28

Digna est constructio civitatis in qua se commendat cura regalis quia laus est temporum reparacio urbium vetustarum. In quibus et ornatus pacis adquiritur et bellorum necessitas precavetur. Ideo quod presenti iussione perfutura sancimus ut si quis cuiuslibet generis saxa in agris suis iacentibus muris habuerit perfutura libenti animo sine aliqua dilacione concedat. Quod tunc magis verius possidebit cum hoc utilitati sue civitatis indulserit. Quando est omnibus communis quod videtur crescere publicum decus ubi omnium utilitas in equalitate concluditur. Et hec presentem vilia ad auctores tuos magna sunt commoditate reditura. Datum plerumque et maiori utilitate recipit. Et fruetur hoc lucra sua complectitur cum necessaria pro temporibus quis largitur.

16

Li

Vt restituat veredis terrarum spacia que antea licuerunt

29

[marginal note, faded:] laboratibus ... [illegible]

Universis ve[re]dariis et sumptu constitutis

Non dubium est ad utilitatem rei publice cursus custodiam pertinere per quem nostris ordinacionibus celerrima prestatur effectus. Et ideo velut necessarie rei maior adhibenda est cautela ut qui ad continuos excursus constituti sunt tur-pinacie non tabescant ne ieiuna tenuitas laboribus parata succumbat. Et incipiat iter effici morosum quod ad celeritatem constat esse inventum. Et ideo apparitorum devocio vestra presenti iussione commonita terrarum spacia que veredis antea licuerunt mutacionibus suis a possessore vendicata restituat ut nec illis pro spacio indicantur dampna et istis recuperata sufficiat.

Vt famuli sedicionem armati cavillantur

30

Senatui urbis Rome &c.

Animum nostrum patres conscripti rei publice curis calentem et diversarum gencium concilia pertractantem querela pulsavit sepius populorum. Certa quidem ex causis levibus se graves eructavit excessus deplorat enim pro spectaculorum voluptate ad discriminis se ultima pervenisse ut legum ordine calcato de prasina parte persequatur innoxios similis furor armatus et quod illis humanitas nostra causa leticie prestitit in tristicia audacia plectenda convertit. Nos clemencie nostre solita provisione consulimus ne paulatim sinendo graviorem vindicare cogatur offensam. Benignum quippe principis est non tam delicta ultimus punire quam tollere ne aut acriter vindicando estimetur nimius aut leviter agendo putetur impunitus. Atque ideo presenti diffinicione sancimus ut si quisquam senatoris famulus in ingenui cede fuit fortasse versatus cum tradat legibus impetitum ut sanctum qualiter discussa proferatur iure valitura sentencia. Si non tanti facinoris reum mala fide dominus iudiciis putaverit distulit noverit se librarum ... dispendio mulctandum et nostre ingratitudinis quod multo gravius est pericula subiturum. Sed ut hoc statum omnium pax libera componeret et civitatis gra... reductis moribus conveniret ad presentem quoque precepta nostra direximus. Que vobis recitari libenter amplectimini ut aequitas iussione pensata resarciatur civibus scissa concordia. Per inde nullum ab spectaculorum gaudio removemus sed sedicionis

[marginal note, faded:] Veredarius dicitur a vehendo sunt equi publici ... cum festinacione ... habent ... vehere ... veredarius [illegible]

semina radicitus amputamus ut sit q(uod) int(er) splendore rom-
mores q(uo)q(ue) mediocres refugite tales familiares qui sint iniu-
riarum ministri qui honori v(est)ro nitant(ur) adscribere quod de-
linquunt. Et dum levitates suas exercere cupiunt v(est)ram veneren-
ciam implicare contendunt. Vos enim quos semper gravitas de-
cet nolite truculent(er) insequi verba inania p(o)p(u)lor(um). Et q(ui)s e(st)
forte q(ui) penam mereatur admissum in p(re)fecti urbis noticia
deferatur ut culpa legibus non p(er) p(re)sumpta(m) cohercea(tur) iniuria.
Quid enim discrepat a peccante qui p(er) excessum se nititur vin-
dicare. Impenitenda e(st) ulcio de eius que de legibus venit
et excellent(i)us ui(n)c(it)ur de p(ro)pulsato triumphasse. Cui victor p(ro)-
nunciat(ur) a iudice. Inter ipsos quoq(ue) adversarios ut scitis non
erant plus armata certamina. Sed pugnis se quibus fervida la-
cessebat intencio v(estr)um et pugna nomen accepit, postea
belus ferreum gladium p(r)imus p(ro)duxit. Et quo in bellum pla-
cuit nominari. Consilium atrox crudele p(re)sidium ferina co(n)-
certacio. Nam et si datum e(st) plus illi inermem facile vi-
cere tamen criminum applicandum est. quod inde posteritas po-
tuit imitare. Non p(er)mittatis ergo a famulis v(est)ris in civib(us)
fieri quod adhuc debet et in hostibus accusari etc.

Senatui urbis Rome

Spectacula voluptatum leticiam volumus esse p(o)p(u)lorum
non erigere sed motus iratorum quod ad remissionem
animi constat inventum. Ideo enim tot expensarum
onus subimus ut conventus v(est)ri non sit sedicionis strepitus
sed pacis ornatus. Mores peregrinos abicite romane sit
vox plebis qua delectet audiri. Convicia n(on) gaudium
pariunt n(ec) de leticia provocantur. Hoc fuit certe q(uod) culpabit(ur)
in exteris. Nolite modo vicia turbulenta continere que vi-
detis alios abiecisse. Atq(ue) ideo edictali p(ro)grammate
definimus ut si atroces iniurias in quempiam senator(um)
vox iniusta p(re)sumpserit noverit se a p(re)fecto urbis legi-
bus audiendum ut p(ro) facti qualitate discussa excipiat
p(ro)mulgatam iure s(ente)nciam v(est)ram ut omne semen discordie
funditus amputetur. P(re)finitis locis panthominos artes
suas exercere p(re)cipimus quod vos potius instruere ad p(re)fectum
urbis data p(re)cepcione. Certum est ut animis compositis

Ut in theat(r)o non iurgia
sed porius leticia pag(a)t
civitatis

31

pacatis leticia civitatis. Nichil est enim quod studiosius suadere
vos cupimus quam mores veterum disciplina ut quod ab anti-
quis laudabile semper extitit sub nobis potius augeatis.
Soletis enim eum ipsa mellifluis implere clamoribus. Et vivo
sono dicere quod ipsas quoque belvas delectet audire. Profertis vo-
ces organo dulciores. Et ita sub quadam armonia cithare
concavum theatrum per vos resonat ut tonos possit quilibet
credere potius quam clamores. Numquid inter ista vox debet
aut inflammata contentio. Abicite furores leti iram
gaudentes excludite. Taliter enim aliorum animi temperari
possunt cum vestri favores suaviter audiuntur.

Agapito viro illustri pontifici

Vt compescat etiam
in ira et theatro vo-
luptatum

32

Proxime urbis presulem pacis convenit esse custodem.
Rara enim a quo moderatius sperari melius quam tu po-
tuit Roma committi. Illa enim in te omnium dignitatum
uberes gaudet presidere virtutum. Et ideo honori tuo debes
animos exequere ut quod nunc adeptus es beneficiis tuis
meruisse credaris. Circumspicere te decet ne qua
in spectaculis seditionum causa nascatur quia tunc proprium
populus est quietus. Sit insultandi moderata consuetudo
ut nec libertati pereat honesta licencia nec desit moribus
disciplina. Erudita sicut nunc oratoribus et amplissimum
ordinem dominum et plebem decernimus ammoneri. Hoc
ordine ... tua quorum magnitudine observare censemus ut si a quo
temere vocata fuerit iniuria senatoris confestim loquax te-
meritas legum severitate plectatur. Si vero senator civitatis
immemor quempiam ingenuum nefaria fecerit cede vexari
... permittat ... transmissa premunitatis nunc mulctam per-
ciping ... Convenerint enim cuncti sic spectaculorum
... studia partes quae dividere ut in pena decant esse concordes.
Nec ad hoc sibi voluptatum exhibere etiam ut exinde
hostilis ira fervescat. Unum ne per hanc ulla possit item
furiosa contencio provenire Helladius de medio volup-
tatem populis prestaturus introducatur. Huiusque equalitate
menstruum cum ceteris prium pantomimus. Illud etiam quod
crebras inter eos sediciones exagitat nostri iussione defini-
mus ut amatores Helladii qui de medio saltare precipimus

sine utriusq partis studio spectandi ciis ubi eligendi libera sit facul-
tas. Cur non eorum lubrica voluntas unius coloris migrauit
fauore studia sua pplus tam in circo quam theatro habeat pro
parte quam diligit ut is qui presumpsit vetitam ipse induce-
re quesisse discordiam :~

Agapito viro illustri pontifici :~

Vt no litigent sup co-
stitucoe panthomimi

33

Nescit serenitas nostra semel placitum titubante iudicio
mutare quod provida dispositione constituit mutare imp-
rudenter. Dudum siquidem ad albinum atque avienum pa-
tricios viros nos retinemus dedisse precepta ut pantho-
mimum prasini partis eligerent qui prestantibus spectaculis co-
uenisset. Quod nobis factum sua relacione narrauit. Et ideo
nunc presenti auctoritate decernimus ut quem a supra memora-
tis magnificis viris electum esse constiterit ei solitum men-
struum partis prasini sine imminucione tribuatis ut quoniam ma-
prouisio compulsionis tollende causa constituit non fiat sedi-
tionis occasio sed quietis :~

Agapito viro illustri pontifici :~

Vt no deducat frū-
menta ex prouincia n du-
fimile superflua

34

Copia frumentorum dz primum cui nascitur prodesse pro-
uincie quia iustius est ut incolis propria fecunditas ser-
uiat quam peregrinis commerciis studio se cupiditas
exhauriat. Alienis siquidem partibus dz impendi illud quod
superest. Et tunc de exteris cogitandum dum se uota propria nouerit
explesse. Atque ideo illustris magnificencia tua per loca sin-
gula que circa littorum videntur hoc faciat commoneri
Vt non ante quispiam peregrinas naues frumentis oneret
ad aliena littora transituras. Quam expense publice ad op-
tatam possint copiam peruenire :~

Tertiolo viro senatori gothorum

De mora nautarum qui
tempore apto no deduxerunt
frumenta et de serulitate
et neglig. nautarum

35

Cum siccitas presentis anni que localiter ciuibus plerumque despe-
rare tempus terrenis messibus nimio calore durante
abortiuos messium fetus non tam edidit quam ipsa
ubertate precit. Maior nunc studio queruntur sunt que etiam in
habundancia expeti consueuerint. Et ideo frumenta publica que de
calabro atque apulo littoribus per cancellarium nostrum estatis
tempore consueuerant destinari nec autumpno venisse moris
omnibus premonemur. Cum solis reflexo australia sic discurrere

[illegible] m. [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] morum applicat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hering et
[illegible] ac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tempestates aut tranquillitates [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliquando [illegible]
[illegible] [illegible]

nature ordine modificatis tumultuosas procellas aeris permixtione suscitat, quod ab ipsis quoque mensibus datur intelligi qui ex numero ymbrium futurorum competentia nomina susceperunt. Nunc ergo talis modus ut in tantis tranquillitatibus velocia nec dum fuerint destinata navigia cum stellarum non ingencium lucidum sidus tendi carbasa festinanter innitet. Et aeris serenitas fides sperancium nequeat. Vota terrore. Aut forte incumbente austro remigiis quoque innitantibus meatus navium ethmais morsus inter undas liquidas alligavit. Aut indici maris conche simili potencia labiis suis navium dorsa stringunt. Quarum quietus tactus plus dicitur retinere quam exagitata possunt elementa complere. Stat pisces variis tumentibus alata velis et cursum non habet cui ventus arridet sine anchoris figitur sine rudentibus alligatur. Et tam parva animalia plus resistunt quam tot auxilia prosperitatis impellunt. Ita cum subita unda properet cursum super maris tergum navigium stare contestat infixum. Miro quoque modo natancia intercusse retinetur dum innumeris unda motibus rapiatur. Sed ut dicamus alia piscis nam forte nante predictarum navium tactu torpedinis segnissime torpuerunt. Aqua tamen dextere instrumenta perforavant. Ut per hastam que vibrata fuit ita manum percucientis inficiat. Quatinus vivens subito pars sine sensu aliquo inmobile obstupescat. Credo talia intueverunt qui se movere non possunt. Sed ethmais illis impedimentosa voracitas est concharum morsus insaciata cupiditas torpedo simulacio fraudulenta. Ipsi enim pravo studio faciunt moras ut occasiones incurrere videant adversas. Quod magnitudo tua cui specialiter convenit cogitare de talibus celeriter faciat emendacione recorrigi ne tanta inopia nostra tam abstrilitate temporis quam nata fore nunc neglecta videatur.

Ut hering morsus.

Crispiniano viro sublimi

Vt filij de mortui ciuil tuicione valeant

Utilitas personarum renovari debet successione bonorum ne defectu servientium paciatur aliquod res suspensa dispendium. Et ideo locum te in hering quondam burda in pendonensi civitate ex nostra auctoritate suscipere. Ut omnia vigilanti ordinacione procurans nostre gratie mercari augmenta debeas enim advertere qua necessitudine reddere studeamus vivis qui mortuorum fidem non passimus oblivisci.

36

Illud etiam pietatis nostre consuetudine commonemur quando devotorum nobis memoria probata non deficit. Antefati Buduit quondam filios qui sinceram nobis devotione noscitur paruisse simili facias tuitionis vallari cautione defensionis presidio ut commodo sublevati securitate se gaudeant prioris servitii contulisse. Persistit ergo generis quod potuit munus devotionis prestitum. Cumulata magis nos decet tribuere quam videantur a serventibus accepisse. Hec equalitas equitatis non est. Sed pro nostra iustissime pensat cum reddendo plus fuerit onerata.

Crispiano viro senatori.

Quamvis homicidii facinus primum detestetur auditus et cruentatam manum oculi refugiat indicantium. Et aperta plurimorum ad iniuriam via bonis mentibus sit patet. Tamen iustitie consideratione librandum est, cur cuique fiat iniuria. Nefarium scelus quod nova infelicitate fortune commissum est. Aut erit detestatio auctoris si se fuerit innoxium. Quis enim ferat hominem ad leges trahere qui minoris nisus est iura violare. Ferris institutum est copulam suam extrema contentione defendere. Domum omnibus animantibus est inimicum quod naturali lege damnatur. Videmus tauros feminas suas cornuali concertatione defendere. Arietes per suis omnibus capitaliter inservire. Equos adiunctas sibi feminas colaphis ac morsibus vindicare. Ita per copulatis sibi animas ponunt qui verecundia non moventur. Homo autem quemadmodum patiatur adulterium inultum relinquere quod ad cetum suum decretus cognoscitur obmisisse. Et ideo sicut oblate petitionis nuntius veritate firmabit genialis thori maculam deprehensi adulterii sanguine diluisti. Nec sub pretextu conventus mentis causam pudoris intendis ab exilio quod tibi constat inflictum te precipimus alienum. Etenim per amorem pudicitie porrigere ferrum maritis non est leges calcare sed condere. Ita tamen ut si libet memorie extiterit accusator de facti tui qualitate te nominis audiendum. Ut si innoxias peremisti crimen publicum districtione resecare. Si male iunctas complexus adulterorum morte divisisti existimetur potius vindicta quam culpa. Si quis autem calumpniantium damna generavit et Agnello ut asseris fideiussori tuo

Cognoscit homicidium in deprehenso adulterio perpetratum

31

Adult[illegible] [illegible] consequitur

[illegible] uxore [illegible] legis

a uitalo uel eius officio extortam constitit fuisse pecuniam nostra iussione conuentus secundum leges ablata restituat. Nolumus enim eos in cuiusquam predam cadere quos nostra iussa est semper liberare. Pari modo contra ciuilium impetus audacis et tutorum sub equali defensione prestamus ut nec legibus te subtrahat nec iterum contra iura publica laborare permittat.

Faustino uiro illustri patricio :–

Ut tutor bona rei orphani restituat quod noluit meliorare

38

Non est beneficium quod prestatur inuitis nec cuiquam utile uidetur quod aduersa uoluntate conceditur. Unde prestabilitas tua uirilarium adolescentis nepotis tui cognoscat nos querelis grauibus expetitos quod res patris eius non meliorandi causa sed deteriorandi uoto detineas. Quapropter si quas ex iure memorato te retentare cognoscis sine aliqua dilatione restitue ut res parentum propria uoluntate disponat. Quia et nos uere congrua esse persona que assumpta dum libertate proficiat. Pullos suos audaces aquile tam diu priuato cibo nutriunt donec paulatim a molli pluma recedentes adulta etate pennescant. Quibus ut constiterit firmus uolatus nouellos ungues preda consuescant iterare nec indigent alieno labore uiuere quos capto preda potest satiare. Sic iuuenes nostri qui ad exercitum probantur ydonei indignum est ut ad uitam suam disponendam dicantur infirmi. Et putentur domum suam non regere qui creduntur bella posse tractare. Gothis etatem legitimam uirtus facit. Et qui ualet hostes confodere ab omni se iam debet uicio uindicare.

De aquila:

[illegible]

A. uiro illustri patricio :–

Ut filii sint causa studiorum permaneant in urbe

39

Rationabiles petitiones supplicum libenter amplectimur qui etiam non rogati iusta cogitamus. Quid est enim dignius quod die noctuque assidua deliberatione uoluamus nisi ut rem publicam nostram sicut arma protegunt equitas quoque inuiolata custodiat. Spectabilis itaque flauianus in siracusana ciuitate consistens palatii nostri longa obseruatione dilatus uenti se ad laris proprios supplicauit qui studiorum causa suos filiorum ad romanam exhibuit ciuitatem. Quos illustris magnificentia tua ex nostra continens iussione in supradicta urbe constituat nec illis liceat ante discedere nisi hec per adeptam iterum iussione(m) ita enim et illis ingenii profutura

adquiritur. et nostre utilitatis ratio custoditur. Quibus mora pt
esse proficua. dum interdum expedit priuatam negligere ut sapienter
quis possit acquirere. Ulixes ythacus nisi hoc fecisset in lavibus
forte propriis latuisset. Cuius sapientiam hinc maxime homeri
nobile carmen asseruit quod multas ciuitates et populos
cognouit. Dum illi prudentiores sunt spiriti qui multorum
hominum probantur conuersacionibus eruditi. Natura siquidem humana
sicut duris laboribus instruitur, ita per ocia torpencia fatuatur.

ex quarum ? [marginal note]

Agapito viro illustri pontifici :—

De preparacione ad bella et arte bellandi

XX

Primatos nostra promouere non debet impediri ne quod salubriter constat esse dispositum per tarditatis uicium incurrat obstaculum. Et ideo ante distribuenda sunt arma militibus quam flagitare possit necessitas ut cum tempus exegerit paratiores ad imperata sufficiant. Ars enim bellandi si non preluditur cum fuerit necessaria non habetur. proinde sublimitas tua illustris salonitanis militibus aut cuicumque se expediendi facultas obtulerit pro nostra iussione arma necessaria preparabit. quia fida rei publice salus est defensor armatus. Discat miles in ocio quod perficere possit in bello. Animos subito ad arma non erigunt nisi qui se ad ipsa ydoneos premissa exercitacione confidunt. Gestiunt vituli certamina que impleant etate robusta. Catuli in nouellis venacionibus ludunt. Focos ipsos comprehendere in surculis tenerius nitimur. Ceterum si robora primis scintillis adhibeas igniculum opprimis quem fouere contendis. Sic animi hominum nisi prolusionibus fuerint imbuti ad hoc quod tendunt ydonei nequeunt reperiri. Primordia cuncta pauida sunt. Et aliter timiditas non tollitur nisi cum rebus necessariis nouitas abrogatur.

Arcimesio viro illustri pontifici :—

Ut nobili genere dignitatem concedat

XXI

Precipua nostri ordinis cura tanto erat nos facere perfecte iudicia. Et honor senatus examinare cogit sollicitius recipiendo cetui admittendum. Quem non solum nostro volumus augeri ciuium florenti maxime luce nitorum lucis faciat. Alius ordo forte mediocres senatus recepit et omnino non probatos. Quapropter uirum melius nobilitati colligatum quemquam quam de vena nobilium qui se permittat

abhorrere moribus quam refugit sanguinis nobilitate. Atque ideo illus-
tris magnificentia tua Fausto adulto filio illustris Fausti de-
cernat attribui. Cui preclarus ordo cetera reverendos curie designat.
Hoc enim precipientes nichil inminuimus sacro ordini de so-
lita auctoritate iudicii quem gloria maior est dignitatis spectare
suam petitum post regale iudicium. Ornatus enim vestrorum est
si que solent illi diligere nos iubemus. Et si quod ab illis
quottidie petitur nos magnopere postulamus.

Senatori urbis Rome

Exigit ad prefecture urbane culmen

82

[R]emuneratio meritorum iustum donantis prodit imperium. Apt[e]
que prius nescit quod quempiam laborasse contigit.
Nam si inopinata tribuimus quemadmodum negare
possumus que debemus. In tutum apud nos reponit omnis
devotio quod meretur. Et duplicem fructum metit qui nobis
se in aliquo paruisse cognoscit. Olim quidem a nobis quod
esset dignitate preciosius hoc meruisti ut regis lateri diu
adhereres. Differri te protulit noster affectus. Aut amantem pueritie
tui causam tardius impetrasti ut post sacre annicie gene-
rum ad senatorum ordinem pervenires. Cuncta siquidem vir-
tuum fama captat humanitas vite geminata sedulum pura genus
instituta preclara. Quorum si unum nobilitatem complet: ince
collecta plus faciunt. Cui non minus genitalis soli fer-
tilia resplendes quam gloria stematis et virtutis oneris.
Hinc est quod nunc te per indictionem feliciter etiam ad prefecture
urbane culmen erigimus tribuentes tibi in ea cuncte fasces
ubi perpetui sunt honores. Quod nos qui munera nostra verti-
dimus estimamus certe fatebimur multum te meruisse de nostris
iudiciis ut illi cetui preside possis que reverendum humano generi
esse cognoscis. Numquid hoc est palacia regere et domos proprias
ordinare. plerumque honor ex commendatis adquiritur nec
tale est cellam vinariam tuendam suscipe. Sed preciosa dignitate
mata custodire. Illa que pecora credimus ad conservandum
melioribus damus. Et in quibus sustinere damna non patimur
fidelioribus perfecto mentibus applicamus Roma si hoc pare
estima nos et aliis similia credidisse. Sed non singulare bonum
est et dicente prepipue viri facimus quam augere optamus.

Senatui urbis Rome

Conced[it] dign[itatem] p[re]fat[ur]e urbanae laudans uirtutes eius plurimas commendat eum patribus conscriptis

XZ

Honor privatus et publicus

atis patres conscripti virum et gemina culmina dignitatum Satis nobis p[ro]ficere quod nobis contigerit in fastum honore p[re]stare. Cum quidquid enim ab unoquoque suscipitur senatus est qui meretur. Quid enim de nobis estimemus agnoscitis qui viris longo labore comptis hoc etiam in primum damus ut uiri corporis mereantur esse principes. Hic enim est uir qui genitalis soli relicta dulcedine nobis maluit inherere Et licet clarus esset in patria nostram tamen elegit subire fortunam. Occupans gratie magnitudine virum nec qui principe Zenone non tam beniuolo quam affine gaudebat. Et quod in illa re publica gratia non potuit obtinere peritis que sic facillime fauet exoneratis Sed hec omnia ueniens despexit affectus ut nos ipsi per quibus hec fecisse cognoscitur stupe-mento uideamur. In ueniens gratia tot desiderabilia fuisse contenta Cui super hanc eximiam fidem solacia sue nobis confabulationis adiecit ut asperas nonnumquam rei publice curas quas emergentium rerum necessitates suscipimus sermonis eius suauitas deliniret. Blandus alloquio supplicantium fidelis patronus accusare nesciens commendare promptus. Qui tanta se animi puritate clarificauit ut cum apud nos dignitates aulicas mereret. Spectaculorum ordinatorum letissima etiam militia vendicaret. Cetus est sub specie uoluptatis libenter se moribus aptaret imposijs aliquibus laboribus quibus temperans. Sed in nulla se nobis parte dissocians regalem quoque mensam conuiua geminatus ornauit. Ubi se nobis studens inferre ubi nos certum est posse gaudere. Sed quid ultra de eius moribus est dicendum cui ad p[re]fectum probationem sufficit quod amorem nostrum iugiter hoc promeruit. Non est enim magis mirum quam gratiam uenisse peregrinantium. Nam quibus fas est de cunctis optimos querere uidentur etiam mutas delegisse. Atque iis labores eius remuneratione pensantes attribuimus illustri viro urbane p[re]fecture fasces indulsimus. Hunc igitur patres conscripti tot ac talibus meritis placenti fauete linguis fauete collegijs. Et quod uere beniuolentie laus est cum dignis caritatem impenditis ad exortus ceteros incitetis &c.

Concl[usi]o p[o]pulari p[er] m[a]g[ist]r[u]m

Senatui urbis Rome

De eodem urbis p[re]fecto qui in tempore delinquentes debebit corrigere

44

civitatem vestram praecipuam nos habere ex ipsa cura vos potestis
agnoscere pro quibus ita videmur esse solliciti ut nichil eam
molestiis patiamur omitti Cautela siquidem probatur affectum
Et que studiosius diligimus maiori cura custodimus Hinc est
quod viro illustri artemidoro diu nostris obsequiis erudito pre-
fecture urbane dedimus fasces regendos Ut quia quorundam
illicitis sedicionibus civilitas turbabatur haberent et immoderati
punissimum teste et cruantes ulcionem iustissimam paterentur
Quod nos qui delectamur in fontibus in auctorum noticiam duximus
perferendum Ne quis inopinata districcione solita presumat ex-
cedere Quo circa talia nos prefato viro delegasse noveritis
Ut si quispiam in civilis extitit districcione illico nostre iussi-
onis incurrat Et quamquam prefecture urbane hanc potestatem
dederunt leges nos tamen specialiter delegavimus ut confidencius
fiat quod duplici premissa auctoritas audebit ergo sediciosos
et a disciplina publica devinantes nostra auctoritate percellere Ces-
sat continuo fervor animorum bona pacis que nostris la-
boribus deo propicio meruistis Cur sedicionibus fedantur illicitis
Nunquam maiori dampno pietati sunt indoctes quam cum gra-
vitas romana culpatur Repetet itaque moderacionem suam ho-
nesta civitas pudor enim est degenerasse prioribus Eo presertim
tempore cum talem principem cognoscitis vos habere Qui prima
bonis meritis ulcionem tribuat inquietis

Laudando eum de pericia arcium scribit mittenda de quodam horilegio

45

Rex pro rege ... magd

Boecio viro illustri Patricio

Spernenda non sunt que a vicinis regibus presumpcionis
gracia postulantur dum plerumque res parva plus prosit
quam magne prestant opes Quod obtinere divicie frequenter non
valent prestitere quam magne per ut obtinere diviciae frequen-
cum quod arma complere nequeunt oblectamenta suavitatis
imponunt Fit ergo pro re publica et cum ludere videmur Nam ideo
voluptuosa querimus ut per ipsa seria compleamus Burgun-
diorum itaque dominus a nobis magnopere postulavit ut
horologium quod aquis sub modulo fluentibus temperatur
Et quod solis immensi comprehensa illuminacione distinguitur
cum magistris operum ei transmittere debeamus quatenus impetitis delecta-
cionibus perfruendo Quod nobis quottidianum illis videatur
esse miraculum Agito siquidem respicere cupiunt quod legatorum
suorum relacionibus obstupescunt Hoc te multa erudicione

sagmatum ita nosse didicimus ut artes quas exercent vul-
gariter nescientes in ipso disciplinarum fonte potaveris. Sic
enim atheniensium scolas longe positus introisti. Sic pal-
liatorum choris miscuisti togam ut grecorum dogmata
doctrinam feceris esse romanam. Didicisti enim qua profundi-
tate speculativa cum suis partibus cogitetur. Qua ratione activa
cum sua divisione discatur. deducens ad romuleos sena-
tores quidquid cicropide mundo fecerant singulare. Translationibus
enim tuis pytagoras musicus ptolomeus astro-
nomicus leguntur ytali. Nichomacus arismeticus geo-
metricus euclides audiuntur ausonii. Theologus
plato aristotiles logicus quirinali voce disceptant.
Mechanicum etiam archimedem latialem siculis reddidis-
ti. Et quascumque disciplinas vel artes fecunda grecia per
singulos viros edidit te uno auctore patrio sermone
roma suscepit. Quos tanta verborum luculentia reddi-
disti claros tanta lingue proprietate conspicuos ut po-
tuissent et illi opus tuum preferre si utrumque plenius di-
dicissent. Tu artem predictam ex disciplinis nobilibus natam
per quadrifarias mathesis ianuas introisti. tu illam
in nature penetralibus considentem auctorum libris invitantibus
cordis lumine cognovisti. Tu ardua nosse usus miracula
mirare propositum est. Molitur (mollitis) ostendere quod obstupescat ho-
mines evenisse miro quomodo notis conversis factis detra-
hit fidem cum ostentet et oculis visionum facit aquas ex
imo surgentes precipites cadere ignem ponderibus currere
organa extraneis vocibus insonare et peregrinis flatibus
calamos compleri ut minuta possint arte cantare.
Videmus per eam defensiones iam nutantium civitatum sub-
ito tali firmitate consurgere ut machinamentorum auxi-
liis superior reddatur qui desperatus viribus invenitur.
Madentes fabrice in aqua marina siccantur. dura cum
fuerint ingeniosa dispositione solvuntur. Metalla mugi-
unt diomedes dromedes in aere grues buccinat eneus
anguis insibilat. Aves simulate fritorunt. Et que vocem
propriam nesciunt dulcedinem probantur emittere cantilene.
Pauca de illa referimus cui celum imitari fas est. Hec fecit

De Astronomia

secundū solem marchimedis sp̄ca decurrere Hic altrū zodiacū
circulū humano consilio fabricauit, hic lunam defectu suo re-
parabilem artis illuīacōe monstrauit, paruamqꝫ machinā
grauidam mundo celū gestabile compendiū rerum
Speculū nāe ad spēm etheris mobilitate incōphensibili
volutauit. Sic astra quorū licet cursū sciamus fallen-
tibꝫ tm̄ oculis pdire nō cernimus. Stans quidem illis
motus est ꝫ que velociter currere nā vdē cognoscis se
mouere nō respicis. Quale est hoc ꝫ homi fecisse qd vix
intellexisse pt ēē mirabile. Quare cū vos ornet taliū
rerū pdicanda noticia horologia nobis publicis expensis
sine vrō dispendio destinate pmū sit ubi stilus diei
index p vmbrā exiguā horas consueuit ondere Radius
itaqꝫ imobilis ꝫ puus pagens quod miranda solis
magnitudo discurrit. Et fugam solis equipat qd
motū semp ignorat Inuiderent talibꝫ si astra sentirent
et meatū suū fortasse deflecterent ne tali ludibrio sub-
iacerent Ubi ē illud horarū de luce venienciū singulare
miraculū si has et vmbra demrat Ubi pdicabilis
indefecta rotata Si hec ꝫ metalla peragunt que situ
ppetuo continent. O artis inestimabilis virtus que dū
dicit ludere natur̄e ꝑualet secreta vulgare Secundū sit
ubi pter solis radios hora dinoscitur noctes ī ptes
diuidens quod ut nichil debet astris ronē celi ad aquarum
pocius fluenta conuertit Quorū motibꝫ ondit q̄ celo
voluitur ꝫ audaci psumpcōe concepta Ars elementis
confert quod originis condicō denegauit. Uniuerse dis-
cipline omnis prudenciū labor nature potē ut tantū
possint nosse pquirit mechanisma solū est q̄ ex con-
trariis appetit imitari Et si fas est dicere ī quiqdā eciā
initiitur velle supare, hic eū fecisse dinoscitur de dalu
volare het ferreū cupidinem ī dyane templo sine aq̄
illigacōe pendere het hodie muta cantare iussata
Vincere immobilia moueri mechanicus si fas est dicere
pene socius est nature occulta reserans manifesta conuertens
miracul ludens Ita pulcre simulans ut quod compositū

De artis virtute

nō ambigitur. uitas putetur. H quia studiosius te legisse cognouimus p̄dc̄a nobis horologia qn̄totius tr̄smitte̅ ma turabis. Vt te notū i illa mūdi p̄te facias ubi alit̄ p̄ue nire nō potas. Agnoscant p̄te ex te uc gentes tales nos hr̄e nobiles quales legūt̄ auctores. Quociens nō sūt credituri qui uidint quociens hanc uitatem lusoria sompnia putabūt. Et qn̄ fuint ab stupore conuersi nō au debunt se equales nobis dice. Apud quos sant sapien tes talia cogitasse etc.

Gundibaldo regi illustri etc.

Donando tr̄smittit horilegiū a Boecio excogitatum.

XG

Amplectenda sūt munera que p̄bant̄ omnimodis ex petita. Qm̄ nō est abiectū quod p̄t cōple̅ desidiū. Nam p quasitz p̄ciosas res ad illud tm̄ tenditur ut cupientis animus expleatur. Qua ppt̄ salutates gr̄a consueta p harū portitores illū et illū oblectamenta p̄ntie vr̄e horologia cū suis dispositorib; credidimus destinanda. Vnū i quo humana solercia uide̅ collegi quod totiq celi noscitur spacia puagari. Aliud ubi solis meatus sine sole agnoscitur. Et aquis guttantib; horarū spacia limitant. Habetote i ura p̄ntia quod alij uidistis i (ta)nti romana dignū ēnt bonis mis gr̄a ur̄a fruat. que nobis et affinitate coniūgitur. Sub vobis discat burgundia res subtilissimas inspice̅ et antiquorz inuenta laudae̅. p uos ppositū gentile deponat. Quo dum prudiam regis sui respicit ecia s(ua)s sapienciū concupiscit. Distinguat spacia diei actib; suis. horarz aptissime momenta constituat. Ordo uite confusus agitur si talis discreta sub uitate nescitur. Beluarū quippe ritus est ex ventris esurie horas sentire. Et nō hr̄e cr̄tū q constat humanis usib; contributū. Et est finis libri primi etc.

Romedus ... ... uidet.

Tituli secundi libri etc.

Pyssimo anastasio impatori. Th. Rex. f. elici 1
Viro illustri consuli ordinario Theodoricus 2
Rex Senatui urbis. Th. Rex.
Hadirio viro honesto. Th. Rex. 3
Fausto pposito. Th. Rex. 4
 7

Anastasio imperatori Serenissimo

Laudando quendam de genere et nobilissimis moribus constituit eum candidatum

I

Ammonet nos consuetudo sollempnis dare fascibus nomen ornatum proprium Rome terrena curie claritate ut per annorum numerum decurrat gratia dignitatum. Et beneficiis principum sacretur memoria seculorum felix a consule sumat annus auspicium portam quoque dierum tali nomine ditatus annus introeat. Faveat quoque reliquo pro tempore fortuna principibus cedens cum nobis credi possit optime qui ut alumpnos proprios ad ubera sua Roma recollegit. Et in venerando nomine cetu annumeret Gallicanum. Agnoscit curia transalpini sanguinis decus que non semel corona sua nobilitatis eius flore vestivit. Vidit nec reliquos fasces viros inde summe consulares qui longo stemmate ducto per trabeas lege temporum originarius est honorum. Nam quis bonorum indolem nesciat esse felicem. Qui primis auspiciis hinc prodidit nutum quod ad premia nisus est festinare virtutum. Bonum iudicium est secura prosperitas. Evenit cum libertate puerilibus nec passi sumus cum inglorium relinquere qui ad honorem rei publice meruit pervenire. Dignus plane largitatibus nostris qui in ipso pueritie flore maturis moribus lubrica frenavit etate. Et quod rarum continentie bonum est prope primatus gravitatis factus est filius cupiditate inimica sapientie subiugavit. Vitiorum blanda contempsit, superbie vana calcavit. Ita superatis excessibus ante dare visus est de moribus consulatum. Vos autem qui bonis redimimini institutis. Quos probitas insperata conciliat. Curiales infulas prestitimus candidato ut virtutum desidia possimus provocare per munera. Quia non deficit rei studium quod premium largitus habet. Atque ideo vos qui utrisque rei publice bonis indiscreta potestatis gratia delectari. Iungite favorem adunate sententiam. Amborum iudicio dignus est electus qui tantis fascibus meretur augeri.

In premia gratia indigentem aliquem pro proficiendo

Nota. Omnis bonorum felix

Studium non deficit a premio

Felici viro illustri Consuli ordinario E

Laudando eum de nobili genere et plurimis eius virtutibus facit consulem ordinarium

2

manus bn̄ficia nr̄a geminare n̄c semel p̄stat largi-
tas collata fastidium. Magis q̄z nos p̄uocant ad fre-
quens p̄miū qui inicia nr̄e gr̄e suscipe meruerit.
Nouis eni iudiciū impenditur, fauor aut semel placi-
tis exhibet͛. Decorū est namq̄z p̄ncipis arbitria no͂ br̄e
Quia comendant͛ p̄ora posterioribz donis Et firma
omis indubitata de repeticōe sūa. Pridem tibi hōre
tribunus gradū nūc fastigiū concedimus dignitatū
Vt et anteora videamur contulisse merito z in sequentibz
constancia tenere nr̄a benignitas estimetur. Non eni
reliqui inglorios patimur qui claritate gr̄us p̄dicant͛.
Curvat c̄py[...]no honorū gr̄a p pentes sub impio
boni p̄ncipis om̄z fortuna p̄ficiat. Nam q̄s desp̄et
augmentū ubi e͂ i amore dantis p̄standi p̄positū
huius me tenes approbasse argumenta clemencie
Cū soli gentilitatis fortuna derelicta velut quodā
postliminio in antiquā p̄riam remeasses Excep̄t
te n̄r affectus, impleuit bn̄ficiis manus, fecit q̄z
ee votū quod mi̅n expetisses imp̄iū Sic eni eu
ee votū quod mi̅n expetisses imp̄iū Sic eni eu
derebat . vestre qui meliora visus est elegisse mutat͛
eni fortuna cū dominiis z in laude regnantis p̄ficit
quod subitus acquirit. Et tu pare te huic indulge
quod subitus acquirit. Et tu pare te huic indulge
cie p̄restitisti Illustri eni honore ditatus tanta te ma-
turitate tractabas vt annos leues pateris ee sub
pondere quē no͂ potuit in p̄ma etate vincere fortis-
sima vis n̄c p̄rna eni sp̄a locupletatq̄ que semp̄
nouos extollat heredes conseruasti diuicias cū ad eas
p̄ laboris studia p̄uenisses Solet eni facile labi q̄
sine difficultatibz potuit inueniri Auxisti prio͂z
Virtutibus instancia Nam quod signū magis hoc
dispensacōis queratur Vbi testis e͂ consulatus quē in
tantis facultatibz meruisti ad quē vix cursibus p̄ro-
nuis p̄uenitur. p̄uata p̄itas libalitēs pub͂tas eui-
tauit tussisti gl̄iam p̄rie dispōsicōe laudabili Et q̄
vr assumere no͂ valuit de ciuis opibz effecisti Celsos
tuos q̄ nisi cōfidencia magna no͂ appetit dū gnosi
e͂ aīmi optare qd̄ sūmū est Audentes eni fa͂ hoīes

Fortuna q̄ mutat hr̄.

Nō
Nō fa͂ als fit fa͂le perit

fiducia sui quia se nō patri occuluere quē nā pcipitat Redit
pte tusalpine familie consulatus et arentes lauros viridi
germine renovasti Sacram urbem tuis votis aspice
candidatam Tende g° ad laudum celsa vestigia ut parentes
tuos quos honore reparas virtute transcendas Sume itaqz
p indictionem quartā consulatus insignia dignum qz te tan-
torum desideriis putamus comproba largitate hic pfecto locus ē
ubi pconium meretur effusio Et virtutis genus est ppriam
sbam nō amare ubi tm opinionis acquiritur quātum facul-
tatibz abrogatur Respice te p omnium ora atqz humeros vo-
litare talem qz te pbe vt dignus fuerit dignus urbe
dignus nro iudicio dignus trabeis estimeris &c

Senatui urbis Rome &c

Gaudete patres conscripti vidisse vos stipendia digni-
tatum Gaudete provincias longa etate desuetas
viros nobis impendere consulares Et tali auspi-
tio maiora pmitti Solent initia pterendere meliora dum a
pmis inchoant que i sequentibz magna se admiratione
sublimant Iacebat nobil' origo sub gallicano iustitio
et honoribz suis pvata pegrinabat' i patria tandem psperis
divina levavit romani vertice cum gla & anorum
antiquas lauros abornata curie silva legerunt
Nam quisquis possit negare g'n nunq' cuiq' habeas
velut i archa depositum In ore quippe rumoris est
quondam felicis adhuc vivere consulatum Quia bona
volunt durare p9 hominem et quod gloriose geritur fine
tempis nō tenetur Cuius ut antiqua psapiem sacia-
ati veterum copia tuseamus Est adhuc i oculis omnium
candidati nobilissimus pr qui prudentie facibz ita plurimis
i curia ut merito diceretur clarus inter tot lumina dignitatum
liberum quippe studiis dedicatus ppetuam doctissimus
disciplinis mancipavit etatem Non pmis ut aiunt
libris eloquentiam consecutus toto se fonte aonii satiavit
vehemens disputator i libris amenus declamator
i fabulis verborum novellus sator equiparavit pros9 mult'
quos lectitaverat auctores Commendavit & studiorum bo-
p benignitatis insignia sciens impicia mag's inflat'

Recomendat candidatum laudando eum super nobi-
litate patria & plurimis laudum
virtutibz atqz morum
insigniis

3

A primis maioribus ...

Bona opera ...

Doctrina ...

Catho s.

aura superbie que levibus flabris exponitur quia virtutum
radicibus non tenetur. Fuit quidam maiorum tempore Catho
qui abstinendo vitijs alios formabat exemplis virum quoque
naturarum causas subtilissime perscrutatus Cecropij dogmatis
actis se melle saginavit. Digna plane scientia in qua mens
honestissima conquiescat que animos semper aliquid salu-
tare complectitur cui attendere nulla possunt iniusta. Dum na-
turam virum bene commendat omnia sola cui labilis fortuna non
imperat. Ceterum de illo meminisse vos sufficit quia bona ex-
plicare tanti viri non vacat ocium temporis / Venit ad can-
didatum ora convertite ut prenarratum laudum apud hunc ve-
recognoscatis esse vestigium. Nec tamen priorum parentum ymagines
dedisse corporibus quorum signa indicent fudisse virtutibus. Vix
enim miror vos ut scitis non consuetudine pugna sed civitate
romana. Ab ipsis quippe primordijs honoribus aggregatus
pudicitiam suam quod est certissime probitatis indicium glo-
riosissimus viris gravitate semper emula sociavit / Ut
post domestice virtutis exempla sumeret de publica amice
suam. Et quamquam omnium gratiam indiscreta fuit electione
sectatus Quod de magnis raro eligi potest tamen patricij
paulini se ornavit affectu Ut hunc daret mirabilis con-
stie signum quod ad virum usus est festivitate precipuum.
Prestat enim decus amicitia desiderata priorum qua so-
cietas bonorum morum valet infundere dum affectare
concordi parem bene studet esse quem diligit. Hinc ergo patres
conscripti amicis bonus cum sive mitis relucenti vice
gre prestate fulgore. Non impar ad curialium insignia
venit qui de spectosa stirpe descendit. Legit et romana
frequenter fastes de membris gallicanis. Nec aut in dapibus
suis precipua contempnet aut probata virtus inhono-
rescet. Impleatur ergo nobilis curia provincialibus bonis
cuius est proprium quodcumque videtur esse precipuum. Ipse quoque
annis tempore per quadrifariam se diligitate componit
Nec desiderium capit si novitatis gratiam non habet.
Favete ergo patres conscripti augmento vestro meo iudicio
Nam si candidatus ornabitur nobis proficit quod meretur.

Theodoro viro illustri etc.

Concedit ut officia siliquatici et mono-
polij tempus (?) custodiat.

Scia dig dra

Nt

Consta ...

Ad ...

delectamur vetustatis inuento et si qui constitutas
vetulas libent^r amplectim^r Quia locus subreptoribus
non relinquit^r quociens venerabilia constituta s^uuat^r.
Et ideo supplicacionum tuarum tenore comperto p^nti auctoritate
definimus ut quidquid ad anthiochum siliquatici uel mono-
polij titulos extendentem nostra iussione p^mit ad te voce
simili transferatur. Contra omnium calumpniancium insidias eq-
tate salua p^nti auc^te munitum habitum et admmicula
saionis in his que pro indicandis titulis antefatis nostra
tibi sollempnit^r deputauit auctas. Ita tamen ut p^uatis
minime negotijs tua defensio misceatur. Nam quod ad
auxilium dedimus contrarium nostro iusticie senciat^r. Quia
venerabil^r aliena culpa te respicit si que tibi prodesse
decreuimus te sibi senciat obfuisse.

Fausto preposito

Cum nostra humanitas locum munificencie indicat ex-
quirere et interdum p^sonis nimis nectijs amore
clemencie sua desideria largiatur quanto magis
in utilitate rei publice delectatur expendere ubi ex eo quod
tribuitur donantis utilitas duplicat^r. Quapropter illus-
trem magnificenciam tuam p^nti auc^te p^cipimus hos mili-
tibus in augustanis clausuris iugiter constitutis annonas
sicut alijs que decrete sunt sine aliqua dubitacione p^buere
ut grato animo rei publice compleat^r utilitas que
emolumentorum commoditatibus adiuuatur. Decet enim
cogitare de militis satisfactione qui pro generali quiete fia-
libus locis nositur insudare. Et quasi a quadam porta p^-
uincie gentiles introitus p^hibere excludere. In p^cinctu
tu semper erit qui barbaros p^hibere contendit quia
plus metus cohibet quos fides p^missa non retinet.

Agapito viro illustri Patricio

Deliberacionis nostre consilium virorum prudencium
requirit obsequium ut utilitatis publice re sapien-
tum ministerio compleatur. Et ideo illustris magni-
tudo tua deo auxiliante cognoscat legacionem nos
ad orientem deliberasse transmittere. Cui te idoneum indicates

Ut prestent^r annone militibus in metis gentilibus pro custodia constitutis

7

Quod cum delibat^r mittere legacione ad orientem

6

Li

iussis parentibus evocatum ut et tibi de estimatione nostra crescat ornatus et nostris iussionibus per te perveniat effectus. Sed licet omnis legatio virum sapientem requirat cum provinciarum utilitas totius quod regi statuis committitur indicandus. Nunc tamen necesse est prudentissimum eligere qui possit contra subtilissimos disputare. Et in conventu doctorum sic agere ne susceptam causam tot erudita possint ingenia superare. Magna ars est contra artifices loqui et aput illos aliquid agere qui se putant omnia prudere. Letare ergo tanto iudicio quem ante suscipis electionis dominium quam tuum probare potuisses ingerimus.

Logatus debet esse sapiens

Suniario viro illustri Comiti.

Sine usu iacere non debet quod potest ad decorem crescere civitatis. Quia non est sapientie profutura contempnere. Et ideo illustris sublimitas tua marmorum quadratas qui passim diruti negliguntur ab his quibus hoc opus videmus iniunctum in fabricam murorum faciat deputari. Et ut redeat in decorem publicum prisca constructio. Ita tamen ut ornent civitatem saxa iacencia post ruinas. Ita tamen ut metalla ipsa de locis publicis corruisse aput te manifesta rone doceatur. Quia sicut nolumus ornatum urbis presumptione temerari tuique ita privatis compendiis calumpnia detestamur inferri.

Ut marmora diruta in fabricam murorum faciat deputari

Severo viro venerabili Episcopo.

Quis qui nis melius ad equitatis iura dirigitur quam qui sacerdocis decoratur. Cui amor iusticie per saluti nesciat iudicare et diligens cunctos in corde locum non relinquat invidie. Proinde aptam considerantes tuis meritis actionem significamus per montanarium sancti tue mille ii solidos destinasse quos provincialibus put que qui priori anno exercitu nostro transeunte dispendium pertulisse cognovimus. Iuxta lesionis estimatione distribuas ut neque a nostra munificentia reddatur alienus qui sua damna gravavit. Nolumus enim sub confusione largiri quod debet sub ratione distribui. Ne quod nos necessarie transmisisse constat afflictis superfluus tribuatur illesis.

Ut leso per exercitum transeunte quendam distribuat pecuniam in refusionem dampnorum que provincialibus sunt illata

Fausto preposito.

Exennia duplicata priorum seu stipendium suscipienti

inclinari patribus nostra novit humanitas nec passa est pietatis
fines preter iusticie custodire. Benignum quippe principis
est ad clemencie commodum consiliare eminentes equitati
cum sola cum nostra tamen omnes virtutes honorabiliter cedere non
recusant. Dudum siquidem estimatis meritis Sabino auriga
unum solidum monstrum fecimus. Nunc autem quem istorio
honesta nos supplicacione permonuit assensus ut qui lete
publice miser extitit mendicitate tristissima non de-
beat ingravari. Et ideo principali iussione decernimus ut al-
terum solidum per mensem super memoratus eques modi-
rator accipiat qui publicis racionibus debeat impu-
tari. Gaudemus enim quociens expensarum patrimonii his
honoramur. Quia magnum nobis commodum quando nonnulla
pauperibus et equalis commisacione largimur. etc.

Rationes augetur auriga paupertate. — 9

Speciose viro devoto Comiti. etc.

Ut detentores restituant que possident per talis femine uxorem maritum necavit. — 10

Propositum regale est generalis per iniuriam subve-
nire ut coercitio principis iusticiam faciat plus amari vi-
dissimulari per salua communione qua vivitur. Ut
sollicitudines publicas habeat genialis thori verecunda so-
cietas. Et illud humani generis parcabile sacramentum scelerate
temeritatis infamia prophanetur. Agapite ergo spectabilis
femine supplicacione commoti que ab inimicis suum asserit
temptatum fuisse secretum ut et puniretur de nece mariti
a quo iuste pocius meruerant excrinsici principali iussione
decernimus ut a tempore quo galileam copulam inguale
animo iniciata reliquit omnium contractum qui leviter errore
firmus esse non preter legum racione quassato quicquid a detenta-
toribus constitit possideri sine ulla faciens dilacione restitui
ne scelerati ad irrisionem iusticie fraudum suarum valeant
compendia vindicare. Nimis enim absurdum est ut quos
penam meruit consumere et lucra sibi valeat vendicare. etc.

Proiecto viro illustri Patricio. etc.

Ut res mulieris a marito peducte fatiat reddi mariti suo ut ipsi mulieri pro puctorum redemeri. — 11

Inter cetera humani generis pondera coniugalis affectus cura
semper precipua vendicavit. Non immerito quia thore ex meri-
tis reparato posteritatis acquiritur. Omne facinus auc-
tores suos insequitur et error numquam transit ad filios.

Et statut et pers matrimonii

Et nouo infelicitatis euentu sit dedecus ipsum sceleris alienum
Ideo iura uel diuina uel publica nepuum coniugij tanta cautela
precipiunt custodiri. Vt crimen sit magne conscientie alicos
affectus in reuerencia non habere. Basilius siquidem uir spectabilis
datis precibus intimauit Agapitem coniugem suam de propriis
penatibus a quibusdam uicio sollicitatoris abductam. Dum
sexus ille femineus ad mutabiliter uicia patet. Credimus
oblata nobis supramemorate coniugis sue petitione fir-
mauit. Adiciens eam cum in sacro sancte ecclesie septa refugisset
se nouatam marito magnitudini tue tam armati iure
ratione preposita contulisse. Vir nunc se respiciens deplo-
rat infestam sibimet grauissimam uiduitatem serui sui
ipsa condemponas quippe ut pauper diuiti. Casto lubrica
Prudenti uiro donaret insipiens. Nunc abiecte luc[illegible]
que honestam non uident commendare personam quia illud
uos potius decet acquirere quod famam uestram possit
augere. Hunc etiam prius precepta dedamus et [illegible] itata
inissione repeti[illegible] Vt suprascripta rem sine aliqua dubi-
tatione reddatis. Alienato enim uiri solidum desiderare [illegible]
indicium. Et cete in [illegible] reb[us] firmum dote [illegible]
consilium. Quod enim facere non potuit probrum que nullis
culpis exstantibus reliquid maritum etc.

Comiti siliquatorii et curas portus agenti

Si in desideriis nostris peregrina famulantur commercia. Si pro-
bato auro acquirantur etiam deuotos. Quanto magis
suis bonis fundare debet ytalia tu nunc in parendo
probetur detrimenta sentire. Et ideo presentem laudi nullatenus
iubemus ad peregrina transmitti. Quia in usus nostros propitia di-
uinitate sufficit. Vt quod in partibus nostris conficitur noxia
negligentia deesse uideatur. Cauete itaque ne culpis quis
pena prebeatur occasio. Scientes grauissimum periculum fore
si studeatis uel leniter iussa committere. In quali tamen est
non in quantitate peccatum mensura siquidem non quarit minima
Imperium si in paruo contempnitur in omni parte violatur.

Frumentario Saioni etc.

Commonerem quidem pietatis studio querela supplicum

Vt laudum non transmittat ad loca peregrina

12

De observacione [illegible]
[illegible] et [illegible]

Vt fideiussor compellatur implere promissa

13

Sed ea maxime que versatur in dispendiis innocentum. Ut
quibus non sunt in requirendo compendia gravia subeant
in reddendo iacturam. Quod nostri temporis manifestum est
non decere iusticiam ut alterius despectus alterum gravet. Et rea-
tus sit in noxiis de contemptibus alienis. Vulpianus siquidem
flebili peticione suggessit administracionis sue tempore
debitorem publicum in aureis solidis Venancio postulanti
fideiussionis se vinculo tradidisse. Quos sponsionis sua
presumpcione truculenta rusticorum despiciente complere
supplicem memoratique solidorum numerus oneravit.
Ideoque predictum Venancium quem frequenter multorum scele-
rum pulsat invidia notum volumus quod legis assiduus in
presenti negocio decernimus convenire. Ut legalibus con-
victus ea que promisisse suggeritur sine aliqua mora
tergiversacionis adimpleat. Quia melius semper legum
pondere pressa curatur audacia. Et dum metus talibus
imponitur peccandi licencia non prebetur.

Symmaco patricio illustri.

Ut legum ultore plectatur qui in genitorem suum manus iniecit.

IX

Quis possit accusare iam reliqua si pietatis nova
probantur esse crudelia. Negligitur levius reatus cum
tragedia criminis magna tonuerit. Nec aliquis
nititur quod parvum est vindicare si delicta summa re-
spiciantur. Evadit inimicum trucem rea ipsa professionis
ostendit. Natum plerumque potius invenire collegam
inobedientem vero filium declinare penas non permittit hu-
manitas. Ubi est illa natura avis que amplexu copule
non destinatur ad posteros efferarum catula sequuntur pa-
rentes. A cespite suo virgulta non discrepant. Propago
vitis semper servit originem. Et discrepat homo a suo fusus
inicio. Quid dicam quod illa beneficia que vel extrinseca
parentum obligata persona nutriuntur a parentibus ipsis labora-
toribus divicie conquiruntur. Et cum sibi unusquisque credat
hunc dare quod possidet. Cum a parentibus adhuc genitus pro-
alta pocius etate peccatur proh dolor non meremur
eorum affectum per quibus subire non recusamus exicium. Ma-
ria ipsa senibus tempestatibus excitata genitoris cura
non refugit. Ut pessimis mercibus acquirat quod semper
soboli derelinquat. Aves ipse quarum vita semper in cestis est

De Cyconia

naturã suam exotica sorde nõ maculant. Cyconia redeuntis
anni infiter nunciatrix eiciens tristicia yemis leticia
verni temporis introducens magnũ pietatis tradit exem-
Nam cũ parentes corporis pennas senio coquente laxauerit
nec ad proprios cibos querendos ydonei potuerit inveniri
plumis suis genitorũ membra frigida refouentes
escis corpora lassa reficiunt. Et donec in pristinũ vigorem
ala generosa redierit, pia vicissitudine iuuenes red-
dunt quod a parentibꝫ paruuli receperunt. Et io nõ inmito
longa uita fruatur qui pietatis officia nõ relinquit

De perdicibus

perdicibꝫ ẽ mos est. Oua perdita per fetus iuris alterius
damna sarcire vt adopcõe aliene sobolis incomo-
da sue repent orbitatis. Sz mox ut nati fiduciam
hõc ceperint ambulandi ad campos exeunt cũ nutrice
Cui ut fuerint mr̃na uoce cõmoniti ouorũ suorꝫ
pocius genitricẽ petũt cunnis ab alijs furtiuus fe-
tibꝫ educentur. Quid ergo homines facẽ debebũt quĩ
hanc pietatẽ auibꝫ inesse cognoscũt. Romulum
itaqꝫ qui fr̃is sui acerbitate pollutus nomẽ fedat ro-
manũ. Ad vrm̃ facite uenire iudiciũ. Et si cũ pri
suo martino manꝯ iniecisse constitit ptinꝫ ltima
senciat ulcõnẽ. Cum io eligimꝯ mores vros qꝫ con-
delibꝫ prẽ nõ potestis. Cum genus pietatis ẽ illos
distringẽ qui con nẽ ordinem scelẽatis se docent
actionibꝫ miscuisse &c.

Venancio viro illustri &c.

Conceditr dignitas comitiue domesticorꝫ ppt sui v̄tutes laudabiles &c.

17

P rouidencie nr̃e rõ est ĩ tenera etate uita futurã
teractere. Et ex puentu virtutibꝫ plus indicare suc-
cessus. Omnia bona cẽta sunt que fidem ab exor-
dio traxerunt. Dum origo nescit deficẽ que consueuit
radicitus pullulare fertur & cursu perenni fonciũ
vena vitalis & hanc condicionẽ sustinent cuncta ma-
nancia vt sapor qui concessus est origini nisi fortasse
per accidencia viciatus fuit se nesciat riuulis abne-
gare. Hinc ẽ quod te magnifici patris meritis estimato
comitiue domesticorũ vacantis honore pulcherrime decoramꝯ
vt qui es clarus stemmate splendeas dignitate. Ex

em iure quouis bona futura certa no teneat dum gl[ori]osi p[at]r[e]s recolat officiosos labores qui prudentie vo[bi]s flammatus sic fuit ad repentina sollicitus q[uo]d p[ro] mora crederetur instructus p[ro]fectura cum sollicitudinibus onus nobilissimum pondus quod ut solum fuisset expedire laudabile iuncta exercitus n[ost]ri cura disposuit ut n[on] ordinato de[s]p[ec]t[u] principis n[ost]ri exercitui prouida se sollicitudo subtraheret. Superauit cuncta infatigabilis et expedita prudentia traxit mores barbaros ad quietem in uotum n[ost]rum cuncta moderatus est. ut sit accipientibus satisfactum rede dantes totum quamo[mn]is meminerint. Sum ut de plurimis pauca sufficiant probauit de se tanta ut eligeretur cuius inexplorata possit tas inter hec tamen generis ornamenta quod maius pulcrime nobilitatis decus est. n[on] tuorum indiges suffragio meritorum. Clarum siquidem studia que cunctis honoribus suo sunt digna suffragio sedulus perscrutator assequeris addens claritati generis ingenium sua uiter eloquentis. Incumbe ergo talibus studiis et ama que inte uos remunerata cognoscis ut n[ost]ra quorum iudicia tu tuis p[ro]fectibus teneas. Cum omnia a nobis exigis q[uo]d te bonis actibus imminere cognoscis etc.

De eodem et redunt p[ri]dua inita ad meorum qui cum ceteris p[ar]te ad usa tandem no[n] ut tus fuga s[ed] p[ost]q[uam] ruina sui de[m] uenit ad s[er]uitiu[m] regis et administrauit uirtuose q[uo]d

Regis

Clara litterarum

Senatui urbis Rome etc.

Studiji n[ost]ri est p[at]res conscripti remunerationis uota conseruare proposito. Et bone indolis uiros ad instituta meliora fructu impense benignitatis attendere. Nutriunt enim priorum exempla uirtutes. n[on] quisquam est qui no[n] ad nouum summa uita ascendet qui remuneratum no[n] relinquit quod conscia teste laudat. Hinc est q[uo]d illustrem Venantium tam suis qu[am] p[at]ris lucubrationibus meritis comitiue domesticorum uacantis dignitate subneximing ut natalium splendor insitus collatis ornatior honoribus redderetur. Retinetis enim p[at]res conscripti primum liberum et aduersitate n[ost]ra fuisse laudabilem. Cum sic ordinariis integrrime pareat obsequiis ut n[ost]ra p[ost]q[uam] fuit dilectione dignissime. Con que multa utique ferat inimicus. Non enim ad nos utilissima tu[m] fuge cognitione uenit.

16

nec proprii domini fregit odium ut altius sibi praepararet affectum.
Exspectavit integer divina iudicia nec passus est sibi regem
quaerere nisi rectorem prius omnimodis perdidisset. Unde sic factum est ut
cum libenter daremus praemium quia meritum fidelis vidimus inimicum.
qui casu patrocinante commissa tamen nobis redderet acceptus
quando ut cognosci poterat indevotus. Flexo iam paene
mundo nullis est erroribus inclinatus, sustinuit immobilis ruinam principis sui. Nec novitas illum turbare potuit quam
etiam ferocitas gentilis expavit, prudenter secutus est
communes casus ut cum divina fixe sustineret iudicia humanam
gratiam commendator inveniret, probavitque hominis fidem
tristis adversa iura tulerit. qui superatus amicum constituit
non autem ut vinceretur effecit. cui mox ut praefecturae
praetorianae dignitatem concessimus, credita sibi tanta intentione simpliciter
civitate disposuit ut miraretur aliquis sic simplicitur
gravitate disposuit ut miraretur aliquis sic fuisse communem. Is ergo
devotum quem tam callide novat fuisse communem. Is ergo
infatigabili cura quod difficillimum virtutis genus est
praerogasse compendia.
Sub qualitatis gratia publica videtur procurasse compendia.
Censum non addendo sed conservando protendens dum illa
quae consueverant male dispergi bene industria prudente
collegit. Sensimus auctas illationes. vos addita tributa
nescitis. Ita utrumque sub admiratione perfectum est. ut et fiscus
cresceret et privata utilitas nulla damna perferret.
Iuvat nos referre quemadmodum in tertiarum deputatione Gothorum
Romanorum que et possessiones iunxit et animos.
Nam cum se homines soleant de vicinitate collidere istis
praediorum communio causam praestitit concordiae. Sic enim
contigit ut utraque natio dum communiter vivit ad unum velle
convenit. en factum novum et omnino laudabile gratia dominorum
de cespitis divisione coniuncta est. Amicitiae populis per
damna creverunt et ex parte agri defensor acquisitus
est. ut substantiae securitas integra servaretur. Una lex illos
et aequabilis disciplina complectitur. Necesse est enim ut
inter eos suavis crescat affectus qui servant iugiter terminos
constitutos. Debet ergo Romana res publica et memorato
Liberio tranquillitatem suam. qui nationibus tam praeclaris
tradidit studia caritatis. Perendie proceres conscripti

qui hanc sobolem debuimus in remunerationem velle inquire. Cuius auctorem tot fecisse eximia retinemus, faveant superna dispositis, ut sicut nos virtutes collatis beneficiis invitamus, ita crevisse meritis honoratas conscientias approbemus.

Honoratis possessoribus et defensoribus civitatis Tridentine Comitis

Munificentiam nostram nulli volumus extare dampnosam, ne quod alteri tribuitur alterius dispendiis applicetur. Et ideo presenti auctoritate cognoscite pro sorte quam Butilano presbytero nostra largitate contulimus nullum debere persolvere fiscalis calculi functionem. Sed in ea prestatione quanti se solidi comprehendunt de tertiarum illationibus esse vobis noveritis relevandos. Nec enim fieri a quoquam volumus quod alteri nostra humanitate remisimus, ne quod dictu nefas est bene meriti nunquam innocentis contingat esse dispendium.

Illa que quondam de fiscali functione fuerat remissa ab eorum persolutione civitas ipsorum absolvitur

11

Godolie episcopo

Prestare legum reverentialis est auctoritas ut nascendo curialis nullo modo possit ab originis sue muniis discrepare. Nec in aliud rei publice officium trahatur qui tali provectus fuerit sorte nascendi. Quod si eos vel ad honorem cursus nostra provexerint, quem videre est commercium curionem rei publice amissa turpiter libertate servire et usque ad conditionem pervenisse postremam, que in more senatum notavit antiquitas. Nomine itaque reverentia nostra Sarsenates municipes collegas suos asseruisse ecclesiam vestram irrationabiliter velle defendere, ut pondere vestro pro integritatis sue proposito examinata veritate discutiat que venit querelam. Et si desideria petitorum veritate subsistunt, pro implendis muniis eos ad curiam suam remeare permittat. Sin vero clero vestro crediditis meis aliquid rationabiliter suffragari, ad nostrum comitatum instructam personam meis omnibus destinate, que adversariorum debeat intentionibus obviare. Quia si dubitatis de qualitate negotii convenit sacerdotalibus institutis ut ante controversiam iusticiam magis ipse cognoscat quam de iudicio victus abscedat. Talem siquidem non oportet publice

Qui pro cognoscenda qua rudam querimoniarum causa

18

superari que amatore equitatis conuenit inueniri &c.

Vniuersis gothis et romanis vel hijs qui portubus et clausuris presunt &c.

Vt faciat vindictam de hijs qui dominum suum occiderunt / 19

Uncta siquidem iure detestamur scelera et omne quod iniquum est clemens execratur auditus. Sed ea maxime que humani sanguinis effusione polluta mazime que humani sanguinis effusione polluta sunt, toto se incitante censura. Quis enim ferat in domesticis penetralibus locum fuisse periculis et ibi inuentum dulcis uite exicium, ubi nasci debuerat defensionis auxilium. Et ideo presenti iussione uestra mandamus ut in famulos qui stephanum dominum suum plectibili scelere trucidantes inhumata quorum reuerencia cunctis abiecerunt. Legum districtionem recitetis. quatenus qui exemplis prouocantur pessimis penis arceantur asperis

Vultur

Accipiter

exemplis prouocant pessimis penis arceant asperis. Per hoc dolor pietas manibus inuenitur que ab humana condicione deseruit. / Vultur ipse cui uita est cadauer alienum ita reficit corpus ut nec exiguis altante magnitudinis ita reficit corpus ut nec exiguis alitibus probatur infestus. Sed magis accipitrem predas pluribus probatur infestus. Sed magis accipitrem predas ore dilaniat, tomiseratum animum persequente aliis cedit ore dilaniat, tot hominibus sub pondere periclitantibus nititur subuenire. Et homines ei parcere nequeunt cum se genus esse cognoscunt. Qui maluerunt ille non uult extinguere quibus poterat uesci. Sed qui maluerunt occidere qui eos superstites consueuerant enutrire. Fiat ergo pastus occidere qui eos superstites consueuerant crudeliter desiderare pastoris, tapiy vultus qui necem potuit crudeliter desiderare pastoris, rapi vultus qui dominum reddit insepultum a sepulchro recipiatur potius qui dominum reddit insepultum &c.

Vt de rauenna mittantur frumenta

20

Sagitti &c.

Omnes decet gratanter impendere quod publicas uident utilitates posse respicere. quod publicas uident utilitates posse respicere quia necesse est hec membra sentire ex corporis summa quod uetere est. hec membra sentire ex corporis summa quia ciuitas in sentitur. atque ideo presenti decernimus iussione ut ciuitas in sentitur. Atque ideo presenti decernimus iussione ut de rauennati urbe calcatorias potius recipere frumentis fiscalibus oneratas ad nos usque perducas quatenus alimonia publica tibi prouisione relevata liguria necessitate non publica tibi prouisione releuata liguria necessitate non fatigetur inopie sustinere. Reddat rauenna copiam paciente liguria quam ex ipsa consueuit accipere. Vt a que prouinciam nostram sustinet, multorum sed solacia recipere. Tua prouinciam nostram sustinet multorum sed solacia recipere. Et dum adhibet enim comitatus noster obseruancium cateruas. et dum adhibet enim comitatus noster obseruancium caterius. Et dum ad hit enim comitatus nostri obseruancium caternas et dum ad beneficia prouida curritur necessaria populis copia postulatur

Johanni apparatori &c.

Vt quidam aut excolat vinea

21

Grave nimis est ut fructu laboris sui fraudetur
industrius Et cui de sedulitate conferri premium
dispendium patiatur iniustum. In ea presertim re q
ad nostram respicit largitatem Ubi nichil de liceat negli-
ge ne videatur nimis profutura sanxisse Dudum siquidem spe-
ct domicio spectabilibus viris loca in Spoletanis territoriis
cenosis fluentibus inutiliter occupata largitas nostra con-
cesserat. Ubi terrena gravem aquarum sorbuerat vasta pro-
funditas in nullos usus ammodo profutura. Jacebat tel-
lus naufraga palustri torpore confusa et sub utroque iac-
tata dispendio Nec aquarum puros liquores meruerat
et decus terrene soliditatis amiserat. Hoc nos quia cordi
est inclinus cuncta mutare supermemoratis tali condicione
concessimus ut si corporis opera ac labore turpis desiccare
illuvies illic libata rura proficerent. Sed quantum unius
auctorum spei loquitur ingesta peticio domicii viri spec-
tabilis nostro Dum immemor iussionis tenaciter propriis
expensis labor est operancium ad inicium revocatus Cu
iam in soli faciem paulatim mollicies siccata duresceret
Celatam que longa voracitate tellurem sol insuetus
afflaret Quod nos nequaquam paciemur negligi ut
videlicet bene cepta inicia tali destruantur ignavia. proinde
devocio tua prefatum domicium moderata execucione con-
veniat. Ut aut cepte rei sedulus operator immineat
Aut si hoc sibi sumptuosum esse credidit propriam cedat sup-
plicantibus porcionem Oportet enim ut si opera postulata
nequit efficere consorte beneficii gloriam nostri temporis per-
mittat implere &c

Fausto viro illustri :

Ut quosdam filios permit-
tat venire ad patriam

22

quam est ut se commodet benignitas regalis facti
vulnere sauciatis quia cuncti plus merentur quos
sortis sue adversa presserunt. Atque ideo magnificencie
tue presenti auctoritate declaramus ut Codicii filios quos in ur-
be primitus residere censuimus ad patriam cum genitoris sui fu-
nere votivo quod reditum sub acerbo casu iubeas remeare
ne corporis desideriis abnegatis vulnus geminetur afflictis
Et quod nephas dictum est Ut nos qui dolorum nubila mi

semp serenitate detersim⁹ ut videamur iniustis pias lacrimas denegare Insaciabilis quippe fletus est qui humanidis nō sinitur corporib; interesse Dum semp se verū indicat qui ciuib; iusta nō pstat, Priamus quō pcio sepeliēd, redemit hectorē Rogauit furentē, supplicauit armato Vitā q; suā expone maluit ut cadauer debita nō necessaret, et qm̄ i hijs psonis mutua sūt officia pietatis Iniquū est filiū genitorī ōstituto nō impendere q; puer magnis pridem talentis constitit effecisse ~

Aurelio dyspocio et theodoro vis sublimibus

Vt nō grauent̄ superfluis oneribus

23

cerct mi temporis disciplinā ut qui publicis utilitatib; seruiunt superfluis oneribus nō grauent̄ Nec dignū est ut cuiq; qm̄ ledat inuidia mrīs moribus ordinata. Oruapp̄ʳ sicfulmus regia vob auctoritate concessis opam ovanter impendite nᵉ ucamū vos ad alias actiōes posse traduci a quib; iūcta pūcia mx tediū explicari. Cessauit gᵒ circa vos improbo nephanda psumptō. et obstruis dolis effrm̄ nostra tollit auctus Incassum em odit cui se clemencia principalis obiecerit ~

Senatui vrbis Rome ~

Cū paupes grauant̄.

24

Constat senatū pplis viuendi regulā pstitisse, Nam quidq; ornat nomē romanū a nobis legitur Ad hᵉ pres i illo cptis nomiati pncipio institutū. Vt qi filioꝝ p vos possit uita componi Vos em deuo. Vt qi filioꝝ p vos possit uita componi Vos em deuoti reuertistis ura puatis Et subitos cōy princijs vos derevernistis ura puatis Et subitos libenter pare ad om̄s ptes iusticie docuistis Et io nō decet inde signū resultatōis exire vn̄ modatōis exem potuit effulgē Et quod ura clemen cuicordi est verū om̄y tenē mensurā i vram noticia credid̄ pferend, ne magis ignorācia nutriat excess⁹, sub quoꝝ consciā error nō pt ec ppetuus Igit pucialiū indiuū relatōne ad magnificū virū pfectū ptoriȝ directa compim⁹ Sic pmē tūsmissiōis tpt exceptū vt nichil. aut parū a senatorijs domib; costet illatū Allegantes phant difficultatē tenues depm̄i quos deueat subleuarī Fiet em ut exactorꝝ inimicitias dū

a potentibus contempnuntur in tenues commissa grassetur. Et
potius soluat aliena qui est deuotus ad propria. Protervia
multo acerbiora ingentes quam pro sua quisque uoluntate aliquid
exigentibus dignetur obicere. Que tamen omnia detri-
menta curialibus dum infligi. Et qui in usus publicos
fuerant nostra prouisione reparati continuatis distrahantur
iniuriis. Atque iis proceres conscripti qui nobiscum rei publice
debeatis ad usum sit equabili ordinate ut quidquid
unaquaeque domus senatoria profitetur destinatis procura-
toribus per provincias trina illatione persoluat. Aut certe quia
in locum beneficii solebatis expetere arce uicariane sedis
sic deligitis uniuersa complere. Ne nocere sit curiali per
multiplicem et inefficacem commonitionis laborem in exi-
gentibus uestris illationibus sua potius dampna suscipere.
Euenit quod detestabilis casus ut qui functionem propriam
uix potest sustinere deuotusque alienis oneribus premitur
infirmus. Quod nos salua ciuilitate dissimulare non
possumus ut sine acerbitate belli rebus suis expoliantur
oppressi. Et illi magis pereant qui rei publice parere
festinant. Hoc etiam nos edictali programmate in auctoritate
nouitatis provincialium noticiam pertulisse ut libere proclamet
pati in publicum quisque aliene functionis pondere
nouit oppressum relaturus a nobis iustitie fructum
qui fessis nouimus dare presidium.

Functiones ... [illegible]

Edictum theodorici regis

Ut quisque possessorum sine curialium gravamine se sentiat.

27.

Quamuis sit querula uox doloris nec se continent
inimici. Et lesus animus uociferatione pascatur
tunc liberior sermo promitur qui nostra auctoritate
laxatur. Detestamur omnes missos primi et commonemus
conquerentium malis. Velocius quam ad nos peruenit quod dis-
simulatio patientis abscondit. Actio tamen quoniam
auctorum nos respicient lesiones. Dum illud pietati
nostre prouenire credimus quod per mediocrium dampna
sentimus. Nuper itaque provincialium inditum relatione
comperimus domos aliquas potentium suas non
implere per ordinem functiones. Hinc fieri ut dum illati-
onis quantitas pretium privavi quia tenuibus summa potest

exigatur. Superbia deinde conductorum canonicos solidos non or-
dine traditos, sed sub iniquo pondere imminentibus fuisse prece-
ptos, ut unius etiam siliquam quam reddere consueverat solempniter
intulisse. Proinde factum ut curiales, quibus nos volumus esse pro-
spectum, imminentium sollicitudine coacti gravia dampna
sentirent. Et si dici phas est, cum alienis debitis fere trucu-
lentis urgentur compulsoribus, possessionum quoque suarum
amissione privati sunt. Quod scelus ut debeat amputari
ad reverentissimum quoque senatum precepta transmisimus. Et nunc
edictali programmate diffinimus, ut quisque possessorum sive
curialium gravatum se sentit in aliena calculi functione,
ad nostre serenitatis audienciam venire deproperet, scituri
nobis omnino excessus discipline displicuisse, presertim cum videtis
profutura succedere. Patuit ergo nobis arbitrium iusti prin-
cipis quamvis multis se declaret indiciis. Vivunt aut sub
silencio patiamini doloris obducite aut sub iusticia iter
votis aperite. Iam enim vobis adiacet eligere quod
votis perspicitis expedire.

Fausto preposito.

De negociatoribus frumentorum

26

temperancia commendatur.

Nullius compendiis delectamur iniustis, nec ad animum
nostre pietatis perveniunt que probitatis gratia deseruntur.
Vera pietas siquidem iure semper equitatis augetur. Et cum
temperancia diligitur, velocius profutura succedunt. Atque ideo
illustrem magnificentiam tuam negociatorum Apulie sive
Calabrie supplicatione permoti duximus instruendam, ut
frumenta que per supradictos negociatores publice comparantur,
non iterum ab eisdem sub precii nomine solidorum quantitas exi-
gatur. Nam si coempta sponte expensis publicis ne-
cessaria non habetis, ab officio vestro suscepta moderacione fide-
liter distrahere. Eventu rei vero est iactura fiscalis que
iuste videtur imposuisse quod respuit. Nimis enim in-
quum est ut ille patiatur dispendium qui impium fecit
alienum pari condicione consentes. De extraneo quoque que
negociator eius provincie videtur inferre, ne quis audeat
dampnata se precia plurimus exigere. Et ut validius re-
tundamus excessus, penam triginta librarum auri sedis
nostre prefectis imponimus. Si quis contra hec saluberrima con-
stituta ausu temerario venire temptaverit. Consilium nostro

Abrogat ... destruit ... abligat / vendicat / infirmat / abrogat / aufert / ... [illegible]

32

... [illegible]

Decem librarum anni dispendio esse feriendum se noverit. nisi inhibitas presumpserit exequi iussiones. In illa quoque parte fessis clemencia nostra se porrigit Ut si pensionem huius tituli siliquario prestat monopolium quoque negociator exerceat. Si vero siliquatarius hunc titulum negociatoribus indicat abrogandum nullam ab eis exigat pensionem. Quia satis absurdum est ut affligatur dampnis qui comoda non habet actionis. In auraris denique priscus ordo servetur et ad eos tantum functio ipsa respiciat quos huic titulo servire voluit antiquitatis auctoritas. Quapropter beneficia nostra erga negociatores qui nostris titulis necessarii comprobantur omnimodis facite custodiri. Ne genus hominum quod vivit lucris ad necem possit pervenire dispendiis. etc.

Universis iudeis Janue existentibus etc.

Indulgetur ut vetustis pictibus synagoge tantum tecta nova superimponant.

21

Sicut exorati iustum cupimus prebere consensum Ita per nostra beneficia fraudes fieri legibus non amamus. In ea parte precipue in qua divine reverencie credimus interesse. Ne ergo insultare videantur elati divinitatis gratia destituti. Vos iudeos tegimen tantum vetustis pictibus superimponere synagoge vestre presenti auctoritate censemus. petitionibus vestris eatenus licenciam comodantes quatenus constituta divalia permiserunt. Nec aliquid ornatus fas sit adicere vel in ampliandis edibus evagari. Et noveritis vos severitate minime diffugere veteris sanctionis si rebus non abstineatis illicitis. In ipsis vero pictibus cooperiendis vel fingendis tantum licenciam damus si vos tricennalis non potest obicere prescripcio. Quid appetitis que refugere deberetis. Damus quidem permissum sed errantium votum laudabiliter improbamus. Religionem imperare non possumus quia nemo cogitur ut credat invitus.

Stephano viro senatori Comiti etc.

Laudatur in re militari.

28

Tribuenda est iustis laboribus compensacio premiorum. Quia exprobrata militia creditur si remunerata tacetur. Athletam populis palma designat esse victorem. sudores bellicos civica corona testatur. Expoptant et equos premia sua. et tanta iusticie vis est ut nec illis tardius detur laboris precium qui sentire non poterant denegatum. Quod si ita dignum est hoc homi

reddere qui per honesta cognoscitur obsequia placuisse per tot
enim casus lubricos actionum fixum tenuisti milicie probate
vestigium et quod raro in fervente provenit provincialium iudicum
numquam te tua variavit affectum. Nec erat alienum in te indi-
cii quisquam invidus. Cum te decessorum suorum ordinationibus red-
deret adiutus; placet siquidem meruisti cunctis cum fide dili-
genda custodis. Silencium in secretis, in actionibus efficaciam.
Et per continenciam bonum. Ita hominum turpia reprehendere satha-
gebas ut si probis officia nulli tamen tuam operam vendica-
bas. Vocabulum principis nulla sorde maculasti; fuans
dignitatem nominis excitacione virtutis; hinc est quod specta-
bilitatis honorem quem milicie sudore detersis iusta depu-
tavit antiquitas presenti tibi auctoritate conferimus ut laboris
tui tandem finitas excubias remuneracione comitive
primi ordinis iam securus intelligas. Et quia quamvis prin-
cipis dignitas nuda non asserit nec beneficium dici potest quod
nulla utilitate sentitur; privilegia quorumque tribuni sco-
le tue principum constituta divalia voluerunt simili munifi-
cencia condonamus. Ne quidquam in his debeas metuere
que forsitan novella usurpacione temptantur. Ab omni
gio dampnoso oneribus quoque sordidis ius te munit antiqu-
um. Sed quamquam tibi digna presenti remuneracione solvamus
futuris tamen votis spem maximam pollicemur. Sed quam
angusta sunt beneficia que non est de futuris ad pollicitum
adcrevit providencia principalis ut quos dignos favore
nostro credimus eos quorum maiore cumulemus honore. Verum
quia celari non decet regium bonum impetrata presencia
ad provinciales indiciis facito noticiam provenire quatenus
spectabilitatem tuam decoratam nostro testimonio universitatis
corda cognoscant. tibi quoque ut potes milicie munere per-
soluto cultus competentes per nostrorum temporum laude fruaris.

Athalie viro senatori Comiti primi ordinis et ex principe nostri officii

Ut hominibus ecclesie praestet tuicionem

29

[...]vamus nullos velimus aliquod sustinere gravamen
quos vir pietas nostra protexerit. Quia regentis est
gloria subditorum custodita tranquillitas. Et in specialiter

ectias ab omni iniuria reddi cupimus alienas. Quibus dum
equabilia prestantur: iura diuinitatis acquiritur. Et ideo
beatissimi viri custorgii episcopi sancte mediolanensis ecclesie peti
tione permoti presentibus te affatibus ammonemus ut predictis ul
hominibus illius ecclesie intra siciliam constitutis tuitionem
studeas salua ciuilitate prestare nec a quoquam cuiuslibet na
tionis homine contra rationem patiaris opprimi. Quos decet
diuinitatis intuitu subleuari. Ita tamen ut causis publicis
et priuatis que contra eos venabiliter proponuntur: respondere non
differant. Quia sicut nolumus eos ab aliquo pregrauari
ita exceptos a tramite iusticie non patimur inueniri.

Fausto preposito

Conceditur libertas ecclesie

30

[N]on preiudicat iuri publico personalis exceptio. quia
beneficialem esse principem decet nec intra regulas consti
tutas per munificentiam regalis arctari beneuolentia coher
grauissimis institutis impatiens ambitu iuribus referentem.
Clementia non habet legem nec deinde sub angustiis temnis be
nigna sequi que decet sine fine laudari. Defensores itaque
sacros sancte mediolanensis ecclesie per expensis pauperum que sub
lucri exaggeratione fundunt. vnum sibi ex negociatoribus
urbis sue desiderant oportune prestari. Cum peremptionis
functus officio exceptus negociationis oneribus debe
at implere quod suscepit hoc enim nos et Rauennati ecclesie
commemorant more allegatione venabili tribuisse.
Quod pietatis exemplum ad suum quoque supplicant commodum
transferendum. Et ideo illustris et precelsa magnificentia tua
salua in aliis negociatoribus commoditate publica que
ab vniuerso corpore consueuit inferri. vnum eis quem sibi nisi
fuerint elige deputabit. Cui ita conuentum negociationis
exerceat quatinus nec monopolij nec siliquatici nec auara
rie aliquid pensionis impendat. Vel quodlibet grauamen
men ex permissa nundinatione sustineat. Cur enim id
tardemus annuere vnde nichil possumus dampni sentire.

Dromonariis

Vt bello victu defessos exonerat cum vere dariis in pado

31

[P]ublicis debet utilitatibus insudare qui nomen de
deruit milicie. Quid cum agat hoc si professo desit ob
sequio vt nec commoda priuata reperiat nec gloriam

strenuitatis acquirat. Et ideo comiti sacrarum largitionum nostra
precepit auctoritas ut in hostiliensi loco constitui debeatis. quatenus
fiscali humanitate recreati excursus cum nevedarijs per al-
ueum padi more solito faciatis ut diviso labore eques
publicus ualeat subueniri Cuius cursus non atteritur
qui per vias liquidas expeditur. Non enim nobis nimio
labore claudicat, contingit qui manibus ambulatis.
vehiculum uestrum non sentit iniuriam nec defectum patitur
quod unda potius currente portatur

Senatui urbis Rome

Equalis quidam de palude vastatoria intendat tua ex: tolle fortilom

32

o vata nobis est patres conscripti circa utilitates publicas
impensa devotio. Cuius diu civium laudabiles animos
comprobamus locum iustis beneficijs reperimus Cuius enim
tam senatorium quam si utilitatibus publicis quis
impendat affectum ut possit patrie prodesse cui natus est.
Vir itaque magnificus atque patricius decius gloriosa circa
rempublicam amore devictus ultro postulavit voto mi-
rabili quod vix potuisset sub consilio nostre pietatis imperari
ut decennovij paludem hostili modo vicina vastantem
absorbere promisit illam famosam
fovearum ore patefacto quandam
seculi vastitatem quam sub diuturna licencie
mare paludestre possedit Cultis quoque locis inimicum
superfundens unda diluvium terrenam gratiam silvestri pie
horrore confudit. Nichil utile nutriens sub liquore
spoliatum est solum fructibus per quam obnoxium cepit esse
paludibus Et ideo miramur prisce confidencie virum ut
quod diu cetus publicus refugit manibus probata suscepit
hunc ergo audaci labore aggressurum se laudabili est
pollicitus ut per cunctas ille damnoso confugite que
perfectione sup hac
fecerant dimissa ultimus non perirent Unde nostre
pte pervenit postulat iussiones ut auctoritate publica sube-
at opus eximium quod erit cunctis venientibus profuturum
Sed vos patres conscripti quibus cordi est bonum desiderium
amare amplioribus constitutis partibus decet annuite
ut ad loca ipsa decennovij duos ex vestro corpore dignetis
Quibus arbitrantibus quantum spacij restagnatione mavasibus
paludestris illuvies occupavit, suis terminis amote
ut cum ad perfectionem promissa pervenerint liberatori suo reddita

tra pficiat. Nec quisquam inde aliquid psumat attingere quod tam diu innadentibus aquis non potuit vendicari.

Decio viro illustri patricio etc.

Iusticie ratio est ut laudabile desiderium sequatur prosperitas iussionum. Et quod bona voluntate suscipitur regalibus quoque ordinationibus impleatur. Tibi itaque desideria iusti poscenti presenti auctoritate concedimus ut stagnis decemnovii paludibus exsiccatis sine fisco revocata in solidum rura possideas, nec ullam metuas libertatis rebus exhibendo culturam. quas sub testimonio generalitatis absolvimus, hinc et ad amplissimum senatum precepta transmisimus ut definito intra spacio ad tuum pulcre transeat dominium quod est a fedis gurgitibus vendicatum. Equum est enim ut unicuique proficiat labor suus. Et sicut expendendo cognoscit incomoda ita rebus profectis consequatur augmenta. Illud etiam quod studio rei publice semper invigilamus apposuimus ut si quis huic labori iuncta tecum societate subire delegerit habita operis estimatione habeat iuris proprii spacia pro parte quam suscepit ut non solum immensis pergravetur omnibus et animosius peragatur quod sub collegii adiunctione suscipitur. Ita fiet ut que rebus maioribus est inimica molesta careat invidia. Quapropter gloriosis desideriis gratanter insiste ne opinioni tue grave sit in assumptis conatibus marcuisse. Intuere quippe omnium ora atque oculos intenta esse conversos. Respice serenitatis nostre suspensa iudicia ad effectum operis instituti. Et quanta vales animositate festina ut dignus tanta remuneratione iudiceris ab omnibus qui iam omnium admiratione lau[daris]

Archimedero prefecto urbis Rome etc.

Gaudemus in te floruisse nostra iudicia letamur dignum prosulem romanis artibus extitisse cum generosis animis animi fraudibus non passus es velare secretum ne nos aut delicta complices facerent aut securitas ad maiora potius incitaret. Atque ideo universa pecunia que fuerat fabricis deputata romanis et nunc magnitudinis tue discussione constitit adunata. Cum nec reddita suo tempore nec docetur expensa. Sine aliqua dilatione resignatur. Vobisque ordinatoribus iterum romanis menibus applicetur. Nefas enim est.

Concedit ut paludibus desiccatis rura terra exsultans ipsum liber possideat omnium sine fisco.

33.

Labor unicuique proficiat

Ut pecuniam deputatam fabricis et demum occultatam per fraudem romanis menibus applicet

38.

ut in alios usus transeant que sunt subtracta non inmerito Roma suspi-
rat. Debemus itaque delatores deputare peritie non modica
pena percellere. Qui in tali causa nostram magnificentiam frau-
dauit. Sed affuit moderatrix que nobis semper est iuncta clementia
ne in decora facta plectamus grauius incitante iustitia. Suf-
ficiat nobis cupiditatem non inplesse quod voluit. nec
maior potest prouenire vindicta quam uelut propria uidetur perdere
que se suppressa turpiter iudicauerat possidere &c.

Fausto preposito &c.

Vt inquirat quis
periit statua enea

37

Studium nimis est nostris temporibus antiquorum facta defendere
qui ornatum urbium quotidie desideramus augere. Et ideo
presentibus te iussionibus ammonemus ut de comensi ci-
uitate eneam statuam que perisse suggeritur omni animositate
perquiras. Spondentes et centum aureos si quis hec sacri-
lega prodere furta maluerit quam tuis perquisitionibus nostre serenitatis
... quod et ad te desti-
tutos trepidos ad spem confessionis inuitet. quod et ad te desti-
tuenda ... pulsantibus si ad-
nata edicta loquantur. Sed cum hec tamen iussa ... per diem uenerabilem locorum
huc facinus secreta uelauerit. ... sub terrore perquirere quo-
facies artifices congregari a quibus sub terrore perquirere quo-
modo ... fuerit perpetratum. Ab inperitis enim rarum uenum statue
iniustro fuit perpetratum. Ab inperitis enim rarum uirum statue
facilis custodia non fuisset. nisi temptasset loco mouere

Vt quis statuam eneam
perditam prodiderit centum
aureos pro remuneratione
accipiat.

36

nigra presumptio &c. **Edictum Regis** &c.

Uariis ad producendum sceleris uelamina nimis
pena sufficiat nec penitus sit nimius audacie sup-
plicii declinasse terrorem. Addimus tamen premium quod
hec innocens solet. non quia commissa placuerit sed delectat
nos mimificos esse in amore uindicte. Quapropter presentis edicti
unusquisque auctoritate cognoscat. centum se largitate nostra
aureos promereri si prodat qui statuam de Comensi
ciuitate rapuerit. Et de suo facto quod maiore
nocens requirit indulgentiam se nouerit habiturum. Damus
in eneo compendio aureum munus et metalla quam
inuenire possumus preciosiora largimur. Illud potius
hac liberalitate redimentes ne transeat in usum quod constat
... Cuius ergo tanta stultitie certitudine dampnare
esse prohibitum. Cuius ergo tanta stultitie certe reppit et primum
ut dubitet erumpere quam et securitatem reperit. et premium
confessione acquirit. Si quis autem dissimulando forte cre-
dit... serenitas nostra deceperit

vltimo se nouit discrimine rapiendum. Indignum enim est ut qui
respuunt indulgenciam nostram detectis postea suffragentur.

Fausto preposito &c. — 2

Humanitas

Profectum regni nostri benignitas decet cumulari. ut tamen
humanitas relaxet dona quantum res publica sus-
cepit augmenta. Non enim aliter laudatum nomen
possumus custodire nisi ad consideracionem rerum nostrum studia
excitare proposituum. Inde est quod cotidie deo propiciante successus
tenacitatis esset uicium angustiis fore laxitatem contentum.
Expositis ciuibus ad exhibicionem termarum secundum consuetudinem
aliam uillenam esse deputandam. Cupimus enim liberaliter impendere
que ad salubritatem nominis ciuium pertinere. quia laudes sunt
nostrorum temporum celebrata gaudia populorum &c.

Qualiter ciuibus super consuetudinem alia ad exhibicionem termarum uillena deputatur.

31

Atque id illustris magnificencia tua pure auctoritate cognoscat.

Fausto preposito &c.

Opes nostras cupimus tamen in pietatis augeri. Respicien-
tes comoda que nobis vexatorum fuerint calami-
tatibus adquisita. Molesta est illatio nostre clemencie
que defletur. Omnia quidem sub leticia penduntur. accipien-
tis laudibus applicantur. Vrbis itaque Sypontine negociatores
hostium se asserunt depopulatione uastatos. Et quia egencium
leuamina nostras pocius diuicias estimamus. Illustris mag-
nificencia tua per duos bienium uacuatos non faciat
coempcione vexari. Quoniam lapsos reclamasse non proficit
si omnis aliud subleuacionis accedit. Cum memoratis
negociatoribus noscitur mutuasse pecuniam. celsitudo tua
faciat ammoneri ne infra biennii spacio quidquam de cre-
dita summa existiment postulandum. Quatinus sub
induciis superdictis tantam possint recuperare pecuniam
et aliquatenus a debitorum ualeant se a respirare.
Quid enim proficit creditoribus fessos urgere quem in cassum
quibus nititur mandatos exponere. quibus magis proficimus
si ad mutuata sustinendo peruenire faciamus &c.

Vt negociatores ciuitatis ab hostibus deuastati in coempcione per biennium non vexentur.

38

Aloysio architeatro &c.

Sic audita ueterum macula ad laudem clemencie
nostre pertinere decreuimus vt omnia augmenta re-
galis sint glorie cum sub nobis nulla decrescunt.
Quo studio conuenit reparari quod in nostris oculis frequentius

constat offerri. Delectat enim salutiferi appollonij meminisse
sanam ut intelligas quo desiderio cupimus refici quod de
memoria nostra nescit exire. Ceruleum fontem vidimus in
forma dolij concauis hiatibus estuantem. Et fornaces
anelancium aquarum conducto ventilabro nec probabili
disposicione tornatas. Que licet more calido nebulo-
sos vapores exalent, hanc tamen iocundam perspicuitatem
aspectibus humanis aperiunt vt quiuis homo illam gratam
desideret contingere. Et cum non ignoret ardere ore plenis-
simo vt in spere similitudine supra cumos suos aquarum
dorsa turgescant. Et latex ipse vndosus tanta quiete
defluat, tanta quippe stabiliter decurrat ut non putes cum
currere nisi quia inde ad rauco murmure sentis exci-
pi. Veniunt aque palgentes meatus tali feruore succense
vt post recurua spacia que arte facta sunt longiora calo-
res sint maximos redditure. O ingenium mirandum semper

De ingenio magistri

ingenium ut nature furentis ardores ita ad utilitatem hu-
mani corporis temperet vt quod in origine dare poterat
mortem doctissime moderatum et delectacionem tribuat et
salutem. Iuuat etiam videre nec secretum vel latices
vapores igneos exalantes admixtum vndis indesinenter
ardorem et calorem venire de cursu riui vnum vsualiter so-
lebat extingui. Merito dicunt philosophi elementa contrariis mutuis
complexionibus alligari et mirabili federacione coniungi,
que inter se contraria intelliguntur vnitate pugnare. Ecce
madentem substanciam vapores producere constat ignitos
que mox ad termarum edificia decora peruenerunt.
Illis ardentibus vnda descendens et aera sua qualitate
succendit et tactu fit habilis cum recepta fuerit in laua-
cris. Unum non tantum deliciosa voluptas acquiritur quantum
blanda medicina confertur. Sed sine tormento cura; sine
horrore remedia; sanitas impunita; balnea contra diuer-
sos dolores corporis attributa. Que merito appollonium grecia
lingua beneficialis nominauit antiquitas vt causam
tanti remedij eger cognosceret cum de tali nomine du-
bium nil haberet. Quamvis alia loci ipsius bona illud quoque
stupendum esse didicimus quod vna fluentorum natura diuersis
ministeriis videatur accomoda. Nam pergimus a suscipiente
collisa inhalat proxime cellule sudatoria qualitate

Deinde in solum mitigata descendens minaci ardore de-
posito suavi temperatione mollescit. Mox in vicinum pro-
ducta cum aliqua dilatatione torpuerit multo blandius in-
tepescit, postremo ipso quoque delicto tepore in piscinam
neronianam frigida tamen efficitur quantum prius ferbu-
isse sentitur. Viro in vicino auctoris sui participans nomine
collega est eius viriditate geminati. Ut ipsa quoque
vitrei elementi colore perspicua quasdam trementes
undas quieta commoveat. Quarum ut ipsum quoque lavacrum
mundius redderetur, stupenda quadam continentie disciplina
dum in undam qua viri recreantur si mulier descendat
incenditur. Propterea quia et ipsis alterum exhibitio decora
collata est. Sine ardentium aquarum fecundissimum locum
non credunt fuisse unum plurima largiri (?) si uterque sexus
uno munere communiter uteretur. Haec perennitas aquarum per
ignea terre venas occultis meatibus influens intel-
ligendi prestat audaciam. Exas demum in auras erumpere
ad exoctam fontis irriguam puritatem. Verum si nec fuisset
illud incendium sine intellectu substantie non esset amissum. Sed
aque materia sibilis (?) sicut pestiferum contraxit ignem
sic iterum nativum facile resumit algorem. Prestat et aliud
adiutorium geminis viribus medicabile. Nam iuxta caput
fontis scintillosi quendam sub meatum provida natura fornicem.
Hinc desuper sella composita que humanis necessitatibus
opera perforatur in asside. Et estuosos suscipit humores
defluentes intrinsecus ubi dum fessi nimio languore conse-
dunt delectatione illius recreati vaporis et lassa viscera
reficiunt. Et humoris noxia infusione largitatis vita-
li aviditate constringunt ut quicumque aliquo desiderabili cibo
referti valentiores queat pertingere invenire. Sic medi-
cabilis substantia venit a sulphure quod calet a salsu-
dine que desiccat, talia posteris non tradentes gravius
in longevitate profanet (?). Curam per illic antiqua edificiorum
soliditas iniungitur ut sive in turrellis sive in ther-
mis fuerit ad reparandum te debeat imminente reconstrui.
Virgulta quoque noxia importunitate nascentia evulsis
cespitibus auferantur. Ne radicum quidam capilli pau-
latim turgescentes fabricarum visceribus inserantur et more
viperio prolem sub fecunditate contraria nutriat. Unde se

Apoda (?) … loci subsellio … [illegible]

37

compagto casura disrumpat, palaciu quoz longa senec-
tute quassatu assidua roboratoe reparatoe corroborata.
Spaciu quod mt eodem publicanu et caput ignitis fontibus mt-
iacet siluestri aspitate depurgata videat florenti gramine
facies decora campestribus que et ardentibus aque fertilitate
letatur. Miro quodam modo dum proxime salem generat salem
inutriat pitet et virores. Sed non his tantum beneficiis an-
thenorea tua fecunda est. Infert et alia que inulto genere
dinis obstupescas. Corda namque ut ita dixim fontium
secreta quadam licet contenciosa negociacione diuulgat.
Nam si quis forte pecus furatum pilis natiuis solito
more spoliare presumpsit vndis ardentibus frequenter
immersum necesse est ut ante decoquat quam emundare pre-
valeat. Miro secretario iure veniendum qui in his agere
licat. Miro secretarium iure venerandum ...
non solum sermo sed et verum constat esse indicium et quod humana
nequit altercatione dissolui. datum est equitate fontium
diffiniri. Loquitur illic tacita natura dum iudicat et sinam
quandam modo dicit que perfidiam negantis excludit.
Sed quis ista conseruare negligat quamuis plurima terra.
Siquidem ornat regnum quod toto con-
citate sordescat. Et ideo pecunia que tibi
stat orbe singulariter nominatum. Et ideo pecunia que tibi
data est si opus non potest implere susceptum quantum adhuc
inpendendum esse credideris auxiliis nobis breuiter in-
dicabis quia non grauamur expendere vt tanta videa-
mur viribus amena ut memoria custodire.

De quodam citaredo doctissimo de uirtute symphonie de arte musice de modis eius et inuentoribus

Ro.

Boecio viro patricio

Cum rex francorum conuiuii nostri fama pellectus a
nobis citharedum magnis precibus expetisset sola
ratione complendum esse promisimus quod te eruditione
musice notarum esse peritum. Adiacet enim vobis doctum
eligere qui disciplinam ipsam in arduo collocatam potuistis
attingere. Quid enim illa prestancius que celi machinam
sonora dulcedine. Et nature conuenienciam ubique dis-
persam virtutis sue gracia comprehendit. Quidquid enim in
se continencia non recedit, per hanc competenter cogitamus,
pulchre loquimur, conuenienter mouemur. Que quociens
ad aures nostras disciplinae sue lege peruenit imperat cantum

Dictus Simphonia

mutat animos

mutat animos artifex auditus. Et oposita delectatio. Hec tum de secreto nature tanquam sensuum regina tonis suis ornata procedit. Reliquae cogitationes exiliunt omnia quam faciat eici ut ipsam solum modo delectet audiri. Tristiciam uox ipsa iocundat, tumidos furores attenuat. Cruenta seuitiam efficit blandam. Excitat ignauiam. Languore minuit. Sopore vigilantibus salubrima quietem reddit. Curatis. Hamata turpi amore ad honestum studium reuocat. Castitatem sanat mentis tedium. Bonis cogitationibus semper ad usum ad ampliatum gratiam odia pernitiosa conuertit. Et quod beatum curationis genus existit per dulcissimas uoluptates expellit animi passiones. Incorporeum animam corde mulcet, et solo auditu ad quod uult deducit quam tenere non preualet. Verbo tacitus manibus clamat. Sine ore loquitur. Et per insensibilium obsequium exercere preualet sensuum dominatum. Hec enim totum mentem homines quoque tonis agitur qui singulos premiciarum ubi recepti sunt nominibus uocitantur. Miseratio quippe diuina localiter posuit gratia dum et omnia sua ualde fecit esse laudanda. Dorius pudicicie largitor et castitatis effector est. Frigius pugnas excitat. Votum furoris inflammat. Eolius animi tempestates tranquillat. Sompnum quia iam placatis attribuit. Bestius intellectum obtusis acuit et terreno desiderio grauatis celestium appetentiam bonorum operator indulget. Lidius contra nimias curas anime tedia quam repertus remissione reparat et oblectatione corroborat. Hoc ad saltaciones corruptibile seculum flectens honestum remedium turpe fecit esse commercium. Hic uero numerus quinarius trina diuisione consistit. Omnis enim tonus habet summum et ymum. Hec autem ducuntur ad medium et quinque sine se esse non possunt que alterna uicissitudine referuntur. Vtilitas inuentum est. Artificialem musicam uel auctor operibus diuersis organis exquisitam modis xv. continere. Hiis rebus aliquid maius adiciens humana solercia tres quandam armoniam doctissima inquisitione collegit. Tunc diaposon nominatur ex omnibus scilicet congregata. Vt uirtutes quas uniuersum melos potuisset haberet. Hec adunatio mirabiliter continet. Hinc orpheus

Inuectores tonorum

mutis animalibus efficacit imperavit vagosque greges con
temptis pascuis ad suaves cantuum epulas invitavit Illo
cantante siccas tritones tubas amarunt Galathea lusit
in solidis deseruerunt ursi amabiles silvas leones do
mestica tandem cantica liquerunt Inter praedonem suum
praeda gaudebat in unum conventum contraria vota colla
ta sunt Et fidem dante lyra omnia bona crediderunt adversa
Amphion quoque dirceus canendo cordis thebanos
muros dicitur condidisse ut cum homines labore marcidos
ad studium perfectionis erigeret saxa ipsa creduntur velut ex
rupibus advenisse Museum etiam et artis orphei filium
et nature Maronis propotens lingua concelebrat
dicens apud inferos in summa altitudine constitutum cord
per campos elisios felices animas vii cordarum pulsibus
amenabat Significatas summo premio perfrui cui disci
pline huius contigisset suavitatibus epulari Sed hec omnia
humano studio per manualem musicam videntur effecta
Rationalis autem rithimus animate voci cognoscitur
attributus Qui tunc melos pulcre custodit si apte
taceat congruenter loquatur Et per accentus viam musi
cis pedibus voce composita inventa est quoque ad permo
vendos animos oratorum fortis ac suavis oratio ut
criminosis irascantur iudices misereantur errantibus
Et quidquid potest eloquens efficere ad huius disciplinae non
est dubium gloriam pertinere Poetis et terentiano testante
duo primum metra principalia sunt tributa id est heroicum et
yambicum unum quod erigeret alterum quod placaret Ex
quibus diversa provenita sunt ad oblectandos animos
audientium Et ut in organis toni ita in humana voce
varias affectiones animi metra quedam pepererunt Sire
nas inusitatum cantasse curiosa prodit antiquitas
et quamvis navigantes fluctus abduceret carbasa ventus
inflaret eligebant suaviter decepti scopulos incurrere
ne tantam paterentur dulcedinem preterire E quibus solus
evasit ythacus qui nautis ceram non propria dulcedinem
sollicitatorem pretereunt obstruxit auditum Cogitatur vir
prudentissimus felicissima surditate et quam vincere

intelligendo non poterant non audiendo melius superabat
Se uero solide arboris constrictis nexibus illigauit ut et
famosos cantus probare liberis auribus potuisset et perida
dulcisone uocis vnda rapiente victus euaderet. Venit
ut et nos talia exemplo sapientes itaci tuscamus. Loquimur
de illo lapso de celo psalterio quod vir toto orbe cantabi-
lis ita modulatum pro anime sospitate composuit vt his
ymnis et mentis sanentur uulnera et diuinitatis singularis
gratia conquiratur. Et quod seculum miretur et credat pe-
pulit et dauidica lira dyabolum sonis spiritibus imperauit
Et canente ter cythara rex in libertatem redyt quem
internus inimicus turpiter possidebat. Nam licet huius
delectacionis organa multa fuerint exquisita nichil tamen
efficacius inuentum est ad permouendos animos quam con-
caue cythare blanda resultatio. hinc eciam appellatam
estimamus cordam quod facile corda moueat. Vbi tanta
uocum collecta est sub diuersitate concordia ut vicina
corda pulsata mox alteram faciat sponte contremiscere
quam nullum contigit attigisse. Tanta enim uis est conue-
niencie ut rem insensualem sponte se mouere faciat.
dum eius sociam contigerit agitari. hinc diuerse ue-
niunt sine lingua uoces. hinc variis sonis efficitur
quidam suauissimus chorus. Illa acuta nimia tensione
Ista grauis aliqua laxitate. hec media tertio blandissime
temperato. vt homines se ad tantam producere non ualeant
vnitatem. In quantum ad socialem conuenienciam vocum con-
cinencia peruenit. Ibi enim quisque excellenter quidem ponde-
ratim quidem rauce quidem purissime alias quam dis-
tancias sonat quod in vnum ornatum constat esse collectum
Et ut dyadema oculis varia luce gemmarum sic cy-
thara diuersitate soni blanditur auditui. Ausonium
loquar tela stamina neruosa fila canencia in quibus
arguto plectro regitur quod dulciter audiatur. hanc ergo
admiracionis rarie testudinis mercurius dicitur inuenisse.
Nunc utique tam utilissima probantes astronomi inter-
stellas requirendam esse putauerunt persuadentes celestem esse
musicam. Cum hac forma comprehendere potuit mirificata
collocata. Armonia uero celi humano sermone non potuit

Vtrum psaltus dauidici

ydonee explicat qua vo tm animo dedit ſz auribz nc no prodidit dnc em debere credi ut btitudo celestib illis oblacoibz pfruatur Cum nc fine deficit nc aliqua intermissione marcescit In ipo quippe imtu hitare rese- runt supna ipis deliciis celestia pfrui Et talibz con templacoibz inhencia btis iugiter delcacoibz conti- nere Sz quid arbitrati sit i creatore no insonis causa celestis btitudinis posuissent Vbi uacit sine fine gau- dium est sine aliquo tedio manens semp etnitas Et inspectio sola dmtatis efficit ut beatus ee nc possit. Hec uariter phennitate pstat, hec iocundetc accumlat Et sicut pt ipam creatura no extat Ita sine ipa inco- mutabilem leticia hre no pualet Sz qm nobis fca est uoluptuosa discressio quia semp gratu est de doctrina colloqui cu pitis Cytharedu que a nobis depimo pastulatu sapia vra eligat puti tempe meliorem- ffacturu orpheitu aliquid du dulcisono gentilium fera corda demulcerit Et que nobis cre fuint acte tante vobis ex ura dignitate compensatoe equabili- referuntur Cum et inpio uro paretis z quod vos clari- ficare possit efficitis

Conctula de uictoria psuadz ut cessz a bellado z transmittit cytha- redz expetitu

81

Regi francorum

Gloriosa quidem vre gratulamur affinitc victoris q gente francoru prisca etate desidem felicie i noua plia concitastis z alamanicos populos cas- tris fortioribz inclinatos victrici dextra subdidistis Sz qm semp i actoibz psidie reserabilis vt excesso quia nc pmatoru plectibil culpa oinz dz ee vindicta motus vros infessas reliquias tempare qz iure gre uentur euade Cruce ad pentu vrorz defensio- nem respicitis cofugisse Estote illis remissus qui uris finibz celant exstiti Memorabil triumphz e- uris finibz celant extiti amemorabil triumphz e alemannu sic acerrimum expauisse vt e cu cogtas de uite munere supplicare Sufficiat illu rege cu gentes cecidisse supbia, sufficiat inumabilem nacom ptim ferro ptim seruicio subiugata z Nam si cu reliqs cofligis adhuc cunctos supasse no credereis Accipe i talibz causis frequentr exptu ca michi bella pueneruit

feliat⁹ que mod̄ato fine pacta sunt. Is enim vincit assidue qui novit omnia temperare dum iocunda prosperitas illis blanditur potius qui austeritate nimia non rigescunt. Cede itaque suaviter gentis nostre que b⁹ gentilitas commu remittere consuevit exemplo. Sic enim fit ut et meis petitionibus satisfecisse videamini ne sitis solliciti ex parte qua ad nos cognoscitis potius. Evocata salutantes honore et affectione qua dignum est. Illum et illum legatos nostros ad excellentiam vestram consueta caritate direximus per quos et sospitatis vestre indicium et prospere petitionis consequamini effectum. Credenda vero que ad nos pro vestris utilitatibus pervenerit per harum portitores verbo nobis insinuanda commisimus ut fautores effecti optata possitis victoriam constanter explere. Vestra siquidem salus nostra gloria est et toties regnum ytalie proficere iudicamus quoties de vobis leta cognoscimus. Cytharedum et arte sua doctum pitus destinavimus expetitum. Qui ore manibusque consona voce cantando gloriam vestre potestatis oblectet. Quem ideo fore credimus gratum quia vos eum indicastis magnopere diligendum.

Incipit liber Tercius 2ᵘˢ

Alarico regi vulsigothorum th⁹ rex.
Gundebundo regi burgundionum th⁹ rex.
Epistola uniformis talis ad turionum regem th⁹ rex.
Regnarnorum regi ad turingorum regem th⁹ rex.
Ludwin regi francorum th⁹ rex.
Importuno viro illustri patricio th⁹ rex.
Senatui urbis rome th⁹ rex.
Januario viro venerabili episcopo th⁹ rex.
Venantio viro Senatori correctori lucanie et brutiorum et possessoribus defensoribus et curialibus estimis consistentibus th⁹ rex.
Fausto viro illustri prefecto urbis th⁹ rex.
Senatui romano th⁹ rex.
Simmacho viro senatori th⁹ rex.
Garrigenti viro venerabili episcopo th⁹ rex.
Theodohado viro senatori
Gestiello viro senatori th⁹ rex.
Universis provincialibus galliarum th⁹ rex.
Gemellio viro Senatori th⁹ rex.

Ingenium / honor prima / honor publica / honor / dignitas / rigor / ordinator — Genus; genialis — comes / tinnis / affinis

A Ch[...]

Constituta / recto / necessitas / [...] / [...]

L

Commonitorium danieli · th' rex
Crimule saioni et ferro tincto apparitoribus th' rex
ffausto uiro illustri · th' rex
Artheinidoro uiro illustri th' rex
Vniuersis barbaris et romanis per panoniam constitutis th' rex
Symeoni uiro Comiti th' rex
Esimi uiro illustri comiti th' rex
Johanni uiro senatori consiliario campanie th' rex
Cassiodoro uiro illustri patritio
Argolico uiro illustri prefecto urbis th' rex
Senatui urbis rome th' rex
Gemello uiro senatori th' rex
Argolico uiro illustri th' rex
Massiliensibus romulo th' rex
Agrigerno uiro illustri comiti th' rex
Petro episcopo th' rex
Vnandil th' rex
ffelici th' rex
Vniuersis prouincialibus in gallijs constitutis th' rex
Gemello uiro senatori th' rex
Vniuersis prouincialibus in gallijs constitutis th' rex
Vniuersis spartario th' rex
Vniuersis possessoribus arelatensibus th' rex
Agrigerno uiro illustri comiti th' rex
Adeadaco th' rex
ffausto preposito th' rex
Vniuersis gothis et romanis circa turrura castellum
consistentibus th' rex
Honoratis possessoribus defensoribus et curialibus cathe-
mensis ciuitatis th' rex
prouincialibus noricis th' rex
ffausto preposito th' rex
Consulari uiro illustri th' rex
Apromiano uiro illustri th' rex

Alarico Regi etc.

Vt armis hostem suum non impetat. sed concordiam amplectatur.

1

Quamuis fortitudini vestre confidenciam tribuat parentum vestrorum innumerabilis multitudo. quamuis attilam potentem reminiscamini wisigotharum viribus inclinatum. tamen quia populorum ferocium corda longa pace mollescunt. cauete subito in aciem belli mittere quos constat tantis temporibus exercitia non habere. Terribilis est hominibus conflictus si non sit assiduus. Et nisi usu presumatur conctandi subito fiducia non habetur. Absit ut vobis ad indignacionem cita surripiat moderacio provida subditas gentes seruat furor autem instancia plerumque precipitat. Et tunc utile solum est ad arma concurrere cum locum apud aduersarium iusticia non potuit inuenire. Quapropter sustinete donec ad francorum regem legatos nostros dirigere valeamus ut litem vestram amicorum debeant amputare iudicia. Inter duos etenim nobis affinitate coniunctos non optamus aliquid tale fieri unde unum minorem contingat forsitan inueniri. Non vos parentum fusus sanguis inflammat. non grauiter urit occupata prouincia. Adhuc de uerbis parua contencio est facillime transigitis si non per arma vestros animos irritetis. Obiciamus quamuis cognatos cum viris comuratis eximias gentes. iusticiam tamen que reges efficit omnium forciorem. Cito conuertit animos qui contra se tales senserit armatos. Et ideo honorificenciam salutacionis prelocuti legatos nostros illum atque illum ad vos esse credimus dirigendos. Qui nobis et mandata nostra sufficienter insinuent. Et usque ad fratrem nostrum gundibaldum ut alios reges cum vestra uoluntate deproperent. Ne uideamus eorum immissione laborare qui maligne gaudent alieno certamine. Resistant enim diuina ut super nos iniquitas eorum preualeat. Commune malum vestrum iudicamus inimicum. Nam ille me merito sustinebit aduersum qui vobis nititur esse contrarius.

Gundibundo regi burgundionum

Vt una cum legatis suis laboret pro concordia inter reges affines quattuor

2

Graue malum est inter caras regias personas voluntates sibimet uidere contrarias et dissimulando spectare ut de uno aliquid dolendum possit emergere

Non sine invidia nostra geritur si nobis patientibus affinium
clade dimicetur. Habetis omnes per me pignora magne gratie
non est unus ab alio segregatus. Si quid in vobis delinquitis
meo gravius dolore peccatis. Nostrum est regios iuvenes
obiecta ratione moderari quia illi tunc nobis vere sentiunt dis-
plicere qui dum male cupiunt audaciam sue voluntatis re-
tinere non possunt. Verentur senes quamvis sint florida etate fer-
ventes. Sciant nos adversarios esse contrarietatibus suis et i-
velle persequi ne ab utrisque possit excedi. Decet enim nos
aspera verba dicere ne affines nostri ad extremum debeant perve-
nire. Et ideo illum et illum legatos ad fraternitatem tuam credidimus
destinandos ut sicut filio nostro Alarico visum fuit ad regem
Francorum ipsos cum coniunctis nobis gentibus dirigere debeatis
quatinus causam que inter eos vertitur amicis mediis ra-
nabiliter abscidatur. Convenit enim tales tantos quoque reges
non inter se lamentabiles rupturas querere ut de suis et nos
possint casibus sauciare. Quapropter fraternitas vestra hinc
compassionis studio concorditer nitatur reparare concordiam.
Quia nemo potest credere sine meo voto illos ad hec prelia
pervenisse nisi omnino claruerit ne ad conflictum veniant
nostra intervenisse clementia. Aliqua vero a presentium gerulis
verborum simone vobis commisimus intimanda ut sic provi-
dencia vestra cuncta componat quemadmodum consuevit
deo iuvante perficere unde solet diligentissime cogitare.

Epistola universis ad Herulorum regem et Thoringorum regem

Ut ad regem superbum legatos dirigat quatenus a bellando desistat.

3

(superbia dimicati sp) ex rosam persequi debet generalitatis assensus. Nam
qui vult opinabilem gentem voluntaria iniquitate
subvertere non disponit ceteris iusta suadere. Pessima consue-
tudo est despicere veritatem, credet enim omnia cedere si elatu-
dine contigit inabhominabili clementie superare. Et ideo vos
quos conscie virtus erigit et consideracio detestabilis presump-
cionis attendit, legatos vestros una cum meis et fratris mei
Gundibaldi regis ad Francorum regem Ludwicum destinate
ut ante se de Wisigothorum conflictu considerata equi-
tate suspendat et leges gentium querat aut omnium pacia-
tur incursum qui tantorum iudicium iudicat esse contempnendum

Quid queritur ultra cui offertur absoluta iusticia. Dicam
plane quod sencio: qui sine lege vult agere, cunctorum
disponit regna quassare. Sed melius inter initia perniciosa
reprimatur assumpta ut sine labore efficiatur omnium quod
etiamen ec potat singulorum. Recolite namque Eurici
senioris affectum quantis vos iuvit semper muneribus, quo-
ciens a vobis proximarum gencium imminencia bella
suspendit. Reddite filio eius graciam quam tamen agnoscitis
vestris utilitatibus attributam. Nam si tanto regno ali-
quid prevaluit, vos aggredi sine dubitacione presumit. Quapropter
propter excellenciam vestram ... salutantes per
legatos nostros illum et illum portitores verbo vobis aliqua
dicenda commisimus ut vos qui nostrum sequimini deo iuvan-
te dispositum unius nobiscum complectamini assensus et fe-
dere agatis ne vestris provinciis dimicare possitis.

Vt desistat a proposito bellandi

Ludwico regi francorum

Deo inter reges affinitatis iura divina talescere voluerunt
ut per eorum placabilem animum quies optata proveniat populorum.
Hoc enim sacrum est quod nulla commocione permittitur vio-
lari. Nam quibus obsidibus habeatur fides si non credantur af-
fectibus sociantur. Permittente domino ut naciones divise volun-
tate debeant consimili gloriari et quasi per alicuos quosdam concor-
die adunata se possint gencium vota comprimere. Que
cum ita sint miramur animos vestros sic causis medio-
cribus excitatos ut cum filio nostro rege alarico durissimum
velitis subire conflictum ut multi qui vos metuunt
de vestra concertacione letentur. Ambo estis summarum gencium
reges ambo etate florentes. Non leviter regna vestra
quassatis si data partibus libertate confligitis. Vtique vestra
virtute non fiat inopinata calamitas quia grandis in-
iuria est regum causis levibus gravis ruina populorum.
Dicam libere dicam affectuose quod sencio. Impaciens
sensus est ad primam legacionem arma protinus commovere vel
a partibus quod queritur electis iudicibus exponatur. Nam inter
vos gratum est nobis tales viros dare quos mediatores
velitis accipere. Quid enim vos ipsi de vobis estimare
potestis si intenciones vestras arbitrio reliquisse cognos-
citis. Absit ille conflictus ubi unus ex vobis delevi

potius inclinatus. Abicite ferrum qui in meum pugnatis multis
obprobrium. Iure patris vobis interminor et amantis. Ille nos
et amicos nostros patietur adversos qui talia monita
quod non opinamur crediderit esse temnenda. Quapropter
ad excellenciam vestram illum et illum legatos nostros mag-
nopere credidimus dirigendos per quos eciam ad fratrem vestrum
filium nostrum regem Alaricum scripta verba direximus ut nul-
latenus inter vos scandala seminet aliena malignitas
sed in pace permanentes que sunt medys amicis finire pla-
tabiliter debeatis. Per eos et verbo vobis aliqua dicenda
mandavimus ut gentes que longa pace sub vestris flo-
ruerunt parentibus subita non debeant concussione vastari.
Illi enim credere debetis quem vestris utilitatibus gaudere cog-
noscitis. Nam qui vult in precipites alterum casus mittere
eum certum est fideliter non monere.

Importunio illustri Patricio

Si te aut nobilitas sola decoraret aut morum tantum
laude polleres consequendas forsitan dignitates
dilacione probabili libraremus ne magis vilescerent
cum simul omnia provenirent. Nunc autem tecum universa sic
agmine conveniunt nec desit unum quod predicatur in plurimis.
Convenit institutis nostris ut cum tibi bona copiosa contuleris
ubertim te repleat munificencia principalis. Non enim cres-
cendi tibi hic ordo qui multis est. Nam paulatim
provehi mediocres probantur esse virtutis dum morosum agnos-
citur quod sub tarditate reparatur. Saltu quodam se tendit
tua prosperitas solaque a nobis perfectio queritur cum nobilitati
tua multa nascantur. Elaborate sunt enim longa etate tibi
multa nascantur. Elaborate sunt enim longa etate tibi
consulis dignitates que notissimo quodam titulo la-
verunt in tua familia posuerunt. Nam ut prisca secula tran-
seamus que affatim viros sunt visa proferre precipuos ge-
mino vadias patris ac patrum decore conspicuus
qui non solum ornamentum familie sed ipsi decus senatui
prestitere moribus. Fuit moribus ornabatur antiquis
bonitate preditus constancia gloriosus in amicicia promi-
tus ad odia sumenda difficiles. Ita quod maior felicitas esset
generis tum multe probarentur esse potencie invidiam illos

Laudatur de parentibus et predecessorum virtutibus

Nota

Si dicitis affatim [illegible]
[illegible] affatim [illegible]

psequenciu contigit no hoie pendebant qui ymo cta eos
aupia uota ciuitatis crescens sup pnatos publica
amor eoru senatus amy eorz sequeba turba ppositi
Et neē eāt romam uelle quod cucti uideba optare
Miro qz psspitatis euentu firmum cta eos custodiebat
arbitriu uoluntas uasta pplorum Quod mt ceteras
dignitates nunqz iudicamus ee ppipuum Nam si pau
coru amor iuste amato dat gliam Tante qz ciuit
assēsus quod p thoe pconium Pinde sicut omia incsta
uidentur obscura sic gnalr pclara dilecta sunt Tot
qz pentu laude decorus tuorz z moru luce pspicuus
sume pq consulares fasces eunitos patriatq insignia
tuaru nunqz plenariu dignitatu Et iam honoris
infulis adultam cinge cesariem qui multorz laude
etatis pudicia supasti Cur em eueniret tarde pma
cui tot gnis suffragabant exempla Eligit quippe
in te nascendi laus pmerendi gla z cum multa tra
has ab antiquis meruisti placere de ppis Ab ipo qz
vite pncio quod mt adulanciu grges raru solz ee
nobiliby studuisti fidem uirtutiby exhibere Atqz ideo
instituti tui firma uestigiu ut qui pmeruis gliam
cōseruetqz eis pflorentiby annis gliosis honoiby augeare
Inspice denicqz quanta tuorz laude ppipua decoreris
Culpe gnus est no te fecisse quod suum qz de matu te
quippe tua multo meliora dnt uenire qui i etate te
nera tefecisse nouimus pdicanda Confidimus em nec
tui gnis institutu n nom cta te currisse posse indicari

Laudado de pdictis
nutr. de uitaz pcicia

Senatori vrbis Rome z

Gratu quidem nob est pres cōscripti psonas nouas
ad honoru celsa pducere delectat pcerum germinis
nouos gremio libertatis inserere ut uariis fron
descat senatus aula uirtutiby ornat em talis mlti
tudo conuentu z leta reddit faciē publicā honorata
frequencia Sz multo nob pba acceptius quocies dig
nitatiby reddimus qui de ipa curie claritate nascunt
qua no sut de vobis examina nostra sollicita Du pudi
cata bona tu fundiatis qui nuta cu luce pstatis Hoc o
ipa iam glia est laus nobilit cōnascitur Sz vobis

Laus nobilit cōnascitur

[D]e est dignitatis quod inite principium. Senatus enim honorum
amplissimus vobiscum cingitur, ad quem vix maturis eta-
tibus pervenitur. Hoc licet de vobis omnibus pariter iudicemus
ut ordinis geminum complectitur gratia senatorum. Maioris sere-
nitatis vestre luminibus Deciorum sanguis irradiat, qui tot
annis continuis simul splendet claritate virtutis. Et
quamvis rarum sit, gloria tamen non agnoscit. Tam longo ste-
mate variata seculis suis producit nobilis vena prima-
rios. Nescit inde aliquid nasci mediocre, tot probati
quot geniti. Et quod difficile pervenit electa frequencia.
Ecce pullulat ex uno germine quadrifarium decus,
orbis exemplum, honor civium, gloria generis, senatus aug-
mentum. Qui quamvis dignitate fulgeant maiorum, invenies
tamen quem possis laudare de propriis. Respicite itaque iuvenem
tali proforme gratiam mentis tamen pulcritudine plus placentem.
Refert facie sanguinis decus, proditur animi natura per vultum,
et serenitate corporis nubila quoque mentis abstergit.
Unum habet nec bona litterarum decoravit insignibus ut pote
magnarum artium dispositus mentis penetralibus plus lu-
cet. In libris veterum Decios cognovit antiquos, no-
bilem quoque progeniem gloriose mortis beneficio viventem. Feli-
cissimus profecto studiorum labor, cui priscorum carmine
contingit discere parentes, et de avita laude primordia
tenere preceptoris eruditione. Libet referre quem magno tunc
spectaculo totius scole tenera contuebatur aspectus. Cum
cum audiret ponderum illa mox intendebat herede [illegible]
ut quem auctorem cognoverat dicere, prius possit filium eius
approbare. Nam sicut indigna posteritas laudes antiqui-
tatis abnegat, ita preclara de patribus egregie dicta confir-
mat. Creditum est de his omne quod legitur dum promia
veterum parentibus docuit vena virtutum. In auditorum offi-
cina ingeniorum flamma vetalente, his quibus for-
mabatur exemplis, sed domesticis filiatus producebatur
impiis. Subtracto enim solacio maritali omnis regendi
iure gloriosa suscepit curam, nec ampla patrimonii cura-
vit nec tot filiorum potuit turbare custodia. Aluit nutrivitque,
auxit patrimoniis, ornavit moribus. Et quot edidit
familie iuvenes, tot reddidit curie consulares.

Studiorum labor felicissimus

Hoc est quod rimator morum noster prius inspexit qui et bonum domestice virtutis inquirit ut inter privata laudis publica debeant ornamenta largiri. Et ideo patres conscripti illustri et magnifico viro importuno patriatus culmen indulsimus ut vir cetibus sicut pullulat forte nascendi ita et fascibus possit augeri. Impendite peniti favorem ad animate sententiam. Vestra est indoles quam probamus, hec etiam (?) est quam nobis ingeniosa laude tribuistis. Si amorem necessitudinum publicum faciatis et iudicium. Et quod pro nostra caritate dependitur collatum nostris iussionibus estimetur.

Januario viro venerabili episcopo

Omnes quidem iusticiam colere et observare precipimus sed eos maxime qui divinis honoribus eriguntur ut supne gratie fiant proximi dum a terrena fiunt cupiditate longinqui. Iohannes itaque flebili nos allegatione pulsavit sanctitatem vestram a se sexaginta orcas olei ad implenda luminaria suscepisse quarum precium sibi postulat oportere restitui. Bonum quidem notum sit tantum non ibi ad misericordiam adversum. Nam licet ubique deceat iusticia custodiri in illis rebus maxime necessaria est que divinis obtutibus offeruntur. Ne putemus ignorare deum vim accipientis si fraudatis oblacionibus acquiescat. Et ideo si veram quum moria cognoscitis supplicantis considerationem iusticie quam sancta lege predicatis facite que iure iubentur sine tarditate restitui. Quatinus nullus ingemiscat illata sibi per vos fuisse dispendia quos decet potius privare iniuria. Et ideo studete ut qui non soletis pro magnis rebus excedere non videamini quod absit in parvitate peccare.

Veranio viro senatori comiti Lucanie et bruciorum

Iusticie vos persuadet ab unoquoque postulare quod ei constat inesse. Et pecunias publicas instantius querere ne debitorem neglectus debeat ingravare. Nam si remissio in ammonitionibus veniat, tunc eos necessitate contemptus involuat et quodammodo nascitur de pietate crudelitas si quem negligis ammonere per ea cogaris exigere. Utilis est igitur cura predicere quando et occasio subtrahitur delictis et locus non datur illicitis. Quapropter

Ut persoluat debita gratia per curialibus ecclesie.

Dictus et plus amphoras sunt orcas et ornet(?)

Deus non accipit fraudatis oblacionibus

Ut exquirat pecunias publicas ne cogatur eas solvere pro ipso.

8

illustris viri comitis sacrarum largicionum suggestione comperimus pridem tibi more veterum exactionem binorum et ternorum fuisse delegatam. Unde te presentibus commonemus affatibus ut si canonicam fidem tempore debeas constituta complere ne quidquam dispendii assis publicus sustineret de proprio expolite tu cogaris a quo nec tante iussioni est habita reverencia nec fides sue promissionis impleta.

Possessoribus defensoribus et Curialibus

Ut columpnas antiquitus diu sine decore iacentes deducant

9

Propositi quidem nostri est nova construere sed amplius vetusta servare. Quia non minorem laudem de inventis quam de rebus possumus acquirere custoditis. Proinde quum de rebus possumus acquirere custoditis proinde moderna sine prorum inimicione desideramus erigere quia quod prealieni venit incomodum nec iusticie non probatum acceptum. In municipio itaque vestro sine usu iacere comperimus columpnas et lapides vetustatis demolitos invidia. Et quia in decore iacencia servare nil proficit ad ornatum debent surgere redimiuum anquam dolore mutare valeat. Ex memoria precedencium seculorum. Atque ideo presenti auctoritate decernimus ut si vera est fides suggerencium nec ad publicum nunc ornatum probatur accomodum supra memoratas platonias vel columpnas ad ravennatem civitatem contradas modis omnibus devehendas ut collapsis membris oblitterata facies reddatur et ut de arte pulcritudinis ... vima et quesitu fuerat obscura antiqui nitoris possint recipere qualitatem.

ffausto viro illustri patricio

Ut marmora de quadam domo deposita deducantur ad Ravennam civitatem

10

Decet prudenciam vestram in augendis fabricis regalibus obtemperare dispositis. Quia nobilissimi civis est augmenta sue patrie cogitare. Maxime cum sit studii nostri ut decernere quique cunctos notum est sine suis dispendiis obedire. Atque ideo ammonicione presenti tue magnitudinem declaramus ut marmora que de domo pinciana constat esse deposita ad ravennatem urbem per catabolenses vestra ordinacione dirigantur. Subiectum vero direximus de presenti ne aut mora nos ordinacionibus preveniret aut laborantes aliqua detrimenta sentirent.

Argolico viro illustri prefecto

Concedit dignitatem prefecture urbane

11

ptamus cunctum diem plenum beneficiis nostris esse et
optamus ubique prestita nostra radiare quia in omni
vivit quod munificentia principalis indulserit. Sed
enim tam regium quam fecisse felicem et eo usque perducere quo
se civitas stupeat attigisse. Beneficia siquidem sunt que
regna sublimant et liberalitatis dominus iugiter potest crescere
si sibi subiectos studeat ampliare. Hoc mansuetudinis
nostre glorioso proposito tibi quem non genialitatis sed puro fave-
mus affectu per indictionem quartam prefecture urbane infu-
las copiosa liberalitate largimur. Ut paternis honoribus
successio clara letetur et sub nobis possit perficere quicquid
meruit ad nostra secula pervenire. Circumspice itaque quam
magnum sit primordiis tuis tantam romam potuisse committi
ut in illo amplissimo cetu iudicis videaris eminere suf-
fectu. Stude ergo ut a moribus tuis exigere possis quod nos
prestitisse cognoscis. Avara fuge iusta sequere modesta
dilige iracundia contempne. Quid est suavius quam
in illa turba summorum nobilem pertulisse iudicium ubi tot pa-
triciorum corda provocantur ad gratiam. Ubi bonum factum celebra-
tur ore sapientium. Numquam maiore laude virtus agitur
quam si vere roma teneretur. Quas divicias estimes aptio-
res quam in oculis senatus conscientie preciosam gerere puritatem
Et an ipsum libertatis gremium nullis viciis esse captivum.
Videmus reliqui fastes qua gloria censeantur. Urbanus
presul dignitas est honorum non patitur claritas ista contem-
ptum
quod possit nobilis turba nescire. Locatus in medium cunc-
torum ad se trahit aspectum et totius vite iudicium promulgat
fama populorum. Hec te et animo concipe et rebus evi-
dentibus explicare. Credibile aput nos faciunt studia
litterarum ubi cognovisti omne quod deceat et ad usum
vite gloriose animum doctorum nimirum institutione formasti.
Fugiat ergo doctrina delictum. Indocilis est animi ad
vitia trahi. Edificatus libris locum non relinquat iniuriis
ubi in teneris annis acquiritur quod matura etate
fruetur. Ad tramitem vero hortentur te tuorum facta seniorum
Ammoneat lectionis auctoritas. Deinde iudicii nostri electio
gloriosa ut maiora de nobis sumere possis cum te ea quam
commisimus implere cognoverimus &c. Sequitur

Studia litterarum
Hortum delectat et
[illegible] facit [illegible]
doctrina

Super eodem laudando cui concessit prefecture urbane dignitatem.

13

Senatui urbis Rome Theodericus Rex

a

Amamus patres conscripti dignitates eximias de nostra
benignitate nascentes. Publica enim decoris nostri est
mens regentis et qualecumque fuerit dominantis arbitrium
talem parit libertatis aspectum. Facilius est quippe si dici
fas est errare naturam quam dissimilem sui possit princeps for-
mare rem publicam. Hinc est quod cupimus ut precipuis honoribus
fulgeatis. Omnia quecumque de vobis fama loquitur nostris insti-
tucionibus applicantur. Nam cum omnia celsa nec amni nostram
invidiam tangit si quid vobis fortasse defuit. Proinde
quod felicibus sanctiatur auspiciis illustrem Argolicum
prefecture urbane dignitate promovemus ut et ei augeantur
fastibus et vobis tanti iudicis numne subtrahantur ornatus.
Scitis enim sepe ex hac familia viros enituisse preciprios.
Recordamini patrem eius animi prestitum dogmatis honore ditatum.
Cuius memoriam sine invidiam fora mirata sunt. Studuit
nos cum hunc adestat eloquio sciens se dicendi pretium debere
esse puritate conspicuum. Huius meritis ad honorum celsa
perductus largitiones sacras pertexit fida custodia.
Implens et doctrina quam susceperat magisterii dignitatem.
Ita in utroque laudatus ut in singulis crederetur esse precipuus.
Accedit et patrem nobilissimus pro cuius comitiue privata-
rum infulas nullis acerbitatis calumpnie prophanauit.
Cui affectans fame comoda pecunie neglexit aug-
menta. Et quod rarum virtutis exemplum est hijs
egit temporibus continentem quibus tamen avaricia non ha-
bebat principis enim propositum facit aut negligere iudi-
ces aut amare virtutes. Et tot sunt originibus documenta promittens
credimus bona de nobili quia laudabile vena generat
continuum et fidelius posteris tradit. Que in se gloriosa transmissione
promeruit. Favete ergo patres conscripti vestris
dignitatibus conservato ut ad maiora virtutum desideria
excitatis quem nos nimirum provocamus exemplis.

Cum que togo tempore la-
borat in suo fato
iudice querela
premiorum.

18

Venantio viro senatori Theodericus rex

V

Laborum tuorum longa servitia et exploratae fidei
multa documenta hoc nobis iudicium tradunt ut qui
tuos animos moderatos esse nunc alienis moribus

(left margin) Fama & melius quam pecunia

presideas et preter provincie disciplinam qui privatus amat continentiam. Is enim potest alios bene regere qui se studuit sub equitatis decore tractare. Samnitarum itaque supplicatione permoti hec remedia laborantibus credimus subvenire si spectabilitatem tuam iubemus ad finienda iurgia proficisci. Unde nunc enitere ut tam boni iudicii laudabili videas instituto. Aptum quippe te moribus probe mandatis qui hactenus sponte propria placuisti. Intra provinciam itaque Samnii si quod negotium Romano cum Gothis est aut Gotho emerserit aliquod cum Romanis legum consideratione definies nec permittimus discreto iure vivere quos uno voto volumus vindicare. Conscebis ergo te commune quesiit amica iusticie quia nescit personas respicere qui meritum cogitat equitatem.

Non

Aurigeni viro venerabili Episcopo

Ut corrigat excessus eorum qui rebus et uxore eorundam privasunt

17

Quamvis iudicio vestro credamus omnia facinora displicere maxime a vobis confidimus observandum quod matrimonii genialis impugnat affectum. Quibus enim animis a continentibus accipitur quod et a laicorum detestatione damnatur. Iulianus itaque nobis lacrimabili aditione conquestus est uxorem suam ilicet a vestris hominibus iniusta usurpatione pervasam. Unde si veram petitionem supplicantis agnoscitis nec se venerabilis pulsatus absolvit. In actorem facti sine tarditate aliqua negotium resecate quia malum eius cum perseverat augetur et remediabile bonum est in patrum accelerata correctio.

Theodoro viro sublimi

Quendam nitarium prefectorum mittit in Gallias ut provinciis subiugatas hortando ut nostre et iusticie propositos tristes letificet

1A

B

Iniuria quidem nostra est lesa iusticia quia violatores earum rerum merito ad nos trahimus quas amamus. Unde maxime inultum esse non patimur quod in contemptum nostre iussionis constat admissum. Quem enim presumptio plectenda non audeat si sacre iussionis reverentia contempnatur. Ideoque illum quem dudum ad viri illustris Senonis iudicium decrevimus convenire qui se inveterata calliditate subtraxit examini vestro committimus audiendum ut sine dilatione iurgio machinatione plectibili dilatato presentate itaque audientie curam ut iusticie vobis crescat opinio quibus per remedia causarum vobis committuntur ambigua iurgiorum.

A

Ut iudici suo quendam examini et finem iurgiis imponat qui alteratam inveterata calliditate se a iudicio subtraxit

Gemello viro Senatori

Quendam nitarium per hunc

16

Gemellum vicarium

Primum est iudicium cuius tenetur exemplum nec locus ambi-
guitati relinquitur ubi experimenta probabilia suffragantur.
Explorantes itaque efficatiam tuam per diversos industrie
gradus quod non imparem meruisti gratiam variis actionibus com-
probatus. Hinc est quod presenti tempore Gallias nobis deo aux-
iliante subiugatas vicarium te prefectorum nostra mittit auc-
toritas. Unde perpende qualia de te iudicia habemus hoc iudicia quando
ad illos populos mitteris corrigendos quos nostris laudibus
probaliter credimus adquisitos. Cara est principi gloria et necesse est
de illis amplius esse sollicitum unde se triumphorum venisse sentit
augmentum. Age quod mandata si cupis et te perficere nostra iudicia
turbulenta non ames avaritiam declina ut talem te iudicem
provincia fessa suscipiat qualem romanum principem esse
misisse cognoscat. Desiderat viros ex vestris coacta cladibus
suis. Effice ut victam fuisse delectet. Nichil tale sen-
tiat quale patiebatur cum romanam quereret. Abscedat omnis
de calamitate tristitia. Serenetur tandem nubilis vultus
et illam gaudeat convenit cum ad sua nota pervenit etc.

Universis provincialibus galliarum etc.

Ut recipiat vicarium prefectorum et pareat ei

18

Libenter parendum est romane consuetudini cui estis post
longa tempora restituti quia gratus ibi regressus est
ubi provectum vestros constat habuisse maiores. Et ideo in
antiquam libertatem deo prestante revocati vestimini moribus
togatis, exuite barbariem, abicite mentium crudelitatem
quia sub equitate nostri temporis non vos decet vivere mo-
ribus alienis. Proinde de necessitatibus vestris innata nobis man-
suetudine cogitantes quod felicibus deum sit optabile virum
Gemellum vicarium prefectorum fide nobis et industria com-
probatum ad componendam provinciam credidimus dirigendum
ut non eum posse delinquere qui nobis prestantes
sperantes intelligit displicere. Itaque eius ordinationibus omnes
gratanter intelligit displicere. Itaque eius ordinationibus omnes
ex nostris iussionibus obedite quia credimus cum vos perfecta
decernere. Respicite paulatim veridicos mores non sit
novitas molesta que proba est. Credimus per esse felicius
quam homines de solis legibus confidere et nichil reliquos non
timere. Iura publica certissima sunt humane vite solacia
infirmorum auxilia potentium frena. Amate unde et securitas
venit et conscientia perficit. Gentilitas enim vivit ad libitum
ubi magis mortem reperit propriam qui potest hoc quod placeat.

vobis iam secu(r)i ostentate divicias p(er)ditu(m) bona longo situ recondita p(ro)dantur i(n) lucem. Quia tu(m) quis nobilior erit qu(an)tu(m) et moribus p(ro)bis (et) luculenta facultate reluxerit. Ideo eu(m) vobis mitarum p(re)ficere direximus ut cu(m) tanta dignitate et civilem videamur regula(m) destinasse. Et fruimini quos tu(m) alias gaudebatis (et) intelligite homines no(n) tam corp(or)ea vi q(ua)m r(ati)one p(re)servi que illos mito p(ro)tuerit crescere qui p(ossu)nt aliis iusta prestare &c.

Gemello viro senatori Th(eodericu)s rex

Eveniunt bona qui n(ost)ram nisi s(un)t elegisse clemencia(m) ut eos v(ide)at(ur) indicasse p(er) augmenta p(ro)p(ri)a possi(n)g ondere. Quod si talibus publ(ic)a decet p(ro)p(ri)a largi(ta)te q(u)anto magis eos sua dignu(m) est possid(er)e quos co(n)e(n)t nu(n)q(uam) p(ro)ba(ri) ee iusticie. Optabilis itaq(ue) magnus hostiu(m) co(n)fia(ta) co(n)e damnata quo natus est reminiscamus ad romanu(m) reparavit imp(er)iu(m) cu(m)g absencia co(n)tigisse d(ici)t ut eius potuisset p(er)ire s(u)b(st)a(nti)a. Atq(ue) i(de)o p(re)sen(ti) iussione sancimus q(uod) tam i(n) agris q(ua)m i(n) campis urbanis ac rusticis vel quidq(ui)d sibi competens qualib(et) m(od)o n(on) amissum potuit comprobare sine aliqua recup(er)et tarditate. Retineas ex n(ost)ra auc(torita)te dominij ius omne quod h(ab)uit n(un)c q(uonia)m eu(m) de reb(us) sibi antiqua possessio(n)e competentib(us) volu(mus) sustine(re) cui p(ro)p(osi)ti n(ost)ri est etiam nova p(re)stare &c.

Vt cuida(m) qui p(er)vers(is) hostib(us) rep(ug)navit roma(na) possessio(n)es p(ro)p(r)ie restitua(ntur).

19

Comonitorium Danieli Th(eodericu)s rex

Decet ut palacio n(ost)ro s(er)vientib(us) iustis comodis co(n)sulamus quia fructuosus ee d(ebe)t publ(ic)us labor ut q(ua)m (om)nis obsequia nob(is) gratuita ivire debeant (ser)vicia tu(m) p(ro) modata compendia p(ro)curamus. Et i(de)o artis tue p(er)icia delectati qua(m) i(n) excavandis atq(ue) ornandis marmoribus diligent(er) exerces p(re)senti auc(torita)te concedimus ut te ve(ne)rabili ordinante dispensent(ur) arche que i(n) rauennati urbe ad recondenda funera distrah(u)nt(ur). quaru(m) b(e)n(e)ficio humata cadavera p(er)ma(nent) consolacio sunt lugentiu(m) (et) q(ua)ndo a(ni)me tu(m) de mundi conversacio(n)e discedunt. Corp(or)a no(n) dulces quonda(m) supstites no(n) relinquunt. Hinc quiddam ve(n)it dolores ad p(ro)p(ri)u(m) (et) mirabili sorte uotor(um) crescit mutatib(us) de humana morte compendium. Ita tu(m) ut no(n) sit iniq(ui)tas ab hac occasio(n)e taxata ne cogant(ur) miseri int(er) acerba

Vt ordinacio(n)e sua dispensent(ur) arche marmo-ree p(ro) sep(el)iendis funerib(us) mortuor(um).

20

luctuum genera plorare dispendia facultatum. Et nefanda deuocione constricti aut vix feranter inmonia pro mortuis perdere aut dilecta corpora vilissimis foueis potius dolentes abicere. Sit modus in volumtate (?) potentium quem ipsa miseracio pro merentibus fac(it). Nam minus debet ledi cui amplius pro pietatis officio videtur inponi.

Rtuide saioni et sio tinctis apparitoribus

Ut auida reddantur sua que prefectus ingrauauit

21

Inter gloriosas rei publice curas quas perpeti cogitacione deo auxiliante voluimus cordi nostro est leuamen humilium ut contra potentum superborum nostre pietatis opponatur obstaculum. Nec liceat quicquam apud nos audacie cuius est propositi superbia calcata. Castorii igitur flebili calamitate permoti quem exicialis hactenus diuersorum pressit inuidia occasione probamus salutaribus institutis ut plus ualeret nostra pietas quam iniqua calliditas improborum. Atque ideo presenti auctoritate decernimus ut si prefectus uir magnificus Faustus ea que Castorius possidebat uel publicis titulis ingrauat uel priuata usurpacione detinuit mox ei predium cum alio eiusdem meriti vobis imminentibus amoto peruasore reddatur ut crudelibus dampnis afflicto pietatis nostre remedio consulamus. Si quis autem in hac presumpcione medius inuenitur ut ad ea que iussa sunt ydoneus nequeat reperiri ad nos deducite vinculis illigatum ut pena possit satis fieri cuius facinoris facultas non sufficit ulcioni. Tali quippe confusione tam inique mentis impetus conquiescat ne non tam Castorium quam nostrum uotum persequi uideatur. Quod si post hec occasione qualibet sepe memoratum Castorium nocere iterum artifex temptauerit quinquaginta librarum auri multa protinus feriatur. Sic quamuis maior cruciatus pena respiciet illesum quem inde desiderauit afflictum. Ensem quod (?) auctoritas protinus tempet ac corrigat potestates preteriti. Prefectus bacchari non est in humilis lesione permissus. Et cui a nobis assurgit decuerit (?) officiendi potestas miseris obrogatur (?). Hinc omnes intelligant quo delectemur equitatis amore ut et potenciam iudicum morum velimus (?) minuere quatinus bona conscientie possimus augere.

Fausto viro illustri

Indulget licentiam procedendi ad prouinciam et iterum redeundi Romam

sapiant

Humane consuetudinis est ut vacata plus capiant. Et quae nimis in usu habentur eximia fastidium prestet omne quod faciat. Proinde satis moenibus iugiter immoranti disponende utilitatis proprie causa inducias te postulas debere concedi, non quod te habitatio tam clara praetedeat, sed quod dulcior fiat renovata ingressio. Et ideo illustri magnitudini tue secedendi ad provinciam quatuor mensium inducias pietas nostra largitur. Ita ut expletis eisdem ad penates proprios redire festines. Quibus habitatio bona quam multiplici voluminum densare conventu subtractis incolis tantum opinatissima non varescat. Hoc enim et vos indicatis aptissime quod senator romanus alibi possit dolore tardari. Ubi autem contra pontum ubi tanta moenium possit respici pulcritudo. Piaculi genus est absentem te romam diutius facere qui in ea potuit constitutis laribus habitare.

22 ·
ſſ · 36

Archimedoro viro illustri Theodericus rex &c.

Ut veniat ad principium regis et secum demoretur.

Congruit comitatum nostrum viris nos decorare nobilibus ut et illorum expleatur votum et obsequium nostrum dececius ornent multa personarum. Proinde magnitudinem tuam ad conspectus nostros quos tibi non ambigimus esse gratissimos huius oraculis evocamus ut qui longa nobiscum etate usatus es principis nostre dulcedine capiaris. Festinat enim ad principem qui illum solum potest videre propicium. Nam quibus hoc nostra colloquia munera credit esse divina. Quapropter non tardamus desiderium tuum optamus aspectum venire te gaudentem credimus quem alacriter sustinemus.

23

Colosseo viro illustri Theodericus rex &c.

Sirmiense pannonia committit regenda, armis protegendam.

Decet probatis ornanda mandare. Siquidem et de talibus iudicium gaudet eligentis. Et corpore est secura substancia que committitur approbatis. Nam ut optamus esse qui placeat ita credimus ut qui placuit enitescat. Proinde prosperis initiatus auspiciis ad syrmiensem pannoniam quondam sedem gothorum proficiscere illustris cinguli dignitate precinctus commissamque tibi provinciam armis protege. Iure compone ut antiquos defensores recipere leta possit que se nostris cognoscit parentibus feliciter paruisse. Nosti quanta nobis sinceritate commendes. Sola tibi placendi via est si que gerimus imiteris.

24

Equitati fave, innocenciam animi defende virtute. Ut inter nationum consuetudines perversam gothorum possis demonstrare iusticiam. Qui sic semper fuerunt in laudum medio constituti ut et romanorum prudenciam caperent et virtutem gencium possiderent. Romane consuetudinis abhominare molimina. Causa ibi potius non armis tractetur. Non sit ibi potius dilator alieni commercii negocium perdere cum pudore. Reddat ne plus civilis intencio vastitatem non animam reddat ne plus civilis intencio vastacionis. Scuta in hostes erigat non pariat quem bella consummant. Et ne quem forte ad mortem videat precipitare pendentes. Et ne quem forte ad mortem videat precipitare paupertas reddere pro talibus gloriosum plane dampnum. Lucrum a nobis consequere uberrimum fructum. Si civile ibi potius plantare propositum. Et nobis nec iudiciis dignum si dispendium iudex subeat ut vitam pariter acquirat. Crudelis apud eos consuetudo vestra feris mentibus inseratur. Doceat truculentus animus velle vivere consuescat.

Universis barbaris et romanis per Pannoniam

Eiusdem provincie provincialibus ut eodem et tali rectori obediat

27

Constitutum suum prudencia nostra non deserit cum subitis semper intentionibus pro futuris disponit. Ut ad maiorem devotionem se conservant qui sui curam nos habuisse cognoscunt. Hinc est quod colloseo viro illustri nomine viribus quod potenti gubernatione vestram defensionem quod commisimus. Ut qui sue multa decus hactenus experimenta virtutis augetur. Porro in futuris electus ideo pariam vestram sepius approbatam nunc quorum eiusdem provinciali moderatione quibus in his que pro regni nostri utilitate venerabiliter agenda perceperit devocione probabili compleantur. Quia fidem constancia probat. Et eius in necessitate asserit mentis qui in negociis prestiterit obsequiis. Illud preterea vos credimus ammonendos ut non in vos sed in hoste ferire viribus cupiatis. Res parva non vos ducat ad extrema discrimina. Acquiescite iusticie qua mundus letatur. Cur ad monomachiam recurritis qui venale iudicem non habetis inimicum. Pessime contendentes erigitis brachium pro quibus constat gloriose moriendum. Quid opus est homini lingua si causam manus agat armata. Aut unde pax esse creditur si sub civilitate pugnetur. Imitamini certe gothos nostros qui foris prelia intus norunt exercere modestiam. Sic vos volumus vivere quemadmodum parentes

Ne pugnent cum armis

vros civitis p̄stante domino floruisse &c.

Simeoni viro comiti &c.

Comittit officium siliquatici ut dapna publica explorando insinuat ea ad erarium

Magnus publicis actionibus personas inserere movemur probitate conspicuas ut per obsequia fidelium nobis crescat utilitatis augmentum. proinde strenuitate ac tui & pclara tua documenta noscentes siliquatici titulum que fide ducatus iure dederamus ad decursionem indictionis prime 2e et 3e per provinciam dalmaticam ordinatio tibi nostra committit ut quolibet fraudis vestigio dampnum publice fuerit explorante comptum procul dubio nostris erariis inferatur. nimia non tam lucra quam commissa moris subitorum deprehendere festinamus. praeterea ferrarias per dalmatie terriculo te nitatis iubemus inquirere ubi ampliante deo vigorem ferri proturit. terre mollicies & igne decoquitur in duriciam tum ferrat. hinc ampliante deo patrie defensio venit. hinc agrorum utilitas paratur & in usus humanae vitae multiplici comoditate porrigitur. ... imperat & fauore cogit locupletes pauperibus constat armatis. commovit itaque hanc speciem diligenti indagatione rimari per quam & nobis generantur lucra & hostibus parantur exitia. Esto ergo de antefata discussione sollicitus & in publicis utilitatibus temperatus ut unum vocabile copediu crescendi tibi probare possit augmentum. &c.

26

Utilitas ferri

Viro illustri Comiti theodorico rex &c.

Super eundem officialem siliquatici recommendat.

Quamvis prudencie tue sit utilitati publicae deputatus ferrere presidium tamen amonitio nostra se cumulat ut securius fiat ubi se reverencia nostre iussionis accomodat. Symeonem itaque virum clarissimum cuius fides olim nobis est cognita & devocio comprobata ad ordinationem siliquatici nec non ferrariarum ad provinciam dalmaticam nostra ordinatione direximus. Cui non neges expetita solacia ut sublimitas tua nobis comendacior fiat cum actibus se publicis probare festinat. &c.

27

Johanni senatori Arcario campaniensi

Recap. in medium sua ne cum posses. ...

28

Repositum est pietatis regie locum iniustis odiis amputare & potentatis armatae supercilium cohibere veris iussionum. Infesta est siquidem humilibus superioris offensa

cū ad laudem trahitur si vindicta de mediocribꝫ acquiratur
p̄inde diu varia p̄secucōe iactatus ad pietatis nr̄e re-
media nō inuite conuolasti. Assensus eminentissima p̄fec-
tura tibimet ēē terrori ne p̄uata i te saciaret odia
p publicam disciplinam. Sz nos qui donatas dignitates
iusticie pare cupimꝰ nō dolos conf illicitas p̄sumpcōes
nr̄a te tuicōne uallamus vt regie magestatis obitu-
nr̄a te tuicōne ... ferueuciū furor animorū i sub cantibꝫ elidatur. Et de
se magis penas sumat. p contraria dū cohibent̄ innoxia
Tam diu enī iudex dicit̄ qm̄ diu et iustus putatur.
quia nomen quod ab equitate sumitur p sc̄ellera nō tenet̄.
Restat nūc ut assumptū impleas consulatitatis officium.
Et te utilitatibꝫ publicis quas tuos egisse constitit decess-
sores sedulꝰ ac deuotꝰ impendas. quātūqꝫ a nobis p̄te-
stis tm̄ modestie pare festines. Nam si gaudio p̄frue-
ris quod a lesione tua p̄fectos p̄torij remotos ēē cog-
noscis qui sub illo ēē monstraris quo te male agente
passiuum esse cognoscis.

Cassiodoro uiro illustri patricio

Gratus nobis est eorū semp asp̄tus qui nr̄is animis
gl̄osis actionibꝫ insederūt qui p̄petuū obsidem
dederūt amoris sui. Cui apud nos p̄bati sūt studio
uirtuti. p̄inde magnitudine tua gl̄ose nobis seruicis p̄ba-
tam ad comitatū iussis p̄ntibꝫ euocamꝰ vt et ornatꝰ
de te regalibꝫ crescat obsequijs et tu nr̄is conspectibꝫ
augeraris. Conuenit enī te etiā requiri qui nr̄a fecisti
eximie tempa p̄dicari. Ornasti de consciē integritate
palacia. dedisti p̄plis altam quietem. Hinc omnibus
fuis notor. et qui te noluit. potiū te i p̄tate nesciunt
p̄utati aut tribunalibꝫ te iudicem sine dampni aliq̄
terrore iudiduit. p̄cōsior fuis cūctis. quia nullo p̄mio
vendebaris. Cuius talem nō desidet uide cui nos pub̄ce
constat grām retulisse. Nam qui altū rep̄ime conati
sumꝰ te etiā palacio teste laudamꝰ. Tunde gradus
accelera festinus aduentū alacrem venire conuenit
qui se a p̄ncipe sustineri posse cognoscit.

Arrolino uiro illustri

Quis nesciat nīm ēē comodū supplicātis ad questū

Nota
Nota
Inuitat eū uenūdo ad suū obsequiū
29
Recomēdado q̄dā tū sumittit roma.
31

et illud bonis principibus crescere quod benigna primum largitate
praestare. Hec sunt enim dona regia quod semina sparsa in segetem
coalescunt et in unum coacta perimunt. Optamus ergo numina multis
collata dividere ut possint ubique nostra beneficia pullulare.
Atque viri illustris et magnifici patricii Paulini auctoris
supplicatione accepta que habentur in subditis horrea longi
temporis vetustate destructa quibus illud utique notabulum
praefixit antiquitas. Si nunc usui publico minime necessaria esse
monstrantur, nec aliqua ibidem est species que ad fiscum pertinet
congregata, praefato viro cum omnibus ad se pertinentibus abso-
luta liberalitate concedimus ut edificandi et ad posteros
transmittendi assumpta licencia suis utilitatibus profutura
disponat, quia confert magis rei publice nimis quisquis
diruta maluit suscipere reparanda. In ea praesertim urbe ubi
cuncta dignum est constructa relucere, ne inter tot decora
menium deformis appareat ruina saxorum. In aliis quip-
pe civitatibus minus nitencia sustinentur. In ea vero nec
mediocre aliquid patimur que mundi principaliter est lau-

Argolico viro illustri urbis Romane prefecto &c. — dat.

Donat antiquitus diruta horrea ut ea sibi reparet

A

3D

Romane civitatis cura nostris sensibus semper invigilat.
Quid est enim dignius quod tractare debeamus quam eius re-
parationem erigere que ornatum constat nostre rei publice
continere. Proinde illustris sublimitas tua spectabilem virum
Iohannem nos direxisse cognoscat propter splendidas Romane
cloacas civitatis, que tantum visentibus conferunt stuporem
ut aliarum civitatum possint miracula superare. Vide-
as illic fluvios quasi montibus concavis clausos per ingen-
tia saxa decurrere. Videas structis navibus per aquas
rapidas non minima sollicitudine navigari, ne praecipi-
tatus torrens marina possit naufragia sustinere.
Hinc Roma singularis quanta in te sit potest colligi multitudo.
Que enim urbium audeat tuis culminibus contendere,
quando nec yma tua possunt similitudinem reperire. Et ideo supradicto
Iohanni officii nostri solacia vos praebere censemus, qui or-
dinationes nostras publicas volumus implere, personas
privatas manus admonentes que audacius mergunt
illicitis &c.

Senatui urbis Rome &c.

Ut quidam qui aquam mo-
larum et ortorum irrigandorum
ad suam possessionem reducat

32

Quamvis universe rei p(ublice) n(ost)re infatigabilem curam deside-
rimus impendere. Et deo favente ad statum studeamus
cuncta pristinum revocare, tamen romane civitatis sollici-
ta nos augmenta constringunt. Ubi quidquid decoris impen-
ditur generalibus gaudiis exhibetur. Pervenit itaque ad nostram
conscientiam suggestione multorum crimine quod non potest dissimula-
re commissa plurima in preiudicio urbis romane detestabi-
les presumptores assumere. Ut cui nos summum desideramus
adhibere studium: dolum patiatur iniustum. Et nappt ordina-
tiones nostras ad vestram facimus noticiam pervenire quibus
amplius credimus civitatis nostre dispendia displice-
re. Ergo comodi cura privati aquam formarum quam su-
mmo decet studio communiri ad aque molas exercendas
vel ortos irrigandos fuisse derivatam. Turpe hoc et
missabile in urbe fieri quod per agros vix decet as-
sumi. Et quia non possumus admissi qualitatem ultra
iura corrigere ne dum fabricis prodesse volumus legum cul-
mina destruimus. Si quis nefandissime rei dnus cri-
minis presumptione munitur. accepto precio competenti sum-
vendat errorem. Ut quod lesionem publicis prestat fab-
ricis non presumat ultius ne quod nunc sub largitate cor-
rigimus postea severissime vindicemus. Si non tale ad
modica presumptione temptatum est sine dubitatione tol-
latur. Unius enim desiderio privato generalis dz utilitas an-
teferri. cui ut in causis iustis vix aut raro potuit
obviari. Mancipia non formarum servicio principum pro-
visione deputata in privatorum cognovimus transisse domi-
nium. Est preterea non minimum pondus direptionum tamen facilimum
mollissimum etiam plumbum de ornatu menium refert
esse sublatum. Et que auctores suos secula conservarunt
Es enim ionathas Saul rex plumbum Midas aurum
regnator frigie reperere. Et quam miserum est ut non
famam prudentie alii susceperint nos opinionem ne-
gligentie incurrisse videamur. Templa et loca publica
que petentibus multis ad reparationem contulimus sub-
ruptioni fuisse potius mancipata. Et quam malarum vru
sioni fuisse potius mancipata. Et quam malarum ru-
emendatio nos doleat ne concessa videatur ex taciturnitate

licencia Johem viru spectabilem clem nra iusticia ad hec que sup memorauimus diversimus inquirenda. vt cuncta suo ordine discussa nobis relacionis obsequio lucidenter. Insinuatis quid de singulis rebus aut de presumpcionibus eorum fieri oporteat more nre iusticie censeamus adhibete nunc studia prestate solacia. ut inquisicionis qua debueratis petere. cuncta videamini mente complere etc.

Gemello senatori etc.

[C]onstat aput nos fidelium non perire suspicias impensa sub tristibus infortunia recipe meliore revelatensibus itaque qui nobis partibus perdurante gloriose obsidionis penuriam pertulerunt per indictionem quartam fiscalia tributa nra relaxat humanitas ita ut futuro tempore ad solita redeat functionem. Insinuatis et nos bonum nutibus vicissitudinem reddidisse videamur. Et ab illis cum res poposcerit solita devocio non negetur. Satientur in libertate qui pro nobis maluerunt in angustiis esurire. Sint leti qui tristicia fidelium pertulerunt etc. Non decet statim de tributis esse sollicitum qui casum vix potuit declinare postremum. Inquietis ista non obsessis inquirimus. Unde enim a domino agri exigas que eum non coluisse cognoscas. Prorsus vectigal nobis dederunt fidei sue. Iniustum est ut viles pecunias exigant. qui gloriosas conscias obtulerunt.

Argolico viro illustri etc.

[G]ratum nobis est vota nra circa sacri ordinis augmenta perficere. letamur tales viros emergere qui luce mereantur senatoria radiare. ut laude conspicuus descendatur gratia dignitatis. Curia namque disciplinis veterum patet. nec ei indicari potest extraneus qui bonarum artium est alumpnus. Atque ideo illustris magnificencia tua in clarissimo armentario atque supremo eius filio ea faciat exhiberi que circa reuerendos curie cana dictat antiquitas. Hic est enim prefatus armentarius qui et parentum bono et suo nobis commendatur ingenio. Exigentibus nutibus quam sperat alius partibus dignitatem etc. Nam quid dignius sit et senatorio vestiatur honore togata professio ut nulla turba doctorum audeat armentarius liberam prestare sermonem. nec frenetur impericie terrore quem hortantur ad vocem viva facundie. Gloriosa est denique scientia literarum quia primum est

Relaxantur tributa eis qui obsidionis necessitatem pertulerunt.

33

Exigere ab eo qui agrum colere non potuit

Laudande quedam sunt cum recipi ad senatum.

38

Nota

Tullius pro Ligario

quod in homine mores purgat. 2m quod liberorum gratiam submittit
Ita utrosque beneficio mirabilis ornat et tacitos et loquentes
Ducantur ergo ad penetralia libertatis laudati merito suo, or-
nati nostro iudicio. habituri sine dubio gratissimum senatum
Eternorum ars est facere de irato benivolum, de suspecto pla-
catum, de austero mitem, de adversante propicium Ecuius (?) go
poribus imponere non possit qui flectere animos iudicantis evaluit

Deputat presidem gubernatorem protectorem et rectorem.

31

Massiliensibus

Propositi nostri est probatas fortitudine
et moderacione personas ad ordina-
cionem vestram defensionemque dirigere. ut et provincia-
lium vota sublevetur et utilitas publica bonis presidibus
augeatur. Proinde comitem Marcidum nobis equitate co-
pertum ad massiliensem civitatem credidimus dirigendum. ut
quidquid ad securitatem vestram pertinet deo iuvante perfi-
ciat. memor quoque gerere nostre cura possit hoc iusticie asso-
ciat. innocentibus solacium ferat, insolentibus securitate sue districtio-
nibus obiciat. nullum denique opprimi per surreptionem paciatur iniqua
sed omnes cogat ad iustum unum sub florere imperium. Cuius apparat
designato iuro in hiis que vobis pro publica utilitate pre-
cepit libentibus animis obedite ut fides vestra que iam
temporibus monstratur exemplis subsequentibus quoque de-
claretur iudiciis quia gratum est obsequium quod devo-
cione propria custoditur. Vos autem reddere cogitamus locum
vicissitudini qui impensa servicia non possumus obliviscí.

Ordinatores regis que semel libere est presentata debet permanere in suo ro-
bore

36

Augusto Comiti

Libertatem nostram firma-
debet tenere constancia
Quia inconcussum debet esse principis votum nec presu-
dio malignorum convelli quod nostra noscitur prerogative
firmari. Atque ideo presenti iussione censemus ut quidquid ex
nostra ordinacione patricium Liberium, tibi meritis tue pro pic-
tarum constitit deputasse in suo robore debeat permanere
nec aliquam metuas irracionabile questionem qui nostri
beneficiis possides firmitatem. etc.

Aurigeno viro illustri Comiti

Ut eam quidam audiat et teneat in quo pauper contra aliquem dicit pro potentiorem

31

Pietatis nostre propositum est miserandis fletibus auda-
ciam non negare. Maxime cum moris nostri sit ad
leges cuncta remittere ut et conquerens audiatur affirm-
et pulsatus nullum se queratur sustinuisse periculum. Proinde
firmimus com magnificum virum patricium Venancium
certum se d. habere negotium Et frequenter ab eo comprovocoes

fuisse contemptas. Et quia i causis semp est suspecta
potencia dum uelle creditur q posse iudicat. Tu an firm
a te suata reuerencia preciping ammoneri ut sub sponsione
ltima instructa psona ad comitatu nrm dirige se p-
mittat. qui apud delegatos monitu nro iudices eig
intencoibz ualeat pbere rursum. Actor hic penam
sue recepturg audacie si con magnificu nru habu-
erit falsitatis euentum &c.

Petro episcopo &c.

Vt cuida reddat pte facult patris sui qua tenet

38

In alienis causis btu-
tudine tua conuenit adhibere ut p nos iur-
gancium strepitg conquiescat. Multo magis ad
nos remitti debet q nos spectat auctoe. Atqz ideo
scitas tua a Germano nos aditos flebili allegacoe
cognoscat. qui se filiu ltimu asserit quonda Tho-
matis dicens pte facultatis patris sui. a te tua te-
neri sibi uticqz legibz competente. Cuius peticoi si iuste
fulcitur. & genitores eius subam pbauis iure copete
supplicanti. Considerata iusticia. qua dotes alios sine ob-
suacoinis longe dispendio sibi debita tribuantur.
Nomina causarum tuarum qualitas te uticqz dz iudice
terminari a quo spectanda est magis qm tibi inponen-
da iusticia. Quod si hanc cam sub equitate spata
tum minime definit arbitriu nominis supplicis que-
lam ad nram audienciam pducenda. Tu eterum do-
tes uoces paupm no debere negligi quas pt iusticia comitari.

Hunaldo comiti spectabili et illustri &c.

Vt i puincia sua no paciat fi uiolentas

39

Quamuis pietatis nre constet ee uotu ut ubiqz
modata ubiqz ciuilia peragantur. maxime tn
optamg bene geri i regionibz gallicanis ubi
et recens uastacio no portat iniuriam. & ipa inicia
bene plantari debent. nri nominis famam. principis
siquide opinionem longe lateqz disseminat subito.
rru custodita securitas. Et ubi exercitus dirigitur no
grauandi s defendendi potius estimetur. Atqz io
pnti auctate delegamg ut i prouincia qua resides
nulla fieri uiolenta paciaris. prinat nr exercitus ci-
uilit cu romanis psit ei destinata defensio. Nec ad
illos a nris sinatis pati qd ab hostili inuitimur.

oppressione liberari etc.

Vt observet antiquam consuetudinem et ne subtrahat aurigis debita que prius sunt indulta

Xo

Felici viro consuli etc.

e quitatis ratio persuadet ut exeuntibus leticiam publicam consuetudine priorum antiquam prestitam a consule veniente cuius constat esse propositi ut debeat ex liberalitate laudari ne videatur aliud dignitas promittere et aliud senatorum vello complere. Revocata sub opinione munifici partum non decet inveniri quia turbat famam publicam in consule tenacitatis obscuritas. Quapropter illustris magnitudo tua a mediolanensibus aurigis nos aditos esse cognoscat. Illa sibi munera temporibus sibi aurigis nos aditos esse cognoscat Illa sibi muneris temporibus fuisse subtracta que mos priscus indulserat cum prestantie tempore. Unde si nullo mendacio asserta monstrantur munificentiam sit per legem prius inde si nullo mendacio asserta innatur munificentiam sit per legem. Prius inde si sublimitate vestram sequi convenit vetustatem que suo quodam privilegio velut debita que donantur exposcit nec licet negari quod te cognoscis ab antiquitate largiri etc.

Pro vastatione operis illatam indulgeret tributariam functionem

X1

Universis provincialibus in gallia constitutis etc.

r ... amus sensum nostre pietatis turba multiplex cogitationis intret et diversas regni partes consueta sollicitudine respicere festinemus. Tum vero utilitatis aspeximus quam aput conscientiam nostram lesionis generis est perfutura tardare nec possumus estimare iocundum quod ingravata fuit dilatione suspensum et rursus crescentibus morbis lesio debachari permittitur cum medicina differtur. Vobis itaque hostili ferocitate vastatis pro qualitate lesionis per indictionem quartam relaxatam agnoscite tributariam functionem quia non gratulantur exigere quod tristis noscitur solutor offerre. Ita tamen ut de illis que constat intacta exercituales inveniuntur expense quia in totum devotio deesse vere non debet quos per se laborare cognoscit invalidos est siquidem iciunus defensor nec animus ministrat audaciam cum virtus robore fuit corporeo destituta etc.

Vt civitas deveheat frumenta que destinatur de ytalia

X2

Gemello viro senatori etc.

t ... olerabile sit omne quod equali ordinatione disponitur quia diviso omnes sub communione subditos esse cum et non gravari potes cum exinanita ad unumquemque venit cum summa universos inclusit. Tritici itaque speciem quam ob exercituales expensas nostra providentia de ytalia destinavit.

ne fatigata provincia huius provectionis ledetur ad castella supra
durantia constituta de massiliensibus horreis constat esse
portanda. Quapropter iubemus ut studium devehendi omni-
bus expensis commune subeat quatenus celeriter possit fieri quod
universitatis studio videtur assumi &c.

Universis provincialibus in gallijs constitutis

Qualiter ex ytalia ad corpora defensionum destinata exercitum et expensas exercitualis

43

Non occurrit sub principe benigno remedia postu-
lare subiectos cum supplicationum preveniat humanitas
et miro modo postulata fuerunt nota quam prestita. Nup-
er siquidem permoti vestra miseramus ut per aliqua illesa
provincie gothis nostris alimonia recepta prestaret. Sed quia
licet principem semper humaniora censere dum maiestatis
non habet vicium quod pro beneficio fuit immutatum. Sed ut nec
minima possessores illatione gravaretur ex italia destina-
vimus exercituales expensas ut ad defensionem vestram
directus exercitus nostris humanitatibus aleretur solum quia
auxilium provincie de magna conservatione sentirent.
Ducibus etiam ac prepositis sufficientem transmisimus pecunie
quantitatem. Ubi corpora prebende et si non potuit convehi tamen
sine dispendio alicuius debuissent comparari. Quia dilectioni
vestre nec ea voluimus imponere que vos potuistis ut ar-
bitramur offerre.

Unigis spathario &c.

Ut mancipia possessoribus restituantur omnia

44

Delectamur iure romano vivere quos armis cupimus vin-
dicare. Et nec minor nobis est cura morum quam potest
esse bellorum. Quid enim proficit barbaros removisse confu-
sos nisi vivatur ex legibus. Quapropter tuo deo propicio galli-
as exercitus noster intravit. Si qua mancipia servicium decli-
nantia ad alios se quam quibus fuerunt debiti contulerunt possessori-
bus dominis iubemus sine aliqua dubietate restitui. Quia confusi-
one dominorum iura imperante iusticia non potest. Abiectorum favere
servicio libertatis defensor. Aliorum forte regum prelia capta-
runt civitatem aut predas appetierunt aut ruinas. Nobis
propositum est deo iuvante sic vincere ut subiecti se doleant
nostrum dominium tardius adquisisse &c.

Universis possessoribus arelatensis provincie &c.

Volens lesos incolas reformare transmittit pecuniam pro reparatione volens

47

Optamus primum sit lesos incolas reformare et in omnibus
malis signum pietatis ostendere. Tamen utrumque humanitas nostra

contingit ut et largitatis remedia civibus consulamus et ad cultum reducere antiqua menia festinemus. Sic enim fiet ut fortuna urbis que in menibus erigitur fabricarum quoque decore monstretur. Pro reparatione itaque murorum arelatensium et turrium vetustarum certam pecunie direximus quantitatem. Victualia quoque que vestras relevare videantur expensas facimus preparari ut vobis destinentur cum tempore navigationis arriserit. Relevate nunc animos et de nostra promissione recreati future copie spem tenentes divino favore letote fiduciam quia non minus est quod nominibus habemus quam quod horreis continetur etc.

Arigerno viro illustri comiti etc.

Ut examinatione diligenti tamen discuciat

46

Iusticie nostre convenit ut de indultis beneficiis calumpnias fieri non sinamus. Et quidquid pura interpretatione tegitur fucata nube mendacii revelemus. Defensores itaque sacrosancte ecclesie romane conquesti sunt beate recordationis Simplicium quondam domum in sacratissima urbe positam ab Eufrasio acolito instrumentis suis sollempniter comparasse quam per annorum longa curricula etiam romanam ecclesiam quieto iure suggerunt possedisse et in usus alios servitute dominii transtulisse. Nunc autem existere amare superstitionis supplicium improba fronte duratum. Qui synagogam ibidem fuisse iniquis conatibus mentiatur cum humanos usus habitacula longe aliter formata doceant quam possit esse memorata constructio. Quapropter magnitudo tua conscientie sue probata iusticia tam diligenti examinatione discuciat. Et si ita cognoverit que nominavit in querelam considerata equitate diffiniat. Nam si humanis actibus sunt calumpnie submovende quanto magis emendanda credimus que continentia divinitatis tangunt etc.

Decorato viro comiti Theodericus rex etc.

Relegatur quidam in exilium propter culpam capitalem etc.

47

Materia est glorie principalis delinquentibus reatus. Omnia nisi culparum occasiones exsurgerent locum pietas non haberet. Quid enim salubris ordinatio servat si morum probitas cuncta componat. Avida sitis beneficium plurime madentis expotat. Salutifere medentium manibus nisi infirma valitudo non indiget sic dum imbecillitas succubuerit convenientia remedia tribuuntur. Quapropter casibus asperis prestandum est sub laude iusticie moderamen ut non vindictam

Grossus fit durus sit
cum pyxide platus [illegible]

sinamus superare peccata nec culpam insultare puniendo re-
missius patiamur. Datis itaque precibus allegasti nuper spectabilis
Venancii Lucanie et Bruciorum presulis odiorum te atrocita-
tate compressum. Custodie longo situ laborantem in confes-
sionem raptus adulte puelle violenter fuisse compulsum
ut gratius tibi fuerit per citae mortis expetere quam tormen-
torum crudelia sustinere. Inter supremas enim hanelantis
angustias votum est potius perire quam vivere quia detestabi-
lis finis penarum excludit dulcissime salutis affectum. Illud
etiam quod minime patitur iusticia adiciens defensorum te
patrocinia sepius postulanti fuisse subtracta. Cum adversarii
florentes ingenio etiam innocentem te possent legum laqueis
obligare. Que supplicacio cum efficaciter animum nostre pietatis
intrret. paulatimque ad miserecordiam deflecteret. Occurrit Bru-
ciorum presulis missa relacio. que privata allegacionis trage-
die sue nocte compressit nefando credi. contra fidem publica
fallaciter supplicanti. Ideoque asperitatem pene nostra lenitate
mollimus statuentes ut ex die prolati oraculi emensum
paciaris exilium. Ita ut nulli post constituta nostra sub qualibet
interpretacione tibi liceat obicere crimen infamie quam fas est
principi maculosas notas iniciatae opinionis abstergere.
Sed hoc expacto tempore prore rebusque omnibus reformatum ius
tibi sit omne quod perditur. quia nulla cum ingemiscere
probaria ustione censemus que temporali volumus exilio
detineri. pena trium librarum auri nichilominus comminata.
Si quis aut obviando aut aliud intelligendo presumat nostri
violare temptaverit constitutum. Sed quamvis hec instituta ad
innocentes referimus usque protendi ne sua cuique minime vi-
deatur ignorancia profuisse. puti auctoritate eos a formidine
liberamus quos ut pote nescientes in eadem causa quolibet
loco vel tempore interfuisse constiterit. Omnibus enim vero absterr
qui non habet conscienciam criminosi. &c.

Fausto preposito Theodericus rex &c.

Ad proteccionem pietatis accidit mitigata districtio. Et sub beneficio
punit qui penam debitam considerata moderacione palpaverit.
Iovinum curialem quem correctorem Lucanie Bruciorumque
humani nobis suggessit sanguinis effusione pollutum. ab
hoc cum mutue intencionis ardoribus excitatus iurgiorum

Relegatur quidam in exilium propter homicidium ad insulam Vulcanie

[8]

usque ad nefarium collegae deduxit interitum. Sed conscius sceleris
sui mali ecclesie septa refugiens declinare se credidit prae-
scriptam legibus ultionem. Vulcanie insule perpetua rele-
gatione dampnamus. Ut et sacrato templo huiusce re-
verencia videatur nec vindictam criminosus evadat in totum
qui innocenti non credidit esse parcendum. Careat proinde
patrio solo cum expiabili victurus incendio. Ubi mira-
tre non deficiunt cum tot seculis iugiter consumantur. Fla-
ma siquidem ista cremana que alieni corporis immixtione
nutritur. sine damno assumit extinguitur. Ardet continue
inter medias undas montis quantitas indefecta nec mi-
nuitur quod resolvi posse sentitur. quia nature incompu-
tabilis potencia tantum cautibus crementi reponit quantum
illi vorax ignis ademerit. Nam quemadmodum sapa
incolumina permanent si semper ignis admota decoquet
potencia siquidem divina sic de contrariis rebus miraculum
facit esse perpetuum ut palam consumpta occultissimis
instauret augmentis que vult stare temporibus diutur-
nis. Unum cum et alii montes motibus vaporatis exestuent
nullus simili appellacione censetur. Existimandum quod gra-
vius succenditur qui Vulcani nomine nuncupatur. Cuitta-
go veus capitis in locum predictum primus. Caveat quo intime-
nudo de quo alterum crudelis fugavit exicio. Crudo
superstes recipit quod eventu mortis insilipit. Sala-
mandre secutus ex quo que plerumque degit in ignibus.
Tanto enim naturali frigore constringitur ut flammis ardentibus
tempetur. Subtile ac purum animal lumbricis associa-
flavo colore vestitum. Vita praestat soli qui mortua
tuta consuuit. Memorant autem cui pristini servatores
hanc insulam ante aliquot annos rudiarum rupto
terrore ignibus cerpisse. Cum Hanibal aput Prussiam
Bithinie regem veneno secum ipse pugnavit necatus
dux: ad Romanorum ludibria pervenit plus inde mira-
bile ut mons tanta flammarum congregatione successi-
marinis fluctibus hoc tetur absconditque et ardor ibi inde-
sinenter vincet que tanta unda videbatur obruere et

Universis gothis et Romanis circa Verrucam castella consistentibus

Ut in Verruca castello Gothi domicilia construant

[s]cientia debet esse cunctorum provida iussio dominantium quia
illud quod vos debuistis expetere nobis videtur of-
ferre. Quid enim gratius quam humanis rebus per se adhibere
cautelam que aut sit necessaria aut non gravat esse superflua.
Et ideo Leodiffredo saionem nostrum precepti delegavimus iussione
ut eius instancia in Verruca castello vobis domicilia
construatis. Quod a positione sui congruum nomen accepit.
Est enim in mediis campis tumulus saxeus in rotunditate
consurgens qui proceris lateribus silvis erasus totus mons quasi
una turris efficitur. cuius yma graciliora sunt quam cacu-
mina et in mollissimi fungi modo superius extenditur
cum in inferiori parte tenuetur. Agger sine pugna obsessio
secura. Ubi nec adversarius quicquam presumat nec inclusus
aliquid expavescat. Hunc Athesis inter fluvios honorus
amoeni gurgitis puritate preterfluit causam prestans mu-
niminis et decoris castrum pene in mundo singulare tenens
claustra provincie. Quod ideo magis probatur esse precipuum quia
feris gentibus constat obiectum. Hoc opinabile munimen
securitatem prestat mirabilem. Quod cives habitare delectat
et externos exterruisse gloriatur. Et quamquam deo iuvante nostris temporibus
provinciam securam credamus tamen prudencie nichilominus est
cavere etiam quod non putatur emergere. Municio tractan-
da semper in ocio est. Quia tunc male queritur quando necessaria
iudicatur. uti plenis patet exemplis. Mergi quibus
nomen ex facto est cohitatores piscium. Aquatiles volucres
futuras tempestates naturaliter providentes sicca petunt stag-
na derelinquunt. Delphini fluctus pelagi metuentes va-
dosis littoribus immorantur. Echini qui sunt mella Canapica
constabilis teneritudo tractatae delicie divitis maris dum
futuras tempestates agnoverint loca mutare cupientes
quia illis plenitudine corporis nandi nulla fiducia est
Lapillos quibus pares possint esse complexi quadam
anchoratione ponderatione librati scopulos petunt quos
fluctibus nec pandos esse non credunt. Aves ipse adventu
yemis patrias mutant, fere per qualitatem temporis cubilia
querunt et. Homines et hominum sollicitudo debet requirere ut
possit adversitatibus providere. Nam res humane mutabili
continua quaeruntur. Et ideo prudens dominus ut que sunt futura

Honoratis possessoribus defensoribus et curialibus Cathamensis Civitatis R[ex]

x9

De amphitheatro vetusto saxa collapsa concedit in usu reparacionis publice

70

Probabilis est nobis et grata devotio que bona p[re]ssit iussionem et multo acceptu[m] redditur si id q[uo]d licite possimus imperare postatur. Felicitas enim regnantis est famulantes amare quod expedit q[uia] labor nobis cogitationis aufertur. dum subiecti sibi p[ro]futura dispon[un]t. Atq[ue] io suggestionis v[est]re tenore comperto q[uo]m Cat[inensis] civita[tis] i[n] co[m]muniendis menibus suscepistis. absolutam huius rei vobis censemus esse licentiam. n[ec] quidq[ua]m de hac re u[er]e animi. v[est]ri g[ra]vare expectare p[ro]vincia mox debet. Rura e[ni]m munitio nostra est nichilominus fortitudo. Et q[ui]c[um]q[ue] vos ab inceto cupit famam v[est]re defensionis extendit. Quapropter q[uo]d ... que suggestis de amphiteatro longa vetustate collapso n[ec] aliquid ornatum pub[li]co iam p[ro]desse nisi solas ruinas turpes ondere. licentiam vob[is] corp[ori]s iusto du[n]taxat publicos damus ut i[n] murorum facie surgat q[uo]d n[on] p[otes]t p[ro]desse si iaceat. Convocata p[ro]ficite consider[ati]o q[ui]q[ue] ... ad decantio ad munimen quidq[uid] ornatus excepit ad decorem. Cum nobis sit tum gratum fore quod facitis c[on]tra ex inde g[ra]ta se v[est]re civitatis extulit.

Provincialibus Noricis.

Ut liceat commutare boves minores pro maioribus

71

[G]rate suscipienda est ordinatio que dante munat et accipientem p[ro] temporis necessitate letificat. Nam q[ui]s putare possit omnib[us] ubi maius nectitur i[n] commutatione compendium. Et io p[re]sentibus decernimus constitutionibus ut Alemannorum boves qui videntur p[re]tiosiores p[ro]pter corporis grandiatem, et si itineris longinquitate defecti sunt: cum commutari vobiscum liceat minores quidem membris sed ydoneos ad laborem. ut et illorum p[ro]fectio sanioribus animalibus adiuvetur. et v[est]ri agri armentis g[ra]ndioribus instruatur. Ita fit ut illi acquirant viribus robustos vos forma conspicuos. Et quod raro solet evenire desiderata compendia i[n] una mercatione utrimq[ue] videamini.

/ [p]repisse

Fausto preposito.

Commendat histrionem decedendo et laudo arte sua mirabile

72

[P]rarum hystrionibus rara constantia honestum q[uo]d votu tanto p[re]tiosior est cum i[n] eis p[ro]babilis vita affectanto. Rarum est hominem reperisse ubi aliquid se laudabile non putaverat invenire. Dudum siquidem Thomati aurige ex orient[alibus] p[ar]tib[us] advenienti annonas venerabiles

consideratione nostra largita est donatio. Eius autem praebeamus et
annonas. Sed quem in hac actione primatum noscitur obtinere, cui vos
propria derelicta nostras sedes favore delegit imperii, largitate
duximus illum menstrua solidandum. Et adhuc ambi-
guum reddimus quem Italiae dominatum elegisse cognovimus.
Sed eum frequenter victor per diversorum ora volitavit, plus
invectus favore quam curribus. Suscepit partem populi partem
inclinatam. Et quos ipse fecerat tristes laboravit iterum redde-
re laetiores, modo agitatores arte superans, modo equorum
velocitate transcendens. Frequentia palmarum cum dici faceret
maleficum, inter quos magnum videatur esse praeconium ad talia
crimina pervenire. Necesse est enim ad perversitatem magicam referri,
quando victoria equorum meritis non potest applicari. Spectaculum
expellens gravissimos mores, invitans levissimas conten-
tiones. Evacuator honestatis, fons irriguus iurgiorum,
quod vetustas quidem habuit sacrum, sed contentiosa fecit pos-
teritas esse ludibrium. Primus enim hoc apud Elidem Asiae ci-
vitatem Oenomaus fertur edidisse. Quod post Ro-
mulus in raptu Sabinarum nondum fundatis aedificiis ru-
ralis ostentavit Italiae. Sed iuxta Tiberim ad pomerium sua opera
extollens miranda etiam Romanis fabricam in vallem
Murciam tetendit Augustus, ut immensa moles firmiter
praecincta montibus contineret, ubi magnarum rerum indicia
clauderentur. Byssena quippe hostia ad duodecim signa posuit.
Haec ab herculeis funibus demissis subita aequalitate
panduntur, docentes totum illic ut putabant consilio geri,
ubi ymago capitis cognoscitur operari. Colores autem
in vicem temporum quadripartita divisione funduntur:
prasinus virenti verno, venetus nubilo hiemi, rus-
seus aestati flammeae, albus pruinoso autumpno di-
catus est, ut quasi per duodecim signa discurrens annus integer
signaretur. Sic factum ut naturae ministeria spectaculorum compo-
sita ymaginatione ludantur. Bigas lunae, quadrigas soli
imitatione reperta est. Equi desultorii, per quos circensium
ministri missos denuntiant exituros, luciferi praecur-
sorias velocitates imitantur. Sic accidit ut dum colere
putarent astra, religionem suam ludicra similitudine
profanarent. Alba linea non longe ab hostiis in utrumque
podium quasi regula directa producitur, ut quadrigis progre-

dientibus

inde etiam oritur. Hec dum semper spectare conantur
cedere spectandi voluptatem videntur plus abrogare
Septem metis etiam omne patitur in similitudine
ebdomadis reciproce. Ipse vero mete tres zodiaci deca-
nos tenas obtinent dignitates et sublimitates quas
ad instar solis quadrige celeres pervagantur. Eos
orientis et occidentis terminos designant. Euripus
maris vitrei reddit ymaginem unde illuc delfini equo-
rei aquas influunt. Obliquorum quoque prolixitates ad
celi altitudinem sublevant. Sed prior soli inferior lune
dicatus. Ubi sacra priscorum caldeicis signis quasi litteris
indicantur. Spina infelicium captivorum sortem designat
ubi duces romanorum super dorsa hostium ambulantes
laborum suorum gaudia perceperunt. Mappa vero que signum
videtur dare curulibus tali casu fluxit in morem. Cum vero
prandium protenderet et celeritatem ut assolet avidus spectandi
populus flagitaret ille mappam qua tergendis manibus
utebatur iussit abici per fenestram ut libertatem daret cer-
taminis postulanti. Hinc tractum est ut ostensa mappa
certa videatur esse promissio circensium futurorum. Circus
a circuitu dictus. circenses quasi circuenses propterea quod aput
antiquitatem rudem que necdum spectacula in ornatum
deduxerat fabricarum inter enses et flumina locis virentibus
agerentur. Nec vacat quod xxiiii or missibus conditio
huius certaminis expeditur. perfecto ut diei noctis que hore
tali numero clauduntur. Nec illud putetur irritum quod
metarum circuitus septenis reversionibus expeditur.
quam actus ipse multis suspicionibus gravibus omni ex parte
concitur ubi se aliqua perstitit. Et ideo datur intelligi vol-
gentes atque inconstantissimos inde mores nasci quos
animum moribus aptaverit. Certa circi romani longum e
ymone decurrere. Ideo omnia videantur ad causas singu-
las pertinere. Hoc tamen dicimus omnimodis stupendum
quod illic fervor animorum inconsulta civitate super cetera
spectacula rapiatur. Transit prasinus pars populi
meret. Precedit venetus et potior turba civitatis
affligitur. nichil proficientes ferventer insultant nichil pa-
cientes communiter vulnerantur. et ad inanes contentiones
sic accedunt tamquam de statu periclitantis patrie laborent.

Quod mito nimis superstitioni creditur esse dicatum. Ubi ab honestis moribus sic constat excedi. hec nos fovemus necessitate imminencium populorum quibus notum est ad talia convenire dum cogitaciones serias declinantur. paucos enim ratio capit, varios probabilis oblectat intencio. Ad istud potius turba ducitur quod ad remissionem curarum constat inventum. Nam quidquid estimat voluptuosum hoc ad beatitudinem temporum iudicat applicandum. Quapropter largimur expensas non quia eas semper ex iudicio damus. Expedit quandoque desipere ut populi possimus desiderata gaudia continere.

Consulari viro Illustri

Sicut invidiosa nimis inter appellancium suggestione comperimus inter Leontium atque Paschasium spectabiles viros finalis orta contencio est. Ita ut terminos causarum suarum non legibus sed viribus credant vendicandos. Unde miramur tanta animositate fuisse litigatum quod aut terminis terrestribus aut inscriptis moncium aut fluminum ripis aut arcatuis constructis aliisque que constat signis evidentibus definitum. Quid isti facerent si in egipciacis partibus possiderent ubi nili fluminis superveniente diluvio indicia finium vastissimus gurges abradit. Et inde tecta terre facies redditur ubi omnia limus tegere comprobatur. Quapropter nec tunc ad arma concurrere debuissent si excitata lis nulla satisfaccione superata discederet. Hec enim per geometricas formas et gramatica disciplinam ita diligenter agnoscitur quemadmodum in terris omnibus sermo conclusus est. Geometriam quippe ut est hominum sermo nimis acutissimum atque sollicitum Caldei primum invenisse memorantur qui rerum ipsius discipline generaliter colligentes et in astronomicis rebus et in musicis et in mechanicis et in architectis et in medicina et ad artem logicam vel quidquid potest formis generalibus contineri apta esse docuerunt ut sine ea nichil horum possit ad agnicionem nississimam pervenire. Hanc postea egipcii non dissimiliter animi calore fervientes propter augmenta in locis que rotina inundacione annis singulis paciuntur. Ad dimensionem terre et recuperandas formas finium transtulerunt.

detestatur quod sic terminis agrorum viribus et non legibus litigaverunt, cum possent agrimensores lite diffinire.

13

ut fieret arte distinctum quod litigiose confusioni videbatur ob-
noxium. Quapropter agrimensorem peritissimum cui ab arte no-
men est vestra nichilominus adhibeat magnitudo ut iam
omnia que manifesta veritate distincta sunt per evidencia de-
beant documenta monstrare. Nam si hec egit ceteris disciplina
mirabilis ut indeterminatos agros veritate certa distingueret
quanto magis iste monstrare debet omnia que iam probantur finis
finibus terminata. Augusti siquidem temporibus orbis romanus
agris divisus censuque descriptus est ut possessio sua
nulli haberetur incerta quam pro tributorum susceperat quantitate
solvenda. Hoc auctor hyrometricus redegit ad dogma
conscriptum quatenus studiosus legendo possit agnoscere quod
debet oculis absolute monstrare. Videant artis huius periti
quid de ipsis publica sensit auctoritas. Nam discipline toto
orbe celebre non habent hunc honorem. Arithmetica dicas
auditori solacium. Geometria cum tantum de celestibus disputat
tantum studiosis exponitur. Astronomia et musica discitur
ad scientiam solam. Agrimensori vero finium lis orta committitur
ut contentionum protervitas abscidatur. Judex est itaque
artis sue, forum ipsius agri deserti sunt, phanaticum
credis quem tortuosis semitis ambulare conspexeris.
Judicia siquidem veri inter silvas asperas et dumeta perquirit.
Non ambulat more communi. Via illi est lectio sua. Ostendit
quod dicit, probat quod didicit, gressibus suis contentiosorum
iura distinguit. Et more vastissimi fluminis aliis spacia tol-
lit, aliis plura concedit. Quapropter auctoritate nostra suffulti
talem eligite per quem partes erubescant impudenti
fronte litigare. Quatinus possessionum iura confusa ce-
non debeant, quibus est necessarium vel hiis temporibus adhibere
cultura.

Consulari viro illustri

De inventione aquarum subterranearum inventore et de signis quibus possint aque inveniri

ix

Agritudinis vestre relacione comperimus aquelegum Romam venisse de partibus Affricanis, ubi ars ipsa propter locorum siccitatem magno studio semper excolitur, qui locis aridis aquas possit dare venatiles, ut beneficio suo habitare faciat loca nimia sterilitate siccata. Hec nobis quantum fuisse cognoscere quatinus industria illa maiorum libris exposita nostris temporibus veniret approbanda. Signis quippe virencium herbarum ac proceritate arborum vicinitate colligit decertare undarum. Terris

Dig. aquas inveniendi

cum dulcis quibus humor non longe subest. Vbertas quoque
viridium germinum semper arridet. ut est iuncus aquatilis
canna lenis ualidus rubus salix leta populus virens et
reliqua arborum genera que tamen ultra nimium sua felici
proceritate luxuriant. Omne et illa huius artis indicia
cum nocte adueniente lana sicca in terram ponitur iam
perfusam et rudi catabo tecta relinquitur. Tunc si aque
proximitas aduiscit mane humida reperitur. Sole autem
declinato intuentur etiam iugiter loca solliciti et ubi supra
terram uolitare spissitudinem minutissimarum conspexerint
omnino muscarum. tunc promittunt leti facile quod querunt
inueniri. Addunt etiam in columpne speciem conspici
quendam tenuissimum fumum qui quanta fuerit altitudine
porrectus ad summum tm i gmini latices latere cognoscunt
ut hoc sit mirabile quod preter alia quam signa diuersa mensura
diffinita predicitur. quanta profunditate quesita monstretur.
Predicunt etiam sapores aquarum ut nec aspera dispendio-
so labore debeat que nec dulcis necessaria quam sub magno
horrore contempni. Hanc sciam sequentibus pulcre tra-
diderunt. Apud grecos ille, apud latinos marcellus
qui non solum de subterraneis fluentis sed de ipso quoque ore
fontium sollicite tractauerunt Dicunt enim aquas que ad ori-
entem austrum quam prorumpunt. dulces atque perspicuas esse
et pro sua leuitate saluberrimas inueniri. In septentrione
vero atque occidente quecumque manant. prorsus quidem
nimis frigidas sed crassitudine sue grauitatis incommodas.
Atque ideo si memorato illi uidit sapientia uestra et lectione
codicum et usu verum que sunt predicta constare competentibus
annonis de publico deputatis peregrinatorum eius in-
opiam quam releuabis ut mercedes accipiat que sue ar-
tis sibi donaria prestiterunt. Nam quamuis romana ciui-
tas aquis habundet irriguis sit quam fontibus gaudens et
formarum redundatione ditissima reperiatur. tamen plurima sub-
urbana que hanc uideant desiderare periciam et multo
continetur qui uel pro parte necessarius esse cognoscitur.
Hunc tamen methanicis otio iungendus est ut undas quas
iste reperit id est leuet et arte subiecte faciat quod ascendere
non preualet per nimium. Beatur grecus iste inter reliquarum artium
ingenios ne quid desiderabile putetur fuisse quod sub
nobis non potuit romana ciuitas continere etc. liber .3.

Incipit liber quartus

[H]ermafrido regi Thoringorum th. rex
Regi Herulorum th. rex
Senario viro illustri comiti privatarum th. rex
Senatui urbis rome amabili viro devoto comiti th. rex
Symacho viro illustri patricio th. rex
Senari viro illustri comiti privatarum th. rex
Honoratis possessoribus et curialibus feroliniensibus th. rex
Essimi viro illustri comiti th. rex
Iohi viro consulari campanie th. rex
Henario viro comiti privatarum th. rex
Mavabado viro comiti et gemello viro th. rex
Henario viro comiti privatarum th. rex
Tesile saioni th. rex
Benato viro senatori th. rex
Senatui urbis rome th. rex
Ibe viro senatori comiti t. rex
Anne senatori th. rex
Gemello viro senatori th. rex
Gebric viro senatori th. rex
Gemello viro senatori argolico th. rex
Argolico viro illustri prefecto urbis t. r.
Helpidio dyacono th. rex
Argolico viro illustri pontifici t. r.
Universis in arsilia constitutis t. rex
Suzuzar saioni th. rex
Dude viro senatori comiti t. r.
Argolico viro illustri patricio t. r.
Sabino viro illustri comiti th. rex
Cntiliano viro venerabili episcopo th. rex
Dude saioni th. rex
Actoribus albini th. rex
Hausto preposito th. rex
Theo dagunte illustri femine th. rex
Hausto preposito th. rex
Theo dadacliado viro illustri th. rex

Hermafrido Regi Thoringorum th. Rex

Desiderantes vos nostris aggregare parentibus neptis care pignori divinitate propicia sociamus ut qui de regia stirpe descenditis nunc et longius claritate imperialis sanguinis fulgeatis. Mittimus ad vos ornatum aulice domus augmenta generis solacia fidelis consilii dulcedinem suavissimam coniugalem que et dominatum iure nobiscum compleat et nationem vestram meliore institutione componat. Habebit felix thoringia quod nutrivit italia litteris doctam moribus eruditam decoram non solum genere quantum et feminea dignitate ut non minus patria vestra istius splendeat moribus quam triumphis. Quapropter salutantes gratia competenti Indicamusque nos venientibus legatis vestris impreciabiles quidem res sed more gentium suscepisse precia destinata equos argenteo colore vestitos quales esse decuit nupciales. Quorum pectora vel crura speris carneis decenter ornantur. Coste in quandam latitudinem porriguntur, alvus in brevitate constringitur. Caput cervinam reddit effigiem cuius imitantes velocitatem cuique videntur habere similitudinem. Hii sub pinguedine nimia mansueti usibus gratiores. Incedunt cum molliter, sessores in sanis festinacionibus non fatigant. Quiescitur in ipsis potius quam laboretur, et compositi delectabili moderacione agilitate norunt continua perdurare. Sed hunc quamvis nobilissimi generis beluas quas morigeras vel alia que direxistis exenia victa cognoscitis quam omnia iure superant que decus regie potestatis exornant. Destinamusque et nos quidem que principalis ordo poscebat sed nichil maius persolvimus quam quod vos decore tante femine copulamus. Assit vobis divina conspiracio ut sicut nos affectionis causa coniunxit Ita et posteros nostros obliget gracia parentalis etc.

Neptem suam transmittit ei in coniugem virtutes eius laudat et equos ei transmissos

1

Regi Herulorum etc.

Per arma fieri posse filium grande inter gentes constat esse preconium quia non est dignus adoptari nisi qui fortissimus meretur agnosci. In sobole sepe fallimur. Ignavi autem esse nesciunt quos iudicia pepererunt. Hii gratiam non de natura sed de solis meritis habent quando vinculo

laudat eum bellatorem adoptat in filium quem protegat et succedat in regno

2

animi obligantur exenii. Et tanta in hoc actu vis est ut pro his se
velint mori quando aliquid asperum patribus videatur infligi et io
more gentium et condicione virili filium te presenti munere procre-
amus ut competenter per arma nascaris qui bellicosus esse
dinosceris damus quidem tibi equos clipeos et reliqua instrumenta
bellorum sed que sunt omnimodis fortiora largimur tibi nostra
iudicia. Summus enim inter gentes esse crederis qui theodorici
sententia comprobaris. Sume itaque arma michi tibique pro-
futura. Ille a te devotionem petit qui magis a te defensa-
ri disponit, probat tuum opus et animum qui tibi prestat obsequium
Adoptat te talis de cuius gentes animo formidarunt
Nota sunt enim herulis gothorum deo iuvante sola-
cia. Nos arma tibi dedimus gentes autem tibi olim virtu-
tum pignora prestiterunt. Salutationes proinde gratia competenti
reliqua per legatos nostros patrio sermone dicenda
mandavimus qui vobis et nostras litteras evidenter exponant
et ad confirmandam gratiam que sunt dicenda subiungant

Senatori viro illustri Comiti privatorum

Facit eum comitem privatorum laudans virtutes suas plurimas

3

Ad ornamentum palatii credimus pertinere aptas
dignitatibus personas eligere quia de claritate servi
entium crescit fama dominorum, tales enim principem
perducere decet ut quotiens proterve sum fuit dignatus
aspicere totiens secreta iudicia cognoscat hiisse ardua
enim dignum esse conspicuus qui datur aliis imitandus facile
est quemcumque bonum deserere, multis autem clarum decet virtuo-
se vincere. Suscipe igitur per indictionem tertiam illustris comitive
privatorum dignitatem quia tibi non immerito tribuit re-
rum privatarum dignitatem generalis auctoritas. Diu namque nostris ordinationibus geminum
principis obsequium. Et consilii princeps eras et dis-
unituatus obsequium. Subiisti sepe
porta laudabili assumptione complebas. Subiisti sepe
arduae legationis officium, restitisti regibus non impar as-
sertor. Coactus iusticiam nostram et illis ondere qui
venire ... potant cruda obstinatione sentire et eo te
... contentionibus inflammata regalis auctoritas
... Subiugasti quinymo audacia ... et obsecutus ordi-
nationibus nostris in conscientiam suam barbaros pertulisti, crevit
studium tuum longa lucubratione sollicitum et laboris

continuum inculpabile reddamus obsequium. Usus es sub ex-
ceptionis officio eloquentis ingenio fauebat ipse tui de-
lectatus auditor dum meliora faceres que recitare cepis-
ses. Pronunciatio tua nostrum delectabat arbitrium quia tamen
dictancium reficiebas animum. quantum se laxare poterat
cura cogitancium. Fuit quoque in te pars altera vite lauda-
bilis quod archana nostra morum probitate claudebas nul-
lorum conscius nisi tamen cum plura nosses elatus. Collegis gra-
ta humilitate superioribus placuisti. Sic omnium per te factus est unus
animus ex magna diuersitate sociatus. Carpes enim te pro-
bate institucionis gratissimum fructum quando prouectus tuus
ita potuit omnes letos efficere ut uniuersi in te indicant
sua desideria profecisse. Tuere igitur hanc virtutum
amabilem proclaram et constanciam rure quam dominus auc-
toritate subnixus tanto studiosius gratiam que quantum
te locum beneficiis respicis inuenisse. Tende itaque adhuc
bonis actibus tuis ad potiores nostres suscipiens gratiam
nostram in nos semper augeri qui se dignum adepto culmini
desiderat inueniri. &c.

Senatui urbis Rome &c.

Gloriosum quidem
nobis est patres conscripti honores passim impendere
sed laudabilius bene meritis digna prestare quando-
enim talibus tribuimus per equalium potius utilitate lar-
gimur. Cunctis siquidem proficit recti tenax prouectus ut
locus relinquitur iniurie cum ad bonos peruenit regula
discipline. Hoc itaque preclaro desiderio illustrem uirum se-
natorium comitiue patrimonii dignitate subnexuimus ex-
venalitatis obscura animi claritate refugiat qui
calumpnia non letetur nec priorum auctoritate suffultus de nostro
sibi faciat terrore compendium. Sed ius equabile pos-
sit tenere cum ceteris unum nobis placere respicit sapientes.
Hec de illo futura promittere facit preteritorum temporum fides.
In ipso quippe adolescencie flore palacia nostra meritis
maturus intrauit. Et quod robustas quoque fatigat eta-
tes nullo deceptus nouitatis errore ad imperantis con-
sus arbitrium effectum bonarum prestitit iussionum. Nunc ad
colloquia dignus nunc ad excepciones aptissimus. Fre-
quenter eciam in honore legacionis electus. cuius multiplex

Super eodem que subnexit dignitate comitatus laudat uirtutes ipsius multiplices

X

K

initu meritu apud nos reddebat officiu Non enim vnius
loci vir debet dici a quo multa uidetur impleri Sz hec
amplius comendabat humilitas que tam clara quam
rara est. Novum est enim sub amore principis custodire
modestiam quia gaudia semper animos inquietant ad ho-
dus etiam raro letis rebus interuenit. Vnum inter hec stu-
penda miraculorum originis quoque simili claritate resplendet.
vt heveas qua parte sit ditior cum copiosius utraque
possideat. Huic ergo sigillatim distributa premium iuncta
miraculum crevisse preces conscripti assurgat pro meritis
introeuntibus tanta libertas vnchil de genio vro subtra-
hitur qui venientium nouitas honorabilis inuitatur
pentes publici de clemencia nominati duplex vos
racio benignitatis inuitet incipiens mercatur gratiam
prouectus fauorem &c

Amabili viro devoto Comiti [illegible] Rex

Vt nauicularij campanie lucanie et tuscie proficiscantur in galliam cum victualibus

7

Nullum decet mas gravauantur suscipere iussiones que
magis utilitates noscuntur extollere deuotorum
In gallica ergo regione victualium cognouimus
caritatem ad quam negociacio semper prompta festinat
vt empta largius angustiore precio distrahantur
Sic euenit ut et venditoribus satis fiat et illis pro-
uisio nostra subueniat. Atque ideo deuocio tua presenti auctoritate
cognoscat omnes nauicularios campanie lucanie
siue tuscie fideiussionibus ydoneis se debere committere
vt cum victualibus speciebus tantum proficiscantur ad gallias
habitura licenciam distrahendi sicut inter emptorem ven-
ditorem que conuenit. Grande comodum est cum indigen-
tibus pacisci quem fames totum solet contempnere ut sua
necessitatem possit expellere. Nam cum ambitur sue
seruiat prope modum donare uidetur qui uendit rogatus
ad saturatos cum mercibus ire contamen est. Quo aut
precium posuit arbitrio qui victualia portat ieiunis &c

Symmaco viro illustri patricio &c

Vt libros coda fo-
ueat in ronca
propter studium

6

Racionabiles peticiones supplicum libenter amplectimur
qui etiam non rogati iusta cogitamus tribuere cui
dignius quod die noctuque assidua deliberatione

voluamus nisi ut vem p[er] nram sicut arma protegunt
equitas inuiolata custodiat. Optabilis itaq[ue] valeri-
anus i[n] siracusana ciuitate consistens vetati se ad
lares p[ro]p[ri]os supplicauit. Qui studiorum causa liberos
suos ad romana[m] ciuitate[m] deduxit. quos illustris
magnificencia tua ex nra continens iussione i[n] s[upra]d[i]c[t]a
urbe faciat co[m]morari. n[ec] illis liceat ante discede[re] nisi
h[ec] n[ost]ra ploquat[ur] affatus. Ita enim [et] illis studiorum p[ro]uectus
adquiritur. [et] nre iussionis reuerencia custoditur.
Non q[uod] q[ui]s putet i[m]positum quod debuit esse votiuum
cui nulli sit ingrata roma que dici no[n] p[otes]t aliena.
Illa eloquencie fecunda mr[=mater], illa virtutum omnium latis-
simum templum. Senciatur plane quod carum est no-
strum, qua esse creditur cui h[ab]itacio tanta p[re]statur i[n]

Senatorio viro illustri Comiti priuatorum

Repositum nre pietatis e[st] iuste periclitancium sub-
leuare fortunas. q[uia] quod aliena vi co[n]stat
impositum trahe[re] no[n] possumus ad delictum. Iniquum
est enim ut hominis vicio deputetur quod eum volunt[at]e
no[n] regit. Et illud imputetur periclitanti qui nos da[tur]
euadere. Atq[ue] ideo sublimitas tua p[ro]curatores frumentorum
qui de sicilia fuerant ad gallias destinati lacrimabili
nos aditione pulsasse cognoscat. Dum susceptum onus
promouisset i[n] pelagus aduersis flatibus fuisse suscep-
tum ubi facescente compage trabium omnia vis absor-
buit undarum. n[ec] quitquam nisi se de aquarum nimiet[at]e
nisi solas lacrimas restitisse. Bene illustris sublimitas
tua p[re]senti auctoritate commonita modiacionem tritici
qua[m] sub hac sorte perisse probauerint sup[ra]d[i]c[t]is p[ro]cura-
toribus sine aliqua faciat cunctacione reputari. Cru-
delitatis etenim genus est velle i[n] naufragos ultra
naufragium deseuire. et illos ad dispendia cog[er]e
quibus inopem vitam p[ro]bant[ur] inmania pericula concessisse

Honoratis possessoribus Canalibus foroiulienses

Rare videri no[n] debet quod nra ordinacione cen-
setur. quia nominis estimac[i]o[n]e q[uam] vos o[mn]es imple[tis]
a vobis quippe p[re]sentit venerabiliter custodiri quibus

Ut comiti Roma:

Ut modem debita tritici his q[ui] naufragia p[er]tulerunt.

1

Ut vt capto pro p[ro]cinctalibus eas ducebant ad q[uen]dam locum

8

profuistis, etiam non gravati. Proinde devocionem vestram presenti
auctoritate decernimus ut accepto precio competenti de locis vestris
ad alsuanum trabes sine aliqua dilacione deuchatis.
Quatinus et nostra ordinacio sortiri possit effectum et propter
incredibus nec vos videamini sustinere dispendium etc.

Viro illustri Comiti etc. etc.

Ut si quis lite impulsare voluerit quosdam orphanos tam ipsum ad suum transmittat comitatum

9

Innocencie professio est nostram elegisse provinciam
ubi nec violencie locus datur nec avaricie vicia
formidantur. Maurencius atque Paulus pueris auxi-
lio nudati, multorum se iniuriis testantur exposi-
tos: quorum adolescencia puerilia videtur incomodis cum facile
possit subripi iuvenibus patrimonio destitutis. Et ideo
sacrum mentiuntur presidium a quibus se calliditas non absti-
net improborum, Proinde sublimitas vestra tenorem
presentis iussionis agnoscens supramemoratos adul-
escentes si quis iurgancium pulsare maluerit ad nostrum
eos si quis [illegible] digredos. Ubi etiam et innocencia pro-
comitatum noverit dirigendos. Ubi etiam et innocencia pre-
sentis invenire districtum
fugium et calumpniatores ius presenti invenire districtum

Iohanni viro consulari Campanie etc.

De hiis qui furore excitati quosdam impignoraverunt de facto contra leges

10

Fedum est inter iura publica privatis odiis hactenus
dare ... incossultis fervor animi est ad ar-
bitrium proprium iudicandi. Iniquum quippe nimis
est quod delectat iratum. Ferventes iusta non senciunt
quia dum commoti et vindictam sentiunt rerum temperancia
non requirunt. Hinc est quod legum reperta est sacra re-
verencia ut nichil manu nichil proprio agerent impulsu.
Quid enim a bellica confusione distabit pacis tranquil-
litas si alias quam per iura litigia terminentur. Provincia-
lium quidem Campanie atque Sannii suggestione comperimus
nonnullos neglecta temporum disciplina ad pignora-
di se studia transtulisse. Et quod edicto misso per multos
nitidorum licencia succrevisse, hos multo acerbiora
ingerentes alienis debitis ad solucionem alios trahi
Dolamus tam probabilem videlicet si aliqua debitori
potuit vicinitate coniungi. O iniqum persuasionibus ex-
potuit vicinitate coniungi. O iniquum persuasionibus ex-
borent dividitur tamen germanis, filius obligacionibus patris
nis si non sit heres exuitur. Uxor maritalibus debito-
nisi per successionis vinculo non tenetur. Et audacia
ad solucionem trahit extraneos tamen absolvat ipsa quietos.

hoc hactenus fieri nouimus quod ignorancia fortasse protulerit nunc necesse est remedium de legibus habeat. quod iterum potuit inter noticiam. proinde edictalis programatis tenore conposito stabilitas vestra ad cunctorum faciat noticiam peruenire ut quiquis quod repetere debuisset pignerandi studio fortassis inuaserit uoce iuris amittat. Nec liceat cuiquam sua sponte nisi obligatum forsitan pignus auferre. Si uero alterum pro altero quod dictu nephas est pignorare maluit in duplum cui vim fecerit direpta restituat. quia scelera dampna plus cohibent et sola detrimenta cogitant qui pudoris fecere iacturam. Quem uero ab hac redibicione sedium paruorum tenuitatis excusat pro admissi qualitate facinoris in eum fustuario supplicio vindicetur. Non enim patimur imputum quod nolumus esse permissum etc.

Senatori viro Comiti priuatorum

Vt diligenti examinacione discuciat causam

[P]ars est etiam remedij uota supplicum ad prudentis remisisse iudicium ut per ordinatoris beneficium confusionis abrogetur incertum. proinde magnitudo tua cuius ordinacionem uidetur subiacere prouincia inter possessores volienses atque curiales eandem causam diligenti examinacione discuciat quibus inter eos propriaque causa a vobis pateficit iusticia. Non enim debet pro audienciam vestram negocium trahi a quo post alios iudices debuisset audiri etc.

ll

Marabaldo viro comiti et Geruello senatori

Vt discuciat causam ubi quidam nullo modo suo proposito adhesit alteri

[P]ropositi nostri est ut prouincias nobis deo auxiliante subitas sicut armis defendimus ita legibus ordinemus quia semper auget principes obseruata iusticia. Et quantum probabili institucione viuitur tantum summis adhuc preconijs aggregatur. Rothothamia itaque illustris femina flebili ingemiscens nepotis sui calamitatem tali conquestione deplorauit. dum sexo amencius tenerior est suorum asserens etheriam nurum suam mariti sui proposita dilectione tunc dam se liberio iugali federe sociasse Et cum ornacior cupit nouis thalamis apparere studuerit pro his uiri facultates cunctas allegans dictatam filiorum spolijs quibus magis

12

decuit congregari. Ideo que nos qui desideria supplicantum con-
suevimus remittere ad statuta divalium sanctionum ut
nec insinuationi supplicum venamus nec adversarii nego-
cium credula facilitate dampnemus sublimitatis vestre
iudicio hanc causam legibus committimus audiendam ut in
negotio omni incivilitate summota medijs sacrosanctis
evangelijs cum tribus honoratis quos pariter consensus
elegerit qui legum possint habere noticiam quidquid priscis
iuris forma constituit inter eos considerata disciplina
nostri temporibus perferatis. Quia non decet per vim eos ali-
quid agere qui ad nostra meruerunt regimina pervenire v

Senatorio viro illustri Colositi v

Emolumenta decesse laborantibus non oportet ut et bone spei
accipiatur aditus et desudantium querela iusta con-
penfacione claudatur. Atque ideo prudentia vestra
que omnes rei publice partes sub celesti favore conspicit
ordinasse cognoscite ut Colliseo illustri viro pro labo-
ribus et mitis ad sirmiensem pannoniam destinato
nostro consuetudine vectem victualia prebeantur quibus
dum memorato viro necessaria fuerint preparata locorum iustitia
presumptionibus abrogetur. Disciplinam siquidem non
pot servare ieiunus exercitus dum quod deest semper pre-
sumit armatus, habeat quod emat ne cogatur cogi-
tare quod auferat necessitas modum amore non diligit
nec pot nisi pari multis quod nequeunt custodiri pau-
cissimi

Gesille Saioni Comiti v

Agri possessor genus est alienis debitis altum presuma-
cie ut qui pot exigi non mereatur audiri sua quemque
damna respiciant. Et is solvat tributum qui
possessionibus noscitur habere compendium. Atque ideo presenti tibi
auctoritate delegamus ut gothi per picenum sive tuscias ubique
residentes te immente cogantur exsolvere debi-
tas functiones. In ipsis enim initijs comprimendus excessus
est ne feda imitatio quam turpis scabies paulatim re-
liquos comprehendat. Si quis ergo iussa nostra agrestis
spiritus iure superatus abiecerit casas eius appositis ti-
tulis fisci nostri iuribus vendicabis ut qui iuste noluit

Ut provincia necessaria exercitui

13

Ut compellat tributa solvere qui possessiones retinent

14

pura plurimis venerabilius videatur maxima perdidisse. Cum in omnibus debent ad fiscum celerius esse devoti nisi qui capiunt commoda donativis quam amplius de nostra humanitate receperunt quam stipendiis iure prestetur. Nam si liberalitatis nostre causa tractetur, nos potius voluntaria tributa solvimus qui fortunas omnium sublevamus.

Severiano viro senatori

Illustris et magnifici viri comitis patrimonii suggestione comperimus dromonarios xx et i de constituto numero mortis incommodo fuisse subtractos. Unde prudenciam nostram cogit est proprium quod casu subducitur reparare consilio. Hoc statuisse cognoscite ut supradictos dromonarios per hac sine aliqua dubitacione festines qui tamen ad hoc opus possint ydonei reperiri. Remigium enim labor operosus valentes animo et viribus querit ut confidencia mentis procellis obviare possit undosis. Crudum enim audenti est qui in infidum ac vastissimum mare pro intrare navigiis, quod eluctari facit desperacionis sola presumpcio. Quapropter iussis nostris hanc cautelam habere te convenit ut quemlibet de congregatis debilibus non facias, tamen nos robustissimos quesisse cognoscas.

> Ut loco dromonariorum qui morte perierunt alios inquirat
>
> 17

Senatui urbis Rome

Utilitatis publice causa qua noster animus semper exoptat virum illustrem comitem Arigernum spectabilem eciam aulicum contineri pene virum dudum ad Gallias estimavimus dirigendum ut eius maturitate consilii titubancium potuissent corda firmari. Novitate quippe sollicita pendentes convenit habere rectores ut quemadmodum fuerit vite formatus ordo sic currat instituta devocio. Id rebus ad nostra vota compositis et gloriam civilitatis retulit. Et quod inter vos didicit diligenter ordinis bellorum insignia reportavit. Quem desideratum sicut putamus certum vobis reddidimus ut qui longa etate vobis placuit nunc gracior fiat cum cum adiecta bona commendant. Quapropter disciplinae sue prefati viri romanus ordo restituat ut quod quietis amore percipitur devotis animis impleat. Quatinus

> Quendam sapientem qui fuerat ad Gallias pretore destinatus recommendat Romanis
>
> 16

et excessibus tollatur licencia. Et quod optamus maxime
locum nequeant inuenire vindicte. Si qua etiam per eius ab
senciam culpa peruenit inter vos iusticie consideracione
corrigite sicut nobilitatem uestram conuenit agere cui semper
probitas placet. Cum nos specialiter curasse cognoscite
ut error qui ab auctoribus suis minime fuerit emendatus
legum districcionibus resecetur. Prestatur igitur patres conscripti
uiro multis temporibus iam probato. Cui necesse est potius
tanda sequi que se hactenus sub uirtutum omnium laude tra
tauit. Et in tanta frequencia nullus recepit aduersa iudicia

Ibe uiro sublimi duci

Vt possessiones ecclesie a quibusdam peruasoribus occupatas faciat restitui.

11

Definitam rem ab antiquo rege quantum etiam constat
venerabilis esse decreta ambiguitate nulla volumus
titubare. Quia decet firmum esse quod commendatur
probabili iussione. Cur enim per noua quassemus ubi nichil
est quod corrigere debeamus. Atque ideo presenti tibi auctoritate
precipimus ut possessiones narbonensis ecclesie secundum
precelse recordacionis alarici preceptum etiam a quibusdam
occupate peruasoribus teneantur equitatis faciasque con
templacione restitui quem aduersari nolumus in ecclesie
dispendio presumpciones illicitas dum nostra decreat tempora
sedare confusa. Esto tamen talia omnino sollicitus ut
qui es bello clarus equalitate quoque reddaris exi
mius. Sic et arma tua deo iuuante corroborat si
iusticiam medioribus suadere contendas. Inpiis enim
potuisse resistere non preualeas excusare. Quando omnes
tibi inter liber ei cedit que gloriosum in bellorum certa
mine cognouit. Ignauus forsitan audacia iubet
nil possit uromo plus presumentibus imperat quem eque
sua facta commendant et

Anne uiro senatori Comiti

Vt scrutetur si presbiter accatus effossis funeribus commiserit aurum in tumulis qui ut inquietus puniatur.

18

Consuetudo est nostre clementie probate nobis fidei
agenda committere ut cum iudices tractatu maturo
delegamus electos locum prauitas nequeat inuenire
subrepcio. Dudum siquidem ad nos multorum suggestiones
peruenit laurencium presbiterum effossis funeribus funestas

diuitias int hominu cadaua pscrutatu concussion gz mortuus intulisse quem ez viuentibus quieta pdicte Non abstinuisse phibetur tam crudeli contagio piis dicatas conseruacionibus manus auru execrabili quesiuisse fertur affctu. Que sua dedisset exeuntibus daciam ut sub equitate tollatur. quod te diligente examinatore pcipimus indagare ut si ueritati pspexis conuenire hominis ambitu eo tm fine concludas ne possit suppme quod eum no licuit inuenire. Sciens eni quod nos p sacerdotali honore relinquimus impunitu maiore pondere credimus vindicandum

Gemello viro senatori sublimi

Decet principalem prudenciam fessa refouere ut asperitatem casuum mitiget leuitas iussionum. Non eni sentitur incomodu si quod p aduersitate constat oppressum. Concessa prosperitas ondit subleuatum Siliquatici namqz prestacionem quam rebus omnibus undinandis prouida definiuit antiquitas in frumento vino et oleo pnti tempore no iubemus. Ubi hoc remissio plurimus copiam possit prestare prouincijs. Et respirent aliquantis fessi pntis salubritate. Reuenientibus eni ad vendendum no initietur. Largius cui solita dispendia subtrahuntur. Portus nos nauis veniens no pauescat. Ut certum nautis possit esse refugium. Si manus no incurrerit exactorum quos frequenter plus affligunt dampna quam soleant undarum naufragia. Sic hic forsitan sub quiete tolleranda nunc aut dum prouincialibus prestare cupimus iterum dominus iterum consulamus

Geletio viro sublimi senatori

Si desideramus locum beneficijs inuenire ut titulos nre possimus pietatis augere Quanto magis aliena beneficia volumus intacta defendere qui ipsa cupimus sponte largiri. Maxime quando et illud constituit nre reponitur. quod de fisco sub antiqua solempnitate prestatur. Proinde uiri uenerabilis epi constancij supplicatione compimus sacro sce ecclie ipsius unum iustum veterum principum pietate collatum et nunc quorundam usurpatione

---

Ut undinatores frumenti vini et olei liberentur ad portum.

19

Ut agri ab antiquis princibus sce dati ecclie restituantur.

20

molenta tener. Sz quia nob uti nullu volimg fraudibz sub-
psstim dum i dispendio paupm detestabili mente vsetur
pnti aucte deceruimg ut ea que vetro constitiuit huaitate
pncipu deputata sup memorata ecctia sine aliqua imi-
nucone pcipiat manente pena z puasori qui z vetu
dona z ecctie pbatur uiolasse compendia v

Seuello uiro senatori v

Approbando servitoris diligentiam admonet ut sit diligentior

21

Q Vamuis efficacia tua insiste credamg iniunctis et
studiose deflecte que nobis cognoui displice tn
sollicitatu admonico nra no deserit ut instructior
reddaris dum infrascriptis breuibz suscipis definita pm
ordinacoe nra nulli uideri dz iniusta cu necitas tempis
ordinacoe nra nulli uideri dz iniusta cu necitas tempis
ceperit onera iussionib. Esto itaqz ad iniuncta sollici-
tus quia licet sit semp adhibenda maxime tu utilis
est i necitate custodia parebis g° commonitus ut sic
possis cu puincialibz agere quem admo nos respicis
uelle pstare cruatinus securg de nra gra consequaris
quidquid sollicitus i bono de puo studio hre contepsis

Argolico uiro illustri pfecto v

Vetitum quorundam qui de magicis artibus incusantur examinet

22

I Ntollerabilis excessus est qui supne maiestatis af-
fectat iniuriam z oblitus pietatis crudelia sectat
fectat iniuriam z oblitus pietatis crudelia sectat
errroris. Cruem cui spabit veme locu qui uenendu
contempsit auctore. Abscedat vitus e medio ia pfa-
nus, conticescat penale murmur animaru. Vsari
no licet i magicis artibz tempibz xpianis. Magnitu-
dinis itaqz tue reuelacoe compimg basiliu atqz p-
textatu artis sinistre iam diu contagione pollutos
i accusacons tui examinis psonaru intencoe deduc-
tos. Sup qua re uetum te asseris pstare sinam. Vt
confidencius fiat qd pietatibz nre mandat auctoitas.
Sz nos qui nescimg a legibz discrepare quig cordi est i
omnibz moderata tenere iusticia. pnti aucte decnimg
vt cu v senatoribz i magnificiis patriciis uiris
symacho decio volusiano atqz celiano nro illustr
uiro maximiano hanc, cum lrima examinacoe pen-
setis z p omnia iuris ordine custodito si crimen qd
intenditur fuit comprobatu iuxta legu quoz districtoe
plectatur ut rei absditi atqz secreti pbh vindicte seneg

a culpis talibus arceantur. quos ad leges trahere non presumit notitia. De qua re illustri viro comiti Arigerno precepta direximus ut omni violenta defensione summota si se occultant ad iudicium pertrahat impetitos. Ut vobiscum in hac causa residens nullum opprimi faciat innoxios nec leges sinat evadere criminosos.

Arigerno viro comiti illustri

Ut quosdam accusatos perducat ad iudicium qui de artibus magicis accusantur ut puniantur.

23

Quamvis oporteat commissam tibi disciplinam Romane civitatis in omnibus custodiri, tamen in illis maxime studiosior esse debes que nostra tibi auctoritate delegata cognoscis. Ut et tibi crescat augmentum custodita iusticia et augmenta sumas novi iudicii qui nobis de integritate hactenus placuisti. Prefectus urbis sua nobis relatione declaravit Basilium atque Pretextatum magicis artibus involutos impeti accusatione multorum. quos custodiis intimat alienatione mentis elapsos. hos te precipimus ubicumque repertos ad iudicium quinquevirale perducere. quod in primis negocio nostra delegavit auctoritas. ubi te residere censemus ut violenta omni defensione summota hanc causam discuti facias legibus et finiri. Et si rei criminis cuius impetuntur fuerint approbati, penam subeant quam iuris definita sanxerunt. Si vero innocentia eorum detestabili pulsatur invidia nulla eos vos opprimi paciaris. quia in omnibus causis consideratione divina illud fieri volumus quod opinionem nostre pietatis accumulat.

Elpidio dyacono

Donat antiqua loca depopulata in libertatem

24

In lucrum cedunt que beneficiis conferuntur et de ipso munere magis adquiritur cum optimis digna prestantur. Petitionis tue proinde tenore comperimus loca in Spolitina civitate que iam longo situ squalore vetustatis obtinuerat splendorem reparationis expetere. ut rebus antiquitate confusis novitatis facies adulta reddatur. et beneficio tuo redivivva consurgant. que annositate inclinata corruerat. Quod nos respectu meritorum tuorum et impensi longa sedulitate famulicii libenti animo duximus annuendum. ut et votis iusta poscentium tribuatur effectus et civitati reparationis crescat ornatus. atque ideo petitioni tue vobis concedimus humanitate largissima. ut porticum cum areola postulasti teneas. Si tamen publicis usui non deservit. absoluta libera libertate.

Nota diacono [illegible]

porciaris quia in licencia reparacionis accipiuntur potius premia quam donantur. Hac igitur auctoritate suffultus in supradictas locis edificandi sume fiduciam nec aliquam in posterum metuas questionem cum te et civitatis tueatur utilitas et reverenda principis voluntas

Argolico viro illustri patricio

Vt quedam benivolum promoveat ad sacrum ordinem candidatum

27

Constat eum de se presumere qui ad sacri ordinis cupit fastigia pervenire. Vita enim suggerit hoc appetencie nisus et in qualitate desiderij pt mores honesta cognosci. Quis enim palestrice artis ignarus stadium luctaturus introeat. Aut quis etiam minimus in stadium luctaturus introeat... quod virtutis conscientia non suadebit. Impiis contreatur quod virtutis... que maiorum presumpcionibus... natibus egra languescunt. que maiorum presumpcionibus ... anant. Promovendum ergo professio et collegium desiderasse sum[...] anant. Bonum quod de se iudicium tradidit qui resse gradus expetit dignitatis. Hijs ergo desiderijs pietas se nostra liberum indulget. qui etiam in spem crescimus nota marcencia. Ut dum provectus quiritur probitatis studia plus amentur. Proinde illustris magnificiencia tua petrum parentum luce conspicuum sua quam gravitate senatorem in album sacri ordinis secundum pristinam consuetudinem curet referre ut et tanto cetui proficiat nius et candidato de sacro ordine crescat ornatus.

Universis in massilia constitutis

Appbas ipsorum emunitatem antiquam

26

Libenti animo antiqua circa vos beneficia custodimus cum et nova prestare viris utilitatibus cupiamus. Verum nacc quippe dominos ignorat humanitas et novellis debet blandiri beneficijs per longa tempora renovellis debet... constitutis. Proinde immunitatem vobis quam regionum vestram constat principum privilegio consecutam. hac auctoritate largimur. Nec vobis aliquid nove presumpcionis palargimur. Nec vobis aliquid nove presumpcionis ... sentimus imponi quos ab omni volumus gravamine vindicari. Censum preterea presentis anni relaxat vobis munificentia principalis ut et illa possitis accipere que vos non contigit postulasse. Ipsa enim perfecta pietas. que antequam flectatur precibus novit respicere fatigatos.

Tertullianus Saianum

Vt debita iniuste per quemdam officiorum exacta duplicata lege restituantur

21

Detestabilis est quidem omnis iniuria. Et quod con

leges admittitur iusta execratione dampnatur. Quod malorum
omnium probatur extremum inde detrimenta suscipere unde tue-
debant auxilia peruenire. Exaggerat enim culpam in-
commissa crudelitas et maius reatui pondus est ino-
pinata deceptio. Vir spectabilis itaque Petrus adminicu-
da nobis sorte conquestus est saionis Amare tuitionem
quam ei contra uiolentos indulsimus in se potius fuisse conuer-
satam. Ita ut ictu gladii in se diuisimus aliquatenus ostii
retardaretur obiectio. Dubitata quippe est in uulneri manus que
ut in totum truncata non caderet ianuarum percussa robora
prestitimit ubi lassato impetu chorusca ferri acies
corporis extrema perstrinxit. Execrabili casu auxilium
suum hominem impugnauit ut solacii prosperitate subtracta
eueniret ex defensione necessitas. Quod multo acerbiora
subiungens et quod legio uomeret ad primum. Ita scelus pp̄u
enormi exactione taxatum est. Actibus uero iuste in illos pie-
tatis nostre ira consurgit qui benigna iussa in trucu-
lenta iniuria mutauerunt et tam que erunt refugia sup-
plicantibus si et nostra beneficia uulnerabunt. Proinde presenti
iussione censemus ut quidquid suprascriptus Amara
commodi nomine de causis memorati supplicantis accepit
quod propugnator ingratus a te constitutus in duplo ei cogatur
exsoluere quia sub pena restitui dignum est quod improba
temeritate constat extortum. De plaga uero quam educto
gladio temerarius presumptor inflixit ad iudicium comi-
tis Dode dictus saio te compellente ueniat audiendus
ut secundum auditorum seriem que male commissa cla-
ruerint sine aliqua dilatione componat. Tuitionem
uero postulanti contra inciuiles impetus ex nostra iussione
salua ciuilitate prestabis non exemplo accusati sed
consideratione decenter electi ·

Dode uiro senatori comiti ·

Ut cognoscat causam b scriptam ubi quidam officialis quendam uulnerauit.

28

de compulsione

Conscientiam probans cui iudicanda committimus quod
dignius est inter alios sequenda decernere qui sibi
modum uisus est ltime conuersationis imponere.
Petrus itaque uir spectabilis Amaram saionem nostrum
qui commisso nomine pro eius tuitione directus est educto
gladio se asserit uulnerasse defensorem quod ferisse cum uix

inimicus potuisset audere. H(ec) te (et) ultima volumus discepta-
tione cognoscere (et) probalissima trutinare quatinus nec temptare
ausus sit quod nobis displicere cognoscit.

Argolico viro illustri pontifici v.

Reprehendit pro eo quod quedam quesierit incomoda que debuit optare augmenta.

29

Si reverencie cura romane civitatis
ulla debuit ac tibi loci vestri cogitatione
vestro illa debueratis expetere in quibus arguimini
nunc peccare. Quid enim potuistis presenti tempore urbano
culmini cogitare tam proprium quam incrementa senatus quantum
fame personis proficit quod ordo sacer acquirit. Sed quantum
viri clarissimi armentarii testatur missa suggestio
in conviviu sedo ambitu de mora eius ordinis quietis
incomoda cuius optare debetis augmenta. Quid enim
amplius esse possit incongruum quam nostris iussionibus ex-
pediti supplicantium vota suspendere (et) post sacre prep-
pedities supplicantium vota suspendere (et) post sacre pre-
ceptionis afflatum si dici fas est adhuc regium suspendisse in-
dicium. Sed nos quibus cordi est post primam culpam non statim
desiderare vindictam. Ad ammonitionem potius iussa convertimus
ne sit vestra districtio nimia quam lenius patiencia non precedat.
Ideo quod presenti auctoritate decernimus ut iussionibus nostris nulla di-
lationis calliditas afferatur quia non habet venie locum
qui delinquit ammonitus.

Albino viro illustri patricio v.

Indulget ut in domibus desolatis (et) diruitis habitacionem edificet.

30

Decet quidem cunctos augmenta sue patrie cogitare
sed eos maxime quos res publica sibi summis honoribus
obligavit. Quia vero verum est ut cui minus necesse sit plus
debere qui nisus est maiora suscipere. Porrecta itaque
supplicatione testatus es turbe porticum que iuxta domum
palmatam posita forum in modum arce decenter includit.
Super imponendis fabricis licenciam condonari ut et
privatarum edium habitacionem pretendatur (et) antiquis menibus
novitatis crescat aspectus. Ita fit ut quod per incuria
potuit labi manencium videatur diligencia sustineri quia
facilis est edificiorum ruina incolarum sub cura custo-
dia. Et cito vetustatis decoctione resolvitur quod
hominum presencia non tuetur. Unde qui urbem fabricarum
cupimus nitore componi singulorum facultatem
concedimus postulatam. Ita tamen si res petita ad utilitatem
publice non officit aut decori. Quapropter vestris operatis securus

imitere ut dignus romanis fabricis habitator appareas perfectum quod opus suum laudet auctorem Nulla enim res est per qua melius possit agnosci et prudentis ingenium et largitatis affectus etc.

Emiliano viro venerabili episcopo etc.

Ut aqueductum quem inchoavit celeriter perficiat

·31·

Ad finem debent perduci que prudencium intencione visa esse suscepisse quia sicut perfecta laudem pariunt ita et vituperacionem extenuant que in medijs conatibus deseruntur. Defectus enim vrum aut consilium titubasse aut vires arguit defuisse Cuius presentitas vestra a tali oblacione refugiens Jam quod in aqueductu reficiendo probabili cura ex nostra auctoritate suscepit celeriter ad effectum faciat pervenire Nam quid aptius quam ut sicienti plebi provideat aquas Gessimus ille sacerdos et humana prudencia eos faciet quos et miraculis pascere debuissi Imitaris enim antiquissimum moysen qui estituto populo longa ariditate siccato de saxi sterilitate latices copiosos eduxit et ad implendum miraculum inde fecit currere humidos liquores ubi erat sicca durities Tu autem si fontes irriguos saxorum constructione deducis hoc labore tuo prestare populis quod ille miraculis.

Dono Gaiom etc.

Ut quidam servi testati conveniantur

32

Cum in omnibus causis velimus iusticiam custodiri quia regni decus est equitatis affectus In eis maxime que fisci nostri nomine proponuntur. Nolo quemquam detestabili calumpnia invidiam regnantis affligat. patimur enim superari salua equitate per leges ut inter arma possimus esse victores Nam qui licet subitos superat non debellat adversos Marini itaque relacione comperimus bres testatas apud iohannem quondam sub emissione cyrographi fuisse depositas Et quia nobis competere manifestum est quod ad prescriptum poterat negocium pertinere Ideo quod presenti auctoritate precipimus ut uxorem supradicti iohannis filiumque eius Januarium mandata exsecucione conveniat et quod sit testata iniuste se retinere cognoscit equitatis consideracione restituat. Vel admitimus competenti sponsione premissa ad consularem campanie veniant, legibus audiendi Ubi cuncti partibus

positis te imminente quod forma continet testimonium diva[.] lium censeatur. Ita tamen ut nullo preiudicio nulla iniuria ro[..] dampno innocencia pregravetur, nec aliene accusacionis invidiam tua facie videaris offensam.

Iudeis ianue morantibus

Custodia legum civilitatis indicium et reverencia priorum principum nostre quoque testatur devocionis exemplum. Quid enim melius quam plebem sub precepto degere, velle iusticie ut conventus multorum disciplinabilium sit et non adunacio voluntatum. Hec enim populos ab agresti vita in humane conversacionis regula congregavit, hec vero a feritate divisit ne arbitrio casuali vagaretur quos divina regi consilio voluit. Oblata itaque supplicacione divina regi consilio... privilegia vobis debere servari que iudaicis deposititis privilegia provida decrevit antiquitas institutis, quod nos libenter annuimus qui iura veterum ad nostram cupimus reverenciam custodiri. Atque ideo priorum auctoritate censemus ut quecumque legum statuta monuerint, circa vos illibata serventur, civitatis quod ad civitatis usum constat esse repertum devotione perpeti teneatur.

Custodiam legum civilitatis et describit et annuit ut salventur privilegia iudeorum

33

Dude Saioni

Prudencie mos est in humanos usus talenta terris abdita renovare, commercium quippe viventium non dicere mortuorum quia et nobis infossa perimunt et illis in nullam partem profutura linquuntur. Metallorum quippe ambitus solacia sunt hominum, et iam divitiis auri vera similis est reliquie terre si careat usu. Cresit ad precium et apud vivos sepulta sunt que tenacium manibus includuntur. Atque ideo mandata iussione decernimus ut ad illum locum in quo latere plurima suggeruntur sub publica testificacione convenias. Et si aurum ut dicitur vel argentum fuit tua indagatione detectum compendio publico fideliter vendicabis. Ita tamen ut abstineatis manus a cineribus mortuorum quia nolumus lucra que per funesta possint scelera reperiri. Edificia tegant cineres, columpne vel marmora ornent sepulchra. Talenta non teneat qui vivendi commercia reliquerunt. Aurum enim sepulcris

Ut perquirat aurum et argentum in terra custoditum

34

Ne tangantur sepulchra mortuorum

iuste detrahitur ubi dominus non habetur. Immo culpe genus est inuti-
liter abditis relinquere mortuorum unde se vita potest sustentare
viventium. Non est enim cupiditas eripere que nullus se
ingemiscit dominus amisisse. Primum enim dicitur aurum Eacus ar-
gentum Indus rex Scithie repperisse et hec humano usui summa
laude tradidisse. Quod enim in commune nos negligere non debemus
ne sicut latencia cum laude sunt prodita ita inventa cum
vituperacione videantur esse neglecta.

Actoribus viris illustribus

Restituuntur bona heredum in integrum

37

Consulto provida decrevit antiquitas minores con-
stitutos liberos non habere ut et insidiancium laquei frus-
trarentur et lapsis etas lubrica subveniret. Ob-
rueretur quippe innocencia si relaxaret audacia et
cum cunctis fallendi studium si fraus subrepticium lucraretur
effectum. Et ideo prisce consuetudinis supplicatione porrecta
suggestis patronum vestrum in annis minoribus constitutum
in facultatibus suis pocius aggregasse dispendia dum
ignava puericia contraria gerit que profutura putavit.
Et nunc ad tempus etatis asserit quo per ignoranciam lapsis
subvenire possimus allegantes ut quod iura tribuerint
nostra quoque beneficia largiantur. Atque ideo si peticio vestra a
veritate non deviat et intra spacia degit quibus hoc benefi-
cium leges sacratissime prestiterunt. Et si nichil est quod con-
tra eum iure reservat pronum sollempniter causa cognita
in integrum eum restitui nostra quoque permittit auctoritas.
Ita tamen ut omnia secundum leges et iusticiam peragantur.
Quia sic supplicantibus consulere volumus ut contra ad-
versarios per iniusticiam non gravemus.

Fausto preposito

Relaxatur tributa provincie per qua exercitus transiens sata corpora conculcavit

36

Prudentissimi principis est convenit in minutis re-
linquere tributaria functionum ut reddituris stu-
diis ad implenda sollempnia recurrentur qui
pressi dampnorum acerbitate defecerant. Nam si fesso
minime relevetur onus de necessitate terrent iacet prostratus.
Melius est enim parva dampna contempnere quam exiguo
questu perpetua commoda non habere. Atque ideo illustris mag-
nificencie tua provincialibus Alpium Cottiarum assem publicum
per indictionem terciam nos relaxasse cognoscat quos trans-
iens noster exercitus more fluvii dum irrigavit oppressit.

Nam licet per generali securitate frumenti adunacione prouperit pariens tamen istorum culta uastauit. Vadit enim semper fluuius alueum suum et licet molliter egrediens uicina fecundet illud tamen reddit sterile quo collectus influxerit. Vnum necesse fuit timita uastacione deiectis porrigere dexteram salutarem ne ingrati dicant se perisse solos pro defensione cunctorum. miscreatur potius leticie qui uictum italie defensoribus prestituit. Tributa enim non dantur a tristibus ex quibus quos tributarios feliciter acquisiuimus. Dicat pro illis et pro quos tributarios feliciter acquisiuimus. Et cum non noster animus quod regi non potest imputare subitus. Et cum nostro dispendio prosperitati gothorum nos necessaria prebuimus ut hostis uincetur illesus etc.

Theodosio uiro illustri etc.

Decet prudencie uestre curam subitorum negociis adhibere custodiam quia nostris ordinacionibus illa fieri debent que regiam possunt demirare prudenciam. Sic enim tuorum a te abicias credimus quia memor natalium tuorum a te abicias omne uiciosum. Et illa sola diligere possis que et nos amare cognoscis. Puorum forsitan oblectentur exempla elongancium se a generoue moribus sint sua uerecundia. Similes autem filii prium precomia mox secuntur. Renatus itaque flebili nobis adicione conquestus est. Deos delegantibus cognitoribus iudicatum se contra inquilinam nomine per longa interualla temporis meruisse. Et ex iuriis dampnis quibus confecto nostram tandem prospexisse iusticiam. Dec tamen litigantis improba cessare supplicatis. Vt non tamen uincendi uotum quam questisse ui dedit aduersarii detrimentum. Quapropter si nobis iubentibus iudicata cognoscitis nec constat aduersarium prouocasse legaliter finitum iure negocium. In sua manere facias firmitate ne longa questio litigancium non tam urgeat parsimonia sed cautat. Et quod fit ambitu lucri causa iudicatur esse dispendii etc.

Fausto preposito etc.

Cum omnes uel per nostre partes equabiliter desideremus augeri. Incrementa tamen fiscalium tributorum iustissime

Tributa a tristibus non dantur vel regi

Vt causam post litigata et iudicio definita non sinat iterum lite resumere

31

Ne gruet censibus iura stili constituti

38

sunt pensanda iudicio. Quia sufficiencium imminutio est
huius illacionis accessio. Quantum enim pars illa proficit, tantum se
hec firmitate subducit. Sed a nobis qui fisci utilitatem
stabili volumus diuturnitate consistere excludenda est
dispendiosa semper enormitas. Ne augmento suo tumens
summa deficiat incipiat enim magis deesse quam visa est
immaniter accrevisse. Proinde illustris magnitudo
tua Grauasianos atque Pontinatos nobis supplicasse
cognoscat a Ianuario. Sed et probo discussoribus iniquis se
oneribus ingravatos. Cum sterilitas ieiuna locorum non
sibi augmenta fieri paciatur. Repugnante siquidem natura
quibus cedit industria, nec prodest studium laboris impendere
quod ubertas loci non agnoscitur adiuuare. Ibi potest census
addi ubi cultura proficit inde et vara tributa quia non est
agrorum una fecunditas. Atque ideo consuetudine eis pristi-
nam revocandam esse censemus ut sicut Odonatus hoc
tributa soluerunt ita et nunc ab eis publicis utilitatibus
prebeatur. Et si quid amplius probatum, aditum conside-
racione defectarum virium submovemus. Nolumus enim
tale aliquid indici quod sit necesse removeri.

Viro illustri Patricio v

Inter ceteras quibus humanum genus sollicitatur illecebras,
paene vitanda est alienarum rerum turpis ambicio, que in
immensum iacta rapitur si iusticie ponderibus non premitur.
Avaricia siquidem radicem esse omnium malorum et leccio divina
testatur, que tali sorte potita est ut cum multa rapiat
semper egeat. Quam propter vicinitatem criminis nostri sic utique animis
nobis coalescere nolumus, ut illi nec inicia concedamus.
Quid enim faciunt sordes animorum in splendore natalium.
Illud te pocius decet eligere quod nos possit ornare.
Praeclari sanguinis virum non decet vulgare desiderium, quia
genus suum esse conspicit purpuratum. Convicimus itaque
te per incitamenta peccorum in quo adhuc non debemus esse
districti. Dominicus itaque vir spectabilis data nobis sup-
plicacione conquestus est possessiones iuris sui pred-
ab hominibus vestris ausu temerario neglectis legibus fuisse
pervasas. Dum civiliter oportuerit recipi si iure videbatur
exposci. Sed quia de vobis non patimur diucius obscena iactari

Ut qui bona morum dili-
guerunt per pom[...] ostentant

39

Avaricia est radix omnium malorum

Nobiles decet esse honoratos

qui generis claritate fulgetis presenti auctoritate censemus ut
imminente Guda sagione nostro si momenti tempora suffragantur
occupata nuper cum omnibus que direpta sunt supplicanti
faciatis sine aliqua dilatione restitui. Et si quid partibus
vestris de legibus creditis posse competere instructam personam
ad nostrum comitatum destinare vos convenit ut intento:
nobis prius sub equitate discussis servatur sententia quam
iuris dictat auctoritas. Generosos quippe mores omnia
convenit sub moderata civilitate peragere quia tum po:
tentibus lesionis crescit invidia quantum premi posse creditur
qui fortuna inferior comprobatur

de relevatione oppressorum Th[eodericus rex]

Actoribus probini

De relevatione oppressorum

XO

[D]istrictius aliqua iubere compellimur amore iusticie
quam clementiora sunt nostri p[ro]positi.
dum ita mores fortunas ... ad iniuriam qui potuit
torii instituta trahit eum ad iniuriam qui potuit
subdi et hoc habet beneficium mediocritatis sue ut probatione
salva interim moveat ad dolorem quia crudelitas
sublevat humiles. premit invidia potiores. Datis itaque
precibus allegatis Basilium virum spectabilem nostra dudum p:
tepta meruisse ut possessio artinatina quam pro:
ea a coniuge eius Agapita iuris fuerat sollempnitate
mercatus postposita dilatione cum documentis omnibus
precio coniugi redderetur. dum se a suis penetralibus sollicitatam
querereretur uxorem. Addentes more iusticie
laudabiliter qualiter postea fuisse preceptum ut si pro omni vestre cause quali-
tate presumerent ad nostrum comitatum citius destinarent ut que
convenire poterant velut a iusticie fontibus emana-
rent. Quapropter si nullo mendacio vitiantur asserta
per officium nostre sedis Basilium decrevimus admoneri ut si
nichil est quod pro suis partibus possit opponere quoniam
in hac causa pulsetur. vestre intentionibus responsurus
occurrat seu ad comitatum venire seu in competenti
foro iurgare maluerit quia nullis necessitatem longin-
quitatis imponimus nisi qui suis commodis habet expe-
dire cognoscitur. In locum siquidem beneficii nostram preciam
damus et ideo non debet invitis imponi quod meretur optari.

Johanni Archiatro Theodericus Rex

Similiter de releuatione oppressorum

21

Propositum regale est oppressis labe fortune pietatis remedio subuenire et acerbos casus in meliorem sortem mutare. Data siquidem supplicatione conqueris uirum spectabilem Ciprianum legum artificio quo callet elatum personam tuam obiectis tibi criminationibus insecutum et eo usque prouentum ut indefensus contra iuris ordinem vicarii urbis rome sententia dampnareris. Nunc autem religiose mentis affectum odia mundana dampnasse auctorique suo tuum displicuisse periculum. Et ideo si nullis impugnationibus eneruantur asserta lesionum non patimur iniustis inherere quam suis constitit machinatoribus displicere. Quapropter abolitum missa sententia que a vicario urbis rome super hac parte noscitur promulgata precipimus te omnibus quae rerum vera reddit auctoritas. nec ullo tempore calumpniam super hac parte formides. sed ne cuiusquam forsitan plectenda temeritas tuum impetum reparare possit audacie patricii albini saluis legibus tuicio te deputata communiuit quia nichil erga eum fieri volumus inciuile cuius quottidianus labor est pro generali quiete tractare.

Argolico prefecto urbis Theodericus rex de pietate et defensione humilium

De pietate et defensione humilium

22

Bene principalis clementia suscipit quos pietatis penna destituit quia sub parente publico genitoris minime sentiri debet amissio. Ad nos siquidem iure recurrit infantia destituta cuius uniuersorum hominum proficiunt incrementa. Clarissimorum igitur adultorum martiani atque maximi nos querela pulsauit cum paschalibus diebus patrui luctus erunt uulnere sauciati et in ipso leticie tempore soli cogerentur tristiciam sustinere. utilitatem suam pio neglexisse contemptu tali vel firme etati inter lacrimas ista cogitare genus insanie iudicatur. Cessat enim lucri ambitus cum uacatur ad ploratus nec mens planctu aliud capit cum eam qualitas pietatis impleuit. Hac crudeli subreptione captata domum ciui atque locum amphiteatri illustris recordationis patris corpus detestabili ambitu a uobis suggerunt fascibus expetitam. Quorum insidiatorem non humanitatis ullus renotauit affectus neque silere timuit casus. grauauit infanciam cui non subuenire multo pudoris estimauerit esse iactura. Sed nos quod vera petere

qui pietatis momenta servamus salubri ordinatione censemus ut si quondam patricius atque magnificus vir Volusianus per supplicium supra memorata loca iure possedit filiis privari non debeant. Postmodum cum germen senatorium noverit cupiamque hu[ius] civitatis non inter ipsa initia hoc adulterate aliqua lesione comprimendum atque eo illustris magnificentia tua si quid tale factum esse meminit, noverit corrigere. Nemo iniqua presumptione venandum examen senatorii ordinis temeretur &c.

Ut incendiarii civitates hominum incendiis civitates legum districtione puniantur.

43

Senatui urbis Rome de incendiariis synagoge

Urbis romane celebris opinio suo conservanda est nichilominus instituto nec vicia peregrina capit que semper se de morum probitate iactavit. Levitates quippe seditionum et ambire proprie civitatis incendium non est velle romanum. Ideoque in actoribus fuit legum conservanda districtio ne detestabilis affectus incendii ad imitationem nefandam vulgi pectora comprehendat. Viri illustris atque comitis Arigerni suggestione comperimus indecoro querela se fuisse pulsatum quod in dominorum cedem proruperit servilis audacia. Et hoc cum fuisset pro districtione publica reservatum statim plebis inflammata contentio synagogam temerario duxerit incendio concremandam culpas hominum fabricarum excidiis vindicantes. Dominis si quis in domo peccaverit ipse debuisset iure subiacere non autem in istum probare excedere ipse debuisset. Et iure fuit ad seditionum feda concurri aut fabricarum incendia festinari. Quod nos quia deo propiciante cordi est properam commissa digerere ut cunctis possit placatis moribus convenire, presenti auctoritate decernimus ut causam supra memorata venire, presenti auctoritate decernimus ut causam supra memoratam plenaria discussione noscatis. Et inmasores paucis quos reos potueritis huius incendii reperire districtione habita vero feceritis quia nolumus aliquid detestabile fieri unde romana gravitas debeat accusari. Illud pari ratione censentes ut si aliquid supra contra iudeos vocabile consequenti crediderit suffragatur ad verum iudicium veniat audiendus. Hoc enim ut quem reatus involvit censura condempnet. Hec enim nobis vehementer displicuisse cognoscite ut intentionis ubi varissime populus usque ad custodiam pervenit fabricarum ubi totum pulvere volumus esse compositum &c. &c.

de causa tractanda et possessionibus iniuste occupatis restituendis

Viro venerabili episcopo Theodericus rex de causa finienda

44

Invidiosa est quidem querela cui sunt reverentie iura ser-
vanda quia nescio quod admissum gravius creditur ubi
contra reverendos silentium non tenetur. Stephanus siquidem
flebili aditione conquestus est casam iuris sui ab an-
tecessore predecessoris vestri longa etate possessam ante
hos fere novem menses ab hominibus ecclesie cui presidetis
despecto civilitatis ordine fuisse pervasam. Quod si ita
factum esse cognoscitis eam iustitie consideratione moniti iure
restituite supplicanti. Decet enim a vobis corrigi quod a
vestris familiaribus non debuisset admitti. Videtur si partibus
vestris in causa momentaria vel principali iustitiam adesse cog-
noscitis tractato prius diligenter inspecto negotio quia
sacerdotem non decet petendi improbam litem instructa
legibus ad comitatum nostrum destinate personam ubi quali-
tas negotii agnosci debeat et finiri. Quapropter sanctitas vestra
animum non gravet nec se fallacibus verbis doleat accusatum.
Multo maior est opinio purgata quam si desinentibus
querelis non fuerit impetita.

Sacerdoti non decet implere litigium

Comitibus defensoribus et curialibus Ticinensis civitatis Theodericus rex

Ut quidam de patria propria ad eos prope inopia peregrinantibus navibus subveniatur et annonis

45

Ad comitatum supplices Herulos auctore deo nostro
venire possimus constitutis quibus navis est preben-
da subvectio ne in prima vita adhuc pueritie sue
laborare videantur inopia. Itaque presenti iussione commoniti
et navis eis usque ad Ravennantem urbem et anno-
nas dierum quinque sine aliqua dilatione prestate nec aliquid
eis necessarium deesse faciatis. Quatenus provinciam se
deseruisse ieiunam copie inventione cognoscant.
Sit quod illis uberior peregrina terra quam propria.

Marabado viro illustri de causa terminanda Theodericus rex

Ut causa cuiusdam femine iudicio comitatus arbitris et tenore legibus

46

Convenit pietatem nostram petitiones supplicum sa-
lubri ordinatione disponere que subitorum animi
revelant quotiens incultum querela componitur.
Vir spectabilis itaque Liberius dolenda nobis aditione
suggessit coniugem suam in vestro iudicio contra iuris ordinem
pregravatam. Quod si ita est remotis preiudiciis apud
arbitros quos prius consensus elegit te imminente causa

legibus audiatur. Quod si illic finis negocij nequiuit inveniri per instructas personas si tamen ipse venire non eligit. nostro comitatui occurrendi licenciam partibus non negamus. ubi nec redempcio sit forte suspecta: nec insidiosa possit nocere calumpnia.

Gudisal Saioni Theodericus

Pap. sub pena ne veredarij veloc. sua oneribus ultra minuet

XI

Assidua solicitudine refouenda sunt que continuis exercitijs subiacere noscuntur. Quemadmodum enim subuectione veredorum necessario labori sufficimus Sic impendimus utique si permittatur excedi. Incitamentum siquidem improbe presumpcionis est neglecta custodia. Legatorum itaque relatorum suggestione cursuales equos usurpacione frequenti comperimus fatigari. Et quos necessitatibus publicis cupimus custodiri in usum cognouimus priuate voluntatis assumi. Atque ideo in urbe Roma ordinacione prefecti pretorij et magistri officiorum quousque utilitas publica suaserit te residere censemus ut nullum gothorum vel romanorum ex inde equum paciaris nisi predictarum dignitatum vices agentes forte dimiserint contra quod vobis frequenter usurpatum esse suggerimus: si quis invitis hijs quibus hec cura mandata est veredos presumptuose fortassis assumpserit. cuiuslibet nacionis fuit vel honoris per unum equum centum solidos mulcte nomine cogatur inferre. Non quod tanti estimanda sit unius iumenti lesio. sed quod grandi dampno reprimenda est importuna presumpcio. Et nullum preterea saionum discurrere facias paciaris sed ad causam qua directus fuit. Uno tantum itinere permittatur accedere vel redire quibus in superiore mulctam cadat interdicta frequencia. Cum etiam onera centum librarum ne excedat paraueredorum: Contra saiones hostes sine denarijs ire vodat, expeditos cum saiones hostes ire ... pr... Inhercia sua perdit quisquis laborum non ingere censemus: Inhercia sua perdit quisquis scitum multa portaui et nec cogitat de celeritate qui delicata se maluit comissacione tractare. Grues denique pellagus transiturae paruos lapillos unceis pedibus amplectuntur. Ut nunc corporis leuitas vento nimio rapiatur: nunc natiua celeritas iniquis ponderibus ingrauetur

Hoc imitari nequeunt qui se ad publicas necessitates e-
lectos esse cognoscunt. Et ideo quinquaginta solidorum multam
iam non veredarius sed Catabulensis incurrat, quisquis
ultra centum libras parhippum crediderit onerandum.
Hijs autem qui susceptarum dignitatum initiis turbe post
te observacionem perceperunt quatenus excessus qui ab illis detectus
fuit execucione tua super dicta condempnacione puniatur.
Si quos autem intemperans culpa protulit, collectam quantitatem
provincias agentes municipiis municionum volumus ap-
plicari, ut cursuales titulus inde habeat remedium unde hactenus
sumpsit incomodum. Mundanis siquidem rebus fre-
quenter nascitur de adversitate prosperitas, et homines cum
lesionem ceperunt beneficia frequencius largiuntur. Que omnia
sic efficaciter ac diligenter implebis, ut pro actis tuis bonis
actibus devocioni tue et maiora committere debeamus.

Da licenciam ad certum tempus in amenitate provincie de urbe egrediendi

.x.8

Eusebio viro illustri de egressu et reditu ad urbem Theodericus rex

Post tumultuose urbis sollicitudines tediosas et observacionum molestias
infatigabiles magnitudo tua provinciali quidem
amenitate desideravit recreari, asserens occupacionum
causas prioribus emersisse temporibus, quibus expeditio tibi
desideratis suavitate gaudere. Et quia vere illa securitas est
que nostris iussionibus datur, cum tempus tibi fuerit occu-
pacionis emersum, octo mensium inducias in Lucanie
dulces recessus nostra auctoritate concedimus, ut ex eo
tempore supputentur cum te egredi ex urbe divino fa-
vore contigerit, quibus peractis multorum desideriis ad ro-
manas sedes venire festina, conventui nobilium
condigna tuis moribus conversacione reddendus.

Detestando scelera deputat personam provincie

.x.9

Universis provincialibus et capillatis defensoribus et curialibus Sisciam vel Suaviam consistentibus Theodericus rex detestacione scelerum

Districtio semper subtrahi non debet regie iussionis,
ut audaces metus comprimat et lacrimas spes fu-
tura refoveat. Plerumque enim denunciata commi-
nacio plus efficit quam pena componit. Et ideo deo auspice

fidabadum locis unus pesse censuimus qui ab actiones
animalium sterna seueritate coherceat, homicidia resecet
furta condempnet, quietos quam vos a scelestis ausibus
reddat quos nunc presumptio iniqua dilacerat, viuite
compositi, viuite bonis moribus instituti. Nullum natio
nullum premitis honor excuset, decreisse est, vindice sub
iacuat qui prauis moribus obscurandat

De na[tura] mirabili cuiusdam montis totam vastantis prouinciam

70

Fausto preposito de compensatione sedium incen- sutarum vastitatis hostilitatis montis et natura ipsius montis Theodericus rex

Campani Vesuuij montis hostilitate vastati de
mencie nostre supplices lacrimas profuderunt ut
agrorum fructibus enudati subleuetur onere
tributarie functionis. quod fieri debere nostra merito pietas
acquiescit. Sed quia nobis dubium est unumquemque indi
scussa calamitas, magnitudinem vestram aduolanum
fuisse neapolitanum territorium probate fidei virum precipimus
destinare vbi necessitas ipsa domestica quadam lesi
one grassatur ut agris ibi diligenter inspectis in quantum
possessoris laborauit utilitas subleuetur. Quibus mensu
ratim conseruatur quantitas beneficij dum modus
integer cognoscatur lesionis. Laborat enim hoc uno
malo tribus deflorata prouincia que ne perpetua beatitudine
frueretur huius timoris frequenter acerbitate concutitur.
Sed non in totum durus est euentus ille terribilis pronunt
tit signa contraria ut tollerabilius sustineatur aduersa
Tantis enim molibus natura viscera montis illius
hyatus immurmurat. ut excitatus quidam spiritus gradi
sono fremitu vicina terrificet, fuscatur enim aera
loci illius exalatione teterrima et per totam pene ytaliam
cognoscitur quando illa indignatio commouetur. Volat
per inane magnum cinis decoctus et terrenis nubibus
excitatis transmarinas quoque prouincias pulue
reis guttis compluit. Et sic quid Campanie pati possit
cognoscitur quando malum eius in orbis alia parte sentitur.
Videas illic quasi quosdam fluuios ire pulvereos, et

arenam subtilem impetu fluente velut liquida fluenta de
currere. Stupeas subito usque ad arborum cacumina dorsa
intumuisse camporum et luctuoso subito calore vastata que
letissima fuerant viriditate depicta. Vomit fornax illa
perpetua pumiceas quidem sed fertiles arenas que licet fuerint
diuturna adustione siccate in varios fetus suscepta germina
mox producunt et magna quadam celeritate reparant que
paulo ante vastaverant. Unde est ista singularis exceptio
unum montem sic intremere ut tot mundi partes probetur ac
vis permutatione terrere et sic suam substanciam ubique dispergere
ut non videatur dampna sentire. Longe lateque pulvis vo
tat. Vicinis autem quasdam moles evectat et tot seculis
mons habetur qui erogacionibus tantis expenditur. Quis
credat tam ingentes glebas usque in plana deductas de
tam profundis hyatibus ebulisse et spiritu quodam efflante
de montis ore conspicias quasi leves paleas fuisse iactas
alibi cacumina magna terrarum localiter videntur ardere.
Huius incendia pene mundo datum est cognoscere. Quemad
modum ergo non credamus incolis quod testimonio potest
universitatis agnosci. Quapropter ut dictum est talem eligat
vestra prudentia qui et remedia lesis conferat et locum
subrepcionibus non relinquat.

Simaco patricio de reparacione theatri et eius origine et ypocritis que fuerunt ibi Theodericus rex

Ut qui laes propos in Roma decoris fabricas erexat, eidem reparacio theatri committitur

71

Cum privatis fabricis ita studueris ut in illis propriis
quedam menia fecisse videaris dignum est ut Romam
quam domorum pulcritudine decorasti in suis mo
nibus contineri nos. Nostraris fundator egregius fabricarum
earumque comptor eximius quia utrumque de prudencia
venit et apte disponere et exquisita competenter ornare.
Notum est enim quanta laude in suburbanis suis Romam
traxeris ut qui illas fabricas introierit aspectu
suo ad urbem esse non senciat nisi cum se agrorum ame
nitatibus interesse cognoscat. Antiquorum diligentissimus
imitator modernorum nobilissimus institutor mores
tuos fabrice loquuntur quia nemo in illis diligens ag
noscitur nisi qui in suis sensibus ornatissimus invenitur.
Et ideo theatri fabricam magna se mole solventem consilio

viro credimus esse roboranda ut quod ab antecessoribus nostris
in ornatum patriae constat esse concessum non videatur sub melioribus
posteris imminutum. Quid non solvat senectus que tam ro-
busta quassavit. Montes facilius cedere putarentur quam
tua soliditas quateretur: quando et moles ipsa sic tota fuit de
cantibus ut praeter artem additam et ipsa quoque naturalis esse
credatur. Hoc potuissemus forte negligere si nos contigisset
talia nunc videre. Cantes illas sub pendentibus ab-
sidas ita iuncturis absconditis in formas pulcherrimas
convenisse ut criptas magis excelsi montis crederes quam
aliquam fabricam esse iudicares. Fecerunt antiqui locum
tantis populis parem ut haberent singulare spectaculum qui
mundi videbantur habere dominatum. Sed quia nobis sermo proba-
ndus est cum docta libet repetere cur antiquitas ruralis [?] legata
esse cum agricultores feriatis diebus
haec nemora condidisse, cum agricultores ... celebrarent
sacra diversis numinibus per lucos vicosque celebraret.
Athenienses primum agreste principium in urbanum spectacu-
lum collegerunt. Theatrum greco vocabulo visorium nomi-
nantes eo quod ibidem turba conveniens astantibus sine
aliquo impedimento videatur. Frons autem theatri scae-
na dicitur ab umbra luci densissima ubi a pastoribus
inchoante verno diversis sonis carmina cantabantur. Ibi ac-
tus musicus et docti prudentissimi seculi floruerunt.
Sed paulatim factum est ut honestissime discipline impro-
borum consortia fugientes verecunda se ex inde consideratione
subtraherent. Tragedia ex vocis vastitate nominatur
que concavis repercussionibus roborata talem sonum
videtur efficere ut pene ab homine non credatur exire.
Erigitur autem in hircinos pedes quia si quis inter pasto-
res tali voce placuisset capri munere donabatur.
Comedia a pagis dicta est. Pagus enim pagus vocatur
ubi rustici gestientes humanos actus letissimis carmi-
nibus irridebant. Hijs sunt addite horcistarum loquacis-
sime manus linguosi digiti silencium clamosum: ex-
positio tacita quam musa Polymnia reperisse narratur
ostendens homines posse etiam sine oris affatu suum velle
declarare. Musae non est lingwa quam hominis dicitur. Immicte
sicut virtutes quod necessarie esse videatur. Hijs le-
nonum pernarum acumina in fronte pinguntur, quam
carum sensus celeri cogitatione subiectique res altissimas

intuetur. Panthomimis igitur cui a multifaria imita-
cione nomen est cum primum in scenam plausibus invitatus
advenerit assistunt consoni chori diversis organis eruditi
tunc illa sensuum manus oculis canorum carmen ex-
ponit et per signa composita quasi quibusdam litteris edocet
intuentis aspectum ut in illa legatur apices rerum et
non scribendo facit quod scriptura declaravit. Idem
corpus herculem designat et venerem feminam putat
et marem regem facit et militem senem reddit et iuve-
nem ut in uno credas esse multos tam varia imitacione
discretos. Mimus eciam qui nunc tantummodo derisui habetur
tanta in philistionis cautela repertus est ut eius actus
poneretur litteris. Cetus mundum curis edacibus obstruante
letissimis sentenciis temperaret. Quid a citabullorum
tinnitus qui genus sunt dulcissimi soni reserata percussi-
one varia modulantes quo tanta gratia iocunditatis
accipitur ut inter reliquos sensus auditum sibi ad mag-
num munus tunc homines estiment fuisse collatum. Ubi etas
subsequens miscens lubrica priscorum inventa
trapit ad vicia et quod honeste causa delectacionis
repertum est ad voluptates corporeas precipitatis mentibus
impulerunt. Hos ritus romani sicut ceteras culturas
ad suam rem publicam utiliter traxerunt. Edificium alta
cogitacione conceptum magnanimitate mirabili con-
diderunt. unde non inmerito creditur pompeius hinc po-
tius magnus fuisse vocitatus et ideo sive masculis
pilis contineri sive talis fabrica refectionis stu-
dio potuit innovari expensas vobis de nostro cu-
biculo curavimus destinare ut et vobis acquiratur
boni hominis fama et nostris temporibus videatur an-
tiquitas decencius innovata.

Incipiunt tituli libri Quinti

Anastasio consulari th. rex
possessoribus feltrinis th. rex
Verano saioni th. rex
Gepidis ad Italias destinatis th. rex
Theodobado th. rex
Eutropio th. rex
Seueriano th. rex
Uniuersis possessoribus in suenia th. rex
Abundancio th. rex
Abundancio th. rex
Vuile comiti patrimonii th. rex
Gundinardo saioni th. rex
Amalfo saioni th. rex
Capuano uiro sublimi th. rex
Senatui urbis rome th. rex
Abundancio preposito th. rex
Epifanio consulari prouincie th. rex
Bauctande uiro sublimi th. rex
Uniuersis gothis per picenum constitutis th. rex
Suduinj saioni th. rex
Carino uiro illustri th. rex
Nandi th. rex
Suduinj uiro sublimi th. rex
Decorato uiro deuoto th. rex
Brandile th. rex
Vuilithaco duci th. rex
Abundancio preposito th. rex
Liuirit comiti et ampelio th. rex
Starcedio uiro sublimi th. rex
Iudeis mediolani th. rex
Uniuersis possessoribus th. rex
Ampelio et liuerit th. rex
Cypriano comiti th. rex
Senatui urbis rome th. rex
Maximo uiro illustri th. rex
Trasimundo regi wandalorum th. rex

L .I.

Regi vuanorum Theodorus Rex

C um pueros piceis ymbribus et candore gentili lucentes arma nobis deferentes per spacia vestra fraternitas destinavit ferro magis quam auri precio ditiores. Splendet illic claritas expolita ut intuencium facies fideli puritate restituat quorum margines in acutam tali equalitate descendunt ut non limis composite sed igneis fornacibus credantur effuse. Horum media pulcris alveis excavata quibusdam videntur crispari posse vermiculis ubi tanta varietatis umbra concludit ut intextum magis credas variis coloribus lucidum metallum. Hoc vestra cotis diligenter emundat. hoc vester splendidissimus pulvis ita industriose detersit ut speculum quoddam virorum faciat ferream lucem qui ideo patrie vestre natura largiente concessus est ut huiusmodi rerum oppinionem vobis faceret singularem. Enses qui pulcritudine sui putentur esse Vulcani eius tanta elegantia divinus faber expolire quidem visus est ut quod eius manibus formabatur non opus mortalium sed crederetur esse divinum. Proinde presentabiles industres legatos vestros saluti debite salutationis affatu arma vestra nos libenter accepisse declaramus que bone pacis studia transmiserunt vicissitudinem muneris pro expensarum vestrarum consideratione tribuentes que tamen vobis reddamus accepta sicut nobis vestra fuere gratissima. Prestitit divina concordia ut hec inter nos grata mente facientes gencium morum vellemus indagare et invicem solliciti mutuis possimus utilitatibus obligari. v

Regi vuanorum laudat fabros qui attulerunt arma et missa

1

Hestes Theodricus Rex

Regnis regibus legatis vestris venientibus grande vos studium noticie nostre habuisse cognovimus ut in occeani littoribus constituti cum nostra mente pie iungamini. Suavis nobis admodum et grata peticio ut ad vos pervenisset fama nostra ad quos nulla potuimus destinare mandata. Amate iam cognitum que requisistis ambientes ignotum. Nam inter tot gentes viam presumere non est ad facile

Eundem per papiros quos de locis quos ptibus suscinum et destinavit regerit.

2

concupisse. Et ideo salutacione vos affectuosa requirentes
indicamus sucina que a vobis per harum portitores directa
sunt grato animo suscepta fuisse que ad vos occeani
unda descendens hanc levissimam substanciam sicut et ves-
trorum relacio continebat exportat. Sed unde veniat
incognitum vos habere dixerunt quam ante omnes homines
patria nostra offerente suscipitis. hec quodam Cornelio de-
scribente legitur in interioribus insulis occeani ex arbori-
bus succo defluens unde et sucinum dicitur paulatim solis
ardore calescere. Efficit enim sudatile metallum teneritudo
conspicua modo rubens colore croceo modo flam-
mea claritate pinguescens ut cum in maris fuerit delap-
sa confinio estu alternante purgata vestris littoribus tra-
datur exposita. Quod ideo indicavimus indicandum ne
omnino putetis noticiam nostram fugere quod occultum cre-
ditis vos habere. Proinde requirite nos sepius per vias quas
amor vester aperuit. Quia semper prodest divitum regum
acquisita concordia. Qui dum parvo munere leniuntur
maiore semper compensacione proficiunt. Aliqua vobis tamen
per legatos vestros verbo mandavimus per quos destinasse
que grata vobis esse debeant declaravimus.

Honorato Theodricus rex de laude decessoris sive successoris et premio.

Quenda questure dignitas subvehit eius frater eciam nominis titulus vadit porrecta dignitas

3

Provenit bene meritos dona nostra
suscipere siquidem. Sed tu iure hereditatis principis tibi bene
suscipe. Sed tu iure hereditatis honore fratris adipisceris quem gra-
cia vendicasti. Honore fratris adipisceris cui ab eisdem bonis non repel-
leris. Sapiencia quoque germanus es ab eius bonis non repel-
lamus quem similem comprobamus. Fiat nunc ut parentes
et liberi bonarum artium studia incitamento solicitudinis
emulentur. Nonam inter ferimus legem parentes in admis-
tracione succedere. Hinc prefectus non admittitur. Sed
mutatur. Quia licet persona subrogata sit, familie
tamen non deficit quod gratissimus germanus acquirit. O
vere viris clari muneris et auspicio nominis honorati per sen-
ciunt quedam parente positis in prole vocabulo. Et
veterum vero cursus exalto est. Impio divinitatis
cogitacio presagatis instruitur. loqui datur quod nos

Comendacio Secretarij

sensisse nescimus Sed post casum remansit quod ignora-
tes vivaciter deperdimus, tali igitur omine decoratque ena-
luit. Convaluit inquam ac se honoribus palatinis indicio
nostro laudatus inseruit dignitatem sumens quam solemus
dare prudentibus hoc plane super ceteros adipiscens quod
potuit exigere post electos. Sub ingenii nostri luce intre-
pidus quidem sed verecundus astabat. Importunus tacitus
necessariis copiosus. Avarum nostrum eximium remane-
Et cum pietatis nostre gratia ditaretur morum magis laude
contentus mediocribus se potius exequabat. Vivit apud
nos recordacio bonorum quia fides hominis nescit cum
morte deficere. Secreta nostra quasi obliviscetur occuluit
Iussa quasi scriberentur per ordinem recitavit. Sine avaricia
sufficiens et gratiam nostram summa cupiditate perquirens.
Diutius quidem ad bonum noti laudes sed compendio
sermonis assumpti cum illum referimus te docemus. Fuit
nimirum gratus qui apud nos et post fata esse non desinit
Tristes quoniam quem nos amisisse dolemus Sed acerbum
casum mitigat quod ei in cara virtute succedis, quia
nemo perdidisse se sentit quod in alterum venisse cognoscit
Non extranea sectens exempla Cum domestica
suppetunt tam magna preconia. Tu Decoratus expressus es
ille Honoratus in te est Adiment se mutua quam nigere sic
nomina. Nam de te iustius credimus meliora quem se-
quens quoniam semper es diligentior imitator. Proris quam
te precedentis bona licet eligere et nova cumulare.
Atque ideo ab indictione tertia questure te dignitate sub-
vehimus. Fratrisque tui consilii claritate vince Hora-
tum ut esse nunc incipias quod antea vocabaris Age
nunc inherendo iusticie ut qui in expto honore dedi-
mus meliora tibi probatissimo conservemus

Senatui urbis Rome

Certum est patres conscripti prudentibus viris virum
flore consilium sed et hoc probare egregium quod vobis
permiscetur dignitas laborum. Omnibus enim quos
ad questure culmen vehimus doctissimos estimamus
quales legum interpretes et consilii nostri decet esse participes
dignitas que nec divitiis nec solis natalibus venit

Commendacio cuiusdam questure dignitate laudat eum de multis.

Bona lux prodest ad [illegible]

Sed tamen doctrina cum coniuncta potest impetrari prudentia. Nam
licet in aliis honoribus beneficia conferamus, hinc sumpsimus accipimus.
Est nimirum curarum nostrarum felix porcio. Iam iam nostre
cogitacionis ingreditur. Pectus quo generales curas nos-
tras agnoscit. Estimate quid de illo debeat iudicari
qui tanti principis sit secreti. Ab ipso legum precia postu-
latur. Illi vota confluunt supplicantum. Et quod est omni
thesauro preciosius penes ipsum civilitatis nostre fama
reponitur. Questore iusto innocencium conscientia
fit secura. Improborum tamen vota redduntur anxia et cum
malis subripiendi spes tollitur studium bonis moribus
adhibetur. Pecunie continens videlicet ipsa in ira custodit.
Equitatis professus nescius decipere promptissimus
subvenire. Ingeniis principis fuit. Et quod vniversa
superat illius ore loqui cogitur cui nec filius invenit-
Hunc locum michi natum virtutibus plenum qui sub
nostra potuit expedire presencia. Nomine vos dignus est
esse collega. Scitis enim qua fulcitur stirpe procerum.
Meministis quod decoratum advocacionis laboribus insu-
dante qua se videlicet bonorum probitate commendavit. Causis
nostris fidelis orator affuit nec tamen rebus insistendo
iudicantis portavit amicus ad subsellia cognitorum
cui multo frequens palma contigit. Quia sapienter
allegandi tractavit. Pudoris enim sustinere iactura
nesciunt qui se prius iudice corriguntur. Inferior condu-
cit inpar
prestat viris consularibus se providum. Et cum inpar
viris heretur honoribus in patriciatus decore cele-
berrima est cognicione susceptus. Nimis carum est
patres conscripti solidum loqui. Et cui multa necesse est
dicere titubancia non proferre. Hoc indecorato cretissimus fuit
hoc aut nostra iudicia vos probastis. Quis enim tempore suo
cum quo gubernatorem licium ignorare potuit quam causarum
scopulos tutus vere contendit. Legibus profecto numquam
indiguit qui eius solacia non quesivit. Iam nos
de eius morte festinata torquemur. Ex cuius fecunda
pullulavit stirpe germanus. Nam qui prius fratris
umbra tegebatur illo nunc loco subducto famam suam
comas per apta distendit. Siquidem germinis iste pro-
intulit.

que nascendi ordine primus evaluit. Dic tua nobilis
fructum quem in decessore perdidit in successore servavit. Con-
cordat huic familie ramus ille ditissimus qui in virgi-
liano carmine semper enascitur. Hic enim avulso non deficit
alter aureus et simili frondescit virga methallo.
Nutrivit quippe et hic advocatione facundiam opi-
nionem romane urbis cedens sui spolitinorum se
maluit misceri negociis. Res tamen diversa quantum a vestra
provincia cognoscitur segregata. Inter bene mora-
tos asseruisse iusta facillimum fuit, provincialibus at-
se vaga libertate certantibus nimis arduam vi-
ribus suasisse modestiam. Ubi ipsi quoque iudices cupidi-
tate plerumque improba rapiuntur. Et quantum bonum in
mediocritate videntur esse parvi tamen sinunt suis aliorum
voluntatibus obviari. Inter talia leges vindicare dif-
ficile est et magne persuasionis viribus ad propositum veri
venalitatem iudicum revocare. Summite ergo patres
conscripti libenter nostra iudicia et honoratum questure cul-
mine provectum, gremium vestrum gratanter recipiat.
Dignum est enim a vobis diligi qui par meretur tantis
honoribus reperiri.

Mannille Saioni Theodericus Rex

Committit de officio veredorum

Laudabile est in illa parte germinare custodiam
quam constat rei publice necessitatibus exquisitam.
Per hanc enim et legationum utilitas et ordinationum
nostrarum celeritas expeditur. Hoc etiam aulicis po-
testatibus per varias iussiones ministrat effectum. Hec urbes
illationibus nostrum ditat sacrarium, ut quidquid pene in re publica
geritur cursuali ministerio compleatur. Debet proinde
semper esse paratum quod utilitatibus publicis probatur ac-
comodum, ne quod ad celeritatem repertum est incon-
gruam potius festinantibus inferat tarditatem.
Atque ideo ubi presules provinciarum et magistri officiorum pro re publica
sibi locum delegerint, ordinare statim expedienti improbam
presumptionem tali te precipimus districtione resecare
ut sive gothus sit aut romanus, qui sine nostra vel
eorum quorum interest evectione veredum presumpserit attingere
pro uno equo centum statim solidos a te coactus exsolvat.

Et de illis quoque pari serenitate censemus qui super evectionum munera cursuales equos usurpare presumunt. parhippis quinimmo ... centum libras iubemus inponi. Nimis enim absurdum est ut a quo celeritas exigitur magnis ponderibus opprimatur. Quis ipsa onere conferata pigrescit. Clarius que labore non sentiunt replete conuius non mouetur. Quid quadrupes facere possit qui pressus nimietate succumbit. Et quis aut a modulo diffinito amplius fuerit hoc reptus duarum unciarum auri dampno feriatur. Qua summam pertinere exacta sicut iam antiquioribus decretis constitutum est per officium magisterie dignitatis cursui proficere debere censemus. Iustum est enim ut cogatur illa vendere unde publicum equum male cognoscitur onerasse. Et utilitatibus expeditis qui velocitate noluit esse celerrimus. Preterea commonemus ut ad prepositorum incomoda non presumas ... Sed quidquid eos potestatis hoc reuerenda sanxit antiquitas nulla usurpatione deneges. Nos enim parte communiae volumus custodiam non antique consuetudinis ... querere cautelam.

Stabulario vrbis

Ut tandem neglectoris substantiam iuri publico applicet.

6

Non despicienda portio est que publicis utilitatibus repugnat. et amplectenda desideria priuatorum quae sic conciter querunt remedium ut nobis non videantur generare dispendium. Viri itaque clarissimi Iohannis querela comperimus. Thomatem dominus nostre certa predia suscepisse. Illud atque illud et nunc decem milia solidorum reliquatorem nostris utilitatibus extitisse. Et per diversas difficultates non implere debitam quantitatem. quod apud nos procerum nostrorum suggestione perclaruit. Ideo quoque credimus remedio muniendam ut vniuersam tam tali substantiam super dicti thomatis subiaceat condicione fiscis titulus. Si infra kalendarum debeas publico applicare. quibus si infra kalendarum septembrium diem quod venabiliter expositum a thomate minime fuit exsolutum predicta substantia Iohanni viro clarissimo contradatur. qui eius debitum luere uno ... Quod si obligationi predictus thomas promisit aerario. Quod si obligationi predictus thomas soluere intra prefinitum tempore fortasse potuit. Vniuersa ei que sublata sunt illibata reddatur. Ita ut nec fisci iniqua sustinere videatur incomoda et nos cognoscamur subiectis ...

Iohannes

solitam iustitiam prestitisse, possemusque et adhuc ultra differre. Sed quid prodest neglegentissimum sustinere, quem per tam longum temporis spatium semper invenimus imparatum.

Johanni viro consulari Theodericus rex

Decet eorum vota in tantum reddere qui malunt utilitates publicas continere nec patimur de damnis propriis esse sollicitos qui nos a dispendiis fecere securos. Tua igitur suggestione comperimus per illa indictionum patrimonii nostri praedia in Appulia provincia constituta in illud atque illud honesto viro Thomati libellario titulo commisisse. Sed eum male administrando susceptum usque ad decem milia solidorum de indictionibus illa atque illa reliquatorem publicis rationibus extitisse. Qui a praecibus nostris frequenter admonitus debita reddere detestabili calliditate neglexit. Et ne tibi aliqua in posterum quaestio nascetur publicis utilitatibus debitam quantitatem sub hac ratione satisfacere te velle testaris si tibi praedia supradicti debitoris loco pignoris contradatur. Hinc est quod desiderium tuum iusta ratione conceptum praesenti iussione firmamus. Primum ut nullam ex hac re nomine publico metuas quaestionem. Deinde sub hac condicione tibi universam substantiam quam vel nunc tenet vel primo tempore possidebat cum nostris rationibus obnoxius esse iam cepit Thomatis debitoris addicimus, quam pridem nostro nomine fiscus titulis fecimusque vendicari. Hoc tamen quantitatis intuitu relaxantes, ut usque ad kalendas septembres spatium habeat reddendi debitam quantitatem. Tamen cum ad supradictam diem tu pecuniam viro illustri comiti patrimonii nostri quae debetur intuleris facultas eius universa sicut diximus tuis compendiis applicetur. Quod triste non credimus esse prudenti, qui nunc ex toto videtur amittere quod te generum suum cognoscit acquisisse. Nam quod potes adipisci iure successionis a te condicione possidetur emptoris.

Ut vere pessores non plus non metuat sed imminente quaestione

1

Anastasio consulari Theodericus rex

Convenit sublimitatem tuam nostris iussionibus oboedientiae tribuere sedulam firmitatem quatenus ad effectum trahatur quod salubri ordinatione disponitur. Moderate siquidem novit cuncta bene complere prudentia

Ut sine concussione et dampno quorumlibet conservati adiuberi dinoscantur.

8

et sine ingratitudinis vero delegata explicabili procu
rare consilio. atque ideo ad faventinam ciuitatem tunc eum ex
ecutionem te percipimus destinare vt sine cuiusquam concus
sione vel dampno quadrati ad ravennatem urbem ex
ercitui nostra iussione vehantur. Quatinus et nostro desiderio gratu
lemur impleto et querulis vociferandi auferatur occasio

Possessoribus Feltrinis Theodoricus Rex

Necessitas publica multorum debet devotione compleri
quia non decet paucos suscipere quod constat pluri
mis expedire ne regia iussa tepescant.

Vt in regione omnes ciuitates construant muros

9

Lentescat dum res utilis delegatur infirmis. In tridentina igitur
regione ciuitatem construi nostra precepit auctoritas. Sed quia
territorii paruitas non potest magnitudinem operis sustinere hoc
sollicitudo nostra prospexit ut acceptis mercedibus compe
tentibus partem murorum omnes in commune subeatis
qui in ciuitate uicinum. Quatinus accomodato consortio
quod paucis inexplicabile fore
securius impleatur. quod paucis inexplicabile fore
tasse cognoscitur. Hac scilicet conditione definita ut nullus
ab his oneribus excusetur vnde nec diuina domus excipitur

Veranie Saioni dat Theodoricus rex de prouisione exercitus

Vt exercitui transeunti prouideat ne fatigetur penuria

10

Dum deo iuvante pro defensione generali felicissimus
producatur exercitus prouidendum est ne aut ipsi
inconsulta fatigentur penuria aut quod dici
nefas est vastacionem nostre uideatur prouincie sustinere
quos tanto dampnosum
prinus eum prosperitatis gradus est suis non esse dampnosum
ut per quorum compendio laboramus eorum non uideamur
afflixisse fortunas. Et ideo devocionem tuam presenti auctoritate
delegamus ut multitudinem gepidarum quam fecimus ad
gallias custodie causa properare per venetiam atque li
guriam sub omni facias moderacione transire. Quibus ne
aliqua excedendi prebeatur occasio per vnamquamque
ebdomadam sumptus eis tres solidos largitas nostra direxit
ut illic cum prouincialibus nostris non rapiendi votum sit sed co
mercii sit facultas. Illud plane pro cunctorum quiete
laborantibus indulgencia nostra concedit ut si aut alia
corporum carpenta itineris longioris quassatur aut alia
attrita languescunt te custode atque mediante cum pos
sessoribus sine aliqua oppressione mutentur ut qui da
turi sunt, corpore aut qualitate meliora quoniam paruis

Damus tamen animalibus acquiescant quia incita est uita corporum qui nimia fatigatione lassantur. Ita fit ut nec illis desit subuectio necessaria ut nullus se lesum tali presumptione

Gepidis ad gallias destinatis [illegible]

cognoscat

Fuerat quidem dispositionis nostre ut nobis iter agentibus annonas iuberemus expendi. Sed ne species ipse aut corrupte aut difficiles prouenirent, auro uobis tres solidos per ebdomadam elegimus destinare, ut et mansiones uobis ubi herbarum copia suppetit possitis eligere. Et quod uobis est aptum magis emere debeatis. Nec et possessorem hec res [illegible] facit si nos necessaria comparare cognoscit. Mouete feliciter ita moderati tale sit iter uestrum quale decet esse qui laborant pro salute cunctorum.

> Gepidis deputat stipendia
>
> 11

Theodahado V. S.

Iustitiam colere uniuersos et amare precipimus quanto magis eos qui nostra proximitate gloriantur quos omnia decet sub laude gerere ut regie possint fulgorem consanguinitatis ostendere. Hec est enim indubitata nobilitas que moribus probatur ornata. Quippe pulcrum est commodum fame pulcrius neglexisse lucra pecunie. Argolici itaque uiri illustris et Amandiani uiri clarissimi heredes supplici nobis aditione questi sunt Palentianam massam quam eis pro compensatione largitas nostra transfuderit ut cause arbitrarie amissione atque commodo solarentur ab hominibus uestris nullis causis astantibus indecenter ablatam et inde tremisse culpam pro subreptionis uitium uestrum dari debuit gloriose moderationis exemplum. Et ideo si nullo mendacio asserta uiciatur magnitudo uestra que sunt ablata restituat. Et si quid uobis creditis posse competere ad comitatum nostrum instructam inue personam moneo omnibus destinate ut ciuiles placita causationis finem de legibus sortiatur. Ibi enim quidquid geritur inuidie tue potius applicatur et maiora detrimenta fame suscipis dum talia non uitare contendis. Hic autem confligunt cause uiribus suis et sine derogatione quilibet mediocris addicitur quando teste iustitia superatur.

> Exhortando consanguineum ad iustitiam mandat ablata restitui
>
> 12
>
> Vera nobilitas
>
> Fama [illegible] pulcrior [illegible]

Eutropio Theod. Rex V. S.

Studium uestrum rei publice constanter debetis impendere

> Vt exercitui annonas constitutas prebeat ne prouinciales per exercitum penuria sustinentes uastatione prograuentur
>
> 13

Respublica
Res p[illegible]
Res quas patrie
R[illegible]

Plus est [illegible]

Nota de annis de li° 2° c 2[illegible]

quia nos agnovistis bonum meritis multa praestare. Nam pietatis
intuitu vicissitudinem pollicemur cum tamen pro vobis omnia iubeamus.
Atque ideo praesenti iussione vos credimus admonendos ut an-
nonas constitutas praebere exercitui debeatis quibus nec illa
negligatur adverso voto nec provinciales perniciosa debeat
gravare vastacio. Commodius enim sub expensarum lege
tenetur exercitus quam si cuncta fuit vastare permissus. Igitur
nominat modum servare praesumptio nec potest sub modo redigi cui
licencia fuit missa concedi. Cum apparatu consequitur exercitus
alimonia deputata ne qua possessoribus praedam possit substinere
molestiam.

Severiano Theodoricus Rex v

Iustitie nos persuadet excedentes reprimere ut ad cunctos
possit quietis suavitas pervenire. Nam quemadmodum
aequalitas agitur si vires mediocrium consurgere non sinantur
Sic profecto admittetur tenuitas nisi vires nobilium
provincialium itaque saepius
moderationis officio claudentes possessores ydoneos quidem non solum
dilacione comperimus intermiscere veli-
tasarum suarum tributariam functionem
fortunam vim et scelerum commercio aliquos emde-
sisse ut functio publica commo-
dius applicatione compendiis ut functio publica commo
sius applicitate compendiis desideramus cor-
ditas sit servata. Hec quidem per plurimos
potuisse differri
vigilantiam; sed hactenus in tua laudem videmur potuisse differri
quatinus fides fertur acceptior quam per multos negli-
genter studium vestrum efficacissime comprobatis. Atque ideo
prudencia qua notus es universum possessorem considera-
ta iustitia te iubemus inspicere et equalitatem tributi hac
ratione moderari ut que sub aliis facta est omni rede[m]ptione
cassata pro possessionum atque hominum qualitate assig-
publicus imponatur. Sic enim et iustitia perficitur et
vires minorum provincialium sublevantur. Eos autem quos
sine iussione nostra censum imposuisse constiterit et pro
libito suo quorundam onera in alios pietatis lesum sencie-
tas insequatur ut omnia illis detrimenta resarciat
quibus incompetentis dampna fecerint. Illud quoque pariter
inquirendum ut inter defensores curiales et pos-
sessores illatorum vestigetur. Et quidquid ab octava
indictione nuper exempta super tributarium solidum se pos-
sessor probaverit intulisse rationibus nostris erario constat illatum

Ut considerata iustitia equalitate tributorum moderetur.

18

aut i expensis necessariis que i puincia fce sunt . iusta
rōe non claruit erogatum . iniqua psumpcō moribꝰ oibꝫ
corrigatur . Hanc quoqꝫ ptem nō estimes neglegendam
vt si hc quod tabularius a cubiculo nr̄o suscepit , roa-
bili nō docetur expensum . ab iniusto retentatōe redda-
tur . Quid enī tam absurdum . qm̄ ut libalitas nr̄a quam
vniusis pficē volumus tm̄ a paucis furtiuo copen-
dio compmatur . Iudices quoqꝫ puincie ul curiales
atqꝫ defensores tam de cursu . qm̄ de alijs rebꝫ illicita
dicunt possessoribꝫ irrogare dispendia . Quod te pqre
ꝛ sub rōe legum emendare censemus . Antiqui barbari
qui romanis mulieribꝫ elegerunt imperiali federe
sociari quocunqꝫ titulo pdia quesierunt fiscum possessi
respicis psoluere ac sup indictis oneribꝫ pare co-
gantur . Iudex uō romanus ppt expensas uictualium
que grauare paupes suggeruntur . p annum i vnumqdqꝫ
municipium semel accedat . Cui nō amplius qm̄ tridu-
ane tribuantur annone sicut legum cautela tribuerit .
Maiores enī nr̄i decursus iudicum nō onus ſꝫ compendio
puincialibꝫ esse voluerunt . Domestici gothorum nc nō et
vicedomini aliqua dicunt puincialibꝫ continuatis tro-
ribꝫ abstulisse quibꝫ iusticia nr̄a i examinacōe deduc-
tis quidquid i hac pte inique gestum ee noueris amo-
tis dilacionibꝫ legaliter ordinabis . Hijs gr̄ ac talibꝫ
que ad utilitatem publicā ul puinciales ptinent
sub omī rōe discussis ea te p omnia volumus agere que
nr̄e mansuetudini nō debeant displicere . Illud sane
prudencia nr̄a repperit ut oibꝫ a te solicita atqꝫ
equabili indagacōe comptis polipcia iubeamꝰ
adscribi . Quatinus ꝛ testimonia fidei tue clareat
et nulla post hec que abrogari volumus semina
fraudibus iterentur .

Vniuersis possessoribꝫ i Sueuia constitutis

Destinat pfcum ad hoc ne longo itinere fatigati ppe tedam iusticia ueniat ad curia

17

Decet cunctis laborantibꝫ comitatus nr̄ concedat
deo auxiliante iusticiam ꝛ hinc subitos remedia
ad reliquas mundi ptes ex a vno fonte descē-
dat . Tamen frequenti adicione pmoti ingeniosa piete
repimus ꝛ equitatem vobis concedere ꝛ fatigacōm longi

itimis abrogatae quia dulciora sunt beneficia que nullis dif-
ficultatibus obtinentur. Misimus itaque illustrem et magnifi-
cum virum Seuerinum nostris institucionibus eruditum ut hoc
apud vos gerat quod nobis semper placuisse cognouit.
Vidit enim quam honorabilis apud nos iustus habeatur. que-
admodum bonis actibus clemencia nostre serenitatis arrideat.
Expetit profecto quod nos gratanter estimat accipere. nam
potest amari rapacitas continenti principi nulla ratione placere.
(tumul)
citura presumentes ergo conueniat ad eum lesorum (turba) difficul-
tus expetit remedium qualis pressus iniuria difficul-
tate vobis querele submouemus dum commissa in ipsis tu-
tate vobis querele submouemus sine aliqua formidine pene
nabulis sceleta (rescrant) sine aliqua formidine pene
alicui tributi sarcina grauatus exclamet accepturus
remedium quod de legibus habeatur. Sic enim confidimus
quia per eos quos instituta nostra componunt innocentibus
detrimenta non ueniant. Cetera uero pro quiete vestra
ad equalitatem tributorum disponenda censuimus ora-
cula nostra que dedimus ad supradictum virum illustrem
Seuerinum pulsata declarabunt ut unusquisque vir
supplicare debeat euidenter agnoscat.

Abundancio de nauigiis fabricandis

Variis utilia rei publice nostre semper consuetudine
censeamus et ob id omnibus possint esse gratis-
sima que iubemus quia cunctis profutura nosci-
untur. Cauendum tamen est quod principis desidium nullum existe-
re debeat. Nam et si preclare cogitata non
debeat oneroso[illegible] sunt. Illud autem plurimo profectu
bene agatur. ingrata sunt et actione lauda[tur]. Cum nostrum
animum frequens cura pulsaret naues Italiam non
habere ubi tanta lignorum copia suffragatur ut aliis
quoque prouinciis expetita transmittat Deo nobis inspi-
rante decreuimus mille interim dromones fabri-
candos assumere qui et frumenta publica possint con-
uehere et aduersis nauibus si necesse fuerit obuiare. Sed
ante rei que desideramus effectum ingratitudinis vere
sollicitudine credimus esse parandum. Ideo quod per cuncta
Ytaliam directis artificibus apta operi ligna per ripe
et sicubi cipressos aut pinos reppereris in vicinitate
littoris dato competenti precio dominis succidantur.

Hec enim tantum sunt que ad taxationem vocentur cetera vilitate
sui non indigent estimari. Sed ne provisio nostra in mediis co-
natibus destituta languescat nautarum te iubemus sub hac
moderatione iam nunc competentem numerum divinitate pro-
picia procurare. Et si is qui nobis necessarius estimatur servus
fuerit alienus aut conducatur cum classibus serviturus
aut si ipse hoc magis elegerit accepto pretio racionabili pu-
blico cedat sui iura domini. Si vero libertate gaudet et v
a vobis solidos donativos et annonas se noverit ac-
cipere competentes. Commonendi et illi excitandi sunt qui a
suis dominis eximuntur quia libertatis genus est servire reipubli-
ce. Frequenter enim laborum participes existunt quamvis dis-
tracti dominis colla presserint. Ita tamen ut supradicti naute
arvarum nomine personarum qualitate binos aut ternos
solidos a nostra debeant sede percipere quibus unusquisque
cum fuerit admonitus paratus debeat inveniri. Piscato-
res vero nullo iubemus in hac diffinitione concludi quia dolet
ammittere qui ad procurandas delicias possidetur.
quando et alta consuetudo est et retis sequentibus occur-
rere et littora piscosa sulcare. V

Abundancio ppo Theodericus rex de perfectione inceptorum

Alacriter incumbendum est inchoatis cum iam vi-
cinitas perfectionis arriserit quia spes effectus
tedium laboris excludit. Et magnum genus
incitamenti est credere desiderata compleri. Dudum quod
magnitudini vestre ex ytalie littoribus officia iussimus
preparare nautarum ut dromones quos industria fa-
bricare valuisset manus remigum provisa susciperet.
Sed tu iudicio nostro electioni quod respondens ostendisti
quam fuerit indubitata perfectio efficacissimus impasse
quod queritur. Renuncias illico completum quod vix
credi poterat inchoatum ut pene quanta velocitate
navigari solet constructio navium tanta sit celeritate
completa. Nec solum verba narrata sunt. Obtulisti
oculis subito classeam silvam domos aquatiles
exercituales pedes qui nullo labore deficiant sed incon-
cussos homines ad destinata perducant. Triremem ve-
hiculum remorum tantum numerum prodens sed hominum facies

diligent' abscondens h' primu instituisse legimus argonau-
tas. quod etiam armatis aptum et congruum probatur esse
commerciis ut qui peregrinas classes optabamus aspicere nunc
mittimus aliis provinciis et terrorem pariter et decorem
ornasti rem publicam tua institucione reparatam Non
habet quod grecus nobis imputet aut afer insultet.
Illud aput nos inuidi uigere respiciunt. vnde illi per magna
spacia sua vota complebant. Remi pedes velis arma-
menta pennarum vice vela perpue alas navium facientia
lignum uolatile quidam spiritus currentium carinarum p-
nuntia inherentium auxilia quieta nautarum quorum
beneficio conficiunt ociosi quod a celerrimis auibus
nix probatur impleri. Hec ipsis rari prima suspendit
tunc per maria depositam filium suum audaci femina pr-
etate perquirit Ita dum nouna raritas suum desiderium
festinat explere mundo visa est ignota reserare
Ideo diuino nobis auxilio suffragante quantum et
Itaque ideo diuino nobis auxilio suffragante cum ut
honum vota perficere proximo die ydum Juniarum adumbe-
ravenenatem congregatio navium tota conveniat
ortus res vicino fine gaudentes ad plenissimum
perducatur effectum Et quia dromonum numerum inua-
te deo cupimus ampliari si qua ligna fabricas corr-
necessaria per utramque padi ripam potuerit inueniri nullo
obsistente ubicumque abscidi quia sine preiudicio dominorum
opi tam perpetui volumus inuenta concedi Mittat padus
nr indigenas pelago naves et que ab eius fluctibus
manibus nutriri surrexit marinarum tumulos supa-
re discat undarum Illud etiam magnopere credimus am-
putandum quod vestra fieri suggestione comperimus ne
quis in fluminibus navigeris diuersis territoriis meatibus
et in iniuria ollio anseve antiotiberi audeat fluminis
alucos piscandis studio turpissima sepi concludere
et que sunt presumpta penitus auferantur. pateat
amplius in navium cursus sufficiat humano desiderio
consuetis artibus delicias querere non quieto rustico
libertate fluuiis impedire Nec quod dicimus phas est utili-
tati publice voluptas uideatur obstitisse putata ε

18

Uvilie comiti patrimonii Theodericus rex de eodem

Utilitas publica sicut ad conservationem respicit
omnium. Ita debet perfici ac labore cunctorum quia magne
laudis occasio est si in causa communi aliquid
singulariter videatur impleri. Efficit enim unum commen-
dabilem a reliquis qui tamen et sibi profuisse cognoscitur. Proinde
igitur vobis imposuisse meminimus ut per domum nostram
navigandi querantur artifices quos deo auxiliante
presentes ad Ravennatem urbem die idus Juniarum pre-
cipimus incunctanter occurrere ut adventus eorum ad
constructionem navium opportune videatur occurri.
ne vero diversis conari sibi videantur aliqua tarditate.
Et parum sit unam perficere nisi contingat utrumque pa-
rare. Sed quia etiam per ripam fluminis Padi ligna fabri-
candis apta dromonibus in prediis regalibus potue-
rint inveniri artificibus huic operi a magnifico viro
Abundancio prefecto pretorii deputatis abscidendi sit
permissa licencia. Volumus enim hoc exemplum a nostris prediis
inchoare ut nulli gravis sit iussio que constringit
et principem.

Gudinando saioni Theodericus rex

Comitti ei ad domo officium quibus administravit in pretorio.

19

Gloriam sibi facit credi quisquis efficaciter iuncta
peregerit quia indubitanter illi ad committitur
qui optime compleatur. Et honestum suffragium
est secundi iudicii documentum prioris atque ideo ordi-
natione magnifici viri Abundancii prefecti
pretorii atque Uvilie comitis patrimonii ad illam pro-
vinciam te iubemus excurrere ut tam de domo
regia quam in locis aliis habitantes secundum priora
precepta presentes nautas ad urbem Ravennatem
die idus Juniarum deo auxiliante festinanter compellas
eva(d)atque nulla tarditas tam preclaris iussionibus
afferatur. Cave ergo ne te venalitas maculet aut
neglectus turpis involvat. Et tam magne rei super
te ruentis pondere comprimaris si tantis ac talibus
rebus impar extiteris.

Aliulfo saioni Theodericus rex

Pro incidendis lignis ad
[illegible] fabricandos
et ut sepes piscatorie in
fluminibus navigia impe-
dientes destruantur

20

P er vtramqꝫ padi ripam reperiri ligna compinus fa-
bricandis apta dromonibus. Ideo qꝫ tibi presenti iussione
delegamus ut secundum ordinationem magnificorum virorum
Abundancii prefecti pretorii atque vlis comitis patrimonii
ad loca designata cum artificibus instructis accedas et
sive in domo regia sive in privata reperta fuerint. sine tar-
ditate aliqua facias preparari. Cima nulli genere credi-
publice incomodum. quod pro communi utilitate auxiliante domino
preparatur. Vin ita volumus te iuncta peragere ut nichil
ad ledendum possessore studiose videatur inquiri sed tantum
utilitatis publice causa que sunt necessaria presumatur. Non
exquiratur aliquid a domino quod postea publice non dicatur ac-
ceptum. ligna silvestria iubemus cedi non aliquis de alienis
facultatibus violenter abscidi. talia nobis presunt que alia
nos gravare non presunt. que si causa publica non exquireret
illa se credent non habere. In amicio olio ausere tiberi
et arno fluminibus compimus quosdam sepibus cursum
fluminis qui tamen ad navigandi studium pretiose impedisse
quod te volumus ordinatione magnifici viri Abundancii
prefecti pretorii modis omnibus amputare ut nec tale aliquis
presumere. sed in violati alvei
permittas quequam ultra presumere. Hii violati alvei
tractis navium relinquantur excursibus. Scimus enim vetibus
non sepibus esse piscandum. Nam hunc quorum detestabilis
auditas preditur ut sibi tantum festinet includere quantum
ad multos poterat pervenire &c

Capitulum ...

Capitatio viro sublimi theoderici rex exhortacio et instructio.

Costituit eum iudicem
cuius exhortando et
instruendo /

21

S i te tyronem iudicia nostra dele-
gissent. si ad examinis trutinam venisses incog-
nitus movendum estimaremus qualiter pondera
quo decore tractares. sed omnis credens intelligentiam habere mi-
litum quia exerceri meruisti iudicia larvarum. Estimas
cum qua te debeas modestia continere qui alieni vitiis
cum qua te debeas modestia continere qui alieni vi-
es vota negotii pertisse. Nam si te iudicis suspicio
sena tetigisset laudando iusticia seni ac penetrabili
remedio eius animum corrigebas. obtinens suavi persua-
sione quod superiori non potuisses imponere. Cuius custo-
dubitat illa te diligere que constat note publica te suasis
se professa bona non habentur ambigua nec cuiusquam

acquiescit ingenium ubi quod ipse potuit emeritus persequi
ab aliis tantum iudicibus videatur edoceri. prolati documenti fide
fieri legittima voce poscebas examinans si retinerent
incorrupta scrinia veritatem. Iudex nunc exhibe quod te
volebas aput alios obtinere. Age ne tua tibi obiciatur
oratio quia pondus est pudoris gravissimi propria voce con-
vinci. Nunc igitur auctore deo recturi de curiarum sua
novum actum veracissimi teste securitate possidenum publice
fidei splendidissimum templum. unde tantum tibi laudis acqui-
ritur quantorum illic utilitas incorrupta servatur; vivat
tibi preteritis seculis decedentium voluntas; tuseant in pos-
teros iudicia parentum. scriniis tuis servetur omnium quies
alii honores habeant et terribiles fasces; tibi vite servat
gratissimi videantur. utilitatis custodes. Ibi cum absolu-
tiones sint hominum vincula causarum. catena litium
carcer furoris de quo verius diceret vates mantua-
nus Clauduntur litis porte furor impius intus
inclusus fremit orridus ore cruento. Decuriales
igitur sua virtutum estimatione diligito. quia non decet
tante urbi id appellare quod vile est. Maioris etiam
natu vite cum fuit necessaria. factus tot patribus senior
tantis tacentibus vox senatus. Vide quid dignitatis
accepis ut inter tot eloquentes viros sis dicendi prima-
rius quos et verendos nobis etiam profitemur. Af-
simne ergo concedere que iubemus prestare que cre-
dimus ut illis aperias ianuas curie quos nostra clario
aulam iusserit libertatis intrare.

Senatui urbis rome de laude Iudicum

Decet tante semper eligendus sit qui nobis mit-
titur approbandus quia ipse magis traditur ex-
animi tuique summa noscitur prelata pensari. Illas
tamen prudentibus viris sociari cupimus dignitates que
romanis actibus quasi gemme nobiles affiguntur. Ubi
enim dignius eloquens quam in civitate proficit locatum
ut ibi declaret meritum ubi nutrivit ingenium. Aptum
est omne bonum locis suis et laudabilia quoque sordes-
cunt nisi sede congrua pociantur. Requirit pugnam
valida manus. desiderat naufragium pectus animosum.
Sic scrinia nostra fide propositum sic curia facunda disertum

22

Sua locis sunt bona nobis

Multa ergo delibacone pensandus esse creditur qui
quottidie nris sensibus offeratur. Capuanum ergo spectabile
virum estimacionis nra recepit qui curie nre sermonem maio-
ris natu autoritate facundus edicet et senatus seruma
conscie puritate suadet vt actus illos mundo celebrimo
sua reddat integritate laudandos. Magnum mirumque est
patres conscripti ad integritatem diligi non mediocriter probatur
conscia cui commissa est veritas seculorum. Nam si predicat
testibus qui in puncti negocio illa dixit qua laude censeri potest
qui cunctis temporibus cuncta transmittit. Os quoniam alumpni
vestri beatis cuncta notissima iuuat magis illa repetere
que omnium consensus possit agnoscere. Adest semper electo
quedam sermonum gratia blanditur auribus mentem trahit,
utitur perspicuitate facundie qualem de pura decet-
conscia emanare. Est enim quoddam speculum morum
agentis oratio. Non maius potest esse mentis testimonium quam qua-
litas inspecta verborum. Nam ut eius propria describamus
patitur in simplicibus verbis lingue vernacula, hijs eo tum
terencior cum porat. Et hoc illi ad gratiam datum est proinde
te ita ut que prioribus hesitare videas eloquencie in ceta-
minibus obstupescas. Illa vero memoria que oratorum the-
zaurus esse noscitur tanta in eum firmitate consedit.
ut semel audita scripto aput eum putes esse recondita
Magnum beneficium oblivionis nescire defectum. Et quedam
similitudo est celestium est tempore decausa per hec prudencia
cinenire id declaramus ut cognoscatis subditorum gra-
tas nobis hec virtutes. Et indicium nostrum non per casuale
votum sed per electionis studium doceamus esse conceptum.
Hijs ergo patres conscripti Capuanum tot bonis dotatum
a puncti indictione decuriarum rectorem esse precipimus
Maioris etiam natu ancte subuehimus vt quem se minoris
morum cana maturitate tractauit quod est amplissimum
venerancie gremius in pro ordine etatis honore gratulet
augebit eloquencia officio melior editatus quoniam
multo facundior est qui sermonem dictat quam ille qui
supplicat, libertas verba nutrit, metus aut copiam
frequenter intercipit. Actus quorum ipse longe dissimilis, ut
qui pridem assistebat etiam mediocribus humilibus quos for-
tunis nunc introducat vere curie consulares ...

Habundancio preposito Theodericus Rex

Atanem saionem nostrum cum sagittarijs ad illustrem virum comitem Julianum estimavimus esse dirigendum Ut maius firmet robur duplicatus exercitus et ostendant iuvenes nostri bellis quod in gimnasiis didicere virtutis. Scola martia mittat examini pugnaturum ludo qui se exercere consuevit in ocio. Atque ideo illustrem magnitudinem tuam eis annonas et navigia secundum consuetudinem prebere censemus quatenus iuvante deo quo directi sunt debeant pervenire. Vestre enim sollicitudini damus nostrorum efficaciam iussionum quia nulla ratione destitui posse creditur quod iuvante deo tuis ordinibus inchoatur.

Ut sagittarijs ad exercitum euntibus provideant et amoneri

23

Epifanio consulari provincie Theodericus Rex de iure fisci

Dhanna andree quondam iugali suo successisse legibus minime prohibetur. que intestata nullis existentibus proximis luce dicitur esse privata cuius substantia a diversis nullo legitimo iure suffultis usurpatione voluntaria sufficit possideri. Et quia caduca bona fisco nostro competere legum instituta decreverunt. Ideo te presentibus oraculis ammonemus Ut huius rei veritate discussa si vera ut ad nos placitum est nullus ei aut testamento heres extitit aut proximitatis iure successit fisci nostri eam facias compendijs aggregari quoniam innocentie nostre professio est nostra compendia non negligere apud que calumpnia nunquam locum potuit invenire. Rogati enim in talibus causis non fraudari principem decet quia negligentie vicium est presumptores relinquere quas iura precipiunt amputare. Si quid autem contra reperis quietos dominos habere paciaris quia magis illa nostra sunt patrimonia que a subiectis legitime possidentur.

Si homo mortuus nullus heres proximus successerit ex te bona sua cedant ad fiscum

24

Rachande viro sublimi de subsidio senectutis

[P]essos annos munificentiam nostram corroborat dum etate occidua penurie non facit detrimenta sentire. Iuvenum siquidem virtus presumptione laboris animatur. sola senum vita est cessisse remedia

De subsidijs senectutis

27

Atque ideo tua supplicatione permoti designati tribunatus
curam in Mediolanensi urbe diligentissime peragenda ad te
decrevimus pervenire. Ita ut quod est in rei publice militia
novum donec vixeris numquam tibi successor tribuatur quatenus
plectenda presumptio cruciatus et exhibendis voluptatibus
huius officii cura mansuetudinis nostre beneficio iugiter per-
fruaris. Habes in utroque quod tua consoletur etatem, testi-
commodum et leticiam voluptatum.

De utilitate serviendi principibus

26

Universis Gothis per Picenum constitutis Th[eodericus rex]

Damus munificencia nostra sit omnibus ubique gratis-
sima, multo tamen acceptiora credimus que nostri presencia
conferuntur, quia maiora de conspectu principis populi
sumunt quam de largitatis beneficia consequuntur. Nam pene
similis est mortuo qui a suo dominante nescitur, nec sub
aliquo honore vivit quem regis sui noticia non defendit.
Et ideo presenti iussione mandamus ut octavo Idum Iuniarum
die deo auxiliante ad presenciam nostram venire debeatis,
quia sollempniter regalia dona suscipietis si venire
properetis. Illud tamen necessario commonentes ut a
possessoribus nullus provincie possit excessus, ne possi-
dentibus ... aut prata vastetis, sed sub omni continencia
properantes de custodita disciplina grata nobis esse
vota possit occursio, quia exercituales ideo gratanter
subimus expensas ut ab armatis custodiatur intacta
civilitas.

Ut Picenos et Samniatos faciat venire pro donativis accipiendis

21

Suduin saioni Theodericus Rex

Consuetudine liberalitatis regie commonemur ut
Gothis nostris debeamus sollempnia dona largiri.
Et ideo devotio tua millenarios provincie Piceni
et Samnii sine aliqua dilatione commoneat, ut eos qui
annis singulis nostre mansuetudinis premia consequuntur
faciat in
octavo idus iunias pro accipiendo donativo ad comitatum nostrum
faciat incunctanter occurrere, quatenus qui bene nobis miti fuerint
maiore munificencia congaudeant. Inculpabiliter enim necesse
est vivat qui suam presencia novit principibus offerendam,
bonos cum laudibus, malos querela comitatur. Decet et vos
sub hac occasione singulorum facta perquirere, ut nulli
possit prodesse quod fecit in acie. Nam quisque consuetudi-
narias res exoptat, exitus virtute non potest carere neglectus.

Trepidus distat ad iudicem venire qui se non meminit ad audaciam egisse ut melius possit hostibus violentus insurgere qui nunc mavult imputationis venia declinare v

Cassio viro illustri Th. Rex

Vt veniat ad obsequium regis.

28

Habent hoc gloriosissimi principium bonarum vita propositarum ut ocio torpescere non sinatur qui probis actionibus innotescunt. Et ideo tam desiderio nostro satisfacientes quam quod vos necessarios esse credimus Iussis presentibus cunctamque quatinus et viris nobilibus nostra decorare obsequia. Et que utilia nobis credimus pro te expedire possimus

Neudi Theodoricus Rex

Vt subeat iudicium qui virum nobilem spoliatum liberis et substancie iudicatus subegerunt

29

Domit nos quidem ceterum fusa preacio sed magis mirabiliorem credidit virum luminis sui adeptus ornatus quam necesse est ut amplius promoneat visa quam audita calamitas. Is enim perpetua nocte superstes ad remedia nostra mutuati luminis beneficio festinavit ut quem videre non poterat saltem clementie suavitate sentiret. Clamant enim sibi Gudila oppinna incognitam suo generi condicionem servitutis imponi Cum pridem sub libertate nostris fuerit secuti exercitus. Mirati sumus eos per tales in famulatum trahi qui a vobis domino debuissent expelli. Eonus ambitus tale sum querere que possis horrere sum quod dicere tui debeas dimina consideratione servire. Adiciens etiam huiusmodi calumpniam opinione pithie comitis celebri viri predicti estimatione submota. Tunc aut infirmitatis sue mole compressum manum vindicare non posse que prona fortibus probatur assistere. Sed nos quorum est proprium inter pares ac dispares equabilem iusticiam custodire presenti iussione decernimus ut si in iudicio supramemorati quidam pithie se probavit ingenium calumpniatores protinus ammonente nec audeat ulterius necessitatibus alienis illudere quos semel convictos detineat sua vota dampnare

Gudunti viro sublimi Th. Rex

Vt ammoneat quendam omnia quod de libertate in servitute sunt subacti

30

Vos duces eligimus eis simul et equitibus momentaneum delegamus qui non tantum armis quantum iudiciis nos effici cupimus clariores. Costula igitur atque

Talia cum deo propicio Gothorum morum libertate letentur. unde cum
sibi similia a vobis causatur iniungi que nec ipsos deceat
precepti nostri tuicionem venerabilis fas sit imponi, quod si ita ges-
tum esse cognoscitis sine aliqua dilacione facias ammoni-
ne ad nos exinde querela renovetur ultimus et incipiat
gnis esse animo vestro in ducem revoluta causacio que ma-
gis oportet talia pagere que nos delectet audire etc.

Decorato viro devoto Theodericus Rex

Vt si quidam conuicti fuerint debitores summam fisci persoluant.

31

Thomas vir clarissimus inter apuliam calabriamque prouincias de siliquatici titulo indictionum octaue none undecime prime secunde et quintodecime quas ad conductionem suam pertinuisse commemorat. Nonnullos maxima pecunie quantitate redibitores conqueritur. Et quia utilitatem publicam diuturna non conuenit ludificacione differri. Ideo deuocio tua presencia decreta suscipiens marcum presbiterum andream et Gymonium uel reliquos quos breuis subiectus annexus eloquitur seruata in omnibus ciuilitate conueniat. Vt si eos non per calumpniam sed per manifestos testes fisco debitores esse constiterit summam que venabiliter postulatur sine aliqua imminucione persoluant, prouidendum est enim ne sperne contumacium personarum publicis va... dium est enim ne spernens contumacium personarum publicis rationibus aliquid uideatur afferre dispendium. Cum uero inquiri omnibus aliquid uideatur afferre dispendium. Cum uero mag... competens te minime inter uitata cognoscunt ad iudicium competens te minime contra uenire conueniant. Vt quod equitati congruit utra... saluis legibus impleatur. Virumque precium allegacione recognita saluis legibus impleatur.

Brandile Theodericus Rex

Vt uxorem suam maritali districtione arguat que maritum alterius dicitur offendisse.

32

Dixit nos in innumeris uicibus patoenis repetita conquestio, quod cum esset in expedicione felicissima constitutus a procula coniuge tua uxore sua asseruit terrena fuisse cede lacerata. Ita ut solo beneficio dispensacionis euaderet cum non plagis fessa sed iam crederetur extincta. Hanc nos si tamen vera est in femina quam maxime innuptam audaciam tum sive non patimur impunitam. Atque ideo dictis te presentibus admonemus ut si factum euidenter agnoscitis delatam quantumuis pudori tuo consulens maritali districtione redarguas qualibus ex eadem causa ad nos querela iusta non redeat, et legibus nouis reserari

posse quod te oportueat domestica districtione corrigere. Ad si mendacium magis petitoris accusans tamen dicere fortasse volueris submoto dilacionis obstaculo ad comitatum nostrum cum suppedita coniuge tua inrunctanter occurre, et acceptura aut de iniqua presumptione vindictam aut de mulieris improbitate victoriam etc.

Vuiliachacio duci. Theodericus Rex de adulterio

Ut corrigat quendam pro adulterio

33

Grauis est clemencie nostre sensibus patherius intimata questio, qui se in expedicione gallica constituto et cum Brandilam prosiluisse protestatur excessum, ut uxorem eius venimam pro sociandam duceret ex coniugio et in iniuriam morum tempore adulterarum simulata matrimonii fuit lege commissum. Hec nos si vera sunt tusire nequaquam patimur impunita. Nam quis affectus castos tutos quibus habeat si tuie scelera subiacebit cum pro omni salute pugnauit bis spiate impudice fremencium turtuum castissimum fremus quod si a copula sua fuit casu incedente diuisum perpetua se abstinencie lege constringit. Quam comitionis non repetit qua reliquit fidem seruat. Dum laude pudoris ignoret et moribus studere deprehenditur quod nulla viduitatis obseruatione grauatur. Mulierum se pro dolor vota continere nequeunt quibus castitatem vero persuadet lex penam imponit, timor maritalis extorquet, pereunt perfecto mores si ne illis compari pariunt que bone caretia temperant. Et ideo sublimitas tua inrisperitos ad suum faciat examen occurrere et verum ueritate discussa sicut iura nostra perceperint. Eos qui in iniuriam maritorum et rei publice manifesta dispendia talia presumpserunt et tam scelerata sunt factione corrupti districta legum animaduisione percellas. Nam sine dubio confusi desiderant qui temptauerint legibus inimica. Et melius est paucorum dampno malorum corrigatur intencio. Quia omne nimis quod absit metum relinquit si tanta reuerencia sine aliquo terrore peccetur etc.

Habundancio preposito Theodericus Rex de varietate hominum

De varietate frontuosi mendacis hominis

34

Frontosissimum sui nominis testem frequenti nobis

insinuacione suggestum est pecunie publice detorsisse non
minimam quantitatem. Quem a diversis iudicibus firmiusque iusta
examinacione perquiri. Ne forsitan ut assolet eum non
veritas sed invidia infamaret. Ille omnia confessus reddere
se posse constituit si ei largiore prebentur inducie. quibus
frequenter emensis immemor promissionis sue ad consti-
tuta semper imparatus occurrit. Fugere siquidem nescius
sue sponsionis ignarus, obliviosus cum relinquitur,
trepidus cum tenetur. Mutat verba variat constituta
nec in una dum sui qualitate contentus diversis ymaginibus
immutatur, mirum cameleonti bestie confundendus que
puerorum serpentum consimilis forme aureo tamen capite
et reliquis membris subalbentis prassini colore dis-
tinguitur, hec quocies humanos aspectus incurrerit
dum ei fugiendi velocitas denegetur nimia timiditate
confusa. Colores suos multipharia qualiter commutat
ut modo veneta modo blattea modo prassina, mo-
do possit aurea reperiri. Verum mirum est in una superficie tot
diversa conspicere quam non in mirto pandie gemme dicis
esse consimilem. In qua primus se fulgor non potest continere
fluctuat aspectibus tremulis dum lapis tenetur immobilis
Nam quod modo videris mox aliud ibi atque aliud si
amplius intuearis adtentus. Sic mutatum credis quod
nemine eripuisse cognoscis, hiis permutacionibus estima-
tus mens frontosi simillima reperitur. que dicti sui
non habet fidem. que tot varietates continet quot verba
protulerit. Proteo fabulis merito sociandus qui subito
comprehensus speciem sue formam omnimodis non habebat.
Nam ut celaret hominem aut leo frendebat aut si-
bilabat anguis aut in undas liquidas solvebat.
Et quia sic notus est cum facies ad tuum venire indicium
agito ne permittat aut se vadem constituat, quia
levissimi animi mos est polliceri facile que non
disponit implere. Quidquid autem publice consideratum
equitate potuit constrictus sine aliqua dilatione iam
reddat. Quia per tot falsitates argucie sue impu-
tare potius quam se frequenter illusisse cognoscit.

Nota

Ut vectores frumentorum multa pecuniali puniantur qui frumenta Romanis de Hyspania transmissa alibi vendiderunt

37

Liuit comiti et Ampelio Theodericus rex

Dum proventu temporis eventu Romanas edes inopia fame castigata pulsaret et quamvis rara tamen tam pulcre civitati videtur esse fedissima, equum iudicavimus Yspanie triticeas illi copias exhibere ut antiquum vectigal sub nobis feliciter Roma reciperet. Iussis siquidem nostris viri spectabilis Marciani laude digna famulavit industria sed parum diligenter impleta sunt que fuisse constat optime procurata. Hii enim qui portanda susceperant navigandi tedia non ferentes, destinatum frumentum in Affrice partibus pro suo dicuntur vendidisse compendio. Quod quamvis nimie punire debuisset inultum ut amor proprii comodi tot populorum ieiuna vota suspenderet, tamen quia nobis insitum est culpas remittere quas possimus cauta ordinatione corrigere, Catellum et Servandum viros strenuos esse credimus dirigendos ut quia naucleri ducentos octoaginta solidos in triticum et in naulis septingentos quinquaginta octo solidos accepisse perhibentur, si aput vos firmitas innotescit summa in ordine collecta ab eis similiter triginta octo solidorum quantitas inferatur, ut qui vindictam remisimus dampnum sentiamus. In qua parte ita se sublimitas vestra diligenter impendat ut et iusticie satisfecisse et publicis utilitatibus videatur.

Cum vires corporis in bellis exhausit vitam indulgens otiosam

36

Sarcedio viro sublimi

Continuatis laboribus attritum corpus debilitatis tibi causas attulisse membrorum ut qui ante bellicis aptus fueras insignibus, nunc vel ad otiosam vitam vix ydoneus approbaris expetens ut ad expeditiones felicissimas non cogaris a quibus non voto sed necessitate subduceris. Atque ideo allegationibus tuis perquisitis diucius et ad verum fidem deductis otium tibi non ignobile pro tui missione largimur quia non est ignavie culpa quem excusat infanda calamitas. Sed sicut tibi remissa vita concedimus ita te donatio

punti autem probamus quia non est equum ut cum de tuo cognos-
citis ydoneus verum laborancium accipere debeas occasiones fructuere igitur secura vita a diversorum insidijs nostro munimine
liberatus nec aliquis tibi imputabit desertionis opprobrium
cum illi quos contigit a milicia morbi causa suspendi
hendi sint more ex suis opibus veruendi nec enim dignum est
a quoquam vedarguj qui nostro iudicio meruit absolui etc.

Iudeis mediolanensis theodericus rex de invasione iudeorum

Confirmat libertates iudeorum ne ab ecclesiasticis vexarentur

31

Libenter annuimus que sine legum iniuria postulantur
maxime cum pro servanda civilitate nec illis sint negan-
da beneficia iusticie qui adhuc in fide noscuntur errare
Atque id discant quid bonarum suavissimum sapore ut qui
humana iusticia nituntur querere solicitius incipiant
divina iudicia cogitare proinde quoniam nonnullorum vos
presumptione frequenter causamini lacatos et que ad synago-
gam vestram pertinent prohibetis iura rescindi opitulabitur
quatinus vobis mansuetudinis nostre postulata tuicio quatinus
nullus ecclesiasticus ea que synagoge vestre iure competunt
violencia intercedente pervadat nec vestris se causis impor-
tuna acerbitate permisceat sed ut religionis cultu
ita et actuum sint conversacione discreti hac tamen mo-
deracione principalis ampili beneficium concedentes ut
nec vos quod ad prefate ecclesie ius ut religiosas etc
personas legibus pertinere constitit incivilius attractare
temptetis criminalis aut humano generi prodona
presumpcio a vobis et cunctis iure servabitur quam neque
comodalia vos irracionabiliter precipimus sustinere dispen-
dia ut iniurie ut hac pietatis nostre defensione munita
peticio vestra ab illicitis se libatam congratulet incomodis
Concedimus quidem clemencie nostre consuetudine que
rogastis sed quid iudee supplicans temporalem quietem
queris si eternam requiem invenire non possis etc.

Viminis poll theodericus rex de iudicia aquarum et arboribus edificiorum etc.

38

Admonet nos formarum cura precipua ut que per
inopie crescere debeamus celerius amputare
Quatinus et soliditas aqueductus deo auspicante

incorrupta sinetur. Et vobis leue sit opus quod interius
arboribus adhibetur. Nam que nunc uirgulta sunt. crunt
si negligatur et robora. Ista enim que modo auulsione
facili diminuuntur postea uix securibus icta succumbunt. Atque
ideo sociata debetis operatione contendere ut preuisi diligentia
futuri laboris euadatis incommoda. Hoc est enim similis
cursus sine oppugnatione discidium acies ut ita dixerim
fabricarum. Cum magis omnem siluam que intestinis nimi-
ta consurgit de raucinata forma in bonum radicitus
amputari ut signum alueo reparata constructio talem
nobis deducat liquorem qualem potuit a fontibus suscipere
puritatem. Tunc enim exhibito decora camerarum. tunc pristine
uitreis fontibus fluctuabunt. Tunc enim que diluat aqua
non inquinet. Ita ut non ammodo lauari continuo sit ne-
cesse. Additur etiam quod si ad potandum unda suauis influ-
xerit omnia pro uictui reddantur accepta. quoniam humane
uite nullus cibus gratus efficitur. ubi aquarum dulcium prospi-
cuitas non habetur. Nam si lauari cupimus purissimis
liquoribus quanto magis saciari talibus festinamus. Cumque
sint futuri continentur nulli labor facit tedium quod sunt
pro delectatione cunctorum &c.

Ampelio et Liuuirit de pace prouincie cum pena malorum

De pace prouincie & reductione prouincie ad statum uberem.

39

Decet prouincias regno nostro deo ampliante subitas
legibus et bonis moribus ordinari. quia illa uita
uere hominum est que iuris ordine continetur. Nam
beluarum ritus est sub casu uiuere que dum rapiendi fe-
runtur ambitu in prouisa temeritate succumbunt. Agru-
sum denique a dumosis sentibus doctus purgat agrico-
la. cuius laus excolentis est si agreste solum dulcissimis
fructibus amenetur. Sic quies suauissima populi et dispo-
sicio tranquilla regnorum preconium probatur esse regnancium
multorum itaque querela comperimus in prouincia Yspanie
quod summum inter mortales crimen est. uitam hominum uaga pre-
sumptione periclitari. et leuium occasione causarum subire
multos interitum. Sic mala pace concludo currunt.
quanti nisi potuissent tandem sub necessitate bellorum. De-
hinc non auxiliis publicis ut moris est. sed arbitrio con-
pulsorum suggerunt prouincialium subiacere fortune eadem
contingenti euidentius est prede pro illius uoluntate dare qui

ad suum comodum amplius festinat exigere. Cui rei nos regali
prudencia succurrere cupientes sublimitatem vestram per uni-
uersam Yspaniam loco muneris credimus destinandam
ut sub ordinatoribus vestre novitate invectate possit con-
suetudinem illicere. Nam ut more medicorum removendis
morbis accelerata remedia tribuamus inde curationis
nostre fiat initium ubi maius noscitur esse periculum. Homicidii
scelus legum auctoritate resecari iubemus. Sed quantum vehemen-
cior pena est tanto eius rei debet inquisicio plus habi-
ne amore vindicte innocentes videatur vite pericula sub-
stinere. Pereant itaque soli nocentes et correctione multorum
crimen et hoc pietatis genus est cohercere infanciam crimi-
nis ne iuvenescat augmentis. Exigentes vero assem pu-
blicum per gravamina ponderum premere dicuntur pcioma pos-
sessorum ut non tam exactio esse videatur quam preda-
Sed ut tocius fraudis abrogetur occasio ad libram cubiculi
nostri que vobis in presenti data est universas functiones
publicas iubemus. Quid enim tam nepharium quam si pre-
sumpcionibus liceat ipsa eciam trutine qualitate peccare
ut quod est iusticie proprie datum hoc per fraudes noscatur esse
corruptum. Conductores domus regie quacumque gente
sint editi ad liquidum veritate discussa tum devoning
solvere quantum nostra predia constitit pensitare. Et ne cuiquam
labor suus videatur ingratus salaria eius pro qualitate
rei locate vestra volumus equitate constitui. Non enim nostra
sed illorum iura dicenda sunt si pro voluntate conducentis
modus eveniat pensionis. Transmarinorum igitur
canonem ubi non parva fraus fisci utilitatibus publicis
intimatur. Vos attente iubemus exquirere atque sta-
tutum numerum pro virium qualitate definire. Quia contra
fraudes utile remedium est nosse quod inferat. Mo-
netarios autem quos specialiter in usum publicum constat
inventos in privatorum didicimus transisse compendium
que presumpcione sublata pro virium qualitate functionibus
publicis applicentur. Thelonei quin eciam canonem nulla
faciatis usurpacione confundi. Sed modum rebus utilium
que prestare debeant imponentes commerciandi licenciam
equabili moderacione ne se tendat in vagum ambiciosa
enormitas exigencium. Actus preterea loci cuiusque conscia summa

pulsatur invidia sub consueta nobis censemus equitate
perquiri ut nec fraus astutis machinationibus occultetur
nec innocentia falsis criminationibus ingravetur. Quoscumque
vero in furtivis actionibus reperis fuisse versatos pro fortunarum
quantitate suppressam reddant vera estimatione pecuniam.
Quod si hec per alios dispersa esse constiterit et illi nichilominus
teneantur obnoxii qui eos scientes passi sunt in tali
actione misceri. Complices enim extiterunt criminis qui non
detexerunt facta raptoris. Prebendarum tenor assertus
que nostra diversis largitur humanitas provincialibus suggeri-
tur intollerabilis causa esse dampnorum. Quando et in
specie exigitur et impudenter eius pretium postulatur.
Detestabilis cupiditas est ista dotata competentia velle
distrahere et ad exigendi impudentiam morem redire quod
nimis improbum nimis videtur absurdum. Ut et nostra consti-
tuta prevaricat et tributariorum qui fovendi sunt videatur
afflixisse substantiam. Sciant ergo prefixo modo contenti sive
ibidem positi sive hinc nichilominus destinati, habeant libe-
rum unum tamen de duobus expetere dummodo examinata ex-
actione fortunas alienas non debeant ingravare.
Exactorum quoque licentia fertur amplius a provincia-
libus extorquere quam nostro cubiculo constet inferri. Quod
diligenti examinatione discussum ad hunc vos modum func-
tiones publicas revocare decernimus quos alarici
atque eurici temporibus constat illatas. Per arcaricorum
itaque subreptiones exigere eos qui habent veredos ascrip-
tos provincialium querela comperimus quod nullum penitus
sinatis presumere cum per turpissimos questus et possessor
atteritur et commeantium celeritas impeditur. Vi-
llicorum quoque comperimus quod ad dampnosa tuitionis
queruntur inventum tam de privata possessione quam
publica funditus volumus amoveri quia non est defensio
que prestatur invitis. Suspectum est quod patiuntur no-
lentes. Nam hoc est vere beneficium si sine murmure
feratur acceptum. Servitia igitur que gothis in civitate
positis superflue prestabatur decernimus amoveri. Non
enim decet ab ingenuis famulatum querere quos misi-
mus pro libertate pugnare &c.

80

Cipriano comiti thr̄ rex de laude advocati et iudicii

Vatamus ultra desid'a supplicum frequi̅r nos pstitisse beneficia gaudeamus z quod est difficillimū interdū vota superemus ambicionis humane. hec tn̄ liberius amplectimur que nos fecisse mito gl'iamur. Diu quippe tractandus est cui traduntur examina. talis q̄ debet a principe deligi qualis ab ipa p̄t lege dictari. Gemmarū di-
tes nites pene auri fulgore nitescunt z gratiam pulcritudinis
tenere nulla degeneri vicinitate sordescunt. Sic
capiunt. quia nulla degeneri vicinitate sordescunt. Sic bona morū splendidis dignitatib; sociata altius p̄conijs adimantur. et vinus rei facies de adiuncta venustate pulcrescit. Vn̄ cum de te aliquid redimite laudi aut locuti quasi firme credidimus qui nobis sepe s̄p̄tantib; placuisti. Interpellancium siquidem confusas querelas distincta ac lucida relacone narrabas. Et qui p̄pos dolominis res exprimere nō potant. tuis comendanti allegacionib; obtinebat. Et ne favoris alicuius putaretur excessus desid'a supplicum ipis p̄ntib; intimabis. Qui tuo alterancium desideria conveniunt. et quod difficillimum comme̅runt est utriq; p̄ti discreta laude placuisti. Cum res ipos oratores quoq; pp̄ponit. Nam cū illis sit p̄positum diu tractata unius ptis vota dicere tibi necesse fuit repentinum negocium utriusq; latere declarare. Addit' eciā regalis p̄nce conspsimū pondus sub quo ita facile te contigit expeditum ut quod illi vix p̄nt artificiosis scematib; a iudicib; obtine̅. nec tu pbareris a p̄ncipe p̄uris legū regaliū allegacōnib; impetrare. Erat nimirū serenitatis nr̄e i bonum publicū parata sn̄ia. quia nulla tarditate i cognoscendo negocio substinebat. Mox eīn a te narrata ea conspecta est. z cur tardaretur negocij finis cū tu suggestione lucida breuitate concluderes. Didicisti ut credimus iudicare nr̄is seruiendo iudicijs ita quod efficacissimū disciplinatus genus est agendo pocius instructus es q̄m legendo. Talib; igitur institutis edoctus digne sumpsisti legacionis officium missus ad summe quidem p̄ncipe nīros nec inter eos trepidacōe confusus es. Quia nichil tibi post nos potuit ee mirabile. Instructus eīn trifarijs linguis nec tibi grecia quod nouum ostentaret inuenit. Nec ipa

qua nimium prevalet te transcendit astucia. accessit instis tuis cunctis laudibus preciosior fides qua divina diligunt mortalia venerantur. Nam inter mundi fluctuantes procellas unde se humana fragilitas contineret si nullis actibus mentis firmitas non adesset. hec inter socios amiciciam servat. hec dominis pura integritate nectit familias. hec superne maiestati reverenciam pie credulitatis impendit. Et si beneficium tante rei lacius queras incommutabilis fidei est omne quo fruimur. Omnia igitur pro indicione tertiam sacrarum largicionum deo propicio dignitatem. ut te congruis tuis natalibus institutis meruisti hactenus ut honorum tibi credemus fastigia. acte nunc ut tibi de gratia nostra celsiora per amplius conferamus.

De laude fidei

Senatui urbis Rome Theodoricus Rex

De laude Candidati

XI

Iter candidatos nobis frequentur fecerit munificencia principalis et secunda indulgencia nostra nobis alta sit natura. Habetis nunc profecto virum quem et nos elegisse deceat et vos suscepisse conveniat. cui sicut fortunatum fuit a nobis eligi ita erit laudabile vestrum honorum legibus vestro cetui sociari. Hic tamen aurie felicius pervenit quod vobis expositus tiro militat. illa enim non recipit nisi qui iam dignus honoribus potuit inveniri. Conveniens ergo ordo verum estimatur eximius quisque est de probatissimus congregatus ordo enim illuc prophanus reservatur incredibus. sed tales illuc permittuntur accedere quales inde eciam creduntur exire. Suscipite itaque collegam quem palacia nostra longa examinacione probavit qui recte ita intrepidus militavit obsequiis ut iussa nostra sepe nobis spectantibus atque laudantibus explicaret. Cognoscitis profecto que loquimur. Cunctis enim virum accipiam devocione submotus est. Nam qui solacia expetiit mox beneficia nostra suscepit. obtinuit ille sepius in declaracionibus nostris quod in consistoriis agi solebat antiquis. Siquidem cum velociter libuit aut cura rei publice fatigatum equina exercicia peteremus ut ipsa varietate virum soliditas se iucundior quam corporis recrearet. Tunc nobis causas multiplices relator delectabil.

ingerebat. Erat quoque eius infastidita suggestio sub iudicis animo
tediosō. Ita dum causas prestandi benignus artifex ingerebat
reficiebatur animus beneficiorum aviditate succensus. Hijs quoque
adhesit obsequijs candidatus qui sic militavit animo puro
ut nulla eum gravaret offensio. Irascebamur sepe causis
improbis non tamen lingua displicere poterat relatoris. dampna-
bamus interdum negocium cuius placebat assertor. Et impe-
tum mei animi frequenter substinuit qui contra me monumenta
possedit, collatus etiam non extrema luce natalium. Tam
prebuit sicut meministis fuit opilio vir habitus quidem
temporibus ad excubias tamen palatinas clarus qui multo am-
plius crescere potuit nisi fides eius sub reminiacionis sti-
litate avidissima iacuisset. Quid enim conferre poterat
donator tenuis. Cui et si rem publicam non ditavit, ci-
tum non nocuit. quia magne abundancie laus est in pe-
nuria rei publice ut mediocria munera meruisse.
felicitate parentum suos vicit ipse maiores. Et quod
amplius erectus est. nobis est temporibus applicandum
talis quippe est in subitis mensura provectum qualis fuit
et distancia duorum cuiuspe patres conscripti pedem expa-
ciatur suis meritis et natalium splendore fulgente ad sacrum
laurificatum culmen erexiimus ut et vir augeatur nobis
et incitetur devocio servientum. Estimate venerantissimum pa-
tres quid de vestro ordine senserimus quando eos quos vobis
aggregandos credimus allegacione multiplici predicamus

Maximo viro illustri domestico rex de pugna cum bestijs

Si consularem munificenciam provocant qui pauca
corporum flexibiliter luctantur, si organo canentibus
vicissitudo redditur, premiorum si venit ad pani
delectabilis cantilena, quo munere venator explendus est
qui ut spectantibus placeat suis moribus elaborat, vo-
luptate prestat sanguine suo et infelici sorte constrictus
festinat populo placere qui eum non optat evadere
actus detestabilis et tamen infelix, cum feris velle
contendere quas fortiores se non dubitat invenire, sola
est ergo in fallendo presumpcio, unicum in decepcione so-
lacium qui se feram non meretur effugere interdum nec
sepulturam potest invenire. Adhuc superstite homine

perit corpus et antiquum cadauer efficiatur truculenter ab-
sumitur. captus esca fit hosti suo et illum pro dolor saciat
quem se perimere posse sperauerat. Spectaculum tamen fabricis
clarum actione deterrimum in honore Scythice diane
repertum que sanguinis effusione gaudebat. O miserere de-
ceptorum errore illam desiderasse colere que hominum
morte placatur. primum enim per lucos et siluas agrestium
populorum vota conciliantis et venacionibus dedita. hanc
triplicem deam falsa ymaginacione finxerunt. ipsam in celo
lunam ipsam in siluis dianam ipsam aput inferos pro-
serpinam esse firmantes secundum plurimum herebi potentem non
improbe forsitan estimarunt. Cum tali falsitate decep-
ti in profundas ymmo tenebras cum suis erroribus intruerunt
hunc ludum crudelem sanguinaria uoluptate reli-
gione impiam inhumanam ut ita dixerim feritate
Athenienses primum ad ciuitatis sue duxere culturam.
Justicia permittente diuina ut ad irrisionem spectaculi per-
uenirent quos false religionis ambitus inuenisset.
hoc tamen potencia principalis diuiciarum profuso flumine
cogitauit edificium fieri vt caput urbium fieri potuisset
Et cum theatrum quod est emisperium grece dicatur am-
phiteatrum quasi in vnum iuncta duo visoria recte constat
esse nominatum. Cuius speciem ouum arena concludens ut
et currentibus aptum daretur spacium et spectatores omnia fa-
cilius uiderent dum quedam prolixa rotunditas uniuersa
collegerat. Itur ergo ad talia que fugere debet hu-
manitas primus fragili ligno confisus currurit ad ora
beluarum. Et illud quod cupit euadere magno impetu
uidetur appetere. pari in se cursu festinant et predator
et preda nec aliter tutus esse potest nisi huic quem uitare cu-
pit occurrerit. Tunc in aerem saltu corporis eleuato
supinata membra quasi uestes uelissime iaciuntur.
Et quidam arthus corporeus super belua libratus dum
moras discedendi facit sub ipso uelocitas ferina dis-
cedit. Sic accidit ut ille magis possit micior uideri
qui probatur illudi. Alter angulis in quadrifaria mundi
parte compositis rotabili facilitate prominens non dis-
cedendo fugit non se longius faciendo discedit. Sequitur
insequentem poplicibus se reddens proximum ut ora vitet

uesorum. Ille intemerum regulam spatialem servans ventre
suspensus imitatur. Et nisi periclitatus fuerit nichil utrum vince-
possit acquirere. Alter se gestabili nimio certamini con-
tensissimum animal ericii exemplo receptaculo includit
qui subito in tegumentum suum refugiens intra se collec-
tus absconditur et cum nusquam discesserit eius corpuscu-
lum non videtur. Nam sicut ille veniente convicio volu-
lutus in speram naturalibus defensatur aculeis Sic iste
consutili crate praecinctus munitior redditur fragilitate
certaminum. Alii tribus ut ita dixerim dispatiis obstacul-
patam in se rabiem provocare praesumunt in patenti area
cancellosis se postibus occulentes modo facies modo
terga mirantes ut mirum sit evadere quos ita per leo-
num dentes rugientes quos vesperpis volutari. Alter la-
benti rota feris offertur eadem alter erigitur ut
periculis auferatur. Sic hec mathima ad qualitatem insidi- [margin: insidi]
mundi formata. Istos spe refovet illos timor discruciat
omnibus tamen vicissim ut decipere possit arridet. longum
est per tot periculorum casus sermonibus evagari Sed apte
iungendum est quod ait de inferis Mantuanus Nec
scelerum comprehendere formas omnia penarum
percurrere nomina possit. Sed vos quibus necesse est talia
populis exhibere largitate manus fundite praemia ut hec
impensis faciatis esse votiva. Alioquin violenta con-
pulsio est sollempnia dona subtrahere et mortes de-
testabiles imparare. Et ideo quidquid in longam consuetu-
dinem antiqua liberalitate pervenit sine aliqua dilatione
concedite supplicanti quia homicidii reatus est illis
esse tenacem quos editio vestra invitavit ad mortem
Heu mundi error dolendus si esset ullus equitatis intuitus
tante divitie pro vita mortalium debebant dari quante
in mortes hominum videntur effundi.

Transimundo regi Vandalorum Theodericus Rex

[margin: Cum sororem dederit in coniugem reprehendit quod suum foveat et ditet inimicum]

Quamvis a diversis regibus expetiti pro solidanda con-
cordia aut neptes dedimus aut filias deo nobis
inspirante coniunximus Nulli tamen estimamus nos
aliquid simile contulisse quam quod germanam nostram generis
Amali singulare decus vestrum fecimus esse coniugium feminam

X 3.

prudencie vre parem que no tm verenda regno quatu
mirabilis possit ee consilio Sed stupeo vos hys bnficijs
obligatos Basalctu qui nris inimicis dum a nobis
foveretur adiunctus est i vram defensione sic fuisse
susceptu. Vt qui ad nos viribz destitutus pviatus qz
fortunis venerat subita pecunie ubertate completus
ad gentes exteras pbetur ee trasmissus Cr' quinuis
deo iuuante ledere nichil possit tu anij vre cogita-
tonis aperuit. Quid expetent exnceru iura si sic nec
affinitas. Nam si causa mie susceptus est i regno vro
teneri debuit Si no ppt nos expulsus no oporteat
cu diuite ad aliena regna trasmitti que ne vobis
redderetur infesta ura fecimus absoluta ctamina. Vbi
est quod tanta lectoe saginatus alios solebas do-
ce de moribz. Hoc si voluisses cu serve mra tractare
utiqz nobis no potuissz accide quia nc fortun pmi-
serat ledi nc maritu ferat i rebz talibz inveniri. Atqz
ideo p illu z illu legatos nros salutantes honorificencia
competenti petimg ut hanc iniusticiam deliberaco vra
pcedet ne pentu mror anng euidentibz causis excita-
tatus cogitet aliquid temptare quod pace videat
irrumpe. Grauius siquidem ledit iniuria que conti-
git insperata et si unde pueniat dolus vn credeba
auxiliu. Queda no p harum portitores vbo vobis
insinuanda comisimg ut estimantes omnia quid fieri
i tanta causa oporteat prudencia vra reponat.
quia no est leue pcedentes nros i pacis costituta pcede

Trasimundo regi vandalorum th' Rex (

Ostendistis prudentissime regu pg errorz euen-
tu sapientibz subuenire posse consiliu. nc pti-
nacie viciu vos amare quod brutis hoibz
uidetur accide, obligastis anij mrm tata vos i me-
lius celeritate mutando. Nam cu rex satisfaciat
querelz dura dissoluit quia sic est i pricipibz humilitas
gliosa quemadmodu i mediocribz odiosa pt ee iac-
tancia. Nup nobis obiecimg Basalcti quonda
regis dolosa meditatoe discessum, sz vos nobilitatis
vre memores z honoris actu rei nobis iracit z subito

vro fallacia

laudado humilitate regia
gliar se excusacone sua
grte accepisse

XX

declarastis vr̄m nō fuit sic uitupabile hominē p̄us sus:
picōib3 locū dedisse qn̄tū glosum est dominantem tam
celerrime se potuisse purgare Ille enī qui minus potat
cogi animum nō passus est secreta [illegible] uelari Cui laudis
uicissitudinē ī qua possimus pte reddetes sincam purga:
tōis pura mente suscepimus ꝫ auri trāsmissi munera
nō tenemus vt ⁊ ipi intelligatis tam p iusticiā fuisse
motā quā nulla potuit finire uenalitas ꝯferimus utro:
bicꝫ regalia sic nos supamus tyrannicam cupiditatē
sicut ⁊ vos uicisse constat errorē Redeat ad cubiculū
vr̄m munera quorū tn̄ oblacō uidet̄ eē gratissima:
Negligatur aurū ubi clarm̄ est cōsciē p̄miū, paciat̄
aliqñ repulsam quod semp auaris regib3 imparabat·
Erat nunc actus iste p ḡtes ut pateat vos excusasse
culpam ⁊ lepos amoes uros nunc respuisse pecuniam
Iam quod p bella solebat qui amōis studio declatū
sit potuisse contempni· Intelligant pentes tales fu:
isse qui studio auaricie causas sibi nequiuerunt exa:
tare Omnia siquidem supauit affatus· tunc cepit pe
ticō magis desinere qn̄ pulsatus obita nō passus est
abnegare Recipite igitur munera sensib3 suscepta
nō manib3 suauius nobis fuit ista reddere q̄ multo
gaudio suscepisse Estote nunc ad similia tanti aducta
soliciti quia instructor redditur animus ī futuris qn̄
ptitorū commouetur exemplis cunagg illo et illo
legatis vr̄is redeuntib3 plenissime reddimus saluta:
tōis affectū optantes ut sospitatē vr̄am dīna
concedant cuius nobis amoes esse cognoscimus
validissime sociatas

Capitula libri Sexti

Formula consulatus

[P]Historiarum indicio qualis sit consulatus hinc omnino datur intelligi quod inter mundi dignitates eximias solus quas felicitas dabat vestes meruit habere palmatas, premia virtutum nomen annorum compensata sola. cui debebantur omnia statum rei publice romane viri fortis dextera tuebatur. fortunas omnium ac liberos civis consilia vindicabat et tot magnis debitis sola erat huius retributio dignitatis recepta in libertates ornatum inventa ad genera gaudiorum. Per illam nimirum status imperii gnaviter creverunt. Illam semper felix Roma suscepit merito pro domino genus habebat. imperii apicem super obtinens potestas qui ab hoste patriam vindicabat. Utilitates publicas sub equitate disponens ius dicebat etiam capiti sed tuto illi commissa est potestas necis qui fuerat auctor salutis. Hinc est quod etiam fasces atque secures tante potestati precepte sunt illigari ut cum tardius solverentur moram deliberationis acciperent si de cede aut nece hominis aliquid censuissent. Ita ut cum omnia civibus traderent arbitrio ne insolesceret animo consul dictus est a consulendo. Hinc tanta largitas profluebat ut illa dextera que sanguinem copiose fuderat hostium vite auxilium civibus manaret

urigum Sic quos felices p bella fecerat studio largitatis
explebat et augmentum etiam publice glorie solvebat fa-
mulos iugo servili qui libertatem tante dederat civitati
Sed nunc sumitis ista felicius quando nos honoris labores con-
sulimus et vos gaudia dignitatum palmate siquidem vestre
nunc probatur esse victorie Et pessime condicionis eve-
ntu vobis in pace ingenuitatem conceditis famulis
cum nos servitutem demus p bella romanis Atque ideo
p illam indicionem consulatus te decoramus insignibus
pinge vastos humeros vario colore palmate, valida
manu victoriali scipione nobilita lares proprios
etiam calceis auratis egredere sellam curulem pro
sua magnitudine multis gradibus enisus ascendere
ut tu subitus ocio merearis quod nos post maximos la-
bores assumimus imperantes verum victoriarum agitis
qui bella nescitis et vos unanimitate deo regimine nos con-
sulimus et verum nomen amittimus signamque vicistis feliciter
principes qui et honores summos geritis et dignacionis
tedia non habetis cuiusque erigere confidenciam victis tue
Consules esse magnanimos decet opes privatas non
cogites qui donando gratiam hic publica devenisti
hinc est enim quod alios iudices etiam non rogatos evehi-
mus Consules autem sperantes tantummodo promovemus ut
soli ad has largitates veniant qui se pares tantis
expensis esse cognoscant alioquin onera essent porius
quam honores si superioribus aliquid imponeremus invitis
struere igitur decentibus optatis hic est ambitus qui
probatur esto mundo clarus tibi prosperrimus tuis aut
posteris feliciter imitandus

Formula patriciatus de excellencia patriciatus

2 [S]i antiquitatis ordinem dignitatum origine per-
scrutemur patriciorum familia Jovi noscitur
fuisse dicata ut summi dei sicut putaverunt cul-
tura locum primarium possideret Sed quia vos aliquid
hoc decebat eximium et nomen ipsum pueriliter se magna
vicinitate iungebat superstitione derelicta ad verum
cetum felici condicione migravit quod pontificalis laus
consistere senatui vero potuit convenire Sic ex
augurali familia reges quoque legitis institutos

nō iniuria quia detulit a tali ꝓposito nomine qui pub^ca
poterat iura tractare. hinc est quod et honor ipse cinctus est
tū vacaret nil iurisdictionis habens et indicatis cingulū
nō deponens in quo felicitas ꝑpetua nascitur dum suc
cessoris ambicio nō timetur. Nam moys ut datus fuit
in uite tempus reliquū homini fit decenus ornatus indi
uiduus cingulū fidele quod nescit ante deserere quā de
mundo homines cōtingat expirare. Credo ad similitudinem
pontificatus vū veniat rem fuisse formatam qui sacer
dociū nō deponit nisi cū uite munia derelinquit. Ad
ditur quod leges tanta illis reuerencia detulerunt ut in sa
cris positus cū hac fuit honore principis prime ptatis
nexibus exuatur nisi contra specialiter a principe caueatur.
Quod cōstat vere ꝓbabili cōstitutum ut qui amplissimum
genium ꝓfesse libertatis accepat vilissima condicione
tū subditus nō haberet. ꝑfectorios et aliarum dignitatum
uiros precedit uni cedens fulgori quem interdum
etiā a nobis cōstat assumi. Proinde necessario laudata
intellige dignitate ne aut nos parū dedisse vide
amur aut tu negligenciūs tractes si te aliquid me
diocre suscepisse putaueris. Quapropter ab illa indictione
nō munere sublevatus patriciatus culmen as
cende quod quidam videricorum ee dom a patribus
voluerunt factum omnia que tanta reuerencia decet.
Nam quamuis magna contulit nra clemencia. ha
bes adhuc quod expetes si te ꝓbabiliter tractare cōtendas.

Formula ꝑfecti ꝑtorij de excellencia ꝑfecti ꝑtorij et hijs que ad eius ꝑtinent officium/

3

Si honoris alicuius est origo laudabilis si bonū
initiū sequentibus rebus pt dare ꝑconium tali auctore
ꝑfectura ꝑtoriana gloriabatur qui et mundo pru
dentissimus et diuinitati maxime ꝓbatur acceptus. Nam
cū Pharao rex egiptius de periculo future famis in
auditis sompnijs urgeretur nec insione tanta huma
nū posset reuelare consiliū Joseph uir beatus inuentus
est qui et futura ueraciter ꝑdiceret et periclitanti ꝑplo
prudentissime subueniret. Ipse ꝑmum dignitatis huius

insulas consecutus. Ipsum carpentum veniendus ascendit, ad
hoc glorie culmen evectus ut per sapientiam conservet populis
quod potestas non portat potentia dominantis. Ab antiquis namque
patriarcha et nunc pater appellatur imperii. Ipsum hodie reso-
nat vox preconiis instruens iudicem ne se patiatur esse
dissimilem, cogito ut cui tanta potestas potuit dari vi-
deatur semper subtilius admoneri. Credita enim huic dignitati
etiam nobiscum sunt iura cuncta. Exhibet enim sine pre-
scriptione longinquos, magna quantitate mulctat ob-
viantes, fiscum per sua deliberatione distribuit. Evectiones
simili potestate largitur. Vacantia bona prescribit, delicta
provincialium iudicum punit, verbo sententiam dicit. Quid enim
non habeat commissum cuius est vel ipse sermo iudicium? Pene
est ut leges possit condere, quia eius reverentia sine
appellatione potest negotia terminare. Ingressus palacium
nostra consuetudine frequentius adoratur et tale officium
morem iudicis solvere quod alios potuit accusare.
Potestate igitur nulla dignitas est equalis. Vice sacra ubique
iudicat, nullus ei miles de foro sui auctoritate prescribit
excepto officiali magistri militum. Credo ut illi aliquid
antiquitas cederet qui iudebatur pro re publica bella tractare.
Curiales etiam liberat. Quem minorem senatum appellavit
singulariter et talibus
sunt legibus. In officio suo ius retinet
tantis quoque noscitur iubere quos etiam provinciarum
iudices non audeant in aliqua parte contempnere. Offi-
cium plane geminatum efficax instructum et tota animi fir-
mitate prevalidum quo sic peraguntur iussa ut nullis
moveantur dilationibus impetrata. Militia professionis tri-
bunorum et notariorum honorem tribuit. Et milites suos
illis exequatur qui inter proceres mixti nostris iussionibus
obsecundant. Curatores implemus que ille constituit
tuis reverentia et nos ita constringimus ut sine dubi-
tatione faciamus que illum decrevisse cognoscimus. Nos
[illegible] quem palatium sua provisione substentat huic
commisso qui palatium sua provisione substentat.
tibus nobis, procurat annonas humanitates ipsis
quoque iudicibus facit legatos gencium nationes complet
ordinationibus suis. Et licet alie dignitates habeant
titulos prefinitas, ab ista pene totum geritur quicquid
imperio nostro equabili moderatione tractatur. Hac denique

curarum omnium pulcherrimam molem, eo quod proprium nobis utile
rei publice sit. Ab ista indictione tuis humeris decenter
imponimus, quam tu et ingenii virtute substineas et sua
fide integritate contendas: que quantum diversis sollicitudinibus
construitur, tanto magis laudes amplissimas dig-
nitas hec triumphat. Et ideo tuum lumen clarum sit actioni-
bus, ut et palacio nostro fulgeat et in provinciarum longin-
quitate reluceat. Par tibi sit cum potestate prudencia;
consciencie tue quadrifaria virtus assideat tribunal
tuum. Ideo tam excelsum factum esse noveris, ut locatus ibi
nichil abiectum seu humile cogitares. Considera quid
debeas dicere, dum tibi datur quod a tantis excipitur.
Monimenta publica talia contineant, que se legisse
nullus erubescat. Presul mirabilis partem non habeat
cum delictis, qui nisi aliquid egregium assidue fecerit,
culpam ut ociosus incurrit. Nam si probus auctor
ille scitissime recolatur, quoddam sacerdocium est prefec-
ture pretoriane competenter agere dignitatem.

Prelatus debet esse prudens cum potestate quadrifaria.

Formula prefecture urbane v

Cum de dignitate commissa laus semper iudicis es-
timatur, et pocior habendus est quam sint illi
quibus preesse cognoscitur, nemo amplius vide-
rigi quam cui potuit Roma committi. Grande quidem
est preesse, sed multo grandius de prioribus iudicare.
Senatus ille mirabili oppinione gloriosus probat hunc
presulem, quem mundus suscipit iura condentem. Ergo
fit ut illi utatur in senatu potestate prefectura, qui aput te
trepidant dicere proprias causas. Unde hec quam modestia
esse cognoscitur, precavenda ut oportet se legibus teneri
que ab ipsis statuuntur potuisse constitui. Cetera vero
parte nobis est absolute communis, sed hac sola re dis-
creta quod alteri subdi non possumus, qui iudices non
habemus. Respice tot doctos viros et considera quale sit
his aliquid dicere, nec errores verecundia formidare. De
talibus disceptas quos tibi cognoscis esse priores. Sic
ergo locutum tuum tempera, ut omnes te iudicem honorate congre-
gacionis agnoscat. Considera super omnia sic consularem se-
dem primus dicis et in illa libertatis aula veniendus

Nota

aspicias in qua commissos habere mundi primatos apparebis. cives
iam de obscuro iudicio cogitare possit qui inter tot mo-
rum lumina esse cognoscitur. Vis odium non recipere studium
a te gratificacionis exclude, publicum amorem necesse
est habeas si severius nil presumptas. Erit nimirum magis
unum et singulare preconium si iudices non accipiant ubi
sunt qui multum dare contendant. dicioni tue non solum
roma commissa est quamvis in illa contineatur universa
verum et intra centesimum potestatem te protendere antiqui
iura voluerunt ne tante civitatis iudicem muralis
cura volueruntur ne tante civitatis iudicem muralis ... Cui etiam ex
ager includeret cum roma omnia possideret. Cognoscis et
designatis lege provinciis ab appellacione cognoscis et deo-
notati tibi militant eruditi quoniam in illa provincia difficile non
est oratores implere ubi magistras eloquencie contingit
semper audire. Carpento veheris per nobilem plebem
voto te publica comitatur. Favores gratissimi con-
sona tecum note procedunt. bene age quia te veniente
licet populis et tacere. Habes copiose unum tibi gratia tante
civitatis acquiras. Omnes dumque sub nulla vena-
litate vendatur, si exhibitio salubriter accensa
termarum ... ardoribus non tepescat si spectaculum quo-
que probetur voluptatis non sit causa litigii. Clamat enim cogit gra-
vis ... declinat iniustum
tu esse populum quisquis in ... ut etiam in urbe fecimus
Tanta enim res est gloriose civitatis ut etiam in urbe ...
equitas desideretur. Admonicionum igitur ordine decurso
pro indicio illam habitu te togate dignitatis ornamus
ut indutus veste romulea iura debeas affectare ro-
mana. Nam si isti dignitati par fueris nichil est quod
a nobis minime consequaris. Ad omnia enim tali suffragio
cis nichilominus dignus si accione tua laudet senatus
perfecta enim veri fides est ubi consentanei testes probant
esse summates.

Formula questure de laude questoris et eius offi-cio

Si tantum clare sunt dignitates quantum nostris aspectibus
perfruuntur, si presencia frequens predicat dominantis affectum
nullus ita iudicum potest esse gloriosus quam ille qui
est in cogitacionum nostrarum participacione susceptus. Aliis
enim pecunie publice procuracionem committimus, aliis causas
concedimus audiendas, aliis patrimonii nostri iura delegamus

Questuram toto corde recipimus quam nostre lingue vocem
esse censemus. Hec nostris cogitationibus necessario familiariter
applicatur ut proprie dicere possit quod nos sentire cognos-
cit. Arbitrium sue voluntatis deponit. Et ita mentis
nostre velle suscipit ut a nobis magis quam ab eo putetur
exisse quod loquitur. O quam arduum est subiectum verba do-
minantis assumere loqui posse quod nostrum credatur propositum
Et provectum in decore publicum gloriosam reddere veritatem.
Considerate quid ponderis habeatis pietatis et decoris si quid
dubitamus a questore requirimus qui est thesaurus publice
fame armarium legum paratus semper ad subitum et ut
ait Tullius magister eloquentie. Nichil prestabilius videtur
quam posse dicendo tenere hominum mentes allicere vo-
luntates impellere quo velit unde autem velit deducere.
Nam si oratoris est proprium continue et ornate dicere
ut possit animos iudicum commovere quanto facundior
debet esse qui ore principis populos noscitur admonere ut
recta diligant prava contempnant bonos sine fine lau-
dent pessimos vehementer accusent. Ut pene sit
feriata districtio ubi prevalet eloquentie fortitudo. Sit
imitator prudentissimus antiquorum mores et alienos
corrigat et suos debita integritate custodiat. Talem
denique oportet esse questorem qualem portare princi-
pis decet ymaginem. Nam si nos ut assolet causa
testis audire contingat que auctoritas erit lingue que
sub oculis regale geminum possit implere. Adesse debet
scientia iuris cautela sermonis ut nemo debeat repre-
hendere quod principem constiterit censuisse. Opus erit
preterea animi firmitate ut a iusticie tramite nullius
muneribus nullius terroribus auferatur. Nam pro equitate
suadenda et nobis patimur contradici cui et omnes obedire
Oportet vide ut tantum doctrine deferas quantum probabiliter omnia
perquisitus exponas. Alie quippe dignitates assesso-
rum solacia quesierunt. Tua vero dignitas principi consilia
subministrat. Atque ideo prudencie et eloquentie tue fa-
ma provocati questuram tibi gloriam litterarum civilitatis
templum genitricem omnium dignitatum continencie domiciliam
virtutum omnium sedem per illam indicionem deo prestante conferimus

Premissio Oratoris

Vt sic agas quemadmodum te parem verbis predicas esse con-
tendas. Ad te enim provincie sua vota transmittunt. et te se-
natus inveris quit auxilium a te docti precatur expetere
quod noverant. et necesse tibi est omnibus sufficere quanto e
a nobis contigisse legum remedia postulare. Sed cum
omnia hec feceris nullis elacionibus efferaris. nulla mor-
dearis invidia. alienis calamitatibus non leteris. quia
quod odiosum est principi non potest convenire questori.
Experere potestatem principis condicione subiecti sic ore
modo glorificatus eloquio ut te tuam racionem credas
nobis iudicibus redditurum. Ubi aut culpabilis uicius
sit„ndine recipit. aut boni propositi gloriam laudatus acquirit.

Formula magisterie dignitatis

Nº 6

Recommissio Magisterij

Eue vendum honorem sumit. quisquis magistri nomen
accepit. cum hoc vocabulum semper de precia uet
et nomine cognoscitur. quid sit de moribus estu
Ad eum nimirum palacij pertinet disciplina
mandum ad eum nimium palacij pertinet disciplina ... accomodacione
Ipse insolenciam scolarium mores procellosos accomodacione
sue termino prospere dissenat. tam multi ordines sub
confusione aliqua componuntur. Et ipse sustinet onus omnium
confusione aliqua componunt. Et ipse sustinet onus omni
quem habet turba discretum. sic nominis sui gravitate presumcto
ornat actibus principatum. per eum senator veniens nobis
putatur obtutibus. Admonet trepidum componit lo-
quentem sua que etiam verba solet inserere ut nos de-
cent omnia debeamus audire. Aspectus vestri haut re-
vitus promissor collocucionis nostre gloriosus donator
aulici consistorij qui quidam lucifer etiam sicut ille ven-
turum diem promittit. sic iste desiderantibus aspectum nostre sere-
nitatis attribuit. Cursorum preterea maximarum po-
dus in eius audiencie sinibus optima securitate repo-
nimus ut eius curis fidelibus sublevati utilitatibus
publicis vivacius occupemur. Veredorum quin etiam
oportuna velocitate quorum status semper in cursu est
diligencie sue districcione custodit ut solicitudines
nostras quas consilio iuvat beneficio celeritatis expediat.
Per eum exoticis gentibus ad laudem rei publice nostra ordi-
natur humanitas. Et volentes videant quibus mentes

exceptoris. Per eum quippe nobis legatorum quamvis festina-
tim pronunciatur adventus. per eum nominis nostri destinatur
executio. Et isti principaliter creditur quod tam ne-
cessarium esse sentitur. Hiis etiam laboribus existimatis
potestatem maximam huic dederunt antiquitates.
Ut nemo iudicum per provincias fasces assumeret nisi hoc
et ipse fieri decrevisset. subduntur eius arbitrio aliena
iudicia ut ad ipsum redirent quod alter visus est pre-
tisse. Molestias quidem non habet exsurgende pene sed
latet bono fruitur potestatis in capite. Credo ne ex diversis
titulis deflorarentur dignitas ad levamen principis
instituta. Per equatores etiam victualium rerum in urbe
regia propria voluntate constituit. et tam necessarie rei
iudicium facit. Ipse enim gaudium populis. ipse viris temporibus
prestat ornatum quando tales viros tempore publice prestitit
ut plebs querula seditionem habere non debeat saciata.
Officium non eius tanta prerogativa generis decorat
ut militie persolutis numeribus ornetur nomine prin-
cipatus. Ambosque viri inter pretorianas cohortes et
urbane prefecture milites videantur incessisse prima-
tum. a quo tibi humilis plurima obsequium. Sic in fa-
vore magni honoris iniusticia quedam a legibus
venit dum alienis excubiis ponuntur qui mili-
tasse alibi declarantur. Adiutor etiam magistri iuris putatur
obtutibus ut iniqua sorte bisque nos eligamus eius
presidium qui nobis prestat fidele solacium. Hanc igitur
dignitatem tot titulis decoratam. tot insignibus opu-
lentam. per indictionem illam gubernandam tibi congrua
gravitate committimus ut omnia que gesseris magis fe-
cisse videaris. quia nichil moribus residuum relinquitur
si quod absit a tanta maturitate peccetur.

Formula comitive sacrarum largitionum

Grata sunt omnino nomina que designant protinus
actiones quando tota ambiguitas audiendi
tollitur. ubi in vocabulo concluditur quod geratur.
Donis enim preside regalibus comitiva sacrarum largitio-
num iudicia rerum verba testatur quod vere decorum

Non fit ...

re fuit omnimodis exquisitum in donorum regalium parte seques-
trata facere dignitatem et altius honorem dicere dum nobis con-
stet dona conferre actus innocens pietatis officium illud
semper ingerere unde se fama principis possit augere Magna
est profecto felicitas regalibus militare donis et dignitate
frui de publica largitate Alii iudices obtemperant seve-
ris virtutibus regnatoribus. hec sola est que tantummodo fuit
ad monita pietatis. Nichil enim per ipsam districtum geritur.
nil severum forte censetur. sed tunc obsequitur quando pro nobis
vota funduntur. Supplicum pro te fortunas erigimus, Kalen-
dis Ianuariis affatim dona largimur. et leticia publica
milicia tua est. Verum hanc liberalitatem nostram alio decoras
obsequio ut figura vultus nostri metallis usualibus
imprimatur. Moneta quoque quam facis nostris temporibus futura
secula commonetur. O magna inventa prudentum.
O laudabilia instituta maiorum ut et ymago principis
subiectos videretur pascere per commercium quorum consilia
invigilare non desinunt pro salute cunctorum. Sed huic ut ita
dixerim munerarie dignitati portionem largitionis nostre
publice felicitatis indicium. Totum quoque primiceriatus ad-
iungimus ut per te denunciemus iudices per quem et nostre peticie
conferimus largitates merito quando et simili gracia utique
prestantur. Et ab uno debuerunt indice geri que pari
videtur laude coniungi. Parum est autem quod primiciarium
iudices tue subiaceat dignitati. Ipsis quoque precibus
cartarum confirmas officium. dum prius non creditur
nisi a te fuerit per sollempnitate completum. Vestis quoque
sacra tibi antiquitus noscitur fuisse commissa. ut quod
ad splendorem regium pertinet. tuis eciam ordinatoribus
obediret. Curas quoque litorum adventicia lucri pro-
visiones communes negociatores quos huiac vite con-
stat necessarios huic potestati manifestum est esse subiec-
tos. Nam quidquid in vestibus quisque in ere quisque in argento
quidquid in gemmis preciosum habere humana potest ambi-
cio tuis ordinatoribus obsecundat. et ad iudicium tuum
confluunt que de extremis mundi partibus advenerunt
Salis quoque commercium inter vestes syricas et preciosis-
sima margarita non inepte tibi deputavit antiquitas

ut sapiam tua evidenter ostendet cui talis spes deputata fuerit. Quapropter per illam indictionem comitive sacrarum et principatus tibi conferimus dignitates ut multis laudibus decorari possis qui honorum numerositate pingueris. Utere igitur sollempniter titulis tuis et si quid tibi de antiquo privilegio usus abstulit plurima esse que vendicare debeas dereliquid qui duarum dignitatum gloriosa quidem cura sed et laboriosa tibi est commissa custodia que tibi copiosum fructum decoris afferunt si probis moribus excolatur

Sollempnitas titul

Formula comitive privatarum

Comitiva privatarum sicut nominis ipsius sentitur in sonare notabilium per vonabilium cura quondam principum privatam fertur gubernasse substanciam. Et quia iudicis fastigium exercere non poterat inter homines extremis condicionibus inclinatos alios quoque titulos provida blandicione suscepit ne dignitas tantum causam tantummodo videatur habere cum famulis sed actibus urbanis tunc se felicius occupavit postquam agrestibus causas decenter amisit. Quid enim prius faciunt inter suos iura publica qui personam legibus non habebant. Ideo ibi advocatus aderat non se partes sollempni actione pulsabant. Erat secretarium impolita sedicione infusum et appellabatur abusive iudicium ubi non allegabatur a partibus causa prudencium. Utitur nunc dignitas libertorum causis et legittimis personis habetur qui de ingenuorum fortunis disceptare posse sentitur. Primum tibi contra nefarias libidines et humani generis improbos appetitus que pavetur publico decreta custodia est ne quis se probrosa commixcione pollueret dum vicino sanguini reverenciam non habet. Humanitas enim publica proximitatis societate et condicionis generum hita estimacione discrevit quia longe aliud debetur proximitatis nec quam corporali possimus indulgere licencie. Contra hos eligeris verius et continens inquisitor ut dum talia probra persequeris consequeris premia castitatis. Defunctorum quoque etiam sacra quietem equabilia iura tue consciencie commisimus ne quis vestita marmoribus sepulcra nudaret

Ne quis columpnarum decorem irreligiosa temeritate vastare presumeret. ne quis fustare cineres alienos. aut longinqui-
tate temporis. aut voraci flamma consumptos scelerata
perscrutacione detegeret. ne corpus quod semel reliquerat
mundanas molestias humanas iterum patiatur insidias
Nam et si caduca furta non sentiunt. ab omni pietate alie-
nus esse dinoscitur. qui aliquid mortuis abrogasse mona-
strat. vide que tibi commissa sunt. castitas vivencium et securi-
tas mortuorum. Habes quoque per provincias de perpetua-
iure tributorum non minima quantitate. Canonicarios de-
bitis possessores admones et cum aliis iudicibus non mo-
dita iura pertinere caduca bona non sinis esse vacancia
Ita quod usurpator potuit invadere tu fiscum nostrum fa-
cias iustis compendiis obtinere. proximos defunctorum
nobis legaliter anteponis quia in hoc casu principis perso-
na post omnes est. Optamus non acquirere dummodo sint
qui relicta debeant possidere. reposicione quorum pecunie
que longa vetustate competentes dominos amiserunt inqui-
sicione tua nostris applicatur erariis. ut qui sua cunctos
patimur possidere aliena nobis debeant libenter offerre.
Sine dampno siquidem inventa perdit. qui propria non amit-
tit. Proinde quod feliciter applicetur auspiciis per indicionem
illam comitive privatarum te honore decoramus quam leges
prefectis quoque parem esse decreverunt. Est enim et ipsa
aulica potestas palacio nostro iure veneranda. quam tu facies
ultra cunctos suos crescere si suscepta continenter egeris dig-
nitate

Formula comitive patrimonii

Antique consuetudinis ratio persuadet cautis monitis
illos imbuere qui longe positi commissas acti-
bus dignitates. ut quos non possumus presentes
instruere lectio probabilis commoneret. Sed te quem ad
patrimonii nostri curas regalis deflorauit electio non
destinatis perceptionibus instruimus quem usu collocucionis
serenissime principalis erudimus. Confabulaciones siquidem
nostre erunt tibi instructa iusticie. quando id gratum nobis esse
perspexeris quod et divinis potest convenire mandatis.
patrimonium siquidem nostrum pro sublevandis privatorum

fortunis tibi credimus nō pmendis. Nam si tranquillitatis
nre votum iuste considerēs quoddam regie domus famili-
lis p̄iudicium humilitatis imponis. pprias quippe utilita-
tes impbabz dus quoquomō nititur vendicare. ceterum
qui bone fame studere cognoscitur suo ꝓ iudicio
plus gravatur. Insolens libertatis genus est rusticorum
qui voluntaria sibi licere putant. a deo ut qz ad manum
dicatur ꝓbam ptinere. Esto igitur illis cum erecta potestate
moderatus, temperamentum sinit damnus cui posse conce-
dimus. Considera suscepta dignitas quo debeat splen-
dore tractari. p quam sup ceteros iudices familiaritate
hre principis meruisti. Nam sicut sol ortus corporum
colores fugata nocte detegit. ita se morum tuorum quali-
tas assidue visa principe nō celabit. Mens tua et ocul-
nris patebit et auribus. in vultu et in voce cognoscimus
servientium mores. si facies tranquilla. si vox moderata
suggesserit credimus ee pbatissimas causas. Crudelius
cum turbulenter dicitur iustitiam nō putamus. quapropter
pensabit loqui tum dominantis examen. quum neque-
unt ppās tegere voluntates qui suas prīnt pferre
sermones. speculum siquidem cordis hominum verba sunt dum
illud magis moribus placere credit quod ipse sibi ad agen-
dum elegisse monstratur. Superbus quum etiam varietate
gressibus patet. iracundus fervore luminum declaratur.
Subdolus terram semp amat aspectum. levis inconstan-
tia pdit oculorum. Avarus obuncis unguibus expla-
natur. Et apostolus. Unusquisqz qualis est talia dicit et opatur
et vivit. Et ideo ad quas pvecti estis studete virtutibus
quia nemo potest principem fallere qui et rerum naturalium
causas in vobis optime pbatur inquirere. Quapropter
ad continuam patrimonii nri te p indictionem illam deo
iuvante pmovemus ut in amarum iudice palacia nra
testetur. quem nos iudicamus ee pmovendum. Quid
cum maius cupias quam si te linguas nobilium laudare
cognoscas. Alibi forte iudices formident iniusti. hic
ubi remedium prius petitur redempta sententia nō timetur.
querimonias possessorum sine veniali ptractatione distingue
Omne siquidem iustum celeritatis commodo tusit adbusi.

Sol fugat tenebras

Verba sunt cordis specula

Et quod debito redditur tali gratia numquam putatur. Possessi-
ones nre ul quia sunt immobiles no egrediatur t[er]minos
costitutos ne condicoe co[n]tra quod no pt moveri malis
moribus cotingat extendi. Decide etia militibus tuis qua
secta[m] diligis animi castitate. Et tu illic iustus pt dici sub
quo no pbatur excedi. Vte igitur auctore deo concesso tibi
feliciter privilegio dignitatis incitet te ad bonoz desi-
deriu id sepissime quod videris. Et via i hys que feceris
index et testis eris. Nam et si epulas nras sollicita or-
dinacoe disponas no solu nro palacio clarus s[e]d et gen-
tibus nota est reddaris eximius. Legati em pene ex
tota orbis pte venientes cu nris ceperint interesse convivijs
admirantur copiose reptu quod i patria sua novit esse
rarissimu. Stupent etiam abundacia unius mense
tantas posse turbas servientium saciare ut indicent
cosumpta rerescere. Vn tante copie pbantur exire
habent nimiru i sua pria quod loquantur du parentibus
suis dice gestiunt que viderunt. Sic pp[ter] modu i toto
mundo celebrimus redditur qui pvidus nris apparatibus
invenitur. Adde quod tempa nre leticie scaetaria tua
sunt. Cu ptus redditur curis alienu et tuc tribuitur
suffendi locus qn cunctis adimitur. Et mito ut qui es
index tanti apparatus velut epulaum delicatissimus
cibus annis tibi regia concedatur. V

Formula qua proces fiut de dignitatibus vacantibus conferendis

P
Evidentaretur graviter boni mores
si aut solis divitibus aut corpe.
valentibus pstarent. Tummo dignitates du multos
invenias excubias palacij fugere qui magis pnt
laudabili conversacoe fulgere. Multis em facultas
sua no sufficit ad triumphum. Multis philozophantibus
corporis valitudo subtrahitur. Et fit plerumqz ut sapie-
tes irremunerati iaceant si semp homines ad honores
comitatensi observacoe pueniant. Dum est em multa
uni confluere cu omnibus debeat regnantis pietas
subvenire. Quid si expensas consulatus paup nobilis
expavescat. Quid si sapiencia clarus pfectura negat
sustinere molestias. Quid si pondera questure affluens
lingua formidet. Quid si reliqui fasces molestiarum

tedio plus forte nitentur quam mitis. Nonne si a magnis viris talia fugiant. In verecundiam non mansuetudinis quidam repulsam suscipiunt dignitates. Enim iustum est bonos principi[?] pervenire ... nichil relinquere quod fecit non laudabile. Sapiencia est que honores meretur, totum aliud extrinsecus venit, sola est prudencia que verbis omnibus preponitur quam homine feliciter invenitur. Sit aput nos et fortuna integerrimus consularis, sint et sine longo labore primates. Habeant exercicia premia sua sed et iste honorabilis locus sit qui tamen mitis comparatur. Neque enim absurde leges sacratissime consueverunt eos quos bone opinionis fama commendat, codicillos vacantibus tales quevere sumitates quos et si facultas in tanti honoris apparatu deserveret virtus conscia non celaret. Animandi sunt ad talia qui de sua videbantur desperare fortuna. Hec et validissimus ad labores hoc et imbecillus corpore meretur ad laudes. Nam omnes sub diversitate predicant quos huiusmodi honoris votum amplectitur et magis nescio quid amplius muti extorsisse creditur qui rem laborancium ociosus meruisse sentitur. Atque ideo presentibus codicillos ab illa indictione illud tibi propicia divinitate descendit ut considerata vone[?] prioris temporis adepti honoris ordine pociaris. Ita tamen ut illi moribus omnibus preferantur qui sudore maximo nostris aspectibus affuerunt. Necesse est enim ne vim cedat mitum duobus cunctum alioquin omnes ad quietas prius curre dignitates si laboratores ociosis minime preferant. Consequitur illa qui prius ... vobis desint illa que cedimus. Sic utraque gratia concitati et illi ad palacia nostra festinare poterunt et vos optati honoris gaudia continuantur etc.

Formula illustratus etc.

Constat felicem esse rem publicam que multis civibus resplendet ornata. Nam sicut celum stellis redditur clarum sic relucent urbes lumine dignitatum non quia fiat homo alter adeptis honoribus sed quia modestior efficitur a quo conversacionis ordo melior postulatur. Civis enim opinionem suam vituperabiliter tractare velit quam specialiter ad laudes electum esse cognoscit. Illum siquidem honores glorificat que commendat et vita.

Honorem non meretur sapiencia

Fama laudis facit laudabilem

Laboratores debent preferri aliis

Regnum[?] prosperatur bonis ... civibus ornatis[?]

Honor requirit[?] esse vitam[?] ...

Nam malo instituto vivere non praecipi fas est quando et dei
populus occulte potuit dicere cui mores suos publice nullus
ausus est imputare. Cape igitur pro fide ac laboribus tuis
comitive domesticorum illustratum vacantem ut et tuis ci-
vibus decoratus appareas et quod est dulcissimum mentibus bo-
nis iugiter propriis utilitatibus occuperis. Quid est enim
fortunatius quam agrum colere et in urbe lucere ubi opus
proprium delectat auctorem nec aliquid fallendo conquiritur
proprium dum labore suo nati horrea tumulantur. Quapropter nos
dedimus delectabilem honorem, tu conversationis modestia
associa dignitatem. Nam utraque sibi coniuncta sunt.
Unum pendet ex altero. Non coalescunt ipsa semina nisi et
terre qualitas fuerit operata. Habituris messem de nostra gratia
copiosam si a te iudicia nostra cognoverimus optime fuisse
tractata.

Formula comitive primi ordinis

Agnum quidem et inter vites vultum videre hec gemmantium
publice utilitatis probis actionibus occupari. Sed
quanto felicius honore splendidum fieri et cogitationum
nimiis molestias non habere. Interdum enim assidui labores
et ipsas ingratas faciunt dignitates dum imbecillitas
humana cito solet sustinere fastidia et quod prius ambisse
creditur postea vitare velle sentitur, sed hoc multo pres-
tantius adesse conspectibus regiis et abesse molestiis.
Gratum hoc loci et molestias vitare dispendii. Dulce est
aliquid sic mereri ut nulla possit anxietate turbari.
Gaudium multo gratius redditur ubi prosperitatis sola gau-
dia sentiuntur. Hic igitur honor quem tibi respicis
otiosa remuneratione prestitum quamplurimum laborantibus
pro antiqua noscitur provisione collatus ut rectores pro-
vinciarum animi devotione laudatos nos ad tale cul-
men adducerent quibus constituebatur plurima se debe-
re. Consiliarios quoque prefectorum conscia clari dictatione pa-
trum qui in illo actu amplissime prefecture sic videntur
exercere facundiam ut ad utilitates publicas expedi-
endas altam credas esse questuram. Unde frequenter
nos iudices assumimus quia eos doctissimos compro-
bamus. Quid ergo de tali honore senciatur agnosce-
qui perfecti viri per tot laudibus institutis huius inveniunt
primam dignitatis et merito cum tanta pompa ceditur.

que senatorii quoque ordinis splendore censetur spectabilitas
clara et consistorio nostro dignissima que inter illustres ingre-
ditur, inter proceres advocatur. Ociosi cinguli honore pre-
cincta dignitas que nullum novit offendere, nullum cog-
noscitur ingravare, et super omnia bona contracta nescit
invidiam excitare. Provocati moribus tuis comitiva tibi
primi ordinis ab illa indictione maiestatis favore largimur
ut consistorium nostrum sicut togatus ingrediens ita moribus
indutus exornes. Cui omnia vicinus honor est illustribus
dum alter medius non habetur. Delectet te illos imitari quos
proximitate contingis, tu tibi locum amplum et honorabilem
facis si te modesta conversatione tractaveris. Admoneat
te etiam quod suscepta dignitas primi ordinis appellatione
censetur, utique quia te sequuntur omnes qui spectabilitatis
decorantur honore. Et vide ne quis te precedat opinione
qui sequitur dignitate. Alioquin grave pondus invidie
est splendere cinguli claritate et morum lampade non lucere.

Conversacio bona facit hominem bonum

Formula de reverendis in senatu v

13

Si honor ociosis defertur frequentius si interdum
aut nobilitas eligitur aut ad promerendum ali-
quid persone tantum gratia suffragatur, quo studio re-
munerandi sunt qui ad agonis sui premia pervenerunt.
Considerandum est quali labore servitum sit. Et ita de
remuneracionibus primo cogitandum. Harum quippe rerum
mensura de contrario venit dum tale obedientibus
dari debet donum quale in indevotis potuit esse periculum.
Grandia sunt que sustinent excubantes personas.
Contumaces ad parendum cogunt, latentes in cubilibus
suis prudenti sagacitate vestigant, superbis modestiam
equalitatis imponunt, ita quod a iudicibus breviter dicitur
a populis efficacia famulante completur. Notum est
quod pericula sustineant dum ad causas mittuntur alienas.
Si segnius agat petitor queritur, si districte pulsatus
vociferat, sic inter utrumque diversum rara laus est eve-
nisse per commune dignitatum. Pace salva dicamus facilius
est laudatum iudicem reperire quam militem iniuncta sine
offensione complere. Aliud est dicere tantum legitima, aliud
ad terminum deduxisse iusticiam. Laudabilius quidem bonum

Facilius est invenire bonum iudicem quam bonum militem

dicit^r; ſz multo glo^rioſius statuta complentur. v^rba t^m dir
gutur a p^rſulib^z a militib^z aut postulatur effectus, post
om^{ia} piculis se costricti aliquid v^riſimile coqueritur
frequent^r nocuit aliis ip^a quoq^z integritas actionis
Nam multos quos i execucoe cotristat^{ce} sunt visi, ips^os
postea impensos iudices ptulimt. Offendunt e^m freq^{ue}
ignari quibus sunt p^rcia parituri & dum caus^a alienis
fidem custodiunt in^t dum picula p^{ro}p^e salutis incurrunt
V^ru in^r h^ec milite euasisse laudatu^m Nomine iuste vi
re^e maculu^m, talib^z ig^r^ mitis uicissitudo reddenda est
vt nimio torpentis labo^re indultis compensac^onib^z
incitemus. Vt^e igitur confident^r quidq^d uetera^{ni} iura
munifica tribuerunt. Nulli sordido subiciendus om
nimus tribuerunt ... honore & tibi
qui te purissima conu^rsac^oe tractasti, honor^e & tibi
venerandoru^m i senatu quem tali milicia pfunctis ca
na deputauit antiquitas secundu^m statuta diuina
Vendicabis. H^ec quidem priscoru^m b^n^ficiis coseq^{ue}ris
sed n^ri nominis con^a inciuiles impetus & couentualia
detrimenta p^rhemi tuic^oe uallaris vt officiu^m q^d
noris iussionib^z sp^ali solicitudine famulatu^m est. am
plius aliquid potuisse mereri p^r militib^z ceteris uideat^r
Multa quoq^z dec^e librarum auri percellendu^m e^e cesseq^s
Si quis statuta n^ra occ^oe quali credidit uiola^re
da n^c t^m aliquid con^a te uale^re prmittimus quid dolosa
fuit machinac^one temptatum &c

Formula iugti secundi &c

Optamus quidem curia^m senatus amplissimi n^ali
fecunditate compleri. sobolem q^z eius t^m cresc^e
vt quod difficillimu^m auiditatis genus est vota
uideatur saciare pentu^m. ſz nimius amantis est no^n ad
amplius querere v^n t^m numeru^m possit auge^re. ag^ri co
la diligens p^rueniendo adiuuat ymbrem celestem
& ante rigat plantaria q^u^m pluuias mereant^r optata
tas. Arboru^m q^{ue} etia^m fetus meliorare cotendens di
genus surcos instituit ut multiplicata dulcedine
fructuu^m ortis suis conseruat uarietatis ornatum
Sic nos uirtutu^m iocundissimis laudib^z Baium desider
amus includ^e ut germen alienu^m amplexou gre

collegarum curie moribus molestat. Sed hec cultura longe
dissimilis est, arboribus enim quod melius putatur inseritur.
Ad illas pegrina veniunt ut de illorum poculis suavitate
dulcescant, vobis autem ut agrestia perficiant offeruntur.
Iam quamvis ignis nocte reluceat: solis tamen putatus
obscurus est, hinc est quod ad illum ordinem nichil pt
eximium deferri nisi quod per ipsum probatur augeri, et ideo
natalem illum splendore conspicuum ingenii calore
prudenter accensum senatus lumen excipiat, hactenus
enim fuit suis meritis clarus. Sed iam erit de vestra perspicuitate
plucidus. Pandite curiam suscipite candidatum. Iam
senatui predestinatus est cui nos contulimus lati clavi
dignitatem. Benignos esse necesse est, publicos patres qui
hoc vocabulum non tamen suo debetur germinum quantum studio
Voto quod generali etc.

7

prelati dicuntur ...

Formula vicarii urbis Rome de laude viri etc.

17

[M]ites agentium mos est sic iudicum voluntatibus
obedire ut suas non habeant voluntates. Splendet
mutuato luce nititur viribus alienis et quedam in
illis esse videntur imitatis ymago qui propria non habent iura
fulgoris. Tu autem vicarius diceris et tua privilegia non
relinquis quum propria est iurisdictio que datur a principe.
Habes enim cum prefectis aliquam porcionem partes
apud te sub pretoriana advocatione confligunt vice
sacram formam dicis. Et quod maxime fidei signum est
in inscriptionibus vita tibi committitur hominum quod inter
mores constat esse preciosum. Additur quod nec salutari
te sine clamide voluerunt iura relinqui ut sub veste
militari semper visus nunquam crederis esse privatus.
Sed hec omnia ad prefecture gloriam indicamus esse concessa.
Ut qui tante sedis vicarium dicet umbratile nil
videt. Considera qualia de te presentes qui tanta auc-
toritate subvehis. Exceudus carmine non facultate
quis videtur a noxa. Nam quid tibi debere pos-
sit si numinis suis imputet quod evasit. Ad similitudinem
quippe summorum carpento veheris, intra quadrage-
simum sacratissime urbis iura custodis, proconsuli ludo
sedes

17

miritem consulis et in honore positus dignitatem senatoris acquiris. Et ideo tibi panduntur atria que summatibus probantur esse collata. hinc est quod in aula libertatis locum patrium tenes et tibi meritis consensum ubi est vel intrasse preconium. Ipsi quoque etiam senatores qui precedunt ordine aliqua videntur a te necessaria postulare, habes quod prestes potioribus te non immerito qui aut unum adhuc potes attendere inter precipuos censendus es sub qualitate modestie Talis consulares erige amicos. talis est unaquequam dignitas qualis administrantium est voluntas. Nichil abiectum est quod in re publica geritur nisi malis moribus viciatum Nam si humilium privatorum forte fuit placet equalitas quanto magis grata est in potestatis culmine custodita que difficile modum servat dum ad summum velle festinat, proinde vicarie dignitatem tibi seruitus (?) mereestimatorem conferimus quam sic Rome geras ut conscientiam tuam tante civitati facias dignissimam usurus omnibus privilegiis que tuos decessores habuisse constitit. Quia sicut a vobis antiquorum instituta deposcimus. ita et dignitati vestre vetera non negamus.

Formula notariorum de secretis habendis

16

Non est dubium secretum principis semper ornare subiectos dum nullus estimatur necessaria posse committi nisi qui fuerit fide magna solidatus. publicum est quidem omne quod agimus Sed multa non sunt ante scienda nisi cum fuerint deo auxiliante perfecta que tanto plus debent occuli quanto amplius desiderantur agnosci. Regis consilium solos decet scire fidissimos. munire debet armaria que continent monimenta cartarum ut quando ab ipsis aliqua instructio queritur tunc loquatur. ita ut totum sic dissimulare debeat quasi scientes nesciant. Nam solicitis inquisitoribus sepe vultu proditur quod tacet. assit innocencia que cuncta commendat quia in placida mente regia decet verba deponi. Sed quoniam te probatis moribus institutum venatoris bone conversationis solicitudo nostra reperit, ab illa indictione notarium nostrum te esse censemus ut ordine decurso milicie ad primiciatus feliciter pervenias dignitatem, honor qui efficit senatorem cui patrum aula non minima reserat.

[illegible]

Nam qui nris curiis militat assidua lucubracone iuste
uidetur & curiam libertatis intrare. Additur etiam pfructi
laboris aliud munus ut siquis quoquomodo ad illustratum
uel uacantem meruit peruenire omnibus debeat anteponi
qui codicillaribus illustratibus probatur ornari. non ab
solute colligitur. primiciatus meritis datum uti ut in uno
eodem q3 titulo dispar esset dignitas equaliter acqui
sita. Animari debes igitur ad labores quum tibi tale
premium ppositum uides qualese gaudent inuenisse sum

Formula referendariorum de laude officij et instructione officij

Nor.

Plan licet vlt. ad H...

II

Quamuis tamen sit clara
unaqueq3 dignitas,
quantum eam propius nre conspectus illuminat. dum spem
honorem suscipit. qui nra colloquia decenter acquirit
Nemo tamen sermones nros tamen inuenitur quantum qui referen
darius esse dinoscitur. per eum nobis causarum ordines
exponuntur, per eum interpellancium uota cognoscimus
et ipsis responsa reddimus ut negocia compedita
soluamus. Magnum est in hoc agone principali seruire
prudentie. et ad subitum sic dolores alienos asserere
ut coquerencium uideatur uota suauere. Equale est enim
in tumultuosis pressibus nris nulla permixtione confundi
aut nimietatis clamoribus impediri. Necesse habet
a turbatis exquirere quod nobis possit placabiliter
intimare & distinctius referre quam potuissent audire
Arduum est trepidancium dicta componere & uerum dicere. Uno
tamen interpellator formidat. negocij sui causam. quantum
substinet iste in relacione periculum. Si quid minus dix
erit inimicus asseritur. si plus dixit precio redemptus
clamatur. Negocij dum timoris patrocinio petit sua
uerba committere Referenti aut non licet aliquid inmutare
sine uero nre tanta memorie cautela tenende sunt
ut nichilominus nichil additum esse uideatur. Nobis ple
rumq3 audientibus nra dicturus es & difficili condicione
constitutus Judicio nro subiaces dum alienas causas
explanare contendis. Eiusmodi referendarium te electio
nra constituit, s3 tu puritatem consciencie & ueritatem lingue
nris iussionibus adhibeto Eruditionem uero mirabilem

tibi collocucio nostra concedit. que dum per te alios ordinat
qualitatem tue mentis exornat. Quibus nobis cum impetitos
esse non licet. quoniam inuitem totis ingenia splendida
redditis que causarum assiduitate polimus. Cum appetendo
illa cunctis nos iussisse referre que aut debuistis aut
potuistis accipere. nostra sic probatis si iusta redditis.
Amate quod nos glorificat. Sit uelle vestrum quale uidetis
nostrum esse propositum. ad summum vos tales esse cupimus ut
vestram esse propositum etiam per vos iudices corrigamus. peculiare de vobis
aliquod uectigal exigimus ut sicut vobiscum familiariter
misceamus affatus. Ita et vestra opinio specialiter a nobis
mereatur affectum etc.

Formula prefecti annone de eodem

Si ad hanc mensuram conscendunt dignitates ut
tanto quis honorabilis habeatur quanto ciuibus
profuisse cognoscitur. Tu certe debes esse gloriosus qui
ad copiam romani populi probaris electus. Cui siquidem stu-
dii est ut saciatissime urbi preparetur annona. Vn ve-
dij est ut saciatissime urbi preparetur ... Et uelut vna mensa tam mag-
dimdet panis copia. Et uelut una mensa tam mag-
nis populis sacietur per officinas pistorum cibos quos dis-
cutis. pensum et mundicia panis exigis nec uile iudi-
cas esse vnum te roma possit laudare. multo quam gloria
singularis est illius ciuitatis affatus. Et ne magis
aliquid putetur extremum carpentum prefecti urbis
mixta gratificatione conscendis. Tu illi in spectaculis co-
mixta gratificatione conscendis. Tu illi in spectaculis con-
iunctissimus inueniris ut plebs quam industria tua
saciat in suam reuerencia te honoratum esse cognoscat.
Tam si querela panis ut assolet concitetur. tu pro-
uisor ubertatis sediciones ciuitatis momentanea
satisfactione dissoluis. et per te prospicitur ne quid a populis
conquerentibus excedatur. Vero in multo pompeius
fertur copie quantitate perusa usque ad celum peruenisse
fastigia quia multo singularis amor est populi cum
potuit a penuria liberari. Hinc ille gratificacionem
meruit. plausumque populorum. hinc vrbi semper amatus est.
Et gratia ciuium omnes vicit fama maiorum qui ne aliquem
inhonor dicetur cum nominis capacione uocabatur et
magnus. Hec te exempla inuitet ad prospera quam ille hominis

tui loci egisse cognoscitur que felix roma mirabatur. Ne-
quis autem putet te abitis hominibus imparem dignitati quorum
tue pistorum turba famulata sunt. que per diversas indi-
partes possessione latissima tendebatur. ne inopia ingru-
ente vilescat quod romane copie causa reperti tuo de-
putati videntur examini. Gloriare privilegiis acquisitis.
Tribunal tuum non est inter minimas dignitates quando te
romana gratia fruentibus et principiis turba transmittis. Sed
ut et actionibus propriis in totum nitida perscrutemur triticeas
quidem copias prefectura pretoriana procurat. Sed non minor
laus est dispensatorum probabilem facere quam frumenta
colligere. Et annona in quamvis habundancia querela non
tollitur si panis elegancia nulla sentitur. Sic ceres
frumenta dicitur invenisse. Panamum vero primus consparsas
fruges coxisse perhibetur. unde et nomine eius panis
est appellatus. Ita et illa predicata est que repperit et iste
laudatus est qui decenter edenda humanis usibus ap-
plicavit. Atque ideo cognoscentes industria tua quemadmodum est
amica sapientie prefecturam annone per illam indictionem ma
tibi clementer deferimus. Considera nunc quia non licet aliquid
furtum de populo. Nam quod in civitatis dampno committitur
silencio non celatur. nescit plebs tacere quando interdum et hoc
loquitur quod a nemine perpetratur. Infraudulenter
distingue panis pondera et quis examinator intende
de solicitius animo pensetur. unde a quibus vivitur. Con-
gratulator nobis est leticia fauentis populi romani quam
copia pretiosissimi metalli. Intuere etiam quod loquimur
Quid habes melius quod optes quam illius populi gra-
ciam querere quam nos eciam constat optare.

Formula comitis archiatrorum de virtute medicine

Inter utilissimas artes quas ad sustentandam humane
fragilitatis indigenciam divina munera tribuerunt
nulla prestare videtur aliquid simile quam quod potest auxilians
medicina conferre. Ipsa enim morbo periclitantibus ma-
terna gratia semper assistit, ipsa contra dolores pro nostra
imbecillitate confligit, et ibi nos nititur sublevare
ubi nulle divicie nulla potest dignitas subvenire.
causarum periti palmares habentur cum negocia defendunt

singulorum

19

De Arte Medicine

Archiater [illegible]

Sed quanto gloriosius est expellere quod mortem videbatur inferre
et salutem periclitanti reddere de qua coactus fuerat desperare
Ars que in homine plus invenit quam ipse in se cognoscat. peri-
clitancia confirmat. quassata corroborat et futurorum
prescia valitudini non cedit. cum se eger putet debilitate tur-
bavit amplius intelligens quam videtur. plus credens
lectioni quam oculis. ut ab ignorantibus pene presagium vide-
atur. putetur quod ratione colligitur. Huic pericie deesse
iudicem nonne humanarum rerum probatur oblivio. Et cum
lascive voluptates recipiant tribunum. hec non meretur
habere primarium. Habeant itaque presulem quibus nostram committis
sospitatem. sciant se huic reddere rationem qui operandam sus-
cipiunt humanam salutem. Quod ars prudenter elegerit
non quod a casu quis fecerit editur. alioquin periculis po-
tius exponimur. si vagis voluntatibus subiacemus.
Unde si edificatoria fuerit mox quatitur. obscura nimium est
hominum salus temperies ex contrariis humoribus constans
ubi quicquid horum excreverit ad infirmitatem protinus
corpus adducit. Hinc est quod sicut aptis valitudo fessa
recreatur. sic venenum est quod incompetenter accipitur.
Habeant itaque medici pro incolumitate omnium introductum
magistrum. Vacent igitur libris experiencie. delectentur
antiquis. Nullus iustius assidue legit quam qui de hu-
mana salute tractavit. Deponite medendi artifices
noxias egrotancium contenciones ut cum vobis non valetis
cedere inventa vestra invicem videamini dissipare. Habetis
quem sine invidia interrogare possitis. Omnis prudens
consilium querit. dum ille magis studiosior agnoscitur qui
cautior frequenti interrogatione monstratur. In ipsis quip-
pe artis huius initiis ut initiis quodam sacerdocij
conservavit. Doctoribus enim vestris pro-
mittitis sacramenta vos conservavit. Sic vobis
mittitis odisse nequitiam et amare puritatem. quibus ante momenta
liberum non est sponte delinquere. Et ideo diligencius
sancte animas imponitur obligare. corroborent imbecilles
exquirite que curent saucios. casus lapsus excusat. homicidij
Neque delictum medici est. Sed credimus iam ista
crimen est in hominis salute peccare. qui vos debeat admonere
sufficere quam enim prestimus.
Quapropter a presenti tempore comitive archiatrorum honore
decorare ut inter salutis magistros solus habearis eximius

Prudens querit consilia.

No[ta]

et omnes tuo cedant iudicio. quis se ambitu mutue conten-
cionis excruciant. esto arbiter artis egregie corp[orum] q[ue] dis-
tingue conflictus quos iudicare solebat solus effectus.
In ip[s]is egros curas si contenciones corp[orum] noxias pru-
denter abscidas. Magnum munus est. subditas hu[m]ane prude[n]-
tes. Et mi[ch]i illos honorabilem fieri quos ceteri verentur.
Visitacio tua sospitas sit egrotancium refectio debilium
spes certa fessorum. Requirant rudes quociens visitant
egrotantes si dolor cessavit si sompnus affuit. De suo
vero languore te egrotus interroget. audiat q[uod] a te ve-
rius quod ipse patitur. Habetis et vos certe verissimos
testes quos interrogare possitis. perito quippe archia-
tro venarum pulsus enunciat quod intus na[tur]a patiatur.
Offeruntur et oculis urine ut facilius sit vocem cla-
mantis non audire quam non ad huiusmodi signa sentire. In-
dulge te quoque in[ter] palacio, habeto fiduciam ingredien-
di que magnis solet precijs comparari. Nam licet alij
subiecto iure serviant. tu rerum dominio studio p[re]stanti
observas. fas est tibi nos fatigare ieiunijs fas est
eciam contra nostrum sentire desiderium. Et in locum beneficij dic-
tare quod nos ad gaudia salutis excruciet. Talem
tibi denique nostri licenciam esse cognoscis. qualem nos
habere non probamur in ceteris et c[etera]

Formula consularitatis et c[etera]

Quamvis dignitatem tuam a consulibus descende[re]
nominis ip[s]ius videantur testimonia declarare
tamen et insignia tanta consistunt. ut nullus possit
ambigere te de illius lampadis claritate lucere. Securibus
enim et fasces quos illi g[e]nio dicavit antiquitas
tuis videntur phaleris deputata. ut iurisdicio con-
cessa pavoribus utique possit admonere provincias. Dec[et]
quale tibi debet esse quod curules inclitas p[ro]batur
ornare vultus qui eciam regnancium gemmata popa
p[er]mittit obsequium. ut non solum simi[li]s indicijs s[ed] et duor[um]
reverencia cumulatus oriens. Ob magne gracie
inventum de nomine consulis p[er]mitteris clementissime
et de principum ymagine metuendus. In aliquibus
adhuc provincijs ornatus penula decoraris et sub-
iectione carpenti ut multis declaratur indicijs. per

Nota
Bon[um] q[uod] ... [illegible]

20

expressas verum ymagines vices te precelse gerere dignitatis
Considera magnum esse quod suscipis et nulla deiectione
criminum inicieris. Nominis tui auctor multa tibi confe-
rendo laudatur. tu age ne ullis cupiditatibus accuseris
ut si dare non prevales certe moderari te nolle festines. Proximum
enim fertur donanti de quo potest dici abstinens est. negligere
alieni certe fedissime cupiditatis est vitium. stude fortis
et hoc vocabulum largitatis. Erigat ad laudem tuos mores
quod notaris non te pervicto imparem facis vitiis
si turpissime ambitionis delicta calcaveris. Stude ergo
res noxios vincere vicia maculosa superare. Nam iste
vere est editus de moribus consulatus. nec enim superflue
prudentissimi veterum talia verbis nomina imposuerunt
dum continentie magne consulem principiis mittentes con-
sularem. Triumpha iura publica largitione iusticiam et
ex fortiore parte initium prevales que nomina prosperitate
contingis. pecuniis potest indigere mediocris morum con-
centu non potest non habere qui iustus est. Non paucitas lar-
gitas consilium manus sunt et boni pauperes divitias suas
Illud ergo a te queritur quod in parte de humano nascitur.
non quod tene viscibus continetur. Tanto melius tu per hac
ex animi thesauro unum nunquam nascitur penitudo. quia
nec efficieris tenuis cum plura concedis quinimmo tanto
locupletior reddereis quantum te bona conscientie sparsisse cog-
noscis. Cum aspectus opinionis tue laude pellecti per illa
indicionum nulla provincia consularitatis te percipimus
agere dignitatem. ut tibi non sit acceptum quod probatur
legibus inimicum. Illa magis dilige que equitatis iura
commendant. Nomen tuum actionibus proba. consule fessis
et tue vere dictis consularis sunt ut omnia equabili modera-
tione pensentur. stude iusticie pecunias non querere
Et agnosces copiosa tibi munera provenire. hac enim
condicione humanis actibus divina possunt ut ille magis
possit ditescere qui lucra turpia nescit optare. Ignoro
vates accipiunt quibus bene agunt. quia necesse est ut
dum pauper malorum ambitio contempnitur super-
non munere plus donetur.

Formula rectoris provincie de moribus et tiro malorum

21

minime providere decrevit antiquitas iudices ad provincias
mitti ne possit ad nos veniendo mediocritas ingra-
vari. Quis enim latronum non ferret audaciam si lon-
ge positam cognosceret disciplinam. Absolute poterit vis pre-
sumpta grassari si conquerens tardius mereretur audiri.
O quanto melius in ipsis cunabulis adhuc mollia vepres recidere
quam indurata crimina vindicare. In compendium mittitur mala
si provincia faciamus esse iudicia. Quis enim audeat peccare
cum super cervices suas districtionem cognoverit imminere. Et
ideo te illi provincie rectorem per illam indictionem nostra mittit
electio ut venia corrigere mutaveris quos tibi commissos esse
cognoscis. Clamidis tue procul dubio inter alia clavos
extende quos scias non inaniter positos nisi ut cum
publicam principatus purpura in te cernentes te vigore
semper principis admoneres. Beniatus noster prioris
indueris quam filio suo primo venus dicitur texuisse ut
eximie pulcritudinis merito singulariter ornatus filius tes-
taretur. Respice quantum dederint leges, et ad mensuram te
potestatis extende tibi fiscalium tributorum credita
mutatur exactio. Constat esse tue fidei commissum, principi
remittiare quod in provinciis probatur cingere. Curie
senatorem ibidem residentem iubeas audire. Et in per-
fectorum militem cum primus tum conscia vindicare, tuum
nomen in subscriptionibus inseruit veteres honoratis provinci-
alibus anteferri. Quid de te existimatum sit datur adici
cui tot videntur nobiles potuisse postponi. Additur
quod a principe frater vocaris ut nobilitate precursi nominis
tollaris a criminum vilitate. Cogita tantorum hominum
tibi commissas esse fortunas. Fama erunt nostri temporis
tui mores, esto mente continens ut possis in alios esse
iudex. Prima equitas est a se presules inchoare ut
debeant criminosi metuere que nequeunt similem
reperire. Nullas enim in se culpas timet reus quas
hic cognitorem respexerit. Quia agentem male nisi de
bonis sit moribus non estimat displicere suos actus, nullus
dampnat in altero quia natura est humani animi ut hoc
imitatur potius vindicare quod se cognoverit admisisse.

Fama pret temporibus

22

O quale est liberum tribunalibus inside(re) no(n) e(ss)e obnoxium reo suo
ne incipiat potior fieri qui redemit. Timeat districtu(m) timeat
continente(m) no(n) audiat blandu(m) ut rigidam possit formam for
midare. Avari iudices nesciunt qua(n)tu(m) delinquunt q(ua)n(do) aliena cri
mina sua faciunt e(ss)e peccata. Quapropter esto
sollicitus ut bone actionis tue laudes pocius audiamus
a nobis confidenc(ius) exigis quod remittis quia t(ame)n de re
muneratione tua cogitam(us) qua(n)tu(m) te pecunias no(n) quesisse
cognoscimus

Formula comitive Syracusane

Egregiae est prudencie tales iudicu(m) p(er)sonas elige(re) ut
ad comitatu(m) necessitate(m) no(n) habeant veniendi quos i(n)
longinquis regionibus co(n)tigit i(m)morari. Nullu(m) enim
tale negociu(m) est Siculis quod itineris tantas pati possit
expensas dum commodius sit causam p(er)dere q(ua)m aliq(ui)d p(ro)
talia dispendia conquisisse. Ideo enim querelas de Sicilia
volumus venire (sed) laudes quia gravat(ur) aput nos actio
p(ro)vincialis si eam tam longinqui petitores potuerit accu
sare. Ifalsus enim dolor e(ss)e no(n) creditur ubi tanti laboris
tedia subeuntur. Et ideo maior e(st) cura illa quidem tractata (est)
vero invidia plus timetur. Proinde per indictione(m) illam co
mitiva(m) tibi Syracusane civitatis p(ro)picia divinitate co(n)cedi
mus ut ornata sic agere mitatis quemadmo(dum) nos tibi p(ro)stitisse
cognoscis de p(ro)vincialibus vota causanciu(m) sustinemus inde
aut ultro requirimus v(er)u(m) ad nos difficile venire posse
sentimus habes que te decorare debeat si tu tame(n) ibi
defecatus conscia venis auxiliu(m) tibi iuris n(ost)ri sunt
expensis reddere(s) inter arma geminatus (et) possessio
tua p(ro)vincialis ornatus est. Exercitu(m) iuris parato
vin(cere) n(on) pericula belli subis et armoru(m) pompa decoraris. Vin
tu(m) inter hec civilem cogita disciplina(m), no(n) p(er)mittas mili
tes esse possessoribus insolentes annonas suas sub mo
deratione p(er)cipiant, causis no(n) misceantur e(t) cen(sibus) p(ro)
vinciae. Qui se gl(ori)at(ur) arma
securitate om(n)i se cognoscat electu(m) qui se gl(ori)at(ur) arma
tum privilegia dignitatis tue n(on) volumus minui n(e)c
inhonorius excedi; sufficiat tibi t(ame)n (ser)v(ar)e qua(n)tu(m) decessso
res tuos co(n)stitit rationabil(iter) effecisse

Formula comitive de Rectore

23

[I]nter cetera vetustatis inventa et ordinata rerum obstupen-
da preconia hoc cunctis laudibus creditur efferri quod diversarum
civitatum decora facies aptis administrationibus videtur ornari
ut et conventus nobilium occasione celebri colligatur
et causarum nodi iuris disceptatione solvantur. Unde nos
quoque non minorem gloriam hinc cognoscimur querere qui statuta veterum
annis sollempnitatibus innovamus. Nam quid prodesset
inventum si non fuisset iugiter custoditum. Exeunt a nobis
dignitates relucentes quasi a sole radii ut in orbis nostri parte
resplendeat custodita iusticia. Ideo enim tot emolumen-
torum commoda ferimus ut securitate provincialium colligamus.
Messis nostra cunctorum quies est, quam non possumus aliter
instaurare nisi dum subiecti non conqueruntur aliquid ir-
rationabiliter perdidisse. Et ideo ad comitivam te Neapolitanam
per illam indictionem libenter adducimus ut civilia negocia
equus trutinator examines tamen quod famam tuam habita
maturitate custodias. Quantum te illi populo vel in levi culpa
facile displicere cognoscas. Urbs ornata multitudine ci-
vium habundans marinis terrenisque deliciis ut dulcissimam
vitam te invenisse ibidem diiudices si nullis amaritu-
dinibus misceatis, pretoria tua officia replent, militum tur-
ba custodit. Consides gemmatum tribunal sed tot testes
pateris quot te agmina circumdare cognoscis. Preterea littora
usque ad prefinitum locum data iussione custodis. Tue vo-
luntati parent peregrina commercia, prestas ementibus de
pretio suo, et gratie tue proficit quod avidus mercator acquirit.
Sed inter hec preclara fastigia optimum esse iudicem decet
qui se non potest occulere qui inter frequentes populos cognos-
citur habitare. Factum tuum cito sermo civitatis dum per ora
fertur populi quod a iudice contigerit actitari, habet ulti-
onem suam hominum frequentia si loquatur adversa. Et de iudice
iudicium esse creditur quod multis astipulatoribus
personatur. Quid enim melius quam illum populum gratum re-
spicere cui cognosceris presidere. Quale est per fora favorem
multorum, et illas voces accipere quas et clementes dominos
delectat audire. Nos tibi proficiendi materiam damus, tuum
est sic agere ut sua beneficia principem delectet augere.

28

Formula honoratis possessoribus decurialibus

Tributa quidem nobis annua devotione persolvitis, sed nos maiore vicissitudine decoras vobis reddimus dignitates, ut vos ab incursantium pravitate defendant, qui nostris iussionibus obsecundant. Erit nimirum gaudium vestra quies suave lucrum, si nesciatis incommodum. Decet itaque moribus compositis vivatis, legibus feriatis: opus est quemquam facere unde penas possit incurrere. Ducat index in vos causas et non inveniat. Ratio motus vestros componat, qui venerabiles vos esse cognoscitis. Improbis iudicem, testem bonis moribus destinamus, ut nemo se cogi senciat nisi quem pravitas deputaverit accusationis accusat. Atque ideo illi nos comitivam Neapolitane civitatis per illam indictionem dedisse declaramus, ut vestra gubernatione laudatus altam mereatur de nostro iudicio dignitatem, cui vos convenit obedire prudenter, quia utrumque laudabile est, ut bonus populus iudice benignissimum faciat, et mansuetus iudex gratissimum populum equabili racione componat.

27

Formula de comite principis militum

Iam apparitores habere debet iudices suos, cum eis milicia denegatur. Sed nos quibus cordi est locis suis universos ordines continere, iudicandi illis comitivam Neapolitanam domino iuvante largimur, ut indicibus annua successione reparatis vobis sollempnitas non pereat actionis, propter designato viro potestate competenter obsequium. Ut sicut vos non patimur emolumentorum commoda perdere, ita et vos parendi debeatis prescriptam regulam custodire.

Capitula libri septimi

Formula prefecti vigilum
Formula vigilum prefecti
Formula comitive portus
Formula tribuni voluptatum
Formula defensoris cuiuslibet civitatis
Formula curatoris civitatum
Formula comitive ravenatis
Formula ad prefectum urbis de architecto faciendo
Formula de comite insule curitane et celsine
Formula de preposito calcis
Formula de armis facienda
Formula ad prepositum de armis
Formula binorum et trinorum que per iudices agantur
Formula commonitorij schiavijs
Formula vicarij portus
Formula ad commendandos comiti principes
Formula comitive diversarum civitatum
Formula bonarum possessionum
Formula principis militum comitibus suis
Formula de custodiendis portis civitatis
Formula tribunatus provinciarum
Formula principatus urbis rome
Formula qua moneta committitur
Formula legatorum gentium
Formula qua princeps dirigit
Formula exortatoria
Formula commeatalis
Formula prestabilitatis
Formula clarissimatus
Formula tuitionis
Formula de matrimonio confirmando et liberis legitimis faciendis
Formula etatis venie
Formula edicti ad questorem ut ipse spondere debeat quibus saionem meretur
Formula probatoris calgariorum
Formula de competitoribus
Formula qua census relevetur ei qui unam tamen possidet pregravatam
Formula qua consobrina legittima fiat
Formula ad prepositum sub decreto curiali predia vendat etc.

Formula comitiue prouincie Equitate terrois et terrore malorum

[Q]uamuis omnium dignitatum officia a manu secludantur armata et ciuilibus
uestibus uideatur induti qui districtionem do-
cetur publicam operari. Tua tamen dignitas a
terroribus ornatur que gladio bellico rebus et pacatis
accingitur. Vide quo iudicio fueris euectus cum aliis
uigorem fastium uideamus esse creditum. Tibi autem ab ipsis
legibus ferrum constat esse porrectum. Rem cruentam
animo pacato dederunt. Ut et noxii nimium metuerent
et lesi de optata ultione gauderent. Aliogin culparent
priores si temperata omnia non fecissent. Sed cum intelligas
te ad moderamen clementie humanum facile non compescas
te ad modamen clem. humanum facile non conpiscas
exitium reus qui diu et probetur. Scito puniendi reme
dium. Datum tibi pro salute multorum, arma ista inuis sunt
non furoris. Hec ostentacio nimirum est contra noxios insti-
tuta ut plus terror corrigat quam pena consumat.
Ideo enim cogitur ferro succidere robusta qui adhuc te-
neram ubis curat audaciam, ciuilis est pauor iste
non bellicus. quem tu sic facies esse gloriosum si habere non
probetur excessum, habes causam et ferrum nichilominus metu
endum. Claudantur nexibus cathenarum quos leuium cri-
minum pulsat inuidia. Cunctator esse debet qui indi-
cat de salute. alia sententia potest corrigi Demitta tamen fact ut non
patitur inmutari. Signa tua abactores timeant, fures
pauescant. latrones exorreant. Innocencia tamen respi-
ciat leta. dum sibi auxilia uenisse credit que legum disci-
plina transmittit. Nemo redempcionibus tuum uelle de-
flectat. Gladius contempnitur ubi aurum suscipitur.
Tu te inermem reddis si a uirili animo cupiditate
recessis. Quocirca per indicionem illam comitiue tibi in
illa prouincia tribuimus dignitatem. Ut ad titulos
tuos pertinencia non execrabili lucro sed ciuilitate lau-
dabili exequaris nec quicquam presumas facere nisi quod
priuatus posses legibus vindicare. Ipsa est enim uera ad-
ministracio que et sine potestate defenditur ut tunc probetur

1

fuisse iustus. quando ei que maluit obicere possit inimicus
nec turpes vita velut fastidita deseritur. Nam si bonum pro-
vinciam administracionibus presidetis honores vos am-
plissimos comparare leges merito censuerunt. verum iam pene
videtur debitum quod vobis a tanta auctoritate ultro nos-
citur fuisse promissum etc.

Formula presidatus excitacio et instructio iudicis

2

Prudenter omnimodis inspexit antiquitas provinci-
arum dignitates successione annua reparari ut nec
diuturna potestate unus insolesceret et multorum provectus
gaudia reperirent. Sufficit enim provinciis discessisse
laudatum quia diuturnitate temporis potestatis plerumque queritur
culparum opprobria non vitantur. Illa enim vel in brevi tempore
declinare mirabile est dum frequenter et hii surripiunt
qui fascibus sub velocitate discedunt. Annus enim unus
et ad declaranda conscientie bona sufficit et facilius se
ab errore custodit. Sic in vestro proposito administracionem
unius anni suscipere nomen est bene mitis tempus augere
quia non facile removere cupimus quos iustos esse sen-
timus. Ideo conversacionis tue moribus invitati per illam
indictionem presidatum tibi in illa provincia propicia divinitate
concedimus ut sic debeas agere quemadmodum nobis
possessorum gratias cum tributis videatur exsolvere. Decessorum
bona exempla sequere a malorum te imitacione disiun-
ge. non putetur omnis consuetudo probabilis. tantum te
alienus error debet reddere non sequacem. perdit stul-
ticie culpam qui sequitur vetitum. Sed illud melius
eligitur quod prudentis opinio sub admiracione laudat.
Respice quantis sit provincia plena nobilibus. habes
qui et bene de te loqui debeant et derogare presumant
quia nulla potestas est que qualitatem fame sue de
ore hominum possit auferre. Cernis aut qui fruitur opi-
nione laudabili per confines it fama provincias. et
ibi invenit purissimam laudem ubi non imperat potestate
Additur quod terreminatum non relinquimus que egisse
probabiliter audiamus. Honore nitium et principis mereris
affectum. Voluntatem regiam in legibus habes illius abs te pa
et nostra cognoscitis implere mandata.

De bona fama

Formula gothorum per singulas provincias

Cum deo iuvante sciamus gothos vobiscum habitare
permixtos ne qua inter consortes ut assolet indis-
ciplinacio nasceretur necessarium duximus illum
sublimem virum bonis nobis moribus hactenus compro-
batum ad vos comitem destinare qui secundum edicta
nostra inter duos gothos litem debeat amputare Si quod
eciam inter gothum et romanum natum fuerit fortasse ne-
gotium adhibito sibi prudente romano certamen possit
equabili racione distringere Inter duos autem romanos
romani audiant quos per provincias dirigimus cognito-
res ut unicuique iura sua serventur et sub diversitate iu-
dicum universos una iusticia complectatur sic pace com-
muni utreque naciones dulci ocio divinitate propicia perfru-
antur Scitote autem unam nobis esse in omnibus equabiliter
caritatem sed ille se amplius animo nostro commendare
poterit qui leges moderata voluntate dilexerit Non amamus
aliquid incivile scelestam superbiam cum suis detestamur
auctoribus violentos nostra pietas execratur In causa
possint iura non brachia Nam cur eligunt querere
violenta qui presencia probantur habere iudicia Ideo enim
emolumenta iudicibus damus ideo tot officia diversis
largitoribus sustinemus ut inter vos non sinamus crescere
quod possit ad odium pertinere Unum vos amplectatur vivendi
votum quibus unum esse constat imperium Audiat uterque
populus quod amamus Romani vobis sicut sunt posses-
sionibus vicini ita sint et caritate coniuncti Vos autem
magno studio gothos debetis diligere quod et vobis in
pace manentibus populos subiciunt numerosos Et universam
rem publicam per bella defendunt Itaque destinato a
nobis iudici vos convenit obedire ut quicquid pro
conservandis legibus censuerit modis omnibus impleatis
Quatenus et nostro imperio et vestre utilitati satisfecisse vide-
amini

Formula ducatus reciarum

Quamvis spectabilitatis et reciarum honores uno
honor videatur consistere non tamen aliquid ad
insitempus soleat anteferri tamen rerum qualitate

pensa multum his creditum videtur quibus confinales populi de-
putantur. Quia non est tale pacatis regionibus ius dicere
quale suspectis gentibus assidere ubi non tantum vicia quantum bella
suspecta sunt nec sola vox preconis insonat sed tubarum sonitus
frequenter insultat. Recia namque munimina sunt Yta-
lie et claustra provincie que sic appellata fore non inmerito
iudicamus quando contra feras et agrestissimas gentes velut
quedam plagarum obstacula disponuntur. Ibi enim et impe-
tus gentilis excipitur et transmissis iaculis sauciatur
furibunda presumpcio. Sic gentilis impetus vestra venacio
est et ludo geritis quod vos assidue feliciter egisse sentitis.
Ideoque validum te ingenio ac viribus audientes per illam
indictionem ducatum tibi credimus Reciarum ut milites et in pace
regas et cum eis fines nostros sollempni alacritate circuias
quia non parvam rem tibi respicis fuisse commissam quando
tranquillitas regni nostri tua creditur sollicitudine custo-
diri. Ita tamen ut milites tibi commissi vivant cum provincialibus
iure civili nec insolescat animus qui se sentit armatum.
Quia clipeus ille exercitus nostri quietem debet prestare Romanis
quos ideo appositos constat ut intus vita felicior
secura libertate carpatur. Quapropter responde nostro iudicio
fide nobis et industria placiturus ut nec gentiles sine
discussione suscipias nec nostros ad gentes sub incuriositate
transmittas. Ad necessitatem siquidem rarius venitur armo-
rum ubi suspecta subreptio custodiri posse sentitur. Pri-
vilegia vero dignitatis tue nostris tibi iussionibus vendicabis.

Formula cure palacii v

(a) Aula nostra sicut agnoscitur peritis dispositionibus
instituta ita doctorum circa eam diligens debet esse
cautela quoniam pulcritudo illa mirabilis si sepe
non reficitur senectute obrepente subito viciatur.
Hec nostra sunt oblectamenta potentie imperii decora fa-
cies testimonium preconiale regnorum. Hec legatis sub
admiratione monstrantur. Et prima fronte talis dominus esse
creditur quale eius habitaculum comprobatur. Et ideo magna
voluptas est prudentissime mentis pulcrima iugiter
habitacione gaudere et inter publicas curas animum fessum

L

refecit dulcedine fabricarum quas primum ciclopes dicuntur ad an-
trorum modum amplissimas in sicilia condidisse postquam in ca-
vernis montium poliphemus ab ulixe singularis oculi lu-
men fundendo pertulerat orbitatem Inde ad ytaliam fabricandi
peritia legitur fuisse translata ut quod talibus ac tantis
institutoribus inventum est emulatrix posteritas in suum commodum
custodiret. Hinc est quod spectabilitatem tuam ab illa indictione
curam palatii nostri suscipere debere censemus ut antiqua in
nitorem pristinum contineas et nova simili antiquitate produ-
cas quia sicut decorum corpus uno convenit colore ves-
tiri ita nitor palatii similis debet per universa membra
diffundi ad quod sic poteris ydoneus inveniri si frequenter
geometricam legas euclidem si scemata eius mirabili vari-
etate descripta in tue mentis contemplatione condideris ut
hora commonito eius tibi famuletur copiosa noticia.
Archimedes subtilissimus exquisitor cum matrobio tibi semper
assistant ut ad nova reddaris peritissimus qui librorum
veterum conditus lectione es. Non enim tibi cura minima delegatur quando
animum nostrum fabricandi studio cupidissimum artis tue ministerio
probaris explere. Nam sive ubi aut civitatem reficimus
aut castellorum fundare moenia volumus novitatem vel si construen-
di nobis pretorii amenitas blandiatur te ordinante ad
oculos perducitur quod nobis cogitantibus invenitur. De-
corum magisterium propositum omnino gloriosum in tam longas
etates mittere unde te debeat posteritas admirata laudare.
Quidquid enim aut instructor parietum aut sculptor mar-
morum aut eris fusor aut camerarum rotator aut
gipsoplastes aut musivarius ignorat te prudenter
interrogat. Et tam magnus ille fabrilis exercitus ad tuum
recurrit iudicium ne possit aliquid habere confusum. Vide
ergo quanta debet nosse qui possit tantos instruere.
Recipis et tu bone dispositionis tue uberrimum fructum cum tu
de illorum labore laudaris si ab eis diligenter structa mirantur.
Ita ergo quidquid ad te pertinet ita recte ita firmiter
volumus explicari ut ab antiquis sola distet novitas
fabricarum. Quod haec possibilia facis si dona nostra nulla cu-
piditate suppresseris. Efficacius enim imperat artifici qui
eum competenti non patitur commoditate fraudari. Manus

Decor magisterium

Nota

Λ

causa artium nutrit ingenia. Cum qui de victu non cogitat
perficere iussa festinat. Illud quoque considera qua gratificatione
tractaris, ut aurea virga decoratus inter obsequia numerosa
ante pedes regios primus incedas in ordine, ut ipso testimonio
vicinitatis nostre agnoscamur tibi nostra palacia commisisse.

Liberalitas nutrit artes.

Formula comitive formarum de formis et aquis urbis

Romanis romulee fabrice collate sibi
ubique preconium precipue reperiri quia totum usque ad
miracionem noscitur exquisitum quod ibi constat esse
fundatum. Interesse tamen arbitramur in eo quod utilitas necessaria gratificat.
Et quod pulcritudinis tantum causa commodat. Traiani
forum vel sub assiduitate videre miraculum est. Capito-
lia celsa conscendere hoc est humana ingenia superata vidis-
se. Sed numquid per ea vivitur aut corporis salus aliqua
inde delectacione recreatur. In formis autem romanis utrum-
que precipuum est ut fabrica sit mirabilis et aquarum salu-
britas singularis. Quot enim illic flumina quasi constructis mon-
tibus perducuntur. Naturales credas alveos soliditate
saxorum quando quibus tantus impetus fluminis tot seculis
firmiter potuit sustineri. Cavati montes plerumque sub-
ruunt, meatus torrencium dissipatur. Et opus illud veterum
non destruitur si industria suffragante servatur. Respiciamus
certe aquarum copia quantum romanis menibus prestat or-
natum. Nam termarum illa pulcritudo quid esset si dul-
cissima quedam equora non haberet. Currit aqua virgo sub
delectacione purissima que ideo sic appellata creditur,
quod nullis sordibus polluatur. Nam cum alie pluviarum
nimietate terrena commixtione violentur. Hec aere
perpetuo sereno purissime labens unda mentitur. Quis
possit talia sermonibus ydoneis explicare. Claudiam per
tanta fastigii molem aventini taliter esse perductam.
Ut cum ibi ex alto lapsa ceciderit cacumen illud excel-
sum quasi imam vallem rigare videatur. Egipcius nilus
certis temporibus crescens per campos iacentes superducto di-
luvio aere sereno turbulentus estuat. Sed quanto pul-
crius est Claudiam romanam per tot siccitates moncium sub-
limitates lavacris ac domibus liquores purissimos fistu-
larum uberibus emisisse. Et ita equaliter fluere ut numquam

6

se possit desiderata subducere. Ille enim dum recedit limus est, dum venit insperate diluvium. Quibus igitur famosum nilum urbis nostre fluminibus non estimet esse superatum, quando ille incolas suos aut veniendo terret aut recedendo destituit. Que nos hec non superflua commemoratione narravimus ut possis advertere qualis a te diligencia requiratur cui pulcritudo tanta committitur. Quapropter per indictionem illam comitivam tibi formarum sub magna deliberatione credidimus ut summo studio nitaris efficere quod tantis ac talibus rebus respicis expedire. Inprimis noxias arbores que inserunt fabricarum ruinas dum sunt quidem menium importabiles arietes tenerrimas radicitus amputare, quia nulla lesio removetur cuius origo non tollitur. Si quid autem conficiente senio fuerit demolitum pervigili celeritate reparetur ne crescente defectu augeatur nobis causa dispendii. Ductus aque fortuna tua est. Dum incolumnes eos si illa solidaveris tamen quod aput nos perficis quantum te illis studuisse probaveris. Agat ergo pericia fides quoque tua ut et constructio fabrice illibata permaneat et aque distributio nulla se custodum venalitate subducat.

Formula prefecti vigilum

De furibus capiendis

Λ

Quamvis nomen tuum ad civitatis te vigilias debeat excitare ut possis implere quod diceris, tamen providentie solita cautela non deserit quando eos quos ad agendum delegimus ad parendum quoque suaviter invitemus. Quid enim tibi pulcrius quam in illa urbe operam ovanter impendere diligencie tue ubi tales testes videtur assistere. Cautela quidem tua mox ut fuerit per patriciorum et consulum ora dissonuit. Vix te contingit aliquid sollicite facere et audis proceres tuam administracionem laudare. Mediocrem dignitatem regis et in summa opinione versaris. Custos romane civitatis diceris quam eam ab intestino hoste defendis. Quapropter circa fures esto sollicitus quos et si tibi leges punire minime precipiunt, tamen eos indagandi licenciam contulerunt, quoniam raptores sunt detestabiles, fures tamen longe deteriores existimant. Quos tue subdimus dignitati. Per indictionem illam prefecture vigilum prestare. Horror tibi penarum

adeptus est non parvis. Nam lex a quo voluit malos capi ipsum censuit plus timeri. Eris igitur securitas soporantium, munimen domorum, tutela claustrorum, discussor obscurus, arbiter silenciosus. Cui fallere insidiantes fas est, decipere gloria. Actus tui venacio nocturna est, que miro modo si non cernitur, tunc tenetur. Furta magna et furibus facis, dum illos circumvenire niteris, quos omnibus illudere posse cognoscis. Prestigii genus est quod agis, ut latronum versucias intrare possis. Facilius enim existimamus spingis enigmata comprehendi posse quam raptoris fugacem experienciam reperire. Ille circumspectus ad omnia, instabilis ad ventura, trepidus ad insidias, quemadmodum potest capi, qui more venti nullo situ noscitur contineri. Vigila impiger cum nocturnis avibus. Nox tibi pandat aspectus. Et sicut ille reperiunt in obscuris cibum, ita tu possis invenire preconium. Esto nunc ad iniuncta sollicitus, venalitas tibi non adimat quod concedit industria. Nam licet hec sub profunda caligine videatur geri, nullus tamen actus est qui possit abscondi. Privilegia quoque tua ut officii deputati ex nostra tibi auctoritate venabilia venditabis, quia necesse est in tam magna civitate per diversos iudices agi quod ab uno non potest explicari.

Formula de custodia civitatum

Damnis dignitate magni nominis prima fronte decoloreris, quia non potuit antiquorum prudentissima vnicuique simili appellacione censere, ne splendorem quem summis dabat altius vilitate pollueret. Tamen hinc intelligitur quid sentire maiorum potuisset auctoritas, quod prefectos vigilum nominibus appellare voluerunt, qui pro geniali quiete desudarunt. Tibi enim fortunarum securitas, civitatis ornatus, utilitas omnium commissa est, ut contra domesticos grassatores bellum pacatum geras, si quem civium ledendum esse senties. Custodis fortunas omnium, securus somnus te vigilante carpitur et molestia nulla sentitur. In pace positus summis de nocturno fine victorias et tuis laudibus mane civitas

defensa letatur· que dum captos respiciat, tunc se occulto hoste
caruisse cognoscit Cottidie triumphas si bene uigilas· et cu
rarum sit gloria bellici certaminis tibi iugiter latronibus famulat
inuentis De ducatum nimia ciuium affectione susceptum, as
sumes predones inquirere quos non ualet mundi dies inuenire
Et dupplici rone beneficiis aut fortuna furta prohibes aut
admissa concludis· r· Omne ista est ineffabilis quedam gloria
ciuitatis unum hoc in se suscipe quod uidet omnibus expedire
Merito tibi gloriosum nomen prefecti prudens antiquitas de
putauit, quia istud facere non poterat nisi qui continens suis
comodis plus amabat· Officium quoque tuum non constat
munere subleuatum· quamuis et ipsius momenti iura dilata sunt
qui pro ciuium securitate militare noscuntur· Quae cum ita sint
prefecturam tibi uigilum per illam indictionem delectati tua oppi
nione concedimus Ita ut et curam huius dignitatis et priuilegii
tibi competentia modis omnibus exequaris Sed quamuis non
men odiosissimum furum generalis persequatur assensus tamen quia
de effusione humani sanguinis agitur· nichil subitum
aut indeliberatum iubemus assumi modestiam sequere que
dampnas audaciam, continenciam dilige qui furta con
dempnas Ad gesta perducti audiatur aliquid pro salute
dicturi enim quidquid non discutitur iusticia non putatur
Conuictis uero atque confessis que sunt decreta serventur
quoniam crudele nichil efficit qui sequitur leges

Formula comitiue portus

Deliciosa magis quam laboriosa milicia est· in portu
romano comitiue gerere dignitatem Illic enim co
piosus nauium prospectatur aduentus Illic uelificantes
mare peregrinos populos cum diuersa prouinciarum merce ingre
mittit Et inter tot spectacula dulcium rerum comodum tunc
uenientes euasisse periculum huius primum faucibus romane
delicie senciuntur et undis tiberinis quas per alueum uadunt
que ad conuiuia ciuitatis ascendunt Bene inuenta dig
nitas que copiam uidetur ornare romanis Nam quid
elegancius potest agi quam rerum probare plus ipse saciari· De
inuenta maiorum o exquisita prudentie ut quia longius
a littore roma uidebatur porta inde magis esse inciperet
ubi decorum ingressum nauium possideret Duo quippe meatus

aluei tyberini decorant ornatissimam ciuitatem Et cum tantum
duo brachia susceperunt ne nauicet a gra quod tante urbi
ministret expensas. Eximia ergo res tibi committitur si
moderate peragitur. Tu copiam facis dum ingredientes in-
te titancis Auara manus portum claudit, et cum digi-
tos attrahit nauium simul uela concludit. Merito quo illa
mercatores cuncti refugiunt que se dispendiosa esse cognosc-
unt. Eua app' adusus ibi nectus est inmoderata presumpcio
etc. Nam placidum mare dampnat qui undas cupiditatis
exaggerat. Unusquisque pro sollempnitate commoniti
offerat uoluntarium munus, exenia sunt enim ista
non debita a paucis accipit qui nimium querit Et sibi
ipse nutrit uite munera qui moderatur oblata sit tibi ergo
cura precipua non solum te abstinere uerum etiam cohibere presu-
mencium manus quia non est leue in illa ubertate delinq-
ere quam decet cunctos indesinenter optare. Quo circa per
indictionem illam comitiue portus te honore decoramus
ut sicut tibi dignitas dulces delicias administrat Ita tu
honori oppinionem laudabilem derelinquas etc

Formula tribuni uoluptatum etc

10

Quamuis artes lubrice honestis studiis sint re-
mote et ystrionum uita uaga uideatur efferri
posse licencia, tamen moderatrix prouidit antiquitas
ut in totum non effluerent cum et ipse iudicem sustinerent. Ad-
ministranda est enim sub quadam disciplina exhibitio uolup-
tatis. Teneat scenicos si non uerus ut uibratur ordo iudicii
Temperentur hec legum qualitate negocia (quasi honesta
imperent inhonestis et quidam regulis uiuat qui uiam
recte conuersacionis ignorat. Student enim illi non tam iocun-
ditati sue quam aliene leticie et condicione peruersa cum
dominatum suis corporibus tradunt, seruire pocius animas com-
pulerunt. Dignum fuit ergo moderatorem suscipere qui se nesci-
unt iudicia moderacione tractare, locus quippe tuus his
gregibus hominum ueluti quidam tutor est positus. Nam sicut
illi etates teneras adhibita cautela custodiunt, sic
a te uoluptates feruide impensa maturitate frenande sunt.

age bonis institutis quod nimia prudencia constat invenisse
maiores. leue desiderium et si verecundiam non cohibet. districtio
predicta modificat. Eligantur spectacula suis consuetudinibus or-
dinata quia nec illi possunt invenire gratiam nisi imitati fuerint ali-
quam disciplinam. Quapropter tribunum te voluptatum per illam
indictionem nostra facit electio ut omnia sic agas quemadmodum tibi
vota civitatis adiungas ne quod ad leticiam constat inventum
tuis temporibus ad culpas videatur fuisse transmissum. Cum fa-
ma diminuitur. salua tua opinione versare castitatem dilige
cui subiacent prostitute. Vt magna laude dicatur virtutibus
studuit qui voluptatibus insistebat. Optamus enim ut per illu-
dicram administracionem ad seria pervenias dignitatem et l

11

Formula defensoris cuiuslibet civitatis qualiter debeat esse defensor

Si ad quodlibet negocium peragendum talis eligitur
qui consilio et gravitate laudetur. Quanto prestan-
cior esse debes qui suscipis negocia civitatis. Nam
si periculum est unum decipere quid erit imparem tantorum
iudicijs extitisse. Causa enim multorum bene acta nobilitat
quem totum bono proposito agere creditur qui generalibus desiderijs
adesse sentitur. Defensorem te itaque illius civitatis per indi-
cionem illam civium tuorum supplicatione permoti nostra concedit
auctas. Vt nichil venale nichil improbum facere velis
qui tali nomine nuncuparis. Commercia civibus secundum temporum qua-
litatem equabili moderacione dispone. diffinita pretia que con-
stituerint quia non est labor vendendi summas includere si statu-
ta pretia castissime custodire. Imples enim vere boni defen-
soris officium si cives tuos nec legibus paciaris opprimi nec caristie
consumi.

12

Formula curatoris civitatis

Vanius pre honorabilis habeatur qui vel minima
sollicitudine civitati sue videtur impendere et inter
suos magna reverencia preferatur qui cives se-
amare professus est tamen indubitatus honor est qui nostra elec-
tione confertur. quia proditus bonis institutis creditur
cui aliquid auctoritate principis delegatur. Et ideo ab indictione
illa illius civitatis curam ad te volumus pertinere ut laudabiles

ordines curie sapienter gubernes. moderata pretia a barbaris quod
iniunctum est facias custodiri. Vero sint nimis in potestate sola ven-
dentium equabilitas grata custodiatur in omnibus copulen-
tissima siquidem civium, et hinc gratia colligitur, si pretia sub
moderatione serventur. Tunc veri curatoris imples officium
cum tibi sollicitudo fuerit de utilitate cunctorum. Consuetudi-
nes autem tibi ex nostra auctoritate defende quas in eodem loco
tuos constat habuisse maiores.

Formula comitive Romane

Si clausis domibus ac munitis in securitate ma-
nentibus insidiari solet nequissimum votum, quanto
magis in romana civitate videtur alliciri qui in pla-
thea pretiosum repit quod possit auferri. Jam quidem populus
copiosissimus statuarum, gregibus etiam equorum abundantissimus
tali sunt cautela servandi, quali et cura videntur affixi.
Ubi si esset humanis rebus ulla consideratio romana pulc-
tudine non vigilie, sed sola deberet reverentia custodire. Quid
dicamus marmora metallis et arte pretiosa, que si va-
let esse rara manus est que possit a talibus abstinere
ubi sunt exposite generales divitie et que mundi labores
facere potuerunt. Quis enim inter ista esse debeat negligentem
cum in causa tali patitur esse venalis quod gravissimum
dampnum potest fieri in pulcritudine singulari. Cura de re per
illam indictionem comitive romane cum privilegiis et inst-
commodis suis tibi concedimus dignitatem, ut fideli stu-
dio magno quoque instituto quas improbas manus. Et insi-
diantes aut privatorum fortunis aut membris ad tuum facias
nomine iudicium. Et veritate discussa congrua subeant
legibus ultionem, quia iuste tales persequitur publicus dolor
qui decore veterum fedant detruncatione membrorum. Ffaci-
unt quoque illa in monumentis publicis que deinde pati officium
tuum et milites consuetos noctibus potius vigilare compelle.
In die autem civitas se ipsa custodiat. Vigilans enim studio
non indiget alieno quoniam se custodit. Sed tunc presumptor fa-
cile capitur cum custos minime supervenire sentitur. Statue
namque in toto mute sunt qui a furibus percusse custodes videntur.

tinnitibus admonere. Proinde diligenciam tuam devotione
laudabili senciamus ut cui nunc laboriosas fasces iungimus
securos honores postea conservamus.

Formula comitive Ravennatis

Si festinanda est dignitas ex labore, si laudabilis sol-
licitudo actuum publicorum parit gratiam, liberaliter ser-
vienti summa gratificatione locus tuus reddendus est,
qui suis necessitatibus probatur adimere nostris ordinationibus
tarditatem. Quis enim nesciat quanta copiam navium levet
procures admonitus a dignitatibus palatii nostri vix in excur-
sionibus scribitur et iam a te summa celeritate completur
et iam inter dimissorum festinationes amplias vix sufficit
aliis cum tempore quod te vivacitate contingit implere. Negotia-
torum operas consuetas nec nimias exigis nec venaliter
derelinquas. Sit modus qui non possit gravare laborantes
ut cum res querelosas sine querimoniis exercis maiora
de nostro examine merearis. Proinde comitivam Ravennatem
per illam indictionem tibi serenitas nostra concedit, ut digni-
tatis tue privilegia subeas et labores. Officium tuum equita-
tis consideratione moderare semper sibi et ledendi et prestandi causam
invenit qui publicis actionibus adhibetur. Sed quantum
administratio tua inter mediocres agitur, tanta debet
equalitate utique trutinari, quia illum potius expedit
tenere mensuram qui defecta noscitur gubernare substantiam.
Idonei dampna vix senciunt, tenues autem levi dispen-
dio vulnerantur, quia nec mediocri iniuria totum videtur
amittere qui exiguum cognoscitur possidere.

Formula ad prefectum urbis de architecto faciendo in urbe et eius premio

Romane fabrice decus peritum convenit
habere custodem, ut illa mirabilis silva menium dili-
gencia subveniente servetur et moderna facies operis antiq
dispositionibus construatur. Hoc enim studio largitas nostra non cedit
ut et facta veterum exclusis defectibus innovemus et nova
vetustatis gloria vestiamus. Proinde illa illustris magnitudo
tua Romanis artibus ab illa indictione daturum te architectum

16

17

esse cognoscat. Et quia in istis comodis studia constat artium
intenda ad eum volumus pertinere quidquid decessores eius
constat venabiliter consecutos. videbit profecto meliora quam
legit pulchriora quam cogitare potuit statuas illas auctorum
suorum scilicet adhuc signa retinentes ut quam diu laudabilium
personarum oppinio superesset. tam diu et similitudine vive
substantie ymago corporis custodiret. Conspiciet expressas
in ere venas nisu quodam musculos tumentes nervos
quasi gradu tensos et hominem fusum in diversas similitudines
ut esse credas potius generatum. Has primum tusci invenisse
in ytalia referuntur quas amplexa posteritas pene pa-
rem populum urbi dedit qualem natura procreavit. Mirabantur
formis equinis signa etiam inesse fervoris. crispatis et
naribus et rotundis constrictis membris auribus remulsis
credet forsitan cursus appetere cum se metalla noverit
non movere. Quid dicamus calumpnarum iunctam proceritatem
moles illas sublimissimas fabricarum quasi quibusdam erectis
astilibus contineri. Et sub tanta equalitate concavis distinc-
tas canalibus ut magis ipsas estimes esse transfusas ceris
iudices factum quod e metallis durissimis videas expo-
litum. Marmorum iuncturas venas dicas esse genitales
ubi dum falluntur oculi laus probatur crevisse miraculis.
Ferunt prisci seculi narratores in fabricarum septem
tantum terris attributa miracula. Ephesi diane templum regis
Mausoli pulcherrimum monumentum a quo et mausoleta dicta
sunt. Rodi solis eneum signum quod collosus vocatur.
Jovis olimpici simulacrum quod fydias primus artificum
summa elegancia ebore auro que formavit. Cyri me-
dorum regis domus quam memnon arte prodiga illigatis
auro lapidibus fabricavit. Babilonie muri quos Se-
myramis regina latere cocto sulphure ferro que con-
struxit. piramides in egipto. quarum in suo statu se umbra
consumens ultra constructionis spacia nulla parte respicitur.
Sed quis illa ulterius precipua reputabit cum in una urbe
tot stupenda conspexerit. habuerunt honorem quia precesse-
runt tempore in rudi seculo quidquid emersisset novum per ora hominum

mine ferebatur eximium. Nunc autem potest esse invidiam si univer-
sa Roma dicatur esse miraculum. ex ca appellatione virum peritissimum
talia suscipere decet ne inter illa ingeniosa priscorum ipse vi-
deatur esse metallum et intelligere non possit que in illis ar-
tifex antiquitas ut sentiretur effecit. Et ideo det operam
libris antiquorum instructionibus vacet ne quid ab illis
sciat minus in quorum locum cognoscitur subrogatus.

Formula de comite insule Curitane Celsine

16

Constat plerumque bene posse agi ubi praesidium non desinit
monitoris. Omnia enim sine principio confusa sunt.
Et dum unusquisque in suo voluntate sua cogitat
vincere regulam cognoscitur omittere discipline. Itaque
antique consuetudinis morem secuti Curitane et Celsine
insulis iudicem per illam indictionem nostra te concedimus auctoritate.
Justum est enim ut quia a reliquorum hominum sunt conversatione
divisi ad habitatores eorum quis vadat qui eos probabili-
ratione componat. Ne quedam sit veritas iustitiae toces
actus longe positos ignorasse. Estote huic igitur
qui inter vos eligentes causas et audire debeat et finire.
Et si quid etiam a nostra fuit pietate decretum eodem co-
monente peragite quia erroribus locus tollitur quando
vobis cui debeatis observare declaratur. que credimus
ita bonis actibus studere ut augmenta nostre gratie pos-
sit accipere. Necesse est enim ut a nobis remunera-
tionem sumat si [illegible] vobis que sunt profutura disponat.

Non voluntate vivit sed regula disciplinae vivit

De conversatione hominum

Formula de praeposito Calcis

17

Gloriosum opus est servienti unde Romana civitas
probatur ornari. Dum tamen quis apud nos proficit
quantum prodesse urbi proprio labore contulit. Dubium non
est coctilem calcem que est niveis concolor spongiis
leviorem instrumentum esse maximum fabricarum. Hec quantum ignis
abustione dissolvitur, tantum exinde pretium firmitas ro-
boratur. petra solubilis et saxea mollities harmaticus
lapis qui tunc potius accenditur cum aquis copiosis-
simis irrigatur. Sine quo nec saxa fixa sunt nec arena
minuta solidatur. Et ideo maius studium nunc accipe

1

quod primum locum in romanis membris noscitur obtinere. Quocirca industria tua multorum sermone celebratam ad tocius distributionem calcis ab indictione illa nostra proponit auctoritas ut tam publicis quam privatis fabricis habunde parata sufficiant et ad edificandum auctorum animi excitentur. Dum invenerit pretio esse quod queritur. Privilegii vero loci tui nostris iussionibus venerabiliter vendicabis ut maiora mereri possis sibi tibi delegata co placueris.

Formula de armis fabricandis

18

Considera quid suscipis et intelliges locum te dare nobis debere pretiis. Arma enim bene construere, hoc est salutem omnium velle custodire quia prima facie ipsius terretur inimicus et incipit animo cedere si se cognoscit talia non habere. Atque ideo ab indictione illa militibus te et fabricis armorum invitati morum tuorum opinione preficimus ut tale opus ab artificibus exigas quale nobis placere posse cognoscis. Occultas te nec non inducat absencie quidquid feceris nos videmus. Age quia usu ipso subtilissime perquisitionibus errores artificum possumus prima fronte reprehendere et laudabiliter operata iudicare. Vide ergo qua diligencia quo studio faciendum est quod ad nostrum venturum constat examen. Age itaque ut nulla te venalitas nulla culpa deligat quia veniale esse non potest quod in tali causa delinquitur ne inde periclitaveris. De qua parte peraveris, opus quod mortem generat et salutem inimicus pertancium custodia bonorum contra improbos necarium semper auxilium hoc primum foronomis Iunoni dicitur obtulisse ut inventum suum numinis ut putabant auspicio consecraret. Haec in bello necessaria in pace decora sunt. Hec denique imbecilles fragiles quam mortales cunctis beluis efficiunt fortiores.

Formula ad prepositum de armis

19

Multorum insinuatione comperimus illum probis moribus institutum commissa bene posse fideliter expedire. Ideo illustris magnitudo vestra nos eum elegisse cognoscat ut et militibus secundum morem prepositum et artificibus iubere possit armorum quatenus consuetudines suas sic eleganter adimpleant ut nulla in eis inveniri possit offensio quia hic ubique culpa ledat hoc tamen quod continetur patitur.

libellorum instituta neglexit; praedicionis quippe instar est exercitum
subtrahere quod eum constat armare quem consuetudines suas
vestra providencia deputabit. Ut dum illis excusacio victua-
lium tollitur necessaria privatis exigantur.

Formula binorum et ternorum si per iudices agatur

20

Ad geminum dignitatis tue credimus pertinere si compete-
ncia tibi videamur iniungere quia tanto quis gratior red-
ditur quanto parendi causas amplius suscepisse mon-
stratur. Et ideo binorum et ternorum titulos quos a provinciali-
bus exigi prisca decrevit auctoritas per sacrarum largicionum
tuis municione maturabis. Ita ut omnis quantitas intra kalen-
darum marciarum diem sollempniter impleatur ne de proprio
reddere cogaris quod per curam neglexeris. Quam enim tetigis-
set iniuriam si alter eos titulos videtur exigere quos
a te percipiunt leges sanctissime pertinere.

Formula binorum et ternorum

21

Quamvis prisca consuetudo binorum et ternorum exac-
cionem ad te iussit pertinere tamen ne te multiplex occu-
pacio pregravaret et impedimenta tibi sollicitudo
faceret geminata illum et illum scriniarios officii nostri dux-
imus destinandos ut tibi officioque tuo debeant imminere
quibus cum corporis solacio intra kalendarum marciarum diem
ad illustrem virum comitem sacrarum largicionum sollempnibus
quantitas deferatur. Ne opinionis publice reus efficia-
ris si largiciones sacras per moram aliquam putaveris esse
tardandas. Ita ut te excipiendum esse non estimes quem
nos credimus adiuvandum. Nam si quid minus fuit quam
oportebat illatum de tuis hec noveris facultatibus exsolvenda.

Formula commonitorii scriniariis

22

Non dubitamus esse gratissimum quando quis commone-
tur officium implere susceptum. Quia illud est pocius
grave si miles vivat ociose cui questus est
accio sua, honor principalis iussio. Similis enim districtio
hetur qui ignobili corpori relinquitur. Quapropter indicioz
illam ad illam vos provinciam iubemus accedere ut cum
iudice vel eius officio intra diem kalendarum mar-
ciarum que de binis et ternis quantitas sollempniter
postulat.

Ad comitis sacrarum largicionum scrinia proposita dilatacione dirigatis sic tamen ut nec erarium nostrum aliquid minus a consuetudine percipiat nec possessor super modum professionis exspoliatur. Et non dubitetis commonitionis nostre periculum sustinere si quid actum contra presentem ordinem potuimus agnoscere.

Formula vicarij portus

Beneficia nostra que tue specialiter damus si te agere commissa venerabiliter approbemus. nec enim inveniuntur latus iaces si et populos peregrinos prudenter excipias et morum commercia moderata equalitate componas. Nam licet ubique sit necessaria prudencia in hac potius actione videtur accomoda quia inter duos populos nascuntur certamina nisi fuerit iusticia custodita. Quippe arte placandi sunt qui mores offerunt simillimos ventis quorum nisi probus animus temperentur in contemptum maiorum nativa facilitate prosiliunt. Quapropter modestie tue fama provocati curas te illius portus per illam indictionem habere censemus ut omnia ad tuum titulum pertinencia sic agas quemadmodum ad meliora pervenias, in probis enim discitur cui potiora prestentur.

Formula ad commendandos comiti principes

Magna inter collegas suos prerogativa decoratur qui (?) meruit miliciam nomine principatus. Cognoscitur enim agere locum primarium qui in rebus humanis maior pars nomen asserit excellenciam dignitatum. Hoc et tui loci probatur exemplo sine quo nec secretarij prestatur accessus nec postulacionis pompa patitur, totus quoque ille iudicis (?) ita et legibus probatur creditus ut sine te nequeat esse perfectus. Comiti quidem provinciarum potestas data est sed tu iudex ipse tibi commissus es. Tu vicem tenes imperialis minacem, tu disciplinam inter iura custodis, tibi insolenciam procurantis fas est distringere qua presuli non licet iudicare. Gesta quoque etiam totius actus te subscribente complentur et consensus tuus queritur postquam voluntas iudicis explicatur. Age ut qui talibus preponeris ea implesse merito senciaris. Itaque per indictionem illam ad illam te provinciam iubemus excurrere ut mixtus iudicis officio competencia tu locorum tuos pagas. Et qui princeps a nobis crederis, nullis

utilitatibus attuseris reverentissimum enim te omnibus facis si quod
de nomine tuo creditur et in moribus senciatur

Formula comitive

Invitat nos consuetudo sollempnis et vobis ornatum officii
dirigere et pessimos ordines exturbancium custodire. Vita enim
laus est si vos romana milicia comitetur. Quam talibus militiis
potestis agere quod videtur presentis sanctionibus convenire.
Sic enim gothos intra deo iuvante perduximus ut et armis
sint instructi et equitate compositi. Hoc est quod reliqui gen-
tes habere non possunt. Hoc est quod vos efficiat singulares si assueti
bellis videamini legibus vivere romanis. Quapropter ex officio
nostro illum atque illum ad vos credimus esse dirigendos ut secundum
priscam consuetudinem qui vestris iussionibus obsecundant
eos venerabili debeant antiquitate moderari quique gravam
veram conservandis ammonicis et consuetudinibus suis exornata
missione prestabitis. Debet enim a vobis diligi qui a no-
bis meruerint destinari

Formula comitive diversarum civitatum

Excelsi huius honor humane mentis est manifesta
probatio quia libertas animi voluntate propria se per-
ondit dum se contempnit occulere qui sibi alios
cognovit subiacere. Sed humane mentis felix illa condi-
cio est que arbitrium potestatis sic intra terminum moderatio-
nis includit et sic peragit dignitatis brevissimum spacium
ut universis temporibus reddatur acceptum. Quapropter intendunt
iudices ad blanda descendunt. Laboriosum quidem sed
non est impossibile iusticiam suadere mortalibus quam ita
timentorum propriis beneficium divinitatis attribuit ut et qui
nesciunt iura rationem tamen veritatis agnoscant. Necesse est enim
ut quod a natura conceditur submonente item eadem
suaviter audiatur. Et ideo non laborantis propriis imponere
quod eos constat et propria voluntate sentire. Facile enim
sequitur vestigia tibi alicuius qui se putat monitore compelli.
Propterea per indictionem illam in illa civitate comitive honorem
secundi ordinis tibi propicia divinitate largimur ut cives co-
missos equitate regas et publicanorum ordinatores iussi-
onum constanter adimpleas. Certus tibi meliora prestemus

15
25
26
Condicio pretoris

qui te probabiliter egisse prouincia senserimus &c.

Formula donacium certarum possessionum &c.

21

~~Utile est unum semper eligere cui reliqui debeat obedire quia si voluntas diuersorum pacta relinquitur confusio culparum amica generatur~~ Itaque ciuitatis vestre comitiuam per indictionem illam tali nos largitos fuisse noueritis cui saluberrimam paciam commodate ut causis vestris ferat remedium et iussionibus publicis pareret effectum. Scituri quia si quis se probabili deuocione tractauerit similia de nostris sensibus haut irrite postulabit &c.

Formula princip militum Comitiuus sius &c.

28

Gratum vobis esse confidimus quem milicie vestre iudicem destinamus quia tunc ordines vestros agitis quociens vobis non defuerit prouincia iudicatis Relatiua ista militum sunt nomina si presulem ademeris milites non relinquis. Apparitio enim tollitur quociens qui iubere poterat abrogatur. Vobis ergo actum credimus dum ad vos dirigimus dignitates et tam diu vos militare sentimus donec iudices destinamus ut et istud bene credatis bufiamus cum vos scitis obsequium vobis occurrat clarus cognitorum. Et ideo per indictionem illam illum comitem milicie vestre cognoscite destinatum quem ita acturum esse putamus tam in causis publicis quam priuatis ut eum laus comitetur optata. Cui deuocionem iustissimam commodantes in hiis que vobis precipit sollempniter obedite quia reuerenciam nostram honoratam esse credimus si bene habitos nostros iudices senciamus &c.

29

Formula de custodiendis portis ciuitatis

Nullatenus de eius fide dubium qui ad custodiam ciuitatis eligitur quia probate conscientie constat esse credendum quod fuerit pro securitate multorum. Atque ideo curam porte ciuitatis illius nostra tibi auctoritate concedimus ut et improborum non pateat aduenientibus et bonorum non retardet accessus &c. Nam si porta semper obseruata sit, ista est carceris. Si item iugiter pandatur munorum nil proderit hec munimina. Sit ergo utrumque moderatum ut et custodie nocturne satisfacias et incompetentes ea claudere non presumas. Est nimirum via ciuium et ingressus mercium

singularum

amicus sis copie quam optas intrare. Stude ergo cum alimoniis
intrare venientes. Non tibi quod despiciatur est creditum
quibusdam faucibus civitatis preponeris qui ingredientibus
victualibus preesse monstraris quod te oportet sine querela perficere
ut in premiis agnoscere possimus cui maiora credere debeamus

30

Formula tribunatus provinciarum

[E]quitati convenit ut unusquisque ad fructum milicie
emenso tempore debeat pervenire et laboris recipi-
at premium pro compensatione meritorum. Unde quia prisce
consuetudinis racio persuadet ut a nobis debeat designari
qui vobis tribunus esse mereatur. Ideo hac auctoritate censemus
ut ille qui locus videtur expositus vobis in supradicto honore
presideat. Quatenus cum ad tempus venerit constitutum optato honore
pociatur. Divina sunt ista iudicia non humana ut que
superna ad debitum tempus voluit producere merito videantur
excubiarum suarum igitur
et laboris sui premia suscepisse competentia privilegia consequatur. Quia nullum emolumenti
competentia privilegia consequatur quia nullum emolumenti
to consueto fraudari desideramus quem sine culpis ad
primatum venisse cognoscimus. Quapropter illi pro utilitate pu-
blica disponenti moribus omnibus obedite quoniam preteritum
iudicis sunt pares qui ab ipsis requiritur si quid a vobis
insolencius excedatur.

31

Formula principatus urbis Rome

[C]um in urbe romana plurima fieri censeamus et
utilita[tem] necesse sit preterea ibi esse comitiati officii ut utilita-
tem rei publice videatur impleri more nostro prospicien-
tes principem cardinalem obsequiis nostris de-
crevimus ut quia principem cardinalem nostris obsequiis in urbe ro-
ma esse non patimur tu eius locum vicarii nomine in urbe ro-
ma sollempniter debeas continere. Ex tuis et ille primatus
sui laboribus perfruatur et tu in altius honore possis discere
quod in tuo debeas feliciter exhibere. Si quos et comitiatorum
ad comitatum iudicamus esse dirigendos consulens obsequio
nostro tuo subiacebit arbitrio hii aut quos retinendos putaveris
in indulta securitate pocientur. Ita tamen ut vicissim omnia
moderetis quatenus nec excubantes continuus labor atterat
nec segnes iterum rubigo ocii fugienda consumat.

32

Formula qua moneta committitur

[O]mnis quidem utilitas publica fideli debet actione

compleri quia totum vitiosum geritur ubi conscientie puritas non
habetur. tamen omnino decet monete integritas quam ubi et vultus noster
imprimitur et generalis utilitas invenitur. Nam quid erit
tutum sit in nostra peccetur effigie et quam subiectus corde vene-
rari debet manus sacrilega violare festinet. Additur quod
venalitas cuncta dissolvitur si victualia metallis vici-
antur. quam necesse est vereri. quod et in mercimoniis corrup-
tum videtur offendi. Crimen igitur paciatur. cuius esse commoda
dispendia scelesta auctorum ut detestabile vitium venire
possit ad penam. sit mundum quod ad formam nostre serenitatis
adducitur. Claritas regia nil admittit infectum. Vera si
vultus eius magis sincero colore depingitur. multo magis me-
tallorum puritate principalis gratia custoditur. auri flamma
nulla tinctura permixtionis albescat. argenti color gratia
candoris arrideat. Eris rubor in nativa qualitate permaneat.
Nam si unum ledere legibus putatur esse dampnandum quid
mereri potest qui in tanta hominum universitate peccavit. pondus
quoque constitutum denariis periculo mortis debet servari. qui olim
tam penso quam numero vendebat. unde librorum vocabula
competenter ab origine trahens compendium et dispendium
pulcre vocitavit antiquitas. pecunia enim que pecudis
tergo nominata gallis auctoribus sine aliquo adhuc signo
ad metalla translata est. quam non sinimus feculenta per-
mixtione fieri contemptibilem ne etiam in antiqua cog-
noscatur vertigine vilitatem. Proinde te quoque nobis lau-
data est integritas actionis ab illa indictione per hoc
quinquennium monete curam hoc periculo qua Servius
Rex in ere primum impressisse perhibetur ita ut tuo pe-
riculo non dubites quam si quid ulla fraudis potuerit
inveniri. Nam sicut casus asperos subiis si qui fortasse
deliquis ita incriminatum non derelinquimus si te egisse
inculpabiliter senciamus.

Compendium et dispendium unde venerunt et pecunia

Formula legatorum gencium

33

Quis dubitet utilitatis publice interesse racione
ut quibus nos constat dona conferre nulla vi-
deatur iniuriam itineris sustinere quam vobis
morarum detrimenta fuerint et illi se bene habitos fuisse
cognoscant. Atque ideo humanitatem subter annexa videlicet

equos celeres hesitatis vectionis illius sine aliqua tarditate prestabitis quatinus ad sedes suas invenimati non debeant pervenire quia festinantibus gravior est celeritas in redeundo quam quelibet munerum magnitudo etc.

Formula quam princeps dirigit etc.

34

Non dubitamus ultronea gratie suscipi que in locum muneris solent postulata conferri quia domine cordacio concedit semper augmentum. Potest esse gratificatione varia indicia participantis erumpit ad eo munitatum nostrum iussis te principibus evocatus ut non mediocri gaudiis perfruaris. Et ideo dilatatione ocii postposita ad illum diem ad urbem illam venire depropera ut et tibi asspicitur nostrum gratum fuisse indicatur cum te festinasse cognostimus desiderat enim aula nostra presentia bonorum dum nescio quo pacto quidquid regali sapit gratum esse cognoscat. Et divinis indicio comprobatur. Quia ille qui corda nostra regit ipse et quod debeamus sentire concedit etc.

Formula evocatoria etc.

35

Manifestatio est conscientie bone presentiam iusti principis expetisse quam solus ille desiderare potest qui de magna mentis puritate confidit. Aspectum solis clarum volunt requirunt lumina quia illi tum possunt vitilates pati radios quos constat oculos habere purissimos. Sic presentia principis ambiunt qui de cordis puritate presumunt. Hinc est quod veniendi tibi ad comitatum fiducia grata nostre largimur. Ne honor evocationis qui per nostra gratia constat inductus ad iniuriam convertatur dum aliqua fuit dilatione tardatus. Invitamus quominus desidia venientium quia inde magis crescimus si nos nobiles nostris obsequiis astitas.

Formula conventualis de mutacione loci etc.

36

Nemo dubitat varietate suavi homini recreari quia in continuacione verum magnum mentibus constat esse fastidium. Dulcedo mellis si assidue sumatur horresat. Severa ipsa quoniam magnopere desiderentur inquisita adepta sordescunt non in nimio. Quia cum sit homo commutabilis nature suae habere desiderat qualitates. Et ideo festinanti tibi

provinciali oblectatione resoveri copiam decem mensium in supradicta provincia concedimus immorandi. Cum iam pene reclusus advertitur: cui mutare solum liberum non videtur. Ita tamen ut promissas inducias deo iuvante transegeris ad urbanas sedes redire festines. Quia nimis tedium est continuanti in urbe celebritate privere quanto magis in agris diutina tempora pertulisse. Libenter igitur damus inducias discedendi non ut urbs ita debeat deseri sed ut amplius concedetur absenti.

37

Formula spectabilitatis

Optamus nobis deo auxiliante subitos [?] variarum dignitatum prerogativa conferri. desideramus probabiles generibus honorum imposita gratia dignitatis ornare ut laudabilius unusquisque possit vivere cum se honores reverendos cognoverit percepisse. Hoc enim et adiutricis studia decent. ascenditur et a bonis civibus res publica plus amatur. Atque ideo te spectabilitatis nitore decoramus ut famam tuam in conventibus publicis spectandam esse cognoscas. Cumque inter nobiles decorus assedis ut si haec prudentibus [?] conuisacione tractamus in futurum premiis melioribus augearis etc.

38

Formula clarissimatus de laude et premio honoris

Constat iocundum esse verum bonarum saporem et utilem ambitum laudis qui appetitur per augmenta virtutis. Hinc nos studium providere libertatis infundimus ut maior sit cultus morum dum crescunt desideria premiorum. Clarissimatus igitur honorem ornamenta indicii nostri regia tibi largitur auctoritas ut et preberat exacte vite testimonium et future prosperitatis pollicetur augmentum. Cum appetit nichil iam obscurum agere patiaris qui clarissimatus perfulgida dignitate resplendes. Grande siquidem vite testimonium est non tam clarum quam clarissimum dici, quum pene totum de illo optimum creditur qui tanti fulgoris superlativo nomine vocitatur etc.

39

Formula tuicionis de defensione etc.

Superfluum quidem videtur tuicionem specialem a principe petere cum generaliter positi universos conetur vindicare

Sed quia serenitatem tuam quorundam violentorum execranda
temeritas inquietat non piget dolencium querelis ad hanc partem
pietatis adduci ut quod omnibus prestare cupimus supplicanti
potissimum conferamus. Atque ideo diversorum te quemadmodum
conquereris dispendiis sauciatum in claustra defensionis
nostre clementer excipimus ut cum adversariis tuis non amplius
campestri certamine sed inexpugnabili videaris protectione contendere
ita fit ut truculentis viribus pressus reddaris amplius
vegfalibus exequatus. Quippe tuicionem tibi nostri nominis quasi
validissima turre contra inciviles impetus et contra irraciona-
lia detrimenta nostra concedit auctoritas. Ita tamen ne hiis pre-
sumpcionibus sublevatus civile respuas prebere responsum.
Et tu videaris insolens calcare iura publica que fovemus
detestanda premebat audacia. Et quia in nostros effica-
ces nostra debet habere precepta nec decet principem loqui quod non
videatur posse complere, pretextis beneficii iussione adversus
gothos illa, adversus romanos ista facile te fides et dili-
gencia custodiunt quia nemo laborat defendere nisi quod
timetur offendi. Dum prestans dominus sicut formidatur iniustis
gaudere igitur nostra clemencia beneficio, letare suscepto
et. Nam si ulterius a quoquam sub incivilitate temptaberis tua
de inimicis potius vota complebis etc.

Formula de matrimonio et liberis legitimis facien-dis et de dispensacione seu legitimacione etc.

80

Cterum est beneficium quod posteritatis fuit favore col-
latum nec plus est conveniens regi quam si humane
prestet originem. In lucem quippe venturus casus sus-
cipere non mereatur adversos nec ante gravamen destitucionis
incurrat quam gaudia superne lucis inveniat. Oblata
itaque supplicacione deprimis mulierem quam tibi placitus
illigavit amplexus beneficio nostro iugali honestate de-
bere sociari ut ex ea liberi nati nascatur heredum. Nam
cum spontanea copula animalia cuncta consociet.
dignumque unicuique videatur. Et quod placuit, durum est
utique eam libertatem libitam non habere unde liberi procreantur.
Et ideo illam que sicut iure perhibetur honestate non probatur
fuisse equalis, legitimam tibi fieri censemus uxorem et fi-
lios ex eadem coniuge sive qui suscepti sunt sive qui

suscipiendi. Hec dum volumus iura sortiri, ut sub nulla dubietate diligas quos tibi absolute successores futuros esse cognoscas etc. Natura enim tibi prestitit filios, sed nos tali securitate facimus esse carissimos etc.

41

Formula iustitie scripta de venia etatis etc.

Gloriosa est supplicacio que veniam querit etatis quando continentiam de moribus profitetur accipere cui maturitatem mentem adhuc non contigit intulisse: minor nascendo, grandevus cupis esse consilio. Ita quod in humanis rebus audacissimum est ad errores amplum beneficium contempsisti amovendum. Quapropter oblata supplicatione deprehendimus ut tua tibi sit voluntas firma et actionis tue providencia non relinquatur ambigua, ne infirmetur iure, non possit utilitate titubare. Hoc nobis quoque cordi est bona desideria proficere: libenter accipimus, quia nullas se captare velle profitetur insidias quisquis hoc liberos contractus constanter affectat. Atque ideo si id tempus constat elapsum quo ad hanc veniam accedi iura voluerunt, nos quoque probabilibus desideriis licenciam non negamus ut in competenti foro ea que in his causis veneranda legum dictat antiquitas sollempniter attententur. Ita ut in alienandis rusticis vel urbanis prediis constitucionum servetur auctoritas, ne cum opinioni bone prestare volumus utilitatem publicam ledere videamur. Cape igitur nostro beneficio potiorem annis etatem et quod petis ab oraculo moribus exhibeto. Nam professio maturitatis acerbe locum denegat actionis, quando multo gravior est culpa quam sue promissionis impugnat auctoritas etc.

42

Formula edicti ad questorem ut ipse respondere debeat quis Saionem meretur etc.

Frequenter Saiones quos a nobis credidimus pia voluntate concedi, quosdam maiori cognovimus iniquitate magistratos. Corruptum est proh dolor beneficium nostrum credendum quam potius de medicina calamitas, dum ad alios usus petencium maligni[te] translati sunt. Qui eos iura remedia sustulerunt. Unde nobis necesse fuit remedio salubri votis pestiferis obviare ne dum pie[ta]tis studio

ad equalia b[e]n[e]ficia trahim[ur] subrepcionu[m] iniquissima pacia-
mur. Atq[ue] i[de]o edictali p[ro]gramate definimus ut quicu[m]q[ue] [con]-
uiolentas insidias p[ro]pt[er] ineuitabiles n[ecess]itates suas me-
ueri desid[er]at forte sagionem officio n[ost]ro penali se vinculo
caucionis astringat. ut si p[re]cepta n[ost]re iussionis iniussione
plectibili Sayo que meretur excesserit. ip[s]e pene no[m]i[n]e
det auri libras tot. [et] satisfacc[ion]e[m] p[ro]mittat. quecu[m]q[ue] eius
aduersarius sustine[re] potuit tam comodi q[uam] itineris de-
trimenta. Nos eni[m] cu[m] rep[ri]me[re] inciuiles animos volu[m]us
p[re]grauar[e] innocencia[m] no[n] debemus. Sayo aut[em] qui sua
uoluntate modu[m] p[re]cepcionis excesserit donatiuo se
nouit[er] exuendum. Et g[ra]ue n[ost]re q[uod] e[st] dapnis omnib[us]
[con]uinc[itur] incurr[er]e posse p[er]iculum n[ost]re b[ene]uolum[us] esse credend[um]
si iussionis n[ost]re cui[us] executor esse debuit temerator
extiterit

83

Formula probatorie calcariorum

C onstat miliciam bene geri que p[ro]batis morib[us]
uidetur imponi. qu[am] ip[s]e secu[m] p[otes]t reuolu[er]e q[ui] uidet[ur]
eminus potuit admonere. Maxime cu[m] ad p[ri]mo-
nia diuine domus talis mereatur accede[re] qui cupidi-te
detestabili no[n] possit attendi. Dem[um] cu[m] splendidissimu[m]
officiu[m] censoria quada[m] [con]uitate reluceat/ [et] turpe sit
illic misc[er]i qui no[n] possint dignis morib[us] app[ro]bari. Con-
gruu[m] uidetur tales querere qui i[n] nullo debeat displice[re]
Atq[ue] i[de]o tribuni cartariorum suggestione compto penes
quem officii est digna reuerencia ab illo die cartariis te
volum[us] nomen adipisci ut qui nobis b[e]n[e] actum p[ro]-
mitteris documentis laudabilib[us] app[ro]beris. Avariciam
declina/ longius fuge/ iniqua co[m]pendia/ multo melius
p[ro]ficitur si bonis moribus seruiatur

84

Formula de competicionibus

N escio quid grande de se uidetur p[ro]mitte[re] q[ui] loca
desid[er]at publica possidere/ hoc eni[m] ita si decet
si res squalida i[n] meliore[m] loci faciem t[ra]nsferat[ur]
et renouetur adornatu[m] quod pridem iacere uidebatur
incultu[m]. Atq[ue] i[de]o desid[er]anti tibi illu[m] locu[m] p[ro]prietario iure
co[n]cedim[us] perc[ep]t[ur]us aut plumbu[m] u[e]l marmora/ si t[ame]n ibi fu-
erint latere compta. Age itaq[ue] ut p[ro] decore sumat
q[uod] neglectu[m] iniuriosa uetustate iacuerat. Certus boni

cuius laudem invenire merearis si faciem tue civitatis ornatus
decorus etiam ad quosque tuos posteros transmissurus quod proprio
fuit labore compositum quia tanto firmius unusquisque ta-
lia possidebit quanto se auctores eius suos amplius expendisse

Formula qua census relevetur ei qui [praegravaverit] unam casulam possidet pregravatam

47

Cum de agri utilitate vivatur et omnibus inde commodum sit
iniustum venire compendium tributum illud possessionis
tue provincia constitute ita querens obnoxium ut
universas tibi voravit facultates latus ille vastissimus
functionibus et quod aliunde magno labore potest colligi per illa
videatur absumi tuque utilitate nimia transcendit illatio
dum plus compulsoribus redditur quam a seculo prestetur
quapropter credimus te evadere posse inditate si dominum hic
urbis annisus cui ingens sterilitas de compulsoribus venit
ne condicione inhabili sinas necessitati cuius duos esse meru-
isti. Sed quia hoc genus beneficii prestari mediocribus leges
sanctissime consueverunt ut qui per unius aspectus enor-
mitate deprimitur nec alterius commoditate sublevatur mo-
deratione habita ei debeat subveniri. Magnitudini vestre cu-
rdi est cogitare iustitia pariter auctore decrevimus ut si
ita est tot solidos tributario nomine huius quorum inter-
est faciatis inferri. Et residuum de registris regalibus ita
mandamus deleri utrumque rei pamphli etiam vestigium
non debeat inveniri. Sed per secula sine errore servetur
quod una tantum summa concluditur.

Formula qua consobrine legitime fiant

46

Constitutio divinarum legum humano iuri ministrat exordium
quia ibi velut capite precepta leguntur que duabus tabulis
probantur ascripta. Sacer enim Moyses divina institu-
tione formatus israhelitico populo inter alia diffinivit ut con-
cubitus suos a vicinitate proprii sanguinis abstinerent ne
esse in proximitate verecundie polluerent et dilatatione
impudicam in genus coniunctio non haberent. Hoc prudentes
viri sequentes ex [illegible] pudica observantia longius in poste-
ros transmiserunt. Reservantes principi tantum beneficium in conso-
brinis nuptiali copulatione iungendis intelligentes

carius posse permitti quod a principe impetrarat postulatio. Admira-
mur inventum et temperiem rerum stupenda consideratione lau-
damus. Hoc ad principis fuisse remissum iudicium ut qui po-
pulorum mores regebat ipse et moderata concupiscentiae
frena laxaret. Et ideo supplicationum tuarum tenore permoti
si tua illa tibi consobrini sanguinis vicinitate coniungitur
nec alio gradu proximior approbaris tuo eam esse decerni-
mus matrimonio sociandam. Nullam quoque vobis exinde
iubemus fieri questionem quando haec et leges iterum permitti nolentes
consentiunt. Et vota vestra presentis auctoritatis beneficia firmaverunt.
Erunt vobis itaque deo favente posteri sollempniter heredes.
Castum matrimonium gloriosa permissio quicquid
a nobis fieri precipitur necesse est ut non culpis sed laudibus
applicetur.

Formula ad PPO ut subito curialis predia vendant

Patitur hoc improvida
mortalium plerumque con-
dicio ut cum ledere putatur consulat et cum consule-
re dicitur affligat. Sed illud magis est eligendum quod
prodesse cognoscitur. Nam venena ipsa si medicinae probantur
accepta sunt. Et non refugienda est suavitas mellis
que inferre demonstratur lesiones. Summus ergo sapientis est
amare quod expedit. Dum non votum respiciat quam prodesse
contendit. Predia quidem curialium non facile distrahi pos-
se decrevit antiquitas ut ad necessitates publicas
melius proficerent si sub eis unanimia plus haberent. Et item
tamen vite prospexit ut si vos inevitabilis urgeret necessitas
ipsi vobis suarum rerum compendio subveniret. Nam quid
prodest si quispiam videtur ydoneus et fieri non possit a con-
tractis nexibus absolutus. Egenti similis est qui re-
rum dominus nequid alienum non dici potest proprium quod librare dominus
non videtur addictum. Sed quamvis hoc vestre potestati fuerit legum
auctoritate concessimus tamen vos rarissimi facti nomine alioquin
sustinetis invidiam. Nos municipalis iuris allegatione
permoti eminentie vestre presenti iussione permittimus ut ad
liquidum veritate discussa si aliter pelli nequeunt dis-
tracta ligamina licentiam habeat predium suum quod propria vo-
luntate delegerit distrahendi. Ita ut reddat debitum quod

pbatur ee contractu ne uicio uoracitatis imbutus facultates suas absorbere uideatur ee pmissus. Constet aput uos pbabilis causa dampnorum qui illis volumus subueniri qui duris necessitatibus pbantur astricti. Utrumque enim pt esse culpabile: aut malis moribus frena laxare aut iustas ciuium querelas excludere. Quapropter puide nobis pmisit antiquitas de illius cautione disponere quorum consueuit utilitas curiam custodire. Et quis enim nimia potuit substinere si ciuitatum nerui passim uideantur abscidi.

Tituli libri octaui

Iustiano impatori Justiniano impatori athalaricus rex
Senatui urbis rome athalaricus rex
pplo romano ath.
Uniuersis romanis p italiam et dalmaciam constitutis ath.
Uniuersis gothis atha.
Liberio ppto gallarum ath.
Uniuersis prouincialibus p gallias constitutis ath.
Uictorino uiro uenerabili epo ath.
Tulio uiro patricio ath.
Senatui urbis rome ath.
Opilioni comiti ath.
Senatui urbis rome ath.
Senatui urbis rome ath.
Senatui urbis rome ath.
Fideli uiro questori ath.
Senatui urbis rome atha.
Abieno uiro ppo ath.
Cipriano uiro patricio ath.
Senatui urbis rome ath.
Bergantino uiro comiti primo ath.
Clero ecclie romane ath.
Johanni uiro reuerendo ath.
Uniuersis uenatinis et uiciis ath.
Saioni et florentiniano ath.
uiro deuoto comiciano Ath.
Consigasto uiro

Honoratis possessoribus et curialibus parmensis civitatis ath.
Cuidam florentinano ath.
Genesio viro ath.
Severo viro ath.
Severo viro ath.

Recommendat se imperatori optans eius amicitiam et pacem

Vere possem reprehendi clementissime principum si pacem vestram que-
rerem tepide quam parentes meos constat ardentius expe-
tisse. Aut in qua parte dignus heres existerem si auctoribus meis
impar in tanta gratia reperirer. Non nos maiorum purpuratorum
tantum ordo clarificat non sic regia sella sublimat quantum longe
lateque potens gratia vestra nobilitat. Omnia enim regno nostro
prestitere constare credimus si hanc nobis minime deesse senti-
mus. Quod et pietati vestre promiale est eos diligere quos
parentes contigit vos amasse. Nemo enim credatur impendis-
se uctibus puritatem innocuam nisi qui eorum stirpem hic
se ... Claudantur odia cum sepultis. Ira perire
probatur accepta. Gratia non debet occumbere cum dilectis.
Novit cum parentibus gratia non debet occumbere cum dilectis
sed magis affectiosius tractandus est qui apud regnum
laus innocens invenitur. Perpende quid a vobis honor-
is meatur successor. Vos avum nostrum in vestra civitate celsis
curulibus extulistis. Vos genitorem meum in italia pal-
mata claritate decorastis. Desiderio quoque concordie factus
est per arma filius qui annis vobis pene videbatur
equevus. Hoc nomen adolescenti congruentius dabitis
quia in vestris sermonibus prestitistis in parentele locum.
Qualia nostris debet affectus. Nam ex filio vestro genitus
vester iam tunc esse debet affectus. Nam ex filio vestro genitus
vester iam ... non lon-
ge legibus vobis non habeo exponens. Atque ideo pacem non lon-
ge quiesco sed proximius peto quia tunc michi dedistis gra-
tiam cum quibus sum ... adoptionis gaudia presti-
tia nepotis qui meo parenti adoptionis gaudia presti-
tistis introducamur et in vestram mentem qui adepti sumus
regiam dignitatem. Illud michi est super dominatum tantum ac
talem rectorem habere propitium. Primordia itaque nostra sola-
cia mereantur. Principis habere longevi pueritia tuitionem
gratie consequatur. Nam non in totum a parentibus desti-
tuimur qui tali protectore fulcimur. Erit vobis regnum
nostrum gratie vinculis obligatum. Plus enim in illa parte regnabitis
nabitis ubi omnia caritate iubetis. Quapropter ad se-
renitatem vestram illum et illum legatos nostros estimavimus

esse dignemini ut amicitiam nobis illis pactis illis condicionibus concedatis quas cum dive memorie domno avo nostro inclitos decessores vestros constat habuisse aliquid forsitan et amplius meretur sinceritatis. Cuius nunc etas minor est suscepta nunc generatio amplificatur. Cetera vero que per suprascriptos legatos serenissimis auribus vestris verbo intimanda commisimus que clemencie vestre more ad effectum facite pervenire.

Senatui urbis Rome

De electione et successione sua ad regnum honoris

2

Plenissimum gaudium constat esse patres conscripti nostre dominationis exortum ut qui creditur universos posse protegere audiatur ad regni culmina pervenisse. mensura leticie de magnitudine nuncij venit ut tanta sit alacritas animi quanta fuit et consideracio rei. Nam si pendentes animos erigunt comoda privata sodalium si amicorum corda relevat sospitas nunciata quanta exultacione suscipi debet omnium rectorem feliciter pervenisse terrarum. quem non pertulit turbarum comota sedicio. Non belle ferventia pepererunt. non rei publice dampna lucrata sunt. sed sic fruitus est per quietem quemadmodum verbo decuit civilitatis auctorem. Magnum profecto felicitatis genus est obtinere sine contentionibus principatum et in illa re publica adolescentem dominum fieri ubi multos constat maturis moribus inveniri. Non enim potest cuilibet etati deesse consilium ubi tot proceres publicos constat inventos. probata est ergo species nostra cunctorum civitatis et racio fuit de nobis credere quem quod de alijs potuit approbari. non iniuria quando quevis claritas generis Amalis cedit. Et sicut ex vobis qui nascitur origo senatoria nuncupatur. ita qui ex hac familia progreditur regno dignissimus approbatur. probata sunt principis facta que loquimur. Nam cum duobus annis in urbe resideret omnibus animi sui claritate conspicua magnitudine dominacionis sue tantam in nos celsitatem transfudit. ut non tam regnum quam nostre crederes esse mutatam. Tot proceres manu consilio que gloriosi nullum invenimus. ut assolet resistentes. Et ita cum magno gaudio secuti sunt principis sui iudicia ut voluntatem ibi potius

agnoscitis confluxisse diuinam. Quapropter nec vos diutius suspen-
do de ortu regni nostri vos facio certiores quia potius dila-
tatum quam mutatum videtur imperium. cum transit ad posteros
tamen quodammodo ipse putatur viuere cuius vobis proge-
nies cognoscitur imperare. hoc habuit votum, hoc illius
fuit indubitata sententia ut heredem bonorum suorum relinqueret
qui beneficia eius in vobis posset augere. Amor ergo principum
constat inuentum ut simulacris eius fides exhibeatur perma-
nentis quatinus ventura progenies videat auctorem quis
rem publicam multis beneficiis obligasset. Sed quanto
uerior est qui viuit in posteris per quos plerumque et for-
corporis redditur et uigor animi protelatur. Et ideo nobilitatis
uestre fidem maiore nunc studio debetis ostendere quatinus
pectora munera nuntiis uideatur esse collata et futura in
dubitanter eis prestemus quos proditorum pie memorie
fuisse senseritis. Romanis etiam diuina prouidentia fuisse
dispositum ut gothorum romanorum que nobis generalis con-
sensus accederet ut et uoluntatem suam quam prioris pro-
bus offerebat et iuris iurandi religione firmarent.
quod et uos acceptare confidimus qui uota precedentium
sequimini tempore non amore uestro a vobis potuit inchoari
quod parenti longinquitate sequimini. Constat enim excel-
lentissimos patres tanto amplius posse diligere quanto ma-
iores honores preteritis ordinibus visi sunt accepisse. Sed ut
primordia nostra et etiam vos benignitate possitis agnoscere
gratia decet curiam vestram beneficiis introire illustre
suscipimus comitem nostrum vobis cubiculi qui directi sunt
ferimus sacramenta prebere gratia inuiolabiliter seruare cu-
pimus que nunc publica auctoritate permittimus. Si qua autem
a nobis postulanda creditis que vere securitatis in-
menta multiplicet indubitanter commoniti petite
quos ad fundendas preces nos et uidemur hortari, pro-
missio enim est ista potius quam commonitio. Tamen qui
uerendum senatum supplicare precipit quod impetrare
possit nichilominus compromisit. Nunc vestrum est tale
aliquid impetrare quod totam rem publicam possit
augere

Populo Romano

Etiam de clade sua
ad regum honorem

Si vos externus heres ytalici imperii suscepisset du-
bitare forsitan poteratis ne quos prior dilexerat
inuidendo subsequens non amaret. quia nescio
quo pacto cum successor amplius laudari nititur. pre-
cedentis fama lentatur. nunc vna persona tantummodo non autem
uobis gratia est mutata. quem vere uobiscum agi credimus si an-
uenanda iudicia subsequamur. Hoc siquidem opinionis
nostre est. ut quos ille nutriuit benignissime etiam nos
stabili constantia copia et beneficiorum vbertate pascamus.
Minus cogitant qui obscuris principibus et inmediocri-
ter successerunt. Nos talis precessit ut exquisitis uir-
tutibus eius sequi uestigia debeamus. Quapropter quod
auspice deo datum sit. gloriosi domini aui nostri ita vobis
initiamque ordinatione dispositum. ut gothorum roma-
norumque in regnum nostrum suauissimus consensus accedat.
et ne rebus talibus aliqua possit remanere suspicio
vota sua sacramentorum interpositione firmauit se dominatu
nostrum tanto gaudio subire tamquam si illius dominus aui-
us nostri fatali sorte non uidetur esse subtractus. nec solis
linguis sed etiam ymis pectoribus probauerunt esse deuoti.
Quod si ut opinamur libenti animo filia feritis
harum portitores sub obtestatione diuina vos fecimusque
polliceri. Iusticiam nos et equabilem clementiam que
populos nutrit iuuante domino custodire. Et gothis
romanisque apud nos ius esse commune. nec aliud inter
vos esse diuisum nisi quod illi labores bellicos pro communi utilitate
subeant. Vos autem ciuitatis romane habitatio quieta mul-
tiplicet. Ecce ad condiciones clementissima sacramenti
inclinando nostrum euexinus principatum vt nichil dubium
nichil formidolosum populi habere possint. quos autor noster
beatius enutriuit. Ecce traianum nostri clarum seculis
reparamus exemplum. Iurat vobis per quem iuratis. nec potest
ab illo quisquam falli. quo inuocato non licet impune
mentiri. Erigite nunc animos et deo propicio meliora
semper optare. vt sicut a caritate potestate regia incho-
auimus. ita tranquillitate deo placitam sequentibus
temporibus exequamur. &c.

Uniuersis comitis per ytaliam et dalmatiam constitutis

De electione sua ad regem romanorum hortando
eos ad fidelitatem prestanda

X

[H]onorabile credimus indicare quod fama potius sibi teste
cognoscere. Iure siquidem de se bene arbitrabitur estimatum
qui regium meretur alloquium. quia dignitas est sibi
meruisse dominantis affatus. in ea presertim causa in qua dum cor-
da sit videntur esse sollicita ut si non cognoscant prosperum credat
semper adversum. Nam qui audit mutatum novum nichilominus
formidat imperium. Et vera nescio quid triste credit cogitare
qui tardat vel initia benigna permittere. Cui nequaquam locum sinis-
tris cogitationibus amputantes aliter de nobis non patimur credi
quam quod de nostris potuit parentibus estimari. Et ideo quod divi-
nitate propicia dictum sit glorioso domino avo nostro feliciter ordi-
nante tam gothorum quam romanorum presencium accedente con-
sensu incepti regni sacra suscepimus. Quod vos quoque
futuros esse libentissime iudicamus ut qui fideles parentibus
nostris extitistis nobis quoque devocione simili pacatis. Una-
nimis enim diligit heredem qui beneficiorum recordatur auctoris.
Sed ut vobis benivolencie nostre iam nunc integritas ino-
tescat. iuris iurandi vobis fecimus religione permitti quod et
nostrum possit declarare propositum et ipse dicat numine cunctorum

Universis gothis per ytaliam constitutis

de electione sua

7

[V]oluissemus quidem vobis domini avi nostri longeue
vite gaudia nunciare. Sed quando diligentibus diva
conditione subtractus est. nos heredes regni nostri
deo sibi cooperante substituit, ut successione sanguinis sui
beneficia vobis a se collata faceret esse perpetua. Dum nobis a-
et augere et tueri cupimus que ab illo facta esse cognoscimus
Cuius ordinacioni adhuc eo superstite in regia civitate ita
sacramenti interposicione sociata sunt vota cunctorum ut unum
crederes permittere quod generalitas videbatur optare, hoc
vos sequentes exemplum pari devocione pacisci(te) ne quid a pa-
rentibus minus fecisse videamini. A quibus credimus totum
similiter posse compleri. Illum nos comitem vobis fecimus
iurata voce permittere ut sicut nobis verum animum devotissime
perdidis sit optata de nostris sensibus audiatis. Recipite itaque
prosperum vobis semper nomen armorum regalem prosapiam
lacteum germen infanciam purpuratam per quos decus ama-
te parentes vestri decem evecti sunt et inter tam prolixe
ordinem regum susceperunt semper augmentum. Credimus enim

dum divinitatem propitiam que maiores nostros dignanter adiuvit nunc etiam nobis gratiam sue dignationis impendere ut et nobis regnantibus bonarum rerum fructus dulcissimos afferatis, cuncti sub nostris parentibus copiosa virtutum laude flo[ruistis].

Liberio preposito galliarum

[S]cimus autem virum de obitu gloriose memorie domini avi nostri acerbo dolore fatigari, dum omnia bona graviter defleant amissa, plus tamen quisque cogitur dum domini desiderabilis abrogatur. Expedit autem studio pietatis afflictam mentem compensationis remedio consolari, quia minus sentitur amissus cui talem nos succedit constituit. Hic enim deo sibi imperante prospexit dum erat et post fata providus ut regionibus suis pacem relinqueret, ne aliqua novitas tempora quieta turbaret. In solium regni sui nos dominus collocavit, quatenus decus generis quod in illo floruit in successores equabili luce pertinus radiaret. Cui ordinationi gothorum romanorumque desideria convenerunt, ita ut sub iusiurandi religione promitterent fidem se regno nostro devoto animo servaturos. Quod ad illustris magnitudinis vestre notitiam credimus proferendum, ut ab his qui in gallis regno parentibus nostris devoti sunt simile perseveratur exemplum, ut sicut animos meliores ita se minores non desiderant effici, ita pari condicione teneantur astricti.

Universis provincialibus per gallias constitutis

[L]icet gloriose memorie domini avi nostri pro excellentibus meritis tristis vobis videatur occasus, tamen quia ille humana condicione decubuit ad continuandam gubernationem quam singulariter gesserat nos reliquit, ne damnum boni principis sentiretis, cuius vobis noscitur regnare presentes reliquias. Cum apud nos perdit quod ille paravit sed duplici largitate munifica. Et illius debita reddimus et futuris obsequiis beneficia pietate ingenita mutuamus, atque ideo fidem pristinam maiorum nostrorum vos convenit devotione monstrare, quia bene prospicit rebus humanis futuras qui regnantium fuit initiis. Dum ipse et in reliquum prestare creditur, qui primordia fortiter sentitur. Iudicamus autem favore divino cum ad

Consolatur lugentes super morte avi sui.

Per abrogatum dolere desinunt

Idem super eodem

regni culmina provexerimque omnia nobis sit felicia sit tranquilla cessisse ut vix nimiloqui credebas quod genialitas insonabat nec putaretur humanum quod tot vota populorum ingenerium comprobata sunt hic convivium vos quoque predicta convenit invitavi ut gothi romanis predicant insinuandum. Et romani gothis sacramento confirment se unanimiter regno nostro esse devotos quatinus et nobis vestra sinceritas laudabilis innotescat et ad quietem vestram proficiat initium promissa concordia. Erat inter vos legalis missa tranquillitas potior minor non sit infestus hostis aliquem pacatum qui bellum non habetis externum. Omnia proinde nobis placeant potius si vobis hac racione prospicitis. v

Victorino viro venerabili episcopo v

Ex fide atque constancia tales sunt commonende persone que diversa sorte desideriis quaciuntur humanis. Vos autem quos sapientia firmos efficit et mentis religiosa consolidat ad provincialium admonicionem potius convenit animari. Omnia iuste debitor sit alieni arbitrii qui a pluribus nectitur audiri quapropter salutacione veneratur quadignum est quod vos quidem merore possit indicere transitum gloriose memorie domini avi nostri cum dolore maximo nunciamus. Sed inde post vestra tristicia temperari quia nos in sede regni sui divinitate propicia collocavit ut in toto desiderio vestro non videatur ereptus qui vobis consurgit in successore reparatus. Francte inter ordinibus sacris meis libenter auspiciis ut rex celestis humana nobis regna absolvat confirmet. Gentes externas atterat peccata absolvat consolidet et conservet spiritus quod nobis dignatus est prestare parentibus gloriosis. Quapropter sinceritas vestra provinciales cunctos amoneat ut inter se concordia gentes regno nostro per omnia debeant esse purissimi. Cupimus enim in subiectis fidem reperiri qua largita possimus pietate remunerari

Tuliso viro patricio v

Licet ad regendos populos idoneos efficiant quos ad augustissimum culmen divina provexerint quia non impedit etas ubi sese potencia celestis infudit tamen ad relevanda florentissime nostre etatis pericula consultorum

Gilw super eodem
8

Eligens ipsum in consiliarium laudat suum consilium
9

convenientur visum est te in consiliu͂ ut viru͂ prudentissimu͂
adhibere quo constat esse etiam dm̄ avi nri̅ t̄tatibus
ingiter et laudabiliter adhesisse. Quod si dignu͂ fuit Illustre
talem tm̄ q̄ viru͂ h̄re quanto magis nobis convenit so-
laciu͂ querere quo p adolescencie flore decent adhuc pos-
sim⁹ indigere Magna est enim infinita q̄ prudencia qua
nemo sic assequitur. ut eam no̅ necesse et p alios querere
videatur. Senes ipi consilijs sapiam discunt et amatur⁹
i comune quitur. quod p omi utilitate t̄tatur. solaciu͂
curaru͂ frequenter adhibent. maturi veges et meliores es-
timatur. si soli omnia no̅ p̄sumunt Quod si longeui dm̄
subditoru͂ ingenijs adiuuatur. Consulte vela parum
etatis nre breves fias ut suis incrementis aucta pro-
sperius robustior ad impij pondera sustinenda co-
surgat. atq̄ io te cu͂ fauore dno suggestu patricialis
patriciatus eueximus ut p re publica nra t̄tante sedis
celsa sublimeret. rec sententia salutaris cui pare decet
humiles a loco videatur. venisse cor. hic est honor qui et
armis convenit et i pace resplendet. hunc ia dudum
Grecia que multa gl'iosissimo dno avo nro debuit
gratificata p̄soluit, velavit fortes humeros clamid.
vestis purpure sinas eius calceus iste romanus et
dignauit visus est accipe quod se cognoscebat assu-
mere p honore. Cruscebat visendi studiu͂ corp̄s p̄ plus
heroa nrm dum nescio quo pacto i illo qui bellico p̄
creditur civilia plus amatur. Hac igitur honis venu-
nacōe contentus indefessa deuocōe p exteris ptibus
laborauit Et p̄ture cu͂ suis patrib; p̄ncipi digna-
batur obsequiu͂. qui tantoru͂ regu͂ stirpe fuerat pcrea-
tus Sic se magnoru͂ bn̄ficia semp extollimt. ut et
quib; impare nequeunt nra uenacōis i ponat
Diligunt oms sui p̄uectus semp auctore et morbi-
nra nesciunt qui beneficijs no̅ tenentur. Sz longu͂ est
de eius gl'ia sufficient loqui. que singulare gentib;
secunda secula commeruit. Ipius te labor instituit ut
nos mini⁹ laborare debeam⁹ Certu͂ pacis erat, rerum
belli dubia conseruebat Et quod apud sapientes vires
singulare mini⁹ est ille sollicitus ad omnia securire tibi

ptoris pandebat archana tu tamen nullos responsis ludebas
ambiguis amasti in audiendo paciam in suggestione ueritatem
Sepe que ad eum falso perueniant recti studio corrigebas
Et quod rarum confidencie genus est interdum resistebas
contra uota principis sed pro opinione rectoris paciebatur eum
inuictus ille plurimis pro sua fama superari et dulcis erat insto
principi uenerabilis contumacia obsequentis ama nunc
sublimior iusticiam quam seruiens diligebas unde te illius
esse discipulum qui nunquam laborauit incassum uictus
amali generis nobilissima tibi facta consorcia. Omnesique
bonum regia suadere dz affinitas aucturus et consueta
bonum regia suadere dz affinitas aucturus et consueta
prudencia ut laude morum fastigium contigisse indicaris
excelsum; exstat gentis gothice huius probitatis exemplum gen
simundus ille toto orbe cantabilis solum armis filius
fuit tanta se amalis deuocione coniunxit ut heredibus
eorum curiosum exhibuit famulatum Quamuis ipse pe
teretur ad regnum impendebat aliis nutu suum et moderatis
simus omnium quod ipsi conferri poterat ille prumulis exhibe
bat atque ideo eum morum fama concelebrat. Viuit sem
per. Ideo qui
relatoribus qui quis moritura contempsit. Quamdiu
diu nomen superest gothorum fertur eius cunctorum at
testacione preconium. Verum satis est de te meliora credere que
nunc constat generis affinitate gaudere

Senatui urbis Rome

Tholonom affinem suum factum militem candidatum.

10

Habetis patres conscripti uirum gloriosum principi gratam referre
debeatis quando patricio uiro Tholoni et nostra affinitate
fulgenti uestri ordinis contulimus dignitatem. Atque
est enim pacis genus fulgide radiantis ornatum. Non
distincta iacet toga iam procinctualis effecta Ante
uobis honores contulimus sed nunc ipsam eximie digni
tatem
pro omnibus est nimirum splendor refusus quem patribus pt
fere patricius. Quam illa est uera purissima luminis que
reluceat et primis. Sed quamuis sit uobis notissimus can
didatus qui dominum auum nostrum tam claris ac diuturnis
adhesit obsequiis tamen iuuat illa repetere que constat
ad institutoris eius gloriam pertinere. Primum quod inter
naciones eximium est gothorum stirpe nobilissima gloriatur
qui mox ut inter parentes reliquit infanciam, statim

rudes annos ad sacri cubiculi secreta portavit, aetatis non ut
etas sed ut locus potius expetebat. Nam licet omnia regum
obsequia sub cautela peragenda sint illic tanto timoris
amplius adquiritur quanto proximius plus habetur. Arduum
nimis est meruisse principis secretum ubi si quid cognos-
citur pro te vel alio formidatur. Has procellas moderator sin-
sine offensione transmisit carus summatibus collectis semper
acceptus ut iam tunc magne felicitatis videretur esse presa-
gium gratiam meruisse cunctorum. Cuius ut crevit etas
adolescentie teneritatem animi in robustam gentis audaciam
conduxit ad expeditionem ductus est Sirmiensem ut quod
ab illo Martio viro didicerat hic actibus strenuis in campo-
rum libertate monstraret. Exiit de Hunnis inter alios triumphum
Et eminentem laudem primis congressibus auspicatus
neci dedit Burgares toto orbe terribiles tales mittunt
illa cunabula bellatores. Sic parati sunt manibus ubi
exercetur animus virtutibus in otiosa servitia laboriosos
subegit. Et quod exercitatione non didicit virtus plena con-
plevit. Rediit subito ad principem veteranus egressus
tiruncus ut non parentis obsequiis sed armis se studuisse
crederetur. Hic rimator ille actuum et honorum remunerator
inspiciens vigorem illi regie domus virtutis contem-
platione commisit ut que ingeniosissimi bella pertractaverat
fortissimi regis consiliis insereretur ad invenienda subtil(is)
ad implenda robustus ad celanda cautissimus. Exiit
locum intro publici secreti cum ipso prelia cum ipso negotiorum
equabilia disponebat. Et in tanta se similitudine eius
cogitationibus adiungebat ut causis recognitis quod ille
velle poterat iste sua sponte peragebat. Defensorem omnium
suis tractatibus adiuvabat et iustitie consilium regebat
ipse rectorem. Admonet et expeditio Gallicana ubi
iam inter duces ductus et providentia suam bellis et
pericula promptissimus inferebat. Arelatus est civitas
super undas Rodani constituta que in orientis prospectum tabu-
latum pontem nuncupati fluminis dorsa transmittit. Hinc
ab hostibus capere et nostris defendere necessarium fuit. Quapropter
excitata sunt Gothorum Francorumque validissima tempestate
certamina. Affuit illic dubiis rebus audacia candidati

Ubi tanta cum globis hostium constancia pugnauit ut et
inimicos a suis desideriis amoueret et uulnera factorum suorum sig-
na susciperet. Uulnera inquam opinionis inseparabilia sine assertore
preconium propria lingua uirtutis que licet ad presens periculum
ingerant, reliquum tamen uite tempus exornant. Esset enim a
stipulatoribus corpus illesum quam alios qui uisa diuulgent.
De fortitudine probata non ambigitur que tali testimonio
comprobatur. Conflictus uirorum fortium mutua tela non
respuit. Nec semper tutus fuit qui cum numeroso hoste con-
tendit, unius forsitan ictus solet eludi qui multis
resistit apte quando non credidit uulnus excepit, que tamen
nunc sunt gloriosa quantum tunc fuerunt pericula. Iuuat igitur
fortissimi uiri narrare quietum felicitatis exemplum quia non
est parua laus in duce semper anxios labores asserere. Contra Fra-
tibus [?] igitur et Burgundiis decertantibus rursus mittitur ad Gal-
lias contuendas ne quid aduersa manus presumeret quod no-
ster exercitus impensis laboribus uindicasset. Adquisiuit rei
publice romane aliis contendentibus absque ulla fati-
gatione prouinciam et factum est quietum comodum nostrum. Ubi non
habuimus bellica contencione periculum, triumphus sine
pugna, sine labore palma, sine cede uictoria. Tantum
ergo eius glorie debemus quantum utilitatis accepimus que-
et ille arbiter rerum largitore reditum iudicauit dig-
nissime prosequendum ut ibi fieret dux possessionum ubi
utilitati publice procurauit augmentum. Aquiliensem
quorum tempestatem. inue [?] inter eius prospera mediocramque
Omnia discrimina dum feliciter cedunt sensus suauissime
memorie derelinquunt. Cum uentis seuientibus furente
pelagum spuma testaretur undarum diu iactatum naui-
gium tumens fluctus absorbuit, nullum relinquens forti
uiro solatium nisi tantum remigia brachiorum. Tunc iste nau-
tis pereuntibus cum caro pignore solus euasit. Ibi amor
pijssimi regis, ibi nutum probatum est periclitatis quem reg-
nator ille in proprio littore restitutus ut cum expiro preualeret
eripere undas iterum desiderabat intuere. Tunc eius pericula
formidauit qui saluti proprie timere nesciuit. Nomine uos
patres conscripti asperis casibus diuinitus uideri exemptus
cui prius probatur euentus. Hunc itaque uirum bellis exercitatum

felicitate clarum prudencia comprobatum. Quod deo auspice
datum sit ad patriciatus principalis culmen eximium feliciter
nunc auspicijs candidati et viris fortibus libertatis atria
reserate, convenit gentem romuleam martios viros
habere collegas etc.

11

Senatui urbis Rome etc.

Confido patres conscripti quod ad attendas optimo rum
gratias omnium vestrum studia debeant concitari. Quia
prouectum meum excogitatum nostis pro utilitate cunc-
torum. Et ideo alacriter excipiendum est quod necessarie
fuisset optandum. Omnibus quidem utile est iudicia princi-
pum sequi sed ipse facit propria qui grata eius suscepit. Certa
Retinetis me senatus semper fouisse cetum sed nunc maiorum
cum vestrum uideor intrare collegium. Assumpto dignitatis or-
dinis uestri michi gaudium duplicavit quia me pariter ex hoc ac-
cessio a quibus me amari posse confido. Accedit et id ad
uos gratissimum pignus quod patriciorum genus per uos co-
stat erectum. Quia nemo vnquam gentilium in uobis putauit
abiectum quod in me respicit honoratum. In expetendis
quoque honoribus apud gloriose memorie theodoricum princi-
pem vestrum mea uobis sepe nota contingit ut quadam
prouincia talia uideatur premisisse ad quos meum gloria dece-
bat intrare. Confidencius enim illud expeditur ubi pro
collata beneficia festinatur. Sepe consules sepe patricios
sepe prefectos habita intercessione promoui. Vobis impe-
trare contendens quod michi ardue potuisset optari.
Congaudete nunc patres conscripti meis auspicijs qui
vestris fauit semper honoribus. Vestris sociat qua uos affec-
tione complectar. Insertus quippe regie stirpi nota-
bilem uobis suum uoluit haberi commune. Iuncte deo propicio
servivit et quod est felicissimum suauitatis genus exul-
tate cum liberis vestris. Studete sicut semper predicatum
moribus romanis et bonorum actuum famam sub alta
quiete perquirite. Iniectum est nunc gloriae ut quorum numerus
augetur eos diuinitate propicia tueamur etc.

Opilioni Comiti etc.

Illustrat cum co: imitiua domesticorum

12

Perfectionem necessariarum rerum indicant esse
completam. Et quemadmodum eligendo virum magnificum

patricium armate rei publice de pace puidimus Ita et de socian-
do ei laborum peritissimo consulamus Decet enim tractatores esse
doctissimos quibus partes summa committitur ut nullo motorum
impediente defectu pmissa rei p utilitas expleatur Alii sunt
honores qui se ordinaria provisione componunt De generali
aut sollicitudine talis associandus fuit qui parem
in suis studiis non haberet Neque enim adhuc minus probatus
agnosceris licet primevus venis ad honores advocationis
te campus exercuit, te iudicii mei culmen elegit Nam
quamvis inter te tam ampla fuit professio laborum, tum tamen
ibi consenescere non patiebamur insignem auspicatus es
militem cum imperes potius cognitore Et quamvis traheret
te eloquencia pro defensione dicere suadebat tamen equitas
iudicanda proferre probatum est quid utilitatis habeat
moribus armata facundia Nam sicut perniciosum est
doctos prava suadere Sic salutare nimis est cum veritatis
terminos disertitudo nescit excedere Sed ut multa tua exe-
plis potius laudabilibus asseramus Iuvat repetere
pomposam legationem qua non communibus verbis sed quodam
torrente eloquencie flumine pertulisti Diutius enim de partibus
Dalmatiarum ad dominum avum nostrum sic necessitates provincialium
sic utilitates publicas allegabas ut apud illum magna
cautela sollicitum et copiosus esses et fastidia non moveres
Habundancia siquidem verba cum lepore suavissimo defluebat
Et cum finem faceres adhuc dicere querebaris delectando
monendo implebas magis veri oratoris iussum cum ea
causidici deservisses officium Genitoris qui etiam tui fa-
cundia et moribus admiraris Eminus te eloquium instruere
potuit et si libris veterum non vacasses Erat enim ut scimus
esse sic litteris eruditus et ut aliquid studiose exquisitum
dicere videamur / Has primum ut frequencior tradit opinio
Mercurius repertor artium memoratur volatu multa-
rum Strimoniarum avium collegisse Nam et hodie
grues quibus nomen ex facto est pennis aerem secantes
dum se consociant alphabeti formas natura imbuente
distribuunt Earum in ordine decorum redigens vocalibus
consonantibus que congruenter admixtis viam mentis repperit
per quam alta petens ad penetralia prudencie mens
possit velocissima pervenire Hinc Helenus auctor

Grecorum plura duxit. eximie virtute eius componentem que
subtilissima narratione describens ut in ipso imitatis possit ag-
nosci. Magnarum copia litterarum. Sed ut ad propositum redeamus.
paterno quidem exemplo ingenium extendisse credendus non es
qui in romano foro eloquentiam enutristi. O beatum magis-
terium felicissimum que discipulum qui affectuose didicit quod
aliis doctorum terror extorsit. Romanum denique eloquium non
suis regionibus invenisti et ibi te tulliana lectio disertum
reddidit. ubi quondam lingua gallica resonavit. Ubi
sunt qui litteras latinas rome non etiam alibi asserunt esse
discendas. Erubescat tertilius pondus verecundie si hunc
provectum priora secula contulissent. Soluta est quippe nobis
illa fame mittit et liguria tullios suos. Cognosce quoque
ex meritis tuis estimationem qui illum te vides consilio
sociatum qui nostri imperii tractat archanum. Hinc est quod te
comitive domesticorum illustratum honore decoramus
ut merito maiora de nostris debeas sperare iudiciis qui
inter adhuc meliora credimus inveniri. Grande tibi
negotium vides esse commissum. quidquid regis generalitas
sentit. Veram qui potest in universitate prestare gloriam nimis est
si nescit excedere.

Magisterium beatum

13

Opilioni Comiti

Carrus celsa conscendit qui se in primis bonis mo-
ribus approbavit. Et certo prodit vestigio qui
gradatim desiderio potitur accepto. Sine merito
et quidem reminatum putatur omne quod est subitum.
nec inexploratum suspicionem refugit quod repente prove-
nit. Cetera omnia delibata robustiora sunt et totum bonis
actibus obtinuisse creditur qui per documenta laudate
militie promovetur. Dudum inter gymnasia litterarum ab
illo meritorum inspectore actitus qui iudiciis suis etiam
futura nec predicit. Privatarum largitionum fascibus prefuis-
ti suscipiens patrimonium meritorum. Ita gratiam dominantis
arripuisti ut tibi sepe committeretur quod dignitas non
habebat. Et quod si laudabile est vel mediocribus esse honoribus
parem. quanto prestantius vicisse moribus aulica dignitatem.
Et cum tu sub tanto iudice laudata pagis. gratiam
quorum loci actibus invenisti. Dictationibus enim probatis ad-
hibitus.

Cum sit offensionibus aliis compulsus et ita suspensum honore tum
sustinebat ingenium ut palatio deesse non sineres mediocritatem
tuamque ad tempus abrogatam cognovimus dignitatem. Vero
sunt imparia tempora nostra tuis actibus. Honorum sequaces cum
loco prosperorum certe iterum ad questuram conmenso venit
ingenio. Reddemus plinium et summe traianum. Habes magna
que dictas si et tu simili ordine resplendeas. Fama temporum
de lectura atque eloquenti iussione generatur. Omnia siquidem
bona cumulat lingua disserta et quod a nobis percipitur
gloria dictantis ornatur. Esto nobis ad bona suggerenda
promptissimus et adversus improbitate male presumencium con-
stanter cotus. Dic auribus nostris etiam quod non est omnino

Bonus princeps

pro nobis. Bonus princeps ille est cui licet pro iusticia loqui
Et contra tyrannice voluntatis indicium audire nolle constituta
veterum sanctionum. Renovamusque certe domini illud celebrimum
Traiani summe dictatorum si bonus fuero pro re publica et me si
malus fuero pro re publica in me. Sed vide quid a te quamvis
qui nunc nobis aliquid iniustum licere permittimus. Decreta ergo
nostra prosperorum resonent constituta que tantam suavitatem
laudis inveniunt quantum saporem vetustatis assumunt. Obli-
perinvidia que nos horremus in aliis non amamus. Obli-
gamus te certe generalitati dum absolute percipimus nostra
suavi. Nam ideo nunc dicimus ut inter oportune consuluisse
omnibus videamur. Decet enim premonere ut te iam tardius
post acerna pericula in manu videamur velle corrigere.
Bonorum exempla sequere et nobilitatis tue memor
in mente. Illi digne ad inicia generis sui redeunt qui con-
temptibili stirpe nascuntur. Hic igitur in bonum publicum
per dies proximam feliciter indictionem questure tibi insignia
deo prestante concedimus honore prudencium fonte
omnium dignitatum quod ex inde procedit quod indulgencie
nostre largitate manavit. Agent qui ad consilium nostrum
ascisceris prudencia cunctis gravitate quam preminere
noscaris. Nam quid tibi conveniat vides, vox legisla-
toris diceris dum nos iura condimus. Incumbe nunc probitati
et fidei ut sicut te prior honor dignum fecit alteri ita se-
cundus tercie faciat dignitati.

Senatui urbis Rome

Ut eundem favorabiliter recipiat

18

Accipite patres conscripti indicium quod nostra pertulimus inicia
quia que nunc acta sunt plus animo cogitantur. Quia
talis subsequens creditur, quale primordium venisse
sentitur. Nemo enim futurum esse putat diligentem qui in ipsa
novitate opinionis sue non videtur esse custodem. Providus
institutor ortu sui fecundis nititur ornare plantariis
ut reddat fructus optatos que sollicitis fuerant ex-
culta laboribus. Quanto magis regnum decet inter inicia
pacis amenitate compleri, ne horrens spinis ager videatur
inculti. Et ideo beneficiis nostris quorum quandam summam cogitamus
talem dare questorem per quem nemini dignitatum cul-
mina decenter ornentur. Omittimus nobis esse de candidato
notas virtutes cum sint moderna que loquimur. Nam
cum transitum gloriose memorie domini avi nostri subiectorum
anxia corda lugerent, bonum quippe amissum dum queritur
plus amatur, per eum et nostri auspicii et vestre securitatis
optata gaudia patuerunt. Intelligite quali eum
equitate constringimus in futurum ut ipse vobis legum fie-
ret custos qui conservande iusticie fuerat promissor ef-
fectus. Affuit mandatis legibus eloquens et decorus
orator, pronuncians et inspectus quos gratissimos
reddebat auditus. Tales enim decet esse aulicos viros
ut et bona indicio frontis aperiant et possint agnos-
ci de moribus cum videntur. Idcirco enim plerumque
despicabilis est. ~~Oris semper in honore perdurat quem~~
~~lingua decora nobilitat.~~ Sit iam est tranquillus animo
cum quo serenissimus commendat aspectus. Hoc denique
fide testamur: copiam nos huius perdidimus qui tale
eligitur qui ex utraque parte laudatur. Eloquencie non
bona ineptum est in questore perdurare cum ad hoc specialiter
probetur ascitus ut opinionem temporum commendet
qualitate dictorum. Aliis enim iudicibus provincia-
rum committatur exactio, aliis privati erarii custodia
delegetur, hic autem aulice fame insignia repor-
tavit per totum mundum opinio vulgata laudetur. Vos
patres conscripti estimamus fore a deo repetendum ut
tales nos querere credatis quales et vobis laudi et
vestre securitati expediat invenire. Agnoscite docti

Laudatur eloquentia
de questore tractatur

boni principis votum confidite de beneficiis qui habere probamini noti-
tiam karum. Decentissimum est torpere cum se ad provectum cog-
noscat verum dominus invitasse. Quapropter patres conscripti il-
lustrem Ambrosium questure culmine decoratum favor
vestre benignitatis excipiat. De eo enim non debet dubitari qui
a vestro ordine iam in prima dignitate meruit approbari.

Fideli viro Questori

17

Gratissimum nos profitemur animo quod gloriosi domini avi
nostri respondistis in episcopatus electione iudicio. Oporte-
bat enim arbitrio boni principis obediri qui sapien-
ti deliberatione pertractans quamvis in aliena religione talem
visus est pontificem delegisse ut nulli merito debeat displi-
cere ut agnoscatis illum hoc optasse precipue quatinus bonis
sacerdotibus ecclesiarum omnium religio pullularet. Recepistis itaque
virum et divina gratia probabiliter institutum et regali examinatione
laudatum. Nullus adhuc pristina contentione teneatur.
Pudorem non habet victi cuius votum contingit a principe
superari. Ille quinimmo suum efficit qui eum sub puritate di-
lexit. Nam qua sit causa doloris quando hoc et isto reperit quod
alteri in partem ductus optavit. Civilia sunt ista certamina
pugna sine ferro rixa sine odio clamoribus non doloribus
res ista peragitur. Nam et si persona summota sit nichil tamen a
fidelibus amittitur cum adoptatum sacerdocium possidetur. Qua-
propter redeunte legato vestro illustri viro Publiano venerabile
duximus ad coetum vestrum salutationis apices destinare.
Magna enim iocunditate perfruimur quotiens cum vestris pro-
ceribus verba miscemus. Et hoc quoque suavissimum nobis
minime dubitamus si quod illius fecistis in principio nobis et
esse cognoscitis gratiosum.

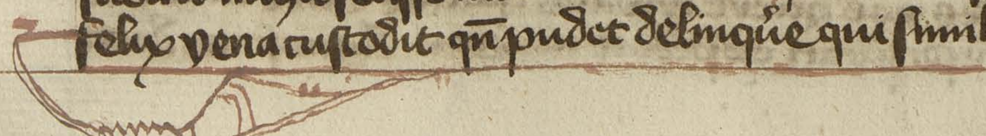
h De Confirmacione [illegible]

Senatui urbis Rome

Cuidam sacrarum lar-
gicionum comitiva
conceditur.

16

Solent quidem venientes ad dignitates aulicas ex-
ploratione trutinari diutina ne imperiale iudicium
aliquid probare videatur ambiguum vel quia gloria reg-
um est reperisse iudices exquisitos. Sed tam frequens est
felicissimus proventus vestre familie tam in multis personis
declarata prudencia ut licet aliquis vos eligat ad
subitum nichil fecisse videatur incertum. Similitudinem suorum
felix vena custodit quem pudet delinquere qui similia

nequiverint in sui genere reperire. Hinc est quod melius agnoscitur
elegisse nobilem quam fecisse felicem: quia iste commoditatem
pro veterum se facta custodit, ille ex propriis non habet nisi quod fecerit.
Quapropter scire tibi credimus quod toties tuo generi commis-
sum fuisse gaudemus. pater his fascibus praefuit, sed et frater
eadem resplenduit claritate. Ipsa quodammodo dignitas
in penatibus vestris larem posuit et domesticum factum est decus
publicum. Nam sub laude fraterna militiae ordine didicisti,
cui mutuo connexionis affectu implebas laboribus socium.
Et consiliorum participatione germanum. ad te pertinere po-
tius diiudicans quod frater acceperat, hoc baculo re-
clinabatur. ille felicior, sed tu astutior. quaedam negligens
praesumptione tui quia per te omnia credebat impleri. Est
dulce fratrum obsequium et pretium temporum antiqua concor-
dia. Bene talibus fratribus iudicium creditur, qui huiusmodi mo-
res naturaliter sentiuntur. Quod si amoeni recessus et pro-
vinciale otium forte libuissent ad te catervae causan-
tium et anxia currebat vota litigantium. Boni iudicis
inter eos assumebas officium ut futurorum quodam urgen-
te praesagio quod a nobis accipere poteras moribus pagi
satisfaciebas. Meminimus etiam qua nobis in primor-
diis regni nostri devotione servieris quando maxime neces-
sarium fidelium habetur obsequium. Nam cum post transitum divinae
memoriae domini avi nostri anxia populorum vota trepida-
rent. Et de tanti regni adhuc incerto herede sub [illegible]
torum se corda perfunderent, auspicia nostra liguribus
felix portitor nuntiasti et sapientiae tuae allocutione fir-
mati maerorem quem de occasu conceperant ortu nostri
imperii in gaudia commutabat innovatio regis sine
aliqua confusione transiit, et sollicitudo tua praestitit
quod nos nullus offendit. Atque ideo probato talibus institutis
ab indictione feliciter sexta Sacrarum largitionum comi-
tivam propitia tibi divinitate concedimus, usurus eis
omnibus privilegiis atque emolumentis quae ad tuos
decessores pertinuisse noscuntur. Absit enim ut aliqua ca-
lumniae machinatione quatiantur qui actionis suae
firmitate consistunt. Fuit enim tempus cum per delatores vexa-
rentur et iudices deponite iam formidinem quando non habetis
errorem. fructibus [illegible] utimini dignitatum. Nam quod

vobis per decessores predecessoresque vestros temporibus domini avi nostri con-
suetudo longa detulit indulgencia quorum nostra custodit. Confirmamus
tibi honorem germani si tu fidem eius imitare feceris. Nam si
illum sequeris multos laude precedis morum auctus maxime
probate constancie qui sub tanto principe et sine culpa pa-
ruit et iudicia laudatus evasit, presumptum est enim estimare
quid egisset qui sub ingrato successore palatinum officium
premia eius tacere non potuit. Difficile itaque non est moribus
sequi posse germanum cunia et in conversacionis fructu ple-
runque consenciunt qui unius semine procreantur.

Senatui urbis Rome

Eundem laudando mirifice recommendat senatui urbis.

|^

anta est patres conscripti in candidato copia meritorum
Ut eligamur ne tardius putetur elatus quem non sit
iudicio comprobatum. Nam cum divine memorie avus
noster optimos viros exquireret nobis cum remuneratum
prosperior fortuna servavit. Ita paruit. illi multa officiosite
servivit et a domino largissimo beneficiorum sine aliqua vari-
acione constat esse vectum. Secundo dilata est compe-
tacio meriti ut nobis aptior fieret causa prestandi. Conveniat
ergo se pietas nostra lege nec cum dignum est abscedere solui
quod collatum constat auctori. Licet enim munificencia nostra
eum differret. tu enim perfice consuetudo sue nobilitatis
ingessit, pater huic manu clarus ac summa fuit morum nobi-
litate conspicuus que nec ferventia bella respuerunt
cum tranquilla ocia perdiderunt. Corpore validus, animo
robustus eum antiquitatem gestabat. abstinens seculi
avariciis, ditatus claris honoribus, his temporibus beatitudine
est eximius, cum princeps non esset ceteris. Sed quid anti-
qua perceptum eius nobilitatem repetimus cum vicina re-
splendeat luce germani. cuius non dicta proximitas. Sed ut
amicicie coniunctum fuisse per se laudabile hinc virtutibus
ita se sociavit atque connexuit ut hoc pocius sit incertum
quis magis perdiretur ex alto amicicie. ille prestat
fidem si magnam promissis. Sed iste constancia. ille quoque
avaricia vacavit, et iste probatur a cupiditatibus alienus
hinc est quod norunt regibus servare fidem quod nesciunt al-
ter equales exercere perfidiam. Ille enim modus faciliter probatur
ubi non a sublimitate iuratur. Nemo ergo sub puritate non
serviant dominis qui nesciunt illusisse collegis. Hiis

Principatus virorum ostendit

laudibus clarus a coniuge Basilianae sociatus fertur esse familiae. quod plerumque evenit amicitiis coniungi posse nobilibus. Inspicite in eo si placet et familiare virtutum quae saepius moribus viros magis industrios haec signa prodiderunt. res hunc privata tanto fuit moderamine disposita ut nec aliqua tenacitate sorderet nec iterum effusione nimia laberetur. Gentiles victu romanos sibi iudiciis obligabat et quam ingratitudo dignitatibus plerumque venit, iste disceptando sibi amicitias colligebat. Videte quid faciat nobilis natura. Ex iudicibus natus arbitrium agebat. quod nisi ex morum probitate nulla potest contingere ratione. Iam fascibus obedire plerumque privatus necessitas cogit; privato iudici parere sola suarum probitas facit. quanto nobis plus laudis videtur habere voluntarius iudex quem ad iudicia audienda non cogit nisi quod iustis ex moribus estimatur. Quapropter patres conscripti favete vestris alumpnis et vestris favete iudiciis. Secundo ad vestram curiam venit qui et ex senatore natus est et aulicis probatur dignitatibus honoratus. v.

Cypriano viro illustri v.

18

Professione constat ecclesiae et iustitiae legum peritos iudices ordinare. Quia nimis potest negligere qui novit equitatem. Nec facile vicio sordescit erroris quem doctrina purgavit. Dudum te forensibus negociis insudantem oculus imperialis aspexit nec latere potuit qua fide suscepta peregeris qua luculencia tractata portaris. Equo gradu eloquencia tua atque conscientia procedebat. Nullus susceptus quod amplius desideraret habuit; nullius iudicium quod in te corrigere possimus. Accessit etiam venustas oris et castitas animi iuvenem te solus decor ornat. ab ore prudencia tamen verba manavit. Contendit itaque flos etatis et maturitas mentis; sed potius illa superavit que vos ad virtutum gradus gloriamque perducit. Quapropter aptamus munera nostri meritis tuis ut arcana regia fidelis accipias et vir eloquens sacrarum recipias dignitatem. Vide causas conditorum iudicia quas laudabiliter portabas. desiderat tibi prima excitata quam doctrina modo est felix et certa negociorum conditio quam illi superam det qui non potest ignorare quod

Non enim decet iudicem nostrum esse volentibus altius ut magis
alii pareat cui tot milites obsecundant. Certe si in aliis
tollerandum ut tamen nimis in questore pudendum ut qui eli-
gitur ad principis consilium solacium expectet alienum. Et
ideo quod deo auspice deinde sit per septimam indictionem ques-
ture tibi confirmamus dignitatem. Sed tuus honor est impe-
tus obsequium. Nam sicut conscientia leta est que probitatem
meritis ita sub reatu iacet qui se imparem cognoscit
muneribus constitutis. Habes priscos viros quos imitari te
decet, precedentem famam quam sequaris dignitate. Nam si te
privata vita virtutibus exornavit quanto prefecta melius de-
clarabit. Assumpsisti nomen ex meritis custodi ut semper

Nota

lecteris veritate vocabuli. Nam cum omnis appellatio ad
declarandas res inducta imposita nimis absurdum est per-
tale nomen alienum ut aliud dicatur quam possit in moribus
inveniri. Verum hec bone conscientie dicta sufficiat quia
dubitari de illo creditur qui pluribus admonetur.

Senatui urbis Rome v

Recommendat candidatum eloquentissimum in questure dignitate

19

Licet cetus vester ingenuus splendore semper irradiet
clarior tamen redditur quotiens augetur dignitatibus.
Nam celum ipsum stellis copiosissimis plus re-
fulget et de numerosa pulcritudine mirabilem intuentibus
reddit decorem. Nature siquidem insitum est ut bonorum
copia plus delectet, prata denique floribus pinguntur
innumeris laudantur pinguius arvum densior seges. Anti-
quitas vos fecit nobiles hominum. Nos senatum et de nume-
rositate volumus predicari. Hinc est quod vobis aggregare
cupimus que recipimus ubicumque precipuum. Nam licet apud
vos seminarium sit senatus tamen et de nostra indulgencia
nascitur qui vestris cetibus applicatur. Alumpnos autem te
nobis pariunt aulice dignitates, questura autem vere
mater senatoris est quam ex prudencia venit. Quid enim
dignius quam eum participem fieri qui adhesit consilio
principali. Sed quia prudenti viro non sufficit generale co-
missa laudatio eius vota paulisper tangamus. Questorem
virum patres conscripti cognoscite, exercitata per eloquen-
tia placuisse. Et sic advocationis sue certamina confisse
victorias ut merito sibi electio cum triumphalis assumeret

Quantis que palmis feliciter laureatus nobis dedit omina laudatorum. Ad forense gymnasium prima etate deductus studuit semper integritate mentis et nobilissimo pudore castitatem corporis sub nimio labore custodiuit. Orator facundus gravissimus patronus. Susceptas causas quas precibus adiuvabat quam credi non poterat negocium improbabile. Cui talis industria assistere Rome permittebatur, nunc virum esse publicum dampnum. Quid enim aut vobis aut nobis cedit acceptius quam vestro coniungi lateri qui inter leges meruit approbari. Amare namque eas potest per quas doctus enituit dum affectat unusquisque gloriam suam nec oblivisci potest animus eo qua nobis parte fuit sociatus. Credidit is forte principes viri novam in eo ac nuper optatam apposuisse prudenciam. Origo eius hereditarias [illegible] vendicavit. Cuius pater ita in mediolanensi foro resplenduit ut tamquam de ciceroniano cespite pullulasse eloquio. Proinde quamvis sit ut inter mediocres difficillimum placendi genus, tamen advocacionis laudem inter primarios eloquencie frequenter meruit invenire. Is contra magnum Olybrium stetit, is palmarum cunctis lingue ubertate sufficit et illis par extitit quos singulares Roma cognovit.

Quid enim generosius qui tot laborum precibus floruisse maiores. Nam si inveterate et perpetuis ducte divicie nobiles faciunt, multo magis preclarior est cuius origo thesauris prudencie locuples invenitur. Quapropter patres conscripti favete vestro iudicio ac suis meritis candidato, qui sic collegio manum clemencie porrigitis vos pocius sublevatis. V

Extollit [illegible]

Conceditur prefecture dignitatem

20

Albieno viro illustri Theodricus Rex

Assercio mutorum est pocius se eligi per imperii iudicio accusari quam excessus predecessorum non corrigitur nisi cum successor optimus invenitur. Contrariis rebus plerumque medicina succedit. Nam calor vitalis adhibitus fuso frigus pestiferum tunc recedit. Nubila ipsa ventorum inspiracione consumuntur et aquilonis faciem tranquillam reddit quam australis aura turbavit. Sic nos decessoris tui qualitatis amore submonemur ut tu saluberrime advenies, contraria prioribus imitare

Tu laudanda peregisti. Ille calumpniis odiosus, tu stude ut ius-
ticia reddatis acceptus. Ille rapax, tu continens. Bonorum
omnium brevis est definicio. Vitare que fecit quem illa vere lau-
danda sunt que quis suo iudicio comprobavit. Respice de-
mens in illo odium publicum et tu amorem affecta cunctorum.
Tanti tuis moribus gratias agant quanti acerbitate actio-
nis illius accusant. Animare igitur de decessore precedenti-
bus quem post illum perfuisse malicie mirum ut a malis abstinuis-
se laudabile est. Etiam quale est si beneficia provinciis tri-
buas que hactenus non habebant. Bonum insolitum plus
amatur si sequenti gaudio confert dulcedinem temporum
premissa tristicia. Atque ideo prefecture tibi fasces per septimam
feliciter indictionem auxiliante domino conferimus. Exue quicquid
fuit hactenus decessoris lesione terribilis. Tanta nunc live
debet beneficia lenitatis. Siquidem sauciata tua cura refo-
venda sunt non tuis non alienis manibus quisquam gravan-
dus. Nam ultra omnes impietates est nocere lesos qui sanare
creditur vulneratos. Redeat ad nomen antiquum prefectura
illa pretorii toto orbe laudabilis. Cuius si principium quamquam
per Ioseph a beneficiis inchoavit. Nec in initio a legibus minus
palam pronunciavit pater et predicator impii. Quia sic iuste sic provide
agi voluit ut non districtum iudicis nomen sed vocabulum
illi pietatis imponerent. Iustis ac debitis compendiis
nostrum parte crescat erarium. Lucra renuimus que legum cauta
profanant. Pecunias illas volumus nisi quibus libera iusticie
suffragatur. Edes nostras nequiciam non patimur introire
quia nec privatim intromittere possumus quam publica voce
dampnamus. Audite iudices quid amemus. Nolite aliud
in malum publicum suspicari. Via qua vos per iniquas provisio-
nes esse creditis placituros eam nos cognoscatis sola
illa diligere que possunt iusticie monitis convenire. Vestris
iam moribus imputatis si post ista delinquitis. Sed illi for-
te talia gesserint qui ad dignitates suis parentibus
incognitas pervenerunt. Tu post patris prefecturam laudabile
aliquid quod melius predicetur adiunge, quia dilectior
semper esse debet qui sequitur dum bona parentum probabiliter et
imitari cupimus et vincere festinamus. Accedit etiam tuis
laudibus quod etas prudenciam probatis imbuit. Grave est

sapienti ibi offendere ubi alterum reperit incidisse. Ius forte
peterant qui iura nesciunt. totum a te litterarum quiritur. cuius
origo indocta fuisse nescitur. Equales tibi sunt libri
veterum et actiones presentium, porrecta opinioni tue pre-
stamus iudicio ut impar non sis meritis quorum equasti pro-
pria beneficia dignitates.

21

Comiti patricio Johanni

Licet proprijs frequenter honoribus existimacio tui suis digni-
tatibus laudatus tamen quia nostra bonorem non expedi-
tum refertur quod ad initium eius revertimur de quo
iam multa preconia convenerunt. Testificatum est de te quod
de fidelibus quidquid de bonis meritis debuit estimari. Sed
digne laudum tum voluit novitates emittit qui se ac-
tionis probitate complevit. Natura boni fontis est
perhennis vena laudabilis. Nam sicut ille fluendo non
expeditur. sic nec ista celebri sermone siccatur. Quod et si-
tum facta taceatur. tu nova probas suggerere que dictam
eximium etate crescis semper et meritis. Cursus annorum
laudis tibi peruat augmentum. Senescis quidem corpore
sed laudibus iuvenescis, multo tibi prior etas optatur
in quo fama semper robustior invenitur. Habuisti sub
divine memorie avo nostro in utraque parte laudatas pre
excubias. Vidit te adhuc gentilis Danubius bella-
torem non te terruit Bulgarum globus qui et nostris
erat presumptione certaminis obstaturus; peculiare tibi
fuit et venientes barbaros aggredi et confusos terga
sectari. Sed victoriam Gothorum non tam meritis quam labore
misisti. Preterea vidi quod non minus ipsis certaminibus fuit ve-
rendarij officium laboriosis contentionibus exhibebas.
Fuerat enim apud illum virtutum omnium virum exercitu-
alia vel pacata servitia. Cuius enim non angeret bellum
qui illi potuit competens exhibere responsum. qui
tanta firmitate animi semper exegit, tanta vigore
in asserenda veritate constanciam ut victo se vicisse
diceret hostem qui illo parte vitare valuisset errore.
Hinc fuit quod ponderes eius obsequia reddidimus
quia cautela semper adhibita exegit sensum. Et dum
culpam formidat quibus intuere sapientibus aggregari
sentitur.

Ciprianj laude

Contulit et dignitate sacraru largicionu hoc est laboru tuoz
aptissimu nunq Quam sic casta sic moderata mente per-
egisti ut maiora utiq tibi deberi faceres quamuis cami
magna p'mia suscepisses p hec florida iuuentus exegit
oīb temporib etas matura signauit Consilio quid plu
nales nc fructus tu etate cognostis Sic em adeptus
es senectutis bona ut eius no subires incomoda Hec
sunt que i te estimamus augenda ut sicut es consia
pditus reddaris quoq honore iudiciali reuerendus Et
em bnficijs nris consentanea uite z sup'na iudicia
qn taliu filioz pr effus natura ipa iudicis ee pa
tritius quoru bona uernancia no est absurdu refer-
gn educanciu felicior laus est de filioru pbitate laudari
p'mu quod no minime laudis p'stat iniciu infancia coz
est nota palacio Sic fetus tui more aquile se pbatte
regales oculos ab ipis pene cunabulis ptulerunt
Relucent z gra gentili nc cessant armoru imbui for-
tib institutis pueri stirpis romane nra lingua lo-
quuntur eximie iudicates exhibere se nobis futura fide
quoru iam uidentur affectasse s'mone Hemus vn tibi
felix pr p'miu debeat referri qui z filioru tuoz nob
animos obtulisti Quapp' multis laborib multaq
fide z co'stancia compbato patriciatus tibi deo aus-
pice co'ferimus dignitate honore quidem celsissimu sed
qui tuis m'itis ee pbatur equalis fruere igitur pba-
tissimis institutis ut tu bona tua geminaueris nris item
beneficijs augeaeris ·

Senatui urbis Rome ·

Senatui urb· de eod· 22

I fauore nro dignus est qui uel semel regale po-
tuit impetrare iudiciu quid p'ces co'scripti uir-
magnificus meritur co'ppanus qui nob tociens
gracior dz effici quociens a nobis dignitates accepit
Certates i stadio numerosior corona glificat olimpi-
cos currus frequens palma nobilitat Sic uel i leuib
rebus glosior efficitur cui frequr p'mia referuntur
De p'mo deniq p'stu pt esse cunctato dum multi fallu't
p'ncipis anj Qn facile est ei illudere cui semp notu est
p'stitisse Qz talem mentis exhibuit co'stancia tatu

Verax gloria provenit ex merito

bonorum habuit propositum ut semper in se provocaverit regum munera.
Hec est certa gloria, hec indubitata sententia frequenter po-
tuisse mereri per quod homines constat ornari. Hos et nostre
in tantum curiam decet qui in tantum non ad primos honores
expenduntur. Sed cum magna susceperint maiora itinere per-
meantur. Ornant quoque tales et nostra iudicia quibus bene
prius electis creditur qui sepius approbatur. Grata ipsa
boni adhibita perseverancia predicatur quia magis est laudanda
in ipso qui bonorum propositum custodit. Similes huius
olim patres conscripti Decios, Silles vetustas predicat fu-
isse Corvinos. Neque enim hic vir de quo nobis sermo est non
sibi tantummodo conciliavit arbitrium. Ab uno quippe principe se-
pe preciosi gratia solum forte videtur. Sed sub altero meruisse
provectum apud utrosque integrum constat fuisse iudicium.
Cunctos ergo sequaces habet qui aliquid ex utilitate decernit,
hic autem nostrum provectus sui auctorem meruit ut nos aug-
mentatores dignissime reperiret. Ille in eum fundamentum
posuit bonorum, nos culmen construximus dignitatum.
Et ideo patres conscripti tot laboribus tot laudibus clarificato
illustri viro Cypriano suggestum quoque patriciatus
addidimus ne maior esset meritis suis quam honoribus vestris
sancte vestre collegio quem sepe predecorastis ornamentum. Recur-
rens ad nos reddit qui iam honores suos in libertatis au-
la reposuit, habet etiam unde nobis reddatur acceptior
quam tales curie nostre alumpnos protulit. De quibus quamvis
audivimus post tamen propria nota superavit. Vero infancia trepidos
non ad respondendum ut licebat ignaros variis ling-
wis loquuntur egregie maturis viris coronae misaciis.
Sic tamen nobis noti sunt in ipso etatis primordio adoles-
centia tumuerunt, prestet divina maiestas ut sicut
de patre eorum munificentie nomen extulimus sic et in
eis pietatis nostre titulos augeamus etc.

Bergantio viro comiti patricio etc.

Ut curia nobili affinitate propriis prioribus suis assignet

Licet munificentiam regis quottidie decorat cum
sole revertere et ingiter aliquid facere quo possit
largitas principis apparere, hinc tamen consciencie de-
bitum solvitur quotiens petentibus sub equitate prestatur.

23

Lucrantur principes dona sua, et hoc uere thesauris reponimus
quod famae commodis applicamus. Absit enim ut negemus
affini quod solemus custodire subiectis, quando qui nobis sanguine
coniungitur plus metuitur ne fraudari putetur proprio desiderio qui
militat sub iudice gratioso. Atque ideo illustrem magnitu-
dinem tuam praecelso atque amplissimo uiro Theodatho mas-
sas subter annexas tot solidos pensitantes ex persona
quondam magnificae feminae matris ipsius percipimus re-
formari cuius feliciter dominus plenissime uendicandas
Cuius successionis integrum ius in ea qua percipimus
parte largimur. De cuius fide ac sinceritate praesumimus ut se-
quenti tempore reliqua supra memorati patrimonii cum ad-
iecta quantitate mereatur. Quid enim tali uiro negari poterit
cuius qui etiam meliora suis obtinere possit obsequiis
ut si non probatur affinis uir quem nobilitatis suae
nulla inflat elatio: modestia humilis, prudentia semper aequalis.
Quid a nobis mereatur intendite quem ad gloriam maiorum
trahimus quod enim proximum confitemur. Quapropter
aequissimae iussioni operam ouanter impendite, di-
rectis quoque uiris sedis autharijs designatas massas ac-
toribus eius sine aliqua dilatione contradite ut summa
nobis caritate sociatus gratia praesentis muneris reddatur ac-
ceptior

27

Clero ecclesie Romane v

Quanto diuinitati plura debemus qui a ceteris morta-
libus maiora suscepimus. Nam quid simile repen-
dat deo qui potitur imperio. Et licet pro tanto
munere nichil compensari possit ydonee, ipsi tamen gratia
redditur dum in seruientibus honoratur. Itaque flebili aditione
causamini hoc fuisse longe consuetudinis institutum
ut si quis sacro sancte romane ecclesie seruientem
aliqua crederet actione pulsandum, ad supradicti ciuitatis
antistitem negotium suum dicturus occurreret, ne clericus
noster forensibus litibus prophanatus officiis potius secularibus
occuparetur. Addentes diaconum quorundam ad contumeliam
religionis tanta exsecutionis acerbitate compulsum
ut satius eum priuate custodie crederet mancipandum presbi-
terorum quam est ecclesie romane pro leuibus causis asseritis
criminaliter impetitum. Quod nobis pro ingenita reuerentia

quam nro debemus auctori displicuisse profitemur. Ut q
pridem sacris meruerant inferre iniurys conuencionibz
irreuerenter expositi nephariys iniuriys subiacent Sz alio
rum plectenda subreptio nobis contulit plenissime lau
dis euentu ut causa contingeret prestandi que nos celesti
bz comendacionem auxilys. Atqz io considerantes et aplice
sedis honorem & consulentes desiderys supplicancium presenti
auctoritate moderato ordine definimus ut si quispiam ad ro
manum clerum aliquem pertinente in qualibet causa probabli
crediderit actione pulsandum ad beatissimi pape iudicium
prius conueniat audiendus ut aut ipse inter utrosqz
morem sue sanctitatis agnoscat aut causam delegeret equi
tatis studio terminandam. Et si forte quod credi nefas
est competenciis desiderium sue peticionis clusum tunc ad
secularia fora inrigatiuus occurrat. Cum suas peticiones
probauit a superdicte sedis presule fuisse contemptas. Quod
si quis extiterit tam improbus litigator atqz omnium fuit
iudicio sacrilega mente dampnatus qui reuerenciam
tante sedi exhiberi contempnat. Et aliquid de nris
affatibz crediderit prumendum ante aliquem cognitoris
effectum decem librarum auri dispendio feriatur. Que
a palatinis sacrarum largitionum pertinget exacte per mag
nifice memorati antistitis pauperibus erogentur. Careat
qz impetrati negocy quoqz sui amissione mulctet.
Dignus enim duplici pena percelli qui & diuina reueren
ciam & nra iussa temerauit Sz iterum nos quos iudi
cia nra uenerantur eccliasticas uinite constitutiones.
Magnum scelus est crimen admittere quos nec conuersa
cionem secularem decet habere professio nra uita celestis e
Nolite ad mortalium uota humilia & crudeles descendere
Mundani coerceatur humano iure. Vos sanctis moribz
obedite

Johanni viro sublimi r

Valde dignum est rebus aliena fruare quin nos
eciam propria dona conferre. Quid enim de illa
munificencia possis ambigere qui a nobis
intelligis te mereri. Quod a nris decessoribz accepisti
profitemur itaqz alterius siquidem domini sz nrum esse

mediante

Donat & confirmat noticie
concessionis anni sui super
quadam domo

27

et moderna principis mentem peruenisse tam uelocissimam largi-te
hinc est quod diue memorie auum nostre clementie domum in castro
inculano posita obsequiorum tuorum sedulitate prouoca-
tum constat uoluisse largiri. cuius dispositionem secutus patri-
cius Tholui postea quam illi nostra est liberalitate concessa prefa-
tam domum actu legittimo in tua optime iura transmisit.
Quapropter serenitas nostra uel inchoate uoluntatis desiderium
uel Tholoni plenissime donationis effectum presenti auctoritate corro-
borat ut sepedicta domus patricie recordationis Agnel-
li in Luculano castro posita cum omnibus ad se pertinentibus
in tua uel heredum tuorum possessione permaneat. Et quidquid
de hac facere malueris habebis liberam potestatem. cuiuslibet uel
priuati uel publici nominis personam inquietudine submouente
quam inquisitione fortas-
ses ubi et si quid esset. quolibet causa. qualiter inquisitione
sis ambiguum. huius auctoritatis nostre iudicio constat explosum.
firmiore iuuante deo uelis propriis ex nostra quoque auctoritate
solidatis. Alij enim tibi iura legitima prestiterunt nos posses-
sionis quietem et cunctis seculis securam conferimus.
Sed ne quis forsitan egregie uoluntatis nostre in-
firmitatem existat. iubemus eum qui ex hac re contra
uidus temptator existat. ... uel priuati tibi uel ei ad quem domum
tempore uel fisci nomine uel priuati ... uolueris mouere temptauerit aliqua
designata superius pertinentia ... componere et
questionem pene nomine auri libras tot componere et
frustratum suis ausibus infamatum quod discedere. Hunc enim
uoluntatis sue ... inuenire fructum qui aliquo con-
... uidetur quesisse iudicium.

26

Vniuersis Reatinis et Nursinis

Gloriosus dominus auus noster desideria uestra cognoscens Quidi-
uulem Sybie filium priorem quidem uobis facere
disponebat. sed quia intuemente mortali condicione
nequiuit cogitata complere notum nobis est eius uota
perficere ne tantus uir de aliquo inaniter iudicetur.
Atque ideo presenti auctoritate precipimus
bona potuisse sentire
ut eum priorem feliciter habere debeatis et que ordinauit
per disciplina seruanda ubi maxime utilitas continetur
ei debeatis in omnibus obedire quia sit aui nostri estis moribus
instituti ut et leges libenter audiatis et iudices hoc enim
nostrum committit imperium quod opinionem uestram inter
gentes amplificat. Si talia geratis que et nobis accepta

et diuinitati p̄nt ee gratissima. Robustius enim inimici
nr̄i vincuntur moribus bonis quia quos superna ptegunt
felices, adu̇sarios hr̄e nō p̄nt. pugnatis enim effica-
citer foris dum i sedibus ur̄is iusticiam fouere contenditis
Ista enim duo mutua se amplexacione consociat ut q
equitatem colucit fructu uictorie possidebit Nā que
necessitas ad iniusta compellat cū uos et ptes alant
p̄p̄e et munera ur̄a dn̄o adiuuante ditificent Nam et
si cui aliquid expetendum est spet potius de muni-
ficencia principis quā de p̄sumpcōe uirtutis quia
uobis pficit q̄ romani quieti sunt qui dum erraria
nr̄a ditant. ur̄a donatiua multiplicant &

Vt affligat eos dapnis et penis

21

Saloni et florenciano uiris domicilibus &c

[S]eueritas publica sicut ab innocentibus uacat.
ita nece est ut i scelatis opam sue districtionis
impendat Curia nō semp vnū mentitur iudiciū
diuersa nā psonarū. morbi ipi dissimilibus sucis sa-
nantur herbarū Nam alijs cibus alijs ferrū opta-
tam reuocat sospitatem et p qualitate passionis pre-
ceptū mentitur artificis Et io deuoto ur̄a pfanen-
tium tortoriū inquietant excuuat Et si quos go-
thorum atq romanorum i direptionibus possessoꝝ
se miscuisse repeit sine fcī estimatōm et dampnis
affligatur et penis Curia gemius plectendi sunt qui
nec amonicōibus iustis nec obediendo ee iussis
principis crediderunt Cum maior ambitus est nobis
dominis ita uelle seruire ne comendati bonis iussis
reliqua saltem sui uita secu[ri]tis munere pseruantur

Vt discuciat causam s de occupacōe agri

28

Conigasto uiro illustri &c

[P]ermonuit serenitatem nr̄am constancij atq
Venerij dolenda conquestio quia sibi acharonti-
tane vrbis pprij agellum quod fabriculana no-
minatur cū suo peculio causant ablatū addicē-
tes ne ruū suarū repeticōnibus innnrerent liberis et
condicōm ultime seruitutis imponi. Atq io mag-
nitudo tua decretis obsecuta principibus p̄fatū suo in-
beat adesse iudicio et omī int ptes ueritate discussa

iuri consentaneam et amicam vestris moribus proferre sententiam. Quia sicut grave est de suo dominos iure cedere ita vestris est seculis inimicum servitutis iugo libera colla deprimere. Momenti iure si competunt primitus reddantur invasa ita tamen ut persona legitima disceptationibus non desistat. Cesset violenta presumptio ut causa iudicis cognoscatur arbitrio. Et aut convictos servos cum rebus sibi competentibus possideat aut probatos liberos indempnes utique atque integros derelinquat. Sufficit enim quod ei relaxamus penam qui facere presumpsit iniuriam etc.

29

Honoratis possessoribus Parmensis civit.

[I]ustum est ut libenti animo faciatis que vobis p[ro] urbis vestre utilitate cognoscitis. Nam quod pro sumptu decuit aggredi compendiose nobis constat offerri. Civitatem siquidem vestram diutina siccitate laborantem iuvante deo ductus aquarum noster saluberrima unda visitavit. Cui nunc studio vestro cloacarum ora pandantur ne sordium obitione tardata receptans unda vestris edibus illidatur et quas debuit sordes abluere easdem nobis cogatur inferre. Cui operi quamquam vos urgere debeat tantus amor civium tamen spectabilem virum Genesium precipimus iniungere ut et vos ad meliora provocetis si que iussimus gratanter efficitis etc.

Super eodem et laudantur fluenta aquarum

30

Genesio viro spectabili etc.

[A]more civitatis vestre antiqui operis formam domique quidem annis nostre regia largitate construxit. Sed nichil prodest aquarum copias urbibus immisisse nisi nunc provideatur cloacarum oportuna digestio. More autem humane cuius ista salubritas continetur si quod ore quis suscipit alia parte corporis relaxato effuderit. Et ideo sublimitas tua Parmenses municipes huic faciet operi granter insistere. Cum quibus antiquos cuniculos dunc subterraneos sunt qui ingestur marginibus platearum diligentius emundent ut cum sollempniter optatus vobis liquor influxerit nulla abiti letaminis obitione tardetur. Quia gratam undam non habet nisi que nitide influit et visa semper abscedit. Illa enim

que pulcre ciuis exercitata videt. quam deformis est illa
cunis palus cum nec visu grata nec iumentis accomoda.
Elementum pulcrimum quidem sed cum in naturali puritate ser-
natur. Inde hoc agri squalent urbes hanelant sici-
tate fatigantur. ut merito antiqua prudencia quos
a ciuica conuersatione segregandos esse iudicauit aque
vnum interdictione puniuit. Quapropter tam utilime
rei omnis debet studere consensus. quia ciuis amplius non est
qui urbis sue gracia non tenetur

De ciuilitate amplectenda et amore(?) rurali

31

Seuero uiro venerando

Cum te perfectorum consiliis laudabiliter inherentem
omnia didicisse credamus que ad rei publice
statum pertinent componendum maxime cog-
nouisti litteris eruditus pulcram esse faciem ciuitatum que
plurimorum probantur habere conuentu. Sic enim et in illis
splendet libertatis ornatus et nostris ordinacionibus ne-
cessarius fuit effectus. Feris datum est agros siluas-
que querere hominibus autem focos patrios super cuncta diligere
aues ipse gregatim volant. que inopia voluntate
mitescunt. Canori turdi amant sui generis densitate
strepentes sturni compares sequuntur indesinenter
exercitus. murmurantes palumbi pares diligunt cohor-
tes et quidquid ad simplicem pertinet uitam adunac-
tionis graciam non refutat. Contra animosi accipitres
aquile uenatrices et super omnes alites acutius intu-
ente volatus solitarios concupiscunt quia rapaces
insidie. in copia commenticula non requirunt. Timue-
runt enim aliquid soli agere qui predam cum aliis non desi-
derant inuenire. Sic mortalium voluntas plerumque
detestabilis est. que conspectum hominum probatur effugere
nec potest de illo aliquid naciter credi cui gignere testis non
potest inueniri. Redeant possessores et curiales bruci(?) in
ciuitatibus suis coloni sunt qui agros iugiter colunt
paciantur se a rusticitate diuersos quibus et honores
dedimus et actiones publicas probabili estimacione com-
misimus. In ea presertim felici regione ubi affatim ueniunt
inelaborate diuicie. Ceres ibi multa fecunditate
luxuriat pallas et non minima largitate congaudet

plana videntur pascuis fecundis erecta, vindemiis abundat
multiplicibus animalium gregibus sed equinis maxime gloriatur
armentis, merito quoniam ardenti tempore tale est nemorum sil-
varum ut nec muscarum aculeis animalia fatigentur.
et herbarum semper virentium sacietatibus compleantur. Videas
per cacumina montium rivos ire purissimos et quasi ex edicto
profluant sic per alpium summa decurrunt. Additur quod utroque
latere marina copiosa possidet frequentatione commercia
ut et propriis fluctibus affluentibus exuberet et peregrinorum pro-
vicinitate littorum compleatur. Vivunt illic rustici epulis
urbanorum, mediocres autem habundancia potentium ut nec
minima ibi fortuna copiis probatur excepta. Hanc ergo
provinciam civitatibus nolunt incolere quam ut in agris
se fatentur omnino diligere. Unde post tantos viros lati-
cius se fatentur omnino diligere. Unde post tantos viros latius
loris desertatos pueri liberalium scolarum conventu quererent
et mox ut foro potuerunt esse digni statim incipiunt agr-
estem habitacionem nescire, perficiunt ut dediscant. Erudiunt ut
negligant et cum agros diligunt se amare non noverunt.
Prudens
civiat eruditus ubi possit existere gloriosus
frequentiam non respuat hominum in qua se novit esse laudandum.
aliquin virtutibus famam tollit si carum vita in hominibus nescit.
Nam quale desidium est civium frequentiam deserere
aut Nam quale desidium est civium conversacioni humane se videamus
cum aliquas quoque avium conversacioni humane se videamus
velle miscere. Mortalium enim penatibus fiducialiter nidos
philomena suspendit. Et inter commeancium turbas pul-
los nutrivit intrepida. Fedum ergo nimis est nobilium filios
in desolacionibus educare. Cum frequentacioni humane
videas alites sua pignora commisisse. Redeant igitur civitates
in pristinum decus, nullus amenitatem ruris preponat
monibus antiquorum. Quomodo potest in pace refugi, pro qua orare
bellum ne vastetur assumi. Cui enim magis grata nobilium
videatur occursio. Cui non affectuosum sit cum paribus
miscere sermonem, forum petere, honestas artes inspicere,
causas proprias legibus expedire. Interdum palamediatis
calculis occupari, ad balneas ire cum sociis prandia
mutuis apparatibus exhibere. Caret profecto omnibus his
qui vitam suam mult... vere cum famulis. Sed ne ulterius
eandem consuetudinem mens alicuius imbuta labatur, datis
fideiussoribus tam possessores quam curiales sub estimacione

Non

Concursum nobilium ...

Philomena

virum pena imposita permittant. an impte maiores se in civitatibus
manere quas habitare delegerunt. Sic fiat ut eis non ornatus desit civium non voluptas denegetur agrorum. v

Severo viro Senatori etc.

Describit quendam locum in quo mirabiles aque defluunt

32

Cum Nymphadius vir sublimis pro causis suis ad comitatum sacratissimum festinaret itineris longinquitate
confectus animalia fessa reparare contendens ad
fontem Arethuse in Scillatino territorio constitute elegit
ponere mansionem. eo quod ipsa loca et pascuarum ubertate
fecunda sunt et aquarum irrigatione pulcrescunt. Est enim
ut dicitur sub pede collium supra maris arenam fertilis campus
ubi fons factus egrediens cannis cingentibus in corone
speciem riparum suarum ora contexit. Amenus admodum
et arundineis umbris et aquarum perspicuitate mirabilis.
Nam cum ibi tacitus homo et studiose silentiosus advenerit
aquas fontis huius reperit sic quietas ut in more
stagni non tam currere quam stare videantur. At ubi coram
positus tussis emissa fuerit aut sermo clarior fortasse increpuerit
nescio qua vi statim aque ibidem concitate prosiliunt.
Vos illud gurgitis ebullire videas quod fuerit excitatum ut
putes aquam vigente succensam olle suscepisse fervorem.
Silenti homini tacita loquenti strepitum et fragorem respondens
ut stupescas sic subito perturbatam quam nec
tactus exagitat. En nova vis inaudita proprietas.
aquas voce hominum commoveri et quasi appellate respondeant.
Ita ut hominum sermonibus perdoctae nescio quid innuere
videantur. Credas ibi aliquod animal provisum sompno
quiescere quod excitatum magno strepitu tibi respondeat.
Legitur quidem nonnullos fontium varias statuere
miraculis ut aliqui potati animalibus reddant
variorum colorem. alter greges albos efficiat. quidam in
saxeam duriciam suscepta ligna conducant. Sed
has causas non vero comprehenditur quia super intellectum humanum
esse cognoscitur quod tamen rebus naturalibus applicatur. Sed ut
ad querelam supplicantis conticere reddamus hic cum mansione
supradictus Nymphadius huiusmodi insidiis rusticorum abactos
sibi asserit caballos quod fieri non decet moribus temporum
disciplina ut delectatio illius loci tali dampno reddatur
horribilis. Quod prudentiam tuam diligenti inquisitione

examinatore discute. Que et de palacio nostro auctore et de legibus visa est iusticia collegisse ut more ipsius fontis scelus quod actum est videaris ulcisci. Perquiratur furtis summo silencio teneatur in suis lavibus quieti. Ut dum mox execucior inardescat corpora corda turbentur. In noctes persiliant et sic puniit corporis corda turbentur. In noctes persiliant et sic ammunicacione terribili confundant. Sic aquas suas omnia se indicent dedisse penarum. Sit quoque tecis competens vindicta ut loca sunt pura inuitet studium commeancium posita disciplina vel lavonum excessibus nitetur tale miraculum quod se letificatam cognoscitur inquisitum.

Severo viro senatori

Decribitur amenitas cuiusdam campi in quo vniuersi negociatores conueniebant.

33

Incognita nolle nosse prudentis est. Ita cognita dissimulare dementia est. Eo presertim tempore cum hec ipsa res ad correctionem possit celerrima peruenire. Lucanie quenti siquidem prebatorie didicimus conuentum esse Lucanie qui prisca supersticione Locatea nomen accepit et quod ibi sit aqua nimio candore perspicua. Et ibidem negociancium facultates hostili direptione laceratas sepissime presumptionibus illicitis rusticorum ut qui ad natale sancti Cypriani religiosissime venerant pagendum acerrimonijs que suis faciem ciuilitatis ornare contentes turpiter iactancius discedunt. Hoc nos simplici ac facili remedio credimus corrigendum ut sic stabilitas vira predicto tempore una cum possessoribus inhabitatoribus eciam atque conductoribus diuersarum massarum quietem commemoratam anticipata cautela debeat procurare. Ut audacis sua reos inueniat quos pena consumat. Quod si quis aliquis rusticorum vel cuiuslibet loci homo causas nefande litis attulerit inter ipsa inicia comprehensus fustuarie subdatur pertinax ulcioni et pompatus mala nota corrigat qui prius tumultum excitare temptabat. Est enim conuentus ille et nimia celebritate festiuus et cunctis prouincijs valde perfectus. Quidquid enim praecipuum aut industriosa mittit Campania aut opulentibus Bruciorum aut Calabria peculiosi aut Apuli ydonei vel ipsa potest habere prouincia in ornatum pulcherrime illius venalitatis exponitur. Ut de multis regionibus merito tam ingentem copiam iudices ut illic collecte pulcherrimis stacionibus congregatam. Videas enim illic collucere pulcherrimis stacionibus et de amenis frondibus intextas nibus latissimos campos

subito momentaneas domos peplorum cantantium letitiam
et discursum. Ubi licet non conspicias opificum meritum, videas
tamen opinatissime civitatis ornatum. Presto sunt pueri
ac puelle diverso sexu atque etate conspicui, quos non
fecit captivitas esse sub pretio sed libertas. Hos merito parentes
vendunt, quoniam de ipsa famulatione proficiunt. Dubium quippe
non est servos posse melioratos qui de labore agrorum
ad urbana servitia transferuntur. Quid vestes referam in
magna varietate discretas, quid diversi generis alia nitore
pinguissima. Ubi tali cuncta taxatione proponuntur ut quamvis
emptor fastidiosissimus invitetur. Sic de commerciis nemo
ingratus recedit si cuncta probabilis disciplina composuit.
Est enim et locus ipse camporum amenitate distensus
suburbanum quoddam Consilinatis antiquissime civitatis
quod a conditore sacrorum fontium Marcilianum nomen
accepit. Hic erumpit aquarum perspicua et dulcis uber-
tas ubi in modum naturalis antri absidis fabricata concavitas.
Dic perspicuos liquores emanat ut nativum putes lacum
quem non dubitas esse plenissimum. Hic pellucidus usque ad
fundum patet ut aspectibus tuis aerem potius apparere iudi-
ces non liquorem. Emulatur serenum diem aqua subti-
lissima. Nam quidquid in ymo conditur, inoffensa oculis
claritate monstratur. Colludunt illic gregatim letissimi pi-
sces qui ad manus pascentium sic intrepidi veniunt tamquam
se noverint non esse capiendos. Nam qui tale aliquid
presumpserit effecte mox penam divinitatis cognoscat. Excep-
tis longa sunt illius fontis memoranda describere. Ve-
niamque ad illud singulare nimis et miraculum. Nam
cum dies sacrate noctis precem baptismatis ceperit sacerdos
effundere et de ore sancto sermonum fontes emanare, mox
in altum unda prosiliens aquas suas non per meatus soli-
tos dirigit sed in altitudinem cumulumque transmittit. Et insensi-
bile elementum sponte sua et quadam devotione sollem-
ni preparat se miraculis ut sanctificato maiestatis possit audi-
ri. Nam cum fons ipse quinque gradus tegat eos quos tum tran-
quillitate possideat, alios duobus extollitur crescere quos nunquam
preter illud tempus cognoscitur occupare. Magnum stupendumque
miraculum flumina laborantia sic ad humanos sermones
vel stare vel crescere ut eis credas audiendi studium minime

defuisse

fiat venerabilis cum Simone fons iste celestis. Beat et lucania
iordanem suum. Ille exemplum baptismatis prestitit. Hic sacrum mis-
terium annua devotione custodit. Quapropter et venundacia
loci et utilitas rei dare debet provincialibus sanctissimam pacem. quia
cunctorum iudicio scelestissimus habendus est. quia talium
dierum gaudia temerare contendit. Relegantur provinciales
et reponantur ista que diximus ut cum excessio multa
minime creditur. excedendi licencia non queratur.

Incipiunt tituli noni libri

Hilderico regi wandalorum Athalaricus rex
Edictum athalarici regis Bergantino viro comiti
patricio athalaricus rex.
Abundancio preposito ath. rex
Episcopis et honoratis ath. rex
primi sermo ath. rex
Reparato prefecto ath. rex
Desiny ul comiti ath. rex
Universis gothis sive romanis
honoratis possessoribus defensoribus syracusane civitatis ath. rex
vel universis provincialibus
Gude viro sublimi comiti syracusane civitatis at. rex
Victori et vbitilhsto universis ath. rex
Tuluie viro comiti patricio ath. rex
Gude viro sublimi comiti syracusane civitatis ath. rex
Salvencio viro prefecto urbis ath. rex
Salvencio viro prefecto urbis ath. rex
Edictum athal. ath. rex
Senatui urbis rome ath. rex
Ad universos provinciarum iudices ath. rex
Senatui urbis rome ath. rex
Paulino viro consuli ath. rex
Senatui urbis rome ath. rex
Senatori populi ath. rex
Senatui urbis Rome ath. rex

Hilderico regi wandalorum

Ut vereuntur cum cognatam ipsius coniugis sua necari tradidit.

d urissima nimis sorte constringimur ut quos ante
dulces parentes diximus nunc eis causas amaris-
simas imputemus quas nemo potest relinquere
qui pietatis monumenta noscitur cogitare
Quis enim nesciat divae recordationis Ama-
lafridam generis nostri decus egregium violentum
apud vos repperisse lucis occasum. Et quam pridem ha-
buistis dominam passi non estis vivere nec privatam. Hec si
condicionis fas penitus gravis esse videbatur. remitti ad nos
debuit honorabilis. quam magnis supplicationibus expe-
tistis. Parricidii genus est ut quam vobis fecerat affinem
coniunctio regis nefandis ausibus in eius vos interitu misce-
tis. Quid tamen mali a suo coniuge relicta promeruit. si
successio alteri debeatur. Numquid femina in eo ambitu
potuit inveniri. Magis quasi mater hic debuit que vos reg-
ni circumfudit. Nam et hoc nobilitati vestrae fuisset additum si inter
adiunctorum stirpe retinuistis Amali sanguinis pur-
puram dignitatem. Hoc Gothi nostri ad suum potius opprobrium
intelligunt fuisse temptatum. Nam qui dominae alienae
gentis intulit. omnino eius parentum visus est despex-
isse virtutem: quia nemo quod respectandum credit putat
esse temptandum. Et ideo in ea ratione commoniti per illum
et illum legatos nostros illuc prius a nobis expetimus eq-
uitatem spectantes qualis excusatio tantis casibus af-
feratur. Nam et si quod hoc negotium in tali persona fuisset
enatum. nobis debuit intimari ut et nostro iudicio periret
que se pessimis actibus miscuisset. Restat ut naturalis eius
fugatur occasus. Impossibilia non dicimus, nova non querimus.
Illum et illum atque et illum tradite per quos res ista debeat
elucere. Sit in eis totius causae absoluta probatio que
sine bello sine caede aut nos efficiat placatos aut
vos reddat obnoxios. Quod si creditis esse respuendum
nec vos ad rationabilia nostra componitis condicione inite
pacis absolvimur. Qui lesi federis vinculo non tenemur.
Vindicet nunc superna maiestas scelus quale arte com-
missum. que ad se clamare impiam caedem fraterni
sanguinis profitetur.

Edictum Athalarici regis

9

Contra grassatores quales et pacem private impedientes

B

Pro Exhortacione Comitatensium

[illegible]

[Q]ui rei publice statum et generale cupit stare fastigium ad
universa debet esse sollicitus quia non est salus in corpore
nisi quando et membra potuerint obtinere. Iniuria
unius loci compassione tota concutitur. Et tanta convenientie est
ut unum membrum ubique credas accipi quod illa cepit condolere.
Res publica siquidem non est unius civitatis cura sed totius
regni provisa custodia. Quapropter siquid ex ipsa minuitur
in origine dispendia senciuntur. Minus enim hoc necesse est
cui aliquid perit. Et ideo diversarum civitatum principes nos
cura sollicitat ne permissa longius mala iura possint
generare. Pallacia arborem quam florere vides quam summa
conspicis viriditate letari subterraneo succo animatur sicut
dum reddens in superficie quod continet in radice. Homi-
num quoque vultus hilaritate maxima decoratur si visceribus
sanis nullius conturbationem senciat lesionis. Sic regnum
nostrum dum integrum cernimus si nusquam fuit imminutum hoc suscipit
cum undique submovetur effrenata licencia. Vires datur
ausus menti maligne sub abhominabili libertate peragere.
Curiales quoque a provida sollicitudine nomen est
consuetissima diu infestacione grassari ut quicquid eis
honoris causa delegatur ad iniuriam potius videatur
esse productum. O nefarium scelus importabile malum qui
debuit rei publice serviendo proficere cum libertate sua cum
fortunis videtur amittere. Quapropter edictali programmate
definimus ut si quis usatus fuit aut in iniuria aut in
dispendio curialis vel aliquid ei postquam iussum fuit a
nobis vel ab aulicis quorum interest potestatibus imponere for-
tasse presumpsit aut decem librarum auri dispendio
feriatur ipsi qui aliquid tale pertulit condonandis. Ad
si facultas vindicare pro futuris non sufficiat per fustuaria sup-
plicia laceretur ut reddat debitum penis quod non po-
tuit compensare pecuniis. Ita tamen ut que pro publica
utilitate fuerint delegata integra sollicitudine com-
pleatur. Quando plus incipiunt debere quos aliquas
iniquitates non permittimus sustinere. Presidia curialium
vim maxime mediocribus parantur insidie neque illicita
emptione pervadat. Cum a contractus dici non potest nisi quod
delectibus venit. Certa saionum et militancium molestias
iudicum protegatur auxilio ab ipsis quoque moderatoribus

cos nostra vindicant quietitas. Cum enim plecteretur et si ille qui dele-
gatur amplius debet inferre detrimentum. Cognite talia depressi publicante
animos multorum facinus ingrauenti date studium recuperare que nos male
congregasse cognovimus cum urbs sit res publica et administratae
civitatis sub constantia voluntate instructi ordines ut comparabiliter vivat
~~Soliti graviori inchoantes nos multo possint comprimere prouocare~~
~~itaque proprie ut unusquisque in se recipere possit quod in alium protulerit~~
tunc dimitte iuste dimitte conuictus. Quia non gaudet quisque in illos ex-
cedere inquis culpas non potuerit intueri. Grues nobilium more concordia
correctae quae gregis nullius firmati quibus gratia iniquitate ambitionis locus
Vigilant vicissim tota cautela custodiunt. Ipse pasti alterius est et sic
in tali aequalitate disponuntur ultima fit prima et quae primati tenuit
ex posteriore non recusat. Sic quadam communione societatis sibi sunt regibus
suis et liberi sunt et invicem se diligentes muniuntur. Quales mores
scriptores rerum naturalium cernentes politicam credideris inter ipsas esse conuersa-
tant. Civitas enim affectum vitae cognouerunt. Hos si nos imitemur vero
a nobis civitatis calumpnias excluditur. Vera nos qui sic nota respi-
cantis litteris et legis parte in cunctis viris vero enim incessum vos auxit
concessit antiquitas non immanitas appellant inuidiam senatui necnon
quorum vocitamus ac nostra civitatis. Quod in ista appellatione non licet
vel potestate vel honoris. Vera qui senatum comparata a nullis generis
claritate excluditur

Bergantino viro comiti patrimonii

Si labor omnis assiduus a deo dimissus exigit fructum, aut quas ager
bis solita commutatione percipitur quanto non ipsa diligentes esse
rimus per quae posse dicam vitam? Italia dives instat nobis
et auctos fructus omnibus perfectus adquiritur ubi metallica splendida reperi-
unda quod nec est terra nulli a fecunditate locupletius sit ipsa magis per
tia in ea potuerit inferius sicut nobis vsitaliter in industria suffra-
gante tum ditet passim si vina confundunt metallica raro probatur ut
studiosius dictitantur. Cum ergo ad massas ruris vir inspectione inbu-
tore primaria constituta magnitudine terram inferius constantia destinare
decet. Si ut ab artifice legat vere Theodoro dicimus memorabile nobis terra fecun-
da ex officinis solempnius instituta monetas inscripta per qua duplicant infor-
tur diversis artibus imperiale tellus et velut in thesauris suis capacibus
locuples invenitur. Caveris enim ingeniosa perscriptione revoluta tel-
luris aliis imitantes itinera fodiunt quae nullius hominis patuerunt. Sic aurum
vero metallis relinquunt absconditum ut ubi nullum sustinere possit ex-
tremum spirant homines caligines per profundas vivunt sine superius
consultant a sole. Et cum sub terris compendia querunt non sinunt
lucis gaudia relinquerunt. Qui pedibus suis semitas. Est illis aliqui-
na elaborata et reditus et parare neque... qui pedibus suis semitas
operosis manibus efficiunt. Sic quin cautior ars vita felicior est. Victus
excitus agunt opulenti sine furto divitias rapiunt optatae
thesauris sine invidia perfruuntur. Et felices sunt homines qui absque ulla

pena petri · per que quis peccat per eadem et punitur

Grus

3

mundatione preciosa reddant adquirere. Nam cum ut supra dixi sint re-
stituti minuta quoque gramina discutientibus aquis agentibus terra se-
parant. at fictilibus recondita mixta puluere decoquunt donec se-
parantur vtilia in hac lapidem durior[?] [illegible] de flamma venientes tandem
igne depurgant quousque puluere sal [illegible] quod terrea mixta
ne cupelli absconderant. Vincitur nec sic dum ea inchoat mun-
dum [illegible] est dum ardet potior dum decoquit quod hinc excedit ad
precia quanta sint sinceritate mundata. Dico quidem nobilis sed de
flamma suscipit bonum colorem vt magis credas inde nasci cum si-
milis ne videtur aurum [illegible] clarum lucidum splendidum ruborem al-
gentis confert albissima luce ut mirum sit [illegible] tradere quod re-
bus dissimilibus possit optari. Concludit quidem ad argendam longam ac
[illegible] [illegible] congruo scilicet [illegible] ita efficiat vt et terra [illegible]
[illegible] sit [illegible] quod dari posset inveniat que fructibus copi-
osa [illegible] debet cum ut [illegible] tanta [illegible] ille desunt que pu-
tantur esse precipua. Claret cum [illegible] sine vsu quod [illegible]
ac [illegible] sequitur per bella querere [illegible] est per multa
[illegible] per falsitates [illegible] in sua ac [illegible] inspiciat. Honesta non
sunt [illegible] per que nemo leditur et [illegible] adquirunt quod a nullis
adeunt [illegible] ab rogatur. ¶ Crispus amicum inter legitur exordi atque
metalli in [illegible] gaude[?] quibus [illegible] non est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] attendi sed quia [illegible] actis in [illegible]
propositi est [illegible] non est vituperandum quod nulla questio sunt [illegible]
[illegible] lascinio sunt [illegible] [illegible] operatione [illegible] questio inimi-
cum non paruissimam quod [illegible] a [illegible] liberatur

[illegible] proposito V

Elis querela est cum leges pietate superant. Est beata [illegible]
[illegible] si cognoscant illud aliis [illegible] que et sibi optant
esse [illegible] Regis cum ob aliud [illegible] leges [illegible] li-
garunt [illegible] est [illegible] illos soli principes absoluunt indulgencie p-
[illegible] [illegible] hoc est vbi [illegible] adiuncta sua iudicia amabili
[illegible] dissentit [illegible] et [illegible] quedam iniqua est ut qui [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tenentur [illegible] et ipse quidam [illegible]
[illegible] [illegible] est militia tante [illegible] qui [illegible] laboribus [illegible]
[illegible] [illegible] cum si nulla valitudine corporis [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] si cum eo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] similis quippe est absenti per que
non potuit [illegible] compleri [illegible] [illegible] [illegible] multiplicia [illegible]
tate letetur. [illegible] videtur [illegible] [illegible] paucos [illegible]
de plurimis. [illegible] illustris magistrum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] viri disertissimi in lucania [illegible] quod vetatur
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic fiat diligens ab
[illegible] [illegible] [illegible] potestas [illegible] [illegible] quod vetatur obligere
est calumnia [illegible] [illegible] vbi aliqua [illegible] non [illegible] [illegible]
in possessione [illegible] [illegible] collocent [illegible] [illegible] molestias
[illegible] ipsi aliis [illegible] [illegible] cum soluta [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Graphes

et nociua ignorancia fatigati formidare delegata incipiunt et que an-
ea timebantur Raz et e ca pre bonis moribus mixisse splendi sunt pu
pacientur ut illos ociosi viuere quos se non cognoscunt odia meruisse
Illorum non vtique patentur sub illis esse quos se cognoscebant mal
actibus incitasse firmantur quod bursio principali viuant remissa pa
te insepulli cum sint in alterius pude qualitate compositi

Episcopis et honoratis

Assessore briton vir querela compimus super tuis auctoritate quorundam cau-
sarum fuisse destabilem sustinere seruicio dicionis tue Praeterea inicium se
cepisse in spaciis reliquie seam constantes caritate melioribus que vt
pacions reponentibus destabilem infant ciuitate cum homines infamis
necessitate sequens penuria sunt quo se spoliare posse cognoscunt In ne-
ue possit aliqua tarditate pcij nulla quaerere est dum patitur eius nuditi
sitomquam popitores vt sine ordine pre in alijs locis fruncti con
gita potuerunt inuenim illi sibi transmissique domus familie pre re
timeat quatu se defende posse cognoscit / reliquum predicantibus dedat
putibus sed tract gerulis qui ad eam rem destinati esse noscuntur mo
data tu pcij quantitate qua ei constitit a suis comprouincialibus comparasse
ut aut nimium grauetur qui emit et aliquis dispendio fatigatur i
qui distrahit euagare libentibus animis implete que iussa sunt
nos debet in hac parte consule immineque de caritate nimia quite
scelestum nos aliquid poterit quod absit optetis Ne quis grauen-
dorum sibi impositum cogitabitur stat liberte in tunc non recipium
si id boni ingenium magis esse si non fistinet excede vendat itaque so
ipsa ratione qui distrahit si consentit emptatur laude sed / si discrepat
inim facit esse prouincia cum bona est inberbi si iusticia imponat inutile

Primiscerio Regis

Cum diuturnis laboribus conturbares ita te imbecillitate corporis asseris
graui sauciatum ut ut ad famam militie percipiendam possis occurre
Ideo quod constat voto te precepti festinasse metuens ne per absenciam
tui ad ipsi pene fauces dulcissima tibi fructus videatur auferri postu-
lare vt algentis corporis necessitate consternis Baiarum lauacri sanitate
largiris dignum plane ut ut prima sunt postrema vt sicut consumm-
matis spem ita vibrant supplicantibus de salute cumaque ita te a
vinculis emolimentis fructus ad plenum et perfecti lauacri munere sub
leuamus ut premium nostri gaudeo reuertatur facilius membrorum recipias
sospitate Naturalis siquidem cura est egris dare leticia Vnde fac innuali-
de gaudere sanatus est Pergere i ad amenos recessus pege ad plenum
ut ita duplicium claiorum vbi salubritate aeris grata tuis blandiori
re Illic imbecillis alterata cogitacione perfusis cum arctaniis indi iuest
brama colloquitur ut admirari desinit que ibi agi posse cognoscat
primum verti flucuta marinis delicijs esse completa Tot portus natiue
prudia tremens finibus intromissos. tot insulas nobiles amplexum pe-
lagi dotatas Deinde immensum animo stagnum mare Vbi ad voluptate
hominum vita recipitur conspectore. industria quem mortalium fit ut res alibi fac-
tita ibi semper appareat copiosa Ibi testes ibi motibus marini benigni
decurit innase sunt castis specus in visibus corporis lura innota e
dere leua quem grege pristinum ludunt elaudaut alibi industrios

piscibus copiose delicie, captivi teneantur aquatiles greges. hic vivaria sub
libertate vincula sunt. Adde quod tam amena est suscepta piscatio ut
cum epulosum convivium intuentium pascat aspectum. Aliquid est enim gau-
dendo spectata cepisse quod in honore rebus gratior est complectitur ameni-
tas oculi quam utilitas captionis. Quid dicere longius exaggerent ut in-
pretiosas gazas ostree credatur cum ora baiana prestant. Hic itaque
deliciosa ostreatoria saginati ad pulcherrima lavacra contendite que sunt
in medelis plena et salutis qualitate pretiosa. Nam et si lapidum tra-
bulata vosmet naturalibus et mistis conscribentur fornaces ibi no-
[illegible] grata succendunt. cessante flamma perennis calor opa-
Illic globi fumosi vestiuntur aera e purissima que ministrat va-
poris sudores prestat provocat dulces anhelos. Et tanto a communibus bal-
neis salubrior invenitur quanto ab humana industria celsior est na-
tura. Videas illic undas perennis fumare gurgitibus. Tunc ita videntur
lavantium corpore [illegible] ut [illegible] [illegible] studio temperatas delectat
coralli pelagi laudata semper optimis assurgat [illegible] mollis [illegible]
candor fama locupletior. Cum in eo corpus et animus non sinat
optatis Baianis litoribus nil potest esse prestantius. Ubi contingit et
dulcissimis deliciis vesci et imperabili munere sanitatis expleri. Sfru-
ere igitur bonis [illegible] competitis [illegible] [illegible] ad tua ali-
menta premens Baianis remediis conservans spem salutis

Reparato prefecto urbis

Est quidem clarus administrationibus. Bene consulitur postulantis cum
nobilissime dignitates dum meliores acquiescat [illegible]
iusta estimacionem suorum. Credo quidem honestis ambitus est quos
sequuntur [illegible] velle prioris ante [illegible] gessit. Certa quod [illegible]
meritis eruditi opinionis gratia delectentur augeri. Nam quid si quis
quisque melioribus cognoscat actibus studuisse tanto amplius gra-
tiam promeruit accepte. Dudum itaque illustris recordationis genitor
tuus rei publice fecit [illegible] diligencia commitime siquidem largi-
cionum [illegible] affluentes vel viribus [illegible] [illegible] egit integritate
dignitatem tuetur reparaus pauperibus ablata restituens. Et communis
liberalibus studiis fuit vir politus placere non omisit industria e[illegible]
[illegible] est comendat probat boni ingenium. ceterum cum rebus accedentibus
non videtur ornatu [illegible] est quantum est ad tuam notitiam littere doc-
trina siquidem quos ab imperitis discernit sapientibus amica socie-
tate coniungit. cum [illegible] facile est ordinare [illegible]. que [illegible] designis
nobilem facit. Accessit quoque plurimis meritis tuis quod in affinitate
[illegible] te [illegible] elegit que semper contigit de integritate sui iudicium
[illegible] moribus [illegible] singularis que si semper suis moribus
et amicorum conversatione et sua fecit probitate laudari. Qualem
quo suo sanguini estimandum est sociasse cui nunquam imperium vel do-
minium sue dederit adiunge. Et si licet [illegible] [illegible] ad ho-
norem [illegible] tanti viri iudicium inceptum est te dicere non probatum. Nam
si nullis bonis suggerentibus in conventu [illegible] placidas aures probemus
[illegible] magis in quo suo [illegible] iudicio non sequamur. Ubi semper
studiose se sibi [illegible] vel qui in aliorum actibus fecerit [illegible]

atque ideo quod feliciter dictum sit per indictionem illam urbanae tibi comitivae in-
signia dignitatis ut sedeat in illo ordine primus ita ceteris in meliore
laude praecipimus plene sequendo bravia otiis offertur quod in ca-
imitate pergitur quae iam sibi inde placatio facit per illum se-
natu tanta benignitate effundit certum est maturitate praeducat ordinis
ordinis ipsius aestimatione cognoscis longe iuvenia gravia mo-
ut adolescentes preces vocantur vel adolescentia illic vincat amet
bilitate consilii certant iuvenes · tu modestia senum ubi more pondus
in flore permittitur quod vix alibi tanta aetate gratis talem te
habita maturatione tractabis ut tu tot [illegible] ad invicem vocatus
digneris cum illos studium tue voluntatis aperias Nimius quippe
ordini est tale aliquid inter illos dicere quod nequeat tantis
prudentibus displicere ideoque non minus dignitate vir aestimandus
est qui ab ea ista doctore bonum potuit referre iudicari
si gratum est vel sub caritate praestari quod ille gaudii praemium
possit quae tot nobilium vota laudaverint iustitiaque dilige offi-
cis te dignatur imperare redde laudes posteris tuis quas tu a
meliorib accepisti. r

Defensori vel comiti

r Reperti viri est congruos labores palma remunerationis de-
corare ut vicissitudine grata percepti gaudeant destinatos mor-
tantur sibique imputare possint quod clementissimus indicio
viri temporis formula non meruit atque ideo illustrem magnitudinem tuam
ad dalmatiarum atque saviae provincias illam credidimus destinandam
ut eorum utilitatibus inter esse cognoscis congrua ordinatione
disponas. Ipsamque nos devotionem per tuam iustitiam faciatis te gra-
tissimum certum diligere laudibus applicatur tu si probabiliter tetat
clarus non exempla aliena perquiras immemor esto quae feceris et non
indiges ad monitum. Certum est enim quod de tua constantia actione debeat
dubitare qui tuis praeceptis adsistere ista bona reddere cognoscis Certum
est Iam debitum est illi nolle praestare aperit quae sibi te fecisse lau-
dabilem obedientibus eum iuste ut animum indulgeatur et quos semper
memores bonorum indubitabile eas de tua praemium afferri clara
tua percepta esse atque quorum maior Certum enim inter subripere va-
lcat in quo ut invicem respiciendo sint Sed licet in domini dominum vir
regio fecisti inter talia de nostra ut temporibus meis iterasse videare
quidquid probitatis addidisse

Universis gothis sive romanis

Et provincias nobis deo praestante subiectas viros eximios destinare
nostri qui sunt armis praediti et iustitia gloriosi ut absit a vobis
et contrariae gentis incursio et calumniosis non vexatis impedi-
mentis non magis est malum bellum invasisse quam sua discussores cum
dare ipsa est enim vera securitas quae de nulla intrinsecus iniquitate
formidat atque ideo quod deo auspice dictum sit illustrem comitem omni-
bus palatio vestro clarum et principibus longa conversatione notissimum de-
stinavimus degentium praeside cum utilitate vestra iubenti pace procedat
certum tantum eius vobis iustitiam suscipit concepti ut et sine legia missione

ei debitis bonorum incrementis obtulit. Habet enim proprium nostri ille qui iustus
est. Unde et si tunc nimie pietatis exigitur equitate tu suadere per-
hibetur. Simul tamen et virum illustrem Severinum ad nos cum amicitia
dirigendum, ut composita omnia voluntate possint nobis laudanda per-
fecte. Unde si dissidentibus calamis convenit unum melos ex diverso cantu magis
iuris prudentissimis aptum est iusta concordi voce suavitate. Unxit
primordia nostra a parentibus inchoata clementissima quippe dominus in ipso
regni limine per certam inducciam quod a nobis augusti nomine que-
rebatur illustrem virum comitem Primonium nostri iam iussimus remo-
ve[illegible] et insuper nobis concedentes ut tu de prioris superiorum vite
ad nostra obsequia venire. Sectimusque [illegible] clementi destinate per quos
possimus evidenter agnoscere quemadmodum inicio temporis dotatur ini-
positum ut si gravatos nos esse cognoscimus per ea parte qua nobis
iustum fuit considerata equitate relevemus. Ita fit ut [illegible]
et [illegible] beneficium est id per parte remedia consecuti [illegible]
nos contineant utilitatibus nostris. Cum ea que magis [illegible] partibus
cum potius [illegible] contulit munificentia principalis. Sic enim tra-
gendo clementissimo nobis auctore didicimus ut a subiectorum be-
neficiis nec [illegible] disciplina vi impavidi est amare quod multi
concedit. Cum res publica nimia [illegible] accipit si [illegible]
taliorum facultas illesa consistunt.

Honoratis possessoribus et curialibus Syracusane civitatis

Dum quidem nos ortu nostri imperii continuamus agenda [illegible]
[illegible] sub scripti beneficii [illegible] augenda auctore ut [illegible]
[illegible] sit illius regalis animus in aliqua parte
[illegible] sit illius regalis animus in aliqua parte munifice crescere
nobis [illegible] cuncta desideramus quia ille [illegible] cessa
que [illegible] possessor consolavit [illegible] subtrahimus penitus quod
augustum gloriae et animi ad laudes per [illegible] sublevare cul-
tores [illegible] memorie domini avus noster [illegible] beneficiis mag-
[illegible] quia longa quies et cultura agris [illegible] et [illegible] am-
pliavit intra Siciliam provinciam sub consueta potentie sue modera-
tione [illegible] flagitat ut nos crescat devotio ad
que se facultas extendat. Sed illius predicanda iustitia [illegible]
benignitati [illegible] ut quod ei offerri iuste potuit nos clementi [illegible]
[illegible] illata stipendia donavimus et [illegible] per [illegible]
[illegible] etiam [illegible] cui parabat [illegible]
[illegible] a nobis semper consuetudinarie [illegible] augusti nomine vel pe-
tebatur vel constat [illegible] libertas nostra [illegible] quod et si [illegible]
[illegible] gloriam vos [illegible] largitati iubemus inferre [illegible]
ut latius extendatur nostra clementia [illegible] dominum impensis be-
neficiis [illegible] a discussoribus nomine census per quinta indic-
tione probatur [illegible] eos [illegible] noticiam ut [illegible]
[illegible] sunt estimatio libentibus animis [illegible] quia nullus [illegible]
obstinata [illegible] nec [illegible] ordinatorum [illegible] arbitrio vos
[illegible] si [illegible] est qui de [illegible] estimat [illegible] ad remedia

ure pietatis ostendat ut indicantes corrigamus qui et uo rogati beneficia cle-
mentie indulsimus Nam et glorie recordationis domnus avus noster [illegible]
commotus fuit tarditate ut tot alie partis presentatores censitores [illegible]
tarum in provincia uo sine uo gravamine [illegible] quos reperta [illegible]
sione [illegible] iam [illegible] Sed uos quos decet imple quidquid [illegible]
sub equitate disposuit deo auxiliante cuius [illegible] in nobis [illegible]
data presentium reddite uo largitati ut [illegible] notum et fidele [illegible]
[illegible] principem qui nobiscum beneficiis [illegible] et quod subiecte
dulcius est augeat [illegible] benignus [illegible] augmento in quod
rem quod [illegible] saxione [illegible] dirigendo pro quo nos
nostra presentia deo largiente gaudeantur

Gilde viro sublimi comiti Syracusane

a Victorem et Witigisclum spectabiles viros Sicilie provincie censitores propter nimiam districtionem ut quidquid possessoribus [illegible] tale fiscationibus pro eos imponi videtur adiectum et [illegible] indictione [illegible] de [illegible] pro aliquem esse nobis [illegible] et estimate [illegible] sub equalitate sic dispositum debeat [illegible] ne [illegible] Si vero aliquid [illegible] constat et [illegible] uo re-
velatur arbitrio [illegible] ut si aliquid pro [illegible] illatio possessoribus sine aliqua imminutione reddatur [illegible] sine querela suscipi Sed omnis [illegible] quod longis temporibus [illegible] stat et portandi [illegible] quod restat [illegible] nos [illegible] ut [illegible] beneficia [illegible] esse [illegible] pro [illegible] quod debetur principi grato animo videatur [illegible]

Victori et Gilisco viris Senatoribus

t [illegible] ditas vestra apud glorie memorie domnum avum nostrum multos vos fecit esse suspectos quos [illegible] exceptionibus credidit admonendos ut relictis tandem provincialium gravamine ad eius debetis [illegible] festinare et [illegible] quos suspicionis maxime fecit [illegible] ut [illegible] ad initia vestra voluissetis [illegible] quod [illegible] [illegible] patimur optare [illegible] principi [illegible] consensimus ut si quid super [illegible] solidi pro [illegible] indictionem a provincialibus exegistis sine aliqua [illegible] reddatis [illegible] super [illegible] censum nulla indictionis [illegible] [illegible] sentire [illegible] et [illegible] esse [illegible] amore clementie [illegible] [illegible] volumus invenire [illegible] potius [illegible] quod [illegible] [illegible] dissimulare [illegible] possumus ut si aliquis studio [illegible] [illegible] magis emendare arbitrio quia [illegible] delicta [illegible] gere quod et uo facere [illegible] ne forsitan credatis uos longinquitate [illegible] difficultate [illegible] que gesta sunt [illegible] [illegible] subsequendi [illegible] si [illegible] possitis scire querulas quas et [illegible] nostra invitavit auctoritas [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] inveniuntur [illegible] qui spontaneo noluit voluntate corrigi

Gilde viro illustri Comiti patrimonii

13

Magnitudinis tue suggestione comperimus et domesticorum querelis qui desideratis cognitionibus obsequuntur provinciales dampnis plurimis ingravatos quod crescendi emolumentorum cupiditate mutilata sunt a sub quadam consuetudine peracta creditur cum necessaria non probentur. Et ideo speciali beneficio generalia compendia largientes magnitudini tue presenti auctoritate precipimus ut super ducentos solidos et decem annonas quos actenus acceperunt sublata scilicet mutatione quinquaginta tantum solidos annuos faciatis minuentur adiungi. Cum iure comitibus deberant imputari ut dum nec timenda necessitas tollitur peccandi ambitio auferatur. Si quis autem missionum metam impletis temerator extiterit ut aliquo tamen in dampnis provincialibus aut compendiis impleatur et emolumentum teneat commissi summa e duplo et prima confiscatione parte conquisitur equitati. Quod enim a nobis accipit ut ab aliis querat nostre dote nobilitas est. Dona regalia quibus prima publicant quia simul et iniurie gratiam repisse creditur cum principali munere sublevatur.

Gudile viro sublimi comiti Syracuso

14

Provincialium Siculorum nobis est suggestione declaratum quedam a vestra potestate se velut contra formam videlicet affligi. quod ideo dolenter accepimus quia ipsi provinciam prestitam voluimus. Constat enim non esse dubium quod accedit adversitas et peccati non potest iure tam manifesta querulositas ignosci. Et ideo ut suspiciones iniquas saltim casibus ab eorum observanda iugiter. Primi missione de civibus ut et isti alio de sitiis vectiant ut in perglorianti que dicitur incurias. Prima fuisse per reparatione murorum petitne dicens provincialibus dicitur extorte cum sit nulla comunitate surrexit promissa constructio. Hoc si constat ad te sui nulla comunitate surrexit promissa constructio. Hoc si constat aut missio aut muri conducti per eorum munimine construant aut vim suam recipiat quod ei probatur incompetenter exceptum. Nimis enim absurdum est provide nuntiantes et de omnibus spectabiles instituit eius bona vidua et servos mortuorum sine aliqua discretione iustitie fisci nomine caduci te perhibent titulo vendicare. Cum tibi licet de peregrinis vicarium esse commissum quibus nulli heres aut testamentarius aut legitimus inveniuntur. Receptas est enim ut quod a nobis precipitur a te magis inveniuntur. Receptas est enim ut quod a nobis precipitur a te minus maiore immunitate vendices pro communicatoribus se gravari summotis inter consistentes ut ad iudicium deducendi. Pene tanta videantur conuenisse addicti dispendia sustinent vocato enim iudicis sacris iustitie hoc te non multa velamen ipse iuste suspectum. Res geritur cum tunc audientie quamvis sentiunt. Non consentimus ut si in reddi gravamen derelicta pulsatos huiusmodi precipiat executor. Sicut gloria quidem tuis annis ne per personis desiderare debes sacramentum. Ex ipsa civitate constituit. Nam modum enim hoc te tu modo vox in ipsa civitate constitit. Ex qua transit vim tamen amore non habebit. Si vos tua iussione convencio destinabitur dumtaxat in illis causis atque per solus ubi te misceri edicta voluit ut medium portione executor accipiat quem de preceptis regiis sumere potuisset. Prima non potest convenire accipiat quod

iusticie ut tyrāte dicto/teneatur: quid p(ro) reuerentia n(ost)re iussionis offert(ur)
Sz quib(us) aut saluberrimi cstituti remediator cogitit in quadruplo in
bonis ablata restituat/ut quod delectatione cupiditatis admittitur cspi
tate dispendij vindicet. Addita vero glorie d(omi)ni ann(is) n(ost)ri vel cumulata
prepta que ad siciliam p(ro) comectus cumuisse mo(r)ibus destinauit sub
tanta volumus obediencia custodiri ut sacrilegij reus habeatur/quisquis
celerrimis motibus cercitam iniurien temptauit irrumpere iussionum
dirore negocia romanorum eciam his(?) inuitis ad tuum dicit vocate
indicium que si cognoscitis ista ultis no(n) (con)firmas, hec d(e) vid(?) inter(?) m
competent querere reatu iudicum potius inuenire. Memor eni(m) sius
debeo te adicti qui nil aliod manus a te querenda cstitui filiorum
tota tibi defendi auctus tollitur si a te illa vera inimice custodi
ordinamus iudicibus administracionis sua(m) potestas illibata fruct(us)
cognitores suos ista licima cormitor. De fratorum illarum vero mor
dati iusticia/go-thorum laus et ciuilitas custodita. Tota ad uos
fama cstituit si nos tanius litigator obfuit. vos armis in pa
defendite romanos sinite legum pace litigare. Rangius iusta contra
te suggerunt, occupare et ambitu cupiditatis deest solu antiqua
pta definire quod no(n) creditur a suspicione longinquum est si no
sit ac tu vicium amarum si immodicum timor in tac(?) festinans est
bonitate et ip(s)e cscie tue testes assistat. Omnibus placeat quod
ad tuitionem necesse est. Pene fortitudo pietati debeant delibera
tione cstitui quia sic est delectatio conuersationis que iubetur. Initiis
cornata publicitate sua iussis pertinentibus credimus ad monendam cr
precede volumus quos amamus ut aliquid de talibus sinistre patiuntur
dici per quos aliorum mores putamus debere corrigi.

Iohanni pape Ath(alaricus) Rex

Si antiquis principibus studium fuit leges exquirere ut subiecti se le
tuqui(?) ... delectabili fruerentur. Multo se stantius est talia decer
ne que sunt sacris regulis comeant. Absunt eni(m) auro saluo dap
nosa compendia. Illud tamen quod possumus luce dicere quod constat dima
indicia no(n) punire. Nup(er) siquidem ad nos defensor ecclesie romane ste
bili et lugubri allegatione peruenit cum apostolice sedi peteretur antistes
tes quosdam nefaria machinatione necessitate temporis aucupatos sta
facultates pauperum extortis promissionibus ingrauasse ut quod dictu ne
pe(c)tas/eciam sacra vasa emptioni publice crederent exposita. Hoc
quibus sint crudele committi tanto gloriosum est pietate ad debita reue
tal(ibus) scis satis ira statuisse nos presenti diffinitione cognoscat
quod etiam omnibus predecessor aut metropolitanas eccl(es)ias volumus
pe(r)tinere ut a tempore sanctissimi pape bonifacij cum de talibus prebendis suffra
gijs pres(b)yt(e)ri cspecti senatus consulta nobilitate sunt memores condi
derunt quicumque in opem obtinendo sue persone hec alicui quacumque p(er)
sonam aliquid promisisse detegatur hoc execrabilis contractus eueniens
huius(modi) efficientur. Si quis autem in hac scelere reprehenditur fuisse versa
tus nullam relinquimus notam viro et si reptendo aut quod
acceptum est non reddendo esse credidit sacrilegij reus extinguitur
accepta restituens compulsione iudicis competentis iustissime

leges laudat[ur].

modestia laudat[ur].

[S]i quando leges ut bonis aperiunt ita claudunt malis moribus actiones. Refecta
siquidem in illo senatus decretum est consulto principum [illegible] moris omnibus
custodiri qui se quovis vel sui postulat cuiuscumque personas sceleribus con-
tractibus miscuerint. Et quia omnia decet sub rege moderari ut
possint dici iusta que nimia sunt. Cum de apostolici consecratione pon-
tificis intentio fortasse provenerit et ad palacium nostrum deducta fuit
altercatio populorum suggerentes nobis intra tria milia solidorum cum
collectione [illegible] exigimusque accipere [illegible] omnibus ydoneos
rei ipsius ipsius consideratione removentes quia de ecclesiis mini-
me pauperibus est potius consulendum. Alios vero patriarchas qui
comitatui nostro de eorum ordinatione tractatur in supradictis condi-
cionibus atque personis intra duo milia solidorum iubemusque dispen-
dere. In civitatibus aut sub tenuissime plebi non amplius quam
quingentos se distributuros esse cognoscant. Reliquos autem acci-
pientes [illegible] praedictis et senatus consulti mox habiti pena constringat
sed ad dantes canonum severitas reservatur. Vos autem qui praedictos
honore religionis [illegible] causis tuas constitutionis nostre [illegible] per
missione libravit restat ut bona imitantes ea que sine aliquo
[illegible] dispendio dignos maiestate pontificis efficiatis. Omnino
est enim locum apud nos habeat ambitus hinc velamentis divina
consideratione [illegible] si quis autem per se vel cuiuscumque vel
patriarcharum episcopum sive per se sive per putes suos sive vel cuiuscumque
personas aliqua suffragiis crediderit ambitione promovendum et ipse
reddere accepta se firmiter [illegible] quod est canonibus statutum eciam moris
omnibus esse passurum si quis vero que dedit aut promisit eorum sup-
site timuerit publicare sub heredibus vel proheredibus eius cum causa
repetat. Cum suffragio antistes deprehenditur ordinatus non
infamie maculosus suppositos [illegible]. Reliquos quos ordines
sub eadem sit distinctione primus eius si forsitan dolosa machina
tamen inceptis sacramentis persona intercedentibus fuit obligata ut
salvo statu anime tanquam iniquitatem non approbare possit nec
audeat accusare. Damus licentiam cuilibet denuntiare personis urgentibus
quibus quibuscumque civitatibus apud iudices competentes ut tunc de
ferre et quidquid vero ea potuit exactione recolligi ad proximos
[illegible] iudicare rei ille participat qui
tale facinus voluit approbare. Reliqua ipsis ecclesiis proficiant que vi-
dentur extorta aut in fabricis earum aut in ministeriis [illegible]
proficiat decet enim ad usus bonos converti que voluit pravitas
[illegible] fraudare. [illegible] in malignantem penas cupiditas [illegible]
[illegible] qui a fonte [illegible] sunt recolatur et [illegible] timoris
[illegible] dampnatas qui [illegible] largitas auctorem
[illegible] per nos edicta nostra custodientes quia divinis [illegible]
[illegible] convenire ministeriis [illegible] quo facilius principis nostri [illegible]
[illegible] innotescat [illegible] senatum [illegible] urbis [illegible]
nitimur ut qualitas agnoscat nos [illegible]
meruit [illegible] vos [illegible] quod deo [illegible]

ne quis sit aliquis excusatio qui potuit agnoscere constituta

Salventio viro illustri prefecto urbis

16

Grata est rerum cuncta perfectio promulgata ut quale fiat gaudium
quod potuit esse vobis viliorum lesionis causa
ea potius exultantur dudum siquidem senatus amplissimus ... constituit sub
dore suo cupiens maculam sedis sue superstitionis ab sole
liberatione constituit ut in beatissimi consecratione pape nullus se ab
homabili cupiditate polluet decreta etiam constituta qui ... ab
presumat temptamus non inviolata quia fuit electi ve muta quit
in pecunia non amatur. Quod vos laudantes et augentes nunc
ab beatissimo papa divinis constituta que hiis in lata prefulgent ut
ab honestate sue ... ambitus auferatur hec vos ad
notitiam senatus et romani populi volumus sine aliqua dilatione perducere
cives ... tabulis marmoreis scripsimus ...
principale ... et ... custodi. Volumus ut
ea que senatus consulta tabulis et ... tam diffinita
et in atrio beati Petri apostoli in testimonium publicum collocari. Dignus
cum loco ... qui ... indica
dabilia decreta continueat in quod rem illius ... amplissimi lau
nostrarum ... perfecta que ... recte ... quod propter
cum vere ... tardius innotescit et

Salventio viro illustri prefecto urbis

11

Principes antiqui menia romana in splendore ... le
titiam ne cives illi ... singulares aliquid ... ce
possideret neque ... est ... tot rerum ... cetere
ne ... quia ... civitatis illius quale ... longeva fuisse
est ... religio ... reperit ... et ... intime
... et prece ... et ... duplici ... cognovimus illud ... illud
sola suspicatione ... tam longe cognovimus illud ad illud
ut ... civitas ... et illorum ... pena ... nostros
... ut ... festinitas ... que ... calamitate contra
tissima ... sui dignitas ... Quod nobis est gra
... debita ... tormenta ... protulerunt ... fieri
... tuam ... ad ... ut ... loci
potius eos absolve ... Quos et si aliquo ... involutos
censemus ... tormenta ... liberos esse
... liberum ... legibus ... concedimus ...
... auribus ... vindicent quos
... quos ad ... constat ... recepit ... ad le
titiam ... animos romanos ut nos credant placere posse
... tractare ... intelligant
... ut illa ... sola ... Nos autem multis
et si ... haec ... consultatione gaudere ...
... negligentia ... ut nobis ocia ... ut illa ...
pace ac tranquillitate ... perfruantur ... sentimus quia illos nos

amare non possumus quos illi pro suis excessibus terruerunt quia
eorum gratiam impetrare ... qui sub omnibus displicere meru
erunt et dum temporibus ... amore publici ... iuste de
bent ...

Edictum ... Regis ...

18

Pridem decrevit antiquitas ... dictis qualibus ad
... et ... dirigitur et ... ut
... non gravatur ... sibi estimavit ... ubi ...
... et similis sit ... innocenti ... sub
... purgari ... et ... custoditur ... statu
gladio ... et ... sine ... Non
... cum ... minuamur ... et clemencie ...
... sola ... dum ... quod ... quelo ...
... crebris ... insonarunt ... civilitate
... affectare ... feminina ... dum regressi ad agreste
principium ... sibi estimant ... ociosum ...
... apte ... ut ... dimica ...
... pro ... quo ... rei publice ...
... utrique ... tanto
... grassantur vicia ... convalescunt ... nunc ...
... in alto ... inimicorum ... cadunt ...
... et ... nostram ... sub
... civilitas ... valenti
... ad ... pessima neglecta consurgat ...
urbana vel rustica ... iuris ordine ... quos ...
... possessore violenter intrare ut aliquid de ...
... temptacione mitigari ... ut ...
... ad satisfaciendum legi ... sepius ...
... deportacionis ... ultioni ... plus ...
... publica qui se ... alibi non posse sustinere
... iudices ... temptantes ad quos ... commissum ...
... si ... cum possint ... temeritate ...
... adepti singuli honore ... et fiscus ... fiant ob
... potentes addici in auctoribus ... facinoris
... tyrannico
... constitutis ... si ... viribus ... impotens ... offi
... publico ... neglexerit ... officii
... sperent ... relacione ... notabiles ...
... rigore
... indulta ... cognitori et ... principibus ...
... qui obedire nolunt cognitori et ... principibus ...
... vincendum est. Si quis legum ordine ... nomine ...
... titulos ... affligere ... possidenti ...
... memorata ...
... et sacrilegii pena ... qui ... pena ...
... maiestatem regis ... ingravare ... quorum ... pensas ...
... fomenta detestabilis ...

cu improbi vincunt illesi scit solet calumpniantibus pudoris dep
vnd si enasint dispendia facultatum Si quis aut de viris seu s ali
quid credidit [illegible] adiuratis pro [illegible] ad templum eius
tenet de gestura scie invisionem [illegible] constituet [illegible] si con
sciat tacat impetratis vel si et de eo age temptauit [illegible]
[illegible] visendi quia illos solos volumus puniri [illegible] quos no
vide [illegible] aliena [illegible] sepone placitum matrimonium di
tigisse sentiat sibi quod in altis malignis [illegible] temptauit Si
negamus quia non metur iugalis [illegible] prima [illegible] qui in
genialis thori [illegible] dimissionem grassari Sed nec aliquos [illegible]
[illegible] illos quos [illegible] non [illegible] potius
[illegible] thalamos [illegible] matrimonio
[illegible] facultatum suarum [illegible] media portione fisco
[illegible] applicanda Si non [illegible] paupere in aliquo
[illegible] indicta pena relegentur [illegible] quod
de quia [illegible] communicatione viris publici cura
[illegible] subiacere fortune Sed [illegible] de solli
[illegible] alieni pietas [illegible] in adulterio
[illegible] volumus custodire [illegible] potuit co
minatione [illegible] tempore [illegible] nemo [illegible]
quia se [illegible] suarum amissione placitum [illegible] aut si
[illegible] est et [illegible] non sinit aut cupiditas et inique [illegible]
tate dampnatur Si quis aut [illegible] cupidine co
niugali honestate [illegible] ad [illegible] elegit [illegible] Si
[illegible] fuit [illegible] cum filiis suis [illegible]
[illegible] libidine [illegible] sentiat [illegible]
[illegible] ancilla [illegible] pena [illegible] sanguine [illegible]
[illegible] ut illam [illegible] naturali [illegible]
[illegible] donationes nullius [illegible]
[illegible] fraudem vel [illegible] lascivia [illegible]
la enim carpit [illegible] honestas lucra de legibus [illegible]
iustissime largitate illam districtionem volumus custodiri [illegible]
[illegible] sollicita legalis [illegible] antiquitas [illegible]
ipsa [illegible] et fraudi non [illegible] occasio et [illegible] ma
ior [illegible] auctoritas [illegible] nulli [illegible]
quod ipse [illegible] non [illegible] leges vel [illegible]
fecit [illegible] malefactos aut vel [illegible] ab eorum nefandis ar
tibus aliquid [illegible] legum [illegible]
tas quia [illegible] est nos illos esse [illegible] quos [illegible]
[illegible] pietas non patitur impunitas [illegible] cum [illegible]
[illegible] vite relinquere et [illegible] potius mortis auctorem
[illegible] acta sit [illegible] a iudicibus alienus Nemo facit quod

iura contemnat contra de crudeli pena plectendi sunt qui se potes-
tatis [illegible] [illegible] quod cum in aliis [illegible] si se ipsi
in [illegible] [illegible] conuersatione [illegible] Sic etiam sub diuitibus tanta ne
[illegible] a [illegible] temperetur insania Nam [illegible] [illegible] actibus
probatur esse bellorum [illegible] in [illegible] [illegible] nostre [illegible]
auctoritas. Si quis autem [illegible] presumptione temptauerit
uilior [illegible] [illegible] a subiecto [illegible] ordinamus
in [illegible] causa [illegible] non [illegible] Nec quod ad remedium [illegible]
est [illegible] asylum quodammodo [illegible] [illegible] [illegible]
quis non uetita [illegible] temptauerit [illegible] [illegible] absoluat
ne pauca tangentes reliqua [illegible] uoluisse [illegible] [illegible]
ta tam [illegible] quam [illegible] [illegible] [illegible] que sunt [illegible] liberalitate
firmata est [illegible] alia iura publica sub omni [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Cum tantis [illegible] se tenuit ut [illegible] [illegible]
iurisiurandi interpositione [illegible] quod per nostra [illegible]
legis [illegible] et [illegible] [illegible] ubique seruetur

Senatui urbis romane

Laudabilium iussionum causas plerumque probat [illegible] [illegible]
respectus alternus et [illegible] [illegible] incrementa iustitie et [illegible]
ordinatione nascitur. Solet enim [illegible] si culpa non [illegible]
[illegible] admissa et [illegible] [illegible] principis ingenium quod [illegible]
sunt aliqua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] uocibus ad
[illegible] et [illegible] [illegible] de rebus [illegible] [illegible] [illegible]
necessaria quedam romane [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sicut [illegible] ciuile legibus [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] que custodita [illegible] [illegible] non debilitate [illegible]
[illegible] potius uideatur [illegible] [illegible] [illegible] splendore [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] locis [illegible] faciat [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] similitudine [illegible] [illegible] [illegible]
more [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] affirmat quod
[illegible] [illegible] Nam [illegible] [illegible] [illegible] amor [illegible]
principis [illegible] [illegible] clementia [illegible] et [illegible] [illegible]
discipline [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] legibus [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reipublice utilitatibus [illegible]
animo [illegible] [illegible] [illegible] ut que [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
iudices [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] componit [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] prouincialium iudices

[illegible] nos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] iudicia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] distributa [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a nobis [illegible]
[illegible] [illegible] esse negligentie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] legum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

19

20

occupationes et diversas necessitates provincialibus tollereque a aliquibus ta-
lentis hactenus pessimo temporum neglectis civitatis grammaticis et fini-
tione consiliumque ut et vos crescit assistentia recte indicandi et plautu-
auctata maligna possit minimi ac mores sollempni et connecty
publicatos [illegible] dicere facite appositione vulgari ut nunc [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] remedia manere presumpsit disparatu[s] [illegible]

Senatu urbis Rome

[P]ristinas causas me ad primum cognoscendum remisisse personas ut ipsi
de illorum fructu debeant cogitare quorum interest studia romana
sic Rexque enim credendum est vos inde posse nisi et sollicitatos
et genere nostro crescit ornatus et tamen proveniunt assidua labore
consilium nunc scribendum ut est de vos cura nostra sollicita eorundem
suspirationem cognoscimus doctores eloquentie romane laboris sui
constituta prima nos litteris et aliquorum inordinatione fieri ut scolare
ingenia deputata summa videatur minimi conamine cum maiestate
sit primum artes inutile necessitas meditamur doctoribus adiecisse
tua aliquid substrahi qui sunt pocius ad gloria studia pro comodo
antiqua [illegible] prima enim grammaticorum scola est fundamentum
pertinendum gloria facundie que cogitare venit ad laudem loqui sine
vicio hec in qui ordinis sic eundem cognoscit ab primo cunabulorum
bonis moribus alimenta dictantur optimum Nam sicut imperium corpo-
rationibus actoribus efficit dulcissim[um] [illegible] ita dispositus congruenter
attentibus metra venit decantare Grammaticus Grammatica
nigra verborum ornatrix [illegible] quibus que pro exercitacionem pulcerrime
litteris antiquorum nos cognoscitur mirari [illegible] non utitur
barbaros reges aut legales dominos manere cognoscitur singularis
Arma enim et reliquie gentes habent sola reperitur eloquentia que
romanorum dominis abscondat hinc oratorum pugna civilis intus ita
sicut tamen hinc cunctos proceres nobilissima disertitudo concedat
est ut reliqua taceamus hoc quod loquimur nobis est cumulare pa-
tres conscripti Gaudet nobis eciam haut aucte presencia diminutate
largiendo ut successor scole liberalium litterarum que tali commissionis qui
orator non nostra et meritis appositor comoda sui decessoris ab eo
quorum interest sine aliqua imminutione percipiat Et semel primi
ordinis [illegible] ac reliqui senatus amplissimi auctoritate firmetur
donec suscepti operis idoneus reperitur Neque de suspendiis in de
minimentis annonis aliquo libet paciatur improbam questionem
Sed vobis ordinantibus atque cuspodientibus emolumentorum suorum securitate
potiantur Prefecto urbis mittimusque constituta firmate Et ne aliqui
presumptione pretium relinquatur incertum Adque ut eo tempore
exempti fuerant statute summe conscriptis opera [illegible] in medio
portione resident vero anni tempora cum annorum debita redditione clau-
dantur ut cogantur de alieno pendere fastidio cui piaculum est
volumus firmissime custodiri ut si quibus tamen interest differendus
putaverit Gaude quam debita sustentationem usurace eorum perfecto dispendia

patiatur quia insita commoda laudabiliter laborantibus praestanda cupi-
ditate subtrahit. Nam si opes urbis sentimus per ipsius oblectationem lar-
giuntur et ea studiosissime construuntur. Cum a nobis necessarium non sit
quanto magis illis sine dilatione praebenda sunt per quos et hone-
sti mores proveniunt et palatio nostro famulanda nutriuntur ingenia. Hos
aut puerilibus litteris ingressos venerando coetui vestro praecipimus intimari
ut sicut vos agros sciunt et suis commodis esse sollicitos ita ad
se provectae adolescentiae curiosius volunt erigendos. Cesset ita-
que doctoribus querulis usurpata sententia. Quia in habi-
tudinibus non dicitur ingenium occupari. Fiat iam haec tolerabilis praestantibus hos
prout vir ... ut nulli sollicitudini ingeruntur subsistentes toto vi-
gore animi ad bonarum artium studia transferantur.

Quibus curis ingenium dicitur occupari

22

Paulino viro illustri Consulari

Indiscreti hominum mores confusione vagantur si aut culpa for-
midetur aut virtus praemia non habeat. Sed cum utraque sunt sua
in bonis parata remuneratione laudantur et illa reprobantur con-
tigit quod merito diligi iudicio principali. Non enim quodcumque aut
odio deterimus aut pallenti aliqua gratificatione laudamus. Et
ecce nostra de meritis venit et tanto quis regali animo confirma-
tur quanto bonis studiis societate coniungitur. Vos vocamus absen-
tes ut ... principis ignoratione solliciti late per scripta
vulgare hominum genus nescium non potest. Plebes serviat quando bene
nati sunt qui multis asseruntur. Et ... cognoscitur quod
famae teste laudatur. Nam ... te longissime constitutum mentis
luce oculus serenus inspexit et audivit ... ut non celebratur
consultum ... celebrata dilatavit opinio fa-

Nota praeceptum ... famam.

cultas ... aetate regis enim peccatis ...
tiens ... familia ... sua nostro in eo corrigendo
ut ... familia ... moribus ... nihil
aliquid meminerit ... antiquos in te decios Roma cog-
novit aetas longa ... saeculis honorata ... libertate ...
nit Decios magnum ... Romani nominis singulare praemium ...
... rei publicae ...
... immanissimum hostem ... rei publicae ...
te ... in tanta virorum ... solus ...
quam praedam plus ... vobis exempla submonendo
est qui ... magnitudo ... laus
semper attendunt quia magnus ... laus ...
... patimur ... gaudium ...
Et ... quod ... iudicium ... firme
insignia ... Honorem quidem ... familiae ... tuae do
... vos ... complectitur pagina ... vos crebro
... amore Et ... copia ... solet ...
... nomine repetitio ... efficitur ... semper
gaudium ... nomine ... superna ... felicia germina
... superna ... praestando ... patre felicia germina

maiorum. Hinc est quod in illo rerum capite collegam inter inclitos contraxerunt sed
ceteris inclitos quos parentes sub uno tempore singulare protulit Decia curia
completur. Pone nunc familia Decii de hinc unde dicendum est corpus
tibi constat vicini sibi gloriis societate permixtis. Sed non remittas annos
consuetudine morum nec reddas sufficit quod est cingit de illorum praedicatione
gaude. Plenis contigit tibi honoris cum sine expectatione compellitur qui
maiorum virtutibus admonetur. Adde laudes egregias sermonibus tuis
sequeris etas tua aliqua opinabili novitate succedat. Vos si gloriam
est posteris amitas detende facultates quibus exstantibus est et vita
vestris augete virtutes. Amores tuos domesticos commendatione laudavimus
sed manus aliquid inter decet publicas que sibi conficiens vos pariter
et etas tenera blandiatur ut merito confessionis vindicet ut magis
ter assumat. Et.

Senatui urbis Rome V

Vix patres conscripti de nobis indigenis consequimur
dignitatibus quamvis viri miros quos nisi indigeni ad summa culmina
fastidio negligentie sed consolabili presumptione natus no
men teneant qui putant antea vitam quibus stilla re estimat de
liberandum ubi merito reperitur ambiguum omnis quidam benignitas
nostra complectitur sed tales vitalis testimonio predicamus. Proficit quod
est ipse. Ita in uno laudabili proposito convenientibus vos quod dixisse
indicium est vir libertatis augendum et nisi imperium crescit ornatus
regum esse semper in sermone sunt. Structa equidem parit auctores et
quid a divinitate vicini de felici prole colligitur. Hinc est quod patrem
et tot consulatibus praeconiis et tot consulatibus pro
tem et tot consulatibus preteritis educavit eum liberos nulla diver
sitate consimiles et morum societate concordes equales ingenii vitali
bonis actibus enutritum conjunctionem quorum eminens dedit sub
stantiam. Unius fidem et quod fuit in uno quod divina conexerit
legit propositione bissimissimum erat Importunos jactant se alii possessiones
locupletes summis bonis putant. Solos esse dicimus in quo ante
domo non tam primarios sed et virtutibus additur hereditas hoc est
sed quod ne similes facit cum nullum melius pro te conspendum quod
laudibus successisse maiores. Probatum est etiam in eo bonis disper
sionibus nil addisse alicui, quantus. Ita sub moderatione dixerunt et
inimitata laude insolubili, nulli gratius tot protulit consulatus Rei
publice sed audiens fructum honorem agnoscat se Romanum esse que
sum et inter tot lumina patrum singulariter fuisse laudatum. Nam se
honores ornat semel accepisse palmatam, quid ille censendus est
qui tot meruit in filiis consulatus. Et ideo patres conscripti alumpnum nostrum
paulinum antea dignitate vestimus ut merito eius que fulget mun

trabea quoque resplendeat triumphali. Hinc honorem decore familia no-
minatur quia tota plena sunt atria fascibus laudatis. Illius tamen
dignitas ista contingit in qua de te quis pene nascitur consularis. Ista
uere ergo patres conscripti nostris muneribus et non indebitum candidato vo-
bis multiplicando civibus gratia patres hinc et curia specialiter et penitus
Nomen enim a iure similitudine derivatum fidelissima rerum appella-
tione confirmat. Non fistulatoria vocatione vocabuli sed honora forte
nascendi. Cedant vobis hanc felicitatem divina concedat ut et gratia
prestitis excitatis ample vestra vivacius gaudeatis etc.

Senatui populi Athalaricus rex

Si te voluntas nostra adhuc latentem aut in honore forsitan
invenisset gauderemus quidem repertum sed cum dubitatione certamine ela-
spes magis quam studiis in novo est. Sed cum dominum avi nostri
diuturnis periculis magnisque meritis gloriosis intonuimus nos est di-
gnitatis subire quem iam possumus sub admiratione predicare. Com-
probata quippe principis non examinanda sed vendicanda fama est. Quia non potest
de suis curis ambigi cum et nos ab ipso cognoscamus electi. Qui sine
supplicantem semper assiduus coegit initiis ut illa faceret que superna
gratia custodiret. Nam quem ille iure aut spatiis perfectus cum
victoria non recepit aut iudicium ingressus non iustissimus compleverit
Cum fidelis rebus cum ordinatis esse tractatum. Nam quod contra-
riis fecit animus reddebat semper effectus maiorque semper studio non esse
posset. Dubium quod veraciter rependebat et venture denique ex te plene
possimus eximium principis institutionis que primevus recipiens ad
questoris officium maior recepit consilia peditum scilicet legum eruditione
maturi fungi nimis plene totum laus ut illud sit ad omnia solliciti
tum in offensa reddentes familiatione securitate dum molem tanta re-
genis facundie tue viribus sustineres. De meditationibus
specialis ingenii vigiliando te hinc a cupiditatibus alienus Bussi
annuus te ad iustitiam rigidius nulla ab honorabili taxatione vendebatur ut ho-
na quippe quam nulla opinionis divitias perfecit dum nunc pretio subiaceret
nec tibi ad opinionis meditaris egregissimo principi gloria collatione pariter.
Hinc est quod a vitiis probabili sequestratione dimissus interpellationum
causa a vitiis probabili sequestratione Dimissus interpellationum
te pondere sapientissimus habebit onerabit tempus de animi tui
cognita sustentatione promissis ut in beneficiis votum tuum pro
stat estuantibus sine aliquorum inclinatione iudicium. Quotiens
ille te gaudentibus crebris imputavit dum non sufficerent ad pre-
modica vita quos tanta longevitas etatis instruxerat. Est
plane quod in te probaret eximium cum ad providendum beneficia
preciperetur et cum inertia cupiditatis obstructum. Dum necesse est
pacto rara est in hominibus manus clausa et apta iustitia De-
niamque ad magisteria dignitatem epistolarum non pervenire sed more
vestris suffragio asscitus tuo loco positum semper questoribus
assumpsisti. Nam cum opus esset eloquio destituto causa tuo extingui
credebatur ingenio. Erigebatur a benigno principe quod se tibi

[illegible] nunc commisisse et quadam gratia preiudiciali vacabat alios
labore ut te sine fine copiosa laude compleat Non enim apud nos sinceros
sibi te nulla dignitas custodivit qui conspectui tue constat credentes quod
a multis sunt precibus sincerissime pacendum Nostrivit consistoriam
de te sub murmurare cornicula cum tu de principali gratia sustineres
iniudiciam derogare cupientes integritatis inter actionis adversi tui semper
locuti sunt coacti quod omnino non habebat Nam quicquid malicia
formidat contra manifesta bona aliquando confitetur Omnium qualibet observ
lectorem apponi extitit rege domino iudicem familiarem et intimum pro
tem Nam cui causa publica cura privata [illegible] prudentum a tuis
fabulis exigebat et factis nostris se committebat antiquis Sed talem cu
ius mens sinistra [illegible] [illegible] acutissimus inquirebat
ut rege [illegible] diligentius perscrutatis quedam [illegible] videtur
esse post longa fuit se [illegible] [illegible] [illegible] ad iustitia iura
continuo ut quod ab illo cognoscebatur [illegible] ab herede in
pro tibi sententias [illegible] [illegible] [illegible] innante deo quo auctore
omnia perstantur ab indictione duodecima in presenti [illegible] te
suggestum atque insignibus collocamus ut probatum iudicem sine metu
provincie sustineat quam hactenus [illegible] cognovimus actio
ne fatigatas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] italico orbe pre
dotatam aliorum tibi tu exempla non ponimus iuxta moribus tuis
et omnia vota complesti presente innante deo gloriae [illegible] que
semper a te nominis appetitur Nam si te [illegible] ut credimus
et dignitas ista probamus. Hoc est felici ambitiosa superasse [illegible]
et quidem [illegible] non [illegible] [illegible] inter [illegible] expensis legis [illegible]
[illegible] [illegible] in corruptibilis [illegible] adeptus [illegible] [illegible]
manus [illegible] vindicte studium fraudulentum [illegible] [illegible] [illegible]
est per iudicem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diffundo pro te [illegible]
tore vota lassamus ut et benivolentiam in te probatam gratia
litatis et [illegible] [illegible] [illegible] Habet hic enim humana
conditio ut celeriter adepta fastidio sint dum esse proxima [illegible]
oblata et contra [illegible] [illegible] quod sub aliqua dilatatione
prestatur Ergo nos [illegible] [illegible] et tuorum temporum laude [illegible]
[illegible] [illegible] ad titulos presentie [illegible] [illegible] que aliorum
visa est [illegible] cupiditas Non licet [illegible] gloriari [illegible] a
[illegible] [illegible] [illegible] te [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] potest illudere ut fidem aliqua oblatione
lentare Constitue et hanc regulam dignitati qui [illegible] actis
fascibus [illegible] [illegible] exempla prebuisti Nam licet [illegible]
[illegible] honores [illegible] [illegible] [illegible] habeant tu prospera [illegible]
bona ubi nullam [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
non [illegible] [illegible] honesta [illegible] ambitio [illegible] est et [illegible] placet
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] tanto gloriosius
imperetur.

Conditio humana
[illegible] cito acquisita [illegible]
quod tardius diligunt

Senatui urbis Rome

Cumulavimus quidem patres conscripti beneficiis viros comprobatos
virtutibus dignitatem moribus plenius magnis honoribus sera-
batam tamen si multa consideremus debemus omne quod solemus pro-
ferimus cum compensatione conferendum est qui autem dominantum lu-
culenta saepius praedicatione compleverunt dignitates sibi creditas
continua gravitate tractarunt et minus est ipsa facere quae multo
laudabuntur in principe. Tractabat regnantis animi nutus et diser-
titudo dictorum tibi sic omnia retulit ut miraretur ipse qui fecerat
dilatabant plus quam omnes invenit et dum proprietates auditorum pro-
ferebat laudes gratissimum nobis tamen fecit imperium. Conciliabat cum fre-
mentem cum oratione placabili permulcet regiam firmitatem
quam cum nobis et aliis tribus creditur. A quo similia postulentur praeter
temporis clementiae vestrae in ipsa curia libertatis qua disertitudine de-
votus asseruit. Recolitis quemadmodum facta eius nobis extolle-
bat orator virtutes ipsius plus mirabiles faciens quod gere-
ret. In absoluto datur gratiae quod dicimus. Aestimate patres
conscripti quali gratia potueritis ab illo respici a quo sic corpore
se videbat ornari. Gloriosus quippe dominus gratiora sunt praeconia
verum tributa omnia stipendium et tyrannis penduntur. praedicatio
autem nisi bono principi non debetur. Quod primaevus vix credi-
tis fuisse contentum ut duos intra laudes suppositos
reginam dominae vicissitudo principum serviat gratiae labore iterata
non intantur. Tetigit se etiam in aliquid praesapientia vestra lectione
dicens quod nos vix antiqui cara iustitia et notitia retinebat. Iste reges
Gothorum longa oblivione celatos latibulo vetustatis eduxit. iste Ama-
los cum generis sui claritate restituit evidenter ostendens in septimadeci-
ma progenie stirpem nos habere regalem. originem Gothicam historiam
fecit esse Romanam colligens quasi in unam coronam germen flori-
dum quod per librorum campos laudes dilexerit passim fuerat ante disper-
sum. perpendite quantum vos in nostra laude dilexerit qui vestri principis
nationem docuit ab antiquitate mirabilem ut sicut fuistis a maioribus
vestris semper nobiles aestimati ita vobis antiqua regum progenies im-
peraret. Credimus patres conscripti et si adhuc restiterit nobis collata
iustitia separantur reginis tempore principibus quanto se labore concessit
cum novitas regni multa posset ordinari. Erat solus ad universa suf-
ficiens ipsum dictio publica ipsum consilia nostra poscebant et la-
bor eius actu est ne laboraret imperium. Rexerim cum quidem
iuvenis implevit nobis quaestoris officium et in adeptis iustis-
sima deliberatione persolvens cautelam quam ab auctore nostro di-
dicerat libenter susceptis utilitatibus conscribebat. Vir his addimus
adiciens primordia regni nostri et armis iuvit et litteris. Nam dum
conflictatores regias cogitationes intulissent subito alias pe-
netralibus curis par suis inhaerens ducatum suscepit in-
trepidus. Cum quia deesset hostis moribus superavit eximiis

Nam deputatos gothorum exercitus propriis pavit expensis ut nec provinci
ales premeret et fiscum inveniret dispensare sumptibus ingravaret d[...]
cimis nulla possessor dampna sustinuit fuerunt minime provinci
ati visissimi custos Nam ille defensor proprie dicendus est qui
vicinum immoderate ... aut ut dicit damnisit ... comitatus bel
licis ... resoluta est ingenium suum legum peritus doctor ...
erit ... sine dampno litigancium quod ante ...
sub ... talem metelli in asia item catonis in hyspania legimus fuisse ducatum qui plus de sua disciplina
quam per arma laudati sunt Non immerito quia hostem congredi
varius semper eventus est indubitata vero gloria more custodisse me
...tam ... quod ... agone ... aliqua se c
... iactant / domini familiae est ... tolli ... bone
... cognoverint estimari Nomine tanta se commune tractant
ut et principes sibi gratiam ad beneficia ... esse ...
benivolus ... in presentibus ignorantibus ...
... clementiae ... ad remissiones ... mestitiae ...
... austerus ... distributor ...
... aliena querere ... largitus volebat offerre Hos igitur mo
res divina lectione solidavit ... semper ... celestibus intentus
humanis motibus opponitur hinc enim ... sentitur ma
nifesta cognitio ... sapor conditur ... ad omnia
redditur habilis quem imbuit doctrina celestis Hinc ... concepti
... auspice ... inditione ... prolatione ... tribunicia
dignitate ut querelas omnium ... collatio ... pra
te sua integritate composuit ... tam ... desideratus ne ...
... esse posset beneficus ... supra disposite ut quem vos ... plurimi
longa ... prudentem ... sibi fidelissimum nobis uti
lis reipublicae ... renunciat ... patriciam ... per
quod gloriosam ... suam facit esse familiam

Incipiunt tituli libri decimi

Et bonis est optollere[?]

Timor dei in omnibus habeatur.

Senatui vrbis rome	th rex
Populo romano	th rex
Iustiano imperatori	th rex
Senatui vrbis rome	th rex
Iustiano augusto	th rex
Theodore auguste	
Iustiano imperatori	
Gudelina regina	
Iustiano imperatori	
Theodore auguste	
Iustiano imperatori	
Senatori populo	
Theodor	
Senatori populo	
Theodor	
Vuisinado comiti	
Theodor	
Honorio prefecto vrbis rome	
Theodor	
Vniuersis gothis	
Vuitigis	
Iustiano imperatori	
Vuitigis	
Magistro officiorum	th rex
Vuitis	th rex
Episcopis suis	th rex
Vuitigis	th rex
Prefecto tessalonicensi	th rex
Vuitigis	th rex

Iustiano imperatori Amalasuntha regina

[A]d clementissime principum vobis amor inheserimus vt distulerimus hactenus vindicare filii nostri glorie recordationis transitum ne amicum lectimus cum per tristitia maiore ... mur innante deo qui conuenit caput apposuimus in ... comitatem re illa magis elegimus in vestrum ... notitiam deque participata exultatione nobiscum perpeti gaudeatis ... cum ... munera diligentibus ... producimus ad sceptra viros firma nos proximitate coniunctum qui regiam dignitatem communis nobiscum consilii robore sustinet vt et ille auorum suorum purpurata decore fulgeat et animos nostros solacia prudentibus erigat ... nota felicia ut sicut nos ... in imperio pietatis vestre ... sic ...

desideranter expetimus ista nobis faveatis ut vestram benivolentiam
comprobemus pacto itaque meliori quod vos pro ingenita clementia
credimus esse votivum addimus etiam gratissime legationis officium
ut pacem quam semper mente gerimus etiam in retinaculis [illegible]
sollicitam redditione quorum tempore precessoribus vestris licet concordia
principum semper deceat vera tamen absolute me nobilitat quem
ille redditur amplius antecessor qui me glorie fecit ingenuita-
te commendat. Sed quia optata benignitate vestra sufficienter nequeunt
expediri salutantes reverentia competenti [illegible] legationibus
vobis insinuanda commisimus que consuetudine vestre serenitatis
libenter accipite ut ab omnibus evidenter possit agnosci quod
iuste vos precamur et vestra mansuetudine polliceri. Commendamus
etiam et nobis indubitanter presumimus et vos quod desideratis vestro in honoribus
genus commendationis talia facimus qualia vos fecisse cognovimus.

Iustiniano imperatori Th. rex

Omnibus regibus mos est pro diversis gentibus positis sua gaudia
nuntiare ut acquirant affectum principis exteri de ipsa
communione gaudendi. Quod facientes multo piissime impera-
tor nullo iudicio cunctorum fuerit cum vestram gratiam sentimus de-
pereo quam excellentissimam dominam sororem nostram vobis fe-
cisse cognoscitis quia eius cum iudicio me in ullateris [illegible] ma-
ximis est que tanta sapientie luce resplenduit ut et regna re-
gia mirabili dispositione componat et promissam cunctis gratiam
robusta firmitate custodiat. Ipsa cum me consortem regni fecit
esse socium quos et ego illos dicam esse venerandos quos sibi
ipsa fecit esse pacificos prudentie sue more dirigens ut
tam amicitias eligit qui in toto orbe simile nil habent. Regni
cum nova sit ipsa dilatio vestram si de consorte vestre facta recto
litis agnoscitis credatis esse consuetudinis legem cum illa impia
semper amalos amicitiam habuisse. Que tamen cetera quanta re-
tentior quia facile mutari non potest quod per longa secula cu-
stoditur. Suscipite itaque affectuosis mentibus et vestra pro concordia
et dulce sororis mee cum singulari studiis fave iudicio vestram
si me similiter diligatis regem quodammodo petit effectus.
Sed quia vos amplius loqui desideria nominatos exposcunt
et laboramus sermo narrare plurima non patitur. Ideo tantum
unitis sicut dignum est salutationis honore complectens here
portitoribus legatis vestris aliqua pietate me de [illegible] iniungamus
lucidius agenda. Quia nemo utilius tractat quia qui vestre man-
suetudini committit sua vota deliberat.

Senatui urbis Rome Regina

post flebilem filii nostri dive recordationis occasum vincit animi pie
matris generalitatis affectus ut non merores suos causas sed vestro
potius cogitaret augusta Quesivimus regales ... pro so-
latio fulciremur Sed auctor ille utilitatis et nunc singulis quod nobis
provenire subtractum est filium maturi fructus restaurant affectum elec-
gimus deo auspice consortem regni nostri felicissimum Theodahadum
ut qui hactenus reipublice molem solitaria cogitatione portavimus
nunc utilitates omnium unitis consiliis tractemus qualiter in tractati-
bus duo in singulis unum esse videamur Astra ipsa celi mutuo re-
guntur auxilio ut vicario labore participato mundo sua lu-
mina ministrarent Ipsi quoque homini duplices manus sensus aures
oculos geminos divina tribuerunt ut robustius peragere officium
quod duorum fecerat societas applaudimus exultate patres conscripti
et superis nunc supernis commendate virtutibus nihil reprehensibile
perpetraturum agere que tu consilio altius cuncta elegimus ordinare
Primus siquidem regni mores asserit qui placabilis esse ce-
ditur qui pietatis sue libere principem appellat refrenavimus itaque
ab invante palacia viro generis nostri claritate conspicuo Cui ...
moliens regalem fecit in actibus dignitate patiens
in adversis moderatus in prosperis Et quod difficillimum potestatis genus
est olim rector sui accessit his bonis desiderabilis eruditio litterarum
que naturam laudabilem eximie reddat ornatam Ibi prudens in-
venit unde sapientior fiat ibi bellator reperit unde virtute animi
roboretur Inde princeps accipit qualiter populos sub equitate tra-
ctet ut aliqua in mundo non potest esse fortuna quam litterarum au-
geat gloriosa notitia Accipite quod magis generalitas vota nunc
invenit principes ut etiam ecclesiasticis litteris est eruditus aliquibus
semper animo suo monemur ut indicat recte bonum sapere divina
veneranti futura cogitationis iudicia necesse est enim ut sequatur
iustitie vestigium qui de sua sua causam se credit dicturum ex-
istimavit Quia divina lectio acuens ingenium semper instituit officium
sui Veniamus ad illam principatus censure largissimam singularitate
que tantas comparabat domus hereditariis commeatibus copiam ut
comparatis eius antiquis studiis nichil novi habere videatur in regno
In hospitalitate promptus in miseratione pissimus Sic cum multa ex-
penderet census eius celesti remuneratione crescebat Talem uni-
versitas debuit optare qualem nos comprobamur elegisse qui
ordinabiliter disponens propria non appetat aliena Tollitur enim ne-
cessitas principibus excedendi quotiens assueverint propria modera-
ri laudata est nimirum illa que rerum percipit modum quia ni-
mium non placet etiam quod bonum putatur Gaudete nunc
patres conscripti et superis gratias persolvite qui talem
me cum constitui principem qua et de mea equitate bona fa-
ciat et propria sue pietatis ostendat Hunc enim et maior sua
commonet virtus et avunculus efficaciter excitat Theodericus

Senatui urbis Rome Theodatus Rex

Nimia nobis beneficia patres conscripti premisse feliciter nuntiamus
dominam rerum toto orbe gloriosam. Comperite me regni sui lar-
ga pietate fecisse ut ut illi accesset fidele solacium. Et no-
bis cunctis quod contractum imperium suscipiatur gratissime quod qua-
litatem constat optasse deserentur mee sunt metu nota [illegible]
ut vir patrum [illegible] inde me virtutes cognoscat oportet presump-
tis enim me introspexit securitate quod palam nec potestatis assu-
me curantes vobis [illegible] hinc datur intelligi ut illud [illegible]
festinaciis divinitus creverit quod mens animi non audebat aperte
hoc nobis est premium rerum quod nobis incognitum. Magnum quo-
que complectus sum accipi quod [illegible] quod oportebat videatur
optasse. Sed si quid de nobis meminit eo in plenum aput nos vale-
at nam gratiam considerans dive et sororis mee gloriosis laudibus ingl-
[illegible] que magnitudinem imperii sui mea voluit participatione
roborare ut [illegible] in duobus luminibus unus esset aspectus et [illegible]
[illegible] mens [illegible] segregatum. Sunt sunt enim sunt quos et gratia
tangit et penitus contristat [illegible] forsitan estiment im-
pares mores difficile est alteri illos [illegible] pro bonorum co-
gitationum similitudine [illegible] Consilium quippe imitatur [illegible]
improvidum sapiam vos ille [illegible] in alto [illegible] que est sicut ma-
gnitudo. Sed [illegible] immensa que nos eo regia maiestate divi-
na [illegible] illud amplius promittet animi [illegible] Quod nos sapientissima
domina [illegible] magne dispositionis [illegible] ut [illegible] ut
[illegible] ad eius [illegible] perveniem [illegible] enim ut scitis
[illegible] nos fecit dicere [illegible] O animi nobilitas sin-
gularis: en equitas mirabilis quam [illegible] loquar non dubitavit
[illegible] publico subdere quod paulo plus voluit [illegible]
legibus anteferre. Exploravit enim [illegible] cui erat regni sta-
bilitatem [illegible] ut et illa sua cognosceretur esse auctor et
me [illegible] dignaretur ad regnum [illegible] mulieribus [illegible]
[illegible] tanta [illegible] que debemus ut que prolo suo imperavit
sola mei meum regnum delegerit sociata. In ipsa est enim omni-
um regum decor in ipsa enim Amalorum dignissimus flos [illegible]
fulgens ab eius claritate suscipimus qui non sexum parentibus lau-
dem contulit [illegible] genus [illegible] ornavit. Huius [illegible]
sufficienter [illegible] pietate [illegible] mente [illegible] di-
scere [illegible] nova [illegible] et [illegible] libris [illegible] fatentur
[illegible] hinc cognoscunt attributa. In tractatibus acuta [illegible]
loquendo summa moderatione gratissima [illegible] est regalis [illegible]
[illegible] sentire et tacendo in verba [illegible] enim
penitenda loqui qui [illegible] [illegible] tradit [illegible] hinc
est quod eius doctrine mirabiles [illegible] mag-

voluntate dissimilis tamen ingenium ita paratum reperitur ad subitum ut non
putaretur esse diversum. In libris regum reginam austri venisse legitur
ad discendam sapientiam Salomonis. Hunc principes admirantur quorum
sibi admiratione cognoscant. Paucis verbis ista clauditur infi-
nita et summa felicitate componitur quod ab aliis vix sub lon-
ga deliberatione formatur. Beata respublica que tante domine
gubernatione gloriatur, cuius fit ut qualitas sub libertate sumet.
Additum est tantis meritis ut ei subderetur et reverentia principa-
lis debetur omni obsequio dignissime dicatur. Nam cum tante pruden-
tie parem meritis virtutibus obsecundo. Sub tali semper monitore
regni pondere non gravamur. Deum si quid sit honestate cogni-
tum fiat nobis eius instructione certissimum ad bonum publicum in-
tacte nostro iudicio constituti. Agnoscite principem nunc sapientissime
ex domine quod in nobis potuit plus placere. Illam enim aut
introgaudio melius sentimus aut eius imitatione proficimus. Di-
vite nunc felices vivite deo auxiliante securi et emulamini
gratiam quam regiam cognoscitis tenere concordiam

7

Theodosio homini suo Rex

Delectabilis vite cunctam vero volumus esse modestiam ut quae
tu summa iustitia recepimus tam equabilia plus amemus.
Privata scilicet studia a nostro animo recesserunt voluptatem.
Cum simus generalis domus pro cunctis facti simus deo auxiliante
cunctorum. Et ideo pro nostra iussione precipimus ut quicumque ad domum
nostram noscitur pertinere et tuis hic probat esse commissis nullius
presumptionibus insolescat quia solus dicendus est ille meus qui
legibus potuit esse tranquillus. Vinget famam nostram per patiam
nostram. Si quis autem cum alio fuerit negotium ad communia iura de-
scendite. Foris nos inveniantur ad iniqua presumpto si domestic-
mentare nolumus disciplinam ut reliquos iudicat errare. Cum
nostris cognoscimus excedendi licentiam non prebere. Adiutamus ad
dignitatem proprium et si dispecta ante iusta defendimus nunc quoque
clementer omnia mitigamus. Quia domum acceptam non habet
principes. Sed quicquid divino auxilio regimus nostrum esse con-
temur. Estote ergo et eos qui nisi nostro ante sunt subiecti cumo
solliciti. Nullum contra legem aliquid permittat. Accede laus
ad me vera perennis premat quam aliqua querela pertendat
quia bona conscientia sine re impar et qualiter prestare festinat

6

Patricio viro questori

Necessarium comprobatur esse publice personas dignitatibus
aptas eligere ut qui iustitia committitur malis iniquis non
gravetur. Utilitas necessitas est ab homine exigere quod
agnoscitur non habere. Contra consilium queritur quod inesse sentitur

Et iam quidem nobis placuit tuos mores inspicere sive quibus prius ge-
libet optima dispositione dinumeratio cum bonorum omnium est fruitus de-
ingenitas que non est sola ... de virtutibus sola cognoscitur
esse gratia decrevit sua viri iudicium ut sicut hec prima cepisti
ni ita te custodire iustitiam pro omnibus sentiamus Grata nobis non
sunt eloquencie tue fluenta perennis qualiter singulariter diliga-
ter moribus tu iuste proponimus Sed illis cum vita cognoscitur
hunc tua lingua laudatur sed viri valde decorum omnia utique sue
nostris specialiter comparabilis tua splendidis actionis inito et gratiosa
eloquia ut iuste possit intelligi que te voluntas principalis erige-
dit Nam pre ceteris oratoriam sic diligimus ut eam ornamentum
omnium litterarum esse fateamur Condignus in qualibet disciplina conspi-
citur ab ista precipue decore perfectior Repetat quiuis magna pre-
conia prestat sentire si laudabile non possit extollere Verba ratio-
nis exprimere sed facundi decent assumere tale enim est ante
presidentibus loqui et res communes ita diserte dicere quas ipsi
etiam presentes se mirentur audisse Sed hac te cognovimus arte
prevalidum ut et tractare possis sententiam et suggestionibus tuis
iustitias malis inviscere Ad ius sibi competere tibi facere preterita
demum audiencium gratia divinitate concedimus ut facias
qualitatis notam iniudicatorum scriptis iudicium tamen te legibus
tamen iuris tradere prudentiam Sit nobis optime familiaris si
pristinum famas ostendis Considera in vobis tuis laudem potiora
principalem famam nostra est quod loquens ostendit sine dubitatione
quod sentis intellige enim et quod a te exigitur cui opti-
mis nostra committitur quia subiectos nostros amplectitur que
regentes ceteros propagare que hanc ubi non videmus agnoscimus
decreta nostra tradimus civitatibus provinciis per sermones militare
de nobis credunt etiam qui nostris iussionibus obsecuntur Summo
ergo studio constat te servandum quod de nobis potest facere iudicium

Rethorica

Senatui urbis Rome Ve

Est concordia nostri imperii vobis feliciter inchoata congrua nobis
contingit preces conspecti tamen sermonis ut iudicem vobis
congregationis elegisse cuius nos lingua possit ornari Ac-
tor enim eloquens reipublice decus est qui et vota nostra opti-
me videatur edicere et antiquorum nostra sermo consilio iusto
dicere Hic enim est patricius suus iam vocabulum honoratum nostra
pectora sentiunt laude cui est honor in nomine tuo affluente
facundiam studia romana genuerunt ostentans inito eloqui
dignitate preciam Nam qui hic ille potuit imbui meruit
viris laudari ibi destitutus sermo latinus est ibi destinatus verba toto

Λ

nitor lucencia Alie regiones vina balsama et olencia thura
transmittant Roma tradit eloquium quo suavius nil sit auditu
Sit bonis artibus eruditus mox et forensibus captatus applau
sibus ut oratores quos longa meditatione preparat subita de
clamatione monstraret Notum est et quanta cum collegis suis
moderatione contenderit Certaminibus enim modestia semper affuit
discendi calore captatus studuit laudabilius vincere quam
plerique faciunt nocere inimicis qui sic rodunt tamquam suis
simultatibus ut mores eorum asserat contendisse sicut nunquam
litigasse captus est Aliena enim tamquam faciebat propriam gloriam
riam sic cognitus est vincere ut probaretur contrarium amare no
luisse Talem itaque virum non decet deinceps iusticiam preter
se vocari quia iusticia iudiciaria vita est lingue bonis erudiatus
et mentis temperanciam custodire Cognoscite patres conscripti quo
sicud velimus eum in iudicibus primum moribus eligimus in ea magnas
dignitate que nunc assequenti eduxi Non enim temporibus nostris prosperitate
te regia est armata questure sed legibus probatur esse co
posita Velle enim nunc antiquorum principum est voluntas quos
nisi desideramus imitari quibus illi sunt iusticiam consenti
illa enim est retinenda post auctoritates que a recto tramite
non declinat Sequitur enim necessitatem relinquit potius quam
iusticiam suis nisi sunt constitutis Et ideo patres conscripti per dini
nam iudicacionem illustri patricias questure contulimus dignitate
ut qui est clarus nomine magnificus eciam sit honore sonu
te in eum nostra iudicia ut quem nos prefecimus nobis pla
cibi nichilominus senciatur

Iustiniano Augusta Regina

Ta nos circa vestre pietatis oblectat ut quodcumque ad dominum
meum sit prospero libere a vobis velimus petita postulare
Cum rectitudinem nobis divina tribuerit ut et nos eius afflu
ent muneribus abundantibus et aspirantibus benigno animo que
sunt necessaria concedat et ideo mansuetudinem vestram re
levent salutantes harum portitorem illuc ad equalem vestre bu
ficia destinavi ut marmora vel alia necessaria que quodam
calagoriis comparare festinemus per presens portitorem ad nos per
venire deo favente iubeatis ut cognoscamus nos a pietate
vestra reverenter diligi quorum facitis nota complenda Vestra enim gloria
est nostra ornata cum vos prestitisse cognoscitur quod nostris lau
dibus applicatis Decet enim ut et orbis iste romanus in una
mine uno resplendeat quem amor vestre serenitatis illu
strat

Iustiniano Augusto Rex

quod est sapientissime imperator ut illa nobis libenti animo
faciatis impendi que si essemus extranei a vestra potius
clementia deberemus optare. Vobis enim gratum esse non dubium est
quicquid per nos ad ytalie decorem contigerit expediri. Cuncta lau
dibus vestris imperator proficit quod videtur crescere quod ad vicem respondere
Et gloriam vestre clementie exhibentes precipuam vero venerantis
simul salutationis affectum dicte portitorem ad illa divinis direc
tionibus exhibenda ad que quondam calogenitus fuerat de
stinatus ut et si prospera rerum humanis subtracta sunt beneficia
tamen vestra ad nos de imminente premant ne tollatur desperatio
quod commendatus est de vestra presumptione securus

9

Theodore auguste Regina

Cum propositi mei sit illa querere illa que probantur ad gloriam
principis pertinere dignum est vos sermone revisitari quibus
nobis omnibus constat semper augeri. Concordia non est sola
presentia corporis illi se includi respiciunt qui animi caritate se co
niungunt. Et ideo reddimus auguste venerande salutationis affectum sperantes
ut redeuntibus legatis vestris quos ad clementissimum et gloriosissimum
principem destinavimus de vestra nos faciatis prosperitate gaude
re. Cuncta prosperitatis vestra ita nobis grata videntur ut ipsa etiam ne
cesse est prosperitatem desiderare suscipere quam vos magis co
gitat optare.

10

Maximo domestico viro illustri rex

Gloria est bonorum principum ingenuas honoribus ditare
personas dum quicquid a subiectis perficitur regnantium
laudibus applicatur. Quanto nobis optandum est nobilissime
familie reddere quod eos cognoscimus etiam nascendi sorte
meruisse. Sit enim iustitiam secutum si bonis actibus pretia
premia non negemus. Decet nos etiam proceres suos munerare qui
ad vestra meruerunt tempora pervenire. Anicios quidem principibus pa
res etas prisca cognovit. Unde vestri nominis dignitas ad te
sanguinis fonte perducta rutilavit. Hylarior collatis muneribus
instaurata. Cuius ergo relinquens in postibus vestris honoris quos
tam diu constat fuisse precipuos. [illegible] secula si illis po
tuisset late familia etiam vestra nos maiores vel minores et
[illegible] vita fecisset vix satiaretur principis votum. Cui nos
coniungit personas illas tibi possidere [illegible] circa dominos vestros
affectum neglegamus iuncta qui desideramus hec pretia etiam ideo
quod feliciter tibi datum sit [illegible] qui et domesticus noratis
ab initio quarta ceterum tibi conferimus dignitatem usurus eis
omnibus titulis qui ad eius pertinent actionem. Hic honor [illegible]
nis tantum et si tuis natalibus videtur inferior cunctis tamen fascibus

11

tibus videtur esse felicior. Cum ipse meruisti [illegible] regie stirpis
accipere quam [illegible] amplius nec presumpsisses optare [illegible] sicut sic
tibi est notum ita nobis reddatur acceptum. Considera quid merueris
et dignum te nostra affinitate tractabis. Nam qui familie regnantis
adiungitur in laudis gremio collocatur. Nec maior ulla magnitudini
datur. Nec omnibus communio benigna prestatur. Ut item probemus
quem nulla possit prosperitas [illegible]. Similis aggreditur quia de
nostra laus sentitur et claritate sanguinis comitatur propinquitatibus quod
proximum est indubitanter invidia sed tolerantia melius vincitur quod
contentione semper augetur. Quippe etas enim virtutes armorum sapi
entibus arma pacis cessit et nobis sustinendo poterimus quam
vindicando laudabilis. Quam vinci benigna dilige tamen ne
maior videatur esse felicitas moribus suis. Sed qui vos ingenii
[illegible] proximus gloriosis actionibus comprobat laudati sunt [illegible]
[illegible] tamen sed nunc sunt [illegible] gratissima [illegible]
Nobilitas tua non est ultra quo crescat quidquid [illegible]
pro matrimonio dignissimum [illegible]

Senatui urbis Rome

[G]audemus nos patres conscripti in honoribus vestris habuisse non [illegible]
vota. Quod per insignia consulatus [illegible] magis posteris
constantinus [illegible] prestant nobis multa [illegible] nec id
maturum nulla videtur sumere qui [illegible] cognoscitur
accepisse. Quam quippe principis erat in uno honore spacia
vite tam magna concludere. Et ideo magis nichil prestat ei qui
prius cognoscitur summa meruisse. [illegible] dona principalis
concedamus. Nulla dignitas minor est cum bene geritur [illegible]
[illegible] plerumque actio videtur accipere de claritate persone [illegible]
[illegible] sunt gradibus distincta [illegible] summa [illegible]
honorem suum semper [illegible] retinet quidquid [illegible] gessit [illegible]
[illegible] flumina vocabula maior amnis absorbet. Et [illegible]
plurima fluenta Tyberis [illegible] excipiat [illegible] pro nomine suo
retinet. Et ideo quod feliciter [illegible] est illustri viro [illegible] ma
gnifico patricio [illegible] qui et domesticus
nominatur [illegible] Roma [illegible] gerendam tribuimus
dignitatem ut mediocritas honoris multa [illegible] presidentis
[illegible] prestans est simile [illegible] gerit amatore familia
toto orbe predicata [illegible] nobilis [illegible] ab ea actionis
probitas non recedat. Sed [illegible] bonis [illegible] patres conscripti ut
huic affinitati potuisse clara familie [illegible] [illegible]
[illegible] non sibi tantum [illegible] assumere quam nos [illegible]
romano nomini contulisse [illegible] affectum non plenissimam ca
ritate [illegible] plus est amandus [illegible] qui [illegible] Rome dignatus
est prestare subiectis. Sed quid est patres conscripti ut [illegible] constat

Rex quem nobis tam felicia coniungunt federa ultate qualit[er] et
fe[s]tis impares letitia festa celebrate unde constat nomine cum
vota dnt esse et electi libere fieri a me eligere potuit quod
meq[ue] animi spontanea deliberatione concessit ut vn[de] ordinis vi
vos partes ne appellare possim qui vos affinitate clare
ingendi sunt

Senatui urbis Rome

Ostiensem venerabiles viros episcopos agnita legatione remisi
ut petitionibus vestris quamvis essent quedam repugnantia
ut animus obviasset venientes ad nos aliquem retulisset
civitatem romanam adhuc incepta sollicitudine laborare et
pro potius sibi sedulitate suspicionibus excitare unde estimate cum
debeat propter novitas et inimici lenitas imputant nisi vos
reipublicam ammoneri provincias oportuit vniuersas ut illa p[ro]
vinciarum que civitas non fiat tam stabilis si Roma derelinquit vos
mor ad potiorem currit exemplum et alienum facti vive nimis
dona mea vestris potius ordinavit concessionibus dicte verbis cui
pro quiescimus cum devotionem aliquam sentiamus vel debemus
et solvimus ante beneficii simul ut pro grassissimos inrogare
possimus sed licet in hac parte ne modestie gravitas assentior
nolui hi vos tamen proceda nisi ut et honoris Rome benignitas
posset ostendi pluribus cum ista opinione passim generis
ma semper sub humilitate laudavimus ammonete suppli
cationes ab ordine meo semper generat vos debet senatum
corrigi cum et alios sponte conditione moderari Nam
quibus debuit gemina modis si partes publicas morosus
tegit invenimini constituendo hec nobilibus sufficiunt ista vetu
stis ut ad studium patre devotionis invitamus quos pau
latim et prima supplicatione culpamus vos enim quos ad gra
tiam vestram cepelimus nos nostrationis immunia sed utilitatis
vestre causa provida cogitatione notamimus ut illud magis
debemus dicere quod nobis coniungimus expedire Certe nunc
est inde principem hec a nobis rei publice utilitate re
linsse fieri quod prius solebat certum scelus ne ipsa remedia
in aliqua parte inveniunt augusta cum vestris proposuit aliquis
et vna apta viris prudentibus adimiretur verbis quo in
stinarum devotione ut sollicitudines vice quos per qualitate suspecto

nro pcinis adiument ingenio quia hoc vobis semper insitum
fuit principibus vestris notitiam probitatis offerre ut comparate neces
sitatem erroris et amore potius dominantis Reliqua per presentem
portitorem illustrem verbo dicenda commisimus ut suspicionibus remotis co
gitationibus ambiguis vestris ammonitionibus credere debeatis

Senatui urbis Rome populo

Licet vobis sit insitum dominos vestros propria mente diligere et ob
sequiis id agere ut regnantis animum possitis reddere placa
bilem decet tamen maiorum nostrorum semper affectio fuit ut tam
quam membra capiti ita suis principibus inherent adiungi
tur namque enim vicissitudine reddat hinc maximo labore defen
ditur Cunctus per dies singulos amicitias custodiens ipse ut
illos diligat semper cuncta per quos se probat universa ab
sit enim a temporibus vestris ut in nobis aliquid tale reperiamus quod
vestris indignationibus esse possit idoneum fructus vero quem nos
hactenus asserunt vestis potius evidenter ostendat Romanorum va
riis non dolosum non seditionibus plenum populum decet esse ro
manum Quales mores vero nos probant atque excelsus hic impro
babile est quod gravitatem vestram cognovimus admonere quam
constat semper sponte suscepisse Nullo nos metu suspicio
nes nulla timoris umbra terreat habetis principem qui pietate
studio optat in omnibus nobis inveniri quod diligat. bo
nis vestris non deserviendis obviatas imitatur non quod
nis auxilium excessus iste ne fortassis eorum est qui inge
rebantur intelligere que quandoque probant corpore ad unum
potius redire desiderium veniquit vos nomine gentis faciens
suis cum relictis familiis ad nos venire provocabant Cuncta
bant potius stabilitate solliciti Cum rogo talis ab illo
constitutio recepta est cum salutis summa debebant Illud
enim quod ad nos attinet semper desideriis gratia die noctuque
incessanter optamus ut quod pretium maiorum constat temporibus
invictus omnibus nobis potius divinis auxiliis augeatur. ubi
enim fama regnantis erit si nos quod absit patiamur a
nimum Nolite talia cogitare contraria nos immo vi...
assumere quo magis si quis aliqua iniquitate depressus
patrem de bona gratia non amittat Cum sublevare ...
quos intendere probis moribus inveniamus Reliqua etiam vobis
per illustrem dicenda commisimus ut unum ita vos in omni parte am
plius sentientes moribus sicut ex obsequiis et ordine sincera
devoti esse debeatis

Iustiniano imperatori

Onstat desiderium nostre voluntatis expleri quociens
ad pietatis vestre salutiferos apices contigerit destina
re clementia semper felix gaudiis repletur qui vobiscum
sincera mente colloquitur. Et ideo salutantes clementiam
vestram honorificentia competenti harum portitorem presen
tis venerabilis sancte ... gratissima nobis peti
cione commendo. Cum talis offerte ... obtinendi ubi
merces videatur acquiri. Cumque vos sacre semper ...
qui serenitate vestram florere desiderant non est dubium me
hora ... quos ... iusta ... &c

17

Senatui urbis Rome

Improvisa nimium res est preces concepti ... pietatis ...
voluntate vincimus qui alienis ... non ...
tu deo ... possimus omnia sola nobis ...
mus laudanda. Cognoscitis prudentes viri verba que loqui
mur ... clementiam quam nobis ante promittebatis
... nos sollicitos pati ... quibus ... putabamus
... est a principe ... iniuncta ... suspicio ... debemus
... habemus ... postulata ... facta nobis
ab illo ... illo ... auctoritas quod ...
... non est difficile ... clementia ... nobis serenitate
... nostro ... addere videmus. Talia
quando qualia ... omnia clementia deo ...
... non ... qui ... antiqua regna
... quid aliud optare possimus nisi quod divinitate in
... placuisse sentimus ... remunerator est bonorum
omnium deus. Nam quidquid in subiectos pietatis efficimus illud
nobis ... sine dubio ... indicamus. Cumque ...
constantiam ... serenitate ... talia ...
... clemencie vestre ... quam ... &c

16

Populo Romano Rex

Cognoscite quirites quali vos princeps dilexerit ut ...
ut temptata ... rebus ... nos patentur esse solli
citos ut nolumus ampliare nota ... quos semper
optamus summa reipublice celebritate letari. Verum ... serenitas
ut ... est et ... gratanter accipimus ... gaudia nos ...
sentimus. Cumque ... petitionibus ... illud atque illud ...
nec ... suspicionibus ... dum manifeste ...
quod ... In principe ... quod vos benignitatis ...

14

impendi tamen ille meruit qui non potest cogi. Optimi enim pro remedio
nostro datos esse tractatores non despicimus famae publicatos. Et ideo li-
cet culmini nostro videretur incongruum libere aspicere minus satis
quod qualitate probamus optasse intelligite. Quid nobis im-
ponere nunc videatur, assertis fide nobis coniungimini, qui vel solo
verbo promissa fide sacris lectionibus admonemini. Ostendite nunc
devotam vestram imperatoris maiestati ingiter simplicitate ut tranquilla
tempora que vobis optare cupimus celeriter nunc concedantur.

Iustinianus augustus senatui urbis Rome

18

Remedium quod pro nobis pretermissis consiliis pia mente tractamus
non sinimus nobis fieri acerba suspicione contrarium. Ulcera le-
sionis instar est occulte decipere et aliud velle aliud mon-
strare. Cognoscite itaque exercitum nostrum destinatum pro vestra salu-
te, ita ut quicumque vos temptaverit appetere divino auxilio mag-
nus eis Gothorum debeat obviare. Nam si insidias gregis sui bo-
nus pastor excludit, si pro familias diligens dispiciuntur
loca subreptionis incipit, quam nos convenit cautela Romam
defendere quam constat in mundo simile nichil habere. Crimina non mit-
tuntur in castum quia probatur nimis diligere quem negligit cu-
stodire tractare. Sed ne in aliquo vos gravius terreret vel ipsa
defensio exercitui destinato ordinate illos annonas fecimus sed
forum rerum venalium comparari, ut et illis tolleretur necessitas
peccandi et nobis auferretur causa dispendii. Hos et pre-
cinctus maiorem regie domus nostre vivacitate cum pro sua re gra-
litate consultu bellatoribus esse nunc reverendos cum quasi exemplo et
expressis imitarent et fortitudinis instrumenta requirerent quos
in locis aptis precipimus immorari, ut foris sit armata defen-
sio, intus nobis tranquilla civitas. Intelligite quid excogita-
vit consolatorium principis pro nobis ingenium: defensio nobis ob-
sidet, ne manus inimici tangat, et a predictis precipimus quos maior
sanguine vindicamus. Absit enim ut unus temporibus urbis illa mu-
ris mutetur protecti quoque constat gentibus vel sola opinione
finisse terreri. Ista enim Gothorum secamus auxilio ut que semper fuit
libera nullius exclusionis decolorem iniuria.

Regina Theodora auguste

19

Gratias divinitati referimus cui est regni semper accepta benigni-
tas, quod generatio vestre clementie vobis gratissimum esse dela-
rastis. Constat enim amare nos posse quem gaudetis ad
regni culmina provexisse. Sic decenter suscipi qui semper nos

persensit angelus constate igitur mundo vestre benignitatis eum ut
detur intelligi quibus permoneat qui se prima nobis affectione
commendat. Nos enim iras viles per regna reperitis novis
invicta clarius que sunt bonis moribus inimica declarant quia
nichil aliud nos constat appetere nisi quod opinionem vestram
possit ornare. Quemadmodum cuius pacem cordi potius ab
eo clemenciam nil ingenita pietate et vastandis gentibus eo
premissis impone. Bona quidem vestre concordie nos tacemus totus
loquitur orbis quicquid vobis fuit predicabili caritate so
ciatum. Est et nobis gloriose princeps cum superius absolute
mirabiles aliquid tamen additur cum nos regna eius dicti veniunt
antur. Nam hoc est civitas in suis imperiis positum sed illud
est omnimodis singulare in generanda gente laudes. Ubi
Rome eterna ibi sunt vera iudicia ubi nemini comp
munit nulla timiditas diligeris quidem piissime imperator
in cunctis regnis sed quibus constancius est ut in Italie partibus
plus ameris ubi nomen Romanum per orbem fecere constat
esse diffusum. Oportet ergo vestram pacem firmari que nobis
contulit gloriosa concordia nec abhuc? Sunt per nos affectibus
ordine videre. Indicamus reverentissima salutatione dictum
sit precibus indicamus beatissimus papa urbis Rome
vel amplissimus senatus noster perceptione commonitos ut
vir eloquentissimus Petrus legatus serenitatis vestre et doc
trina sumus et conscientie claritate percepimus sine aliqua dilatione co
petenda visa recepit vestre gloria voluntatis victis moras incognitas
constanter quia totum illud desideramus efficere quod nostra requirit in
dicto displicere et pietate vestram hec studeat cognoscimus quod
nobis per omnia prodesse sentimus. Clam vero venerabilem illum lega
tum vestrum coniungendum esse credimus ut non per oracionem legatorum
vestrorum sed ipsa potius destinacione nostra possitis vota cognoscere

Iustiniano imperatori Theodahadus Rex

Litteras pietatis vestre gratia qua desiderata semper sumuntur ac
cepi et colloquia domini mei innumeris omnibus expetita reveren
tissima gratulatione promerui. Cuncta michi votiva se
vero animo permittens cum quidquid optare potui in tam be
nigna locutione suscepi hortamur enim ut gaudeat concordandum a
temporali principe domini meo nostro credimus vestris autem affectibus
ingeramus. Clemens iam dubitet adesse tempore qui talis po
testas dignabitur allegare. Ante quidem de cancellario vestre quanta
te persumpsimus sed nunc amplius de vestra promissione letamur.
Non enim poterunt vota vestra deferri cum mittit que mereatur audiri

Nunc implete promissa ut rem teneatis cui spem certissimam contulistis Additum est etiam gaudio meo quod litteras vestre serenitatis destinant qualem et tanta gloria decebunt mittere et vestra decet obsequia retinere dubium enim non est illum mores dare cui obsequatur assidue diu gestat destectare animum bonis preceptoribus institutum Hinc est quod vestra reverentia commoniti duximus ordinandum. Sed ut sicut citissime ipse sunt serenitatem amplissime sine aliqua dilatione respondeant Quod ab eis expetendum esse indicatis ne gloria vestra minus reverenda putetur Cui studium dilectionis opponimus si potuerimus de celsitate serotina gratia possit augeri Nam de illa persona de qua ad nos aliquid vobis titulante pervenit hoc ordinatum esse cognoscite quod vestris citissime animus conveniat desiderium enim nostrum hoc est ut inveniente gratia non minus in regulo vestro quam in vestro vibratis imperio Significamus itaque supra dictam ad nos a venerabili viro Petro egregii scripsisse antequam in legatis stare pariter de urbe Roma potuisset exire ne aliquid accideret quod vestris animis obviaret Maiore salutantes veneratione sine tantis de militibus exhiberi virum venerabilem illum et moribus et doctrina pollentem Occitabis eorum honore reverendum ad nostram clementiam legationis officio peculiarem credimus destinandum Certa gratias illas nobis credimus esse personas quas dominis imperialibus indicamus acceptas etc.

Theodore auguste Gudelina Regina

Estimare te convenit augustarum prudentissima quantis instantiam nisibus gratiam vestram querere quam etiam dominus iugalis meus magno studio desiderat obtinere Nam licet ille sit omnimodis caritatis nexibus cognoscitur esse principum quem metuere dominam ita se amor exigit ut semper regnum cognosciti magis aliquid invenire Quod enim gratius quam si gloria vestra videatur caritatis participatione sociari ut quae nos sinceri fulgetis nobis libenter de vobis metuenimini cum principum nostri lumen alti de sua claritate largiri fecerit desideria magna quae cognoscitis sinceritate percipere Gratia vestra per omnia nos regna commendat debetis enim nos claros reddere quae de vestro nomine luce fulgere Maiore serenitati vestre reverentiam salutationis impertiens affectuosa vestris animis nostris presumptione commendo Sperans ut sic omnia mirabilia prudentia vestra componat quibus fiducia quae nobis de animo vestro data est roboretur augeatur Nam cum inter Roma regna nullam debeat esse discordiam exsistit tamen et qualitas rei quae nos efficere cariores vestre debeat equitati

Theodore auguste Vdalina Regina

r Etinctis sapientissima principum et legatos vestros et pro viro
disertissimo petro quae nuper ad nos vestra pietas destinavit
quo studio concordiam auguste serenitatis optemus Et nunc
iterum per illud viri sufficienter credidimus repetenda ut na-
tura assidua indictis quae statuit expetita cognoscitis pa-
tem sequimur sub omni sinceritate petimus quam cunctis etiamque
non libenter talis qui ad nos veniat sic composita sic decora
ut eam tantis nobis gressisse multo videamur absit autem ut quae
nobis committitur nos debeat ingratae sed pro nobis potius trac-
tare quod convenit Creditur enim ad benivola cui causa re-
ditur honorabiliter ordinata ut sit utilitatem vestram auferre ani-
magis decore est credenti pro summa prestare sinceritate et prin-
cipes docti et ab omni iure historica monumenta recolite quid
decessoribus vestris studuerint de suo iure relinquere ut eis pretium
modo sciatur conveniret Estimate quanta gratia debent oblata
sustinere quae compendium postulavi Sed non arrogant loqui-
mur qui vitalem statim dedit nec potius perficit quod de-
monstrat conceditur enim nunc illi virum gratias vestro convenit
quia sunt partibus meliores et esse cognoscitur assidue ...
amicitia gratia vestris animis quos sunt nos longitate stu-
dio ingerebatis ut bona tibi illorum tempore fuisse credant quae nos
et copiosa benignitate vestris et affluentia nunc speratis atque
ipso salutationis honorificentiam proloqui illud viri venerabilis
sacerdotis clare doctrine laude conspicuum legationis vestre ad pie-
tatem vestram fecimus nota deferre Confidimus enim in virtute di-
vina quod et sint vestris nos habundare placeat. et desideria pro
hac petitionis obtineat sperantes ut eum ad affectum vestrum cele-
rius recipere debeamus Sed quia epistolaris series continere non po-
terat commissa aliqua sacris scriptis verbo insinuanda commisi-
mus fastidium nobis facit longa prolixa caritatem etc.

Eius Theodore auguste Vdolina regina

I nsipicientes legatum vestrum virum eloquentissimum petrum quod
est primus dignitatibus honorabilibusque vestris obsequiis militan-
tem optata nobis auguste gratie monumenta fulserunt
ut per eum discernemus acceptum vobis esse quod in hac republica
constat evenisse ostendentes nos diligere quicquid ad mi-
sericordiam cognoscitur pertinere cum pro divina providentia omnis su-
bstancie de terra descendentibus sit unanimitas permanens Et ideo
illud viri venerabilem vestris aspectibus vice dignissimum legatum vestrum

ad vos specialiter credidimus esse dirigendum ut nobiscum am
mentibus nostris serenissimi legati ingalis vestri pacis gratia poli
ceretur concordiae qualitas evidenter agnoscat multo remisse
nos ad sanitatem feceris per hec vinculo caritatis. Et quia
semel bene gesta nulla debent contraria occasione suspendi. Si
quid est quod difficultate sui nobis non debet impelli, sapien
tiae vestrae moderatione mitigetur ut affectum quem ita regulo animi
hic cepimus magis studiis augeatis. Cum appr eligite vere
sapientie firmitatem et hanc nobis palmam concordie specialiter re
servate ut sicut clementissimi imperatoris fama in pluribus est in
clita, ita in pacis studio opinio vestra auctore admiratione
laudetur. Familiarem vestrum et frequenter videat hanc perditor
quem direxi remandamus effectum possit celerem promereri qui
ad perscriptam gloriam vestram missus est destinatus. Speramus enim ista vo
gratia eius in vestris mentibus inducere implere quod per talem gloriam vo
guostiq allegare.

Theodore auguste Gudelina regina

Venienti viro sapientissimo petro ita nos amor vestre
serenitatis complevit ut indicasse nos estimemus colloquia
benignissima suscepimus. Cumque enim tanta affabilitate
suscepta non reddat veneratione remunerata. Dum ante digna
vobis pre debetur officium. Et ideo per illum virum venerabilem le
gatum dum ingalis vestri ad nos specialiter ductum salutiferos expi
carimus destinandos ut recurrens vestre serenitatis affectus
et de optata incolumitate letificet et de suavissime gratie nos
faciat exultatione gaudere. Tale enim compendio et tantum
bene disponitur ordo tranquillitatis geminata crescit affectio. Sus
cipiamus quod vestri animi bona quia hec est vere regalis pro
sperum glorie vite amor auctorem. Curandam nobis per talem por
titorem verba suggerenda commisimus que pungenda mansuetu
dinem et libenter accipite et efficacia deo auxiliante prestate.

Senatori populo theod' Rex

Per venerabilem virum Heraclianum presbiterum augusta nobis
pagina vestre serenitatis illuxit sermones benigne tribuens
et apte iuncta salutationis inspiciens. Et rerum magnitudinem
et beneficium tam sancte principis meruisse colloquium. Dum
reddimus quanta valemus caritate responsum optantes ut et
prosperitatem vestram sepius nos audire contingat et regni vestri
felicitas semper accrescat quia hec votum nobis decet hic per gloriam
salutemque vestram magis possit extendere. Significamus etiam per nos

voto ad papam urbis rome nos litteras destinasse ut preciosum ge-
nus litterarum sine aliqua dilatione indicat cuiusque qui a nobis digi-
meruit celsitatis gratiam consequatur vestri enim voti est tantas
cingere in quibus possimus vobis desiderantibus obedire clementia fecit nos ad
reddendam dilectionem efficaciter commoveremus si vos in aliqua parte
pareamus etc.

Iustiniano imperatori Th[eodahadus] rex

Intelligimus serenitatem vestram gratiarum muneribus omnibus dicatam quia
illa nos hortatur facere que ad mercedem vestram possint
omnimodis pertinere tale siquidem votum semper amantibus e[st]
ut causas nos in piscatorie velitis agere que nos dare possint
commendare potencie. Et ideo significamus clementie vestre monasterium fe-
rat eo quod ager eius nimia inundatione perfusus sterilitate vicia-
implere de quo vobis insinuatum est Sabinorum grani forte labo-
re inimica humectatione contraxit ad vestre eminentissimi sena
torem possessionis dedisse nos in Philomino missione ut cuius
ordinatio pendat ad parem de quo querela est diligenter inspice-
re acceda et rebus moderata inquisitione tuti natis quandoque
comparavimus ut ista possessio rationabiliter abrogetur ita ut
competens atque sufficiens domini remanere possit utilitas quia
vestre nobis licere processimus iudicamus quod per mansuetudinis
vestre voluntate concedimus Deramulde quoque causa vestri mad
serenitas nunc commone dignata de clementius ante longum tempore sub
precio nostre regno contigit. In sit vobis sint negotium de-
ipsa largitate compone. Vt ille facto eam non peniteat reli-
gione mutata dare. Siquidem rex etiam iudicium non presumimus
mandatum specialiter non habemus. Nam cum divinitas patiatur diver-
sas religiones esse nos unam non audemus imponere. Retinemus
enim legisse nos voluntarie sacrificandum esse domino non cuius-
quam cogentis imperio. Quod qui aliter facere temptavit evidenter
celestibus iussionibus obviavit. Merito ergo pietas vestra invitat nos
ad illa que nobis precipiunt divina mandata etc.

Senatori populo Theod[ahadus] rex

Cum datae sint regibus indicitur expensis cunctisque tributariis ago
remedio sub rome firmat clementia enim insignis est cunctis
petenti conferre quod intelligitur ipse laborasse. Sed ad mi-
sericordiam. Scabsi agri cultor non paratur ad futuras semine
deseritur nisi ei tunc vere fuit sub ventris. Campaniae vindemiae
ligurie de notis cum venditis copia subtracta dicitur esse de campis
Sed nunc vastata in locutis quia nimis impensum est plenissimus

cellis nautas eripere cultores. Atque ideo illustris magnitudo vestra, cuius
dignitas ad hoc legitur instituta, ut de repositis copiis populum sa-
tiare possit, legationibus quos tam iustitie cognoscitis, tertiam por-
tionem ex horreis Tiburtinensibus atque Hortonensibus pro solidis vigin-
tiquinque modios distrahi censete. Venetis autem de Histriano atque Tri-
dentinis horreis ad definitam superius quantitatem eodem dari facite
tertiam portionem, ut inusitata dominitas copiam largiri possit
quam homines in se Ortonense cognoscit. Et ideo tales viros huic
distributioni adhibete, ut indulgentia nostra maxime ad illos
proveniat, qui suis viribus pasci minime potuerunt etc.

Honorio prefectus Rex

28

Licet ripam Tiberinam custodire, quod a iudicibus bene agen-
tibus fuit ordinatum, maxime quorum conscientia sic nota est,
ut nichil intante nichil venalitatis studio fecisse in-
dicantur. Et ideo actarios, probatores, bastagi vini et casei, ma-
cellarios, vinarios, capitularios, horrearios et tabernarios, pi-
storarios et cellaritas, qui ad urbem Romanam vel ad man-
sionem pertinent [illegible], sed et eos qui ripam Tiberinensem et
Placentinam sive per alia loca quecunque publicos titulos ad
iustitiam noscitur, quos a vobis comprimi ordinatos cum iudicia
sic liberum amplectimur, sic finaliter desideramus tamen a vobis fieri
esse credantur. Nec si enim contra illos cum quibus [illegible] mallent
qui nostro iudicio ad ministrationes publicas susceperint. Namque
[illegible] titulis ambitio inimica semper iustitie conquiescat.
Consuetudinem bene agentibus locum potius collatum providete.
Non licet quemquam intra conquerendo potius velle [illegible] si tamen
nostra inquisitione eos nulla culpa perspexit. Sint ergo intrepi-
di qui nostra voluntate vel sunt vel fuerint ordinati, procurent sibi
necessaria servari. Non timeant intra hec conquerendo compelli, [illegible]
concedantur probitas actionis per stabilitatem, quos per [illegible] temporis
de singulis [illegible] eminentie vestre venerabiliter [illegible]
tia facite [illegible], ut hii quibus commissum est [illegible] singulos
apparatus de iniusto gravamine non [illegible]. Sed quem [illegible]
ambitio [illegible] pro metu dampni non potest inhiberi, eos qui a
nobis titulis ordinatis sine suffragiis sine premiorum [illegible]
[illegible] fuit cuiusque [illegible] statim triginta librarum auri mul-
cta feriatur a vobis [illegible] exigenda. Quod si ad hec [illegible]
nid [illegible] non potuit [illegible] corporali supplicio pena [illegible]
at qui non potuit in supradicta percussione [illegible] temptaverit
sufficit et [illegible] sub pena eadem [illegible]
qui [illegible] interdicta nostra aliqua [illegible] temptaverit

Nichil enim stare nichil potest stabile reperiri si semper inmunda
nota ad illicitas actiones permittantur impedias talios magnitu-
do vestra in omnibus faciat per vocem noticiam. Vc quibus pigneraverat
se distinet de compendio quod non intelligit fuisse prohibitum

Universis Gothis Theodoricus rex

29

Cum gentis tue honorranda nobilitas et magne fidei
documenta precessissent ut urbem Ticinum quam per bella de-
fendas gubernandam pace reciperes nimiose podagre subi-
ta inundatione completus aquas Bormias potius [illegible]
salutares tibi specialiter passioni velle concedi postulasti de-
cebit enim venerabili missione sanari ut felicitatem [illegible]
multis in te quoniam missione tristis complanans vidit enim
bellicosum vire tiranni gravissime calamitate continet cre-
mis pius membra inimica infusione penalis humoris cogit
acie arescere nodosis mobiles replet marmoreo tumore cre-
scentes cum non sit alia cuncta nature metuere petit contrarias
lacrimas ubi plaustri statione pigrescens saxea efficiat de
liquore et que ad decorem inflexionis natura laxavit in ter-
pissimum rigorem soliditate conversa cogit hec passio insa-
nabilis ligat solutos contrahit [illegible] et decrescere facit cor-
pora que nulla sunt mutilatione truncata compaginibus inte-
ris pectoralis inepta perit et vivere dicitur cui nichil sub sue
tum sentitur esse subtrahuntur potestati iniuria meliore
corporis unus est ne moveatur et nisi impossibilia redactus ad
non ipso nota secundum motu fert alienis [illegible] ima morbi super omnia
tormenta sana dicitur et mediis hec fert qui evasisse causas
tanti periculi non probatur desit quidem dolor sed dimittit se
ligamina fortiora et novo infelicitatis exemplo passio vide-
absistere et eger non desinit egrotare dispendia ipsa crucia-
tibus debilibus aliquando solvunt ista enim vincula sunt que
semel potuerit illigare captum nesciunt in tota vita dissol-
vere infelicia signa relinquit abscedens et mox genium bar-
barum hospitium corporis occupatum sunt medicinis violenta
defendit Vc ubi ferox iste cepit suadere ad usa illic ibi
sanitas andat. forte quoque intra hoc sed omnibus videatur esse
contrarium. illis maxime qui etatione floruerint annis
in Vc membra illa dulcissima languoris decoctione mol-
lescant et qui ab hoste fortibus superari minime potuerunt ab
interna potius contrarietate vincuntur ergo igitur auctore deo
gressibus ad locum potum felicibus vidit enim ut bellator in
ambulet passibus alienis [illegible] dorso non humana publicare

porrigitur quia vero fonti huic est sic vivere dat ut inherentem possit
implere cave ne tibi exaggeratam narrationem relinquamus ut ad stu
dium sanitatis nostra nimia cupiditate rapiaris vide quod aquis
illis primum potu delinitus deinde thermarum exhibitionibus salutaris
ubi animo indomabilis super illa passionis fletu quam intra plu
rima effusione mittantur pectora attrita dulce libera sunt et
velud duobus amoribus congregatis in medio nuncia separatur et
mentur illic confessa diminuntur cum illam lavare quibus bellatrice
Data sunt oportuna munimina lavacrorum et quoque non do
mat ingens detentio nonnulle potentia mollit minoris voluptuo
sis illic remediis effugiatur possent optatio divina beneficia ut
famam loci verissimam tua potens sollicitudine nostramque quam nobis
est desiderabile personis tuis enarrare quidquid admittit corporum sani
tatem

Honorio prefecto urbis

[R]elationis tenore vestre comperimus in via sacra quam multis
superstitionibus dicavit antiquitas elefantos eneos vi
cina omnimodis ruina titubare et qui solent in carnali
bus suis millenos annos vivere occasum videatur prorsus in
simulacris ereis sustinere unde providentia vestra citius faciat
eorum longevitatem uncis ferreis membra hyantia solidando
ventrem quoque demissum subditis parietibus corroboret ne illa magnitudo mi
rabilis formatur subito in ruinam Nam et vivos ipse casus odi
vis est Cum diu ingeniis subactionis arte hominum suetis arbo
ribus ingentia membra committunt toto pondere supinati
nequeunt propriis viribus surgere quod semel contigit cecidisse sed
quia pedes eorum nullis articulis inflectuntur sed in modum columpne
unitate vigentes atque inmutabiles inigit resideant sibi tanta mo
le constituti sunt ut hic magis metallicos possis credere cum se
vivos esse non dubites aspectos non movere iacent superstites semi
litudine cadaverum mortuos iacentes quos vivos esse non dubites
Et mox cadentia fabricare nesciunt locum sponte relinquere quod
sensis membris potuerunt occupare magnitudo illa terribilis ut
formicis mitissimus par est quam beneficium non sed ne quod ultra
videntur animalia meruisse humano solatio confingit cuius arte
iacuerit belua hec suis gressibus restituta novit memorie
beneficium Cum nigrum quippe recipit quae sibi subvenisse cognoscit
Ad ipsius arbitrium gressus movet ipsius voluntate cibos capit
Et quod omnem intelligentiam quadrupedum superat non dubitet
primo aspectu adorare quem custodum intelligit esse rectorem Sed
si tyrannum aspiciat inflecti renuant ut imponi sibi belue scit
et malis reddere quod a se novit bonis principibus exhiberi gra
mitis manum quam invisibilem tendit et regio suffulta gratanter

accipit quia se ipsum sua vice posse cognovit. Est enim ita
diversis potentior beluis nascitur omnibus ut quamquam data susceperit et
omni sibi nocenda transmittit. Nam hoc sit elatum animal brevis
sua crite compositum est ut quod cibos de grano non spira
lebat corpore flexo sit ministris inclinatur posse faciat temptando prim
cantu semper incedit retinens in intimis captivitationis sue nocivia
sibi fuisse ... affectatum suum quia dolores capitis humani me
dei ... rogatus equalat. Hic cum ad aquas venit salamandras
per tamen ... in modum pluvie ... postulatus
effundit et sic agnoscit quod patitur ut libens faciat quod
rogatur. Abluti corporis ab dominis postulat quod nigro por
rigat et nutritoris compendia sua putat alimenta. Cum si ali
quis prodere contempserit postulatus necessitate collectaculo ...
cantas de generationem egeret ut in eius penalibus quasi ...
videtur intrare conceptum vindicans defectum. Nam et lepus sentiat
offensam et longo post tempore reddere de reliquo iniuriatus esse ...
... quam prius se ... sic monetus ... ad regium eius
intendisse conspectum despicit scurriles lugentes / honestos aliquos
gratanter attendit et adulat ... iudicans cum bona cognovit
displicet. Cutis huius ... vallibus ... reliqua
corporis ... nefunda passio nomine accepit hinc ... dictatorum
divitiarum solidatur ut putet esse ... Hic nulla
vi ... nullo ferri acumine penetratur ... reparatur
... beluarum ad bella trahuntur ... et nullis ictibus pul
sata cedit et adversarios sola mole ... Amator ...
ut formas gratissimum est ut qui vivum ... non viderunt
nativum animal in imaginatione cognoscant. Et ideo non patiatur
ut quod Romane dignitatis est artificum ingeniis ... urbe sacra
... per ... cognoscitur ... crasse ...

Magistro officiorum Rex

Quamvis omnis provectus ad dignitatem sit mutua vicissitudine ut
aliquid constet bonum nisi quod ad ipsum bonum dinoscitur
esse collatum. Tamen ... maxime ea regie dignitatis
supremis est appetenda iudiciis quia ipsum ... ordina
tur suos populos ... concessit ... auctori ... gratis ...
lima satisfactione referentes ... nos ...
... gladios ... maiore ... suppositio rega
lem nobis contulisse prestante deo dignitatem ut ...
ma dederunt cuius opinione bella pepererant. Non enim in cubilis
angustiis sed in campis late patentibus clarum me esse ...
... declinata collegia ... tubis concrepantibus
sum quesitus ut tali fremitu concitatus desiderio ...

regem sibi martium geticus inveniret. Cum diu cum fortes viri inter
bella fervescentia matricii principatum scire potuerant non probatum
ut de omnibus fama laboraret quamvis de sua conscientia presumeret. Ne-
cesse est enim talem de factis opinionem capere qualem genus me-
ruit habere rectorem. Nam sicut audire potuistis periculis
evocatus adveneram cum omnibus subire fortunam. Sed illi me sibi
deesse non passi sunt qui electum regem querere videbantur.
Et ideo primum divine gratie deinde gothorum favore indicamus quia
me rege omnibus factis que iuvant vota confectis deposito metu
dampnorum metu dispendiorum presumptionis abicite. Nichil sub
nobis asperum formidetis amore nominis nostri fortes qui sepius
bella peregimus dicitur quod communium virorum nostrorum teste ag-
gesto ab aliis enim in nobis est opus sed vestra nota est quia omnia
liberius laboribus sociatis agnovimus arma gothorum nulla permis-
sorum incerta varietate frangenda sunt. Vestre gentis utilita-
tem respiciet omne quod agimus privatim ut non amabimus.
Hec sequi promittimus quod decet regium nomen. Postremo
universis pro omnia pollicemur imperium animale gothos hoc decet
post inclitum Theodoricum quem ad regni curas singulariter et
pulchre compositum ut merito unusquisque principum eius pro-
bus intelligat quantum copiosa illius actibus demonstratur. Ideo
parens ipsius est credendus qui eius facta potuit imitari. Et ideo pro
regni vestri utilitate estote solliciti de nostra compositione deo iu-
vante securi. c.

Justiniano imperatori quidam rex. R.

Venia nobis sit clementissime imperator gratie vestre notitia
feritas hunc animo dari intelligi ut post tot gravissimas
lesiones et tanta effusione sanguinis perpetratas sic vestra
mini pacem vestram querere tamen nobis nemo maiorum putetur ante-
lesisse principaliter tela cognata et ipsos offendere potuit qui fecerunt
persecutiones suo reatu agendo sine culpa dampna ferre debet.
Sic pro perpetuitate sui negligi potuisset vos in communis tamen
in ipso rerum capite probatur inflictio. Estimate quos dolores
abicimus ut vestram iustitiam recipere possimus. Talis nos effecta
est quam nunc loquitur que sit acerbis ... temporum ut
equitate vestram qualitas debeat admirari. Nam si vindicta
regis Theodahadi queritur miror diligi commendato sine me
moderate amalasuinthe regine peculiaris ... debeat filia
cogitari quod huius omnium nostrorum produce debuisset ad regnum ut ...
gentes potuissent agnoscere mansuetudinem vestram ... tanto pignori
reddidisse ... cum nos debent sermone quod distribuitur in
tabulis ... regni fastigia ... nos divinitas ... ...

notitiam ut amoris caritatem tribuerit quibus affectus gratiam contulisset cuius
si cum iocunditate principem colere potui que adhuc in illa positus
fortuna superari sed potestis et inter omnes reintegrare que facta sunt
hic neque est difficile illud in affectum retinere qui etiam constat desiderare
respice. Et ideo salutantes clementiam vestram honorificentissime commendamus
necnon eciam nos legatos nostros. illud atque illud de serenitate vestra sa-
piam destinasse ut omnia more vestro cogitetis quatinus utrique
responsis restaurata concordia presentent. Et quod temporibus istis
actis principum laudabili opinione firmatus est per vos magis
inspicio dominus amplius augeatur. Reliqua vero per legatos perfectos
serenitati vestre pro informatione commisimus ut et aliqua explanare
breviatas perfingere et eos vestris suggerentes plenius intimarent

Magistro officiorum ultimus Rex

[I]llum et illum legatos nostros ad serenissimum principem dirigentes
cogimur ferre magnitudinem vestram per eos salutis apices de-
stinare ut in omnibus que nostra beneficia ingerent eis vestre de por-
tantem collocutionem affectum. Et ideo explanationem gratiarum unius vestras agi-
gentes speramus ut apud clementissimi imperatoris animos eius vestra
prestem suffragium quia sic sunt iusta que petimus ut omnis sa-
pientibus iudicare annisum speciale cum a vobis deo corrigi que
non decrevissetis admitti sed potestis omnia constare. omnia placabiliter
ordinare quia dulcior solet esse gratia quam cum multitudine copia-
tas refugere cum nos potuissetis ignorare Ergo aut qui ordinatis
recipere et vite audi quem tot nobilia corda fecerunt cognomi-
nari vere de fide a prudentissimi principis gratia diviniter si in vestre velit
que iusta sunt cogitare Nam et si aliter offensum meruit eo
debes gratissimus esse qui adiuso eo vindicta sunt ... vestras ami-
mos sine securitate prima in future addenda nos lesio Et ideo non
negetur gratia cui nulla sunt penitus imputanda ... ideo sepultus
sit adhuc eis morte prestantes Nam et si de nobis aliquid ma-
iori inventu bona libertas cogitetur que per bellorum tumultus
utriusque contulit ... decrevisse ... vere sufficit quia in alto
pectore ostenditur quod consideratur semper augetur

Episcopus alius quidam Rex

[I]n sacerdotibus etiam ignotis honorem dedimus quanto magis illi
quos amabili veneratione cognovimus Ideo cum reminiscimus
et aliter appellamus integritatis virorum maiorum semper affecta-
dum gratissime retinetur quem assidue et praesentem sermone contigit
Et ideo per ... perditores legatos nostros quos ad serenissimum principem
destinavimus sanctitati vestre ... debite venerationis obsequiis

sperantes ut pro nobis orare dignemini et ubi vestros conspexerit solacia divina respiciant ... nostra est ut dicere illis videamus quos nobis religione iunctos esse cognoscimus. Explicit

Prefecto thessalonicensi quidam rex

Illyricum et illum legatos nostros ad serenissimum principem ... sancte ... quos missi sunt magnitudini vestre ... salutationis affatu ... honori nostro et sapientie vestre cognoscimus ut vobiscum collocutionis gratia ... ut moram non debeant sustinere ... celeritate ... destinasse ... remota tarditate ... cognoscimus. Explicit

Explicit liber decimus. Incipit undecimus

Prefatio auctoris in libros ultimos

Refecimus auxilium de [illegible] nascitur [illegible] actionum
qui illud [illegible] quod potuit imperator cogita
ti [illegible] et [illegible] ad imit clemens in serena [illegible]
concedit quia [illegible] operis debet nemo pre occupatos
[illegible] ad [illegible] amplissimum [illegible] creditur ob
[illegible] et secretum [illegible] quod tumultuosis actionibus [illegible]
sed nobis [illegible] aliquid [illegible] ad [illegible] ducta probatos qui et ge
cupati fuisse [illegible] et male [illegible] nimie [illegible] indicans
ratis multo [illegible] est [illegible] oculere [illegible] culpanda
[illegible] importunitate vulgare [illegible] in obiecta petit dei
opus si [illegible] impendia celeritate [illegible] et meo [illegible]
ut ordinem [illegible] sermonis si prespecto [illegible] ut red
[illegible] occupata aut qui rapitur [illegible] tace
ori ingenii [illegible] et alii [illegible] dictare
no me [illegible] potest qui se in [illegible] esse cognoscit [illegible]
ale enim absolutior est aliena [illegible] in illis [illegible]
lectus que [illegible] posse indicaremus [illegible] lectum [illegible]
dit ingenium repentina dicta mens concipit occupata [illegible]
bi ingenii [illegible] esse compositum quia dicendi [illegible] in [illegible]
pstate cognoscitur [illegible] mentis dirimis tam muneribus appli
catur [illegible] ad [illegible] inspirata librorum
[illegible] nemo purgat [illegible] qui bene creditur esse dictum
sed ne quis forsitan possit offendi quod [illegible] con
stituta sit omnimodis [illegible] pauca destinationem [illegible] accipiat [illegible]

prudentissimi felicis presumptione fui cuius preoccupatus sum in omni
tanquam consilio. Et cum vir sim et more sinceritate et statutis
sua nimis dominus uxore pietate distincta beniuolus inuenis
altitudo sermonis inspiratus eloquens tum necessitatis publicis
elegans impleuerit suis fauorabilem opinionem suo patrius
labor prebuit alioquin tantis tamque molibus [illegible] ante
imparis esse potui aut forte arrogans inuenirer Sed indig
cuius fatigatione vetatus sit regalibus curis assiduis ut non
potuissem in arduis rebus sufficiens approbari dum obligati liberales
dictatorum meatu et preteritis actione [illegible] ut qui decem
libris ore regio sunt locuta contra persona non decebat in
cognita clima pudibus absurdum est in accepta dignitate con
titisse cum palus indicam [illegible] dixisse Sed quia duo
decim libris opusculum unum de statu suo conclusum et que
sola vel de [illegible] cuius amici me differre coegerunt ut post
multa dixi [illegible] ipsa quoque dici merui [illegible] paruis discretio
sancte patrius mortificantes verum si nichil melius eloquentie
lumine temperandum sum patrius occupatissimus labor qui
tante reipublice necessitatibus occupatus sit meditare potui fere
urgentibus curis si me gloriari contigisset flaminibus tullianis veri
ipse quam fons eloquentie eo dici poterit scitur se recusasse
quod per se non legisse clinus iam alius addit [illegible] si tanta
laus facundie auctorum mea est bursitia postulare Accessit
preterea ingenium nisi iugi lectione reparetur Cito exinanitur
Porro quem assidua non fuit adiectione saltata [illegible]
[illegible] satis presumitur si nullus ibi pectoris completa
sit [illegible] cum alienis non fortitur inuentis Cito potest
attenuari et [illegible] si quid aut in nobis redolet suauiore flos
est quod [illegible] [illegible] redditur nisi a mea lectione [illegible]
patitur [illegible] cum sit esse latissimum viri doctus et natus qui
omnia in origine sua pulcerrime viuunt que nec dum a naturalibus
fructibus auferunt [illegible] magne res est si [illegible] non
[illegible] si legimus non legentes Sed ea [illegible] ab [illegible]
[illegible] noto ne magis offendat nimis affectata [illegible]

Senatui urbis rome Senatori populo

[illegible] uestris assumpti [illegible] meam si uobis in
telligo fuisse notum credo cum [illegible] [illegible] quod
tot felices constat optasse Et sedula tempore [illegible]
nore [illegible] [illegible] qui [illegible] sit [illegible] fauore sui
tipi [illegible] diminitas precepit [illegible] augere [illegible]
grates ut obligatis obsequendo [illegible] est [illegible] collega

laudes quinque vitas tollitis si honorem qui senatori datus est co-
gitatis Sollicitudo prima ad publicas me utilitates instanter impellat
ut vestro magis impetretur proposito Cum tibi meritis placere pro-
cedat nichil tamen est nobis me commendare pro principes quem illustres
amice confidimus quod et vere dudum inter sentimus Primum ut
hic pateremus utile quod honestum ut nostri actus qui perfectissima
semper iusticia committetur Et quod a continenti principe non enim
hunc nulli tempori vendicamus Audistis principes viri tunc tercio
pondera potestatis quorum super vires cogitur qui dignitatem cul-
men laudatur ingressus Hec non audemus falsa dicere sed constare
esse potencia Nam etiam iudicia non invenerunt multa sed fecerunt
Neque enim nos inde lactamus qui intelligimus duos nostros similia
voluisse extollere nec videantur in multis tam ingencia prestitisse
Rapuit nos festinandi tempus bona et veniunt longa aviditate fecun-
tos ad haustum dulcissimi saporis invitavit O seculi pro bono for-
tuna sub principe senatores nostros requirit affectus per quam totum sic
ragitur ut qualis nos tegere talis senciatur Hinc gloriose presto
nimis obsequimur cum omnia servis et inaudabili coniuncto consorcio contra
posset priores reges suos iam cepit moribus imperare Hoc est officium
difficillimum regnandi genus dicere iuvenem in senilibus sensibus pru-
dentem Rarum omnino bonum est dum temperare de moribus
et hic accepi in florida etate ad quod vix creditur tanta mode-
stia proprie Gaudeamus patres conscripti et superne maiestati gracias
supplici devocione referamus qui nulla est accessit tempus difficilis
clemencia nostro principi qui in annis puerilibus senex didicit pietati
Sed iudicium utriusque ingenii hic dicimus Nam tanta est genius mas-
nus tum etiam inter principes sine dubio censemus Stant enim di-
gnissime omnia regia venerunt quorum vide reverencia est loque-
tem audire miraculum Prima enim lingua non probatur esse
doctissima Attice facundie claritate dissera est romani eloquii
pompa resplendet Nativi sermonis voluptate gloriatur Excellit in
utroque eruditus cui sit equaliter ubique mirabilis Nam si una clara
lingwarum bene nosse prestitis quid de tribus sapida potest estima-
ri quia tot gemina eloquii inoffensa coniunctione custoditur Hinc
venit dominus nacionibus necessarium magistrum quod presidem quos capit
amicos prudentissime duce nullus eget interprete Non enim ante le-
gatum moram aut interpellans aliquis instruet de medietatis tar-
ditate iactura qui utraque et genuinis verbis auditur et patria re-
visione componitur Fingitur hic rebus quasi diadema comimum
inextricabilis noticia linguarum per quod dominus nostre potencia demonstratur
dispersi regalis dignitas semper augetur Sed eius tanta claudet
restione linguarum in actu publico sit tacita est ut credantur oriosa
causis litigia nodosa dissolvit bella sentencia sub quiete
disponit

silentiose geritur bonum prosperum non audis preconi quod palam
videtur asseri et temperamento mirabili dissimulando peragit
quod acclamandum esse cognoscit. Quid talis antiquitas heroica pe-
meruit? Placidiam mundi opinione celebratam principem aliquorum
principum prosapia gloriosam purpurato filio studuisse percepimus cuius
dum remisse administrat imperium indecenter cognoscitur imminutum.
Nurum denique sibi amissione Illirici comparavit factaque est coniunctio
regnantis divisio dolenda provinciis. Militem quoque nimia quiete dis-
solvit. Pertulit a matre quicquid quod nec pati poterit destitutus.
Cuius hec autem domina que tot reges habuit quod parentes immanitate
deo nostre exercitus terret externos qui provida dispositione libratur ne
assiduis bellis atteratur nec iterum longa molliatur. In ipsis quippe
primordiis quod semper novitas incerta temptavit contra orientis prin-
cipis votum Romanum fecit esse Danubium. Notum est que per-
tulerint invasores. Unde eos in premittenda dimicatione ne gemmas
socialis principis verecundiam sustineat perditoris. Quid dicam de
huius pretio sensit hinc datur intelligi qui pacem cupit
reges terra alios contendere nolunt exoratus videtur quos tantis nos
legationibus tam raro requisita donat et singularis illa potentia
ut Italicos duces eriget tenuitatem cum culminibus inclinat
Franci etiam tot barbarorum victoriis prepotentes quam inmenti
expeditione turbati sunt lacessiti metuerunt eam inire
certamine qui precipitibus saltibus bella semper gentibus intulerunt. Sed
quamvis superba nacio declinavit conflictum vitare tamen regem
cum non requirerent initium. Nam Theodoricus ille divus potuit nomine
regnantis glorificatus in triumpho principum mortem languoris potens purgare
gloriatur in triumpho principium nostre ut nos aut assumi
imperatoris statuerint ordinatione victoria, ne nos aut affini-
tati bella polluerint aut iusta producta societate vindictam aliqua
non habent eam pacem gentium omnium felicitate coniunxit
qui hostes regalem capite ceciderunt et nobis ut primus regi
suo nostra subiectos Burgundios qui eam ut sibi reciperent
genus esset redditis se totum dum accepisset regnum elegit esse
integer obedire quam imminutus obsistere. Acriter tuetur defendit
regnum qui arma deposuit. Recuperavit cum prece quod amisit
in acie. Deum te laude dignam ... cum divo benefico necatus
tollitur cuncta ... qui admisit rei publice aut celesti feli-
citate vincas aut tuis imperiis spontanea largitate cunctis
Alamannos ac Romani dignum inmediam quam omnis
beatitudine congaudet presente deo felix ... qui virtute regem
implevit ... et gloriosum nos condidit et latissimum in
prudentia animi fortitudine vindicavit ... quid ad arma pertinent

ut cuncta referamus. Nam si pietatis eius atria velimus intrare vix
nobis poterunt centum lingue centenaque ora sufficere. Cui par est
quidem equitas et voluntas, sed maior benignitas quam potestas. Di-
camus quam prona de magnis, parca de plenissimis. Status quanta ve-
stro ordini celesti benignitate largita est, nichil est dubium
ubi est testis senatus. Afflictos statu meliore restituit, ille-
sos sublimavit honoribus, et singulari bona tribuit quos
sub generali munimine custodivit. Ea que asserimus iam re-
licuit respicere. Nam patricium Liberium prefectum Galliarum
exercitualem virum communione gratissimum meritis clarum forma con-
spicuum sed et vulneribus pulchrum laboris sui munera consecutum
est ne prefecturam quam bene gessit amitteret. Et eximium virum
[illegible] honore geminato ornavit confessus meritum quod solus non suffi-
ceret [illegible] accepit eum et presentaneam dignitatem [illegible] ut publica
bonis meritis diu absens putaretur ingrata. O admiranda beni-
volentia domine que merito contulit prestitum virum ut donatis
fascibus patrimonium indicaret [illegible] eum sic ab omnibus
gratanter acceptum est ut in munere eius cuncti se promotos re-
ciperent esse dicatos quem quilibet dignus creditur et multis sine
dubio collatum esse sentitur. Unum quod de animi firmitate
loquamur que viros et priores valde predicatos prevenit. Cum
ab ore domini [illegible] firmo et manens sub securitate promisso.
Non sunt nobis preces concepti magis probata que loquimur. Vere
testis est qui laudat auditus. Conscientiis enim que dicimus nota
confluxerunt. Nos autem non magne valuere preces. Temptata sunt
universa ut placeret sapientissime domine gloriosa constantia or-
do flagitat diadematis Augustalis veteres percurrere mediam
comparatione discutere. Sed quemadmodum illis sufficere potuerunt ex-
empla feminarum cui virorum laus cedit universa. Hanc si pa-
rentum chorus ille regalis aspiceret tamquam in speculo puris-
simo sua preconia mox videret. Enituit enim Amalus felicitate,
Ostrogotha patientia, Athala mansuetudine, Winitarius equitate,
Unimundus forma, Thorismuti castitate, Walamer fide, Theu-
dimer pietate, sapientia ut iam vidistis inclito patre. Agnoscerent
hic profecto omnes singulariter propria sed feliciter gauderent esse superata
cum omnium preconia ad istam et nunc non sit aequale virtutum [illegible] esti-
mare equale eius esse de te [illegible] gaudium quo nata potuit
tristis ortore [illegible] fecisti [illegible] principe libera
abunde prodeat sobolem cuius eius laudat auctorem. Decem
retinens facundissimi Symmachi commune dictum. Sed felix
licet virtutis eius angustata qui differo laudare. Principia
Sub nomine preces concepti et agendo primae dominibus diis gratias

debitum meum vestra satisfactione persolvite. Quia sicut omnis gra-
tiae non vero omnium nota ista michi omnes possunt complere dis-

Iohanni pape senatori populo [illegible] posita

Repplendi nobis beatissime pater ut letitiam quam per vos deo
largiente percepimus custodiri nos patris orationibus sentiamus.
Nemo enim dubitet prosperitate vestra vestris meritis applicandam
quam honorem adepti sumus quia a deo diligi non meremur nisi per im-
tatione officii boni recepimus. Dum terra non agimus [illegible]
sequitur lenimus fames est occlusa populalis decoris lacrimis
[illegible] sola [illegible] est per [illegible] vires [illegible] et ne traheret
dominus quod [illegible] est [illegible] salutaris officio [illegible]
[illegible] dignus [illegible] ut [illegible] oratis pro salute [illegible]
[illegible] celestis princeps faciat esse longeva Rome
reipublice hostes immineat [illegible] concedat deum [illegible]
pace necessaria nos [illegible] et abundantie sue [illegible]
[illegible] filio vestro intelligentie spiritus [illegible] ut que
sunt utilia [illegible] refugia [illegible]
[illegible] nobis consilium [illegible] facies [illegible]
[illegible] non [illegible] corpora [illegible] est
ne [illegible] a nobis [illegible] vera sapientia [illegible]
[illegible] celesti [illegible] talem [illegible]
[illegible] catholica [illegible]
[illegible] custodiat [illegible]
insidias antiqui adversarii [illegible] dona [illegible]
[illegible] in me [illegible] civitatis illius [illegible]
[illegible] laude [illegible] vos enim [illegible]
[illegible] vos patris [illegible] diligit [illegible]
[illegible] ad [illegible] fama [illegible] est [illegible]
[illegible] aliqua [illegible] vos [illegible]
[illegible] vos [illegible] ut ista [illegible]
[illegible] corporis [illegible] quia [illegible]
[illegible] ita [illegible] patris est utraque [illegible]
[illegible] delicta [illegible]
[illegible] accidere [illegible]
[illegible] tractatur [illegible] me que sunt [illegible]
[illegible] bene agi vel [illegible] difficultatibus
[illegible] que [illegible] ut facile
[illegible] admonitor [illegible]
[illegible] esse discipulus quia [illegible] ita
[illegible] regulis [illegible] discedamus sed mea

nos desiderium et morum consiliis et orationibus adiuvare quod nobis est
applicatum quia si quid in hunc fuit aliter quam optabatur inveni[?]
des illa tota orbe mirabilis [illegible] testatur affectione cultores
tuae sed generalis mundus est [illegible] nobis etiam cognoscatur et haec
talibus attributa Tertium aliquid apostolorum sedem [illegible] si vestris
dimicationibus non reddatur alicuius quam confessionem [illegible] quas
[illegible] proximitas appetit Roma feliciter in suis finibus [illegible]
meruit Vel ego timemus talibus [illegible] si [illegible] non [illegible] an
[illegible] secundum [illegible] quidem multorum [illegible] satisfacere si no
vit divinitas mala [illegible] ipsa retundat invidos et suppli
cationibus nostris ipsa nos faciat cuncta caelesti aspiratione fi
delissimos et supplicationibus vestris ipsa tribuat quibus superna
gratia [illegible] indulta

Universis episcopis Senator populo

Consuetudo [illegible] naturalis mos est de filiorum provectione gau
dere [illegible] institutionibus applicata [illegible] laudibus in [illegible]
[illegible] concedituur Vos autem spirituales parentes quam auctori
tate ut plenius letitia faciat in meo populo [illegible] super
[illegible] melior [illegible] in [illegible] et de me aliis [illegible] aspectu [illegible]
[illegible] indicet aliis esse [illegible] secundum [illegible] reddatur ob
[illegible] dignitatem [illegible] donet qui [illegible] conferre dignatus
est faciat [illegible] indicet ne damnet [illegible] Sit nobis
[illegible] ut [illegible] infantiae vitia reddantur absen
tia [illegible] suum tribuat ut [illegible] ambitio [illegible] exclu
dat [illegible] animae vestri parentes [illegible] et probabili [illegible]
nos [illegible] ut in dicto [illegible] domino supplicetis quam [illegible]
[illegible] florenti regno [illegible] hostes rei publicae [illegible]
[illegible] donat [illegible] et ad laudem sui nominis [illegible]
[illegible] omni [illegible] ut [illegible] nobis reddere [illegible]
[illegible] amabilem [illegible] quod [illegible] causa [illegible] [illegible]
[illegible] quos destinamus attenti [illegible] nobis non [illegible] impu
tari [illegible] testimonia vestra [illegible] Ut aut laudatus [illegible]
aut accusatus [illegible] nos invenire possit offensam [illegible] no
bis [illegible] potuerint si delinquunt qui non iubent male [illegible]
ut [illegible] agant [illegible] indicisque [illegible] impe
[illegible] plagata [illegible] solatia [illegible] ne quod accidit [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] longius legibus [illegible]
[illegible] si aliquid offendit [illegible] districtio [illegible] [illegible] vos
[illegible] ut [illegible] possit reddere [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] violentia [illegible] amicitia de
pellite

serta remouete depopulatã hũani gñis luxuria a mo ppls
segregate sit auctorem iniquitatis effectatis [illegible] sr cuius p
prasones & hũanis cordibz anfatis qpus dotat nec nudus
possit inuenie quod pruniat ad mistracõ nobis innotesce data
z Vram sr pditatẽ mea pro depmat vere est vt penalis actio
cognoscat Et vo dignitate meã in omĩ nobis opte comendo
qtig acta mea orõibz sacre adimuentur cum iug in hũana
ptate psimming familiariter etiam pruesi prasitte quod mea
z Non enim callidus arbitratur quod gñalis debeo merarum
solue dependo erga sstati vre honorifice salutacõis offi
ciũ/ tractatos epistole affinosp fine concludo vt in meton
verbis dulciora remaneant quia bn̄ sibi animus posteriora qmedat

Ambrosio viro agcun vices senatoris

Ceterũ vob deo iuuante opinione uram excelsius eius qsag
causas varias ipsis longa etate pbaruius Vram sr d ad
notaciõis studio iustic claritate sulsspeis quid inq
ponetti ad mea qpla facientis Cresscit enim in illo victa
cui maius gra officiu cum iam concludet & in medica prez qui
meruit ancas pratibz assis ouient, go subscello augere
sora commenit Absens adde mea latti plenderi laudem
inde simpsy quid integre tibi reputabis quod bn̄ ordina
mis solus hant etiam positus meat cura principalis et
glam Vre auc tibi totũ cogim' dabe quidq inde pstante
pro laudis potrius aciẽe eruger officiũ tibi obsnare
censemq quod ures missionibz obsecundat/ preceptis etiam tuis
p publicas utilitatibz instissime designatis prepinus obe
dire erantq et tibi sit p publica utilitate preteriendi fiducia
& nullus te qtempnendi sumat audacia Si quos etiam
fidcissoribz comitte necessariũ estimans qsiderl assume
eorũ illud magis relinque pt amũ meũ sr aliquis pnos
cognoscimus impletũ premi enim sola vba festaris Vre aut
facta potius debentur absenti Simplũ qmisse taute scele
rugentis est peculdubis fama iudicare Sz qsidera quis ceiga
cui tale nomẽ imponit' Labor vir qsulet in eam epistle
Scitis que turpia neglectus inulcit Scrupulus mitandus
est ubi alt offendit Sz hec nos moue mea potius cum
stans quod vri diffidencia facit Vrãz omnia nobis illa age
credimus que iuuante deo fame nostre et rei publice ec
iustiva indicamus

Johanni cancellario senator pplo

6

I avde nos quidem in eis credo que civitatem vestram optasse
vindicto Nam ipsius commodissime res agitur cum in alium
nota complentur Sed etiam intelligo antique amicitie
fructum que vetustate felicior est in suavissimum saporis emanasse
dulcedinem sicut vestre civitatis copiam pro eis quorum merca-
tantium nunquam eximiis viris hospitiis officiis [illegible] enim pro
nationibus [illegible] / eo tot angusta cogitationis intrarunt
ut ipse ille antiquus delectationibus assuetus [illegible]
negociacionibus [illegible] exploratis necessitatibus [illegible] simul cum sit
ut aliquo illius civitatis esuriente faciem illorum quod de-
sit indigentia mea penuria est [illegible] plura leti esse non pos-
sumus nisi et illos gaudentes [illegible] audiamus [illegible] tota
unanimitate incorrupta [illegible] congregetur ut pa-
[illegible] iusta fruetur / [illegible] tempore [illegible]
Non putamus [illegible] quod [illegible] fugite scelerata lucra
vitate reprehensa compendia quidquid ibi male [illegible]
in mei animi lesione grassatur Nemo putat venale
quod in ista temptavit [illegible] In nobis facilimus con-
sentimus [illegible] romanorum utilitates pacem [illegible]
Non ut [illegible] planssim ne populacem [illegible] imitare
[illegible] in illis compleam [illegible] arbitrio [illegible]
[illegible] sunt si iam aliquid plus merent [illegible]
ta tot eximiis senatoribus [illegible] nobilibus [illegible] laudibus
[illegible] principum [illegible] quas homo nationis [illegible] se merci-
audisse Nam mihi se ille extollet leticia [illegible] que do-
mos cognoscitur hic victores [illegible] imperando [illegible]
fides quidquid magna sit [illegible] cautela quia illud ne [illegible]
commodum quod illorum michi [illegible] letem [illegible]
gaudens qui erant de mea actione [illegible] illorum me [illegible]
ria illorum me nota [illegible] est licet michi apud [illegible]
dios [illegible] quod apud illos [illegible] audiebatur optar
[illegible] ut amor iste [illegible] quia [illegible]
plus in reliquum credo facit quod se in me [illegible]
inchoasse abundantia me [illegible] continuam [illegible] semper
misericordie humiles supplicemus Ut primum nos salute dominorum
clementia divina concedat ceterorum proventum que [illegible]
negligentia diminuat non venalitas ulla [illegible] fides
nostra promitto / sed cum ipsis civitatis dona [illegible] cancellarius offero
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Florentie

Johanni Cancellario V

[O]mnibus statutis gradibus omnis militia peragitur et ipsa sibi
custodiat quod militando iussionibus obsecundat. Cunctis honore de-
gustatur solempni ordine sed tenemus qui sub senioribus me-
ruit anteponi. Tibi enim reddunt obsequia qui te prius nesciunt
et reflexa conditione iustitie illis reverendus appares quos sub
se prius posse noscebaris. Habent inestimabilem castrensis spatii decursio
singulorum beneficia sub aspectu iudicis agere. Recte per rationabilem
culpam ipso impugnante ordine videtur assumi. Nullus tibi
de temporis qualitate prescribit; transgressio mutabile actio ma-
gis et solus considens negligere quod alius fecerit contendis ex-
cella tibi pro excellentibus militie concedunt. Dudum crebris omnibus in
curia fideliter comparare quod nos constat elegisse. Nemo enim simplicitate
probat nisi que laudanda non associat. Tunc vituperabile est in
secundum cogi nisi multos alios videatur excellere. Hoc quod lauda-
bile iudicium sumam propter militiam domesticam a prefectura in-
dictione cancellorum tibi datum attribuit ut consistorium nostri se-
creta fideli integritate custodias prebe pretendendum declarat. Prece-
ntis auribus deprecantium supplicantes innotescat. Iussa nostra sine stu-
dio venalitatis expedias. Omnia denique sic geras ut nostram possis
conscientiam instruere. Vitam enim tuam intus opinio est et posit
penetralia domus de foribus potest cognoscere intelligi. Sic mens populis
de te probatur cognosci non iniuria. Quia velum conscientie ab ipsi-
sa videtur elige qualem se tutos decreverit estimare. Vestes
ipse que nostris corporibus applicantur nomine nos deformare possunt
si aliquo inquinamento sordescant. Cunta vero gratia nos iudicet
decorare cum laudabili munere probitate. Sic miles qui ad se
creta iudicis comprimatur populis sui famam aut ornat aut ma-
culat. In nobis siquidem peccant qui alios maculant et dum se
celant obsequentes ambiuntur fama presentis exprimitur. Conspicua
si negligere debemus ubi nos culpam posse cognoscimus. Ultra
omnis deiectus est qui velari non appetit. Tunc grassatio in
sua decorare complexerit respice quo nomine nuncuperis la-
te non potest quod inter cancellos egeris. Teneas quippe lucidas
fores claustra patentia fenestratas ianuas et quamvis studiose
claudas necesse est ut te cunctis aperias. Nam si foris egre-
dialis meas utique conspicuis obtutibus. Si intus ingrederis ob
frequentiam non potes declinare conspectus. Vide quo te antiquitas

voluit collocari undique conspicuus qui in illa claritate aulae pro
venit ad nostram memoriam arcus amicusque comite effigementi omnia quem
bonus vos te tamquam meritis familiari dicta nostra praecesserant quae tecum
sunt solemus aspiciuntur quod dum in eam [illegible] influere posse novimus
Ideo patimus acceptamus quod audita custodias quod susceptam non
similitudo [illegible] mereri possit se amicus tuus iustitia placeant
et in cordibus suis se omnia non despexit [illegible]

Universis iudicibus provinciarum

Gratissime geritur quod cum devotione praestatur quia tributa sub
quodam gaudio constat inferri quod lege solvitur voluntatis
Stipendium namque est quod liberalis facit munificus dicti
et offerentis nomen accipit qui se quod persolvit debere cognoscit
Securus ambulat et intrepidus foro assistit publicum non timet et inter
devotos laudabilem collocatur qui perditionem non patitur sub com
pulsore Inhonorum est enim omne quod sic agitur ut offerentis
gratiam quam damnosis sumptibus perducitur ad tributum Et cum libertate
dignitatis compulsoribus nil debere Ille plus delectabilis ager
est domino in quo supervenire non timetur exactor Adito ergo testi
monium solutionis securitas est de qua non solum animus sed fides
committitur Et ideo quod feliciter divinum sit indictione duodecima per
provinciam dictationis tuae solemniter moderatione curabitis possessorem
tecum et officiumque tuum praecipimus admonere ut tota illatione
devotionis aspiciunt tribus terminis compleat functionem ita ut cesset ve
nalis illa dilatio superveniat tunc hic ad contrariam compendia
si fraudis ambitio cognoscitur quae rapta vero qui se quod
bona publicae dicunt aliud magis possidet abhominabilis mu
tationibus imponunt subsit a nostro temporibus detestabilis et fugienda
nequitia possessor nihil aliud nisi quod publico debetur ex
solvat vera sua dampna poenis agunt qui sub nobis aliqua
fraude contendunt exemplum sicut fistula omnium nulla occasio
ne volumus aggravari ita assertis temporibus possessoribus illatores
praecipimus deo donante compleri ecclesias et possessores devotio
gratissima dumtaxat innotescat et festivitate involuta cognosco
et nostro tempore augustalis Unde singulis quibusque temporibus
solemniter more factos breves ad scrinia nostra transmitte sicut
te et prisca legum et nostrae iussionis priscus temporalis vetustum
auctoritas Nec si aliquid horum estimabis neglegendum tu tibi ab
solute facias esse praecipimus Quoniam ut infastissimas perpendimus di
ligentior praecipitur affectus Illud autem illud praecavimus nihil
comprobatus tibi officioque tuo missum innuimus Nec mereri
possit vocare neglegentia ubi adhibetur sollicitudo geminata

Unde nunc convenienter agite si provectum vestrum magis desideratis acquirere.
Propria lucra sunt a nobis dummodo aliena vos possessores
conditionibus si fraudulentis non gravantur incommodis de capaci-
tate potius quam de rapacitate proficit. Semper meruit ini-
sta presumptio quod etiam acquirendo privatur ubi bona conscientia per-
dit. Hic quia quid possit homo efficere si innocentiam probatur sine
arripuisse volite sine semine vestre quae videntur ad bona efficere
prime habebunt vos hic agentes in quo sunt idonei audi-
tores. Rememoramini cum me illi esse convenit quos si aliqua
honestate tractasse cognovero dicite quod laudes ad me provinciales
nunc veniant quia simile magis commodum non creditis quam si
meliore venditis. Illa hic secunda sunt lucra quae principi
possit leto offerre et in illis solempniter [illegible] no cer
pe si laudata non esse despicis. Cavete ergo ne [illegible] inse-
cutus quam vos cupit esse beneficiis regis gravius semper irasci-
tur contra [illegible] commovetur.

Edictum per provincias

Priscorum mos fuit nova iura decernere ut succedenti per aliquod
quod commissum iudicatur adimerent hinc ante sufficientes laudes
tollere veterum decreta servare statuit ante genus hom-
inibus erat comitate potiatio diu regulas vite sue alienas co-
gnoscent voluntate pendere ideo non [illegible] nomen suum
quod ab antiquis pro remissione non dubitet constitutio sufficien-
tem ergo mira vobis si non deest voluntas communa et inde per
eius vocis quod philosophi sunas populis civitatis amicus [illegible]
vite vite imponit modum qui sibi se iudice intelligit constitutum.
Studete itaque actibus bonis et formidanda vetate nolite
malefacere ad presumptores illicitas amate vive queunti fugite
semper lumen eius libere honesta comendite. Cur facili quae
non tenere possit. Si quis lucra vitate potius damp-
nosa litigia. Si quod hic emerit omnie etiam legibus parentis
estote contenti nullus ad seditiosa consurgat nullus ad vio-
lenta confugiat pervenit quemus et in seculo pacato turbulentos
spectare propositos quae de vobis iudicatur et si non vere hic dic-
tur vocabulis metu diu inquieta potestas transit potius ad ti-
morem quid ad meam propositum pertinet iuvante deo recog-
nitus respirantibus omnia nobis iusta omnia moderata humilitate
primum quod maxime iudicis decet honestat inclinatio a me fe-
da nascitur vero cum mea verba mox [illegible] suspensa veniunt
experiri a nobis aliquid sola specie indigentia faciet non malicosa

venalitatis ubi tamen est que ipse mitigat moderata preceptio non indi
tamus quod aliquid creatur nisi ad decretam trahimus que nostra non
sentiunt. Estote tamen ad precepta solliciti devotionibus securi quia illud
solum nobis indicamus esse carendum quod nos invitare [illegible] sentimus
illicitas. Non nos [illegible] militum [illegible] voluntate [illegible] non
[illegible] adiectionis gravabit incommodis. Non solum indecens sed et offi
cii [illegible] custodiamus manus aliorum inutile bonum est [illegible] non ac
tipe et militi [illegible] licentiam permisisse. Nam cum sit a nobis [illegible]
dimittitur ut ea que passi sunt aliis [illegible] fecisse [illegible]
minuta sit cum nostro amore suffragia. Nunc alterum cum [illegible]
crescebant ostendimus in nobis [illegible] innatam continentiam ut cum
militibus sine pudore impetrare possimus. Non enim [illegible] auctoritas
[illegible] qui non imitatur exemplo dum iniquum sit bona [illegible] pupe et
[illegible] amicitie suspensi [illegible] gaudere nota [illegible]
[illegible] ad [illegible] supplicantium [illegible]
nos [illegible] sub libertate [illegible] non redempta [illegible]
Nobis enim nec [illegible] a nobis nobilitas [illegible]
tigabit [illegible] nostra [illegible] temporis actum intrant. Novo
a nobis quam [illegible] locupletior [illegible]. Nescimit [illegible]
penetrale a subsellis [illegible] iudicem [illegible]
[illegible] reperit [illegible] memores imitare [illegible] nos op
tamus quemadmodum a [illegible] in mandatis [illegible] vos ad [illegible]
[illegible] estote devoti ut [illegible] facitis esse
quod [illegible] gravius [illegible] qui nunc de [illegible]
actione [illegible]. Nam si [illegible] obsequium quod illi im
pendere debetis que nobis [illegible] magnopere cognoscitis sollempnia
[illegible] laborantibus militibus non negentur [illegible]
[illegible] qui non patitur [illegible]
[illegible] obedienciam [illegible] moderatione [illegible]. Complaceat [illegible]
[illegible] animus ut nos [illegible] terror [illegible] odium sibi [illegible]
qui [illegible] resultat [illegible] Nunc [illegible] non amabo. Hic enim
[illegible] que agenda sunt volumus [illegible] ut nos nullo com
pulsore faciamus [illegible] nobis [illegible] concessa [illegible]
[illegible] beneficia nulla ab [illegible] presumptione distracta [illegible]
[illegible] sola nos optamus gratulatione sentire et [illegible] bona
[illegible] qui [illegible] sunt [illegible] adepta
securitate gaudentes que [illegible] non sunt [illegible] potius voluntatis
[illegible] obligate. Nam qui dubitat sub [illegible] iusta
[illegible] liberum quod non est [illegible]
[illegible] luci [illegible] speculum [illegible] imaginem

voluntate ut quibus non sumus facie noti fiant morum qualitate re-
cogniti. In hac potius parte conspirate que latent putes vo-
ste vobis dampnum absque mente utilius est mente iudicium
nosse quam corpore

Iudicibus provinciarum Senator

cient ab eis contrarium posse credi qui precedentibus malis
fuerant imminuti diu mentis statum facile supplicatur de
quibus illa que pertulit propositi nostri votum edictali tenore p
missimus ne inveniatur deo quos securos esse cupimus nec de ipsa
sollicitudine fatigemus. Non enim est primum tormentum adversum
aliquid formidare venturum diu se ad gravius estimatur cum se
quod timetur. Absit a nostris temporibus ut minima crudelitas lesio-
ne iam victus est qui preiudicium putat. Quamvis tamen aliquid p
...ditur animo et inveniunt ista dicta supplicias. Quapropter dicti
bus tuis per loca celeberrima proponi faciet destinata ut plu-
rimi ab eius nissa cognosci quod decrevimus admoneri. Sentie-
runt amorem omnium ita quos faciet ut sicut vos nulla contra-
ria volumus cognitione suspendere. Ista se et ille devotos de-
beant pre reparantibus accipere. Provinciales autem magis nos re
rum effectus sub provincialibus equabilibus accepte diligite instan-
tius quae vos amabiles faciat et gloriam commodum sua participatione
concedat. Sectetur officia vos quasi agnus uniuque legem officia
Et id quam magnum est in tantorum conceptu facere quod omnes pos-
sint sua praedicare iudicium quasi in iudicio cognoscite voluntatem
populorum agere non decet quod aliter accepit Quid timebat reus
Et vidit crimine in fascibus constitui Sola malis illa tormen-
ta sunt sub publica vota moribus suis sentiunt esse contraria
Dicere enim haec potest disciplina quam ipsa sunt corrigenda Stude-
te ergo nobiscum ut boni mores provincialibus dentur Si magis
tas aufera de remediis premunt quam delectione teneatis. Cera
ne malum est querentes ad largienda inutilis vestra primum fe-
cit impetum leporibus invenimus. Sic agite ut quod vestra grata
quaerunt animus vestra bonus esse videatur honores potius vobis
offerantur necessitate quam ambitu amittitis sub provincialium
nobis nota facite nullos vestros agnos faciemus esse custo-
des ut sub privato arbitrio vigilantium inulti inlatum memoria
sit gravitate ut fiat necessarium quod nunc esse credimus ex possi-
tione instar meae gentis dignitate sub vos confiteor pretate talia ab
vidite malis funete inspicimus innocentes. Sed quis tamen est
qui aurum temerarius contra vestros fasces erigatur ut possit
docere quod iustum est aut petitorem premunt ac vestra relatione

tis remittite aut si invitis desistitur veniendi negotium destinata
relatione declaretur cum executoribus publicas accepisse et no
bis gravatus sit audire de stabilitate tua nobis totius compa
rata causa summota est cum erit pro dignitate vestra potestate
rata gerere aut certe nobis que sunt vera nuntiare etc.

Beato viro Cancellario

Dum pia domini clementia de famuli sui dolente salute co
gitaret tunc notum est de auctoris prosperitate letari veniem
dia lactarii montis eum iussit expetere ut cui medela
humana nil proficit vulgati loci beneficio subveniret Causa turba
tionis retorquens, languido prece membra tenuavit diu iustia
nature prima concussione debilitata virtutes suas explicare
nequeunt ad salutem lassatas enim in auxilium humani corporis con
tributas diu aptare non sufficit reddit inutiles ut nutrimenta
capere cibum aut sumpta retinere Inde dies singulos sed a vi
natura deficit et velut rimosum dolium paulatim defluens donec
exinaniatur expenditur Hinc ergo ferocissime passioni benefi
cium montis illius divina tribuerunt ubi aeris salubritas
cum pinguis terre fecunditate consurgens herbas producit
dulcissima qualitate conditas quarum pastu vaccarum turba
saginata lac tanta salubritate conficit ut quibus medicorum
tot consilia prodesse nequeunt solus medeatur potus ille prebet red
dens pristino ordini resolutas passionibus vires ne repleat mem
bra pavata vires effetatas instaurat et semet quodam
reparabili egris ita subvenerit quemadmodum semper labore fati
gatatis Hec itaque armenta in tam humanitati pabulo depascun
tur vide miraculum est ut humor ille lacteus non possit origine
sue quia corpora mortalium sanatur loca reficit utroque mo
herbis animalia non consuescunt ventrem utrorum nectura pinguescunt
hac per armenta desaluunt motum termines inducitur et instar
eius cum medentur sustinent passiones Lac autem tamen pingue
ne ut hereat digitis cum exprimatur in vasis, cum a dextre amena
nas de putatas subveniendi quam necessariam percepte remedii ut
in supradicto loco salubris pastus eius alimento reparetur
eius iuventus quos mutritur instantia Consurgite animi tali
passione laborantium iam non amaro antidoto horribili dul
cissimam potum voluptuose bibite que saluberrima semantes
felicitate gemens et inde curari in libertas aliis egere possit expleri etc.

Edictum de pretiis custodiendis

12

equalitas victualium rerum Romanarum temporis sociate ut neque in
vilitate caritas neque in caritate vilitas reperiatur. Quia equa-
litate perpensa et minuitur ementibus et gravamine venditoribus
reparatoribus auferatur. Ideo [illegible] cunctis et ad ligendam
calculatione collatam disponere [illegible] pretia subter affiximus
ut omni ambiguitate sublata diffinitarum rerum debeat ma-
ne custodia. Si quis autem venditum non servaverit que pre-
edicti tenor eloquitur per singulos excessus sex solidorum mul-
ctam a se noverit exigendam et fustuario posse subiacere supplicio
[illegible] enim et dampni metu liceat et [illegible] pena vehementer
affligat etc.

Senatoribus et populo

13

Iocosi [illegible] urbium sive singulare sive priore contineatur
instantia cunctorum magis laborantibus subvenimus ne utili-
tas communium sentiatur disiuncta [illegible] est ideo [illegible]
receptio [illegible] esse [illegible] quod ad levamen [illegible]
cum esse constat detestabile potius gravamen infligat. Re-
cipiatur [illegible] ad pretia diffinita iniquitate non patiatur
avaritia qui mittit ad grates cum [illegible] aucupatio est
[illegible] enormitate [illegible] susceptione blandiri. Predoni
similis est qui [illegible] cupit voluntate distrahere [illegible]
[illegible] enim constat aliena velle diripere et [illegible] non
[illegible]. Respice quanta possit adquiri [illegible] ultra ad [illegible]
[illegible] veniunt qui nos temporaliter agere posse cognoscunt.
Nullus [illegible] se estimet [illegible] est familiare semper ab senatu
longinquitatis oblivione defendi qui ad nos cottidie
veniunt qui vera mercimonia patiuntur. Cuncte [illegible]
ina multitudine qui lucrorum aviditatis appetitus. Sex enim so-
lidorum dispendium se noverit sustinere et [illegible] corpore
affligendum. Si quis alius [illegible] esse [illegible] [illegible]
me in rem [illegible] pretia cum civibus atque [illegible] [illegible]
deliberatione censuimus. Sufficit enim dare omnibus [illegible]
cra civibus ne [illegible] potius [illegible] [illegible] etc.

Iuliano augusto senatores urbis Rome

14

Quesitu nimis et necessarium videtur esse negocium [illegible]
tate [illegible] reipublice [illegible] principi supplicare [illegible]
gravemur a nobis [illegible] ne [illegible] [illegible]
Nam [illegible] certa bona que nos [illegible] divina [illegible]

nil gloriosius probatur attende quod nos cognoscitis ubique
posse constat. Rogamus igitur clementissime imperator et de gremio
ture duplices tendimus manus ut pace nostra nostro regi fir
missimam probatis ut nos patiamur absque mutabiles fieri qui
semper de vestra concordia mirabamur accepti Romanum semper
nomen nos commendatis sic nostris dominis benigna constitutio gra
tia nos erigit ac tuetur et hec meri cognoscimus quod de
vestra mente sentitur et victoriis igitur ytalie federa vestra compo
nant quia tunc amari possumus si per nos Roma diligatur copu
lentur: cui rei si nostre preces adhuc non videntur posse sufficere cer
nate nostram patriam in hec precatoria verba prorumpere. Si tibi dilecti
grata sunt arma fortissime princeps defensores meos qui michi
diriguntur tibi debent esse concordes ne incipiant bella in me
facere que a nobis tuis cognoverint discrepare. Vos michi so
lacia truculis qui semper inter gaudia prestitisti leve
alumpnos meos sub tua pace germani certe cuius ornata
resplendui si me lecti patris ubi ad nomine tue protectionis unde
clamo enim quod me meritis amplius age tuus reliquo que tua
et cognoscimus sic flore senatus mei honoribus crescat salu
tatibus incrementis augetur. Volo per discordiam dissipare quod de
bes per bella defendere. Habui milites reges et heroes huiusmodi
bratio hanc virtutibus viros et nullus sit doctrina et pieta
te pollentes diligo familias meis ubique conmutatio nunc forte
mea conversatione compositus Romanus potentia tatque gentibus
virtute reverendus iunge comuni vota et participare consilia ut tue
glorie prestat si michi aliquid prosperitatis accedat. Volo me sen
tire ut non valeas minime tua sum inclinamus civitate
si nullus facias mea mendica laterare. Vos si libera meruit
ete recipe libertate crudele et me amitte quod semper amicos
possidere tempora motibus iratimodie triumphator egregie presul
et quod quali voce petitur si in animus cuiusque ingratitudi
nis offensione vexatur Hec Roma loquitur dum nos pro suos
supplicat senatores. Cum quod si adhuc minus est beatorum apostolorum
Petri et Pauli precatio sanctissima cogitetur. Vos quam sepultas
Romanam sepe defendisse probantur ab hostibus quid est quod eorum
meritis in non tribuat principatus. Set ut omnia reverentie vestre con
grue indicantur per illius viri venerabilis legatus piissimi regis
nostri ad vestram clementiam destinatus preces meas tuearis porrigendas
ut nulla debeant efficere que ut singula potuerunt apud vos
animos obtinere

Gerardinolo cancellario ligurie

Cum multis viribus Romano civitas expectatur ita se eius
possessores parvencedore assiduitate suggerunt esse fa
tigatas ut a prore minus cursu sui ponnis attractur

17

quibus indultu regali beneficium percipiunt iugiter custodiunt. Nec urbs
illa positione sua stabulis vacuetur incolis frequentibus lesionibus.
Est enim post montium dorsa et laci purissimi vastitate quasi
murus quidam plane Liguriae quae licet munimine claustrale pro-
betur esse provinciae in tantam pulchritudinem perducitur ut ad
solas delicias instituta esse videatur. A tergo siquidem campestria
culta transmittit et amenissimis vectationibus levia et vitalibus
copiis indulgentes accommoda. A fronte sexaginta milibus dul-
cissimi aequoris amenitate perfruitur ut et animi refectionem
delectationem facile capias et piscium copia nullis tempestatibus sub-
trahatur. Merito ergo Comum nomen accepit quae tantis laeta-
tur compta muneribus. Hic concavo lacus est in vallibus amplissime
vallis profunditate susceptus qui concharum formas decenter
imitatus spumei litoris albore depingitur. Circa quem cacumi-
ne in corone speciem excelsorum montium pulcherrime sinuositates
cuius ora praetoriorum luminibus decenter ornata quasi quodam cin-
gulo palladiae silvae perpetuis viriditatibus ambiuntur. Super haec
frondosae vineae latera montium ascendunt. Apex autem ipse quasi
crinibus capillis castanearum densitate crispatus ornante
natura depingitur. Hinc rivi niveo candore relucentes in aequam
laci altitudine praecipitate descendunt. Cuius sinibus ab austro re-
motis Addua fluvius faucibus apertis excipitur. Cui ideo hoc no-
men accipit quia duobus fontibus adiunctus quasi in proprio mari
devolvitur. Cum tanto impetu vastissimi aequoris undas
incidit ut nomen retineat et colorem in septentrionem ob diversi al-
vei ventre egreditur. Putares quandam lineam fissuram in aquis
albentibus esse descriptam mirumque modo influentem discolorem ideo
conspicitur quia misceri posse similiter liquorem sentitur. Hoc et in
maioris quandam fluctibus fluminum inundatione contingit sed
vero ipsa vulgaris per ut torrentes praecipites limosa fece
corrupti vitreo sint aequori discolores. Hic autem nunc putabis
stupendum quod simile tantis qualitatibus elementum per pigre
stagnum videas ire celerrimum ut amplius per solidos campos
putabis currere quae sit per pacuis vero videas colorem pos-
se miscere incolas habitare recte nunc competitur quam amoe-
na omnia dedicata sunt ut labores per facile omnes afflic-
tionis stipant qui hoti insanibus delitiis consueverint perfruitur
quo munere regali praecipue ut sicut gaudent nativis copulis ista
dos consultae fiat munificentia principalis.

16

Liguribus senatori populo

Regale munus impetratum gaudendum est esse victorem ut quod
... ad meliora ... et nobis concessa probamus esse gratissima

Nostri si subvenimus semper amantis et augusti vos estimatos in illi-
gitis quos relevatos esse sentitis Sed ne vestra leticia longe
ploracionibus distancia bonitate vestre celerrima semper depedatur
agnito Gloriosissimi domini devote lingue mutatibus consulte
tres centum libras anni pro illius atque illius de cubili suo pieta-
te splicita destinamus ut indicio vestro quibus est causa notis-
sima / tanta premissorum hinc nimirum participacione letetur
quanta humilitate gravatum esse cognoscitur Sed quod afflictis da-
tum est insuper illesum Sed illi repetit viribus consurgat qui
priete dampnorum scriana convicat [illegible] ante civitas
que sui cetus suggeritur inparata disposicione vestre instan-
maxime sublevetur Ut autem modo dispendiis commoditate bene-
ficii proferat / summe pietatis dispendium tributariis et comodorum
estimate clemencia qui condicione mutata hoc vos ab equalis
iudicis accipere quod convenit vestre Sed ut beneficia donorum
subtrahere racionem incomodis angustatur Celerius relatum nostra
lucra nos instruat quod vestri dictar summa relaxandum esse in-
dicatis ut tantum de summa illacione faciamus suspendi quantum
ad nos noticia directa vulgavit Cum autem prosperrimis dominus
notis salutaribus reddite que debetis ut oro nostra supplicando
pagat quod se in ipsis universitas recepisse cognoscat Vale

Aliquibus de promocione provinciam officii Ve

Studiose vos sed elige quos statuit regalis pietas sub-
levare Nam quibus dominorum clemencia voluit ostendere con-
venit sed hinc subiectos de ipsa dignitate prestare Nunc in-
gratus retulistis quod spem magis nos bonorum quam fructum
aliquem contulissem [illegible] vestre ad beneficia tamen / notum iudi-
cis obligati / magna suscepcionis gratulati promissa / absolui
~~impleta~~ notum iudicas obligati que sunt posita nunc probantur
impleta Spiritum igitur a libra faciens tamen ubi consciis [illegible]
sed intendere modo [illegible] sumus indicis, vestre hinc est quod in ipso
debitis atque incensis vobis suggerite ingratitudo [illegible] in nostra me-
mori debit ut nullus nos vilius de ea parte vocare possit
iniquitas tamen hinc scelus esse indicamus aut mensuras non
accede aut libri carissimi ponderis iustissima iusticia no-
stre Milites etiam sciens vestre nostris [illegible] atque susceptio-
nis a quibus gracia nobis inferri dispendia suspiraste
preceptis nostris faciamus convertere Ut de vestre [illegible] rancor
[illegible] si quod fraudes potuit invenire sine aliqua dilacione
[illegible] tamen hic nostris temporibus confitemur inimicum ut
[illegible] alterius letetur incomodo Nunc ad apparatum florentissimi

opatis nota contitte cominsta sive querela vel tarditate aliqua perdideritis efficacit nec ad binas bonigna astringite si gratulaut que sunt missa completh letis obediat que causa qualitate imitat gesta sola dolci debent dispendia que studio videntur cupiditate imposita vad qd se rex necessitate propter inde probatio animus no grandatur

Si hodierno promotionis officii pretoriani

In hodierno die redemptionis immense vitale remedium sic celesti beneficio pandit spes salutis Convenit et nos bo qo labore laborac fatigatis gaudii deferre medicina ut supra bona que precitanti modo collata sunt qualit sentias. Aliogin piaculum innodatum est int tristes velle gaude et hilaritate refugit affectu tum dolorem non sequitur alienum etiam tanto se melius exitat de gimone leticia quanto incitamento magne alacritate est plurimos vide gaudentes Unde est quod sapientes morale genus unum homines esse testati sunt Cum omnibus anchis capiti sunis indiuisos ee voluerint Quapropter vestri missis mox maturale sedem tua designato velgetur Ut que rursus honor populat gradus promotionis accedat Expediatur igitur ut ac pandit primipes totam sequentum sedem ad pretium tractyt dei per militiam per fructu receperit.

De cornicular[i]o qui offenderit

Amplectenda et promotionis grata solempnitas que bonorum militorum solent excubias arma tyrannis concedi. Spes laboris dei vicissitudo sunt reddita veteranis et ideo ancianiud tum pretorianis inculpabiles paruisse perhibetur obsequiis instituimus int tribunos et notarios ut int ad ornatos assistens pret principales et int consuetudine putatis spectabilitate de toretur insignibus.

De cornicular[i]is

Operatus adoptata premiens sui nominis sociatur officii Et id supradictis assiduis laboribus comprobatum cornicularioruit summe fenserius officium ut nisi int primatos assistat tum tyronum inculpabilis egit excubias.

De regendario

Eum quidem efficacie per agentis impetrata multorum meruisti bona iudicia etiam nunc et dinus fames comendatum erigere quem militie laboribus perfectis ee monstrati Quapropter specta

18
19
20
21

bilitate honore suffultus ut tirones et notariorum venerandam pur-
puratam adorationem attolle ut per sacros aspectus principis tui
subsistat firmitas dignitatis. Vale

De scriniario

22

Differri non patimur vota fidelium ut ad studia bonorum actionum
provocemus nova ordinum damus igitur quae sunt iusta laboribus
ut precium eorum meritumque cernentes suspicemur. Ideo augustas
qui stipendiis fascibus inculpabilis restituitur obsequendi gradus scilicet
primiscriniatum ascendat ut locum quem [illegible] tempore se
gaudeat probitate invenisse. Vale

De cura epistolarum

23

Iste potiora consequuntur qui et commissa sibi negotia perficientes
laudantur. Et ideo castellanus quem matriculae series fecit acce-
dere nostra auctoritas ceterorum auctorum scriniorum curam per-
cepit obtinere. Vale

De cura epistolarum

24

Constantiniani nostra licet plurimum assistant adstipulatio quoque
nostra commendat. Tanta est enim in eo sinceritas mentis ut
et iudice teste mereatur laudari. Hic itaque epistolarum canonica-
rum curam percepit accipiat. Ut amplius innocentia sue integritatis cogno-
scat qui fidem publicam sibi respicit esse commissam. Vale

De scriniario curie militaris

25

Convenienter honoris praestat augmentum probitas actionis. Unde
decet differri quae scimus efficaciter contingit [illegible] hunc o
[illegible] scrinium curie militaris esse primum exhibi-
turum obsequium cui se nostro dubitat attributum. Vale

De primicerio exceptorum

Licet nos invitant tribuendi [illegible] ascensus quos la-
bor militie meretur assiduus. Dicit enim [illegible] se
laborantium premia denegare ita [illegible] comme-
ationis optata concedere. Et ideo patribus exceptorum primicerium
se a nobis noverit institutum ut ad te pertinentia officium placuisse
fecere nostra gaudeat actionum. Vale

De celestolario(?)

26

Dignus est nostro iudicio promoveri qui a multis praesulibus meruit
approbari. Veni enim acceptum fuisse nostram gratiam [illegible]

placuisse iudicium consistat in locum scrinii et consolatus se nomine conscribi invenerit militie primum eum se actibus seduxerit sociare fidelium

De prerogativario R

28 Quis tolerantiam eius estimet merito esse premonendum qui modo iudicio cancellorum olim persumpsit officium et tunc ita prerogativarius esse meruit cum scrinii nunquam iudicialis accepit suffragium. Itaque gaudiis et ordinibus et honoribus cum meritis nostris placuisse laudatur hunc et prerogativarium summa nostra confirmat auctoritas ut gradibus potius cunctis devotoribus a nobis prebere parcat missionem R

De commentariensi R

29 Vivat hic inter officiis beneficiis videre variis ut devotus ... possit obsequi qui meruit ... commentariensis fungatur officio digne ... eius integritati committimus que custodienda esse censemus R

De regendario

30 Dignitati videtur accommodum si officia actione laudatis digna meritis vicissitudo persolvatur. Habet enim secretum gloriam qui perceptis certis militandi nostri sermone fortune. Illud est quod te ... regendarii locum feliciter obtinere censemus ut spe futuri ... audientiis ... possit inferre laboribus R

De primicerio deputatorum et augustalium R

31 Dignum est ut sequatur vota fidelium fructus laboris et proprie gradus accipiat quos contracte integritatis vere affectata commendat. Hinc est quod te ... primicerium deputatorum atque illum primicerium augustalium ... ut qui ad maiora ... tenduntur officia predicanda ... sequantur ... R

De principibus singulariorum qui egrediuntur R

32 Decet palme summa consequi qui sacramentis militaribus videntur ... laboris sibi vindicat esse ... quia ... nobilitas ... qui ... incepta ... ut ... pregisse ... domesticas ... principatus ... noscit ... et ... sacram ... acceдat ut ... audiens ... militaribus ... se gaudeat liberatum R

De principibus singulariorum qui adeunt R

A dest militantibus obsequiis integritas indicante quia gratant expleverit quod debet iuste cognoscit [illegible] primicerium singulariorem [illegible] cognoscat effectum sic que sunt talia fideliter suggerantur quia non est hesitatio [illegible] ubi non est iudicis venalis arbitrium [illegible]

De concitendis de legatoriis

[illegible] incipit que [illegible] consuetudo constringit tanta plus ille ad beneficia [illegible] qui innata benivolencia comovetur [illegible] factor dissimiles [illegible] opportuit [illegible] remedii [illegible] ad [illegible] tempora [illegible] augeri [illegible] vobis delegatorios [illegible] eligitur humanitas ut [illegible] commoda [illegible] laboris [illegible] non retractet [illegible]

[illegible] suggerente dictum est

[illegible] retinebit officium [illegible] facultas [illegible] inquirandum tamen [illegible] creditur [illegible] a plurimis assendum [illegible] omnes [illegible] sola [illegible] completitur ubi [illegible] non [illegible] sit [illegible] vota [illegible] non [illegible] arbitrio [illegible]

De levatoria

Exigitur [illegible]

Olympiaci currus agitator rapit prima [illegible] rebus [illegible] stadii [illegible] laudabiliter [illegible] militie sacramenta [illegible] obsequium [illegible] palmam [illegible] votum [illegible] absoluti [illegible] libertas [illegible] potuit

stella regali et nihilominus experientia tua de illa provincia stella
tione tria fiscalium tributorum solidos quos principi augusto
vel camere deputavit antiquitas sine aliqua dilatione per-
solvat quos novit sollicitudine indictionibus cunctis imputa-
dos Sed tamen provinciales moras de clima dampnosa fastidia
ut cum desideras similia conceptum tibi nos videatis in-
tulisse dissendum et nihilominus poscente tocius [illegible] per te
accedens sine qualitate singulos honorabiles secundum a
cunctis quidem sunt vetanti sed ab hiis maxime qui labori
milicie detinentur Tibi ergo prestes quod prestas alii qui in
competitas operis luce primus sit sequentis etc.

Lanthgalico cancellario et provinciali

31

Quot laboriosas excubias et officia magne sedulitatis
invenit cancellarii et tempus definita consistunt ut quod
erat subiecte timor posterum primum non caret metu sideris
cum quos sufficeret semper spectare posset cum se mortalibus super
ipsa subducit considerare submissa vita iuncta milicia est
ut hic quod possit metire cum ad designatum tempus inoffense
meruit premere sidera ipsa ut astronomi volunt dispositi
gravia repetitore volvuntur cursus sui definita custodiunt
Saturnum esse ambiguum quod sine ipso tenet in circulo Saturni
annos triginta constituta sibi celi spacia peragit Stella Iovis
duodecim annis attributam sibi regionem illustrat Mars
sidus igneum celeritate raptatum decem et octo mensibus pro-
fata sibi intervalla deputatam sibi regionem discurrit Sol
tum spacio zodiaci cursus signa percolunt [illegible] Venus
mensibus quindecim spacia concessa discendit Mercurius ve-
locitate sitienti tredecim mensibus peracta [illegible] intervalla per-
ficit Luna peculiari nobis vicinitate [illegible] triginta
diebus peragit quod anni spacio currens lunaris implevit
Adhuc ergo laborantes mortales inveniuntur qui ut prius diximus
et ipsa que videre desides veniunt [illegible] cursum
[illegible] tempus [illegible] inter [illegible] dicta
[illegible] quod illa opus sunt finiunt ut ad principium redeant
[illegible] sudoribus conquiescat
[illegible] officiis sep-
tingentos solidos et longeva consuetudo deputavit [illegible]
indictionum de [illegible] provincia [illegible] tua sine ambiguitate

Saturnus
Jupiter
Mars
Sol
Venus
Mercurius
Luna

contrahe quia non potest dubitari de primo quod vera principis
commendat assertio. Prosunt enim auribus secretarum praetoriani
qui ei est rome declinati laudatis actionibus comprobatus
et insinuare talentum [illegible] inepti quod magnus prius
optabatur impleri [illegible] sicut cum leges sanctiones
regimine cum iustitia non permisit. Nemo tristis extitit
de victoria sua quia salutis salutationibus obtinuit sicut
fiet superior non recedit. Nostis omnes enim quod loquimur nec
hoc enim in cubiculis nostris secretaria nostra facta sunt. Quando
egimus cohortes venerunt simul animum ad nocendum parati
ad placandum iudices distinctio vestra in verbis et habitu et
in factis semper benignitatis praestabant. Placati minabantur
[illegible] et ne potuissemus [illegible] iudicem [illegible]
[illegible] ut [illegible] dicere castissimum iudicem [illegible] vos
integerrimos testes.

Luciano viro cancellario Campanie Senator

38

Bene antiqui moderatores rei publicae sic ut labores suos praeciperent
quod publicis utilitatibus obsequendum sic ipsos [illegible]
utique qui probabili fuerat actione laudandus ideo in officiis
remuneratus solveretur si debita praetorianis prima labo-
ribus [illegible] [illegible] enim pene in republica [illegible]
eorum [illegible] completur. Et quod difficillimum [illegible]
[illegible] enim omnia [illegible] impleri ut non [illegible]
[illegible] paret [illegible] obtemperet et inde reportat [illegible]
ubi invenire potest alter offensionem. Quando publicas actiones
per difficiles inimicitias [illegible] esse collatas [illegible]
subtilitate [illegible] ab illis [illegible] offendere non
[illegible] est [illegible] applicandum quod [illegible]
te sine querela provincialium [illegible] in urbe regia
aliquid [illegible] dati dispendium non putatur [illegible]
ipsorum nostra gloria et opinio [illegible] explicabilis missionum
et quod [illegible] continendo [illegible] gratificationis accipiat
[illegible] provisionibus applicans [illegible] ipsi labor
attributi [illegible] [illegible] instructos [illegible]
[illegible] pedagogi [illegible] causa [illegible]
[illegible] formidantur [illegible] quos [illegible]
[illegible] disciplina doceat [illegible] instructor

reddi[tur] quod actu continuerit devotorum eruditur. Et in talibus cum honore
soluendum quod quod merendum ut sibi aliquid acciperet cum ipse
rei publice utilitatibus acquirebat. Quotiens illi primi senum
orum iam militie labore perfuncto contemplatione providentie cura
vie tue illacionis tot solidos persoluerint te duce et
semper ut et ille inter laboribus perfruatur et posteri eius
exemplum liberalitatis accipiant. Cum enim perfecte fide
bene habitum fuisse cognoscunt etc.

39

Johanni Cancellario Tuscie etc.

Mater omnium rerum diligens considerat antiquitas ut quia cal
plurimis per modum scriptura compilandum copiosa non deesset
[illegible]rata caritate quibus tu indicibus intelligis perfectiva [illegible]
nent [illegible] morales dulcia beneficia non licentia [illegible] numquam
supplicantibus datur [illegible] nec amor constringentur ad comeditionem
quoque a largitate publica constabat acceptum sed empta est in
prudentissimis [illegible] locis specialiter a [illegible] premit
per quos precipue humanitas decoratur pulchre plane opus
[illegible] ingeniosa coepit ut primum scriptura vestiret [illegible]
primis loci labor elegans [illegible] in lectica silua
sine ramis nemus sine frondibus [illegible] segetes paladium
pulcra [illegible] molliorem herbis durior nescio qua
[illegible] plena et plenitudine vacua / bibula tenuitate
spongeam lignum cui more pomi robur in cortice [illegible]
[illegible] in medullis [illegible] ipsa [illegible] sicut in
[illegible] pulcherrimus fructus [illegible] in [illegible] cultura
nobilius nascitur quam illud ubi [illegible]
[illegible] an hec [illegible] sapientium cogitata maiorum [illegible]
[illegible] potuissent scribi quod repugnante du
ricia corticis [illegible] potuit expediri [illegible]
[illegible] animi sustinebat [illegible] dissererbant verba te
[illegible] cogebant ingenia hinc et posterorum opuscula li
bros appellat antiquitas. Ratio hoc quod liber virtutis li
[illegible] animalis [illegible] indoctorum [illegible]
[illegible] tabulis [illegible] et [illegible] ramalibus i
[illegible] quod [illegible] potuit elegantia [illegible]
[illegible] memoriam commonebat, ut imitabatur
pulcra [illegible] talis pagina videbatur offerre [illegible]
[illegible] consentaneum [illegible] principaliter [illegible]
[illegible] convenire quod [illegible] provocaret ingenia sequencium imi
tatrix

vilescendo caritate affluens de exceptionibus subtrahi materia non vincitur. Stet enim tempore minimo aperit eloquentibus campum copiosa semper assistit assistit et quo fiat flexibilis in se revoluta colligitur cum magnis tractatibus explicetur iunctura sine rimis continuitas de minimis visa multa inventum herbarum separabiles facies que ingredientes suscipit additamentum ubi apicibus elevatis fecundissima florum plantata segetes fructibus mentibus tacticos suavissime reddit cum productus depositi lectoris invenerit, humanorum actuum simul acte fidele testimonium preteritorum loquitur, oblivionis inimica. Verum memoria nostra et si casus retinet verba commutat. Illic autem secure reponitur quod semel equaliter auditur. Cum magna deputatam summam tot plerorum de custodia provincia illi de illatione sua te sub consciencia tacere inductionis XII numeris imputandam quibus seriem publicam integritate fidei sine laudabili debeat perenitate servare. Quod desiderium nostrum indigentia nesciens anima cumulatione semper augescat nova ingerit accipiens et vetusta custodiens.

Vitalio vicecancellario Lucanie Bruciorum .S.

a. [bund]ancia civium in Roma olim tanta fuit ut etiam de longinquis regionibus exquisita copia saciaret quibus cunctae provinciae peregrinorum victum sufficerent cum eis illius preciosa advecta sunt verum minus quod sibi esse poterat quam mundi regimina possidebat. Testantur enim turbas civium amplissima spacia murorum spectaculorum discreta amplexus mirabilis magnitudo balnearum et illa molarum multitudo in solacium quam specialiter attributam constat ad victum. Hic enim instrumentum nisi fuit usuale necessarium non haberetur quia nec ornatum prestat et sicut vestimenta superflua corporum ita sunt indicia civitatis dum nullus acquiescit superflua facere que se noverit magnis sumptibus applicare. Hinc enim fuit ut inclita lucania suos penderet hinc ut Bruciorum pecora indigena ubertate prestarent, sicut minime utrisque mirabile ut provincie tante civitati sufficerent et sic ampla cum tantis beneficiis mutualem indigenciam non haberent. Sed quando illa grossorum vicina pascere subsequenti dispendio videbatur posse constare adducta tam multis itineribus que dudum ad populi dominium quod probabant, decrescente nullius poterat in pietate redactum est ad precium ubi pati non poterant detrimentum quod in itineribus imminuantur ut laboribus sanciantur. Intelligant provincie bona sua sicud et antiquorum sunt ad

dispendia devoti cur isti non sint ad compendia [illegible] mu-
nisti. Et ideo ambos titulos in assem publicum lex redactos
diligencia tua statuit illacionibus [illegible] ne meis temporibus
negligentes esse videantur quam alienis dignitatibus lau-
dabili integritate paruerint. Nam licet et alias provincias
studuerit regere nichil tamen in aliis actum est quod velim
sint vendicare. Senserunt me iudicem suum et [illegible] ab
amicis [illegible] gesti [illegible] in se sunt in meis fascibus
admirare ut me cognoscerent [illegible] patre quos in
meis [illegible] serviebam per personam [illegible] gaude-
parcant quod non comparacione aliqua sed amore quem et sicut
sinceritatis illius immunitum que placeat offerri. Nam cum mille
[illegible] solidi annuis prestacionibus solventur ad mille [illegible]
regia largitate renovatam ut exultarent gaudiore [illegible]
de onerosis immunitatibus. Vale

X I

Indulgencia v

[illegible] nomine ipsum iudicis dictatum [illegible] esse iusticie
et per totius [illegible] orbitate equitatis iubeam ambulare
et vestigiis [illegible] diebus in domicilium pietatis prece
[illegible] ut ad redempcionem omnium remissionem tunc [illegible]
possumus [illegible] cum virtute suavissimus fructus legis
et remittendo aliis nos patimur. Nam quam [illegible] nisi
sumus sub securitate semper cognoscimus [illegible] penas ab
[illegible] tormenta dampnamus. Et tunc vere iudices sumus.
Macte indulgencia que solvis et [illegible]. [illegible]
in quibus tu [illegible] medica singularis [illegible] non
[illegible] esse pace [illegible] modo po-
test quam sub te [illegible] vite sentitur que sub iusticia non [illegible]
Nam [illegible] tribulis aliis sororibus [illegible] et
amabili amplexacione [illegible] omnes tibi [illegible] et ipse
[illegible] sint honorabiles [illegible] quam te [illegible] salu-
tiferam esse cognoscunt. Et quod [illegible] gubernacione [illegible]
[illegible] pietas est que regit et [illegible] si [illegible] licet lon-
gis [illegible] totum [illegible] et [illegible] fiet ut
[illegible] Et prudentissime [illegible] res [illegible]
[illegible] esse [illegible] ut [illegible] accipere [illegible]
[illegible] gaudet [illegible] absque [illegible] liceat [illegible]
cui licet impune facere quod in aliis cognoscis vindicare
[illegible] splendidus non [illegible]
[illegible] lacrimis [illegible] feliciter rubigo [illegible] suscipiat

illud poemus retonde quod psallebat in celo. Auditoria scola
rum nostri meliore forte intitulatur. Sit venia nove inpositis
sine moribus alicuius est semper in suis laboribus aliquid in scriptis
inculta oratio tibi clemens arcaque indicat qui in istic memoria
libri conferebat dixisse est ut cum pietas benigna distinguat
Et in cella gemitus tristicie domus apud inferos plutonis
hospicium loci propria nocte certatque tandem infusione lucis
albescat in qua non unum tormentum sustinent reos qui antea
in mirat necesse certe a superis probatur ab scripis comune
pedor ille collega cathenarum ab honorabilibus mereretur dif-
fundat auditus alicui gemitus eorum lamenta continuabant
questi ieiunia longa debilitant tactu pondera penetra de-
fatigant lumina diuturnis tenebris obnixa torpescunt vo-
cem unum clausis oris multiforma morte perimitur qui
carceris signalos torquentur. Venit ergo vos de a regno suo
metuos emitte redeant ad superos qui ex magna parte infe-
ros perferunt. Atria tua vacuitatibus impleantur loci
perhennis lacrimarum quondam tristes incolas probat vo-
sunt unde qui leti sunt cum tunc presto habebit gratiam [illegible]
desertique apparebat [illegible] melius vicina semper morte pallen-
tes, redite ad lucem quos caligantes tenebre possidebant
Nichil amplius optata morte passuri nisi quod adhuc
potestis occidi. Sed vos qui nulla debitis ambicione iam de-
pi, delicta relinquite cum cathenis dicere bustiones absoluti
vivite nunc honestate qui didicistis superstites mori confessate
[illegible] specialis sit bona [illegible] vilta [illegible] tetrum
carcerem, [illegible] venit splendidam tribuere libertate ista [illegible]
bit ut nobis unc. illa dedit ut eliges iam pie hi leges
leges astringunt, ultimos vos nullus includet. Secreta pa-
reste ad forum sine trepidacione venite iam iuste refrigisse
per tunc tristia perculistis invenitur vos liberos qui indiuit
vos, odisse debetis quod vos tradidit necesse pectora ipsa no-
runt intrare que se lesisse cognoscunt. Timent illa non repe-
riunt ubi in foveam corruerunt. Tenaces laqueos amissa capta
deluat [illegible] fissum alios suspecta non insidet, presentes lu-
per arcuus se mollebant plurimisfati hum insidias [illegible] cum
git Cumque ut supra dicta terra eius tegmen fenestra dura secernit
[illegible] et vitati perhi gaudia libertatis aggressi
Constanciq osta pellectq cum inacerrimi carcerem cepit istorie
nisi ut se ad occursum suum imitatus fuisse cognovit dauda

labitur paulatim se ab angusto subducens cute se alienans
quas cognoverit vestitum extremitatibus moriens trahit ut
qui sibi captivus non potest subvenire alterius solacio perducitur ora
De sic constanti angustiis pristinum genus a velocitate nominati
in semisidias nexuosas impulerunt quas compedibus simi-
libus inexplicabilibus illigati totis nisibus trahentes tenacissimum
nodos conatur liberare captivos. sola se talia perpetrat
hirundo cum qua prius licet cum facilius capitis ab simul
si curam salutis habere non haberent vel te claustrorum nigre-
do renovetur separate penale secretum ubi innocentem
esse secretum colliguntur quod. quod nullus affligitur a con-
vivalibus gaudiis mesta excipetis dum tibi soli non per-
venit equalis invidie compendium. Sustine de omni se-
curitate iacturam qui libertati de multorum afflictione leticia
Ez ut tuos quorum gemitus complementum ius et summus ven-
dita quos hec pietatis gratia non relaxat nec tam truculentos
ponit assiduus facinora lenigaret. Solventur qui singularibus
actibus implicati patiuntur omnibus homo periculosis nequa-
quam destinat eventus. Claustra vos dimittant nos vin-
cula metus cogitationis absolvant. Amen

Explicit liber XI. Incipit liber duodecimus.

Universis cancellariis provinciarum singulariter senator
patre populo
Universis iudicibus provinciarum senator ppo
Universis susceptoribus qui sunt cancellariis deputati senator ppo
Canonicario Venetiarum senator ppo
Universis prestare titulos ad ministrantibus sena. ppo
Consulari provincie Liguriae sena. ppo
Pistoris prefecto annone proprio
Universis cancellariis provinciarum sena. ppo
Petro viro erogatori obsoniorum sena. ppo
Anastasio cancellario Lucanie et Bruciorum sena. ppo
Edictum
Anastasio cancellario Lucanie et Bruciorum sena. ppo
Maximo viro clarissimo cancellario Lucanie et Bruciorum se. ppo
Canonicario
Iohanni ... Ravennati Athalaricus rex
Constantiniano viro experientissimo senator ppo

Maxio vicario urbis rome sena ppo
Thomati et petro vir esse arcarijs sena ppo
Anis devotis fidelis ravennatis sena ppo
Provincialibus histrie senator ppo
Laurencio viro experientissimo senator ppo
Tribunis maritimorum senator ppo
Ambrosio vir illustri agenti vices sena ppo
Paulo strenuo senator ppo
Dacio episcopo mediolanensi sena ppo
Explicit

Diuersis cancellariis provinciarum

Si eos quibus magnum esse credi quod penetralibus iudicis
estimatur qui tanto plus estimatur quanto amore iussus
discretos ab illis secretiore constat auditu per milites suos
iudex intelligi et sicut discipuli magistri studia produnt
sic nos ex sequentium moribus agnoscimur perperam non putatur ab scandalis
se mittitatos avaricia caruisse non creditur commisse stultitia pradenti
bus fuisse non creditur predicatur in actionibus vestris si vobis ma
ium celebratur obprobrium sustinemus illos casus quales nos
in alios iudicare non possimus et hec quia feruntur contra
nos non potest custodiri Si liceat cum talia fecere solacium
vera bona vestra credimus et mandata et nobis ociosis adqui
ritur quicquid preter vestris laboribus expeditur Si te enim aliquis
sapienter agere iudicat statim famam tuum preceptoris exaltat
dum illo institutum fuisse creditur quali gesta ministeriorum
sequuntur sententie vera est sententia plebis tales esse iudices
quales eorum consilij approbantur Et ideo magnopere precavendum
est ne ille de nobis incipiat iudicare cum nos opinione
legit ante lacasse vltisti veniens ergo iniustus in fabulis
a tormentis vestris compensat quod ipsis vulneratis exaggerat
Curam periculosam est pati iudicem irrationabilium ratio Et illud
de fortunis tuis detinere quod te constat graviter irritasse Cum
per studia magis ut vestra potius vocet laudibus et sicut te
pro iudicis vel primo deprimere ita pessima fama sublevare Per
per illam iudicationem innatae deo ad illam provinciam cancellorum
pompa decoratus et gloriosa civitate principis absens cogita

partis pudorem. Nam quid debitis temptas vicem qui mi-
litas pro honore fasces tibi inditus(?) porrexit. Et dum missa
praeiudicia(?) sortis portae cederet ipsam quodammodo potestatem re-
verendam assumis. Cuncta enim tu primus obstrua(?) ostendere bonorum
per incidentibus viam stratam tamquam est indictis custodiae man-
data si immitteres enim indicantur neglegentiae astutia regnum(?)
illorum praestitit(?) maior avaritiae frugis cui cuncta cum(a?) de pro-
vinciae detestabili simulant. Sicut dum per hominis ingressa
fuit gregatim quod malefidas collectos admittat ferri non
nisi per recepta quae nescit et solitaria agmen habet blan-
dissimum arma suscipit condolentis et per dulcedinem separat
quos amara deceptione captivat. Quamvis ad utilitates publicas
tuas esto sollicitus inmeta morali compulsione pervi-
cacias(?) plus agit mercator vomis(?) quam possit adire tribulis per
sona tua refugiens sit oppressio infirmi defensio personae
aliqua calamitate concussus(?) sic etiam ipse vires dare vellis
agitatus per leporem imperia claustra solvatis etc.

Universis iudicibus provinciarum V

Generaliter dignitati vestrae quia et provinciales frequenter gratias
memini. Et ego complevi omnia quae promisi, vos vero ut nec
sensisset quisquam aliqua venalitate pollutus ut ego per huius
tribunalis indictas habemus utique quod in vobis diligere
beatum illi reperiunt affectum indictis nos ad conscientiam
integrimus providentes regamus itaque deo praestante quod
possessor in publicas personas liberius insistat. Ego illi
in praesentia inspexit tributa persolvenda vobis aut commode re-
petitur quod vitae actio esse sentitur cum de rebus praesentis
spes magna redditur in futuris probatis cum quia illud
legimus dare quod non docemus offerre. Vos per publicae
non sinatis a me quisquam damnosus affectus per dissensione(?)
tractus sectione(?) ignorari ut quod ordinaria quaesivimus quam
cuncta generi legimus optabamus ut nos subitis in ea parte
dissimiles personales imitatores esse dignitatis nec mira vo-
lueritis quam pene eandem quam nobis iurisdictionem per
provincias contulerint. Nullus repudiat secunda iustitia eos
clarificat quos sui participatione sublimat minores se
plus facit qui ad ipsa discessit cum accipiendi vota
fecerim. Nullam gloriam recipiunt qui dives vocatur cum
laude decoratur qui iustus creditur deprecamur(?) potius quod

nos praepositos locupletibus facit fasces accipimus ut cunctis de-
beamus / tribunalia ascendimus ut more iudicibus enclinamur
Nil nisi nil cupidum iudices decet claritas enim sua maculas red-
dit si illi ad quos multa respiciunt aliqua reprehensione sordes-
cunt alioquin expedit non vinci quam victore turpitudine signari
Sit in vobis frons libera ut aliorum possimus emendare delicta
crimen dum quos inquinat et vos dissimiles ab accusato suo
donate vere nulla sanctitas ex factore auditate descendent ...
cupis me nobis(?) velle ... Remaneat (?) ad conspecta que
... debent sustineri grata ... esse ...
per quod scilicet sit te officium ... solemnissima cura
possessores reparamus admonere ut tributa indictionis lucra-
tivae devota mente persolvant. Cautio tuae illationis modica
nunc custodito debitum reipublicae restant ... tempora ...
statuta fuerint ita tamen ut nullum sibi immaturae compulsionis
iniuria se ingemiscat exactum ... sub ... ne ...
dura legitas damnosa probatur dilatio enim tributi
... sit causa dispendii quam ... suspenditur quod nullis
... complexionem consuetudinis ... fidelem ... quatinus
digere ... ut ... custodita ad scrinia ...
... possit civitas ... vero si aliter ...
respicitur quae ... publicis utilitatibus ingerunt
Et ut facilius possis ... ampliante que sunt statuta per
... ac ... tibi officium ... tuo ...
... ad ... inculpabiliter ...
... cave ergo ne te impacem ... laudanda ...
... potius ... et cetera

Universis canonicibus qui sunt cancellario deputati

[D]e-
cet quidem cuncta sub tranquillitate pacis quemadmodum p...
sit bonis moribus convenire ... tanta ... nunc ...
... more ... ut nemo valeat ...
... nisi ... aliqua tempora ... causa non ...
salutem ... / ... reficitur ... abstinere iustitia ...
sit ... mollia et ... ad ... et ...
remedium ... passionum. Sic ... populis ...
... non uno ... inveniuntur ... dispositione ...
... sunt ... admonendi ... te ...

sub lenitate tractandi sunt. Et ideo ubique probant esse eminentia
prudentia qui rebus omnibus adhibere merentur accomoda. Cum
per devotionem tuam solatijs illius viri clarissimi cancellarium
exemplum more deputamus ut cum nullo alio cogaris
nisi cum legibus parere despexerit ad forum trahas qui iniusta non
accepit. Sub continentia veste sub maturitate destringe limen
te amplius nolumus quod probas quia magnum id rigor tuo
reputabitur. Si nullius presumptione peccetur. Cogite per omnibus
pene publice sublis occasio. Sit tuus comes continentia
alienis, tacitus faciat quod iuste sponte compleri neglexerit
causis tibi te delegatis impende. Si precepta sequeris denique
non reprimis tacet culpa qui impunita fecit. Nam executor
est pessimus si incautus relinquat arbitrio non inde lateret
quod tibi quis obviat non potest. Ne assume superbiam velis quod
te multorum simultas pertimescit. Viri fortes semper in pace
modesti sunt, et iusticiam magis diligunt qui frequenter plura trac-
tarunt. Unde gratum est si intus precibus iniustis cumulare
non reportes opprobrium. Sed ita te cognoscat egisse quatenus
modum diligentes probant optare. Nos enim et gratanter excipimus
cum laude venientem, et ocio vacare nos sinimus quem probabiliter
egisse sentimus. Superbis autem et iurgiosis magis maiora credit quos
bona conscientia utilitates suas gessisse probaverint. Contra fruitur
quem putat attollere suspicatos. Nemo amplius accepit quam
qui se bona conversatione tractaverit.

Cancellario venetiarum

Esse regalis apparatus ditissimas nos provinciis reipublice probatur
ornata. Terra tanta dominus possidere credimus civitatibus dignitatibus.
Copularum ornati est hoc quod locus continet in principali
gremio. Hic profecto decet exquiri quod nusquam debeat admiranda
desinere. Caprarius damnibus, a veno veniat aurithagora de
ornamentis consilia quinque labiorum offeratur. Brutiorum mater dul-
ces mittat acervas sapore pretiosis de diversis finibus afferant
Sit decet regem possidere ut a legatis generali tota pene ora
possidentur. Et ideo perdenda sunt vina que singulariter secunda
misit ytalia. Ne qui de terra aliena de bonis apposite mensam
commisse Comitibus itaque patrimonij delatio sed atinam
causam cui nomine apparatus rei conflictibus fuisse auliculis terminatum
Et quia cuncte dignitatis imperiale sibi dixit vicaria ministrare que
probantur ad utile donas pertinent ad possessores veronenses ubi

cuius rei causa praecipua vos iubemus atque quibus accepto precio
competenti nullis tarditate vendere quod principali mense debet offerri
digna plane species et de qua se nobilis iactet Ytalia. Nam licet
ingeniosa Grecia multiplicatione se diligentiae subtilitate commendet
et vina sua aut odoribus condiat aut marinis permixtionibus
misceat sub tanta tamen compositione reperitur simile nil esse.
Hoc est enim vinum et colore regium et sapore praecipuum ut bractam
aut ipsius purpure fontibus tingi aut liquor eius a purpura
credatur expressus. Illic dulcedo ineffabili suavitate sentitur, sapor
nescio qua firmitate roboratur, tactu eius densitate pingue-
scat ut dicas esse aut carneum liquorem aut edibilem
potionem. Libet referre quam singularis esse videatur eius collectio.
Autumpno lecta et uncis in pergulis domesticas uva resupina
suspenditur, servatur in vasis suis, thecis naturalibus custoditur,
rugescit non liquescit, quo fit satiosis humoribus exsiccatis
magna suavitate dulcescit. Trahitur ad mensem decembrem donec
illud dies hyemis sic aperiat cumque iam incipit esse no-
vum, in cellis omnibus reperitur antiquum. Hyemale mustum,
vinale frigidus sanguis, in rigore vindemia, tacente liquor
purpura potabilis, violum nectar defervat, quando in ipsis
natalibus suis ... potuit adolescere, pertinax esse incipit novitate, ...
...cis ...caducis dicit nobilitas tanta probatur deflux... dicitur ag-
lat germinis compagis liquorem ... nescias quid lac
mat et pro quod eius delectat dulcedo in aspectu singularis eius
est pulchritudo hec consistit ... et competentibus ...
aggregatio ... qui in rem dicti sunt tradite defendu-
nt ad negligendum putas quod lacteos poculis refulgeat ... ple-
bearum et serena puritas ut illud de rosis hoc credat natu-
ram esse ... Color quidem sanguinis ... sapore gratissimus ... aspectu
diss et similis in utroque suavitatis ... quod autem ... sapit
quod cito resistit ... illius intelligitur si magna ... dispu-
tandum ... festinum et is ... esse celeberrimum ...
animabus inesse cognoscatur quod pariter expectatur ...

Valeriano viro illustri

Curae quidem amplissimae cognitionem decet universa di-
latare qui tunc omnibus prodesse cognoscitur cum nulli impedi-
mentum ... censetur ... gratificante natura illius ampli-

Denique qui nobis aliqua proximitate iungitur dum quodammodo germinus
veri indicatur esse compositi proximos a communitate discretione vra
necessitatem collegit impendimus reverentiam prioribus dessimbentis
Cuiusdam eorundem tamen frater sed affectu filios singulariter et tanta
necessitudinum vis est ut nullus se coherentis esse diiudicet si
sibi aliena pignora prelata esse cognoscit Et id non est aliquid
humanum de patria plus esse sollicitum eo presertim tempore cum eius ru
inam periculis subvenire plus enim eos diligere credimus quos
eripere festinamus venientes itaque invenit comites qui ad defensorem
rei publice nostre destinatus lucanie bruciorum quod dicit aliquod vestrum
et abundanciam regionum studio tenuisse rapinas sed quia et
illis dare et istis firmare pro temporis qualitate necesse est precia tunc
antiquum ordo constituit remissione vestrum dum considerate temperanda
ut multo carius quam vendere solebat in assem prioribus porcio de
beant imputari Quatenus ut possessor dispendia ut comites
laborans sustinere possit inopiam volentes legitur esse sollicitum cura
fieri exigentium magnis tributa nobis prius admittere appareat sed
hoc facilius instruitur nostra notitia imputationum firmas infra
scriptis tenentibus credimus commendas ut nemo vobis vendat bu
tum quod publica nostre largitate collatum continuo ego per
fossore intemperantes moti dicunt quieta quos illi ad iniusta
rapiebat dum bellica gothorum comitis sit in pace romanus
febricum notum quod inuitatur iubet ne rustici assistere bonum
genus dum laborandi tedia fugiunt illicitis aucupatis efferantur
Et cum nos incipiant eligi quos nos potatis in pace moderari
Quapropter egregia missione singulos conductores massarum et
possessores validos admonete ut nullus contrahant in tecta
tunc barbaricum ne non tam sustineant bellis pro esse quam ceta
committere incipiant forum. Sed cum agros excolant fuimant
cuspides bonum famulos non furentes defensorum maxima laus
sic et illi mereantur predictas regiones pergere ipsi non desi
nunt privatas possessiones excolere Sic iudicibus impor
tent patriciatus possessiones excolere Sic iudicibus ...
colegibus subsellia non deservant nam malis intonat timeat
latro iudicum quod iam expavit adultero gremium iudicis intremis
tat falsarius noster predonis consuevisset Sic foris non vedat
qui viuit libertas gaudet si illa non letavit Sic enim pressime
quem sentiens bellum si nobis covit fuit de civilitate constat villa
indigentiam onerant manadite suavissimos / in sequimini prosequentes
que nobis competens pugna civilis divina parata non reddit

si ducis scelera comminatione coertionis vel reputationis esto sol
licitus ut aliquis nusquam possit fraudare commissa procuratoribus aut certis
nobis ultro fuerint commoniti gravius per iniuriam debeat subire
nitatis custodiunt uniuersorumque disciplinam ... robustissime arma
a proceribus regis ut domina domus ... genus ut ... decorare
mulier sustineat quod per qualitatem indicatur accepta ... totum co
... suadere consurgere ut sub omni cautela iura commissa providere ut possit
venerabilis nobilissime patre ... volumina protulisse ... cuncta enim rege
... opus ... labor ... illud magis regere quod se relictum ...
est omne cessat enim ... in tranquillitate ... ut ... possit
artificii ... magna ... ubi ...
... sapientiam possit acquirere et in omni parte vos laudabiles
quia omnibus ... custodie ... ultra ceteros ... committendo
... constituta ... conservamus ... propterea quod nostris temporibus ...
... enim ... dilapsa et ... qualem ...
cogitare ... opto meis ... quod possit esse ...
quia magne ... et aliud sibi indicet velle quod
potest generalitas sustinere.

Universis provincialibus de ... tibus

Quamvis abunde sufficiant que rege domino ingenita pietate
percipiunt confirmationes tamen importunis et famis adscribita
distinctione geminamus ut qui nequeunt ... saltem se
contineant per timorem ... enim de ... presumptione gratuletur
... tamen ... pena resistens audacia qui ...
... pena proposita ... qui honorem ...
... amissa ... opinione turbetur ... et ... vobis
... scelerate ... non valebunt ut culpam ... qui
se ... esse cognoscit ... fraudibus non patebit occasio
... non ... ubi ... male cupientes
... tamen vos et rege domino ... iudices comminatur
... ad publicas administrationes ... sunt ...
... considerate ... vos non ... veritas ... si
... publicas utilitatibus ...
vos non ... dampna ... Reddite ... sollicitudinem
... ut qui vos non ... suffragio ... sed ...
in nobis ... laudamus ... itaque ... a rege domino ...
... ita tamen ut ea que nobis ... publica utilitate
decreta sunt ... ac ... debeatis.

Cauoniario viro [illegible]

Vis clementia boni principis nichil constat licet faciunt tyranni
sinistros casus corrigunt qui prestare consueverunt desperatis
Vram quemadmodum fecerit media sevitas barbariem et districtio
principem tyrannum spoliatum iure negat quod affluens inferre didicerat
Vtz is illi vel illa sevitiore modo se vastasse fiscum quatenus me
indictionis serenitas regalis indulsit sicut te poterit instruere
relicta preceptio viri obedientium commendantes a superiore possessoribus
de provinciis que te cognoscunt esse vastata presentis indictionis tri-
buta non exigant reliqua vero sollempni compulsione percipi-
ant constitutis temporibus arcarius vero ecclesiarum suspectas quantitatem
Cave ergo ne gravior fias hostibus si addere mediocre velis quod
illos clamantes non pavescant qui arma timuerunt rapinas
non sentiant per potentes validas eum te apotecas inveniunt
immitas securitates illis dedit calamitas que illis in electione
abstulit per quedam enim nichil indicitur relictio attributi con-
stat esse liberatum

Consulari provinciae Liguriae

Omnium genus mercium quedam postulatis accipimus et prestantes
non dampna sentiunt sed sicut accipimus ab uno ut reparare pos-
sit ab alio donatur sine dispendio ceditur sine immi-
nutione et nomen lex munificentie quod intra dominum vestrum com-
paratur et causare suare fiscus in tua provincia constitutum quos
omnes subit conscriptas eloquimur exactorum fugiet enormitate ne
pari desiderius sine aliqua imminutione publice utilitatis inferre
se debere intus arcariis debitorum fiscorum quod nos qui in illorum
dampnis studemus cognoscimus fiunt fisco competenti ac rationabili
satisfactione solvantur libenter amplexi sumus quia est bona
[illegible] suspicatur quod illicita perpetrare qua de re stabilitas tua
commonitis curialibus vel compulsoribus vero et [illegible] quorum interesse
cognoscit scilicet [illegible] conditis casis exactionem faciens sub
[illegible] constitutum remoti ut si intra ipsas [illegible] summa que [illegible]
competit arcarius prospecta intra provinciam sollempnis exactio per
agatur convincitur ne si [illegible] tue permissionis arcariorum dispo
sitis probantur esse completa ab omni inquietudine compul
sionis desperata possessor libenter enim ita magis dicit
sine suspicione dampni libenti animo probatur offerri tributa
cum licitis est sine instancia compulsoris exactio et [illegible]
facit [illegible] potuit [illegible] impleat [illegible] possessor ultroneus

re vos necessitate morare tollet et sibi dampna competentibus
illationibus abrogaret. Ipse enim cum imminet necessarium facit
qui sollempnia probare distulerit etc.

Pascasio prefecto annone etc.

[P]ietate plenum est peregrinam gentem publicis beneficiis obligare
Et non eum expugnatas ad subeunde leges permittere humanitati ipsos quod
advenas multas hereditas que est sine periculo absque pena
tela successio colorat fides quibus est patrimonium conservare simon (?) consuetudo
sic accipientes nomine pro reorum largitatis quia primum collata
fuit eis genti ut potuisset percipere vocabulum potuisset affigi
hinc et illi iure quodam populant hereditates alienas et illi
obtinent beneficium hec non habuerunt in propria sua est vero omnibus
sub hac condicione parentes sunt. Nunquam nacio quantum ad successionem
beneficium una familia est cuncta deprecata ma per eas alienis
diligenti examinatione discutiat. Et si vivens ille que suggerit
filios non relinquit rex ab eo quesitus
rationabiliter possidere ita introductionem memorate rei officium uniuscuiusque
celebrato de more civitatis antiqui pietas regalis equanimiter
reparat beneficia domesticorum et profecto pro illis supplicat sub cuius se
magis ratione intelligit meruisse. Reservat facultate quam
se inspiraverat amisisse. Regnum se illum dicere non potuit
cum optata mira contigerit. Habeat possessorem similem digne
et iam tributa reparata in statu qui operam ab alienis manibus
quesiti non probat exigere. Ceteras deus in hac terra forte deteriore
condicione equitate receptum et cum bono succedit progenie ex
dedicatas suam affectu patribus iure fruitur extraneus conscientiam
habere. Nunc pulsat et alios. Felix ille contingit et proficua
captivitas Romana similiter iusti et affectuum privilegiis
potuisse mistere etc.

Divulis (?) cancellariis provinciarum etc.

[R]actionum publicarum reliquie mansisse sunt custodiendi corporaliter
que gravant debilitant nisi sub celeritate discedant. Debere
quidem est esse sub debito ut liber possit reddi rationalibus (?) qui
probat obnoxius reperiri. Providentia sepe compellit unusquisque tanto
est cum urgetur ab alio. Nam quid egit totius anni suscepta

compulsio ultima fuerit indicta omnibus et quantitas exigatur / parcendo vos
pericius / donando superaratis et duo venales mores communibus tri-
buti antea supplicatis relinquite crudelem iniquam / sufficiat vos
exspectatione felicia. Gratianus perdidit qui blandiendo cessa-
re benivolentia laedit qui consuetis temporibus exigere tributa
distulit. Et vos desinite aliquid possessori dampna mercari
ultima tamen conspicite preteritis moneamini reddere quod iniquis
dilationibus abstulistis. Post ista cum vos nostre civitati urbis
iam commoveri sensimus irremissibili exactione compelli cum super
si ad illud diem arctabo vero que promissum sollempniter pro
[illegible] dispositis temporibus vos aut partem intuleritis aut de
[illegible] gemmatam in provincia velociter reddetis quod te male
distulisse cognoscitis. Ultima minus iniquum est ut assis publicis
sub tua negligentia iaceat et aerarius mutuata pecunia pub-
licis utilitatibus incessanter expendat. Et cetera

Item ut supra &c.

[P]robate deum esse qui principalia beneficia promittitur erogare
ne aliqua cupiditate forte desistet quod a tanta liberalitate
prohibeatur. Agitavit cum quasi liberalitatis rapientem mag-
et sicut fontis puritas per limosa corrumpitur sic affluentia et
bonum regis avaris distributoribus diminuitur. Ymmo ipsius cum plenit-
m liquorem nisi mundissimo calculo suscipiat inficitur ipsi
in [illegible] puritate sua illa sola custodiunt que nulla sordium admixti-
one fuscantur. Ceterum gravi per meatus calculos limulos videte
turbatis et ipsis quodammodo ne liberum vide puritate cum illius
maculis inimicitia temperatur. Sic dona regie domini illa dicit pol-
lutione fuscantur sicut ab ipso exierunt copiosa ita dicit ad vo-
luntate sua omnis fraus gravius esse
maiores [illegible] pressima [illegible] omnis fraus gravius esse
videtur. Illa hi importabilis redditur que in iocunda plebe
grassatur. Turba que vivit spectata [illegible] qui negotii ins-
tat in leta est clamor sive seditio strepitu furoris vestimento
tantum est sola attentio est paupertate fugere et diminas nos aval-
res sciunt enim esse lucri pedes. Nec aliqua se negociationis cal-
liditate distrahant. Vivunt fortuna medioctri et gratia divini-
tatis nomine placatum est elibi rapere qui nesciunt aliqua fraudare qua-
propter ebdomada eius pro distribuenda ab illa videtione p[illegible]cia
tibi divinitate concedimus ut sine aliqua diminutione pa-
ri possit quod regia largitate promeruit. Cave ne quod illi ac-
cipere alter accipiat et tu a gratia nostra pessimus reddaris si aci-
nus amor dilexisse. Non fiat laciabilis precio qui civitatis illius
vos et vita nascendo honorandum semper est quod venite gentibus

et qui prior est thermarum ruth redditur [illegible] aliquid claritate
praestatur. Ideo ista [illegible] ne surripiat locum libere for-
bia similis in maiestate ipsi [illegible] praestat cui [illegible]
privatae familiorum societate [illegible]

Edictum

Cum apud regem dominum sollempni more prandentes et dulce
provinciae de suis delicijs laudarentur ad vina Bruciorum et
fallamenta suavitate currente ut assolet sermone pervenimus
cui herbarum [illegible] tanta ibi ubertate [illegible] ut non
[illegible] [illegible] inclusis [illegible] quod [illegible] principii
emanat illic lac [illegible] ubertatibus fistulosis et [illegible]
in alios [illegible] ubertate [illegible] non [illegible] impellit. [illegible]
[illegible] repentinis torrentibus influxit. Redolet suaviter [illegible]
[illegible] naribus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui fragrans
[illegible] [illegible] ut arbitreris simul [illegible] [illegible] [illegible]
Nisi [illegible] ab ipsa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Tunc [illegible] labe [illegible] [illegible] iam mirabilis [illegible]
pastore suscepta [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] coepit
teneritudine [illegible] ad pulcherrimum orbem [illegible] perducitur
quae sub [illegible] [illegible] [illegible] congregata diuturnitatem
casei esse facit. [illegible] [illegible] [illegible] suppositum navigijs [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] regalibus pro satisfactione [illegible] [illegible]
vinum quod laudare cupientes palmatianum nominavit anti-
quitas [illegible] [illegible] asperum [illegible] gratia suavitate [illegible]
[illegible] [illegible] Bruttia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ibi [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
Sabinum simile et [illegible] [illegible] singulare [illegible] [illegible] sibi famam
nobilissimam vindicavit hoc et in suo genere mirabiliter electum
[illegible] [illegible] maiore aliquis appellasse videatur
[illegible] [illegible] suavi pinguedine mollitur [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod ita re-
[illegible] ore [illegible] ut [illegible] ille a palmite [illegible] videatur in-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] falli non possimus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] retinemus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Tu autem tuo periculo dissimula-
[illegible] quorum iam iudicia tenere posse cognoscitis.

Edictum imperatoris

yn convenit quam omni largitatis impensa ditare quam voluntate nostre
est universitati prestitit cum illos impulsu divinitatis probatus fuit
essetisse devocionis sequimur principum totum custodit imperium et
dum illis [illegible] digna redditur incolumnia rei publice me
bra firmantur. Unde sequimur imperiali constituta per Bruttios atque Luca
niam sacrosanctis ecclesiis aliqua munera devocione miserunt, si
ut est sacrilegorum mentibus simulare et in ipsa quod reverentia di
vine prestare, nonnullorum [illegible] nomine tamen
[illegible] subtrahebant facientes laicum commodum sibi clericorum
[illegible] sedis mee [illegible] occasione detestabili respicientes
[illegible] sibi illatum fuisse suggerunt quod de tali scelere magnum
[illegible] fraudabant. [illegible] adhuc audacia minime [illegible] temp
tabilibus si et ibi furta porrigens ubi te late crimine posse co
gnoscitis ut illud ab aliis fortasse mortalibus [illegible]
aliena videtur esse presumpto [illegible] vero totalitate dampnentur
[illegible] quam se estimet [illegible] quod divinitas non possit advertere. Sed
ne similis uestigii grassetur forte presumptio aut divina [illegible]
[illegible] provocare possit excessibus [illegible] destring
[illegible] in hac fuit [illegible] fraude [illegible] et multa [illegible]
[illegible] facultatis amittat [illegible] pena plec
tandum. Quam [illegible] ad [illegible] tetendit
audaciam [illegible] pauperes dona [illegible] possidebant aliquid
quibus nulla facultas est. Cur aliena [illegible] in regali [illegible]
[illegible] possessio [illegible] principis [illegible]
[illegible] subiectos [illegible] respicit [illegible]
[illegible] offerre. Additur quod talibus non [illegible]
to qui [illegible] subvenire [illegible] pascit [illegible]
[illegible] illos tollere quibus [illegible] offerre [illegible] omnes [illegible]
[illegible] est [illegible] velle [illegible] medici [illegible]
[illegible] [illegible] compendia [illegible]
[illegible] inde tollere quod possit [illegible]
[illegible] collegit et paupertate [illegible] ad se trahit [illegible]
[illegible] pecunias non replet.

Anastasio cancellario Lucanie et Bruciorum

Regienses cives ultimi Bruciorum qui a Sicilie corpore violenti
quondam maris impetu segregata [illegible] civitatis [illegible] nomen acce
pit. Dimissum enim regionem Greca lingua [illegible] suggerunt
se exactorum presumptione fatigari complexantes non aliud
[illegible] nova remedia quam possunt facere [illegible]
[illegible] petitur non [illegible] est enim [illegible] lapillus [illegible] rarissima
arida [illegible] vindemiis [illegible] segetibus [illegible] olivis

accommoda Et id ultima cunctis omnibus insularibus quia sup
ficies ipsius sita intricuo valet supine nascentia tempore
illic ager nudus industria porrus ipsa rara vestitur sed
palladie silue ubertate congeritur qui in solo aridissimo
appellatur Talibus enim locis illa proveniunt que radicibus perpetue
ad summi pericula destituunt Segetes negantur ut vineam
conditione mutata ab aristis impenditur quod alicubi
conficitur Cauta segetes et que maior colitur raro illic arca vi
simodis Granatis agricola ut ipsos massas in horreis
vix possit aliquos copiosos de summa ubertate complere
Conditis autem rusticorum agminibus oppositum est illic olus
bene sapore et maligna irrigatione repressum Quod humana
industria consuevit fieri hoc tum mirificum accepit Coniunctamente
filiis tortuosis callosa tenacitate conglobantur
in modum vitri aliquod descriptum frangitur Dum a fonte separatur
te segregatur hiis victualibus se nescit nosse reficio in secunda
et Varam et marinis deliciis copiosa iocunditate in secunda
quia ibi mare superius atque inferius inspicis frontibus coronatum
delicias utriusque pelagi in una congregatione sinuoso sui no
bilitate perducit Excellens enim est illic et pisces propter
ubi conspicitur et unda posse defluere Excominus quorum ut
pisces regum genere comparantur initemus corpore vel colore di
stans maiori setosis colostra delectatione mediata oleo
so ac suam liquore coagulata appetibiles gratiasque pingue
do Crin spumis fluctuatibus in aciem consimiliter cepit cana
tae adulibia redire que deserit citato aut immemor re
sponsis aut tenacitudine summa pollutis mollitis vetus
vadis clarantibus contra obluctatione dirige fertur nullus
corporis et animae nullis viribus pictum in arte deservit
Et hinc viribus destitutis redire non creditur quia ut fuge
posse sentitur Hoc plane tante dulcedinis esse demonstratur
ut ei nemo piscium comparetur Hec sunt in litore regionis
stipendia quod non alio refulgente coniungimus Et sic universali
probatione retinemus Cum apparere largi atque tritici spes nullis
temporibus decipitis nomine inde dicimus populatum cuncta in
nis calumpniose petitur quod loci beneficio non creditur dum de
sufficit ad defensio vitale et testigio indicatis quia nimis
comparabile et malum si cum aliud nomine contra aliud lugubria
deviat

Addit(ur) etiam quod tantis continuatis fatigis adeuntibus cauta quam
[illegible] lacerationis detinetur ut concedere illi remitti debuisset ut quod
aput ipsum nasci posse constaret etc.

Maximo Cancellario [illegible]

Si illecebras quas urbium vernantium quas Troie destructor Ulixes
legitur audivisse irrationabiliter dicitur presumentibus in civitate
[illegible] quod nobis presumentibus presidentibus non apparuisse
assimi quia lesiones cuius gemina plus dolere dum patrioti
ca nobis [illegible] assertione constringe civitatis supra [illegible] adriati
cum constituta in medio batronis pendet in collibus non diffici
li ascensione turgescit sed ut voluptuose campos [illegible]
et cerula maris terra respiciat hic nascente solem ab ipsis
cunabulis intuetur post continua diebus non perimit auroram
sed mox ut oriri cepit lampadem suam vibrantis fulgor dudum
gaudentem reperiat presertim illic ipsa luce claritate refulgens
ut ipsa magis solis putetur esse patria regalis opinione super
fruitur luce presertim aeris quod temperate donatur asperitas
hiemes refrigeratas sentit estates et sine aliqua merore [illegible]
gitur ubi infesta tempora non timent hinc et homo [illegible] liberior
et terna tempore cuncta moderatur patria siquidem servus le
nes efficit et acutos frigida tardos et subdolos sola temperata
est que mores hominum sua qualitate componit hinc est quod antiqui
athenas sedem sapientium esse dixerunt cum aeris puritate per
necta lucidissimos spiritus ad contemplationem pre felici largi
tate pararent [illegible] cum [illegible] qui corpori aquas temperatas [illegible]
bene qualem presumentibus dulcissimi fontes hauriret Sic aer
vigor ornatur dum spiritum gratiose comprimit Subiacetque
cum [illegible] talibus rebus cum nubila tristes efficiant et [illegible]
ad sua gaudiumque quia celestis aer substantia adunata
quod et proxima letatur fruitur marinis quod copiosa delicias
quod possidet vicina que nos [illegible] claustra neptunia per
pedem siquidem nostrum motibus sapore visceribus [illegible] flu
ctuata parti gurgite decurrit inmissumque ubi agunt piscatu
sub libera captivitate ludentium et delectatione reficiat ani
mos et [illegible] mulcet obtutus [illegible] ad mag
hominum et antequam abi [illegible] appetitum [illegible] homo
delicias suas et [illegible] in prato quod capiat semper eveniat
ut repletum omnia derelinquat spectaculum quod pulcre labora
tum non admittitur in civitate secularibus [illegible] assultum co
prope undosine arcere pinguis trina [illegible] olimque

quibus nitentia vult aspicere videlicet aliquis agrorum amenitate
cui datum est ex urbe vicina aspicere hoc ergo quia non nos sed [illegible]
civitatem [illegible] ruralem villam [illegible] possessio urbana
et mirabiliter portu [illegible] laude dictata [illegible]
[illegible] immense desiderant [illegible] tedia laborum
refugere cupiunt amenitate civitatis in paraveredorum et
annonarum prebitione [illegible] fatigantur dispensio [illegible]
dispendio paraveredorum et annonarum prebitionem [illegible] causa
[illegible] in assem publicum [illegible] imputari [illegible]
quibus [illegible] amputantes [illegible] dicere
[illegible] annonas prebitionem [illegible] de
[illegible] facta [illegible] legibus [illegible] administrantes
remedio non onerari esse voluit [illegible] equitate [illegible]
non remissio [illegible] quod tibi referimus
[illegible] singulas alii dicant insulas [illegible] et [illegible]
appellem potius fortunatas [illegible]

Canonicario de illationis tituli solutione 16

Semper admonet sapientibus rebus indesinenter accommodare [illegible]
rebus [illegible] opinione [illegible]
ut illationis fiscalis curam animi festinatione reperimus [illegible]
respublice ordo [illegible] instituto et [illegible]
[illegible] quod [illegible] utilitate constat diligenda [illegible]
[illegible] respublica [illegible] esse firmissima [illegible]
censu [illegible] status sui [illegible] robora [illegible]
magna [illegible] mostrata [illegible]
[illegible] plus [illegible] possessores [illegible]
[illegible] debitum [illegible]
[illegible] offerri ut fiat [illegible]
[illegible] illatio [illegible] felicitas [illegible]
[illegible] possessorem te [illegible] ad [illegible]
[illegible] illatione [illegible] assem tributarium [illegible] persolvat [illegible]
ut aliquis se [illegible] compulsione [illegible] ingemiscat [illegible] ut itum remissione
[illegible] esse [illegible] nullus [illegible] pondera [illegible]
[illegible] libra [illegible] rapiendi [illegible]
pondera [illegible] fidelem [illegible]
[illegible] ad [illegible] destinabis
ut tamen [illegible] obscuritate [illegible] publicis [illegible]

elucescat sed quo facilius possis de ornatu quae sunt insti-
tuta complere illum atque illum fidelis nostre militie tibi effectorem
tuo iudicio sponte memores percipimus iniunximus enim quod
agnoscis iussu inculpabiliter formabit efficacem Cave ergo ne te
aut impedite redemptionis aut torpentis desidie culpa
respiciat Et quod expedire neglexerit tuis inferat dampna
fortunis

Johanni siliquatario civitatis

17

Principio civitatis spes et certa custodia est in pace ab ex-
teris gentibus desiderari quod vacuis incolatu civitatibus
plenum et enim divisis gentibus locorum habitator urbibus sit
Glaucum amnis nomen eius quia gente confligat ideo quod gens deside-
ratur agnoscere eius fabricis hospitibus gratum non sit attamen ut maior
Commoda missione possessores admonere curabis ut inde molem
reperiendi Et loca fecunda animos fovere ingentia opera
pandantur, thesaurus ibi pateat hiatus ut nullus ibi relinquatur
introitus Cur respectandi homines perscrutamur aditus illi
citius cuiusque portare permittitur liceat ingressum nescio quid
nimium tegere quod palam non desiderat amice Conscia vera
mens publicos tenet communis collocutione gratulatur Et in
duplex gratant ingenit laboris tedio non gravat amicus
est aut enim velle nesciri et qui meas suas occulit conscius
quidem prodit in usus generales itinera proposita renovetur ne
dum compendium laboris quaerunt vite dispendia pagantur
Ille enim nunc hostibus et hostes qui munimina urbi violat
civitatis

Constantino viro spectabilissimo

18

Regius apparatus sicut neglegentibus affert periculum sic stre-
nue laborantibus praestat donativa praemia et ante
dominus in bono fine cum ut culpa celari non bonum possit
abscondi Curam gratam et sine offensione aliquis non potest agere
destinatus nostre indicia diligentie dubia sine timore tui
gressum facili montuosa construendum in pontibus eius trabium
instabilitate non tremens vestigia sit conficiant omnia proventus
eius promisse celeritas vitam fecunditatis si vere dominus placa-
re possit Vera cum nos parare gravemus magnis generis est
sit mercatus quidem ad eius placidos veniunt conspectus Cum
lata iter fluminis rivis fluentibus separatim frangentes ripas
latissima pontium instructione coniungite / expensas inter-

plalitate aspirimus plurimus commendari parauerendorum adscripti
munere qui fruetur tu clara qualitate membrorum Annonarum et i
terna sic simul grata redditio si nulla parte pereuntibus
res una subtracta cuncta deficiat et totum deesse creditur
ubi vel minima querela aspirabis commouetur. Opes patria
ipse mensis regiis apparantur exactas tota seueritate pro
quantitate vero quod potest exitum satisfacere si nos stringit
in ipsa ubiore possessione proferat parcant prouinciales ad
monimenti ciuitatis singule declarata bene sub institut
nam quoties lecto pretio occurritur efficacius beneficia po
stulant. Cogitate ergo quod prius fecit mercedem domini dies
sunt gratias nos dum gaudentes dum commoti principis
irati arbitrio vigilate ego ne vos imputet praesentis que
tuetis de nobis satisfacto quod culpis vero offendito perspe
nat michi poenis granum remissum ceteris magna nobis
cit gloria si me secundo reddere si tantorum bona iudicia meruisse

Maximo vicario urbis Rome

Ad dilectionem quidem regiam conscripta potestis cognoscere frequen
tia commeantium quia necesse est ut rebus magna copia
tia permittat semper indicia veritatis diem lucifer de
mittat decora sena securitas sanctus vicem dum imminentia
bona quadam animum prerogatione diuersimo est difficile
magnarum geritur quis signorum peruasione nunc declarat
tempus si vos uestris commonenduni ut portus mutatione tiberi
nos fluctus sollempniter vestrati eiuatis tristius probat
intermissum fecit contaliter iniectum nauigium se de proseta
celerem nos possit accursum vos moueat pigris fini
bus ut solebat pro manibus trahere quod moles tanta tra
pessat vastitate portus sua exstat quod se moueat antea
ad probat Ambulent commeantium gressus perueniat non na
ingressis integra nos unda deportet Sic decet dum suscepi
ut aliqua debeat nouitate gratulari. Tabularum fortis
munitura soliditate de probe necessaria ut pauorem vndas
dubitantium terrena similitudine possit deprimere quinimo
longior fuisse eius tristis inuentio. Cancellorum tu tamen sp
lendet quod decenter aptetur possessio dat tristis cum fuit asper
tatis que exclusio videtur quemadmodum reliqua ad te perti
nentia opportunis quia te oportunum esse cognoscis a ualore un

in tanta frequentia non potuisse culpari sumptus. affligit qui
regi aliquid necessarium subtraxerit. cetera enim leviter optantur hoc
omnibus auctoribus constat si prebetur offensis. adde quod sic parere
sub tanta senatorum concursione laudandum principem sit sus-
cipere ut omnes intelligant nil deesse parte regni quod dominus re-
quirit. lectio tamen aliqua trepidatione confusa supplendum bonum
est si is ad quem descriptionis pertinet speciem sibi gratie perducit
angustie. in quo rerum illud sedulitas tua [illegible] nostre dixisse
cognoscite quam tibi officio quod tuo debeat imminere. exclusa
nobis omnia parata remittet quia committi non potest capitu-
la quod nostro [illegible] constat adscribi.

Thomato et Petro viris clarissimis

Clientibus meas viri fidelissimi sanctum agapitum urbis Rome
papam cum ad orientis principem legationis gratia mitteretur
jussione regia datis pignoribus a vobis tot libras auri
facta cautione sollempniter accepisse ut cum prompta donatio
misit ad subitum eius etiam vigeret expensum quamvis quando be-
nigno prestitit qui in utilitate communi pecunias dedit. sed
quanto gloriosius fecit etiam illum largiri quod cum gratiarum actio-
ne potuisses offerri. victa est sine dampno necessitas ma-
nus ipse dabit quod eius sua non exhibebat. et illud iter-
um indempne restitutum quod domus constat completum cum alego
indebitum antistite petentibus profunde. sed etiam nulla de-
fuenta distributor fuit potius quam donator quia utere
est illi applicandum de aliis facultatibus mutatur compendi-
um. non agat apud pium principem tuus legatus quia dispensi-
natam singulas constat exemplo cum magis nostra perceptione
commoniti et regia missione sanctorum sacre vasa cum oblatione
cirographi auctoribus sancti petri apostoli sine aliqua dila-
tione restituite ut lucrose reddita celeriter imperiali mutua-
tione optata restituantur manibus consecrare mysteria toto orbe vene-
randa donentur quod quid sit quod iuste pro largitate recepi-
it quod sacerdos legibus obligavit. cum patiamur quod
in epistola nostra magna intentione retulimus regem tunc rege
Atalarici urbis Rome depredatione sacrata apostoli petri vasa
sensibus deferentibus recepisset aliquid ut rei causam facta integra-
tione cognovit sacris liminibus deportanda sunt recepta manibus
imperavit ut cupiditatis que depredationis dubitum admi-
serat scelus devotione largissima deleret. excessimus sed quid

minui et revocanda stoze dirruptis dirripe voluit quem tanta
se urbis vastatione ditavit. Rex autem vir religiosus propositi
iecidit vasa que mire pigneris pia invidebantur officia
Et ideo talibus factis frequentibus perficitur ordo quem lecta torrere
di posse ordinem tu scribendorum bonis actibus postulamus

Scribe Ravennatis

Scribarum officium securitas solet esse cunctorum quia ius omnium
eorum sollicitudine custoditur. Alios enim depopulantur
incendia alios invadit subreptio furtiva nonnullis
negligentia perit quod diligens auctor acquirit sed fide
pectora robustissime reparantur quidquid a privatis amittitur
diligentior est in alienis quam potest esse in cura propria
Non admonitus facit quod nec rogatus complet sed re
quisitus non potest negare quod ibi ipse non misit se fatetur amisisse
Tantum enim fortuna auctor est et nec refugium omni dei ubi
vinsorum securitas invenitur. Nec enim pia iussit officia se incorrup
te sit civitas custodita. Non sicut diligens genitor fraudat quod
auditus successor integrat sed aliter aliud nullus patitur
pro nobilitate fraudari. Et ideo tante rei te magister frequens
esse custodem ut cum in actionum et integritate placuisti nulla
te fallat varietate. Fixa vide quod tibi committitur antiquitas fides
principes et tua cura tegit litigantes. Et tu partium iudicio cum contra
falsa vincula dissolvis hoc honorabile testimonium nostrum antiqui
fide certaverunt cum et hanc addidit incorrupta perfecit cogni
dimus. Et tua pietas sit promulgata firmam suspendi tibi
non licet obliviari. Cauta ne fiat venale propositum ci
ut dominatorum est oblatio maligna reprimere quod dum que
et tota mentis tua facultas liberatur integritas. Da petentibus
que olim facta sunt translator esto non conditor antiquorum
gestorum exemplar velut animalia tenax imprime ut sicut
vetera sunt non prius signa refugere sic tua manibus tua ab aucto
ritate nequeat discrepare. Quod si te aliquis integra subrep
tione tradiderit quemadmodum in alia causa tibi adimplet
certi quem sit potuisse corrumpi expugnat te fraude sua
et facile convincet que in una parte deceperit. Una iustitie
regula nemo quaeritur ut etiam vocis testimonium salubre possit dici

qui te vicarium voluerit demonstrare publicum est omne quod secre-
dum aut laudatus gratiam sentit accusatus invenire possit offensam

Provincialibus hystrie

Expensis publicis emissa tironum penuriate titubantes hac
sorte se potuerunt continere si pretium locorum sequeretur salu-
britas missionum. Collectio enim facilis est quando ubi fru-
ctus uberior. Nam si indicatur quod felicitas vernans deroga-
tur, ea provincia laudatur et effectus optabilis non habetur. Comme-
antium igitur attestatione didicimus hystriam provinciam tribus
egregiis fructibus sub laude nominatam divino munere gravidam
vini olei vel tritici presenti anno fecunditate gratulari. Et ideo
memorate speciei in tot solidos date contributaria summatione
qui nobis de presenti prima indictione reputentur. Reliqua
vero per sollempnitates expensas relinquimus devote compu-
tanda. Quoniam nobis in maiore summa sunt gerenda [illegible]
dicimus tot solidos [illegible] de certa [illegible] transmisimus ut res
necessarie sine ullo dispendio liberius debeant comparari. Fre-
quens enim dicit [illegible] ingeminari venditor solertis dampnum sen-
tire eo [illegible] cum nobis personis emptoris [illegible] est
rare est [illegible] [illegible] mercatores cognoscitis non adesse [illegible]
vero melius est parere dominis quam propter longinquius [illegible] debita
fructibus [illegible] quam ementium fastidia sustinere. Provinciam etiam
[illegible] quod nobis suggerere potatis [illegible] in [illegible]
lectio non [illegible] [illegible] [illegible] non grandium est
cum proxima nobis regio supra sinum maris yonii constituta
olivis referta segetibus ornata vitibus copiosa ubi quasi
tribus uberibus egregia ubertate largitis omnis fructus opta-
bili fecunditate profluxit. Que non immerito dicitur ravenne
campanie urbis regie cella penaria voluptuosa nimis
et deliciosa digressio. Fruitur in septentrione progressa celi ad-
miranda temperie. Habet et quasdam non absurde dixerim ba-
ias suas ubi undosum mare terrenas concavitates ingre-
diens in faciem decoram stagni equalitate deponitur. Hec lo-
ca et garismatia plura nutriunt et piscium ubertate gloriantur.
Avernus ibi non unus est. Numerose conspiciuntur piscine ubi
etiam et cessante industria passim ostrea nascuntur in-
iussa. Sic ibi nec studium in nutriendo nec dubietas in capi-
endo probatur esse deliciis. Pretoria longe lateque lucentia
margaritarum speciem putas esse disposita ut hinc appareat qualia
fuerint illius provincie maiorum iudicia quam tantis fabricis constat
ornatam

Additur etiam illi littorum ordo pulcherrimus insularum qui amabili
utilitate dispositus et a periculis vindicat naves et ditat mag-
ubertate cultores / reficit plane comitatenses occupatos praetake
ornat imperium primates deliciis mediocres victualium parsimonia
pascit et quod illic nascitur paene totum in urbe regia passat et
sidetur expectet nunc copias suas sponte magis regia pos-
ita amplius parat dum spectatus sponte magis devotio prom-
dum nunc quaeritur sed ne aliqua iussionibus nostris dubietas
nasceret laurentium virum experientissimum et magnis nobis
nunc publica laboribus comprobatum cum praesenti auctoritate direximus
ut fiscum breviis sibi arcariis mandatum expediat quod si pro
porcis publicis innectum esse cognoscit nunc pretio quod iussa
sint vos enim fratris devotae militiae cum libertate suscepistis
sicut specia vos vobis moderata sequenti iussione declaravimus tu vero
generis pretium venalitate modum iussa relatione suggessit et
enim aliquid ita pro inopia ipsa copia tibi eveniunt
materialis amplexe est arbitror qui sibi remittit in cassum
ea pro praestare usurus qui est indeliberata dictus

Laurentio viro experientissimo

Deliberatio nostra probatos viros sed publicis actionibus adhiberi
ut facile possit impleri quod sterilitate temporis indicatur
necessariis abundantia rerum quaesita sed pro tempore prospera
electus opus sed militibus cum fuit necessitas impulsio
experientia tua frequentibus nobis et tali devotione gratis-
simam ad histriam provinciam iubemus accedere ut in tot solidos
vini olei vel tritici species de tributariis solidis debeas comparare
in aliis vero tot solidos quos annis arcariis percepisti tam
a negotiatoribus quam a possessoribus emere mandamus sicut te
a munerariis instruxerit / porrecta notitia tenuisse cognoscunt
animos ad praedictum qui cautus et tibi competenti indiscreta
sorte placuisti. admoneat te prioris dispositionis conscientia
dominus quae est eventu delinquere quae tyrone nullatenus constat
errasse cunctalis aut sepulta speciebus ubertas et optata
laborat vacanti nobis ut de te credimus relatione suffusa ut
nos lecto vestro effectus delectamur quod ut provinciales laedat
nec publicas gravare possit expeditas

Tribunis maritimorum

Data pridem iussione censuimus ut histria vini et olei
species quarum praesenti anno copia indulta perfruitur ad ravennatem

feliciter degit mansione Et vos qui numerosa navigia in eius confi-
nio possidetis pari devotione gratia consulite ut quod illa parata
est tradere vos studeatis per celeritatem portare Similis
erit quippe utrisque gratia complentibus quando unum e vobis dissociata
impleri non permittat effectum Estote ergo promptissimi ad vicina
qui sepe spatia transmittitis infinita Per hospitia quodammodo
vestra discurritis qui per patriam navigatis Accedit etiam comodis
vestris quod vobis aliud iter aperitur perpetua securitate tranquil-
lum Nam cum ventis sevientibus mare fuerit clausum via vobis
panditur per amenissima fluminum Carine vestre flatus asperos
non pavescunt terram cum summa felicitate contingunt et perire ne-
sciunt que frequenter impingunt Putantur eminus quasi per
prata ferri cum eorum contingit alveum non videri Tracte funibus
ambulant que stare rudentibus consueverunt Et conditione mutata
pedibus iuvant homines naves suas vectrices sine labore
trahunt Et pro pavore velorum utuntur passu prosperiore nautarum
Iuvat referre quemadmodum habitationes vestras sitas esse perspeximus
Venetie predicabiles quondam plene nobilibus ab austro Raven-
nam Padumque contingunt ab oriente iocunditate Ionii litoris
perfruuntur ubi alternus estus egrediens modo claudit modo aperit
faciem reciproca inundatione camporum Hic vobis aquatilium
avium more domus est Nam qui nunc terrestris modo cernitur insula-
ris ut illic magis estimes esse cyclades ubi subito locorum
facies respicis immutatas Earum quippe similitudine per equora
longe patentia domicilia videntur sparsa que non natura protu-
lit sed hominum cura fundavit Viminibus enim flexilibus illigatis
terrena illic soliditas aggregatur et marino fluctui tam fra-
gilis munitio non dubitatur opponi scilicet quando vadosum litus moles
colligere nescit undarum et sine viribus fertur quod altitudinis auxi-
lio non iuvatur Habitatoribus igitur una copia est ut solis piscibus
expleantur Paupertas ubi cum divitibus sub equalitate convivit
Unus cibus omnes reficit habitatio similis universa concludit
Nesciunt de penatibus invidere Et sub hac mensura degentes
evadunt vitium cui mundum constat esse obnoxium In salinis
autem exercendis tota contentio est pro aratris pro falcibus cilindros
volvitis Inde vobis fructus omnis enascitur quando in ipsis et
que non facitis possidetis Moneta illic quodammodo percutitur
victualis arti vestre omnis fluctus addictus est Potest aurum
aliquis minus querere nemo est qui salem non desideret in-
venire merito quando isti debetur omnis cibus quod potest esse gratissimus

Pendent namque quasi more animalium vinis pecudibus alligate di-
ligenti cura reficiatur ut cum vos nunc experientissime leva-
mentis qui ad pertractandas species diversas et commode tempus sic
strictius exercere [illegible] deportas necessarias in difficultate
[illegible] qui perpetualiter [illegible] compellendum vobis eligere po-
testis [illegible].

Ambrosio viro senatus preposito

[S]olliciti sunt qui mutatos rerum ordines intuen-
tur quia saepe portendunt aliqua que consuetudini probantur
adversa. Nichil enim sine causa geritur nec mundus fortuitis
casibus implicatur prodigiis et portentis sed quicquid venire
cernimus ad rectorem divinum constat esse consilium. Suspenduntur homines
in admiratione cum sua reges constituta mutaverint si aliter
inventi procedant quam eorum mores volebant. Cunctus at dilectio-
nis magna curiositate turbetur si in rerum contrarie consuetudinem con-
dicionibus aliquid invenire videatur obscurum. Nam sicut certa pro-
speritas est suis vicibus tempora notare convenientia sic magna curi-
ositate complemur cum mutata talia senciuntur. Quale rogo est stellarum
principem conspicere et eius solita lumina non videre, lunamque noctis
decus intueri orbe suo plenam et naturali splendore vacuatam.
Cernimus adhuc cuncti quasi venetum solem, miramur media
die umbras corpora non habere et vigorem illum fortissimi ca-
loris usque ad extremi teporis inertiam pervenisse, quod non
eclipsis momentaneo defectu sed totius pene anni agi nichilominus
constat expressum. Qualis ergo timor est diutius sustinere quod
vel in summa solet populus celeritate terreri. Habuimus itaque sine
procellis hiemem, sine temperie vernum, sine ardoribus estatem.
Unde iam speretur posse venire temperies, quando menses qui fruges
decoquere poterant boreis flatibus vel horrentes algebant. Quando
enim fertilitatem producant si terra estivis mensibus non cales-
cat. Quando germen aperiat si mater pluvia non resumat. Quo-
circa elementis omnibus probamus adversa rigorem perpetuum et con-
tinuam siccitatem. [illegible] sed tempora non mutando. Et quod
mixtis imbribus solebat effici ex ariditate sola non potest
obtineri. Quapropter in delectibus frugibus precedentis anni futuram
vincat inopiam quia tanta sunt anni preteriti felicis vota
ut venturis mensibus comprisa sufficiant. Reponatur hoc quod
ad victum queritur. Facile privatus necessaria reperit cum sit publicus

appetitum compleverit Sed ne te predicta causa magna cogitatione discru-
ciet ad consideratione(m) reverte naturalium rerum Et sit tamen [illegible] quod
stupenti vulgo videatur ambiguum Sic enim constat divina or-
dinatione dispositum ut astra certis anni in domiciliis suis
iunctis ad inspirationem conveniant ut si super solitis temporibus sicca
redderetur et frigida hinc aer [illegible] nimio rigore [illegible]
ardore solis in nullam raritate perducta est. Si in [illegible]
situdine perduxit et caloribus [illegible] obstitit et [illegible]
fragilitate [illegible] cum que sunt [illegible] deliberet ob
[illegible] et [illegible] in [illegible] possimus [illegible] nobis sunt corpo-
remitate [illegible] Hoc enim [illegible] magnum [illegible] celu
[illegible] elementi [illegible] liquidissimo [illegible]
esse [illegible] et solis claritate [illegible] vires [illegible]
aspectum. Si vero aliquis sunt [illegible] congregatio [illegible]
[illegible] quodam [illegible] calores [illegible] et calores [illegible]
[illegible] astrorum Quod [illegible] aliis [illegible] aere nubilo [illegible]
[illegible] efficiatur [illegible] quod [illegible] radii siderum in solito
[illegible] calores [illegible] sunt Quod [illegible] frigus messor [illegible]
quod [illegible] poma [illegible] vinum [illegible] acta
[illegible] divine providentie tractat satage [illegible] debemus
[illegible] Sed [illegible] [illegible] prodigia [illegible] [illegible] illud [illegible] sine
[illegible] [illegible] fructibus [illegible] esse [illegible] vestri [illegible]
[illegible] conducta [illegible] lege [illegible] non [illegible] agat
[illegible] sollicitudo [illegible] ne nos [illegible] sterilitas [illegible]
[illegible] ab [illegible] administratore dignitatis [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] sequentem [illegible] mitigare penuriam [illegible]

Paulo viro strenuo Senator prepositus

Regni utilitas publica compendiosa pietate firmatur
qui illud magis acquirit quod largiore remissione re-
miserit Venetum itaque [illegible] [illegible] [illegible] vita
[illegible] [illegible] nobis necessitatem sterilitatis allega-
tione declararunt [illegible] vini non tritici non panici [illegible]
ipsos [illegible] [illegible] asserens ad tantam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut vite [illegible] non possint
nisi eis pietas regalis solita [illegible] [illegible] Quod
nobis crudele [illegible] aliquid a petentibus postulare et illud
sperare quod [illegible] [illegible] indiget [illegible] talibus enim [illegible]
[illegible] [illegible] quod non [illegible] [illegible] [illegible]
viri allegatione [illegible] vini et tritici [illegible] vos in apparatu

26

28

copiam Concordiense Aquileiense et Foroiuliense civitatibus collige-
re curamus pretii dicte remittimus tamen vobis tantum sicut brevibus vestris
datam continet competenter providentes Quoniam enim cum vini sit suffi-
cientie tritici speciem destinamus Et quoniam in Hystria vini
abundantiam natum esse comperimus comode coemptum et super dictis ci-
vitatibus separatim postulatis sicut in foro rerum venalium
reperitur comparatis ut ipsi laeti possint etiam cum iusta pretia sol-
vant Quapropter principum indulgentiam in acceptatione venalitate
tardandum ut cum fuerit vendendo gratuito possit existimare intelligere
gloriosi promittis enim gratum vos sibi posse providere si quod
indicitur et dari a vobis videatur acceptum.

Datio episcopo Mediolanensi

Minus prodest bonum iubere nisi et per viros sanctissimos velimus
efficere Augetur enim beneficium voluntas recta ministrorum ut quod
sine fraude geritur hoc vere donantis meritis applicatur
Decet enim ut munificentiam principalem sacerdotalis sinceritas
exsequatur Nam cui est studium bonum de proprio facere laudabilius
ut aliena vota complere Et ideo sanctitatem vestram petimus cui compo-
siti et divinis insinuare mandatis ut de horreis Ticinensibus
et Dertonensibus panici speciem sicut a principe iussum est tertiam
portionem esurienti populo ad viginti quinque modios per solidum
distrahi sub vestra ordinatione faciatis ne umquam venalitate
ad alios perveniat qui se de pretiis videntur posse transigere
Percipiat minus habens indulgentiam principalem egentibus
nostrum et non divitibus subvenire sufficit penitus qui mittit
in pretium Nam illud penitus recondi quod vastis minus co-
gregatur Quapropter sanctitas vestra in ministrationis officia non putet
iniuriam quod tantum vobis dignum et ubi pietas invenitur
Siquidem aliena dispensatio fideliter gerere hoc est bona propria
fecisse sed quod rem deo iuvante peragendam illud etiam illud
nunquam desinat quam sanctitatem vestram ordinationibus obsecuti in
eo sit faciant secundum tenorem nobis obedire contendant Solidi vero
collecti per singulas civitates panici poterunt conquaesita vestra nobis
relatione declarate ut apud Ravennam recondita ad supplementum me-
morata speciem reparandam futurus reservetur deo auxili-
ante temporibus novis messibus redimitur cum ordinata provisa repul-
lulaverit ut in nova sacie splendido proventu decore vestiatur.

Edictum

Quamvis deceat providentiam dominandi in se ab invitis aliqua velle

sub duce ut sperandum possit animum comprobat. Nam si nulli
penitus indigere contingeret lectio prouide largitas non satis data esse
prouinciis in rebus nunc laude perennia. Felices sunt si agri ut
ubertas eorum possit agnosci cuius esset acceptissimum donum in
perpessis incommodis. Gaudete prouincie malis quibus uos potius
gratiam referte quam talem probate animi principis ut nullis cedat
aduersis. Cum pietas inabilis que utrique nimis compugnat
incommodis. Nam nec sic felicitas gentilis. Porro tempore animi
mansit Emilia et liguria nam sicut uos uetere intra est
Burgundionum mansione quatitur gerere quasi bellum
de vicinitate sentimus subito tamen sollertia sationa putle
imperii expugnatis se hostibus sua presumptione tegemint
tum illud cognouit nominare gentibus esse uetterem que subm
litus nomine probanat singlacem emiotes sed optamit sub
finibus finibus ad cerere burgundio ut principe suo pugnet
aduerso cum licet pauciores relevati erasit infelicitate ad
precipitatum incurrit. Nam nullorum ut gothi ad bellicum studium
perpetuum in fortitudine contulimus uita prosperitate certatione et
geminata se fortitudine contulimus. Ista ipsa certacione et
sua contra rebellium manus curas sicut uirorum sunt timidos
stare contigisset armatos animi charitate mediam ut in ipsis
tamen pis pro cernunt quos uastare presumpsit. Quibus tandem
reparare cadaueribus ornata prouincia accessit nec fruendum
que in uirtute uiuo constat effectum. Nunc uectigalibus culta lignua
cum negato fructu segetis messis peret hostilibus. Nam et
se tributa tua numquam potuerunt accipi tu perpessus in terra
uos feliciter abstulisti his accedit Alemanorum uim fugata sub
repeto tanc primus conatibus suis sit probatur oppressa ut
sic adueniendum suum in prosperet et certo curas salutaris sit de
uetatione purgata eradicandum et male presumentium
dicaretur et cessus et subiectorum uos animos grassarentur militum
possem quidem uos demonstrare quanta in aliis locis hostium
turba ceciderit sed modo speram animi ad uestra felicia festi
nantes illud uos tamen dicere cupiebam quod ad uos spectat pre
sentibus. Redeamus ergo ad suauem principum qui quos de
fendit a belli clade ut inopie potius uicta sustinet. Nam
qui repulit hostem prouincie et famem repellit cerere detamine
toto orbe predicandum cum indigentiam suam gloriose quam
pars conmagis sperantes cum ire castri sunt hostica refecta
tunc si claudere noluisset utique intrasset portabilis inita
Sed quia magis decet semicute ad infeliciam modo fugat

Questio que principibus ad bella [illegible] potius admiretur ego
tibi dicam quod sentiam. Cum ipso est uiris fortibus feliciter
congressi pugnasse sed prius humanam uirtute esse constat uicisse pe
cuniarum [illegible] tu hostes tuos ac telis barbaris multa potuissent suppli
cium rota sufficere adhuc et [illegible] relapsare protulit fiscalis
calculi [illegible] functionem ne tristes in aliqua parte facerent quibus tot
felicia prestitisset. Joseph legimus cum fame [illegible] funestam emedi
quidem tritici dedisse licentiam sed ille potuisse fecit ut sic
subuentionis auidus se pectoris uendere alimoniam [illegible] equa
le fuit quod tu miseris [illegible] quibus acerba [illegible] libertate sua
mediatur adimere. Cur ubi non minus ingemuit libertatis qua po
terit fere captiuus [illegible] uiri sanctus habeat uirtute astrictus
ut et animo principi satisfaceret et publicitati prestes sub [illegible]
pacem tanti prius dixerim quanto prestaturus et libertate salua fru
ctus uide et post indigenciam tributa largire. [illegible] constat
ipsa uenalitas [illegible] et in emacius cessit et paucis quos uos ob
lectet imposuit. Vendit itaque largitas publica uictuosa cum
uos modios [illegible] possessor inuenire non possit. Addimus quod
uere seculi mutauit humanitas uos urbem [illegible] distrahere [illegible]
esuriens [illegible] sit caremus comparare [illegible] predicatore circumscriptus
[illegible] negociatus gerunt. Notum est [illegible] mage
[illegible] quam [illegible] comparans ualeat inuenire. Talia perfecto
[illegible] decet tractare commercia. Talem gerunt [illegible]
[illegible] pietate ut tue [illegible] adgnoscerat accipe cum ceteris
plurima [illegible] offerre libet referre qualis in [illegible] sit
dominantibus affectus cura et primo cessit quantum sufficere [illegible]
[illegible] postulata germinant [illegible] nobilis [illegible] aliquis
[illegible] donna [illegible] se adhuc ad beneficia principis [illegible]
humanitas [illegible] audita despexit [illegible] ipse uisa testatus est.
[illegible] illa calamitas que prius [illegible] recepit teste ut per
districtus iudices [illegible] gaudet quod assuete iam bono [illegible]
in tempore tuo secula uenerunt. [illegible] collatores tibi [illegible] mag
prosperitate uicisti [illegible] ipsa ciuitate et libertate [illegible]
[illegible] illa [illegible] seruus quod ab hoste [illegible] et de fa
miliis [illegible] cognoscitis esse liberatus. Adhuc [illegible] ligurum [illegible]
ornat [illegible] adhuc [illegible] quo felicius [illegible] cum [illegible]
propriis [illegible] suis [illegible] occulta [illegible] reddidisse [illegible]
[illegible] excellente [illegible] sub [illegible] missus est [illegible]
titisse. Hic autem [illegible] largiter uendidit [illegible] debitam
reliquit et plus iste [illegible] contulit tributarius quam ille spoliis

visus est presitisse germanis beate dicavit effusa hinc bona
sua distat vinnifetas qui non regibus comparavit sua scela
et affectibus Et nec dinarius bifaciare regalium cupidus semper
recepta sua ad eos quando mitest manasse cognoscite ut
scandis tenorem missionis ad vos premat munificentia
principalis et finis est sit dei laudes in secula Amen

202

Johnes Dlugosch
Can Crac